

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
21 I
37

P. STATII
PAPINII
OPERA QVAE EXTANT,

IO. BERNARTIVS *ad libros veteres recensuit & SCOLIIS illustrauit.*

Adiectis hac postrema editione, ad Syluarum libros obseruationibus.

LVGDVNI,
APVD IOAN. PILLEHOTTE
sub signo nominis IESV.

M. DCVIII.

REVERENDISS. ET AMPLISS. D. LÆVINO TORRENTIO, Antuerpiæ Episcopo,

* * *

IOANNES BERNARTIVS. L. M. D. D.

NON diu quærenda aut reddenda mihi causa, Antistes amplissime, cur Statium Papinium laboribus meis quà meliorem, quà illustriorem redditum, lucem voluerim adspicere in nomine tuo. Patronum quæro, qui & honori ad famam honorum futurus sit, & præsidio contra maligni liuoris dentem. Auctoritas nominis tui, merito tuo, apud omnes maxima est: dignitas in Repub. licet summa, magis ta-

men virtute, eruditione, humanitate, à te ornatur, quàm tu ab illa. Iudicē specto, qui ad obrussam literaria hæc scripta exigere queat: vnius eximiè inter Belegas, cuius in omnibus laudandis artibus, acerrimum limitatissimumque iudiciū, omnes docti mirantur & venerantur. Nihil auribus tuis do: limpidissimus ille omnis politioris literaturæ fons, qui beneficio tuo Tranquillum nostrum, iam deficientem, ad vitam reuocauit, præsentes recreat, ingenia posterorum inūdabit quamdiu res Græcæ & Romanæ, versus denique, quos non dicam propitiis, sed dictantibus Musis canis, quoties ab Sapientiæ ipse colle, ad amœniores campos descendis, inter remissiones maiorum cogitationum, diuertis paullulum ad nouem nostras Nymphas, & quod olim Cato, etiam otij tui reddendum tibi rationem putas, vt ego taceam, satis firmabunt. Arbitrium desidero aut amicum, qui examinare hæc talia didicit non ad lineam rubram? adeò conatus hosce meos, nō improbaturum te, vt excu-

excusaturus sis etiam libenter offensiuncu-las, quæ erunt, si non alio, certè adolescen-tiæ nostræ nomine, nedum spero, sed confi-do, imo scio. Fideiussores habeo, bonitatem illam tuam eximiam, humanitatem sin-gularem, erga omnes meliores mentes beni-uolentiam insignem, amorumdenique er-ga me tuum. Immunem, hactenus re, immunem, & verbis tyrunculum, qui ex inscitiæ tenebris pedem forte an iam mouit, promouit certè nihil, domi tuæ nuper amicissimè es complexus, grauissimi testi-monij & indicij tui pondere, quæ non ita pridem in vulgus emisimus prosecutus, ne à promulside & gustu conuiuium tollerem, sed missus plures inferrem in literariũ hoc epulum, auctorem te professus, de immeren-te denique merendi benignissimam volun-tatem ita es testatus, vt in ruborem me da-res, & prolixissimum hunc adfectum, vltro à tanto viro oblatum perpetuo obseruantiæ cultusque genere colendum mihi ducerem. Cuius animi exiguum, sed fidum pignus

munusculum hoc habe. quod ex antiqua votorum formula, tibi vir maxime, libens merito dōnaui, dedicaui. *Tu suscipe, & à claritate nominis tui, tenui huic & obscuræ scriptioni, splẽdoris nonnihil mutuare. perge amare Bernartium, qui nunc & æternum erit vsu mancupioque tuus. Vale.*

Louanij Cal. Octob. ∞.ıↄ. XCIII.

P. STA

P. STATII PAPINII
SYLVARVM LIBER I.
AD STELLAM.

DIV, multúmque dubitaui Stella iuuenis optime & in studiis nostris eminentissime, qua parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore, & quadam festinandi voluptate fluxerant, cum singuli de sinu meo prodiissent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim oportet huius quoque authoritate editionis onerari? quod adhuc pro Thebaide mea (quamuis me reliquerit) timeo. Sed & Culicem legimus, & Batrochomyomachiam etiam agnoscimus. Nec quisquam est illustrium Poetarum, qui non aliquid operibus suis, stilo remissiore præluserit. Quid quod hæc serum erat continere, cum illa vos certè (quorum honori data sunt) haberetis. Sed apud cæteros necesse est multum illis pereat ex venia, cum amiserint, quam solam habuerint, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum quædam & singulis diebus effusa. Quamuis metuo ne verum istuc, versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus Sacrosanctum habet testem. Sumendum enim erat à Ioue principium. Cæterùm hos versus, quos in Equum ma-

ximium feci, indulgentiſsimo Imperatori poſtero die, quàm dedicauerat opus, tradere iuſſus ſum. Potuiſti illud (dicet aliquis) & ante vidiſſe. Reſpondebis illi tu Stella cariſsime, qui Epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, ſcis biduo ſcriptum. Audacter mehercule, ſed tamen CCLXXII. hexametros habet. * & fortaſſe tu pro collega mentieris? (* at) Manlius certè Vopiſcus vir eruditiſsimus, & qui præcipuè vindicat à ſitu literas iam penè fugientes, ſolet vltro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam ſuam deſcriptam à nobis vno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus. De quo nihil dico, ne videar defuncti teſtis occaſione mētiri. Nam Claudij Hetruſci teſtimonium eſt. Qui balneolũ à me ſuum intra moram cœnæ recepit. In fine ſunt Calend. Decemb. quibus vtique creditur. Noctem enim illam feliciſsimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

***

EQVVS

EQVVS MAXIMVS DOMITIANI.

Væ ſuper impoſito moles gemmata coloſſo
Stat Latium complexa forum, cælóne peractum
Fluxit opus, Siculis an conformata caminis
Effigies, laſſum Steropem, Brontemq; reliquit?
An te Palladiæ talem Germanice nobis
Effinxere manus? qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior, notum per ſæcula nomen
Dardanij miretur Equi, cui vertice ſacro
Dindymon, & cæſis decreuit frondibus Ida.
Hunc neque diſcißis cepiſſent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri, inuptæq; puellæ,
Ipſe nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocẽs, ſæuoſq; amplexus Achiuos;
Hunc mitis commendat Eques, iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamq; gerentia pacem.
Nec veris maiora putes, par forma, decorq;,
Par honor, exhauſtis Martem non amplius armis
Biſtonius portat ſonipes, magnoq; ſuperbit
Pondere, nec tardo raptus propè flumina curſu

Fumat,& ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi sedes,hinc obuia limina pandit,
Qui fessus bellis, asserta munere prolis
Primus iter nostris ostendit in æthera Diuis.
Discitur è vultu quantum tu mitior armis,
Qui nec in externos facilis sæuire furores
Das Cathis,Dacisque fidem,te signa ferente
Et minor in leges iret gener,& Cato castris.
At laterum passus hinc Iulia templa tuentur.
Illinc belligeri sublimis regia Pauli.
Terga Pater,blandoq; videt Concordia vultu.
Ipse autem puro celsum caput aëre septus,
Templa superfulges,& prospectare videris,
An noua contemptis surgant Palatia flammis
Pulchrius:an tacita vigilet face Troicus ignis:
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras:
Dextra vetat pugnas:leuam Tritonia virgo
Non grauat,& secta prætendit colla Medusæ,
Ceu stimulis accendat equum : nec dulcior vsquam
Lecta deæ sedes, nec si pater ipse teneres
Pectora,quæ mundi valeant euoluere curas.
Et quis se totis Temese dedit hausta metallis.
It tergo demissa chlamys latus ense quieto
Securum.magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hybernis,& sydera terret Orion.
At sonipes,habitus animósque imitatus equestris
Acrius attollit vultus,cursúmque minatur.
Cui rigidis stant colla iubis,viuisq; per armos

Impe-

Impetus, & tantis calcaribus ilia latè
Suffectura patent. vacuæ pro cespite terræ
Aenea captiui crinem tegit vngula Rheni.
Hunc & Adrastæus visum extimuisset Arion,
Et pauet aspiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus, hinc domini nunquam mutabit habenas:
Perpetuis frænis, atque vni seruiet astro.
Vix sola sufficiunt, insessaq; pondere tanto
Subter anhelat humus: nec ferro, aut ære laborant,
Sed Genio. teneat quamuis æterna crepido:
Quæ super ingesti portaret culmina montis,
Cœliferique attrita genu durasset Atlantis.
Nec longæ traxere moræ, iuuat ipsa labores,
Forma Dei præsens, operíque intenta Iuuentus
Miratur plus posse manus. strepit ardua pulsu
Machina: continuus septem per culmina montes
It fragor, & magnæ fingit vaga murmura Romæ
Ipse loci custos, cuius sacrata Vorago.
Famosiq; lacus nomen memorabile seruat,
Innumeros aëris sonitus. & verbere crudo
Vt sensit mugire forum, mouet horrida sancto
Ora situ, meritaq; caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemq; coruscam
Expauit maioris equi, térque ardua mersit
Colla lacu trepidus, lætus mox præside viso:
Salue magnorum proles, genitorq; deorum,
Auditum longè numen mihi: nunc mea felix
Nunc veneranda palus, cum te prope nosse, tuumq;
Immortale iubar vicina sede tueri

Conces-

Romuleæ, tu bella Iouis, tu prælia Rheni,
Tu ciuile nefas, tu tardum in fœdera montem,
al. gaudēte, *Longo marte domas, quod si te nostra tulissent*
*Sæcula, tentasses, me non * audente, profundos*
Ire lacus. Sed Roma tuas tenuisset habenas.
Cedat equus Latiæ, qui contra templa Diones,
Cæsarei stat sede fori, quem tradere es ausus
Pellæo Lisyppe duci, mox Cæsaris ora
Aurata ceruice tulit, vix lumine fesso
Explores, quàm longus in hunc despectus ab illo.
Quis rudis vsque adeò, qui non vt viderit ambo,
Tantum dicat equos, quantum distare regentes!
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Iouis ignem
Tergeminum. Aeolij non agmina carceris horret,
Annorúmve moras, stabit dum terra, polusq;
Dum Romana dies, huc & sub nocte silenti
Cum Superis terrena placeant, tua turba relicto
Labetur cælo, miscebitq; oscula iuxta.
Ibit in amplexus natus, fraterq;, paterq;.
Et soror, vna locum ceruix dabit omnibus astris,
Vtere perpetuum Populi, magnique Senatus
Munere: Apelleæ cuperent te scribere ceræ,
Optassetq; nouo similem te ponere templo
alias senior *Atticus, Elæi * sector Iouis, & tua mitis*
al. Tams *Ora * Tonans, tua sidereas imitantia flammas*
Lumina, contempto mallet Rhodos aspera Phœbo.
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipse colas, nec te Cæli iuuet aula tuosq;
Lætus huic dono videas dare thura Nepotes.

EPI-

EPITHALAMION STELLAE ET VIOLANTILLAE.

VNde ſacro Latij ſonuerunt carmine montes?
Cui Pean noua plectra moues? humeróque comanti
Facundum ſuſpendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiúntque nouena
Lampade ſolennem thalamis coeuntibus, ignem,
Et de Pieriis vocalem fontibus vndam.
Quas inter vultus petulans Elegia, propinquat
Celſior aſſueto, diuáſque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem decimámque videri
Se cupit: & medias fallit permixta ſorores.
Ipſa manu nuptam genitrix Aeneia ducit
Lumina demiſſam, & dulci probitate rubentem
Ipſa toros, & ſacra parat, cœtúque Latino
Diſsimulata deam, crinem, vultúmque, genáſque,
Temperat, atque noua geſtit minor ire marita.
Noſco diem, cauſáſque ſacri, te concinit iſte.
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Euan,
Et de Manalia volucer Tegeaticus vmbra
Serta ferunt? nec blãdus Amor, nec Gratia ceſſat
Amplexum niueos optat coniugis artus,
Floribus innumeris, & olenti ſpargere thymbra.
Tu modo fronte Roſas, violis modo lilia, mixta

Excipis, & domina niueis à vultibus obstas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere: quo stella, Violentillaq́; professus
Clamaretur hymen, cedant curæq; metusque,
Cessent mendaces obliqui carminis astus.
Fama tace. subijt leges, & frena momordit
V. salutis *Ille * solutus amor, consumpta est fabula vulgi.*
Et narrata diu viderunt oscula ciues,
Tu tamen attonitus (quamuis data copia tantæ
Noctis) adhuc optas, promissáque numine dextro
Vota paues. pone O dulcis suspiria Vates.
Pone, tua est, licet expositum per limen aperto
Ire, redire gradu. iam nusquam ianitor: aut lex,
al. potito *Aut pudor: amplexu tandem satiare * petito*
Coniugis, & duras pariter reminiscere noctes.
Digna quidem merces, & si tibi Iuno labores
Herculeos, Stygiis & si concurrere monstris
Fata darent, si Cyaneos raperere per æstus.
Hanc propter tuum Pisæa lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire sequentis.
Nec si Dardania Pastor temerarius Ida.
Sedisses, hæc dona forent; nec si aliena per auras
Te potius prensa veheret Titonia biga.
Sed quæ causa toros, Inopináque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum feruent agmine postes,
Atriáque, & multa pulsantur limina virga,
Hic Erato iucunda doce: vacat apta mouere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte serenati qua stat plaga lactea cæli,

Alma

Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte iacebat.
Amplexu duro Getici resoluta mariti?.
Fulcra, torosque dea, tenerum premit agmen Amorum,
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet, an terris sæuire, an malit in vndis,
An miscere deos, an adhuc vexare Tonantem?
Ipsi animus nondum nec cordi fixa voluntas,
Fessa iacet stratis vbi quo dam conscia culpæ
Lemnia repserunt deprehenso vincula lecto,
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manúque leui nunquam frustrata sagitta,
Agmine de medio, tenera sic dulce profatus
Voce pharetrati pressere silentia fratres.
Scis vt Mater, ait, nullà mihi dextera segnis
Militià, quemcunque hominum, diuûmque dedisti
Vritur. at quondam lachrymis, & supplice dextra a.. viri
Et votis precibúsque * virum concede moueri
O genitrix, duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba sumus, clarus de gente Latina
Est iuuenis, quem patritiis maioribus ortum
Nobilitas gauisa tulit, præsagáque formæ
Protinus è nostro posuit cognomina cœlo,
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & densa trepidantem cuspide fixi
Quamuis Ausoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæq; potentis
Ferre iugum, & longos iussi sperare per annos.
Ast illam summa leuiter (sic namque iubebas)

Lampade

Lampade, parcentes, & inermi ſtrinximus arcu.
Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes
Teſtis ego, attonitus quantum me nocte, dieq́;,
Vrgentem ferat, haud vlli vehementior vnquam
Incubus Genitrix, iterataq́; vulnera fixi.
Vidi ego, & immitti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec ſic meta pallebat in ipſa.
Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
Brachia, laudauiq́; manus, & ſæpe natanti
Præluſi, minor ille calor, quo ſæua tepebant
Aequora, tu veteres iuuenis tranſgreſſus amores.
Ipſe ego te tantos ſtupui ſuper eſſe per æſtus,
Firmauiq́; animos, blandiſq́; madentia plumis
Lumina deterſi. quoties mihi queſtus Apollo,
Sic vatem mœrere ſuum! iam mater amatos
Indulge thalamos, noſter comes ille, piuſq́;
Signifer, armiferos poterat memorare labores,
Claraq́; facta virûm, & torrentes ſanguine cãpos.
** Hinc tibi plectra dedit: mitiſq́; incedere vates*
al. Hæc *Maluit, & noſtra laurum ſubtexere myrto.*
Hic iuuenum lapſus ſuaq́; haud heſterna reuoluit
Vulnera, prô quanta eſt Paphij reuerentia Mater
Numinis! hic noſtra defleuit fata Columbæ.
Dixerat. & tenera matris ceruice pependit
Blandus, & admotis tepefacit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aſpernata rogari.
Grãde quidem, rarumq́; viris, quos ipſa probaui,
Pierius votum iuuenis cupit: hanc ego, formæ
Egregium mirata decus, cui gloria patrum,

Et

Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouique sinu, nec colla genasq;
Comere nec pingui crinem deducere anomo
Cessauit mea, nate manus. mihi dulcis imago
Prosiluit. celsæ procul adspice frontis honores.
Suggestumq; comæ, Latias metire quid vltra
Emineat matres, quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto
Hæc & cæruleis mecum consurgere digna
Fluctibus, & nostra potuit considere concha
Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
Hasq; intrare domos, ipsi erraretis amores.
Huic quamuis sensus dederim largita beatos,
Vincit opes animo, queritur iam Seras auaros
Augustum spoliare nemus, Clymeneáque deesse
Germina nec virides satis illachrymare sorores.
Vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo.
Raráque longæuis niuibus cristalla gelari.
Huic Hermum, fuluóq; Tagum decurrere limo.
(Nec satis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
Proteaque, atque omnem Nereida quærere iussi
Hanc si Thessalicos vidisses Phœbe per agros,
Erraret Daphne secura: in littore Naxi
Theseum iuxta foret hæc conspecta cubile,
Gnosida desertam profugus liquisset & Euan.
Quod nisi me longis placasset Iuno querelis,
Falsas huic pennas, & cornua sumeret æthra
Rector, in hanc vero cecidisset Iupiter auro.
Sed dabitur iuueni, cui tu, mea summa potestas

Nate cupis, thalami quamuis iuga ferre secundi
Sæpe neget mœrens. ipsam iam cedere sensi,
Inq; vicem tepuisse viro. sic fata leuauit
Sydereos artus, thalamumque egressa superbum
Limen, Amyclæos ad frena citauit olores.
Iungit amor, lætamque vehens per nubila matrē
Gemmato temone sedet. iam Tybridis arces
Iliacæ, pandit nitidos domus alta Penates.
Claraque gaudentes plauserunt limina Cycni.
Digna Deæ sedes, nitidis nec sordet ab astris.
Hic Libycus, Phrygiusque silex, hic dura Laconū
Saxa virent, hic flexus Onyx, & concolor alto
Vena mari. rupesque nitent, quis purpura sæpe
Oebalis. & Tyrij moderator liuet aheni.
Pendent innumeris fastigia nixa columnis.
Dalmatia *Robora* Dalmatico lucent satiata metallo.*
Excludunt radios syluis decussa vetustis
Frigora; perspicui viuunt in marmore fontes.
Nec seruat natura vices: hic Sirius alget,
Bruma tepet, versūque domus sibi temperat annū.
Exultat visu, tectisque potentis alumnæ
Nō secus alma Venus, quā si Paphō æquore ab al-(to
al. reclinē *Idaliasq; domos, Ercynaque templa subiret.*
* *Tunc ipsam solo* recliuem affata cubili,*
Quonam hic vsq; sopor, vacuique modestia lecti
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideiq; modus? nunquamne virili
Submittere iugo? veniet iam tristior ætas:
Exerce formam, & fugientibus vtere donis

Non ideo tibi tale decus,vultusque superbos
Meque dedi.viduos,vt transmittare per annos,
Ceu non cara mihi:satis ô nimiumq; priores
Despexisse procos.at enim hic tibi sanguine toto
Deditus vnam omnes inter miratur,amatque
Nec formæ,nec stirpis egens.nam docta per vrbẽ
Carmina qui iuuenes,quæ non didicere puellæ?
Hunc & bissenos(sic indulgentia pergat
Præsidis Ausonij)cernes actollere fasces
Ante diem,certe iam nunc Cybeleia nouit
Limina,& Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
Iamq; parens Latius(cuius prænoscere mentem
Fas mihi)purpureos habitus,iuuenique curule
Indulgebit ebur.Dacas(quæ est gloria maior)
Exuuias,laurosque dabit celebrare recentis.
Ergo age iunge toros,atque otia deme iuuentæ.
Quas ego non gentes,quæ non face corda iugaui?
Alituum,pecudumque mihi durique ferarum
Non renuere greges,ipsum in connubia terræ
Aethera(cum pluuiis rarescunt nubila)soluo.
Sic rerum series,mundique reuertitur ætas.
Vnde nouum Troiæ decus,ardentumque deorum
Raptor erat,Phrygio si non ego iuncta marito?
Lydius vnde meos iterasset Tybris Iulos?
Quis septem geminæ potuisset mœnia Romæ
Imperii latiale caput?nisi Dardana furto
Cœpisset Martem,nec me prohibente sacerdos?
His mulcet dictis,tacitumque inspirat amorem
Connubij,redeunt animo iam dona,precesque.

Et lacrymæ,vigilesque viri prope limina questus,
Asteris & Vatis totam cantata per vrbem:
Asteris ante dapes,nocte Asteris, Asteris ortu.
Quantum non clamatus Hylas.iãque aspera cœpit
Flectere corda libens,& iam sibi dura videri,
Macte toris, Latios inter placidissime vates,
Quod durum permensus iter,cœptique laboris
Prehendisti portus,tumidæ sic transfuga Pisæ
Amnis in externos longe flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali:
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes,miratur dulcia Nais
Oscula,nec credit pelago venisse maritum.
Quis tibi tunc alacri,cœlestum munere claro
Stella dies?quanto salierunt pectora voto?
Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
Annuit ire polo,nitidosque errare per axes
Visus.Amiclæis minus exultauit arenis
Pastor ad Idæas Helena veniente carinas:
Thessala nec talem viderunt Pelæa Tempe,
Cum Thetin Aemoniis Chiron accedere terris
Erecto prospexit equo.quam longa morantur
Sydera.quam segnis votis Aurora mariti
At procul vt stellæ thalamos sensere parari
Latous vatum pater,& Semelæus Euan: (Nisa,
Hic mouet Orthygia,mouet hic rapida agmina
Hinc Lycij mõtes,gelidæque vmbracula Thymbræ
Et Parnassus honos,illi Pangæa resultant,
Ismaraque,& quondam genialis littora Naxi.

Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic chelyn, hic flauam maculoso Nebrida tergo,
Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Tempora Minoa crinem premit ille corona.
Vix dum emissa dies, & iam socialia praesto
Omnia, iam festa feruet domus vtraque pompa,
Fronde virent postes, & feruent compita flammis
Et pars immensae gaudet celeberrima Romae.
Omnis honos, cunctis veniunt ad limina fasces.
Omnis plebeio teritur praetexta tumultu
Hic eques, hic iuuenũ questus, stola mixta laborat
Felices vtrosque vocant. sed in agmine plures al.reclinis
Inuidere viro. iam dudum poste recliuis*
Quaerit hymen talamis intactum dicere carmen
Quo vatem mulcere queat: dat Iuno verenda
Vincula, & insigni geminat concordia taeda.
Hic fuit illa dies noctem canat ipse maritus
Quantum nosse licet sic victa sopore doloso
Martia fluminea posuit latus Ilia ripae:
Non talis niueos strinxit Lauinia vultus,
Cum Turno spectante rubet. non Claudia talis
Respexit populos, mota iam virgo carina.
Nunc opus Aonidum comites, tripodũq; ministri al.vitris.
Diuersis certare modis, eat enthea vitis*
Atque hederis redimita cohors, vt pollet ouanti
Quisq; lyra. sed praecipue qui nobile gressu al.choo.
Extremo fraudatis opus date carmina festis
Digna toris. hunc ipse choro plaudente, Philetas,*
Callimachusque senex, vmbroq; Propertius antro,

Ambissent laudare diem,nec tristis in ipsis
Naso tomis,diuesque foco lucente Tibullus.
Me certè non vnus amor,simplexque canendi
Caussa trahit,tecum similes iunctaque Camœna
Stella mihi multùque pares bacchamur ad aras,
Et sauciam doctis haurimus ab amnibus vndã,
At te nascentem gremio mea prima recepit
Parthenope,dulcisque solo tu gloria nostro
Reptasti:nitidum consurgit ad æthera tellus
Eubois,& pulchra tumeat Sebetos alumna.
Nec tibi sulphureis Lucrinæ Naides antris.
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age præclaros Latio properate nepotes,
Qui leges,qui castra,legant qui carmina ludant
al.legant. *Accelleret partu decimũ bona Cynthia mensem*
Sed parcat Lucina precor,tuque ipse parenti
Parce puer,ne mollem vterum,ne stantia lædas
Pectora.cumque tuos tacito natura recessu
Formarit vultus,multum de patre decoris
Plus de matre feras.At tu pulcherrima forma
Italidum,tandem merito possessa marito,
Vincla diu quæsita foue.sic damna decoris
Nulla tibi,longæ viridis sic flore iuuentæ
Perdurent vultus,tardeque hæc forma senescat

TIBVRTINVM MANLII VOPISCI.

CErnere facundi Tibur glaciale Vopisci
Si quis,& inserto geminos Aniene penates
Aut

Aut potuit sociæ commercia noscere ripæ
Certantesque sibi dominium defendere villas,
Illum nec calido latrauit Sirius astro,
Nec grauis aspexit Nemees frondentis alumnus:
Talis hyems tectis, frangunt sic improba Solem
Frigora, Pisæumque domus non æstuat annum:
** Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas.*
Tunc Venus Idaliis vnxit fastigia succis, al.visa
Permulsitque comas, blandumq; reliquit honorē
Sedibus, & volucres vetuit discedere natos.
O longum memoranda dies! quæ mente reporto
Gaudia? quam lassos per tot miracula visus;
Ingenium quam mite solo? quæ forma beatis
Arte manus concessa locis? non largius vsquam
Indulsit natura sibi, nemora alta citatis
Incubuere vadis, fallax responsat imago
Frōdibus, & longas eadē fugit vmbra per vndas.
Ipse Anien (miranda fides) infráque superque
Saxeus, hic tumidam rabiem, spumosaque ponit
Murmura ceu placidi veritus turbare Vopisci,
Pieriosque dies, & auentes carmina somnos al.vtrinq; domo
Littus vtrumque domi: nec te mitissimus amnis*
Diuidit, alternas seruat prætoria ripas.
Non externa sibi, fluuiumue obstare queruntur
Sestiacos nunc fama sinus, pelagusq; natatum
Iactet, & audaci iunctos delphinas Ephœbo.
Hic æterna quies, nullis hic iura procellis,
Nusquā feruor aquis datur hic trāsmittere visus
Et voces, & pene manus, sic Chalcida fluctus,

Expellunt fluuij, sic dissociata profundo
Brutia Sicanium circumspicit ora Pelorum.
Quid primum, mediumue canam, quo fine quiescā
Aurataſque trabes? an Mauros vndique postes?
An picturata lucentia marmora vena
Mirer? an emissas per cuncta cubilia lymphas
Huc oculis, huc mente trahor, venerabile dicam
Lucorum senium? te quæ vada fluminis infra
al. tacētes *Cernis? an ad syluas, quæ respicis, aula * tacentis.*
Quæ tibi tota quies, offensáq; turbine nullo
Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos?
An quæ graminea suscepta crepidine fumant
Balnea, & impositum ripis algentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes, veterumque manus, variisque metalla
Viua modis, labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quicquid, & argento primum, vel in ære Myronis
Lusit, & enormes manus est experta colossos,
Dum vagor adspectu, visusque per omnia duco,
Calcabam, nec opinus opes, nam splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera testæ
Monstrauere solum, varias vbi picta per artes
Gaudet humus, superatq; nouis asarota figuris.
Expauere gradus. quid nunc ingentia mirer?
Aut quid partitis distantia tecta trichoris?
Quid te? quæ mediis seruata penatibus arbor
Tecta per & postes liquidas emergis in auras:

Quo

Quo non ſub domino ſæuas paſſura bipennes
Et nunc ignaro forſan vel lubrica Nais,
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos,
Quid referã alternas gemino ſuper aggere mẽſas?
Albenteſq; lacus? altoſque in gurgite fontes?
Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem
Martia, & audaci tranſcurris flumina plumbo?
An ſolum Ioniis ſub fluctibus elidis amnem
Dulcis ad Aetneos deducat ſemita portus
Illis ipſe antris Anienus fonte relicto,
Nocte ſub arcana glaucos exutus amictus,
Huc, illuc fragili proſternit pectora muſco:
Aut ingens in ſtagna cadit, vitreaſq; natatu
*Plaudit aquas, illa recubat*Tiberinus in vmbra:* v. Tiburnus
Illic ſulphureos cupit Albula mergere crines.
Hæc domus Aegeria nemoralẽ abiungere Phœbẽ,
Et Driadum viduare choris algentia poßit
Taygeta, & ſyluis arceſſere Pana Lyceis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia ſortes,
Et Præneſtinæ poterant migrare ſorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria voſque
Qui nunquam vacui prodiſtis in æthera rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
Iugera: Lucrinaque domus, littuſque cruenti* Lasciniæ
Antiphatæ. cedant vitreæ iuga perfida Circes
Dulichiis vlulata lupis, arceſq; ſuperbæ
Anxuris, & ſedes Phrygio quas mitis Alumno
Debet anus cedant: quæ te iam ſolibus arctis
Auia nimboſa reuocabunt littora bruma.

Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fœcunda quies, virtusque serena
Fronte grauis, sanusque decor, luxuque carentes
Delitiæ, quas ipse suis digressus Athenis
Mallet deserto senior Gargetius horto:
Hæc per & Aegeas hyemes, Pliadumq; niuosum
Sydus, & Oleniis dignum petiisse sub astris,
Si Maleæ credenda ratis, Siculosque per æstus
Sit via. Cur oculis sordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & iuuat ipsum
Alciden, dictumque lyra maiore Catillum.
Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
Siue chelyn tollis heroa ad robora, siue
Liuentem Satyram nigra rubigine turbes
Seu tua non alia splendescat epistola cura,
Digne Midæ, Crœsiq; bonis, & Perside gaza.
Macte bonis animi. cuius stagnantia rura
Debuit, & flauis Hermus transcurrere ripis,
Et limo splendente Tagus: sic docta frequentes
Otia, sic omni detectus pectora nube
Finem Nestoreæ precor egrediare senectæ.

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

Estis Io superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus, videt alma pios Astræa, Iouique
Conciliata cadit, dubitatáque sydera cernit
Gallicus, es cælo, de dîs, Germanice cordi,

Quis

Quis neget? erubuit tanto ſpoliare miniſtro
Imperium fortuna tuum. ſtat proxima ceruix
Ponderis immenſi, damnoſaque fila ſenectæ
Exuit, atq; alios melior reuireſcit in annos.
Ergo alacres, quæ ſigna colunt vrbana, cohortes,
Inque ſinum, quæ ſæpe tuum fora turbida queſtu
Confugiunt, legeſque vrbeſque vbicunque togatæ,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis
Certent lætitia. noſterque ex ordine collis
Confremat, & ſileant peioris murmura famæ.
Quippe manet, longumq; æuo redeunte manebit,
Quem penes intrepidæ mitis cuſtodia Romæ
Nec tantum induerint fatis noua ſæcula crimen,
Aut inſtaurati peccauerit ara Terenti.
Aſt ego nec Phœbũ (quãquã mihi ſurda ſine illo
Plectra,) nec Aonias decima cum Pallade diuas,
Aut mitem Tegeæ, Dirceſue hortabor alumnum.
Ipſe veni, vireſque nouas, animumque miniſtra,
Qui caneris docto nec enim ſine carmine cantus*
Auſoniæ decora ampla togæ, centumque dediſti al. tantus
Iudicium, mentemque viris. licet Enthea vatis
Excludat Pimplæa ſitim: nec conſcia detur
Pirene: largos potius mihi gurges in hauſtus*
Qui rapitur de fonte tuo, ſeu plana ſolutis al. potior
Cum ſtruis orſa modis, ſeu cum tibi dulcis in artẽ
Frangitur, & noſtras curat facundia leges
Quare age, ſi Cereri ſua dona, merumque Lyæo
Reddimus, & diues præda tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo, captiuaque tela

Bel

Bellipotens, nec tu; quando tibi Gallice maius
Eloquium, fandique opibus sublimis abundas:
Sperne coli tenuiore lyra vaga cingitur astris
Luna, & in Oceanum riui cecidere minores.
Quæ tibi solicitus persoluit præmia morum
Vrbis amor? quæ tum Patrũque equitumq; notaui
Lumina, & ignara plebis lugere potentes
Non labente Numa timuit sic curia felix.
Pompeio, nec celsus eques nec fœmina Bruto.
Hoc illud. tristis inuitum audire catenas,
Parcere verberibus: nec qua iubet alta potestas
Ire, sed armatas multum sibi demere vires
Dignarique manus humilis, & verba precantum
Reddere iura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga: sic itur in alta
V.miti. *Pectora sic *mixto reuerentia fidit amori.*
Ipsa etiam cunctos grauis inclementia fati
Terruit, & subiti præceps iuuenile pericli
Nil cunctante malo. non illud culpa senectæ,
(Quippe ea bissenis vix dũ orsa excedere lustris)
Sed labor intendens, animiq; in membra vigentis
Imperium, vigilesque suo pro Cæsare curæ,
Dulce opus, hinc fessos penitus subrepsit in artus.
Insidiosa quies, & pigra obliuia vitæ.
Tunc Deus, Alpini, qui iuxta culmina dorsi,
Signat Apollineos sancto cognomine lucos,
Respicit (heu tanti pridem securus alumni)
al. morans *Progressusq; moras *hic mecum Epidauria proles*
Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.

In-

Ingentem recreare virum teneamus adorti.
Tendatis iam fila colos, nec fulminis atri al.laudau i
Sit metus, has vltro laudarit Iupiter artes*
Nam neq; plebeiã, aut dextro sine numine cretã
Seruo animã, atq; adeo breuiter dũ tecta subimus
Expediam. genus ipse suis, præmissaque retro
Nobilitas, nec origo latet, sed luce sequente
Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti.
Prima togæ virtus. illa quoque clarus & ingens
Eloquio, mox innumeris exercita castris,
Occiduas, primasque domos, & Sole sub omni
Permeruit iurata manus. nec in otia pacis
Permissum laxare animos, ferrumq; retingi
Hunc Galatia vigens ausa est incessere bello.
Hunc quoq; perque nouẽ timuit Pãphilia messes:
Pannoniusque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Laij iam pontis Araxes
Quid geminos fasces? magnaque iterata reuoluã
Iura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterq;
Hunc sibi, sed reuocant fasti, maiorque curulis
Nec promissa semel. Libyci quid mira tributi
Obsequia? & missum media de pace triumphum
Laudẽ, & opes tãtas? nec qui mandauerat ausus
Expectare fuit. gaudet Trasimenus, & Alpes
Camenseque animæ, primusque insigne tributum
Ipse palam lacera poscebat Regulus vmbra.* laxa
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captiuaque preces Veledæ, & quæ maxima nu-
Gloria depositã Dacis pereuntibus vrbẽ (per

Pan-

V.lectus *Pandere cum tanti lectus* rectoris habenas*
Gallice fortuna non admirante subisti.
Hunc igitur (si digna loquor) rapiemus iniquo
Nate Ioui rogat hoc Latiæ pater inclytus vrbis
Et meruit, neque enim frustra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri sonuistis in ostro.
Si qua salutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quocunque tibi Troiana recondit
al.& holus *Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis*
Educat, Idæa profert quam Creta sub vmbra
Dictami florentis opem, quoque anguis abundat
al.benignũ *Spumatu: iungã ipse manus* atque omne, benigne*
Virus, odoriferis Arabum, quod doctus in aruis,
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.
Dixerat, inueniunt positos iam segniter artus
Pugnantemque animam; ritu se cingit vterque
Pæonio monstrantque simul, parentque volentes
Donec lethiferas vario medicamine pestes,
Et suspecta mali ruperunt nubila somni
al.Aere. *Adiuuat ipse Deus, morboque valentior omni*
al. Aemo- *Occupat auxilium. citius non* arte refectus*
nio *Telephus* Aemonia, nec quæ metuentis Atridæ*
Sæua Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi tot cetus inter, populique, patrumque.
Sit cura, votique locus? tamen ardua testor
Sydera, teque pater vatum Tymbrææ, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor? dum postibus hærens
Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine cuncta
Auguror, immensæ veluti connexa carinæ

Cym-

Cymba minor, cum sæuit hyems, pro parte furenti
Parua receptat aquas, & eodem voluitur austro.
Nectite nunc lætæ candentia fila sorores:
Nectite, nemo modum transmissi computet æui,
Hic vitæ natalis erit. tu Troica dignus
Secula, & Euboici transcendere pulueris annos
Nestoreosque situs. qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec si vacuet Meuania valles,
Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros
Sufficiam, sed sæpe deis hos inter honores
Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

BALNEVM ETRVSCI *(ctro*

NOn Helicona graui pulsat chelys enthea ple-
Nec lassata voco toties mihi numina Musas
Et te Phœbe choris, & te dimittimus Euan,
*Tuque inimica feræ volucer *Tegeæ sonore* V.Tegeus honore
Terga premas, alios poscunt mea carmina cætus.
Naidas vndarum dominas, regemque corusci
Ignis, adhuc fessum, Siculaque incude rubentem
Elicuisse satis, paulum arma nocentia Thebæ
Ponite; dilecto volo lasciuire sodali.
Iunge puer cyathos atque enumerare labora;
Cunctantemque intende chelyn: discede laborque
Curaque dum nitidis canimus gemmantia saxis
Balnea, dumque procax myrtis, ederisque soluta
Fronde verecundo Clio mea ludit Etrusco.
Ite deæ virides, liquidosque auertite vultus,
Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,

Veste

Veste nihil tectæ:quales emergitis altis
Fontibus,& visu Satyros torquetis amantes.
Non vos,quæ culpa decus infamastis aquarum
Sollicitare iuuat.procul hinc,& fonte doloso
Crebenidos *Salmacis,& viduæ*Crebrenidos arida luctu*
Flumina,& Herculei prædatrix cedat alumni.
Vos mihi quæ Latiū,septenaq;culmina Nimphæ
Incolitis Thybrimque nouis attollitis vndis,
Quas præceps Anien,atque exceptura natatus
Virgo iuuat,Marsasque niues,& frigora ducens
Martia,præcelsis quarum vaga molibus vnda
Crescit,& innumero pendens transmittitur arcu.
Vestrū opus aggredimur,vestra est quā carmine molli
Pādo domus.non vnquā aliis habitastis in antris
Ditius:ipsa manus tenuit Cithereа mariti
Monstrauitque artes,neu vilis flamma caminos
Vreret ipsa fasces volucrum succendit amorum.
Non huc admissæ Thasos, aut vndosa Caristos
Mæret Onix longe,queriturque exclusus Ophites
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis
Purpura,sola cauo Phrygiæ quam Synados antro
Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys
Quasque Tyrus niueas secat,& Sidonia rupes
*Vix locus Eurotæ*viridis,cum regula longo*
v.viridi al.limina *Synada distinctu variat,non *lumina cessant*
Effulgent cameræ vario fastigia vitro
In species,animosque nitent.stupet ipse beatas
Circumplexus opes,& parcius imperat ignis.

Mul-

Multus vbique dies, radijs vbi culmina totis
Perforat, atque alio ſol improbus vritur æſtu.
Nil ibi plebeium: nuſquam Temeſea notabis
Aera: ſed argento felix propellitur vnda:
Argentoq; cadit, labriſq; nitentibus inſtat
Delitias mirata ſuas, & abire recuſat.
Extra autem niueo qui margine cæruleus amnis
Viuit, & in fundum ſummo patet omnis ab imo.
Cui non ire lacu, pigroſq; exoluere amictus
Suadeat? hoc mallet naſci Cythirea profundo.
Hic te perſpicuum melius Narciſe videres:
Hic velox Hecate velit & deprehenſa lauari.
*Quid nunc ſtrata ſolo referant tabulata * crepãtis* crepantes
Auditura pilas, vbi languidus ignis inerrat
Aedibus, & tenuem voluunt hypocauſta vaporẽ?
Nec ſi Baianis veniat nouus hoſpes ab oris
Talia deſpiciat (fas ſit componere magnis
Parua) Neronea nec qui modo lotus in vnda
Hic iterum ſudare neget. macte oro nitenti
Ingenio, curáque puer tecum iſta ſeneſcant:
Et tua iam melius diſcat fortuna renaſci.

KAL. DECEMBRES SATVRNALES.

ET Phœbus Pater, & ſeuera Pallas,
Et Muſæ procul ite feriatæ.
Iani vos reuocabimus Kalendis.
Saturnus mihi compede exoluta

Et multo grauidus mero December,
Et ridens Iocus, & Sales proterui
Adsint, dum refero diem beatam
V. pando *Læti Cæsaris, ebriamq; * partem.*
Vix Aurora nouos mouebat Ortus
Iam bellaria adorea pluebant.
Hunc rorem veniens profudit Eurus.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fœcundis cadit aut iugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas præcoquit Ebosia cannas,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles Caioli, Laguncul&ique,
Et maßis Amerina non perustis,
Et mustaceus, & latente palma
Prægnantes Cariotides cadebant.
Non tantis Hyas inserena nimbis
Terras obruit, aut soluta Plias:
Qualis per cuneos hyems Latinos
Plebem grandine concutit serenam.
Ducat nubila Iuppiter per orbem.
Et latis pluuias minetur agris,
Dum nostri Iouis hi ferantur imbres.
Ecce autem caueas subit per omnis
Insignis specie, decora cultu
Plebes altera non minor sedente.
Hi Panaria, candidasque mappas
Sub uectant, epulasque lautiores.
Illi marcida vina largiuntur

Idæo

Idæos totidem putes ministros.
Orbem, qua melior seueriórque est,
Et gentes alis insimul togatas.
Et cum tot populos beata pascas,
Hunc Annona diem superba nescis.
I nunc secula compara vetustas
Antiqui Iouis, aureúmque tempus:
Non sic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum seges occupabant annum.
Vna vescitur omnis ordo mensa:
Parui, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
Libertas reuerentiam remisit.
Et tu quin etiam (quis huc vocare?
Quis promittere possit hoc deorum?)
Nobiscum socias dapes inisti.
Iam se (quisquis is est) inops, beatus,
Conuiuam ducis esse gloriatur.
Hos inter fremitus, nouósque luxus,
Spectandi leuis effugit voluptas.
Stat sexus rudis, insciúsque ferri,
*Et pugnas * capit improbus viriles.* v.cupit
Credas ad Tanaim, ferúmque Phasin,
Thermodontiacas calere Turmas.
Hic audax subit ordo Pumilonum,
Quos natura breui statu peracto,
Nodosum semel in globum ligauit,
Edunt vulnera, conseruntque dextras,
Et mortem sibi qua manu minentur
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:

Casuræq; vagis Grues rapinis,
Mirantur Pumilos ferociores.
Iam noctis propioribus sub vmbris
Diues sparsio, quos agit tumultus?
Huc intrant faciles emi puellæ.
Hic agnoscitur omne quod theatris,
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes,
Illic cymbala, tinnulæq; Gades.
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs scenica, quique comminutis
Permutat vitreis gregale sulfur.
Inter quæ subito cadunt volatu
Immensæ volucrum per astra nubes,
Quas Nilus sacer, horridúsque Phasis,
Quas vdo Numidæ legunt sub austro.
Desunt qui rapiant, sinúsque pleni
Gaudent, dum noua lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad astra voces,
Saturnalia principis sonantes;
Et dulci dominum fauore clamant.
Hoc solum vetuit licere Cæsar.
Vix dum cærula nox subibat orbem,
Descendit media nitens arena
Densas flammeus orbis inter vmbras,
Vincens Gnosiacæ facem coronæ:
Collucet polus ignibus, nihilque
Obscuræ patitur licere nocti.
Fugit pigra quies, inérsque somnus,

[illegible]

Hæc cernens, alias adiuit vrbes.
Quis spectacula? quis iocos licentes?
Quis conuiuia? quis dapes inemptas?
Largi flumina quis canat Lyæi?
Iamiam deficio, tuóque Baccho
In serum trahor ebrius soporem.
Quos ibit procul hic dies per annos?
Quam nullo sacer exolescet æuo?
Dum montes Latij, patérque Tybris,
Dum stabit tua Roma, dúmque terris
Quod reddis Capitolium, manebit.

P. STATII PAPINII

SYLVARVM LIB. II.

ad Meliorem Atedium.

ET familiaritas nostra, qua gaudeo (Melior vir optime, nec minus in iudicio literarum, quàm in omni vitæ colore tersissime) & ipsa opusculorum quæ tibi trado conditio sic posita est, vt totus hic alter liber meus etiam sine epistola expectetur. Primum enim habet Glauciam nostrum, cuius gratissimam infantiam, & qualem plerunque infelices sortiuntur, apud te complexus amabam. Iam verò tibi huius amissi recens vulnus (vt scis) Epicædio prosecutus sum, adeo

festinanter, vt excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te iacto, qui nosti, sed & cæteris indico: ne quis asperiore lima carmen examinet, & à confuso scriptum, & dolenti datum; cum penè superuacua sint tarda solatia. Pollij mei villa Surrentina, quæ sequitur, debuit à me vel in honorem eloquentiæ eius diligentius dici, sed amicus ignouit, in arborem certe tuam Melior, & Psittacum, scis à me leues libellos quasi epigrammatis loco scriptos. eãdem exigebat stili facilitatem Leo mansuetus quem in Amphiteatro prostratum, frigidum erat sacratissimo Imperatori ni statim traderem. At Vrsum quoque nostrum iuuenem candidissimum, & sine iactura desidiæ doctissimum, & scriptam de puero amisso consolationẽ, super ea, quæ ipsi debeo, huic libro libenter inseruij: quia honorem eius tibi laturus acceptum. excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria carissima vxorum cum hunc diem forte cõsecraremus, imputari sibi voluit. ego non potui maiorem tanti autoris habere reuerentiam, quàm quod laudes eius dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque sunt Melior carissime, si tibi non displicuerint, à te publicum accipiant. Sin minus, ad me reuertantur.

EPI-

EPICÆDION IN GLAVCIAM MELIORIS.

Qvod tibi præcepti Melior solamen alumni
Improbus ante rogos, & adhuc viuente fauilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnaq; patet via lubrica plagæ.
Cũ iam egomet cantus, & verba medentia sæuus
Confero, tu planctus, laméntaque fortia mauis,
Odistique chelym, surdáque auerteris aure.
Intempesta cano. citius me tigris abactis
Fœtibus, orbatíque velint audire leones.
Nec si tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut syluis chelys intellecta ferisque,
Mulceat insanos gemitus; stat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat, satiare malis; ægrúmque dolorem
Libertate doma, iam flendi expleta voluptas?
Iámne preces fessus non indignaris amicas?
Iámne canã? lachrymis en & mea carmina in ipso
Ore natant, tristésque cadunt in verba lituræ.
Ipse etenim tecum nigræ solemnia pompæ,
Spectatúmque vrbi scelus, & puerile feretrum
Produxi: & sæuos damnati thuris aceruos,
Plorantémque animam supra sua funera vidi:
Téque patrũ gemitus superantẽ, & brachia matrũ,
Cõplexúmque rogos, ignémque haurire parantem,
Vix tenui similis comes, offendique tenendo,

Et nunc(heu)vitiis,& frontis honore soluto,
Infaustus Vates,vexo mea pectora tecum.
Plango lyræ,& diri comitem,sociúmque doloris
(Si merui,luctusque tui consortia sensi)
Iam lenis patiare precor;me fulmine in ipso
Audiuere patres: ego iuxta busta profusis
Matribus,atque piis cecini solatia natis,
Et mihi,cum proprios gemerem defectus ad ignes,
Quem natura patrem,nec te lugere seuerus
Arceo,sed confer gemitus,pariterque fleamus.
Iam dudum dignos aditus,laudúmque tuarum
O merito dilecte puer,primordia quærens
Distrahor,hinc anni stantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
Et pudor,& tenero probitas maturior æuo.
O vbi purpureo suffusus sanguine candor,
Sydereique orbes,radiatáque lumina cælo,
Et castigata collecta modestia frontis,
Ingenuique super crines,mollisque decoræ
Margo comæ? blandis vbi nã ora arguta querelis?
Osculáque implicitis vernos redolentia flores?
Et mixtæ risu lachrymæ? penitúsque loquentis
Hyblæis vox mixta fauis? cui sibila serpens
Poneret,& sæuæ vellent seruire Nouercæ.
Nil veris affingo bonis! heu lactea colla,
Brachiaq; & nunquam domini sine põdere ceruix
O vbi venturæ spes non longinqua iuuentæ,
Atque genis optatus honos? iuratáque multum
Barba tibi? cuncta in cineres grauis intulit hora,

Hostilísque dies, nobis meminisse relictum:
Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentisq; arcana remittet?
Accensum quis bile feret? famulísque tumentem
Leniet ardentíque in se deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libatáque vina
Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure somnos
Impositus stratis? abitúsque morabitur arctis
Nexibus? atque ipso reuocabit ad oscula poste?
Obuius intranti rursus quis in ora, manúsque
Prosiliet? breuibúsque humeros circundabit vlnis?
Muta domus (fateor) desolatíque penates,
Et situs in thalamis, & mœsta silentia mensis.
Quid mirum, tanto si te pius alter honorat
Funere? tu domino requies, portúsque senectæ,
Tu modo delitiæ dulces, modo pectore curæ.
*Non te barbaricæ versabat * verna catastæ,* al. turba
Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compositó sque sales, meditatáque verba locutus,
Quæsisti lasciuus herum, tardéque parasti.
Hinc domus, hinc ortus, dominíque penatibus olim
Carus vterque parens, atque in tua gaudia liber.
Ne quererere genus raptum sed protinus aluo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem dominus sibi mente dicauit,
Amplexúsque sinu tulit: & genuisse putauit.
Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum.
Túque oro Natura sinas, cui prima per orbem

al. demissa Iura animis sociare datum:non omnia sanguis
Proximus,aut serie generis * demissa propago,
Alligat.interius noua saepe,adscitáque serpunt
Pignora connexis.natos genuisse necesse est,
Haec legisse iuuat.Tenero sic blandus Achilli
Semifer Aemonium vincebat Pelea Chiron,
Nec senior Peleus natum comitatus in arma
Troica,sed caro Phoenix haerebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ouantes
Euander,fidus pugnas spectabat Acetes.
Cúmque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
al. Prasea Fluctiuagus volucrem comebat * Praesea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres,deceptáque funera matris,
Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam secura parens Thuscis regnabat in vndis
Ilia,portantem lassabat Romulus Accam.
Vidi ego transertos alieno in robore ramos,
Altius ire suis:& te iam fecerat illi
Mens,animósque patrē:nec dum moréśue, decórue,
Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
Vagitúmque rudem,fletúsque infantis amabas.
Ille,velut primos expiraturus ad austros
Mollibus in pratis altè flos improbus extat,
Sic tenerante diem,vultu,gressúque superbo,
Vicerat aequales,multúmque reliquerat annos.
Siue cathenatis curuatus membra palaestris
Staret,Amyclaea conceptum matre putares.
Oebaliden illo praeceps mutaret Apollo;

Alcides

Alcides penſaret Hylan, ſeu Graius amictu
Attica facundi decurreret orſa Menandri,
Laudaret gauiſa ſonum, crinémque decorum
Fregiſſet roſea laſciua Thalia corona.
Mæonium ſiue ille ſenem, Troiaque labores
Diceret, aut caſus tardè remeantis Vlyßis,
Ipſe pater ſenſus, ipſi ſtupuere magiſtri.
Scilicet infauſtâ Lacheſis cunabula dextrâ
Attigit, & gremio puerum complexa fouebat
Inuidia, illa genas, & adultum comere crinem,
Et monſtrare artes, & verba refringere, quæ nunc
Plangimus. Herculeos annis æquare labores
Cœperat aßurgens, ſed adhuc infantia mixta,
Iam tamen & validi greſſus, menſuráque maior
Cultibus, & viſa puero decreſcere veſtes.
Cum tibi, quas veſtes? quæ non geſtamina mitis
Feſtinabat herus? breuibus conſtringere lænis
Pectora? & anguſta telas arctare lacerna.
Enormes non ille ſinus, ſed ſemper ad annos
Texta legens, modo puniceo velabat amictu.
Nunc herbas imitante ſinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc viuis digitos incendere gemmis
Gaudebat: non turba comes, non munera ceſſant.
Sola verecundo deerat prætexta decori.
Hæc fortuna domus: ſubitas inimica leuauit
Parca manus, quo diua feros grauis exeris angues?
Non te forma mouet? non te lachrymabilis ætas?
Hunc nec ſæua viro potuiſſet carpere Procne,
Nec fera crudeles Colchis duraſſet in iras,

Editus AEolia nec si foret iste Creusa.
Toruus ad hunc Athamas, insanos flecteret arcus.
Hunc quãquã Hectoreos cineres, Troiamq; perosus,
Turribus è Phrygiis flesset missurus Vlysses.
Septima lux, & iam frigentia lumina torpen
Iam complexa manu crinem tenet Infera Iuno.
Ille tamen, Parcis fragiles vrgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaque cadente
Murmurat. in te omnis vacui iam pectoris efflat
Reliquias: solum meminit, solúmque vocantem
al.reliquit *Exaudit, tibique ora mouet, tibi verba * relinquit:*
Et prohibet gemitus, consolatúrque dolentem:
al.tacentis *Gratũ est, fata tamen, quod non mors lẽta* iacẽtis*
Exedit puerile decus, manésque subiuit
Integer. & nullo temeratus corpora damno
Qualis erat. quid ego exequias, & prodiga flãmis
Dona loquar? mœstóque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit.
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quodq; Arabes, Phariiq; (palã est, vidiq;) liquores
Arsuram lauere comam: cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior succendere census,
Desertas exosus opes, sed non capit ignis
Inuidus, atque arctæ desunt in munera flammæ.
Horror habet sensus, qualem te funere summo,
Atque rogum iuxta, Melior placidissime quondam
Extimui, tu ne ille hilaris, comisque videris?
Vnde animi, sæua que manus, & barbarus horror?
Tu modo fusus humi, lucem auersaris iniquam,

Nunc

Nunc toruus pariter vestes, & pectora rumpis,
Dilectósque premis visus, & frigida lambis
Oscula. erant illic genitor, materque iacentis
Mœsta, sed attoniti te spectauere parentes.
Quid mirum! Plebs cuncta, nefas, & prauia flerũt
Agmina, Flaminio quæ limite Miluius agger
Transuehit, immeritus flãmis dũ tristibus infans
Traditur, & gemitum, formáque, ac voce meretur.
Talis in Isthmiacos prolatus ab æquore portus
Naufragus imposita iacuit sub matre Palæmon
Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lernæ
Præcisum squammis auidus bibit anguis Ophelten.
Pone metus, lætique minas, desiste vereri.
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla soror flammis, nulla assurgentibus Hidris
Terrebit, quin ipse auidæ trux nauita cymbæ
Interius steriles ripas, & adusta subibit
Littora, ne puero dura ascendisse facultas.
Quid mihi gaudenti, proles Cyllenia, virga
Nuntiat? estne aliquid tam sæuo in tẽpore lætum?
Nouerat effigiem, generosíque ardua Blæsi
Ora puer, dum sæpe domi noua serta ligantem
Te videt, & similes voluentem pectore curas.
Hunc vbi Lethæi lustrantem gurgitis oras
Ausonios inter proceres, seriémque Quirini
Agnouit, timidè primum vestigia iungit
Accessu tacito, summósque lacessit amictus;
Inde magis sequitur: neq; enim magis ille trahentẽ
Spernit, & ignota credit de stirpe nepotum,

Mox

Mox vbi delitias,& rari pignus amici
Sensit,& amißi puerum solatia Blæsi
Tollit humo,magnáque ligat ceruice,diúque
Ipse manu gaudens vehit,& quæ munera mollis
Elysij,steriles ramos,mutásque volucres
Porxit.& obtuso pallentes germine flores.
Nec prohibet meminisse tui:sed pectora blandus
Miscet,& alternum pueri partitur amorem,
Hic finis raptoquin :tu iam vulnera.sedas,
Et tollis mersum luctu caput?omnia functa,
Aut moritura vides.obeunt noctésque diésque,
Astráque:nec solidis prodest sua machina terris.
Nam populos,mortale genus,plebisque caducæ
Quis fleat interitus? Hos bella,hos æquora poscunt,
His amor exitio,furor his,& sæua cupido:
Vt sileam morbos:hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido letalis Seirius igni.
Hos manet im brifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus,finem timet. ibimus omnes,
Ibimus, immensis vrnam quatit AEacus vmbris,
Ast hic quē gemimus felix hominésque,deósque,
Et dubios casus,& cæca lubrica vitæ
Effugit,immunis fati.non ille rogauit,
Non timuit,meruítve mori. Non anxia plebes,
Nos miseri,quibus vnde dies suprema,quis aui
Exitus,incertum:quibus instet fulmen ab astris?
Quæ nubes fatale sonent;nil flecteris istis?
Sed flectère libens,ades huc emissus ab atro
Limine,cui soli cuncta impetrare facultas

Glaucia

Glaucia (nam insontes animas, nec portitor arcet,
Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce,
Tu prohibe manare genas, noctésque beatas
Dulcibus alloquiis, & viuis vultibus imple.
Et periisse nega, desolatamque sororem,
*Quis * potes, & miseros perge insinuare parentes,* al. Qua

SVRRENTINVM POLII.

E St inter notos Sirenum nomine muros,
Saxáque Tyrrhena templis onerata Mineruæ,
Celsa Dicarthei speculatrix villa profundi,
Quà Bromio dilectus ager, colléſque per altos
Vritur, & prælis non inuidet vua Falernis.
Huc me post patrij lætum quinquennia lustri,
Cum studio iam pigra quies, canúsque sederet
Puluis, ad Ambracias conuersa Gymnade frõdes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidæ iuuenilis gratia Pollæ,
Flectere iam cupidum gressus, quà limite noto
Appia longarum teritur Regina viarum.
Sed iuuere moræ, placido lunata recessu
Hinc atque hinc curuas perrumpunt æquora rupes.
Dat natura locum montique interuenit vnum
Littus, & in terras scopulis pendentibus exit.
Gratia prima loci gemina testudine fumant
Balnea, & è terris occurrit dulcis amaro
Nympha mari. leuis hic Phorci chorus, vdáq; crines
Cymodoce, viridisq; cupit Galatea lauari.
Ante Domum tumidæ moderator cærulus vndæ
Excubat,

Excubat, innocui custos laris huius amico
Spumant templa salo; felicia rura tuetur
Alcides gaudet gemino sub numine portus.
Hic seruat terras, hic sæuis fluctibus obstat.
Mira quies pelagi, ponunt hic lassa furorem
Aequora, & insani spirant clementius Austri.
Hic præceps minus audet hyems, nullóque tumultu
Stagna modesta iacent, dominiq; imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Vrbis opus, longóque domat saxa aspera dorso.
Quà prius obscuro permixti puluere soles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas:
Qualis si subeas Ephyres Baccheidos altum
Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechæo.
Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes
Et superet Pimplea sitim, largéque volantis
Vngula sedet equi, reserétque arcana pudicos
Phœmonoë fontes, vel quos meus auspice Phœbo
Altius immersa turbauit Pollius vrna,
Innumeras valeam species, cultúsque locorum
Pieriis æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
Suffecere gradus, qui rerum turba! locine
Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
Aspicit, & Phœbi tenerum iubar: illa cadentem
Detinet, exactámque negat dimittere lucem,
Cum iam fessa dies, & in æquora montis opaci,
Vmbra cadit, vitreóque natant prætoria Ponto.
Hæc pelagi clamore fremunt. Hæc tecta sonoros

Ignorant,

Ignorant fluctus, terræque silentia malunt.
His fauit natura locis, hic victa colenti
Cessit, & ignotos docilis mansueuit in vsus.
Mons erat hic, vbi plana vides: hæc lustra fuerũt,
Quæ nunc tecta subis, vbi nunc nemora ardua cernis
Hic nec terra fuit, domuit possessor, & illũ
Formantem rupes, expugnantemq; secuta
Gaudet humus. nunc cerne iugum discentia saxa
Intrantesq; domos, iussumque recedere montem.
Iam Methymnei vatis manus, & chelys vnà
Thebais, & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu saxa moues, & te nemora alta sequũtur.
Quid referam veteres ceræq;, ærisque figuras?
Si quid Apellei gaudent animasse colores
Si quid adhuc vacua, tamen admirabile Pisæ
Phidiacæ rasere manus, quod ab arte Myronis,
Aut Polycletæo iussum est quod viuere cælo,
Aeráque ab Isthmiacis auro potiora fauillis,
Ora ducum, & vatum, sapientumque ora priorũ,
Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis
Expers curarum, atque animum virtute quieta
Compositus, semperq; tuus, quid mille reuoluam
Culmina? visendique vices? sua cuiq; voluptas.
Atque omni proprium thalamo mare, transq; iacentem
Nerea, diuersis seruit sua terra fenestris
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aspera paret
Armiger hac magni patet Hectoris, inde malignũ
Aera respirat pelago circumflua Nesis,
Inde vagis omen, felix Euplea carinis,

Quaque ferit curuos exerta Megalia fluctus
Angitur: & domino contra recubante, proculq;
Surrentina tuus spectat pretoria Limon.
Vna tamen cunctis procul eminet vna diatis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite Ponti
Ingerit. hic Grais penitus desecta metallis
Saxa, quot Eoa respergit vena Syenes?
Synnade quot mœsta, Phrygiæ fodere secures
Per Cybeles lugentis agros? vbi marmore picto
Candida purpureo distinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæsum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flauentia saxa Thasosq;,
Et Chios, & gaudens fluctus spectare Caristos.
Omnia Chalcidicas turres obuersa salutāt, (quētas
Macte animo quod grata probas, quod grata fre-
Arua, nec inuideant quæ te genuere Dicarchi
Mœnia, nos docto melius potiemur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontoque noualia dicam
Iniecta, & madidas Baccheo nectare rupes?
Sæpe per autumnum iam pubescente Lyeo
Conscendit scopulos, noctisque occulea sub vmbra
Palmite maturo rorantia lumina tersit
Nereis, & dulces rapuit de collibus vuas.
Sæpe & vicino sparsa est Vindemia fluctu.
Et Satyri cecidere vadis, nudamque per vndas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix tellus dominis ambobus in annos
Mygdonij, Pyliique senis, nec nobile mutes

Ser-

Seruitium,nec te cultu Tirynthia vincat
Aula Dicarcheique ſinus.nec ſæpius iſtis
Blanda Therapnæi placeant vineta Galeſi.
Hic ſeu ſiderias exercet Pollius artes,
Seu voluit monitus,quos dat Gargeticus author:
Seu noſtram quatit ille chelyn,ſeu diſſona nectit
Carmina,ſiue minax vltorem ſtringit iambon:
Hinc leuis è ſcopulis meliora ad carmina Siren
Aduolat,hinc motis audit Tritonia criſtis.
Tunc rabidi ponunt flatus,maria ipſa vetantur
Obſtrepere:emergunt pelago doctamque trahuntur
Ad chelyn,& blandi ſcopulis Delphines aderrāt.
Viue Midæ gazis,& Lydo ditior auro,
Troica,& Euphrate ſupra diademata felix.
Quem non ambigui faſces,non mobile vulgus,
Non leges,non caſtra tenent:qui pectore magno,
Spemque metumque domas,vitio ſublimior omni
Exemptus fatis,indignantemque refellis
Fortunam,dubio quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies:ſed abire paratum,
Ac plenum vita nos vilis turba caducis
Deſeruire bonis:ſemperque optare parati,
Spargimur in caſus,celſa tu mentis ab arce
Deſpicis errantes,humanáque gaudia rides.
Tempus erat cum te geminæ ſuffragia terræ
Diriperent,celſiſque duas veherere per vrbes.
Inde Dicarcheis multum venerande colonis,
Hinc aſcite meis,pariterque his largus,& illis,
Ac iuuenile calens,plectrique errore ſuperbus,

At nunc discussa rerum caligine, verum
Aspicis illo alij rursus iactantur in alto.
At tua securos portus,blandamque quietem
Intrauit,non quassarat is,sic perge:nec vnquam
Emeritam in nostras puppem demitte procellas.
Discite securi,quorum de pectore mixtæ
In longum coiere faces,sanctusque pudicæ
Seruat amicitiæ leges amor:ite per annos
Sæculaque,& priscæ titulos præcedite famæ.
Tuque nurus inter longe pulcherrima,cuius
Non frontem vertere minæ,sed candida semper
Gaudia,& in vultu curarum ignara voluptas.
Non tibi sepositas infelix strangulat arca
Diuitias, auidique animum dispendia torquent
Fœnoris expositi census,sed docta fruendi
Temperies,non vlla Deo meliore cohærent
Pectora,non alias decuit concordia mentes.

ARBOR ATEDII.

SSat,quæ perspicuas nitidi Melioris opacet
Arbor aquas,complexa lacus,quæ robore ab imo
Curuata in nodos redit inde cacumine recto
Ardua ceu mediis iterum nascatur ab vndis,
Atque,habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phœbum tã parua rogẽ?vos dicite causas
Naides,& faciles(satis est)date carmina Fauni.
Nympharum teneræ fugiebant Pana cateruæ:
Ille quidẽ it,cunctas tanquã velit,it tamen vnã
In Pholoen.siluis hæc,fluminibusque,sequentis
Nunc hirtos gressus,nunc improba cornua vitat.

Iam

Iamque & belligerum Iani nemus atraque Caci
Rura, Quirinalesque fuga suspensa per agros
Cælica tecta subit ibi demum victa labore,* V. iani
Fessa metu: qua nunc placidi Melioris, aperti
Stant sine fraude lares: flauos colligit amictus
Arctius, & niuea posuit se margine ripæ.
Insequitur velox pecorum Deus, & sua credit
Connubia. ardenti iamiam suspiria libras
Pectore, iam prædæ leuis imminet: ecce citatos
Aduertit Diana gradus, dum per iuga septem
Errat, Auentinæque legit vestigia terræ.
Pœnituit vidisse Deam: conuersaq; fidas
Ad comites, Nunquamne auidis arcebo rapinis
Hoc petulans, fœdumque pecus? semperque pudici
Decrescet mihi turba chori? sic deinde locuta
Depromit pharetra telum breue, quod neque flexis
Cornibus, aut solito torquet stridore; sed vna
Emisit contenta manu, leuumque soporem
Naidos, auersa fertur tetigisse sagitta.
Illa Deam pariter surgens, hostemque proteruum
Vidit, & in fontem, niueos, ne panderet artus,
Sic tota cum veste ruit, stagnisque sub altis
Pana sequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret subito deceptus prædo? nec altis
Credere corpus aquis, hirtæ sibi conscius audet
Pellis, & à tenero nandi rudis: omnia questus,
Immitem Bromium, stagna inuida, & inuida tela,
Primæuam visu Platanum, cui longa propago,
Innumeræque manus, & iturus in æthera vertex,

Arbor, & hæc dura latebrosa cubilia nymphæ
Tu saltem decliuis ama, premefrondibus vndam,
Illa quidem meruit: sed ne precor igne superno
Aestuet, aut dura feriatur grandine, tantum,
Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.
Tunc ego, teque diu, recolam, dominamque benignæ
Sedis, & illæsa tutabor vtramque senecta.
Et Iouis, & Phœbi frondes, & discolor vmbra
Populus, & nostræ stupeant tua germina pinus.
Sic ait illa Dei veteres animata calores
Vberibus stagnis, obliquo pendula trunco
Incubat, atque vmbris sinuatur amantibus vndas.
Sperat, & amplexus, sed aquarum spiritus arcet,
Nec patitur tactus: tandem eluctata sub auras
Libratur fundo, rursusque enode cacumen
Ingeniosa leuat, veluti descendat in imos
Stirpe lacus alia. iam nec Phœbeia Nais
Odit, & exclusos inuitat gurgite ramos.
Hæc tibi parua quidem geniali luce paramus
Dona, sed ingenti forsan victura sub æuo.
Tu cuius placido posuere in pectore sedem
Blandus honos, Hilarisq; tamē(cū pondere)Virtus.
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed medius per honesta, & dulcia limes.
Incorrupte fidem, nullosque experte tumultus,
Et secrete palam, qui digeris ordine vitam:
Idem auri facilis contemtor, & optimus idem
Condere diuitias, opibusq; immittere lucem,
Hac longum florens animi, morumq; iuuentæ

Iliacos æquare ſenes, & vincere perſta,
Quos pater Elyſio, genitrix, quos detulit annos,
Hoc illi duræ exorauere ſorores:
Hoc, quæ te ſub teſte, ſitum fugitura tacentem
Ardua magnanimi reuireſcit gloria Blæſi.

PSITTACVS MELIORIS.

Pſittace dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ ſolers imitator Pſitace linguæ:
Quis tua tam ſubito præcluſit murmura fato
Heſternas miſerande dapes, moriturus iniſti
Nobiſcum, & grata carpentem munera menſæ,
Errantemq; toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus, affatus etiam meditatáque verba
Reddideras. at nunc æterna ſilentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaetontia vulgi
Fabula, nec ſoli celebrant ſua funera Cycni.
At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens?
Connexuſq; ebori virgarum argenteus ordo?
Argutumque tuo ſtridentia limina cornu?
Et querulæ iam ſponte fores? vacat ille beatus
Carcer, & anguſti nuſquam conuitia tecti.
Huc doctæ ſtipentur aues, quis nobile fandi
Ius natura dedit, plangat Phœbeius ales,
Auditaſque memor penitus dimittere voces
Sturnus, & Aonio verſæ certamine Picæ:
Quique refert iungens iterata vocabula Perdix:
Et quæ Biſtonio queritur ſoror orba cubili.

Ferte simul gemitus, cognatáque ducite flammis
Funera, & hoc cunctæ miserandũ addiscite carmẽ:
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales.
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro,
Ille salutator regum, nomenque locutus
Cæsareum, & queruli quõdam vice functus amici:
Nunc conuiua leuis, monstratáque reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluso
Nunquam solus eras. at non inglorius vmbris
Mittitur Assyrio cineres adolentur amomo.
V.gramine *Et tenues Arabum respirant* germine plumæ,*
Sicaniisq; crocis. senio nec fessus inerti
Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

LEO MANSVETVS IMP.

QVid tibi constrata mansuescere profuit ira?
Quid scelus humanasq; animo dediscere cædes?
Imperiumque pati, & domino parere minori?
Quid? quod abire domo, rursusq; in claustra reuerti
Suetus, & à capta iam sponte recedere præda,
Insertasque manus laxo dimittere morsu?
Occidis altarum vastator docte ferarum,
Non grege Massyllo, curuáque indagine clausus,
Non formidato supra venabula saltu
Incitus, aut cæco foueæ deceptus hiatu.
Sed victus fugiente fera stat cardine aperto

Inse-

Infelix cauea,& clausas circum vndique portas
Hoc licuisse nefas pauidi timuere Leones.
Tunc cunctis cecidere iubæ,puduitque relatum
Aspicere,& totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fusum nouus obruit ictu
Ille pudor mansere animi,virtusq; cadenti
A media iam morte redit.nec protinus omnes
Terga dedere minæ:sicut sibi conscius alti
Vulneris,aduersum moriens it miles in hostem,
Attollitque manum,& ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu,solitoque exutus honore
Firmat hians oculos,animamque hostemque requirit.
Magna tamen subiti tecum solatia lethi
Victe feres,quod te mœsti,Populusque Patresq;
Ceu notus caderes tristi gladiator arena,
Ingemuere mori:magni quod Cæsaris ora
Inter tot Scyticas,Libycasque,& littore Rheni,
Et Pharia de gente feras,quas perdere vile est,
Vnius amissi tetigit iactura Leonis.

EPICEDIVM PILETI VRSI

Sæue nimis lacrymis quisquis discrimina ponis
Lugendique modos.miserũ est primæua parenti
Pignora,surgentesq; nefas accendere natos.
Durum & deserti,prærepta coniuge partem
Conclamare tori mœsta & lamenta sororum,
Et fratrum gemitus.arcte tamen,& procul intrat
Altius in sensus,maioraque vulnera vincit
Plaga minor:famulũ (quoniã rerum omnia cæca

al.mouit *Sic miscet fortuna manu,nec pectora mouit)*
Sed famulum gemis Vrse pium.sed amore,fideq;
Has meritum lacrymas cui maior stemmate iuncto*
al.cuncto *Libertas ex mente fuit.ne comprime fletus,*
Ne pudeat:rumpat frenos dolor iste Deisque
Si tam dura placent.hominẽ gemis(hei mihi subdo
Ipse fasces(hominem Vrse.tuum cui dulce volenti
Seruitium,cui triste nihil:qui sponte sibique
Imperiosus erat.quisnam hac in funera missos
Castiget luctus?gemit inter bella peremptum
Parthus equum,fidosq; canes fleuere Molossi,
Et volucres habuere rogum ceruusque Maronis
Quid si nec famulus(vidi ipse,habitusque notaui
Te tantum cupientis herum)sed maior in ore
Spiritus,& tenero manifesti in sanguine mores?
Optarent multum Graiæ,cuperentq; Latinæ
Sic peperisse nurus.non talem Cressa superbum
Callida sollicito reuocauit Thesea filo.
Nec Paris Oebalios talis visurus amores
al.inuictas *Rusticus*,inuisas deiecit in æquora pinus*
Non fallo,aut cantus assueta licentia ducit.
Vidi,& adhuc video,qualem nec bella cauentem
Littore virgineo Thetys occultauit Achillem.
Nec circum sæui fugientem mœnia Phœbi
Troilon Aemoniæ deprendit lancea dextræ.
Qualis erat!procul heu,cunctis puerisq; virisque
Pulchrior,& tantum domino minor illius vnus
Ante decor,quantum præcedit clara minores
Luna faces,quãtumq; alios premit Hesperus ignes.

Non

Non tibi fœmineum vultu decus, oraque supra
Mollis honos qualis dubiæ post crimina formæ
De sexu transire iubent: paruoque virilis
Gratia nec petulans acies blandique severo
Igne oculi (qualis belli iam casside visa
Parthenopeus erat) simplexque horrore decoro
Crinis, & obsessæ nondum, primoque micantes
Flore genæ. talem Ledæo gurgite pubem
Educat Eurotas, teneri sic integer æui
Elin adit, primosque Ioui puer approbat annos.
Nam pudor inde nouæ mentis, tranquillaque morũ,
Temperies, teneroque animus maturior æuo;
Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volentem al.carmine quo donasse queam
Castigabat herum, studioque, altisque iuuabat
Consiliis. tecum tristisque, hilarisque, nec vnquam
Ille suus: vultumque tuo sumebat ab ore.
Dignus & Æmonium Pyladen præcedere fama
Cecropiamque fidem. sed laudum terminus esto,
Quem fortuna finit, non mente fidelior ægra
Sperauit tardi reditus Eumeus Vlyssis
Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
Eligit? vnde manus fatis tam certa nocendi?
O quam diuitiis, censuque exutus opimo
Fortior Vrse fores, si vel fumante ruina
Ructassent dites Vesuuina incendia Locros
Seu Polentinos mersissent flumina saltus.
Seu Lucanus ager, seu Tybridis impetus altas
In dextram torsisset aquas: paterere serena
Fronte Deos: siue alma fidem, messesque negasset

Cretáque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
Inuidia infelix, animi vitalia vidit,
Lædendique vias, vitæ modo carmen adultæ
Nectere tentabat iuuenum pulcherrimus ille,
Cum tribus Eleis vnam Trieterida lustris
Attendit toruo tristis Rhamnusia vultu.
Ac primum impleuitque toros oculisque nitorem
Addidit, & solito sublimius ora leuauit,
(Heu misero letale fauens) seseque videndo
Torsit, & inuidia, mortemque amplexa, iacenti
Iniecit nexus, carpsitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phosphoros hora
Rorantem sternebat equum, iam littora duri
Sæua Pilete senis, durumque Acheronta videbas
Quo domini clamante sono? non sæuius atros
Nigrasset planctu genitrix tibi sæua lacertos,
Nec pater: & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. sed nec seruilis ademto
Ignis odoriferos exhausit flamma Sabæos,
Et Cilicum messes, Phariæq; exemta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.
At domini fletus, hos tantum ausere fauillæ,
Hos bibit vsque rogus. nec quod tibi Setia canos
Restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa
Quod vallauit Onyx, miseris acceptius vmbris
Quam gemitus, sed & ipse iuuat, quid terga dolori
Vrse damus? quid damna foues? & pectore iniquo
Vulnus amas? vbi nota reis facundia raptis?

Quid

Quid caram crucias tam sæuis luctibus vmbram
Eximius licet ille animi, meritusque, dolorem
Soluisti subiti ille pios, carpsitq; quietem
Elysiam, clarosque illic fortasse parentes
Inuenit, aut illic per amæua silentia Lethes
Forsan Auernales alludunt vndique mixtæ
Naides, obliquoque notat Proserpina vultu.
Pone precor questus, alium tibi fata Pileton
Forsan, & ipse dabit, moresq; habitumq; decoris
Monstrabit gaudens, similemque docebit amorem.

GENETHLIACON LVCANI

LVcani proprium diem frequentet
Quisquis collibus Isthmiæ Diones,
Docto pectora concitatus æstro,
Pendentis bibit vngulæ liquorem.
Ipsi, quos penes est honor canendi,
Vocalis Citharæ repertor Arcas,
Et tu Bassaridum rotator Euan,
Et Pean, & Hyantiæ sorores,
Lætæ purpureas nouate vittas.
Crinem comite, candidamque vestem
Perfundant hederæ recentiores.
Docti largius euagentur amnes,
Et plus Aoniæ virete syluæ.
Et si qua patet, aut diem recepit
Sertis mollibus expleatur vmbra.
Centum Thespiacis odora lucis
Stent altaria, victimæq; centum,

Quas Dirce lauat, aut alit Citheron.
Lucanum canimus, fauete linguis.
Vestra est ista dies, fauete Musæ,
al. vinctæ *Dum qui vos geminas tulit per artes*
*Et *iuncta pede, vocis, & solutæ,*
Romani colitur chori Sacerdos
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus,
Summis Oceani vides in vndis
Stridoremque rotæ cadentis audis.
Quæ Tritonida fertiles Athenas
Vnctis Bætica prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Malete Bætis.
Bætin Mantua prouocare noli,
Natum protinus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit:
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orphæos exuit dolores:
Et dixit, puer ô dicate musis,
Longæuos citò transiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec p lectro Geticas mouebis Ornos:
Sed septem iuga, Martiumque Tybrim,
Et doctos equites, & eloquente

Can-

Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alij Phrygum ruinas,
Et tardi reducis vias Vlyßis,
Et puppem temerariam Mineruæ
(Trita vatibus orbita) sequantur.
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeris togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Thessalosque currus.
Et supplex Priami potentis aurum
Et sedes referabis inferorum.
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noster tibi præfertur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantis,
Infandos Domini nocentis ignes.
Tu castæ titulum, decusque Pollæ
Iucunda dabis allocutione.
Mox cepta generosior iuuenta
Albos oßibus Italis Philippos,
Et Pharsalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Pelusiaci scelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius sepulchrum.
Hæc primo iuuenis canes sub æuo
Ante annos culicis Maroniani.
Cedet musa rudis ferocis Enni,

Et docti furor arduus Lucreti.
Et qui per freta duxit Argonautas.
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin maius loquor, ipsa te Latinis
Aeneis venerabitur canentem.
Nec solum dabo carminis nitorem,
Sed tedis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Iuno,
Forma, simplicitate, comitate,
Censu, sanguine, gratia, decore.
Et vestros Hymnaeon ante postes
Festis cantibus ipsa personabo.
O saeue nimium, grauesque Parcae!
O nunquam data festa longa summis
Cur plus ardua casibus petatis?
Cur saeua vice magna non senescunt?
Sic natum Nasamonij Tonantis
Post ortus, obitusque fulminatos,
Angusto Babylon premit sepulcro.
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetys horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos sequebar.
Sic & tu rabidi (nefas) Tyranni
Iussus praecipitem subire Lethen.
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das solatia grandibus sepulchris.
(O dirum scelus! O scelus! tacebis.

Sic fata est, leuiterque decidentes,
Abrasit lachrymas nitente plectro.
At tu, seu rapidum poli per axem.
Famæ curribus arduis leuatus,
Quà surgunt animæ potentiores.
Terras despicis, & sepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus reclusæ
Felix Elycij tenes in oris
Quò Pharsalica turba congregatur,
Et te nobile carmen insonantem
Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna sacer & superbus vmbra
Nescis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidúmque, visa
Matris lampade, respicis Neronem,
Adsis lucidus, & vocante Polla
Vnum quæso diem, Deos silentium
Exores, solet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiasis procax dolosis
*Falsi numinis induit * figuras* al. figuræ
Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius insitum medullis.
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis prænitet, incubátque somno,
Securæ procul hinc abite mortes:
Hæc vitæ genialis est origo.
Cedat luctus atrox genísque manent

Iam dulces lachrymæ, dolorque fessus
Quicquid fleuerat antè, nunc adoret.

P. STATII PAPINII

SYLVARVM LIB. II.

ad Pollium.

TIbi certè (Polli dulcissime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete dignissime) non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem: cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, & hanc audaciam stili nostri frequenter expaueas, quoties in illius facundię tuę penetrale seductus, altius literas intro: & in omnes à te studiorũ sinus ducor. Securus itaque tertius hic Syluarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem. Sed hic habet authorem. Nam primũ limen eius, Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim vt videram, his versibus adoraui. Sequitur libellus, quo splendidissimũ & mihi iucundissimum iuuenem, Metiũ Celerem, à sacratissimo Imperatore missum ad legionem Syriacam (quia sequi non poteramus) sic prosecutus sum. Merebatur & Claudij Etrusci mei pietas aliquod ex studijs no-

nostris solatium, cum lugeret veris (quod amarissimum est) lachrymis senem patrem. Earinus præterea Germanici Dei nostri libertus scit, quandiu desiderium eius moratus sim, cum petiisset vt capillos suos, quos cum gemmata pixide, & speculo ad Pergameum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est quidem securus, vt cũ vxore, & qui persuadere malit, quàm placere. huic præcipuè libello fauebis, cùm scias hanc destinationem quietis meæ, tibi maximè intendere: méque non tam in patriam, quàm ad te secedere.

HERCVLES SVRRENTINVS.

INtermissa tibi renouat Tirynthie sacra
Pollius, & causas designat desidis anni,
Quòd coleris maiore tholo, nec littora pauper
*Nuda * tenens: tectúmque vagis habitabile nautis:* al. tene:
Sed nitidos postes, Graiisque effulta metallis
Culmina, ceu tædis iterum lustratus honesti
Ignis, ab Oetæa conscenderis æthera flamma.
Vix oculis, animóque fides. túne ille reclusi
Liminis, & parua custos inglorius aræ?

Vnde hæc aula recens? fulgórque inopinus agresti
Alcidæ? sunt fata Deûm, sunt fata locorum.
O velox pietas! steriles hic nuper arenas,
Aspersum pelago montis latus, hirtáque dumis
Saxa, nec vlla pati faciles vestigia terras,
Cernere erat, quænam subito fortuna rigentes
Ductauit scopulos? Tyrióne hæc mœnia plectro.
An Getica venere lyra? stupet ipse labores
Annus, & angusto bisseni limite menses
al. assuit *Longæuum mirantur opus:* * *adfuit, arces*
Erexítque suas: atque obluctantia saxa
Summouit nitens, & magno pectore montem
Reppulit, immitem credas iussisse Nouercā.
Ergo age, seu patrios, liber iam legibus, Argos
Incolis, & mersum tumulis Eurysthea calcas:
Siue tui solium Iouis, & virtute parata
Astra tenes, haustúmque tibi succincta beati
Nectaris, excluso melior Phryge porrigit Hebe,
Huc ades, & genium templis nascentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arua Molochi,
Nec formidatus Nemees ager, antráque poscunt
Thraciæ, nec Pharij polluta altaria Regis,
Sed felix simpléxque domus, fraudumq; malarum
Inscia, & hospitibus superis dignissima sedes.
Pone truces arcus, agriénque immite pharetra;
Et regum multo perfusum sanguine robur.
Lustratumq; humeris dimitte gerentibus hostem.
Hic tibi Sidonio celsum puluinar Acantho
Texitur, & signis crescit torus asper eburnis.

Paca-

Pacatus, mitísque venit, nec turbidus ira,
Nec famulare timens, sed quem te Mænalis Auge
Confectum thiasis, & multo fratre madentem
Detinuit qualémque vagæ post crimina noctis
Thespius obstupuit toties socer hic tibi festa
Gymnas, & insontes iuuenum sine cæstibus iræ,
Annua veloci peragunt certamina lustro.
Hic templis inscriptus, auo gaudente, sacerdos
Paruus adhuc, similísque tui, cum prima nouercæ
*Mōstra manu premeres, atq; * exanimata dolores.* al examinata.
Sed quæ nam subiti veneranda exordia templi,
Dic age Calliope socius tibi grande sonabit
Alcides, tensóque modos imitabitur arcu,
Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis
Incumbit terris, ictusque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.
Iámque dies aderat, profugis cum regibus aptum
Fumat Aricinum Triuiæ nemus, & face multa
Conscius Hippolyti splendet lacus. ipsa coronat
Emeritos Diana canes, & spicula tergit:
Et tutas sinit ire feras, omnísque pudicis
Itala terra focis, Hecateias excolit Idus.
Ast ego Dardania quamuis sub collibus Albæ
Rus propriū, magníque ducis mihi munere currens
Vnda, domi curas mulcere, æstúsque leuare
Sufficerent, notas Sirenum nomine rupes,
Facundique larem Polli non hospes habebant
Assidue, moresque viri, pacémque, nouósque
Pieridum flores, intactáque carmina discens,

Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo,
al. assuetaq; Angustásque fores,* assuetáque tecta grauamus
Frondibus, & patula defendimus arbore soles.
Delituit cælum, & subitis lux candida cessit
Nubibus, & tenuit grauiore Fauonius Austro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum diues Elisa marito
Donatur, testésque vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, festásque dapes; redimitáque vina
Abripiunt famuli, ne quo conuiuia migrent.
Quamuis innumera gaudentia rura, supernè
Insedere domus, & multo culmine diues
Mons nitet, instantes sed proxima quærere nimbi
Suadebant, læsiq; fides reditura sereni
Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi.
Et magnũ Alciden humili lare parua premebat,
Fluctiuagas nautas, scrutatorésque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ, ditésque tori, cœtusq; ministrum
Stipantur, nitidæq; cohors gratissima Pollæ.
Non cepere fores, angustáque deficit ædes.
Erubuit, risitq; Deus, dilectáque Polli
Corda subit, blandísque virum complectitur vlnis.
Túne, inquit, largitor opum, qui mente profusa
Tecta Dicarchei pariter, iuuenémque replesti
Parthenopen, nostro qui tot fastigia monti,
Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus,
Aeráque, tot scripto viuentes limine ceras
Fixisti? quid enim ista domus? quid terra, priusquã

Te

Te gauderet, erat: longo tu tramite nudos* al.erant
Texisti scopulos: fueratque vbi semita tantum,
Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis.
Ne sorderet iter, curui tu littoris ora,
Clausisti calidas gemina testudine lymphas.
Vix opera enumerē. mihi pauper, & indigus vni
Pollius, & tales hilaris tamen intro penates,
Et littus, quod pandis, amo. sed proxima sedem
Despicit, & tacitè ridet mea numina Iuno.
Da templum, dignásque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint transire secundis,
Quo pater ætherius, mensisq; accita deorum
Turba, & ab excelso veniat soror hospita templo.
Nec te, quod solidus contra riget vmbo maligni
Montis, & immenso non vnquam exesus ab æuo
Terreat, ipse adero, & conamina tanta iuuabo,
Asperáque inuitæ perfringam viscera terræ.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ steterint velocius arces,
Pergameúsue labor. dixit montémque reliquit,* v.mentéq;
Nec mora, conscriptâ formatur imagine tela.
Innumeras coiere manus. his cædere syluas, al.leuate
*Et * reuelare trabes: illis immergere curæ*
Fundamenta solo, coquitur pars vuida terræ
Protectura hyemes, atque exclusura pruinas.
Indomitúsque silex curua fornace liquescit. al. rigēt
Præcipuus, sed enim labor est exscindere dextra
*Oppositas rupes, & saxa * negantia ferro.*
Hic pater ipse loci: positus Tirynthius armis

Insudat, validáque solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur vmbra,
Ipse fodit. dites Capreæ, viridésque resultant
Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande sonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes, Steropésque ferit nec maior ab antris
Lemniacis fragor est, vbi flammeus Aegida cælat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reuersi
Artifices mirantur opus. vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Despectat fluctus, & iunctæ tecta Nouercæ
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant signa tubæ, iam fortibus ardens.
Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores
Iupiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos:
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans:
Ipsa pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & scopulis humentibus hærent.
Nec pudet occultè nudas spectare palæstras.
Spectat & Icario numerosus palmite Gaurus,
Syluáque, quæ fixam pelago Nesida coronat:
Et placidus Limon, numénque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygióque è vertice Graias
Addiscis Mysene tubas. ridetq; benigna
Parthenope gentile sacrum, nudósque virorum
Certatus, & parua suæ simulachra coronæ,
Quin age, & ipse libens proprij certaminis actus

Inuictá

Inuicta dignare manu: seu nubila disco
** Fingere, seu volucres Zephyros prævertere telo,* al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæstras,
*Indulge * sacris, & si tibi poma supersunt* al.in
Hesperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit, & tantum non dedignatur honorem.
Quod si dulce decus, viridesq; resumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & pensa tulisses.
Hæc ego nascentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem.
Macte animis, opibúsque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundáq; pudenda
Naturæ deserta domas, & vertis in vsum
Lustra habitata feris. fœdeq; latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorũ præmia soluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus, duram scio vincere mortem:
Auertam luctus, & tristia damna vetabo.
Téque nihil læsum, viridi renouabo senectâ.
Concedámque diu iuuenes spectare nepotes.
Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito.
Rursus & ex illis soboles noua, gréxque proteruus
Nunc humeris irreptet aui, nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oscula Pollæ.
Nam templis nunquam statuetur terminus æui.
Dum me flammigeri portabit machina cæli,
Nec mihi plus Nemee, priscũq; habitabitur Argos,
Nec Tiburna domus, solisq; cubilia Gades.

Insudat, validáque solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur vmbra,
Ipse fodit. dites Capreæ, viridésque resultant
Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande sonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes, Steropésque ferit nec maior ab antris
Lemniacis fragor est, vbi flammeus Aegida cælat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reuersi
Artifices mirantur opus. vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Despectat fluctus, & iuncta tecta Nouercæ
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant signa tubæ, iam fortibus ardens.
Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores
Iupiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos:
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans:
Ipsa pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & scopulis humentibus hærent.
Nec pudet occultè nudas spectare palæstras.
Spectat & Icario numerosus palmite Gaurus,
Syluáque, quæ fixam pelago Nesida coronat:
Et placidus Limon, numénque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygióque è vertic
Addiscis Mysene tubas. ridetq; beni
Parthenope gentile sacrum, nudó
Certatus, & parua suæ simula
Quin age, & ipse liben

Inuicta dignare manu: seu nubila disco
** Fingere, seu volucres Zephyros præuertere telo,* al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæstras, al.in
*Indulge * sacris, & si tibi poma supersunt*
Hesperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit, & tantum non dedignatur honorem.
Quod si dulce decus, viridesq; resumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & pensa tulisses.
Hæc ego nascentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem.
Macte animis, opibúsque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundaq; pudenda
Naturæ deserta domas, & vertis in vsum
Lustra habitata feris, fœdeq; latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorũ præmia soluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus, duram scio vincere mortem:
Auertam luctus, & tristia damna vetabo.
Téque nihil læsum, viridi renouabo senectâ.
Concédámque diu iuuenes spectare nepotes.
Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito.
Rursus & [illegible] illis soboles noua, gréxque proteruus
Nunc [illegible] ptet aui, nunc agmine blando
Cert[illegible] cur[illegible] ula Pollæ.
N[illegible] rminus æui.
D[illegible] na cæli,
[illegible] abitur Argos,
[illegible] Gades.

Sic

Insudat, validáque solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur vmbra,
Ipse fodit. dites Capreæ, viridésque resultant
Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande sonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes, Steropésque ferit nec maior ab antris
Lemniacis fragor est, vbi flammeus Aegida cælat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reuersi
Artifices mirantur opus. vix annis anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Despectat fluctus, & iunctæ tecta Nouercæ
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant signa tubæ, iam fortibus ardens.
Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores
Iupiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos:
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans:
Ipsa pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & scopulis humentibus hærent.
Nec pudet occultè nudas spectare palæstras.
Spectat & Icario numerosus palmite Gaurus,
Syluáque, quæ fixam pelago Nesida coronat:
Et placidus Limon, numénque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygióque è vertic
Addiscis Mysene tubas. ridetq; benig
Parthenope gentile sacrum, nudós
Certatus, & parua sua simula
Quin age, & ipse libens

Inuicta dignare manu:ſeu nubila diſco
* Fingere,ſeu volucres Zephyros præuertere telo, al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæſtras,
Indulge * ſacris,& ſi tibi poma ſuperſunt al.in
Heſperidum,gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit,& tantum non dedignatur honorem.
Quod ſi dulce decus,virideſq; reſumeret annos,
(Da veniam Alcide)fors huic & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Soluentem voces,& talia dicta ferentem.
Macte animis,opibúſque,meos imitate labores,
Qui rigidas rupes,infœcundæq; pudenda
Naturæ deſerta domas,& vertis in vſum
Luſtra habitata feris.fœdeq; latentia profers
Numina.quæ tibi nunc meritorũ præmia ſoluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus,duram ſcio vincere mortem:
Auertam luctus,& triſtia damna vetabo.
Téque nihil læſum,viridi renouabo ſenectâ.
Concedámque diu iuuenes ſpectare nepotes.
Donec & hic ſponſæ maturus,& illa marito.
Rurſus & ... illis ſoboles noua, gréxque proteruus
Nunc ... btet aui, nunc agmine blando
Cert ... cur ... cula Pollæ.
N ... rminus æui.
L ... ina cæli,
... abitur Argos,
... Gades.

Sic

Insudat, validáque solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur vmbra,
Ipse fodit. dites Capreæ, viridésque resultant
Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande sonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes, Steropésque ferit nec maior ab antris
Lemniacis fragor est, vbi flammeus Aegida cælat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reuersi
Artifices mirantur opus. vix annis anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Despectat fluctus, & iunctæ tecta Nouercæ
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant signa tubæ, iam fortibus ardens
Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores
Iupiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos:
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans:
Ipsa pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & scopulis humentibus hærent.
Nec pudet occultè nudas spectare palæstras.
Spectat & Icario numerosus palmite Gaurus,
Syluáque, quæ fixam pelago Nesida coronat:
Et placidus Limon, numénque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygióque è vertic
Addiscis Mysene tubas. ridetq; benig
Parthenope gentile sacrum, nudós
Certatus, & parua suæ simulac
Quin age, & ipse libens pro

Inuicta dignare manu: seu nubila disco
** Fingere, seu volucres Zephyros præuertere telo,* al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæstras,
*Indulge * sacris, & si tibi poma supersunt* al.in
Hesperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit, & tantum non dedignatur honorem.
Quod si dulce decus, viridesq; resumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & pensa tulisses.
Hæc ego nascentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem.
Macte animis, opibúsque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundaq; pudenda
Naturæ deserta domas, & vertis in vsum
Lustra habitata feris. fœdeq; latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorū præmia soluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus, duram scio vincere mortem:
Auertam luctus, & tristia damna vetabo.
Téque nihil læsum, viridi renouabo senectâ.
Concédámque diu iuuenes spectare nepotes.
Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito.
Rursus & ex illis soboles noua, gréxque proteruus
Nunc ... optet aui, nunc agmine blando
Cert ... cur ... cula Pollæ.
N ... rminus æui.
L ... ina cæli,
... abitur Argos,
... Gades.

Sic

Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo,
al. assuetaq; Angustásque fores,* assuetáque tecta grauamus
Frondibus, & patula defendimus arbore soles.
Delituit cælum, & subitis lux candida cessit
Nubibus, & tenuit grauiore Fauonius Austro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum diues Elisa marito
Donatur, testésque vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, festásque dapes, redimitáque vina
Abripiunt famuli, ne quo conuiuia migrent.
Quamuis innumera gaudentia rura, supernè
Insedere domus, & multo culmine diues
Mons nitet, instantes sed proxima quærere nimbi
Suadebant, læsiq; fides reditura sereni
Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi.
Et magnũ Alciden humili lare parua premebat,
Fluctiuagas nautas, scrutatorésque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ, ditésque tori, cœtusq; ministrum
Stipantur, nitidæq; cohors gratissima Pollæ.
Non cepere fores, angustáque deficit ædes.
Erubuit, risitq; Deus, dilectáque Polli
Corda subit, blandísque virum complectitur vlnis.
Túne, inquit, largitor opum, qui mente profusa
Tecta Dicarchei pariter, iuuenémque replesti
Parthenopen, nostro qui tot fastigia monti,
Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus,
Æráque, tot scripto viuentes limine ceras
Fixisti? quid enim ista domus? quid terra, priusquã

Te

Te gauderet, erat longo tu tramite nudos* al.erant
Texisti scopulos:fueratque vbi semita tantùm,
Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis.
Ne sorderet iter, curui tu littoris ora,
Clausisti calidas gemina testudine lymphas.
Vix opera enumerẽ.mihi pauper, & indigus vni
Pollius,& tales hilaris tamen intro penates,
Et littus,quod pandis,amo.sed proxima sedem
Despicit,& tacitè ridet mea numina Iuno.
Da templum,dignásque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint transire secundis,
Quo pater ætherius,mensisq; accita deorum
Turba,& ab excelso veniat soror hospita templo.
Nec te,quod solidus contra riget vmbo maligni
Montis,& immenso non vnquam exesus ab æuo
Terreat,ipse adero,& conamina tanta iuuabo,
Asperáque inuitæ perfringam viscera terræ.
Incipe,& Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ steterint velocius arces,
Pergameúsue labor.dixit montémque reliquit,* v.mentéq;
Nec mora,conscriptá formatur imagine tela.
Innumeras coiere manus.his cædere syluas, al.leuate
*Et * reuelare trabes:illis immergere curæ*
Fundamenta solo,coquitur pars vuida terræ
Protectura hyemes,atque exclusura pruinas.
Indomitúsque silex curua fornace liquescit.
Præcipuus,sed enim labor est exscindere dextra al. rigẽt
Oppositas rupes,& saxa negantia ferro.*
Hic pater ipse loci:positus Tirynthius armis

Inuicta dignare manu:ſeu nubila diſco
** Fingere,ſeu volucres Zephyros præuertere telo,* al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæſtras,
*Indulge * ſacris,& ſi tibi poma ſuperſunt* al.in
Heſperidum,gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit,& tantum non dedignatur honorem.
Quod ſi dulce decus,virideſq; reſumeret annos,
(Da veniam Alcide)fors huic & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Soluentem voces,& talia dicta ferentem.
Macte animis,opibúſque,meos imitate labores,
Qui rigidas rupes,infœcundaq; pudenda
Naturæ deſerta domas,& vertis in vſum
Luſtra habitata feris.fœdeq; latentia profers
Numina.quæ tibi nunc meritorũ præmia ſoluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus,duram ſcio vincere mortem:
Auertam luctus,& triſtia damna vetabo.
Téque nihil læſum,viridi renouabo ſenectâ.
Concédámque diu iuuenes ſpectare nepotes.
Donec & hic ſponſæ maturus,& illa marito.
Rurſus & ex illis ſoboles noua , gréxque proteruus
Nunc humeris irreptet aui,nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oſcula Pollæ.
Nam templis nunquam ſtatuetur terminus æui.
Dum me flammigeri portabit machina cæli,
Nec mihi plus Nemee,priſcũq; habitabitur Argos,
Nec Tiburna domus,ſoliſq; cubilia Gades.

Sic

Sic ait & tangens surgentem altaribus ignem,
Populeáque mouens albentia tempora sylua,
Et styga, & atherei iurauit fulmina patris.

PROPEMTICON METII. CELERIS.

DI quibus audaces amor est seruare carinas
Sæuáque ventosi mulcere pericula ponti,
Sternite molle fretum, placidúmque aduertite votis
Concilium, & lenis non obstrepat vnda precanti.
l. lenis *Grande tuo, rarúmque damus Neptune profundo*
Depositum: iuuenis dubio committitur alto
Metius atque animæ partem super æquora nostræ
Maiorem transferre parat. proferte benigna
Sydera, & antennæ gemino consistite cornu
Oebalij fratres vobis pontúsque, polúsque,
Luceat. Iliacæ longè nimbosa sororis
Astra fugate precor, totóque excludite cælo.
Vos quoque cæruleum diuæ Nereides agmen.
Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,
(Dicere quæ magni fas sit mihi sydera Ponti)
Surgite de vitreis spumosæ Doridos antris,
Baianósque sinus, & fœta tepentibus vndis
Littora, tranquillo certatim ambite natatu.
Quærentes vbi celsa ratis, quæ scandere gaudet
Nobilis Ausoniæ Celer armipotentis alumnus.
Nec quærenda diu, modo nam trans æquora terris
Prima Dicarcheis Pharium grauis intulit annum,
Prima salutauit Capreas, & margine dextro
Sparsit,

Sparsit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ.
Huius vtrumque latus molli percingite gyro.
Et partite vices, vos stuppeæ tendite mali
Vincula: vos summis annectite suppara velis.
Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat,
Pars demittat aquis curuæ moderamina puppis.
Sint quibus exploret rupes grauis arte molorchus,
Quæq; secuturam religent post terga Phaselon,
*Vncaque submersæ penitus retinacula * vellant.* al. velent
Temperet hæc æstus, pelagúsque inclinet ad ortus,
Officio careat glaucarum nulla sororum,
Hinc multo Proteus, gemino hinc & corpore Triton
Prænatet, & subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
Littoream blanda feriens Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes diua cum matre Palæmon
Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas.
Nec cano degeneri Phœbeium Amphiona plectro,
Et pater Æoliæ frangit qui carcere ventos,
Cui varij flatus, omnísque per æquora mundi,
Spiritus, ac hyemes nimbosáq; nubila parent,
Arctius obiecto Borean, Eurumq; Notúmque
Monte premat, soli Zephyro sit copia cæli:
Solus agat puppes, summásque supernatet vndas
Assiduus pelago, donec tua turbine nullo
Læta Paretoniis assignet carbasa ripis.
Audimur. vocat ipse ratem, nautásque morantes
Increpat. ecce meum timido iam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamuis mouet ominis horror,

Claudere suspensus oculorum in margine fletus.
Iámque ratem terris diuisit fune soluto
Nauita,& angustum deiecit in æquora pontem.
Sæuus vbi è puppe longo clamore magister.
Dissipat amplexus,atq; oscula fida reuellit,
Nec longum cara licet in ceruice morari.
Attamen in terras è plebe nouissimus omni
Ibo,nec egrediar nisi iam cedente carina.
Quis rudes,& abscissum miseris animãtibus æquor
Fecit iter?solidæq; pios telluris alumnos
Expulit in fluctus,pelagóque immisit hiantes?
Audax ingenij nec enim temeraria Virtus
Illa magis,summæ gelidum quæ Pelion Ossæ
Iunxit,anhelantémque iugis bis pressit Olympum,
Vsque adeóne parum lentas transire paludes?
Stagnáq; & angustos summittere põtibus amnes?
Imus in abruptum,gentilesq; vndique terras
Fugimus,exigua clausi trabe,& aëre nudo.
Inde furor ventis,indignatæq; procellæ,
Et cæli fremitus,& fulmina plura Tonanti.
Ante rates,pigro turpebant æquora somno,
Nec spumare Thetis,ne spargere nubila fluctus
Audebant,visis tumuerunt puppibus vndæ,
Inq; hominem surrexit hyems.tunc nubila Plias,
O leniúmque pecus solito tunc peior Orion..
Iusta queror,fugit ecce vagas ratis acta per vndas
Paulatim minor,& longè seruantia vincit
Lumina,tot gracili ligno complexa timores,
Quæq; super reliquos,te nostri pignus amoris,

Porta-

Port.itura celer, quos nunc ego pectore somnos
Quósve queam perferre dies? quis cuncta pauenti
Nuntiet? an facili te prætermiserit vnda
Lucani rabida ora maris? num torua Charybdis
Fluctuet? aut Siculi populatrix virga profundi?
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio quali te subuehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuuenci.
Sed merui questus. quid enim te castra petente.
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos?
Cimmeriúmque chaos? starem prope bellica regis
Signa mei, seu tela manu, seu fræna teneres,
Armatis seu iura dares, operúmque tuorum
Et si non socius, certè mirator adessem.
Sic quondam magno Phœnix reuerendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræáque Pergama venit
Imbellis, tumidóque nihil iuratus Atridæ.
Cur nobis ignauus amor? sed pectore fido
Nusquã abero, longísque sequar tua carbasa votis,
Isi Phroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina Phari, numénque orientis anheli,
Excipe multisono puppem Mareotida sistro:
Ac iuuenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæstinásque dedit frænare cohortes,
Ipsa manu placida per limina festa, sacrósque
Duc portus, vrbésque tuas, te præside noscat
Vnde paludosi fœcunda licentia Nili.
Cur vada desidant, & ripa coerceat vndas
Cecropio stagnata luto. cur inuida Memphis,

Curve Terapnæi lasciuiat ora Canopi.
Cur seruet Pharias lethæus ianitor aras,
Vilia cur magnos æquent animalia diuos.
Quæ sibi præsternat viuax altaria Phœnix,
Quos dignetur agros: aut quo se gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
Duc & ad Emathios manes, vbi belliger vrbis
Conditor Hyblæo perfusus nectare durat:
Anguiferámque domū, blandoque mersa veneno
Actias Ausonias fugit Cleopatra cathenas:
Vsque & in Assyrias sedes: mandatáque castra
Prosequere, & Marti iuuenem dea trade Latino:
Nec nouus hospes erit puer hic sudauit in armis
Notus adhuc, tantum maioris munere claui:
Iam tamen & turmas facili prauertere gyro
Fortis, & Eoas iaculo damnare sagittas.
Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Cæsar ab emerito iubeat discedere bello;
At nos hoc iterum stantes in littore, vastos
Cernemus fluctus, aliásque rogabimus auras
O tum quantus ego, aut quanta votiua mouebo
Plectra lyra! cum me magna ceruice ligatum
Attolles humeris, atque in mea pectora primum
Incumbes è puppe nouus, seruatáque reddes
Colloquia, inq; vicem medios narrabimus annos,
Tu rapidum Euphraten, & regia Bactra, sacrasq;
Antiqua Babylonis opes, & Zeugma Latinæ
Pacis iter: quà dulce Nemus florentis Idumes,
Quà preciosa Tyros rubeat, quà purpura succo

sido

Sidoniis iterata vadis vbi germine primum,
Candida felices sudent Opobalsama virgæ,
Ast ego deuictis dederim quæ busta Pelasgis.
Quæve laboratas claudat mihi pagina Thebas

LACHRYMÆ HETRVSCI.

SVmma Deum pietas,cuius gratissima cœlo
Rara profanatas inspectant numina terras:
Huc vittata comam, niueóque insignis amictu
Qualis adhuc præsens , nulláque expulsa nocentum
Fraude,rudes populos,atque aurea regna colebas.
Mitibus exequiis ades,& lugentis Hetrusci
Cerne pios fletus,laudatáque lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu,
Complexúmque rogos,incumbentémque fauillis
Aspiciens,non aut primæua funera plangi
Coniugis, aut nati modo pubescentia credat
Ora rapi flammis? pater est,qui fletur adeste
DIq; hominésque sacris,procul hinc , procul ite no-
Si cui corde nefas tacitum,fessique senectus(centes
Longa patris,si quis pulsatæ conscius vnquam
Matris,& infernâ rigidam timet Æacon vrnâ,
Insontes,castósque voco:teneo ecce seniles
Leniter implicito vultus , sanctámque parents
Caniciem,spargit lachrymis:animæq; supremum
Frigus amat ,celeres genitoris filius annos.
(Mira fides)nigrásque putat properasse sorores.
Exultent placidi Lethæa ad flumina manes.
Elysiæ,gaudete domus,date serta per aras,

Festá-

Festáque pallentes hilarent altaria lucos.
it.heu Felix * & nimium felix, ploratáque nato
Vmbra venit longè furiarum sibila, longè
Tergeminus custos penitus via longa patescat
Manibus egregiis. eat horrendumq; silentis
Accedat domini solium gratésque supremas
Perferat, & totidem iuueni roget anxius annos:
Macte pio gemitu, dabimus solatia dignis
Luctibus, æternasq; vltro sacrabimus vmbris
Inferias Hetrusce senis. tu largus Eoa
absuper- Germina, tu messes Ciliciũq; Arabumq; * superbis
ias Merge rogis ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere missuri nitido pia nubila cælo,
Stipentur cineres, nos non arsura feremus
Munera, venturosq; tuus durabit in annos,
Me monstrante, dolor, neq; enim mihi flere parentē
Ignotum: similis gemui proiectus ad ignem.
Ille mihi tua damna dies compescere cantu
Suadet, & ipse tuli, quos nunc tibi confero questus
Non tibi clara quidem senior placinissime gentis
Linea, nec proauis demissum stemma: sed ingens
Suppleuit fortuna genus, culpamq; parentum
Occuluit: neque enim dominos de plebe tulisti:
Sed quibus occasus pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iste tibi quid enim terrisq; polóque
Parendi sine lege manet? vice cuncta geruntur,
Alternisq; premunt. propriis sub regibus omnis
Terra: premit felix regum diademata Roma.
Hanc ducibus frenare datum. mox crescit in illos

Impe-

Imperium superis, sed habent & numina legem.
Seruit & astrorum velox chorus; & vaga seruit
Luna, nec iniussæ toties redit orbita lucis.
Et modo (si fas est æquare iacentia summis)
Pertulit & sæui Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.
Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris,
Smyrna tibi gentile solum, potusq; verendo
Fonte Meles, Hermiq; vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.
Læta dehinc series, variisque ex ordine curis
Auctus honos, semperq; gradu prope numina, sem-
Cæsareum coluisse latus, sacrisq; Deorum (per
Arcanis hærere datam. Tibereia primum
Aula tibi, vix dum aura noua mutante iuuentâ
Panditur, hic annis multa super indole victis
Libertas oblata venit. nec proximus hæres
Immitis, quanquam & furijs agitatus, abegit,
** Hinc & in Arctoas tenuis comes vsque pruinas* al. huc
Terribilem affatu passus, visuq; Tyrannum,
Immanemq; suis, vt qui metuenda ferarum
Corda domant, mersasq; iubent iam sanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla viuere præda.
Præcipuos sed enim merito, surrexit in actus
Nondum stelligerum senior demissus in axem
Claudius, & longo transmittit habere nepoti.
Quis superos metuens, pariter tot templa, tot aras,
Promeruisse datur? summi Iouis aliger Arcas
Nuntius imbrifera potitur Thaumantide Iuno.

Stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton,
Tu toties mutata ducum iuga rite tulisti
Integer, inque omni felix tua cymba profundo
Iamque piam lux alta domum præcelsaque toto
Intrauit fortuna gradu, iam creditur vni
Sanctarum digestus opum, partæq. per omnes
Diuitiæ populos, magnique impendia mundi,
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis,
Dalmatico quod monte nitet, quod Messibus Afris
Verritur, æstiferi quicquid terit area Nili,
Quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi,
Et Lacedemonij pecuaria culta Galesi,
Perspicuæque niues, Massyllaque robora, & Indi
Dentis honos vni parent commissa ministro,
Quæ Boreas, quæq; Eurus atrox, quæ nubilus Auster
Inuehit, hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumque comas, vigilis, te animiq; sagacis
Exitus euoluit, quantum Romana sub omni
Pila die, quantumq; Tribus, quid templa quid alti
Vndarum cursus, quid propugnacula poscant
Aequoris, aut longè series porrecta viarum.
Quod domini celsis niteat laquearibus aurum,
Quæ diuum in vultus igni formanda liquescat
Massa, quid Ausonia scriptum crepet igne monetæ.
Hinc tibi rara quies, animoque exclusa voluptas,
Exiguæque dapes, & nunquam læsa profundo
Cura mero: sed iura tamen genialia cordi
Et mentem vincere toris, & iungere festa
Connubia, & fidos domino genuisse clientes.

Quis

Quis sublime genus, formamq; insignis Hetruscæ
Nesciat? haud quamquã proprio mihi cognita visu,
Sed decus eximium formæ par reddit imago
Vultibus, & similis natorum gratia monstrat.
Nec vulgare genus: fasces summamq; curulem
Frater, & Ausonios enses mandataq; fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens est damnata triumpho.
Sic quicquid patrio cessatum est sanguine mater
Reddidit, obscurumque latus clarescere vidit
Connubio gauisa domus. nec pignora longè,
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque
Ipsa leni grauidos tetigit fœcunda labores.
Felix ô si longa dies, si cernere vultus
Natorum, viridisque genas tibi iusta dedissent
Stamina. sed medio cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florentesque manu scidit Atropos annos,
Qualia pallentes declinant lilia culmos.
Pubentesq; rosæ primos moriuntur ad Austros
Aut vbi verna nouis expirat purpura pratis
Illa sagittiferi circumuolitastis amores
Funera, maternosq; rogos vnxistis amomo.
Nec modus, aut pennis laceris aut crinibus ignem
Spargere: collectæque pyram struxere pharetræ.
Quas tunc inferias? aut quæ lamenta dedisses
Maternis Hetrusce rogis? qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos.
Illum, & qui nutu superas nunc temperat arces,
Progeniem claram terris partitus, & astris,

Lætus Idumæi donauit honore triumphi.
Dignatusq; loco victricis, & ordine pompæ
Non vetuit, tenuesq; nihil minuêre parentes.
Atque idem in cuneos populos cum duxit equestres,
Mutauitq; genus, læuæq; ignobile ferrum
Exuit, & celso natorum æquauit honore.
Dextra bis octonis fluxerunt sæcula lustris,
Atque æui sine nube tener. quàm, diues in vsus
Natorum, totoq; volens excedere censu,
Testis adhuc largi nitor inde assuetus Hetrusci,
Cum tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc si quidem amplexu semper reuocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: huius honori
Pronior, ipse etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi, deuoti iuuenes pro patre renato
Summæ ducũ grates, aut quæ pia vota rependant?
Tu seu tarda situ, rebusque exhausta senectus
Errauit, seu blanda diu fortuna regressum
Maluit attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum, lenique procella
Contentus monuisse senem: cumque horrida supra
Æquora curarum socius procul Itala rura
Linqueret hic molles campani littoris oras,
Et Diomedeas consedere iussus in arces.
Atque hospes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum reseras iterum Germanice limen,
Mœrentemque foues, inclinatosque penates
Erigis. haud mirum ductor placidißime, quando
Hæc est quæ victis parcentia fœdera Cattis,

Quæ

Quæque suum Dacis donat clementia montem
Quæ modo Marcomanos post horrida bella vagosq;
Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.
Iamque in fine dies, & inexorabile pensum
Deficit, hic mæsti pietas me poscit Etrusci
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati iam certus Olor, sæuique marita
Tereos, heu quantis lassantem brachia vidi
Planctibus, & prono fusum super oscula vultu,
Vix famuli, comitesque tenent: vix arduus ignis
Submouet, haud aliter gemuit periuria Theseus
*Littore, qui falsis deceperat Aegea velis.
Tunc immane gemens, fœdatusque ora tepentes al.littora
Affatur cineres. cui nos fidissime linquis
Fortuna redeunte pater? modo numina magni
Præsidis atque breues superum placauimus iras.
Nec frueris: tantique orbatus muneris vsu
Ad manes ignare fugis: nec flectere parcas,
Aut placare malæ datur aspera numina Lethes
Felix cui magna patrem ceruice vehenti
Sacra Mycenææ patuit reuerentia flammæ.
Quique tener sæuis genitorem Scipio pœnis
Abstulit. & Lydi pietas temeraria Lausi
Ergo Thessalici coniux pensare mariti
Funus, & immitem potuit Phryga vincere supplex
Thracius. ah quanto mellus pro patre liceret!
Non totus rapiere tamen. nec funera mittam
Longius, hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu custos domi nusque laris: tibi cuncta tuorum

Parebunt.ego rite minor,semperque secundus,
Assidue libabo dapes,& pocula sacris
Manibus,effigiesque colam,te lucida saxa,
Te similem doctæ referet mihi linea ceræ.
Nunc ebur,& fuluum vultus imitabitur aurum:
Inde viam morum,longæq; examina vitæ,
Affatusque pios,monituraque somnia poscam.
Talia dicentem genitor dulcedine læta
Audit,& immites lentè descendit ad vmbras.
Verbaque dilectæ fert narraturus Hetruscæ.
Salue supremum genitor mitissime Patrum,
Supremumque vale:qui nunquam sospite nato
Triste Chaos,mœstisque situs patiere sepulchris.
Semper odoratis spirabunt floribus aræ.
Semper & Assyrios felix bibet vrna liquores,
Et lachrymas,qui maior honos;hic sacra litabit
*Manibus*eque tua tumulum tellure leuabit.*
al.atque *Nostra quoq; exemplo meritis tibi carmina sancit.*
Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulcro

COMA EARINI

ITe comæ facilèmque precor transcurrite pontum.
Ite,coronato recubantes molliter auro.
Ite dabit cursus mitis Cytherea secundos,
Placabitque notos,fors & de puppe timenda
Transferet,inque sua ducet super æquora conchæ.
Accipe laudatos iuuenis Phœbeie crines,
Quos tibi Cæsareus donat puer,accipe lætus,

In

Intonſoque oſtende patri,ſine dulce nitentes
Comparet,atque diu fratris putet eſſe Lyei.
Forſan,& ipſæ comæ nunquam labentis honorem
Proferet,atque alio clauſum tibi ponet in auro
Pergame,pinifera multum felicior Ida.
Illa licet ſacræ placeat ſibi nube rapinæ,
Nempe dedit ſuperis illum,quem turbida ſemper
Iuno videt,refugitque manum,nectarque recuſat.
At tu grata Deis,pulchroque inſignis alumno,
Miſiſti Latio,placida quem fronte miniſtrum
Iupiter Auſonius pariter,Romanaque Iuno
Aſpiciunt,& vterque probant,nec tanta potenti
Terrarum Domino,diuûm ſine mente voluptas.
Dicitur Idalios Ericis de vertice lucos
Dum petit,& molles agitat Venus aurea Cycnos
Pergameas intraſſe domus,vbi maximus ægris
Auxiliator adeſt,& feſtinantia ſiſtens
Fata ſalutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiæ præclarum ſydere formæ
Ipſius ante Dei ludentem conſpicit aram.
Ac primum ſubita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat, ſed non erat illi
Arcus,& ex humeris nullæ fulgentibus vmbræ.
Miratur puerile decus,vultumque comaſque
Aſpiciens,tunc Auſonias ait ibis ad arces,
Neglectus Veneris tu ſordida tecta,iugumque
Seruitij vulgare feres:procul abſit. ego iſti
Quem meruit,formæ dominũ dabo.vade age mecũ,
Vade puer,ducam volucri per ſydera curru

Donum immane duci.nec te plebeia manebunt
Iura;Palatino famulus deberis amori.
Nil ego,nil fateor,toto iam dulce sub orbe
Aut vidi,aut genui,cedat tibi Latmius vltro,
Sangariusque puer , quemque irrita fontis imago,
Et sterilis consumpsit amor.te Cærula Nais
Mallet,& apprensa traxisset fortius vrna.
Tu puer ante omnes,solus formosior ille,
Cui daberis.sic orsa,leues secum ipsa per auras
Tollit,Olorinaque iubet considere biga.
Nec mora iam Latij montes,veteresque penates
Euandri,quos mole noua pater inclytus vrbis
Excolit,& summis æquat Germanicus astris.
Tunc propior iam cura deæ:quæ forma capillis
Optima quæ vestis roseos accendere vultus
Apta,quod in digitis,collo quod dignius aurum.
Norat cælestis oculos ducis,ipsaque tædas
Iunxerat,& plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines,Tyrios sic fundit amictus.
Dat radios,ignemque suum.cessere priores
Delitiæ famulûmque greges.hic pocula magno
Prima duci,myrrhasque graues,crystallaque portat
Candidiore manu.crescit noua gratia Baccho.
Care puer,superis qui prælibare verendum
Nectar,& ingentem toties contingere dextram
Electus,quam nosse Getæ,quam tangere Persæ,
Armeniique Indique petunt.O sydere dextro
Edite!multa tibi diuûm indulgentia fauit.
Olim etiam,ne prima genas lanugo nitentes.

Carpe-

Carperet,& pulchræ fuscaret gratia formæ,
Ipse Deus patriæ,celsam trans æquora liquit
Pergamon.haud vlli puerum mollire potestas
Credita,sed tacita iuuenis Phœbeius arte
Leniter,haud vllo concussum vulnere,corpus,
De sexu transire iubet.tamen anxia curis
Mordetur,puerīq; timet Cytherea dolores.
Nondum pulcra ducis clementia cœperat ortu
Intactos seruare mares:nunc frangere sexum,
Atq; hominem mutare nefas,gauisaque solos
Quos genuit,Natura videt:nec lege sinistra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque nunc iuuenis,genitus si tardius esses,
Vmbratusque genas,& adultos fortior artus,
Non vnum gaudens Phœbeia ad limina munus
Misisses,patrias nunc vertex solus ad aras
Nauiget.hunc multo Paphiæ saturabat amomo.
Hunc noua tergemina pectebat Gratia dextra.
Huic & purpurei cedat coma saucia Nisi,
Et quam Sperchio tumidus seruabat Achilles.
Ipsi cum primum niueam præcerpere frontem.
Decretum est,humerosque modo nudare nitentes,
Accurrunt teneri,Paphia cum matre volucres,
Expediuntque comas,& serica pectore ponunt
Pallia.tunc iunctis crinem incidere sagittis,
Atque auro gemmisque locant.rapit ipsa cadentes
Mater,& arcanos iterat Cytherea liquores.
Tunc puer è turba manibus qui forte supinis
Nobile gemmato speculum portauerat auro,

Hoc quoque demus ait patriis nec gratius vllum
Munus erit templis, ipsoque potentius auro,
Tu modo fige aciem, & vultus hucusque relinque.
Sic ait, & speculum reclusit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad sydera palmas,
His mihi pro donis, hominum mitissime custos
(Si merui) longa dominum renouare iuuenta,
Atque orbi seruare velis, hoc sydera mecum,
Hoc vndæ, terræque rogant, eat oro per annos
Iliacos, Pyliosque simul, propriosque penates
Gaudeat, & secum Tarpeia senescere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos ar.s.

AD CLAVDIAM VXOREM.

QVid mihi mœsta die: sociis quid noctibus v-
Anxia peruigili ducis suspiria cura? (xor
Non metuo ne læsa fides, aut pectore in isto
Alter amor. nullis in te datur ire sagittis.
Audiat infesto licet hæc Rhamnusia vultu
Non datur, & si egomet patrio de littore raptus,
Qua tuos emeritis per bella, per æquora lustris
Errarem: tu mille procos intacta fugares,
Non intertextas commenta retexere telas.
Sed sine fraude palā thalamosq; armata negasses
Dic tamen vnde alia mihi fronte, & nubila vultu
Anne quod Euboicos fessus remeare penates
Auguror, & patria senium componere terra?
Cur hoc triste tibi? arte lasciuia cordi

Nulla

Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia Circi,
Aut intrat sensus clamosi turba Theatri.
Sed probitas, & opaca quies, & sordida nunquam
Gaudia: quas autem comitem te rapto per vndas?
Quamquam, & si gelidas irẽ mãsurus ad Arctos,
Vel super Hesperiæ vada caligantia Thules,
Aut septem gemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. Hæc mens tua nempe benigna,
Quam mihi forte Venus iunctam florentibus annis
Seruet, & in senium tua, quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc iuuenile vagantem
Fixisti: tua frena libens, docilisque recepi
Et semel insertas non mutaturus habenas,
Vsque premo. ter me vidisti Albana ferentem*
Dona comes, sanctoque indutum Cæsaris auro,
Visceribus complexa tuis sertisque dedisti **al. nitidis**
Oscula anhela meis: tu cum Capitolia nostræ
Inficiata lyræ, sæuum, ingratumque dolebas
Mecum victa Iouem, tu procurrentia primis
Carmina nostra sonis, totasque in murmure noctes
Aure rapis vigili longi tu sola laboris
Conscia, cumque tuis creuit mea Thebais annis.
Qualem te nuper Stygias modo raptus ad vndas,
Cum iam Lethæos audirem cominus amnes,
Aspexi, tenuique oculos iam morte cadentes.
Scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fati
Te tantum miserata dedit, superique potentes
Inuidiam timuere tuam, post ista propinquum
Nunc iter, optatosque sinus comes ire moraris

Heu

Heu vbi nota fides, totque explorata per vsus
Quæ veteres Latias, Graiasque Heroidas æquas?
Isset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gauisa domos, si passus Vlysses.
Questa est Aegiale, questa est Melibæa relinqui,
Et quamquam sæui fecerunt Mænada planctus:
Nec minor his, tu nosse fidem, firmamque maritis
Reddere. sic certe cineres, vmbramque priorem
Quæris, adhuc, si exequias amplexa canori
Coniugis, ingentes iterasti pectore planctus.
Iam mea, nec pietas alia est tibi, curaque natæ
Sic vt mater amas. sic nunquam corde recedit
Nata tuo, fixamque animi penetralibus imis
Nocte, dieque tenes. non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, animamq; in pignora trãsfert,
Heu nunc illa terit viduo quod sola cubili
Otia iam pulchræ terit infœcunda iuuentæ.
Sed venient, plenis venient connubia tædis
Sic certè, formaque bonis, animique meretur.
Siue chelyn complexa petit, seu voce paterna
Discendum Musis sonat, & mea carmina flectit
Candida seu molli diducit brachia motu,
Ingenium probitas, artemque modestia vincit.
Nonne leues pueros, non te Cytherea pudebat
Hoc cessare decus, nec tantum Roma iugales
Conciliare toros, festasque accendere tædas.
Fertilis, & nostra generi tellure dabuntur.
Non adeo Vesuuinus apex, & flammea diri

Montis

Montis hyems trepidas exhausit ciuibus vrbes.
Stant populisque vigent. hic auspice cõdita Phœbo
Tecta, Dicarchei portus, & littora mundi
Hospita, at hic magnæ tractus imitantia Romæ.
Quæ Capys, aduectis impleuit mœnia Teucris
Nostra quoque & propriis, tenuis nec rara colonis
Parthenope, cui mite solum trans æquora vectæ
Ipse Dioneæ monstrauit Apollo columbæ.
Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libyæ natale solum) transferre laboro:
Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit vndis.
Pax secura locis, & desidis otia vitæ,
Et nunquã turbata quies, somnique peracti.
Nulla foro rabies, aut strictæ iurgia legis,
Morum iura viris: solum, & sine fascibus æquum
Quid nunc magnificas species, cultusque locorum,
Tẽplaq; & innumeris spatia interstincta columnis,
Et geminam molem nudi, tectique Theatri.
Et capitolinis quinquennia proxima lustris?
Quid laudem ritus, libertatemque Menandri,*
Quam Romanus honos, & grata licentia miscent? al. risus
Nec desunt variæ circum oblectamina vitæ, al. Gratia
Siue vaporiferas blandissima littora Baias,
Enthea fatidicæ seu visere tecta Sibyllæ,
Dulce sit, Iliacoque iugum memorabile Remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri;
Teleboumque domos, trepidis vbi dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula lunæ,

Caraq;

Caraque non molli iuga Surrentina Lyeo,
Quæ meus ante alios habitator Pollius auget:
Ænariæque lacus medicos, Statinaſque renatas
Mille tibi noſtræ referam telluris amores,
Sed ſatis hoc coniux, ſatis hoc dixiſſe; creauit
Me tibi, me ſocium longos aſtrinxit in annos.
Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
Digna? ſed ingratus qui plura adnecto, tuiſque
Moribus indubito: venies cariſſima coniux,
Prauenieſque etiam, ſine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi ſordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM LIBER IV.
AD MARCELLVM.

INueni librum, Marcelle cariſſime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor quidem aliter quam inuocato numine maximi Imperatoris nullum opuſculum meum cœpiſſe. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo autem ſeptimũ decimũ Germanici noſtri conſulatũ adoraui. Secũdo gratias egi ſacratiſſimis eius epulis honoratus. Tertio viã Domitianã miratus ſum, qua grauiſſimã arenarũ molem exemit.

Cu-

Cuius beneficio tu quoque maturius epistolam meam accipies, quam tibi in hoc libro à Neapoli scribo. Proximum est Lyricum carmen ad Septimium Seuerum, iuuenem (vti scis) inter ornatissimos secundi ordinis, tuum quidem etiam condiscipulum, sed mihi contra hoc quoque ius arctissime carum. Iam Vindicis nostri Herculem Epitrapezion, secundum honorem quem de me, & de ipsis studiis meretur, imputare etiam tibi possum. Maximũ Iuniũ dignitatis & eloquẽtiæ nomine à nobis diligi, satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meæ publicaui. Sed nunc quoque eum reuerti maturius è Dalmatia rogo. Iuncta est Ecloga ad Municipem meum Iulium Menecratem splendidum iuuenem, & Pollij mei generum. Cui gratulor quod Neapolim nostram numero liberorum honestauerit. Plocio Gryppo maioris gradus iuueni dignius opusculum reddam, sed interim hendecasyllabos, quos Saturnalibus vna risimus, huic volumini inserui. Quare ergo plura in quarto syluarum, quam in prioribus? Ne se putent aliquid egisse, qui reprehenderunt. (vt audio) quod hoc stili genus edidissem. Primum superuacuum est dissuadere rem factam. Deinde multa ex illis iam Domino Cæsari dederam, & quanto hoc plus est,

est,quam edere? Exercere autem iocos non licet? sic secreto inquit. Sed & speromachias spectamus,& pilaris lusio admittitur. nouissimè quisquis ex meis inuitus aliquid legit, statim se profitetur aduersum. Itaque consilio eius accedam. In summa nempe ego sum qui traducor. Taceat,& gaudeat. Hunc tamẽ librum tu Marcelle defendes. Et si videtur hactenus,sin minus,reprehendemur.

XVII. CONSVLATVS GERMANICI IMP.

Laeta bis octonis accedit purpura fastis
Caesaris insignéque aperit Germanicus annũ,
Atque oritur cum sole nouo,cum grandibus astris
Clarius ipse nitens,& primo maior Eoo.
Exultent leges Latiae:gaudete curules.
Et septem gemino iactantior aethera pulset
Roma iugo:plusque ante alias Euandrius arces
Collis ouet.subiere noui Palatia fasces,
Et requiem bis sextus honos,precibusque receptis
Curia Caesareum gaudet vicisse pudorem.
Ipse etiam immensi reparator maximus aeui
Attollit vultus,& vtroque à limite grates
Ianus agit:quem tu vicinae pace ligatum
Omnia iussisti componere bella,nouique
In leges iurare fori.leuat ecce supinas
Hinc,atq; inde manus,geminaq; haec voce profatur

Dal-

Salue magne parens mundi, qui sæcula mecum
Instaurare paras. talem te cernere semper
Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci,
Sic annos intrare decet. da gaudia fastis
Continua, hos humeros multo sinus ambiat ostro,
Et properata tua manibus Prætexta Mineruæ,
Aspicis vt templis alius nitor, altior aris
Ignis, & ipsa mea tepeant tibi sydera brumæ.
Moribus atque tuis gaudent turmæq;, tribusque,
Purpureique Patres, lucémque à consule ducit
Omnis honos. quid tale precor prior annus habebat,
Dic age Roma potens? & mecum longa vetustas
Dinumera fastos; nec parua exempla recense,
Sed quæ sola meus dignetur vincere Cæsar.
Ter Latio, deciésque tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.
Tu iuuenis prægressus auos, & quanta recusas,
Quanta vetas, flectêre tamen, precibusq; Senatus
Permittes hanc sæpe diem: manet insuper ordo
Longior & totidem felix tibi Roma curules
Terq; quaterq; dabit, mecum altera sæcula condes,
Et tibi longæui reuocabitur ara parentis.
Mille trophæa feres. tantum permitte triumphos. al. Restant
** Restat Bactra nouis; restat Babylôna tributis*
Frenari: nondum gremio Iouis Indica Laurus,
Nondū Arabes, Seresq; rogāt, nondū omnis honorē
Annus habet, cupiuntq; decem tua nomina mēses.
Sic Ianus, clausóque libens se poste recepit.
Tunc omnes patuere fores, lætóque dederunt

Signa polo, longámque tibi Rex magne iuuentam
Annuit, atque ſuos promiſit Iuppiter annos.

EPVLVM DOMITIANI
EVCHARISTICON.

Regia Sidoniæ conuiuia laudat Eliſæ
Qui magnũ Aeneã Laurentibus intulit aruis.
Alcinoíque dapes manſuro carmine monſtrat,
*Aequore qui * multo reducem conſumpſit Vlyſſem.*
l.lecto *Aſt ego, cui ſacræ Cæſar noua gaudia cœnæ*
Nunc primum, dominâque dedit cõſurgere menſa,
Quâ celebrem mea vota lyrâ, quas ſoluere grates
Sufficiam? non ſi pariter mihi vertice læto
Nectat adoratas, & Smyrna, & Mantua lauros,
Digna loquar, mediis videor diſcumbere in aſtris
Cum Ioue, & Iliaca porrectum ſumere dextra
Immortale merum. ſteriles tranſmiſimus annos,
Hæc æui mihi prima dies, hæc limina vitæ.
Téne ego regnator terrarum, orbiſq; ſubacti,
Magne parens, te ſpes hominum, te cura deorum
Cerno iacens? datur hæc iuxta, datur ora tueri
Vina inter, menſáſque, & non aſſurgere fas eſt:
Tectũ auguſtum, ingens nõ centum inſigne colũnis,
Sed quantæ ſuperos cœlumq; Atlante remiſſo
Suſtentare queant: ſtupet hoc vicina Tonantis
Regia, téque pari lætantur ſede locatum
Numina, ne magnum properes aſcendere cætum,
Tanta patet moles, effuſæq; impetus aulæ
Liberior, campi multumq; amplexus aperti

Aethereo

Aethereo & tantum domino minor, ille penates
Implet & ingenti genio iuuat: æmulus illic
Mons lybys, Iliacusq; nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride saxa,
Lunáque portandis tantum suffecta columnis:
Longa super species. fessis vix culmina prendas
Visibus, auratíque putes laquearia cœli.
Hic cum Romuleos proceres, trabeatáque Cæsar
Agmina mille simul iussit discumbere mensis,
Ipsa sinus accincta Ceres, Bacchusq; laborant
Sufficere, ætherei felix sic orbita fluxit
Triptolemi: sic vitifero sub palmite nudos
Vmbrauit colles, & sobria rura Lyæus,
Sed mihi non epulas, Indísque innixa columnis
Robora, Maurorum famulásue ex ordine turmas,
Ipsum, ipsum cupido tantum spectare vacauit
Tranquillum, vultu, sed maiestate serena
Mulcentem radios, submittentémque modestè
Fortunæ vexilla suæ. tamen ore nitebat
Dissimulatus honos. talē quoque Barbarus hostis
Posset: & ignotæ conspectum agnoscere gentes:
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimissis Gradiuus equis, sic lubrica ponit
Membra Terapnæa resolutus gymnade Pollux,
Sic iacet ad Gangen Indis vlulantibus Euan.
Sic grauis Alcides post horrida iussa reuersus
Gaudebat strato latus acclinare Leoni.
Parua loquor, nec dū æquo tuos Germanice vultus.
Talis vbi Oceani finem, mensásque reuisis

Aethiopum sacro diffusus nectare vultus,
Dux superûm, secreta iubet dare carmina Musas.
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Di tibi (namque animas sæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ bis, térque, exire senectæ
Annuerint fines, rata numina miseris astris,
Templáq; des, habitésq; domos, sæpe annua pandas
Limina, sæpe nouo Ianum lictore salutes:
Sæpe coronatis iteres quinquennia lustris.
Qua mihi felices epulas, mensǽq; dedisti
Sacra tuæ, talis longo post tempore venit
*Lux mihi * Troianæ qualis sub collibus Albæ*
al. Romanæ
Cum modo Germanas acies, modo Daca sonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro,

VIA DOMITIANA.

QVis duri silicis, grauísque ferri
Immanis sonus, æquori propinquum
Saxosæ latus Appiæ repleuit?
Certe non Libycæ sonant cateruæ,
Nec dux aduena peierante bello,
Campanos quatit inquietus agros.
Nec frangit vada, montibúsque cæsis
Inducit Nero sordidas paludes.
Sed qui limina bellicosa Iani
Iustis legibus, & foro coronat:
Qui castæ Cereri diu negata
Reddit iugera, sobriásque terras,

Qui fortem vetat interire sexum:
Et Censor prohibet mares adultos
Pulchræ supplicium timere formæ.
Qui reddit Capitolio Tonantem:
Et pacem propria domo reponit.
Qui genti patriæ futura semper
Sancit limina Flauiúmque culmen.
*Hic * scenis populi vias grauantes,* al. cœne
*Et * campos iter omne detinentes,* al.camp.
Longos eximit ambitus,nouóque
Iniectu solidat graues arenas.
Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
Gauranósque sinus,& æstuantes
Septem montibus admouere Baias,
Hic quondam piger axe vectus vno
Nutabat cruce pendula viator,
Rodebátque rotas maligna tellus,
Et plebs in medijs Latina campis
Horrebat mala nauigationis.
Nec cursus agiles,sed impeditum
Tardabant iter orbitæ tacentes,
Dum pondus nimium querens sub alta
Repit languida quadrupes statera
At nunc,quæ solidum diem terebat
Horarum via facta vix duarum,
Non tensæ voluccum per astra pennæ,
Nec velocius ibitis carinæ.
Hic primus labor inchoare sulcos,
Et rescindere limites,& alto

Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant.
Hi cædunt nemus, exeúntque montes,
* leuant *Hi ferro scopulos, trabésque * cadunt:*
Illi saxa ligant, opúsque texunt
Cocto puluere, sordidoque topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ nisi vetarent)
Intus freta miscuisset Isthmos.
Feruent littora, nobilésque sylua,
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo simul hinc, & inde fractam
Gauro Maßicus Vuifer remittit,
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigérque Sauo.
Ast flauum caput, humidúmque latè
Crinem mollibus impeditus vlmis,
Vulturnus leuat ora, maximóque
Pontis Cæsarei reclinis arcu,

Pandis

Pandis talia facibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auiis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, mináxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiúsque calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi,
Sed grates ago, seruitúsque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq;
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malúmque latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauémque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
Pœnos * Bagrada serpit inter agros. al. Bagadra
Sed talis ferar; vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximúmque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis, paritérque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperúmque limen
Arcus belligeri Ducis tropheis,
Et totis Ligurum nitens metallis.

Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant.
leuant *Hi cadunt nemus, exeuntque montes,*
*Hi ferro scopulos, trabésque * cadunt:*
Illi saxa ligant, opúsque texunt
Cocto puluere, sordidoque topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ nisi vetarent)
Intus freta miscuisset Isthmos.
Feruent littora, nobilésque syluæ,
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo simul hinc, & inde fractam
Gauro Massicus Vuifer remittit,
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigérque Sauo.
Ast flauum caput, humidúmque latè
Crinem mollibus impeditus vlmis,
Vulturnus leuat ora, maximóque
Pontis Cæsarei reclinis arcu,

Pandis

Pandis talia facibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auiis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, mináxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiúsque calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi,
Sed grates ago, seruitúsque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq;
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malúmque latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauémque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
Pœnos * Bagrada serpit inter agros. al. Bagadra
Sed talis ferar; vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximúmque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis. paritérque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperúmque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis.

Egeſtu penitus cauare terras,
Mox hauſtas aliter replere foſſas,
Et ſummo gremium parare dorſo,
Ne nutent ſola, ne maligna ſedes
Et preßis dubium cubile ſaxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant.
Al. leuant *Hi cædunt nemus, exeúntque montes,*
*Hi ferro ſcopulos, trabéſque * cadunt:*
Illi ſaxa ligant, opúſque texunt
Cocto puluere, ſordidoque topho.
Hi ſiccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ poſſent & Athon cauare dextræ,
Et mœſtum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ niſi vetarent)
Intus freta miſcuiſſet Iſthmos.
Feruent littora, nobiléſque ſyluæ,
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo ſimul hinc, & inde fractam
Gauro Maßicus Vuifer remittit,
Miratur ſonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigérque Sauo.
Aſt flauum caput, humidúmque latè
Crinem mollibus impeditus vlmis,
Vulturnus leuat ora, maximóque
Pontis Cæſarei reclinis arcu,

Pandis

Pandis talia facibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auiis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, mináxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiúsque calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi,
Sed grates ago, seruitúsque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq́;
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malúmque latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauémque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
*Pœnos * Bagrada serpit inter agros.* al. Bagadra
Sed talis ferar; vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximúmque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis. paritérque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperúmque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis.

Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant.
l. leuant *Hi cædunt nemus, exeuntque montes,*
*Hi ferro scopulos, trabésque * cædunt:*
Illi saxa ligant, opúsque texunt
Cocto puluere, sordidoque topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ nisi vetarent)
Intus freta miscuisset Isthmos.
Feruent littora, nobilésque syluæ,
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo simul hinc, & inde fractam
Gauro Massicus Vuifer remittit,
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigérque Sauo.
Ast flauum caput, humidúmque latè
Crinem mollibus impeditus vlmis,
Vulturnus leuat ora, maximóque
Pontis Cæsarei reclinis arcu,

Pandis

Pandis talia facibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auiis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, mináxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiúsque calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi,
Sed grates ago, seruitúsque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq;
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malúmque latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauémque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
*Pœnos * Bagrada serpit inter agros.* al. Bagadra
Sed talis ferar; vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximúmque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis, pariterque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperúmque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis.

Aethiopum ſacro diffuſus nectare vultus,
Dux ſuperûm, ſecreta iubet dare carmina Muſas.
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Di tibi (namque animas ſæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ bis, térque, exire ſenectæ
Annuerint fines, rata numina miſeris aſtris,
Templáq; des, habiteſq; domos, ſæpe annua pandas
Limina, ſæpe nouo Ianum lictore ſalutes:
Sæpe coronatis iteres quinquennia luſtris.
Qua mihi fœlices epulas, menſæq; dediſti
Sacra tuæ, talis longo poſt tempore venit
al. Romanæ Lux mihi * Troianæ qualis ſub collibus Albæ
Cum modo Germanas acies, modo Daca ſonãtem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro,

VIA DOMITIANA.

Qvis duri ſilicis, grauiſque ferri
Immanis ſonus, æquori propinquum
Saxoſæ latus Appiæ repleuit?
Certe non Libycæ ſonant cateruæ,
Nec dux aduena peierante bello,
Campanos quatit inquietus agros.
Nec frangit vada, montibúſque cæſis
Inducit Nero ſordidas paludes.
Sed qui limina bellicoſa Iani
Iuſtis legibus, & foro coronat:
Qui caſtæ Cereri diu negata
Reddit iugera, ſobriáſque terras,

Qui

Qui fortem vetat interire ſexum:
Et Cenſor prohibet mares adultos
Pulchræ ſupplicium timere formæ.
Qui reddit Capitolio Tonantem:
Et pacem propria domo reponit.
Qui genti patriæ futura ſemper
Sancit limina Flauiúmque culmen.
*Hic * ſcenis populi vias grauantes,* al. cœno
*Et * campos iter omne detinentes,* al. campis
Longos eximit ambitus, nouóque
Iniectu ſolidat graues arenas.
Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
Gauranóſque ſinus, & æſtuantes
Septem montibus admouere Baias,
Hic quondam piger axe vectus vno
Nutabat cruce pendula viator,
Rodebátque rotas maligna tellus,
Et plebs in mediis Latina campis
Horrebat mala nauigationis.
Nec curſus agiles, ſed impeditum
Tardabant iter orbitæ tacentes,
Dum pondus nimium querens ſub alta
Repit languida quadrupes ſtatera
At nunc, quæ ſolidum diem terebat
Horarum via facta vix duarum,
Non tenſæ voluccum per aſtra pennæ,
Nec velocius ibitis carinæ.
Hic primus labor inchoare ſulcos,
Et reſcindere limites, & alto

Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et preßis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant.
Hi cædunt nemus, exeúntque montes,
al. leuant
*Hi ferro scopulos, trabésque * cædunt:*
Illi saxa ligant, opúsque texunt
Cocto puluere, sordidoque topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ nisi vetarent)
Inius freta miscuisset Isthmos.
Feruent littora, nobiléfque syluæ,
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo simul hinc, & inde fractam
Gauro Maßicus Vuifer remittit,
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigérque Sauo.
Ast flauum caput, humidúmque latè
Crinem mollibus impeditus vlmis,
Vulturnus leuat ora, maximóque
Pontis Cæsarei reclinis arcu,

Pandis

Pandis talia facibus redundat.
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auiis refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiúsque calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi,
Sed grates ago, seruitúsque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq;
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malúmque latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauémque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
Pœnos * Bagrada serpit inter agros. al. Bagrada.
Sed talis ferar; vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximúmque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hac Amnis. paritérque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperúmque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis.

Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectitur excitus viator.
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior, acriórque cursus,
Tunc ipsos iuuat impetus iugales.
Ceu fessis vbi remigum lacertis
Prima carbasa ventilantur aura.
Ergo omnes, age, quæ sub axe primo
Romani colitis fidem parentis,
Prono limite commeate gentes,
Eoæ citiùs venite laurus,
Nil obstat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim relinquit ortu.
Primo vespere nauigat Lucrinum.
Sed quam fine viæ recentis imo,
Quà monstrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infulísque cerno?
Visu fallimur? an sacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus Chely. iam repone cantus.
Vates sanctior incipit: tacendum est.
En & colla rotat, nouísque latè
Bacchatur spatiis, viámque replet.
Tunc si virgineo profatur ore.
Dicebam veniet, manete campi,
Atque amnis. veniet fauente cælo,
Qui fœdum nemus, & putres arenas
Celsis pontibus, & via leuabit.
En hic est Deus, hunc iubet beatis

Pro

Pro se Iuppiter imperare terris.
Quo non dignior has subit habenas,
Ex quo me duce prascios Auerni
AEneas auidè futura quærens
Lucos & penetrauit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Naturâ melior, potentórque.
Hic si flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,
Vndaret Libye, teperet AEmus,
Salue dux hominum, & parens deorum,
Prauisum mihi, cognitumque numen,
Nec iam putribus euoluta chartis
Solenni prece quindecim virorum
Perlustra mea dicta, sed canentem
Ipsam cominus (vt mereris) audi.
Vidi quam seriem morantis æui
Pronectant tibi candida sorores.
Magnus te manet ordo sæculorum
Natis longior, abnepotibúsque.
Annos perpetua geres iuuenta,
Quos fertur placidos obisse Nestor,
Quos Titonia computat senectus,
Et quantos ego Delium poposci.
Iurauit tibi iam niualis Arctos.
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis quà vagus Hercules, & Euan
Vltra sydera, flammeúmque solem,
Et Nili caput & niues Atlantis:

Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, obuióſque currus.
Donec Troicus ignis, & renata
Tarpeius Pater intonabit aula,
Hæc donec via, te regente terras
Annoſa magis Appia ſeneſcit.

AD MARCELLVM.

Curre per Euboicos non ſegnis epiſtola cāpos
Hac ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
In latus, & molles ſolidus premit agger arenas:
Atque vbi Romuleas velox penetraueris arces:
Continuo dextras flaui pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus ſtagnum nauale coërcet
Ripas, ſuburbaniſq; vadum prætexitur hortis,
Illic egregium, formáque, animiſque videbis
Marcellum, & celſo præſignem vertice noſces.
Cui primum ſolito vulgi de more ſalutem,
Nox incluſa modis hæc reddere verba memento.
Iam terras, volucrémque polum fuga veris aquoſi
Laxat, & Icariis cælum latratibus vrit,
Ardua iam denſæ rareſcunt mœnia Romæ.
Hos præneſte ſacrum, nemus hoc glaciale Dianæ,
Algidus aut horrens, aut Tuſcula protegit vmbra:
Tiburis hi lucos, Anienáque frigora captant.
Te quoque clamoſæ quænam plaga mitior vrbi
Subtrahit! æſtiuos quo decipis aëre ſoles?
Quid tuus ante omneis, tua cura potiſſima Gallus

Nec

Nec non noſter amor (dubiū morúmne probandus,
Ingeniíve bonis) Latiis æſtiuat in oris?
Anne metallifera repetit iam mœnia lunæ?
Tyrrhenáſque domos? quod ſi tibi proximus hæret,
Non ego nunc veſtro procul à ſermone recedo.
Certum eſt: inde ſonus geminas mihi circuit aures:
Sed tu dum nimio poſſeſſa Hyperione flagrat
Torua Cleonei iuba ſyderis, exue curis
Pectus, & aßiduo temeì furare labori:
Et ſontes operit pharetras, arcúmque retendit
Parthus, & Eleis auriga laboribus actos
Alpheo permulcet equos, & noſtra fatiſcit
Laxatúrque Chelys, vires inſtigat, alítque
Tempeſtiua quies, maior poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeide venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacitè repetita parumper.
Deſidia, & ſolidos nouus exultabis in actus.
Certè iam Latiæ non miſcent iurgia leges,
Et pacem piger annus habet, meſſéſque reuerſæ
Dimiſere forum. nec iam tibi turba reorum
Veſtibulo, queruliq; rogant exire clientes.
Ceſſat Centeni moderatrix Iudicis haſta.
Qua tibi ſublimi iam nunc celeberrima fama
Eminet, & iuuenes facundia præterit annos
Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaßi è vertice laurus.
Sed viget ingenium, & magnos accinctus in vſus
Fert animus quaſcunque vices, nos otia vitæ

Solamur

Solamur cantu ventosáq; gaudia famæ
Quærimus. en egomet somnum, & geniale secutus,
Littus, vbi Ausonio se condidit hospita portu
Parthenope, tenues ignauo pollice chordas
Pulso, Maroneíque sedens in margine templi
Sumo animũ, & magni tumulis accanto magistri.
At tu si longi cursum dabit Atropos aui,
(Détque precor, Latijq; ducis sic numina pergant,
Quem tibi post habito studium est coluisse Tonante,
Quíque tuos alio subtexit munere fasces,
Et spatia obliquæ mandat renouare Latinæ)
Forsitan Ausonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules,
Aut Istrum seruare latus, metuendáque portæ
Limina Caspiacæ: nec enim tibi sola potentis
Eloquij virtus, sunt membra accommoda bellis,
Quiq; grauem tardi subeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, est agmina supra
Nutaturus apex, seu frena sonantia flectes,
Seruiet asper equus: nos facta aliena canendo
Vergimur in senium: propriis tu pulcher in armis
Ipse canenda gere:, patriæq; exempla parabis.
Magna geres, dignósque etiamnum belliger actus,
Poscit auus, præstátque domi nouisse triumphos.
Surge agedũ, iuuenémque puer deprende parentem,
Stemmate materno felix, virtute paterna,
Iam te blanda sinu Tyrio sibi gloria felix
Educat, & cunctus gaudet spondere curules.
Hæc ego Chalcidicis ad te Marcelle sonabam

Littori-

Littoribus: fractas vbi Vesbius egerit iras,
Æmula Trinacriis voluens incendia flammis,
Mira fides! credètne virum ventura propago,
Cùm segetes iterum, cùm iam hæc deserta virebunt
Infra vrbes, populósque premi? proauitáque toto
Rura abiisse mari? nec dum lethale minari
Cessat apex. procul ista tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat hæc insania montès.
Nunc si fortè meis quæ sint exordia Musis
Scire petis, iam Sidonios emensa labores
Thebais optato collegit carbasa portu:
Parnassiq; iugis, syluáque Heliconide festis
Thura dedit flammis, & virginis exta iuuencæ,
Pomiferáque meas suspendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines, alio subit infula nexu.
Troia quidem, magnúsque mihi tentatur Achilles;
Sed vocat Arcitenens aliò pater, armáque mõstrat
Ausonij maiora ducis: trahit impetus illò
Iam pridem, retrahitq; timor: stabúntne sub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere ceruix?
Dic Marcelle, ferat, fluctus adsueta minores,
Nosse ratis, nondum Ioniis credenda periclis?
Iámque vale, & penitus noti tibi vatis amorem
Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
Pectus amicitiæ, cedit tibi gloria fidi
Theseos, & lacerum qui circa mœnia Troiæ
Priamidem cæso solatia traxit amico.

LYRI

LYRICVM AD SEPT. SEVERVM.

PArui beatus ruris honoribus,
Qua prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Seuerum
Non solitis fidibus saluto.
Iam trux ad Arctos Parrhasias hyems
Concessit altis obruta solibus:
Iam pontus, ac tellus renident,
Iam Zephyris Aquilo refractus,
Nunc cuncta veris frondibus annuis
Crinitur arbos: nunc volucrum noui
Questus, inexpertúmque carmen,
Quod tacita statuere bruma:
Nos parca tellus, peruigil & focus,
Culmenque multo lumine sordidum
Solantur, exemptusque testa,
Qua modo ferbuerat Lyæus,
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:
Vnique (si quando) canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis post patriam mihi
Dilecta curis, huic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæsareo perarauit auro,
Cum tu sodalis dulce periculum
Connisus omni pectore tolleres,

Vt ca-

Vt Castor ad cunctos tremebat
Bebrycia strepitus arenæ:
Téne in remotis Syrtibus auia
Leptis creauit? iam feret Indicas
Messes, odoratísque rara
Cynnama præripiet Sabæis.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet?
Quis fonte Iuturnæ relictis
Vberibus neget esse pastum?
Hæc mira virtus, protinus Ausonum
Portus, vadosæ nescius Africæ
Intras, adoptatúsque Thuscis
Gurgitibus puer innatasti,
Hic paruus inter pignora Curiæ
Contentus alto lumine purpuræ
Crescis, sed immensos labores
Indole patricia secutus.
Non sermo Pœnus, non habitus tibi,
Externa non mens, Italus, Italus,
Sunt vrbe. Romanísque turmis,
Qui Libyam deceant alumni,
Est & frementi vox hilaris foro,
Venale, sed non eloquium tibi,
Ensisq; vagina quiescit,
Stringere ni iubeant amici.
Sed rura cordi sæpius, & quies,
Nunc in paternis sedibus, & solo
Veiente, nunc frondosa supra

Hernica

Hernica, nunc Curibus vetustis.
Hic plura pones, vocibus, & modis
Passim solutis. sed memor interim
Nostri, verecundo latentem
Barbiton ingeminas sub antro.

VINDICIS HERCVLES EPITRAPESIOS.

Fortè remittentem curas, Phœboq; leuatum
Pectora, cùm patulis tererẽ vagus otia septis,
Iam moriente die, rapuit me cœna benigni
Vindicis, hæc imos animi perlapsa recessus
Inconsumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hausimus, aut epulas diuersis è sole petitas,
Vináque perpetuis æuo certantia fastis.
Ah miseri, quos nosse iuuat, quid Phasidis ales
Distet ab hyberna Rhodopes grue: quis magis anser
Exta ferat: cur Thuscus aper generosior Vmbro.
Lubrica qua recubent conchilia mollius alga.
Nobis verus amor: medióque Helicone petitus
Sermo, hilaresq; ioci, brumalem absumere noctem
Suaserunt, mollémque oculis expellere somnum,
Donec ab Elysiis prospexit sedibus alter
Castor, & hesternas risit Tritonia mensas.
O bona nox, iunctáque vtinam Tirynthia luna,
Nox & Erythræis Thetidis signanda lapillis,
Et memoranda diu, geniumq; habitura perennem.
Mille vbi tunc species, ærisq; eborisq; vetusti,
Atque locuturas mentito corpore ceras,

Edidici.quis namq; oculis certauerit vsquam
Vindicis,artificum veteres agnoscere ductus?
Et non inscriptis authorem reddere signis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
Æra,laboriferi viuant quæ marmora cælo
Praxitelis,quod ebur Pisæo pollice rasum,
Quod Polycletæis visum est spirare caminis,
Linea quæ veterem longè fateatur Apellem,
Monstrauit.namque hæc quoties Chelyn exuit ille,
Desidia est,hic Aoniÿs amor auocat antris.
Hæc inter,castæ, Genius tutelàque mensæ
Amphitryoniades,multo mea cœpit amore
Pectora,nec longo satiauit lumina visu,
Tantus honos operi,firmosque inclusa per artus
Maiestas.Deus ille Deus,seseque videndum
Indulsit Lysippe tibi,paruusque videri,
Sentirique ingens,& cum mirabilis intra
Stet mensura pedem,tamen exclamare libebit
(Si visus per membra feras)hoc pectore pressus
Vastator Nemees:hæc exitiale ferebant
Robur,& Argoos frangebant brachia remos.
Hoc spatio tam magna breui mendacia formæ:
Quis modus in dextra,quanta experientia docti
Artificis curis,pariter gestamina mensæ
Fingere,& ingentes animo versare colossos?
Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris
Nec solidus Brontes,nec qui polit arma deorum
Lemnius,exigua potuisset ludere massa.
Nec torua effigies,epulisque aliena remißis,

Sed qualem parci domus admirata Molorchi;
Aut alea lucis vidit Tegeæa sacerdos.
Qualis,& Oeteis emissus in astra fauillis
Nectar adhuc torua lætus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus,veluti de pectore gaudens
Hortetur mensas.tenet hæc marcentia fratris
Pocula, adhuc sæuæ meminit manus altera cædis.
Sustinet occultum Nemæo tegmine saxum
Digna operi fortuna sacro.Pellæus habebat
Regnator lætis numen Venerabile mensis,
Et comitem occasus secum portabat & ortus:
Prensabatque libens,modo quâ diademate dextrâ
Abstulerat,dederatque,& magnas verterat vrbes,
Semper ab hoc animos in crastina bella petebat.
Hic acies victor semper narrabat opimas.
Siue cathenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clausam magna Babylona refregerat hasta,
Seu Pelopis terras,libertatemque Pelasgam
Obruerat bello:magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos.
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret lethale merum,iam mortis opacæ
Nube grauis,vultus alios in numine caro,
Æraque supremis timuit sudantia mensis.
Mox Nasamoniaco decus admirabile Regi
Possessum,fortique Deo libauit honores;
Semper atrox dextra,periuroque ense superbus
Annibal,Italicæ perfusum sanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis.

Ode

Oderat:& cum epulas,& cum leneaa dicaret
Dona Deus,castris mœrens comes iste nefandis.
Præcipuè cum sacrilegus face miscuit arces
Ipsius.immeritasq; domos,ac templa Sagunti
Polluit,& populis furias immisit honestas.
Nec post Sidonij letum ducis,ære potita
Egregio plebeia domus:conuiuia Syllæ
Ornabat:semper claros intrare penates
Assuetum,& fœlix dominorum stemmate signum,
Nunc quoq;(si mores,humanaque pectora curæ
Nosse Deis)non aula quidem Tirrynthia,nec te
Regius ambit honos,sed casta,ignaraque culpæ
Mens domini,cui prisca fides,cœptaque perenne
Fœdus amicitiæ:scit adhuc florente sub æuo
Par magnis Vestinus auis,quem nocte,dieque
Spirat,& in caræ viuit complexibus vmbræ.
Hic igitur tibi læta quies fortissima Diuûm
Alcide:nec bella vides,pugnasq; feroces,
Sed chelyn,& vittas,& amantes carmina laurus.
Hic tibi solenni memorabit carmine quantus
Iliacas,Geticasq; domos,quantusque niualem
Stymphalon,quantusque iugis Erimanthon aquosis
Terrueris,quem te pecoris possessor Iberi,
Quem tulerit sæuæ Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi,spoliataque limina mortis
Concinet,& flentes Libyæ,Scythiæue puellas.
Nec te regnator Macedum,nec barbarus vnquam
Annibal,aut sæui posset vox horrida Syllæ,
His celebrare modis,certe tu muneris author

Non aliis malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM

Iam diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.

Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.

Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.

Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoque
Concolor auro.

Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.

Torpor est nostris, sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meis ecce metis
Hæret Achilles.

Quippe te fido monitore nostra

Thebais multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuanæ
Gaudia famæ
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, sub imo
Viuere cælo,
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quîs mundi senium remensus

Non aliis malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM

IAm diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.

Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.

Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.

Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoque
Concolor auro.

Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.

Torpor est nostris, sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meis ecce metis
Hæret Achilles.

Quippe te fido monitore nostra

Thebais multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, sub imo
Viuere cælo,
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quîs mundi senium remensus

Non aliis malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM

Iam diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.
Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.
Torpor est nostris, sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meis ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore nostra

The-

Thebaiš multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenata moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, sub imo
Viuere cælo,
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quis mundi senium remensus

Non aliis malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM

Iam diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.
Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.
Torpor est nostris, sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meis ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore nostra

The-

Thebais multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, sub imo
Viuere cælo,
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quis mundi senium remensus

Sed qualem parci domus admirata Molorchi;
Aut alea lucis vidit Tegeæa ſacerdos.
Qualis,& Oeteis emiſſus in aſtra fauillis
Nectar adhuc torua lætus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus,veluti de pectore gaudens
Hortetur menſas.tenet hæc marcentia fratris
Pocula, adhuc ſæua meminit manus altera cædis.
Suſtinet occultum Nemæo tegmine ſaxum
Digna operi fortuna ſacro.Pellæus habebat
Regnator lætis numen venerabile menſis,
Et comitem occaſus ſecum portabat & ortus:
Prenſabatque libens,modo quâ diademate dextrâ
Abſtulerat,dederatque,& magnas verterat vrbes,
Semper ab hoc animos in craſtina bella petebat.
Hic acies victor ſemper narrabat opimas.
Siue cathenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clauſam magna Babylona refregerat haſta,
Seu Pelopis terras,libertatemque Pelaſgam
Obruerat bello:magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excuſaſſe triumphos.
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret lethale merum,iam mortis opacæ
Nube grauis,vultus alios in numine caro,
Aeraque ſupremis timuit ſudantia menſis.
Mox Naxamoniaco decus admirabile Regi
Poſſeſſum,fortique Deo libauit honores;
Semper atrox dextra,periuroque enſe ſuperbus
Annibal,Italicæ perfuſum ſanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis.

Oderat:& cum epulas,& cum leneaa dicaret
Dona Deus,castris mœrens comes ipse nefandis.
Præcipuè cum sacrilegus face miscuit arces
Ipsius.immeritasq; domos,ac templa Sagunti
Polluit,& populis furias immisit honestas.
Nec post Sidonij letum ducis,ære potita
Egregio plebeia domus:conuiuia Syllæ
Ornabat:semper claros intrare penates
Assuetum,& fœlix dominorum stemmate signum,
Nunc quoq;(si mores,humanaque pectora curæ
Nosse Deis)non aula quidem Tirrynthia,nec te
Regius ambit honos,sed casta,ignaraque culpæ
Mens domini,cui prisca fides,cœptaque perenne
Fœdus amicitiæ:scit adhuc florente sub æuo
Par magnis Vestinus auis,quem nocte,dieque
Spirat,& in caræ viuit complexibus vmbræ.
Hic igitur tibi læta quies fortissima Diuûm
Alcide:nec bella vides,pugnasq; feroces,
Sed chelyn,& vittas,& amantes carmina laurus.
Hic tibi solenni memorabit carmine quantus
Iliacas,Geticasq; domos,quantusque niualem
Stymphalon,quantusque iugis Erimanthon aquosis
Terrueris,quem te pecoris possessor Iberi,
Quem tulerit sæuæ Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi,spoliataque limina mortis
Concinet,& flentes Libyæ,Scythiæue puellas.
Nec te regnator Macedum,nec barbarus vnquam
Annibal,aut sæui posset vox horrida Syllæ,
His celebrare modis,certe tu muneris author

Non aliis malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM

IAm diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.
Maximo carmen tenuare tento,
Nunc ab intonsa capienda myrto
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
Hectoris armis.
Torpor est nostris, sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meis ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore nostra

Thebais multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuanæ
Gaudia famæ
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spoliis, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auúmque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram
Sarmatis legem dederit, sub imo
Viuere cælo,
Sed tuas artes puer ante discat,
Omne quîs mundi senium remensus

Orſa Saluſti breuis & Timani
Reddis alumnum.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM

Pande fores ſuperûm, vittatáque tẽpla Sabæis
Nubibus, & pecudum fibris ſpirantibus imple
Parthenope, clari genus ecce Menecratis auget
Tertia iam ſoboles: procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſeui.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat, & ſocij portus, dilectaque mitis
Terra Dicarchei, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo ſertis altaria cingat,
Materni qua litus aui, quem turba nepotum
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præſignis auunculus haſta:
Quæque ſibi genitos putat, attollitque benigno
Polla ſinu. macte ô iuuenis qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci tremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus: procul atra recedat
Inuidia, atque alio liuentia pectora flectat:
His ſenium, longæque decus Virtutis, & alba
Atropos, & patrius lauros promiſit Apollo.
Ergo quod Auſoniæ pater auguſtiſſimus vrbis
Ius tibi tergeminæ dederat lætabile prolis,
Omen erat. venit toties Lucina, piumque
Intrauit repetita larem. ſic fertilis oro
Stet domus, & donis nunquam mutata ſacratis.

Macte

Macte, quod & proles tibi sæpius aucta virili
Robore. se iuueni lætam dat Virgo parenti.
Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helenæ iam digna palæstris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres.
Vel qualis cæli facies, vbi nocte serena
Admouere iubar mediæ duo sydera Lunæ.
Sed queror haud faciles, iuuenum carißime, questus.
Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes
Tantane me decuit vulgari gaudia famâ
Noscere? cumque tibi vagitet tertius infans
Protinus ingenti non venit nuntia cursu
Littera, quæ festos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, postesque ornare iuberet?
Albanoque cadum sordentem promere fumo?
Et cantu signare diem? sed tardus inersq;
Nunc demum mea vota cano, tua culpa, tuusque
Hic pudor. vlterius sed enim producere questus
Non licet. en hilaris circunstat turba tuorum.
Defensatque patrem. quem non hoc agmine vincat?
Di patrij, quos auguriis super æquora magnis
Littus ad Ausonium deuexit Abantia claßis.
Tu ductor populi longè emigrantis Apollo,
Cuius adhuc volucrem leua ceruice sedentem
Respiciens blandi felix Eumelis adorat:
Tuque Actæa Ceres, cursu, cui semper anhelo
Votiuam taciti quaßamus lampada mystæ:
Et vos Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, vmbrosæque magis coluere Terapnæ.

Hos cum plebe sua patrij seruate Penattes.
Sint qui fessam æuo, crebrisque laboribus vrbem
Voce, opibusque iuuent, viridique in nomine seruẽt.
His placidus genitor mores, largumque nitorem
Monstrat auus, pulchræ studium virtutis vterque.
Quippe & opes, & origo sinũt hac lampade prima
atritias intrare fores, hoc pube sub ipsa
(Si modo prona bonis inuicti Cæsaris adsint
V. limina *Numina) Romulei limen pulsare senatus.*

RISVS SATVRNALITIVS AD PLOTIVM

Est sane iocus iste, quod libellum
Misisti mihi Grippe pro libello,
Vrbanum tamen hoc potest videri,
Si post hoc aliquid mihi remittas.
Nam si ludere Grippe perseueras,
Non ludis. licet ecce computemus.
Noster purpureus, nouusque chartâ,
Et binis decoratus vmbilicis,
Præter me, mihi constitit decussis.
Tu rosum tineis, situque putrem,
Quales aut Libycis madent Oliuis,
Aut Thus Niliacum, Piperue seruant,
Aut Byzantiacos colunt lacertos:
Nec saltem tua dicta continentem,
Quæ trino iuuenis foro tonabas,
Aut centum prope iudices (priusquam
Te Germanicus arbitrum sequenti

Anno

Annonæ dedit, omniumq; latè
Præfecit stationibus viarum)
Sed Bruti senis oscitationes,
De capsa miseri libellionis,
Emptum plus minus asse Caiano
Donas. vsque adeo ne defuerunt
Casis pilea suta de lacernis?
Vel mantilia? luridæue mappæ?
Chartæ Thebaicæue, Caricæue.
Nusquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque Cottanorum.
Non Ellychnia sicca, non replictæ
Bulborum tunicæ, nec oua tantum?
Non leues alicæ, nec asperum Far.
Nusquam Cyniphijs vagata campis
Curuarum domus vda cochlearum?
Non lardum graue, debilisque Perna.
Non Lucanica, non graues Phalisci,
Non sal, oxiporumue, Caseusue,
Aut panes viridantis Aphronitri.
Vel passum Psythiis suis recoctum.
Dulci defruta, vel lutosa cœno.
Quantum vel dare cæreos nitentes,
Cultellum, tenuesúe codicillos.
Ollares rogo non licebat vuas,
Cumano patinas in orbe tortas,
Aut vanam dare Synthesin (quid horres?
Alborum calicum, atque caccaborum?
Sed certa velut æquus in statera.

Nil mutas, sed idem mihi rependis.
Quid si cum bene mane semicrudus
Illatam tibi dixero salutem,
Et tu me vicibus domi salutes?
Aut cum me dape iuueris opima,
Expectes similes, & ipse cœnas?
Irascor tibi Grippe, sed valebis
Tantum me mihi quo soles lepore,
Et nunc hendecasyllabos remittas.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM LIBER .V.
Ad Abascantium.

OMnibus affectibus prosequẽda sunt bona exempla cum publicè prosint pietas quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorũ pars nulli non conciliare te præcipue marito potest. Vxorem enim viuam amare, voluptas est, defunctã religio. ego tamẽ huic operi, nõ vt vnus è turba *sed tamen tũ quasi officiosus assilui. amauit enim vxorẽ meã Priscilla, & amando fecit mihi illã probatiorem. Post hoc ingratus sum, si lachrymas tuas trãsco. Præterea latus omne diuinæ domus semper demereri pro mea mediocritate cõnitor: nam qui bona fide deos colit, amat, & sacer

nec tan m quasi

dotes

dotes.ſed quamuis propiorem nexum amicitiæ tuæ iam pridem cuperem,mallem tamen nondum interueniſſe materiam.

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

SI manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur,impreſsis auróue animare figuris
Hinc Priſcilla tuo ſolatia grata marito
Conciperem.namque egregia pietate meretur,
Vt vel Apellæo vultus ſignata colore.
Phidiaca vel nata manu,reddare dolenti.
Sic auferre rogis vmbram conatur,& ingens
Certamen cum morte gerit,curaſque fatigat
Artificum,inq; omni te quærit amare metallo.
Sed mortalis honos agilis quem dextra laborat.
Nos tibi laudati iuuenis rariſsima coniux,
Longa,nec obſcurum finem latura,perenni
Tentamus dare iuſta lyra.modo dexter Apollo,
Quique venit iuncto mihi ſemper Apolline Cæſar,
Annuat:haud alio melius condêre ſepulchro.
Sera quidem tãto ſtruitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum:
Sed cum plaga recens,& adhuc in vulnere primo
Nigra domus queſtu,miſeramque acceſſus ad aurẽ
Coniugis orbati,tunc flere & ſcindere veſtes,
Et famulos laſſare greges,& vincere planctus

Fatá-

Fatáque,& iniustos rabidis pulsare querelis
Cælicolas,solamen erat.licet ipse leuandos
Ad gemitus syluis comitatus,& amnibus Orpheus
Afforet,atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret,Bacchique sacerdos.
Nil cantus,nil fila Deis pallentis Auerni
Eumenidumque audita comis,mulcere valerent.
Tantus in attonito regnabat pectore luctus.
Nunc etiam ad planctus refugit,iā plana cicatrix
Dum canimus,grauibusque oculis vxorius instat
Imber:habentne etiamnū hac lumina fletus?
Mira fides.citius genitrix Siphyleia fertur
Exhausisse genas,citius Titonida mœsti
Deficient rores:aut exsiccata fatiscet
Mater Achilleis hyemes effrangere bustis.
Macte animi.notat ista Deus qui flectit habenas
Orbi ,& humanos propior Ioue digerit actus,
Mœrentemque videt,lectiq; arcana ministri
Hinc etiam documenta capit,quod diligis vmbram
Et colis exequias.hic est castissimus ardor.
Hic amor à domino meritus censore probari.
Nec mirum si vos collato pectore mixtos
Iunxit inabrupta concordia longa cathena.
Illa quidem nuptumque prior,tædasq; marito
Passa alio,sed te seu virginitate iugatum
Visceribus totis,animoque amplexa fouebat.
Qualiter æquæuo sociatam palmite vitem
Vlmus amat,miscetque nemus,ditemque precatur
Autumnum,& charis gaudet redimita racemis.

Lau-

Laudentur proauis, seu pulchræ munere formæ,
Quæ morum caruere bonis, falsoque potentes
Laudis egent veræ. tibi quamquã & origo niteret,
Et felix species, multumq; optanda maritis,
Ex te maior honos, vnum nouisse cubile,
Vnum secretis agitare sub ossibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem.
Dulichiiue proci, nec qui fraternus adulter
Casta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ si pondera Gazæ,
Indorumque dares, Serumque Arabumq; potentes:
Diuitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamq; impendere famæ.
Nec frons triste rigens, nimiusq; in moribus horror
Sed simplex, hilarisque fides, & mixta pudori
Gratia, quod si anceps metus ad maiora vocasset,
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineosq; ignes, mediique pericula ponti,
Exciperet: melius quod non aduersa probarunt
Quæ tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor!
Sed meliore via, dextros tua vota marito
Promeruêre Deos: Dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis supplex aduolueris aris,
Et mitem genium domini præsentis adoras,
Audita es. venitque gradu fortuna benigno.
Vidit quippe pii iuuenis, raramque quietem,
Intactamque fidem, succinctaque pectora curis,
Et vigiles sensus, & digna euoluere tantas
Sobria corda vices. vidit qui cuncta suorum

Nouit,& inſpectis ambit latus omne miniſtris:
Nec mirum,videt ille ortus,obituſq;,quid Arctos,
Quid Boreas hibernus agat,ferrique togaque
Conſilia,atque ipſam mentem probat.Ille ſubactis
Molē immenſam humeris,& vix tractabile pōdus
Impoſuit:nec enim numeroſior altera ſacra
Cura domo,magnum latè dimittere in orbem.
Romulei mandata ducis,vireſque,modoſque,
Imperij tractare manu,quæ Laurus ab Arcto,
Quid vagus Eufrates,quid ripa binominis Iſtri.
Quid Rheni vexilla ferant:quantum vltimus orbis
Ceſſerit,& refluo circumſona gurgite Thule.
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Multaque fumoſa ſignatur lancea penna.
Præterea fidos Dominus ſi diuidat enſes,
Pandere quis centum valeat frenare maniplos
Intermiſſus Eques?quis præcepiſſe cohorti
Quem deceat clari præſtantior ordo tribuni?
Quiſnam frenigeræ ſignum dare dignior alæ?
Mille etiam prænoſſe vices;an merſerit agros
Nilus,an imbrifero Libyæ ſudauerit Auſtro.
Cunctaque ſi numerem,non plura interprete virga
Nuntiat è celſis ales Tegeaticus aſtris:
Quæque cadit liquidas Iunonia virgo per auras,
Et picturato pluuium ligat aera gyro.
Quæq; tuas laurus volucri Germanice curſu
Fama vehit prægreſſa diem,tardumq; ſub aſtris
Arcada,& in medio linquit Thaumantida cælo.
Qualem te ſuperi Priſcilla,homineſque benigno
Aſpe-

Aspexere die, cum primum ingentibus actis
Admotus coniux. vicisti gaudia cœnæ
Ipsius, effuso dum pectore prona sacratos
Ante pedes, auide domini tam magna merentis
Volueris. Aonio non sic in vertice gaudet,
Quem pater arcani profecit hiatibus antri
Delius, aut primi cui ius venerabile thyrsi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla cateruæ.
Nec tamen hic mutata quiès, probitasq; secundis
Intumuit: tenor idem animo, moresque modesti
Fortuna crescente manent: fouet anxia curas
Coniugis, hortaturq; simul, flectitque labores.
Ipsa dapes modicas, & sobria pocula tradit,
Exēplūmq; ad herile monet. velut Appula cōiux
Agricolæ parci: vel sole infecta Sabino,
Quæ videt emeriti iam prospectantibus astris
Tempus adesse viri, properè mensasq; torosq;
Instruit, expectatque sonum redeuntis aratri.
Parua loquor. tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticasq; hiemes, Istrumq;, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnis animo durata per æstus:
Et si castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta.
Dum te puluerea bellorum nube videret
Cæsarei prope fulmen equi, diuinaque tela
Vibrantem, & magnæ sparsum sudoribus hastæ.
Hactenus alma chelys. tempus nunc ponere frondes
Phœbe tuas, mœstáque comam damnare cupresso.
Quisnam impacata consanguinitate ligauit

Fortunam, Inuidiamque Deus? quis iuſsit iniquas
Aeternum bellare deas? nullamne notauit
Illa domum? toruo quam non hæc lumina figat
Protinus? & ſæua perturbet gaudia dextrâ?
Florebant hilares, inconcuſsique penates,
Nil mœſtum. quid enim quamuis infida leuiſque,
Cæſare tam dextro poſſet fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia fata, piumque
Intrauit vis ſæua larem: ſic plena maligno
Afflantur vineta noto: ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio: rapidæ ſic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura ſecundis.
Carpitur eximium fato Priſcilla decorem.
Qualiter alta comam ſyluarum gloria pinus
Seu Iouis igne malo, ſeu iam radice ſoluta
Deficit, & nulli ſpoliata remurmurat auræ.
Quid probitas, aut caſta fides? quid numina proſunt
Culta Deûm? furuæ miſeram circum vndique leti
Vallauere plagæ. tenuantur dura ſororum
Licia, & exacti ſupereſt pars vltima fili:
Nil famuli cœtus, nil ars operoſa medentum.
Auxiliata malis. comites tamen vndique ficto
Spem ſimulant vultu, flentem notat illa maritum.
al. limina *Ille modo *inferna ne quicquam flumina Lethes*
Incorrupta rogat. nunc anxius omnibus aris
Illachrymat, ſignatq; fores, & pectore tergit
**Lumina. nunc magni vocat exorabile numen*
Cæſaris. Heu durus Fati tenor! eſt ne quod illi
Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis

Ae-

Acceßiſſe moræ? ſi tu pater omne teneres
Arbitrium: cæco gemeret mors cluſa barathro
Longius & vacuæ poſuiſſent ſtamina Parcæ.
Iamq; cadunt vultus, oculiſq; nouißimus horror,
Obtuſæq; aures, niſi cum vox ſola mariti
Noſcitur. illum vnum media de morte reuerſa
Mens videt. illum ægris circundat fortiter vlnis
Immotas obuerſa genas. nec ſole ſupremo
Lumina, ſed dulci mauult ſatiare marito.
Tunc ſic vnanimum moriens ſolatur amantem,
Pars animæ victura meæ, cui linquere poßim
O vtinam, quos dura mihi rapit Atropos annos.
Parce precor lachrymis, ſæuo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Linquo equidẽ thalamos (ſaluo tamẽ ordine) mæ-
Quod prior exegi longâ potiora ſenectâ (ſtos
Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
Vidi alte propius, propiúſque accedere dextræ.
Non in te fatis, non iam cœleſtibus vllis
Arbitrium. mecum iſta fero, tu limite cœpto
Tende libens, ſacrúmque latus, Geniumq; potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipſe videri,
Da Capitolinis æternum ſedibus aurum,
Quo niteat ſacri centeno pondere vultus
Cæſaris, & propriæ ſignet cultricis amorem.
Sic ego, nec furias, nec deteriora videbo
Tartara, & Elyſias felix admittar ad oras.
Hæc dicit labens, ſociόſque amplectitur artus,
Hærentémque animam non triſtis in ora mariti

Transtulit,& cara pressit sua lumina dextra.
At iuuenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet sæuo viduos clamore penates,
Nunc ferrum laxare cupit:nunc ardua tendit
In loca:vix retinent comites:nunc ore ligato
Incubat amissæ,mersúmque in corde dolorem
Sæuus agit:qualis conspecta coniuge segnis
Odrysius vates positis ad Strymona plectris
Obstupuit,tristémque rogum sine carmine fleuit.
Ille etiam certè rupisset tempora vitæ,
Ne tu tartareum chaos incomitata subires,
Sed prohibet mens fida Duci, mirandáque sacris
Imperiis,& maior amor:quis carmine digno
Exequias,& dona malæ feralia pompæ
Perleget?omne illic stipatum exanime longo
Ver Arabum,Cilicúmque fluit,florésque Sabæi,
Indorúmq; arsura seges, præreptaq; templis
Thura,Palæstini simul,Hebræique liquores,
Coryciæq; comæ,Cynareiáque germina, & altis
Ipsa toris Serum,Tyrióque vmbrata recumbit
Tegmine,sed toto spectatur in agmine coniux.
Solus in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
Ceu iuuenes natos suprema ad busta ferentem,
Is dolor in vultu,tantum crinésque,genæque
Noctis habent,illam tranquillo fine solutam,
Felicémque vocant,lachrymas fundente marito.
Est locus ante vrbem,qua primùm nascitur ingens
Appia,quáque Italo gemitus Almone Cybelle
Ponit,& Idæos iam non reminiscitur amnes.

Hic

Hic te Sidonio velatam molliter ostro
Eximius coniux(nec enim fumantia busta
Ardorémque rogi potuit perferre)beato
Composuit Priscilla toro,nil longior ætas
Carpere,nil æui poterunt vitiare labores
Siccatam membris.tantas venerabile marmor
Sepit opes:mox in varias mutata nouaris
Effigies,hoc ære Ceres,hoc lucida Gnosis,
Illo Maia tholo,Venus hoc non improba saxo
Accipiunt,vultus haud indignata decoros.
Numina circunstant famuli,consuetáque turba
Obsequiis:tum rite tori,mensæq; parantur
Assiduè:domus ista domus quis triste sepulchrum
Dixerit? hac merito visa pietate mariti,
Protinus exclames:Est hic,agnosco minister
Illius,æternæ modo qui sacraria genti,
*Condidit * inq; alio posuit sua sydera cœlo.* al. atque
Sic vbi magna nouum Phario de littore puppis
Soluit iter,iámque innumeros vtrinque rudentes,
Latáque veliferi porrexit brachia mali,
Inuasitq; vias; in eodem angusta phaselus
Æquore,& immensi partẽ sibi vendicat Austri.
Quid nunc immodicos iuuenum lectissime fletus
Corde foues?longúmque vetas exire dolorem?
Nempe times,ne Cerbereos Priscilla tremiscat
Latratus,tacet ille piis,nec tardior adsit
Nauita,proturbétque vadis:vehit ille merentes
Protinus,& Manes placidus locat hospite cymba,
Præterea si quando pio laudata marito

Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina latas,
Egressásque sacris veteres Heroidas antris
Lumine purpureo tristes aperire tenebras,
Sertáque, & Elysios animæ prosternere flores,
Sic Manes Priscilla subit, vbi supplice dextra
Pro te fata rogat; reges tibi tristis auerni
Placat, vt expletis humani finibus æui
Pacantem terras dominum, iuuenémque relinquas
Ipse senex: certè iurant in vota sorores.

PROTREPTICON AD CRISPINVM.

RVra meus Tyrrhena petit, saltúsque Tagetis
Crispinus, nec longa mora est, aut auia tellus,
Et mea secreto velluntur pectora morsu,
Vdáque turgentes impellunt lumina guttas.
Ceu super Ægeas hyemes abeuntis amici
Vela sequar, spectémque ratem iam fessus ab altis
Rupibus, atque oculis longo querar aëre vinci.
Quid si militiæ iam te puer inclyte primæ
Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret
Auspicium, quanto manarent gaudia fletu?
Quósve darē amplexus? etiám ne optanda propin-
Tristia? & octonos bis iam tibi circuit orbes (quant
Vita? sed angustis animus robustior annis,
Succumbítque oneri, & mētem sua non capit ætas.
Nec mirum, non te series inhonora parentum
Obscurum proauis, & priscæ lucis egentem,
Plebeia de stirpe tulit, non sanguine cretus

Turmali

Turmali, trabéque, ac remis, & paupere clauo
Augustam sedem, & Latij penetrale senatus
Aduena pulsasti, sed præcedente tuorum
Agmine. Romulei quales per iugera Circi,
Cum pulcher visu, titulis generosus auitis
Expectatur equus, cuius de stemmate longo
Felix demeritos habet admissura parentes,
Illum omnes acuunt plausus, illum ipse volantem
Puluis, & incuruæ gaudent agnoscere metæ,
Sic te Clare puer, genitum sibi curia sensit.
Primáque patritiâ clausit vestigia Lunâ.
Mox Tyrios ex more sinus, tunicamq; potentem
Agnouere humeri, sed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe illi iuuentam
Protinus ingrediens, pharetratum inuasit Araxem
Belliger, indocilémque fero seruire Neroni
Armeniam: rigidi summam Mauortis agebat
Corbulo: sed comitem belli, sociumque laborum:
Ille quoque egregiis multum miratus in armis
Bolanum, atque illi curarum asperrima suetus
Credere, partiriq; metus. quod tempus amicum
Fraudibus, extorto quæ nam bona tempora bello,
Quæ suspecta fides, aut quæ fuga vera ferocis
Armenij: Bolanus iter prænosse timendum.
Bolanus tutis iuga quærere commoda castris:
Metari Bolanus agros, aperire malignas
Tot veprum, nemorúmque moras, tantáque verēdi
Mentem implere ducis, iussisq; ingentibus vnus
Sufficere: ipsa virum norat iam Barbara tellus.

Ille secundus apex bellorum,& proxima caßis.
Sic Phryges attoniti,quanquam Nemæa viderent
Arma,Cleonæúsque acies impelleret arcus
Pugnante Alcide,tamen & Telamona timebant,
Disce puer,nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor:cognata ministret
al.natantē *Laus animo,atque aliis.Decij,reducésque Camilli*
Monstrētur.tu disce patrē,quantusque nigrantem*
Fluctibus occiduis,fessóque Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens,quantúsque potentes
Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga,tibi talia pronis
Auribus,hæc certent tibi conciliare propinqui.
Hæc iterent comites præcepta,senésque paterni.
Iámque aliò moliris iter,nec deside passu
Ire paras.nondum validæ tibi signa iuuentæ
Irrepsere genis,& adhuc decor integer æui.
Nec genitor iuxta.fatis námque haustus iniquis
Occidit,heu,geminam prolem sub præside linquens
Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
Exuit,albentiq; humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena?nouæq;
Libertas properata togæ?ceu nescia falcis
Sylua comas tollit,fructúmque expirat in vmbras.
At tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Et pudor,& docti legem sibi dicere mores.
Tunc hilaris probitas,& frons tranquilla,nitórque
Luxuriæ confine tenens,pietásque per omnes
Dispensata domos.æquæuo cedere fratri,

Mira

Mirariq; patrem, miseræq; ignoscere matri
Admonuit fortuna domus. tibi ne illa nefanda
Pocula, letalésque manu componere succos
Eualuit? qui voce potes præuertere morsus?
Serpentum: atque omnes vultu placare nouercas?
Infestare iuuat manes meritóque precatu
Pacem auferre rogis, sed te puer optime cerno
Flectentem iussis, & talia dicta parantem.
Parce precor cineri. fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei, mortalia quisquis
Pectora sero videt, nec primo in limine sistit
Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies æuo, ne postera credant
Secula. nos certè taceamus: & obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas hominum, qui cura suorum,
Quo pietas authore redit terrásque reuisit,
Quem timet omne nefas, satis hæc lachrymandaq;
Vltio, quin sæuas vtinam exorare liceret (nobis
Eumenidas, timidæq; auertere Cerberon vmbræ,
Immemorémque tuis citius dare manibus amnem.
Macte animo iuuenis (sic crescunt crimina matris)
Nec tantum pietas, sed protinus ardua Virtus
Affectata tibi nuper, cum forte sodalis
Immeritæ falso palleret crimine famæ,
Erigerétque forum, succinctaque iudice multo
Surgeret, & castum vibraret Iulia fulmen.
Tu quanquam non ante forum legésque seueras
Passus, sed tacita studiorum occultus in vmbra

Defensare metus, aduersaque tela subisti
Pellere inermis adhuc, & tyro pauentis amici
Haud vnquam tales aspexit Romulus annos,
Dardaniúsque senex, medij bellare togata
Strage fori. stupuere Patres tentamina tanta,
Conatúsque tuos. nec te reus ipse timebat.
Par vigor est membris, promptæq; ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia iussa sequuntur.
Ipse ego te nuper Tyberino in littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æstuat vnda,
. nuda Tendentem cursus, vexantémque ilia * nudo
Calce ferocis equi, vultu, dextráque minacem.
(Si qua fides dictis) stupui, armatúmque putaui.
Getulo sic pulcher equo, Troianáque quassans
Tela, nouorcales, ibat venator in agros
Ascanius, miserumque patri flagrabat El sam.
Troilus haud aliter gyro leuiore minantes
Eludebat equos. aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio versantem in puluere metas
Spectabant Tyriæ non torno lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulsat,
Certáque dat votis hilaris vestigia frater.
Surge animo, & fortes castrorum concipe curas,
e.ster Monstrabunt acies Mauors, Actæáque virgo.
quater * Flectere Castor equos, humeris quatere arma, Qui-
Quis tibi tam tenero permisit plaudere collo (rinus
Nubigeros clypeos, intactáque cædibus arma?
Quasnam igitur terras, quē Cæsaris ibis in orbem?
Arctoósque amnes, & Rheni fracta natabis

Flumi

Flumina? an æstiferis Libyæ sudabis in aruis?
An iuga Pannoniæ, mutatoresque domorum
Sauromatas quaties? an te septenus habebit
Ister? & vndoso circumflua coniuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetáque capta subibis.
Non sibi felices syluas ponentis Idumes?
Quod si te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes,
Quanta Calidonios attollet gloria campos,
Cum tibi longæuus referet trucis incola terræ,
Hic sueuus dare iura parens, hoc cespite turmas
Affari nitidas speculas, castelláque longè
Aspicis: ille dedit, cinxitq; hæc mœnia fossa.
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicauit.
Cernis adhuc titulos. hunc ipse vacantibus armis.
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella parentis
Ignitum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix qui viridi fidens optate iuuenta
Durabis quascunque vias. vallúmque subibis
Forsan & ipse latus (sic numina principis adsint)
Cinctus, & vnanimi comes indefessus amici,
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
Bella Menœtiades. quippe hæc concordia vobis
Hic amor est, durétque precor, nos fortior ætas
Iam fugit, hinc votis, animum, precibúsque iuuabo.
Hei mihi, sed questus solitos si forte ciebo,
Et mea Romulei venient ad carmina patres,
Tu deeris Crispine mihi, cuneósque per omnes

Te meus absentem circumspectabit Achilles.
Sed venies melior. vatum non irrita currunt
Omina, quique aquilas tibi nūc, & castra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingétque superbis
Fascibus, & patrias dabit insedisse curules.
Sed quis ab excelsis Troianæ collibus Albæ,
Vnde suæ iuxta prospectat mœnia Romæ,
Proximus ille Deus, fama velocior intrat
Nuntius, atque tuos implet Crispine penates?
Dicebam certe. Vatum non irrita currunt
Auguria. en ingens reserat tibi limen honorum
Cæsar, & Ausonij committit munia ferri.
Vade puer, tantisq; enixus suffice donis.
Felix, qui magno iam nunc sub præside iuras,
Cuique sacer primum tradit Germanicus ensem.
Non minus hoc, fortis quam si tibi panderet ipse
Bellipotens aquilas, tortáque induceret ora
Casside, vade alacer, maioráque disce mereri.

EPICEDION IN PARTEM

IPse malus vires, & lamentabile carmen
Elysio de fonte mihi, pulsúmque sinistræ
Da genitor perdocte lyræ. neq; enim antra moueri
Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham,
Te sine Corycia quicquid modo Phœbus in vmbra,
Quicquid ab Ismariis monstrabat collibus Euan,
Dedidici. fugere * meos Parnasia crines
Vellera, funestamque ederis irrepere taxum
Extimui; trepidámque (nefas) arescere laurum.

Certe

Certe ego, magnanimum qui facta attollere regum
Ibam altum spirans, Martémque æquare canendo.
Quis sterili mea corda situ, quis Apolline merso
Frigida damnatæ produxit nubila menti?
Stant circum attonitæ Vatem, & nil dulce sonãtes
Nec digitis, nec voce deæ. dux ipsa silenti
Fulta caput cithara: qualis post Orphea raptum
Astitit Hebre tibi, cernens iam surda ferarum
Agmina, & immotos sublato carmine lucos,
At tu seu membris emissus in ardua tendens,
Fulgentésque plagas, rerúmque elementa recenses,
Quis Deus, vnde ignes, qua ducat semita Solem,
Quæ minuat Phœben, quæq; integrare latentem
Causa queat, notíque modos extendis Arati,* al. docti
Sed tu Lethæi secreto in gramine campi
Concilia Heroum iuxta, Manésque beatos.
Mæonium Ascræumque senem, non segnior vmbra
Accolis, alternúmque sonas, & carmina misces,
Da vocem magno Pater ingeniumque dolori.
Nam me ter relegens cælo, térque ora retexens
Luna videt residem, nulláque Heliconide tristes
Solantem curas, tuus vt mihi vultibus ignis
Irrubuit, cinerémque oculis humentibus hausi,
Vilis honos studiis. vix hæc in munera soluo
Primum animum, tacitisq; situm depellere curis.
Nunc etiam labente manu, nunc lumine sicco
Ordior accliuis tumulo, quo molle quiescis
Iugera nostra tenens. vbi post AEneia fata
Solatus, Latiis ingessit montibus Albam

Ascia

Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine campos
Odit, & infaustæ regnum dotale Nouercæ.
Hic ego te (nam Sicanij non mitius halat
Aura crooi, dites nec sic tibi rara Sabæi
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpsit aristas.)
Inserui cum laude loci: sed carmine plango
Pierio. sumas gemitus, & vulnera nati,
Et lachrymas, rari quas nunquã habuere parẽtes.
Atque vtinam fortuna dares mihi Manibus aras,
Par templis opus, aëriamque educere molem
Cyclopum scopulos vltra, atque audacia saxa
Pyramidum, & magno tumulum prætexere luco:
Illic & Siculi superassem dona sepulchri,
Et Nemees lucum, & Pelopis solennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aëra disco
Graiorum vis vlla virûm, non arua rigaret
Sudor equûm, aut putri sonitũ daret vngula fossa:
Sed Phœbi simplex chorus. Hic frondentia vatum
Præmia, laudato genitor tibi ritè dicarem.
Ipse madens oculis, vmbrarum, animæq; sacerdos
Præcinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orphea quirent auertere leges:
Atque tibi, morésque tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non post habuisset Homero,
Tenderet & toruo pietas æquare Maroni.
Cur magis incessat superos, & sæua sororum
Stamina, quæ tepido genitrix super aggere nati
Orba sedet? vel quæ primæui coniugis ignem
Aspicit, obstantesq; manus, turbamq; tenentem

Vin. it,

Vincit in ardentem liceat moritura maritum?
Maior certe aliis superos,& Tartara pulsem
Inuidia,externis etiam miserabile visu
Funus eat,sed nec modo se natura dolenti,
Nec pietas iniusta dedit:mihi limine primo
Fatorum & viridi genitor ceu raptus ab auo,
Tartara dura subis,nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum sæuorum crimine agrestum
Fleuerit Icarium,Phrygia quam turre cadentem
Astyanacta parens:laqueo quin illa supremo
Inclusit gemitus.& te post funera magni
Hectoris,Hæmonio pudor est seruisse marito.
Non ego;quas fati certus sibi voce canora
Inferias præmittit Olor:nec rupe quod atra
Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos.non murmure trunco
Quod gemit,& duræ quæritur Philomela soror.
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos,lachrymosaq; germina dixit?
Et Phrygium silicem?atq; ausum contraria Phœbo
Carmina?nec scissa gauisam Pallada buxo?
Te pietas oblita virum,reuocataque cœlo
Iustitia,& gemina plangat facundia lingua,
Et Pallas doctique cohors Heliconia Phœbi.
Quis labor Aonios seno pede ducere campos,
Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
Cyda labor,noménque fuit:quósque orbe sub omni
Ardua septena numerat Sapientia fama,
Qui furias,regúmque domos,auersaque cælo

Sydera

Sydera terrifico super intonuere cothurno,
Et quis lasciua vires tenuaré Thalia
Dulce, vel heroos gressu truncare tenores.
Omnia namq; animo cõplexus, & omnibus auctor.
Qua fandi vis lata patet: siue orsa libebat
Aoniis vincire modis, seu voce soluta
Spargere, & effreno nimbos æquare profatu.
Exere semirutos subito de puluere vultus
Parthenope, crinémque afflato monte sepulti
Pone super tumulos, & magni funus alumni.
Quo non Munichiæ quicquam præstantius arces,
Doctáque Cyrene, Spartéve animosa creauit,
Si tu stirpe vetus, famáque obscura iaceres
Nil gentile tenens, illo te ciue probares
Graiam, atque Euboico maiorum sanguine duci.
Ille tuis toties præstrinxit tempora sertis,
Cum stata laudato caneret quinquennia versu,
Ora supergressus Pylij senis, oráque regis
Dulichij, speciéque comam subnexus vtraque:
Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus (quanquam fortuna parentum
Arctior expensis) etenim te diuite ritu
Ponere purpureos infantia adegit amictus,
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum,
Protinus exorto dextrum risere sorores
Aonides, puerόque chelym summisit, & ora
Imbuit amne sacro, iam tum tibi blandus Apollo
Nec simplex patriæ decus, & natalis origo
Pendet & ambigua geminæ certamine terræ

Te de

Te de gente suum Latiis ascita colonis
Graia refert Selle: Graius qua puppe magister
Excidit, & mediis miser euigilauit in vndis
Maon, & inde suum longo probat ordine vitæ
Mæonidem, aliæq; alijs natalibus vrbes.
Diripiunt, cunctaq; probant non omnibus. Ille
Versus alit victos immanis gloria falsi,
Atque ibi dum profers annos, vitamq; salutas,
Protinus ad patrij raperis certamina lustri
Vix implenda viris, laudum festina: sed vt dux
Ingenij stupuit primæua ad carmina plebes
Eubœa, & natis te monstrauere parentes:
Inde frequens pugnæ, nulloque inglotia sacro
Vox tua non toties victorem Castora gyro,
Nec fratrem cæstu virides plausere Terapnæ.
Sic pronum vicisse domi: quid Achæa mereri
Præmia nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
Nunc Athamantea protectum tempora pinu
Cum toties lassata, tamen nusquam auia frondes
Abstulit, aut alium tetigit victoria crinem.
Hinc tibi vota patrum credi: generosaque pubes
Te monitore regi, mores & facta priorum
Discere quis casus Troiæ, quàm tardus Vlysses,
Quantus equos pugnasq; virum decurrere versu
Mæonides: quantumque pios ditarit agrestes
Ascræus, Siculusque senex: qua lege recurrat
Pindaricæ vox flexa lyræ: volucrumq; precator
Obsitus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Stesichorusque ferox, saltusque ingressa viriles

Non formidata temeraria Leucade Sappho,
Quósque alios dignata chelys. tu pandere doctus
Carmina Battiadæ, latebrasq; Licophronis atri,
Sophronaq; implicitum, tenuisq; arcana Corinnæ.
Sed quid parua loquor? tu par assuetus Homero
Ferre iugum, senosque pedes æquare solutis
Versibus, & nunquam passu breuiore relinqui.
Quid mirum, patriæ si te petiere relicta,
Quos Lucanus ager rigidi quos iugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaq; tellus
Alcidæ, vel quos è vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi?
Quos propiore sinu lituo, remóque notatus
Collis, & Ausonij pridem laris hospita Cyme:
Quosque Dicarchæi partus, Baianaq; mittunt
Littora, qua mediis altè permissus anhelat
Ignis aquis, & operta domos incendia seruant.
Sic ad auernales scopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogatura veniebant vndique gentes.
Illa minas Diuûm, Parcarumque acta canebat,
Quamuis decepto vates non irrita Phœbo:
Mox & Romuleam stirpem, proceresq; futuros
Instruis, inque patrum vestigia ducere perstas.
Sub te Dardanius facis explorator opertæ,
al. Diomed Mõstrastis aliis
Qui * Diomedei celat penetralia furti,
Creuit, & inde sacrum didicit puer arma probare
* Monstratis alis, præsagúmque æthera certis
Augurijs: cui Calcidicum fas voluere carmen,
Lanea cui Phrigij est coma Flaminis & tua multis
Verbe-

Verbera succincti formidauere Luperci.
Et nunc ex illo forsan grege gentibus alter
Iura dat Eois, alter compescit Iberos.
Alter Achamenium secludit Zeugmate Persen.
Hi dites Asiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
Castra pia statione tenent. tu laudis origo.
Non tibi certasset iuuenilia fingere corda
Nestor, & indomiti Phœnix moderator alumni.
Quique tubas acres, lituosque audire volentem
Aeaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, subitam ciuilis Erinnys
Tarpeio de monte facem Phlegræaque mouit
Prælia: sacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiæ sensere cohortes.
Vix requies flammæ, nec dum rogus ille deorum
Sederat: excisis cum tu solatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipsis,
Concinis ore pio, captiuaque numina defles,
Mirantur Latij proceres, vltorq; deorum
Cæsar, & è medio diuum pater annuit igni.
Iamque & flere pio Vesuuina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis;
Cum pater exemptum terris ad sydera montem
Sustulit, & latè miseras deiecit in vrbes.
Me quoque vocales lucos, lustrataque Tempe
Pulsantem cum stirpe tua descendere dixi.
Admisere deæ, nec enim mihi sydera tantum;
Aequoraq; & terras, quantum ostendêre parenti.

Sic decus hoc,quodcunque lyræ,primuſque dediſti
Non vulgare loqui,& famam ſperare ſepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem,felixque tui ſpectator adeſſes
Muneris? heu quali confuſus gaudia fletu
Vota pioſque metus inter,lætumque pudorem.
Qualis & illa dies,qua non mihi gloria maior,
Talis Olympiaca iuuenem cum ſpectat arena
Qui genuit,plus ipſe ferit:plus corde ſub alto
Cæditur,attendunt cunei:ſpectatur Acetes
Ille magis,crebro dum lumina pulueris hauſtu
Obruit,& prenſa vouet expirare corona,
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te ſub teſte tuli,qualem te Dardanus Albæ
Vix cepiſſet ager,ſi per me ſerta tuliſſes
Cæſarea donata manu:quod ſubdere robur
Illa dies,quantum potuit dempſiſſe ſenectæ?
Nam quod me mixta Quercus non preſſit oliua,
Et fugit ſperatus honos,cum dulce parentis
Inuida Tarpeij,caneret te noſtra magiſtro
Thebais.Vrgebant priſcorum exordia vatum
Tu cantus ſtimulare meos,tu pandere facta
Heroum,bellique modos,poſituſq; locorum
Monſtrabas:labat incerto mihi limite curſus
Te ſine,& orbatæ caligant vela carinæ.
Nec ſolum larga memet pietate fouebas.
Talis & in thalamos,vnâ tibi cognita tædâ
Connubia vnus amor.certe ſe iungere matrem

Iam

Iam gelidis nequeo buſtis,te ſentit,habetq́;,
Te videt,& tumulos,ortuque obituque ſalutat
Vt Pharios aliæ ficta pietate dolores
Migdonioſque colunt,& non ſua funera plorant.
Quid referam expoſitos ſeruato pondere mores?
Quæ pietas?quam vile lucrum?quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rurſuſque vbi dulce remitti:
Gratia quæ dictis?animo quam nulla ſenectus?
His tibi pro meritis,famam laudeſque benignas
Vindex cura Deûm,nulloque è vulnere triſtem
Conceſsit.raperis genitor non indigus æui,
Nonumius,triniſque decem quinquennia luſtris
Iuncta ferens.ſed me pietas numerare dolorque
Non ſinit:ô Pylias æui tranſcendere metas,
Et Teucros æquare ſenes,ô digne videre
Me ſimilem!ſed nec læti tibi ianua triſtis
Quippe leues cauſæ,nec ſegnis labe ſenili
Exitus,inſtanti præmiſit membra ſepulchro.
Sed te torpor iners,& mors imitata quietem,
Explicuit,falſoque tulit ſub tartara ſomno.
Quos ego tunc gemitus?comitũ manus anxia vidit:
Vidit & exemplum genitrix,gauiſaque nouit,
Quæ lamenta tuli.veniam concedite manes;
Fas dixiſſe pater,non tu mihi plura dediſſes,
Felix ille patrem vacuis circumdedit vlnis:
Vellet,& Elyſia quamuis in ſede locatum,
Abripere,& Danaas iterum portare per vmbras.
Tentantem,& viuos molitum in tartara greſſus,
Detulit infernæ vates longæua Dianæ.

Si chelyn Odrysiam pigro transmisit auerno
Causa minor si Thessalicis Admetus in oris
Sylua vna tetra Philaceida rettulit vmbram,
Cur nihil exoret genitor chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus:
Fas iunxisse manus: & lex quæcunque sequatur.
At vos vmbrarum reges, Aetneaque Iuno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comasque
Eumenidum: nullo sonet asper ianitor ore.
Centaurosque, hydræque greges, Scylleaque monstra
Auersæ calent valles, vmbramque senilem
Inuitet ripis discussa plebe supremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite pii manes, Graiumq; examina vatum,
Illustremque animam Lætheis spargite sertis,
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falsa dies, cæloque simillimus aer.
Inde tamen venias melior, qua in porta malignum
Cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra
Quæ solitus, sic sacra Numæ, ritusque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro.
Scipio sic pleno Latio Ioue ducere somnos
Creditur Ausoniis, & non sine Apolline Sylla.

AD SOMNVM.

CRimine quo merui iuuenis placidissime diuûm
Quoue errore miser, donis vt solus egerem
Somne tuis? tacet omne pecus volucresque feræque,
Et simulant fessos curuata cacumina somnos.

Nec trucibus fluuiis idem sonus, occidit horror
Aequoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi respicit ægras
Stare genas, totidem Oetææ, Paphiæque reuisunt
Lampades: & toties nostros Titonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello.
Vnde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ sacer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud vnquam vigilabat corpore toto.
At nunc heus aliquis longa sub nocte puellæ
Brachia nexa tenens, vltro te Somne repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis (hoc turba precatur
Latior) extremo me tange cacumine virgæ,
Sufficit, aut leuiter suspenso poplite transi.

EPICEDION IN FILIVM

ME miserũ (neque enim verbis sollennibus vllæ
Incipiam, nec Castaliæ vocalibus vndis
Inuisus, Phœboque grauis) quæ vestra sorores
Orgia Pieriæ, quas incestauimus aras?
Dicite post pœnam liceat commissa fateri.
Nunquid inaccesso posui vestigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error?
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viscera nostra tenens, animaque auellitur infans.
Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
Oraque: non fueram genitor, sed cernite fletus,
Liuentesque genas, & credite planctibus orbi.

Orbus ego. huc patres. & aperte pectore matres
Conueniant, cineresque oculis, & carmina ferte,
Si qua sub vberibus plenis ad funera natos
Ipsa gradu labente tulit, madidumque cecidit
Pectus, & ardentes restinxit late fauillas.
Quisquis adhuc teneræ signatum flore iuuentæ
Immersit cineri iuuenem, primaque iacentis
Serpere crudeles vidit lanugine flammas,
Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat.
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit,
Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Discordesque modos, & singultantia verba
Molior, orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice Laurus,
Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
Sylua comis, hilaresque hederas plorata cupressus
Excludit ramis. ignauo pollice chordas
Pulso. sed incertam digitis errantibus amens
Scindo chelyn. iuuat heu iuuat illaudabile carmen
Fundere, & incomptæ miserum laudare dolorem.
Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum
Afficiant superi pudeat, Thebasque, nouemque
Aeaciden. nil iam placidum manabit ab ore;
Ille ego qui toties blandus, matrumq; patrumque
Vulnera, qui viuos potuit mulcere dolores;
Ille ego lugentum mitis solator, acerbis
Auditus tumulis & descendentibus vmbris,

De-

Deficio. medicasque manus, fomentaq; quaero
Vulneribus, sed summa mei, nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos, & saucia tersi
Pectora) reddite opem saeuas exoluite grates.
Nimirum cum vestra domans ego funera, maestus al. domus
Increpito tunc damna dolens aliena, repono
Infelix lachrymas, & tristia carmina seruo.
Verum erat absumptae vires, & copia fandi
*Nulla mihi, dignumque nihil mens *flumine tanto*
Repperit. inferior vox omnis, & omnia sordent al. fulmine
Verba. ignosce puer: tu me caligine maestum
Obruis a duro viso sic vulnere carae
Coniugis, inuenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce sibi: sic busta Lini complexus Apollo
Non tacuit. nimius fortasse, auidusque doloris
Dicor & in lachrymis iustum excessisse pudorem.
Quisnã autem genitus, lamentaque nostra reprẽdit?
O nimium felix, nimium crudelis & expers
Imperij fortuna tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet censere dolendi.
Incitat (heu) planctus potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quam miseros lugere vetes. tamen ille seuerus
(Quisquis is est) nostrae cognoscat vulnera causae,
Non ergo mercatus Pharia de puppe loquaces
Delitias doctumue sui conuicia Nili
Infantem, linguaque simul, salibusq; proteruum
Dilexi, meus ille, meus: tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui,

Poscentemque nouas tremulis vlulatibus auras,
Inserui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus: libertatemque sub ipsis
Vberibus tibi parue dedi. heu munera nostra
Ridebas ignarus adhuc: properauerat ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipsos
Inuidia superos, iniustaque tartara pulsem,
Nonne gemam te care puer? quo sospite natos
Non cupiit primo gemitum qui protinus ortu
Implicuit, fixitque mihi, cui verba sonosque
Monstraui (questusque & vulnera cæca resoluam)
Reptantemque solo demissus ad oscula dextrâ
Erexi, blandoque sinu, iam iamque natantes
Exercere genas, dulcesque accersere somnos.
Cui nomen vox prima meum, ludusque tenello
Risus, & è nostro veniebant gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS

P. STA-

P. PAPINII STATII THEBAIDOS LIBER PRIMVS

Deest argumentum.

FRaternas acies, alternaque regna profanis
Decertata odiis, sonteſque euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit: vnde iubetis
Ire Deæ? gentiſne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? ſcrutantemq; æquora Cadmum?
Longa retro ſeries, trepidum ſi Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia ſulcis
Expediam, penituſque ſequar quo carmine muris
Iuſſerit Amphion Tyrios accedere montes.
Vnde graues iræ cognata in mœnia Baccho
Quod ſæuæ Iunonis opus. cui ſumpſerit arcus* *Vv.arcũ.
Infelix Athamas, cur non expauerit ingens 10
Ionium, ſocio caſura Palæmone mater.
Atque ideo iã nũc gemitus, & proſpera Cadmi* Vv.adeo
Præteriiſſe ſinam: limes mihi carminis eſto
Oedipodæ confuſa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos auſim ſperare triumphos:
Biſque iugo Rhenum: bis adactum legibus Iſtrum

Et coniurato deiectos vertice Dacos:
Aut defensa prius vix pubescentibus annis
Bella Iouis: túque ô Latiæ decus addite famæ,
Quem noua maturi subeuntem exorsa parentis
Aeternum sibi Roma cupit. licet arctior omnes
Limes agat stellas, & te plaga lucida cœli
Pleiadum, Boreæq; & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frænator equorum
Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter æqua
Parte poli, maneas hominum contentus habenis,
Vndarum terræque potens, & sydera dones.
Tempus erit, cum laurigero tua fortior œstro* *Ia pierio
Facta canam. nunc tēdo chelyn, satis arma referre
Aonia, & geminis sceptrum exitiale Tyrannis.
Nec furiis post fata modum, flammasq; rebelles
Seditione rogi, tumulisque carentia Regum
Funera, & egestas alternis mortibus vrbes:
Cærula cum rubuit Lernæo sanguine Dirce,
Et Thetys arentes assuetum stringere ripas,
Horruit ingenti venientem Ismenon aceruo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ,
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus?
Vrget, & hostilem propellens cædibus amnem
Turbidus Hippomedon plorandáque bella proterui
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita scrutatus lumina dextra
Merserat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longáque animam sub morte trahebat.
Il-

Illum indulgentem tenebris.imæque recessu
Sedis inaspectos cælo,radiisq; penates
Seruantem,tamen assiduis circumuolat alis
Sæua dies animi,scelerumque in pectore diræ.
Tunc vacuos orbes crudum,ac miserabile vitæ
Suppliciumostentat cælo,manibusque cruentis
Pulsat inane solum,sæuaque ita voce precatur:
Di sontes animas,angustaque Tartara pœnis
Qui regitis,tuque vmbrifero Styx liuida fundo
Quam video,multumque mihi consueta vocari
Annue Tisiphone peruersáque vota secunda.
Si bene quid merui,si me de matre cadentem
Fouisti gremio,& traiectum vulnere plantas
Firmasti:si stagna petij Cyrrhæa bicorni
Interfusa iugo,possem cum degere falso
Contentus Polybo,trifidæque in Phocidos arce
Longæuum implicui regem,secuique trementis
Ora senis:dum quæro patrem,si Sphyngos iniquæ
Callidus ambages te præmonstrante resolui,
Si dulces furias,& lamentabile matris:
Connubium gauisus inij:noctemque nefandam
Sæpe tuli,natosque tibi(scis ipsa)paraui:
Mox auidus pœnæ digitis cedentibus vltro
Incubui,miseraque oculos in matre reliqui.
Exaudi,si digna precor,quæq; ipsa furenti
Subiiceres,orbum visu:regnisque carentem
Non regere,aut dictis mærentem flectere adorti
Quos genui,quocunque toro:quin ecce superbi
(Pro dolor)& nostro iam dudum funere reges

In

Sic decus hoc, quodcunque lyræ, primusque dedisti
Non vulgare loqui, & famam sperare sepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui spectator adesses
Muneris? heu quali confusus gaudia fletu
Vota piosque metus inter, lætumque pudorem.
Qualis & illa dies, qua non mihi gloria maior,
Talis Olympiaca iuuenem cum spectat arena
Qui genuit, plus ipse ferit: plus corde sub alto
Cæditur, attendunt cunei: spectatur Acetes
Ille magis, crebro dum lumina pulueris haustu
Obruit, & prensa vouet expirare corona,
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te sub teste tuli, qualem te Dardanus Albæ
Vix cepisset ager, si per me serta tulisses
Cæsarea donata manu: quod subdere robur
Illa dies, quantum potuit dempsisse senectæ?
Nam quod me mixta Quercus non pressit oliua,
Et fugit speratus honos, cum dulce parentis
Inuida Tarpeii, caneret te nostra magistro
Thebais. Vrgebant priscorum exordia vatum
Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta
Heroum, bellique modos, positusq; locorum
Monstrabas: labat incerto mihi limite cursus
Te sine, & orbatæ caligant vela carinæ.
Nec solum larga memet pietate fouebas.
Talis & in thalamos, vnâ tibi cognita tædâ
Connubia vnus amor. certe se iungere matrem

Iam

Iam gelidis nequeo bustis, te sentit, habetque,
Te videt, & tumulos, ortuque obituque salutat
Vt Pharios aliæ ficta pietate dolores
Migdoniosque colunt, & non sua funera plorant.
Quid referam expositos seruato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rursusque vbi dulce remitti:
Gratia quæ dictis? animo quam nulla senectus?
His tibi pro meritis, famam laudesque benignas
Vindex cura Deûm, nulloque è vulnere tristem
Concessit. raperis genitor non indigus æui,
Non nimius, trinisque decem quinquennia lustris
Iuncta ferens. sed me pietas numerare dolorque
Non sinit: ô Pylias æui transcendere metas,
Et Teucros æquare senes, ô digne videre
Me similem! sed nec læti tibi ianua tristis
Quippe leues causæ, nec segnis labe senili
Exitus, instanti præmisit membra sepulchro.
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
Explicuit, falsoque tulit sub tartara somno.
Quos ego tunc gemitus? comitũ manus anxia vidit:
Vidit & exemplum genitrix, gauisaque nouit,
Quæ lamenta tuli. veniam concedite manes;
Fas dixisse pater, non tu mihi plura dedisses;
Felix ille patrem vacuis circumdedit vlnis:
Vellet, & Elysia quamuis in sede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per vmbras.
Tentantem, & viuos molitum in tartara gressus,
Detulit inferna vates longæua Dianæ.

Si Chelyn Odrysiam pigro transmisit auerno
Causa minor si Thessalicis Admetus in oris
Sylua vna tetra Philaceida rettulit vmbram,
Cur nihil exoret genitor chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus:
Fas iunxisse manus, & lex quacunque sequatur.
At vos vmbrarum reges, Aetneaque Iuno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comasque
Eumenidum, nullo sonet asper ianitor ore.
Centaurosque, hydræque greges, Scylleaque monstra
Auersæ calent valles, vmbramque senilem
Inuitet ripis discussa plebe supremis.
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite pii manes, Graiumq; examina vatum,
Illustremque animam lætheis spargite sertis,
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falsa dies, cæloque simillimus aer.
Inde tamen venias melior, qua in porta malignum
Cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra.
Quæ solitus, sic sacra Numa, ritusque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro.
Scipio sic pleno Latio Ioue ducere somnos
Creditur Ausoniis, & non sine Apolline Sylla.

AD SOMNVM.

CRimine quo merui iuuenis placidissime diuûm
Quoue errore miser, donis vt solus egerem
Somne tuis? tacet omne pecus volucres feræque,
Et simulant fessos curuata cacumina somnos.

Nec trucibus fluuiis idem sonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi respicit ægras
Stare genas, totidem Oetææ, Paphiæque reuisunt
Lampades: & toties nostros Titonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello.
Vnde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ sacer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud vnquam vigilabat corpore toto.
At nunc heus aliquis longa sub nocte puellæ
Brachia nexa tenens, vltro te Somne repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis (hoc turba precatur
Lætior) extremo me tange cacumine virgæ,
Sufficit, aut leuiter suspenso poplite transi.

EPICEDION IN FILIVM

ME miserũ (neque enim verbis sollennibus vlla
Incipiam, nec Castaliæ vocalibus vndis
Inuisus, Phœboque grauis) quæ vestra sorores
Orgia Pieriæ. quas incestauimus aras?
Dicite post pœnam liceat commissa fateri.
Nunquid inaccesso posui vestigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error?
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viscera nostra tenens, animamque auellitur infans.
Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
Oraque: non fueram genitor, sed cernite fletus,
Liuentesque genas, & credite planctibus orbi.

Orbus ego. huc patres. & aperte pectore matres
Conueniant, cineresque oculis, & carmina ferte,
Si qua sub vberibus plenis ad funera natos
Ipsa gradu labente tulit, madidumque cecidit
Pectus, & ardentes restinxit latè fauillas.
Quisquis adhuc teneræ signatum flore iuuentæ
Immersit cineri iuuenem, primaque iacentis
Serpere crudeles vidit lanugine flammas,
Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat.
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit,
Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Discordesque modos, & singultantia verba
Molior. orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice Laurus,
Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
Sylua comis, hilaresque hederas plorata cupressus
Excludit ramis. ignauo pollice chordas
Pulso. sed incertam digitis errantibus amens
Scindo chelyn. iuuat heu iuuat illaudabile carmen
Fundere, & incomptæ miserum laudare dolorem.
Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum
Afficiant superi. pudeat, Thebasque, nouemque
Aeaciden. nil iam placidum manabit ab ore;
Ille ego qui toties blandus, matrumq; patrumque
Vulnera, qui viuos potuit mulcere dolores;
Ille ego lugentum mitis solator, acerbis
Auditus tumulis & descendentibus vmbris,

Deficio.medicasque manus,fomentaq; quæro
Vulneribus,sed summa mei, nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos,& saucia tersi
Pectora)reddite opem sæuas exoluite grates.
Nimirum cum vestra domans ego funera , mæstus al. domus
Increpito tunc damna dolens aliena,repono
Infelix lachrymas,& tristia carmina seruo.
Verum erat absumptæ vires,& copia fandi
Nulla mihi,dignumque nihil mens*flumine tanto
Repperit.inferior vox omnis,& omnia sordent al.fulmine
Verba. ignosce puer:tu me caligine mæstum
Obruis a duro viso sic vulnere caræ
Coniugis,inuenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce sibi:sic busta Lini complexus Apollo
Non tacuit.nimius fortasse,auidusque doloris
Dicor & in lachrymis iustum excessisse pudorem.
Quisnã autem gemitus,lamentaque nostra reprẽdit?
O nimium felix,nimium crudelis & expers
Imperij fortuna tui,qui dicere legem
Fletibus,aut fines audet censere dolendi.
Incitat(heu)planctus potius fugientia ripas
Flumina deuincas,rapidis aut ignibus obstes,
Quam miseros lugere vetes.tamen ille seuerus
(Quisquis is est)nostræ cognoscat vulnera causæ,
Non ergo mercatus Pharia de puppe loquaces
Delitias doctumue sui conuicia Nili
Infantem,linguaque simul,salibusq; proteruum
Dilexi,meus ille,meus:tellure cadentem
Excepi,& vinctum genitali carmine foui,

Poscentemque nouas tremulis vlulatibus auras,
Inserui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus: libertatemque sub ipsis
Vberibus tibi parue dedi. heu munera nostra
Ridebas ignarus adhuc: properauerat ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipsos
Inuidia superos, iniustaque tartara pulsem,
Nonne gemam te care puer? quo sospite natos
Non cupiit primo gemitum qui protinus ortu
Implicuit, fixitque mihi, cui verba sonosque
Monstraui (questusque & vulnera cæca resoluam)
Reptantemque solo demissus ad oscula dextrâ
Erexi, blandoque sinu, iam iamque natantes
Exercere genas, dulcesque accersere somnos.
Cui nomen vox prima meum, ludusque tenello
Risus, & è nostro veniebant gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS

P. STA-

P. PAPINII STATII THEBAIDOS LIBER PRIMVS

Deeſt argumentum.

FRaternas acies, alternaque regna profanis
Decertata odiis, ſonteſque euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit: vnde iubetis
Ire Deæ? gentiſne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? ſcrutantemq; æquora Cadmum?
Longa retro ſeries, trepidum ſi Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia ſulcis
Expediam, penituſque ſequar quo carmine muris
Iuſſerit Amphion Tyrios accedere montes.
Vnde graues iræ cognata in mœnia Baccho
Quod ſæuæ Iunonis opus. cui ſumpſerit arcus* *Vv.arcū.
Infelix Athamas, cur non expauerit ingens 10
Ionium, ſocio caſura Palæmone mater.
*Atque*ideo iã nũc gemitus, & proſpera Cadmi* Vv.adeo
Præteriiſſe ſinam: limes mihi carminis eſto
Oedipodæ confuſa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos auſim ſperare triumphos:
Biſque iugo Rhenum: bis adactum legibus Iſtrum

Et coniurato deiectos vertice Dacos:
Aut defenſa prius vix pubeſcentibus annis
Bella Iouis: túque ô Latiæ decus addite famæ,
Quem noua maturi ſubeuntem exorſa parentis
Aeternum ſibi Roma cupit. licet arctior omnes
Limes agat ſtellas, & te plaga lucida cœli
Pleiadum, Boreǽq; & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frænator equorum
Ipſe tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter æqua
Parte poli. maneas hominum contentus habenis,
Vndarum terræque potens, & ſydera dones.
Tempus erit, cum* laurigero tua fortior œſtro
Facta canam. nunc tẽdo chelyn, ſatis arma referre
Aonia, & geminis ſceptrum exitiale Tyrannis.
Nec furiis poſt fata modum, flammaſq; rebelles
Seditione rogi, tumuliſque carentia Regum
Funera, & egeſtas alternis mortibus vrbes:
Cærula cum rubuit Lernæo ſanguine Dirce,
Et Thetys arentes aſſuetum ſtringere ripas,
Horruit ingenti venientem Iſmenon aceruo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ,
Tydea? laurigeri ſubitos an vatis hiatus?
Vrget, & hoſtilem propellens cædibus amnem
Turbidus Hippomedon, plorandáque bella proterui
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita ſcrutatus lumina dextrâ
Merſerat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longáque animam ſub morte trahebat.

*Ia pierio

Il-

Illum indulgentem tenebris.imæque receſſu
Sedis inaſpectos cælo,radiiſq; penates
Seruantem,tamen aſſiduis circumuolat alis
Sæua dies animi,ſcelerumque in pectore diræ.
Tunc vacuos orbes crudum,ac miſerabile vitæ
Suppliciumoſtentat cælo,manibuſque cruentis
Pulſat inane ſolum,ſæuaque ita voce precatur:
Di ſontes animas,anguſtaque Tartara pœnis
Qui regitis,tuque vmbrifero Styx liuida fundo
Quam video,multumque mihi conſueta vocari
Annue Tiſiphone peruerſáque vota ſecunda.
Si bene quid merui,ſi me de matre cadentem
Fouiſti gremio,& traiectum vulnere plantas
Firmaſti:ſi ſtagna petij Cyrrhæa bicorni
Interfuſa iugo,poſſem cum degere falſo
Contentus Polybo,trifidæque in Phocidos arce
Longæuum implicui regem,ſecuique trementis
Ora ſenis.dum quæro patrem,ſi Sphyngos iniquæ
Callidus ambages te præmonſtrante reſolui,
Si dulces furias,& lamentabile matris:
Connubium gauiſus inij:noctemque nefandam
Sæpe tuli,natoſque tibi(ſcis ipſa)paraui:
Mox auidus pœnæ digitis cedentibus vltro
Incubui,miſeraque oculos in matre reliqui.
Exaudi,ſi digna precor,quæq; ipſa furenti
Subiiceres,orbum viſu:regniſque carentem
Non regere,aut dictis mærentem flectere adorti
Quos genui,quocunque toro:quin ecce ſuperbi
(Pro dolor)& noſtro iam dudum funere reges

Insultant tenebris, gemitusq; odere paternos.
Hisne etiam funestus ego, & videt ista deorum
Ignauus genitor? tu saltem debita vindex
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
*Vnguibus *arripui, votisque instincta paternis*
I media in fratres, generis consortia ferro
Dißiliant, da tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas. nec tarda sequetur
Mẽs iuuenũ, modo digna veni, mea pignora nosces
Talia iactanti crudelis Diua seueros
Aduertit vultus. inamœnum forte sedebat
Cocyton iuxta, resolutaque vertice crines
Lambere sulphureas permiserat anguibus vndas:
Ilicet igne Iouis, lapsisque citatior astris
Tristibus exiliet ripis: discedit inane
*Vulgus, & *occursu dominæ pauet illa per vmbras,*
Et caligantes animarum examine campos,
Tenariæ limen petit irremiabile portæ.
Sensit adesse dies: piceo nox obuia nimbo
Lucentes turbauit equos, procul ardaus Atlas
Horruit, & dubia cælum ceruice remisit.
Arripit extemplo Maleæ de valle resurgens
Notum iter ad Thebas. neque enim velocior vllas
Itque reditque vias, cognataque tártara mauult.
Centum illi stantes vmbrabant ora Cerastæ,
Turba minor diri capitis: sedet intus abactis
Ferrea lux oculis: qualis per nubila Phœbes
Atracea rubet arte labor suffusa veneno

*Vr. abrupi

al. dicenti

a. occursus

Tendi

Tenditur, ac sanie gliscit cutis igneus atro
Ore vapor. quo longa sitis, morbique famesque,
Et populis mors vna venit, riget horrida tergo
Palla, & cærulei redeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipsa nouat Proserpina cultus.
Tum geminas quatit illa manus, hæc igne rogali
Fulgurat, hæc viuo manus aera verberat Hydro.
Vt stetit, abrupta qua plurimus arce Cytheron
Occurrit cælo, fera sibila crine virenti
Congeminat: signum terris. vnde omnis Achai
Ora maris late, Pelopeiaque regna resultant.
Audiit, & medius cæli Parnassus, & asper
Eurotas, dubiamque iugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctibus obstitit Isthmos.
Ipsa suum genitrix curuo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioque Palæmona pressit.
Atque ea Cadmæo præceps vbi* limine primum
Constitit, assuetaque infecit nube penates:
Protinus attoniti fratrum sub pectore motus,
Gentileisque animos subiit furor, ægraque lætis
Inuidia, atque parens odij metus. inde regendi
Sæuus amor; ruptæque vices, iurisq; secundi
Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
Stare loco, sociisq; comes discordia regni.
Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos
Agricola imposito sociare affectat aratro:
Illi indignantes, quis nondum vomere multo
Ardua nodosos ceruix descendit in armos,
In diuersa trahunt, atque æquis vincula laxant

*L.B.culmine

Viri

Viribus,& vario confundunt limite sulcos:
Haud secus indomitos præceps discordia fratres
Asperat alterni placuit sub legibus anni
Exilio mutare ducem,sic iure maligno
Fortunam transire iubent,vt sceptra tenentem
Fœdere præcipiti semper nouus angeret hæres.
Hæc inter fratres pietas erat:hæc mora pugnæ
Sola,nec in regem perduratura secundum,
Et nondum crasso laquearia fulta metallo,
Montibus aut latè Graiis effulta nitebant
Atria congestos,satis explicitura clientes.
Non impacatis Regum ad vigilantia somnis
Pila,nec alterna ferri statione gementes
Excubiæ,nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis.sed nuda potestas
Armauit fratres:pugna est de paupere regno.
Dumq; vter angustæ squalentia iugera Dirces
Verteret,aut Tyrij solio non altus ouaret
Exulis,ambigitur;periit ius fasq;,bonumque,
Et vitæ mortisque pudor:Quo tenditis iras
Ah miseri?quid si peteretur crimine tanto
Limes vterque poli,quem Sol emissus Eoo
Cardine,quem portu vergens prospectat Ibero?
Quasq; procul terras obliquo sydere tangit
Auius,aut Borea gelidas,madidiue tepentes
Igne Noti?quid si Tyriæ Phrygiæue sub vnum
Conuectentur opes?loca dira,arcesque nefandæ
Suffecere odio,furiisq; immanibus emptum est
Oedipodæ sedisse loco.Iam sorte cadebat

Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi sæue?
Quis fuit ille dies? vacua cum solus in aula
Respiceres ius omne tuum, cunctosque minores,
Et nusquam par stare caput; Iam murmura serpũt
Plebis Echioniæ, tacitumq; a principe vulgus
Dissidet, & qui mos populis, venturus amatur.
Atque aliquis, cui mens humili læsisse veneno
Summa, nec impositos vnquam ceruice volenti
Ferre duces: hæcne Ogygijs, ait, aspera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoq; iugo dubitantia subdere colla!
Partiti versant populorum fata, manuque
Fortunam fecere leuem: semperne vicissim
Exulibus seruire dabor? tibi summe deorum,
Terrarumque sator socijs hanc addere mentem
Sedit, an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonij nequicquam blanda iuuenci
Pondera Carpathio iussus sale quærere Cadmus
Exul Hyantheos inuenit regna per agros?
Fraternasq; acies fœtæ telluris hiatu.
Augurium, seros dimisit adusq; nepotes?
Cernis vt erectum torua sub fronte minetur
Sæuior assurgens dempto consorte potestas?
Quas gerit ore minas: quanto premit omnia fastu?
Hicne vnquam priuatus erit? tamen ille precanti
Mitis, & affatu bonus & patientior æqui.
Quid mirum? non solus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus casus domino cuicumque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus

Ve-

Vela trahunt,nutat mediæ fortuna carinæ.
Heu dubio ſuſpenſa metu,tolerandaque nullis
Aſpera ſors populis,hic imperat:ille minatur,
At Iouis imperio rapidi ſuper atria cæli
Lectus concilio diuûm conuenerat ordo
Interiore polo.ſpatiis hinc omnia iuxta
Primæque occiduæque domus effuſa ſub omni
Terra,atque vnda die.mediis ſeſe arduus infert
Ipſe deis placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantique locat ſolio,nec protinus auſi
Cælicolæ,veniam donec pater ipſe ſedendi
Tranquilla iubet eſſe manu.mox turba vagorum
Semideûm,& ſummis cognati nubibus amnes
Et compreſſa metu ſeruantes murmura venti
Aurea templa replent,mixta conuexa deorum
Maieſtate tremunt,radiant maiore ſereno
Culmina,& arcano florentes lumine poſtes.
al.exterritus *Poſtquam iuſſa quies,ſiluitq; exercitus orbis,*
Incipit ex alto graue & immutabile ſanctis
Pondus adeſt verbis,& vocem fata ſequuntur.
*Terrarum delicta,nec*exuperabile diris*
b.la. exſaturabile. *Ingenium mortale queror.quonam vſque nocentũ*
+b.exigar. **Exigor in pœnas?tadet ſæuire coruſco*
Fulmine.iam pridem Cyclopum operoſa fatiſcunt
Brachia,& Aeoliis deſunt incudibus ignes.
Atque ideo tuleram falſo rectore ſolutos
Solis equos,cælumque rotis errantibus vri,
Et Phaetontea mundum ſqualere fauilla.
Nil actum eſt,neque tu valida quod cuſpide latè

Ire:

Ire per illicitum pelago germane dedisti.
Nũc geminas punire domos, qui sanguinis author
Ipse ego, descendo Perseos alter in Argos.
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
Mens cunctis imposta manet. quis funera Cadmi
Nesciat? & toties excitam à sedibus imis
Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrum
Erroresque feros nemorum, & reticenda deorum
Crimina? vix lucis spatio, vix noctis abactæ
Enumerare queam mores, gentémque profanam.
Scandere (quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immeritæ gremium incestare parentis
Appetiit. proprios (monstro) reuolutus in ortus,
Ille tamen superis æterna piacula soluit,
Proiecitq; diem: nec iam amplius æthere nostro
Vescitur: at nati (facinus sine more) cadentes
Calcauere oculos. iam iam rata vota tulisti
Dire senex: meruere tuæ, meruere tenebræ
Vltorem sperare Iouem. noua fontibus arma
Iniiciam regnis. totúmque à stirpe reuellam
Exitiale genus. belli mihi semina sunto
Adrastus socer, & superis adiuncta sinistris
Connubia. hanc etiam pœnis incessere gentem
Decretum est. neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & sæuæ periit iniuria mensæ.
Sic pater omnipotens, ast illi saucia dictis
Flammato versans inopinum corde dolorem
Talia Iuno refert: me ne ô iustissime diuûm
Me bello certare iubes? scis semper vt arces

Cyclopum, magniq; Phoroneos inclyta fama
Sceptra viris, opibusq; iuuem licet improbus illic
Custodem Pharia, somno letóque iuuencæ
Extinguas, septis & turribus aureus intres
Mentitis ignosco toris. illam odimus vrbem
Quam vultu confessus adis: vbi conscia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques,
Facta luant Thebæ, cur hostes eligis Argos?
Quin age? si tanta est thalami discordia sancti,
Et Samon, & veteres armis excinde Mycenas.
* C vnquam *Verte solo Sparten, cur * vsquam sanguine festo*
Coniugis ara tuæ, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & ærisoni lugentia flumina Nili.
Quod si prisca luunt authorum crimina gentes,
Subuenitque tuis seria hæc sententia curis
Percensere æui senium, quo tempora tandem
Terrarum furias abolere, & sæcula retro
Emendare sat est? iam dudum à sedibus illis
Incipe. fluctiuaga quâ præterlabitur vnda
Sicanios longe relegens Alpheos amores.
Arcades hic tua (nec pudor est) delubra nefastis
Imposuere locis. illic Mauortius axis
Oenomai, Geticóque pecus stabulare sub Æmo
Dignius: abruptis, & nunc inhumata procorum
v. etiamnū *Relliquiiis trunca ora rigent * tamen hic tibi tēpli*
Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaq; manes.
Creta tuos, me Tantaleis consistere tectis
Quæ tandem inuidia est? belli deflecte tumultus,

Et gens

Et generis miserefce tui: funt impia latè
Regna tibi, melius generos paffura nocentes.
Finierat mifcens precibus conuitia Iuno.
At non ille grauis dictis, quanquam afpera motu,
Reddidit hæc: equidẽ haud rebar te mente fecũda
Laturam, quodcunque tuos, (licet æquus) in Argos
Confulerem, neque me (fi detur copia) fallit
Multa fuper Thebis Bacchum, aufuramq; Dionen
Dicere, fed noftri reuerentia ponderis obftat.
Horrendos etenim latices, Stygij æquora fratris
Obteftor manfurum, & non reuocabile verum,
Nil fore quo dictis flectar: quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aëra per liquidum, regnisq; illapfus opacis
Dic patruo: fuperas fenior fe tollat ad auras
Laius, extinctum nati quem vulnere nondum
Vlterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea iuffa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argolicisq; tumentem
Hofpitiis, quod fponte cupit, procul impius aula
Arceat, alternum regni inficiatus honorem.
Hinc caufa irarum. certo reliqua ordine dicam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum properè plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat aftra galero,
Tum dextræ virgam inferuit, qua pellere dulces
Aut fuadere iterum fomnos, qua nigra fubire
Tartara, & exãgues animare affueuerat vmbras.
* *Difsiluit: tenuique exceptus inhorruit aura.* * defiluit

Nec mora, sublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti designat nubila gyro.
Interea patris olim vagus exul ab oris
*Oedipodionides * furtim deserta pererrat* — * l.b. furto.
Aonia, iam iámque animis malè debita regna
Concipit, & longum signis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet vna dies noctésque recursans
Cura virum, si quando humilem decedere regno
Germanum, & semet Thebis, opibúsque potitum
Cerneret, hac æuum cupiat pro luce pacisci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ dispendia, sed mox
Attollit flatus ducis, & sedisse superbum
Deiecto se fratre putat. spes anxia mentem
Extrahit, & longo consumit gaudia voto.
Tunc sedet Inachias vrbes, Danaiáque regna,
Et caligantes abrupto sole Mycenas,
Ferre iter impauidum, seu praua ducit Erynnis,
Seu fors illa viæ, siue hac immota vocabat
Atrops: Ogygiis vlulata furoribus antra
Deserit, & pingues Bacchæo sanguine colles
Inde plagam, quà molle sedens in plana Cytheron
*Porrigitur, * lapsúq; inclinat ad æquora, montem* — al. lapsum
Præterit. hinc arctè scopuloso in limite pendens
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata Seni, mitémque Corinthon
Linquit, & in mediis audit duo littora campis.
Iámque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis, latè mundo subuecta silenti
Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.

Iam

Iam pecudes, volucrésque tacēt: iā somnus auaris
Inserpit curis, pronúsque per aëra nutat
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cælo
Promisere iubar, nec rarescentibus vmbris
Longa repercusso nituere crepuscula Phœbo.
Densior à terris, & nulli peruia flammæ.
Subtexit nox atra polos. iam claustra rigentis
*Eoliæ * perculsa sonant, venturáque rauco* * lib. percussa. perculsa.
Ore minatur hyems. venti transuersa frementes
Confligunt, axémque emoto cardine vellunt.
Dum cœlū sibi quisque rapit: sed plurimus Auster
Inglomerat noctē, & tenebrosa volumina torquet,
** Diffunditque imbres, sicco quos asper hiatu* * lib. defunditque
Persolidat Boreas, nec non abrupta tremiscunt
Fulgura, & attritus subita face rumpitur æther.
Iam Nemea, iam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
Inachus, & gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
Puluerulenta prius, calcandaq; flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ, stagnoq; refusa est.
Funditus, & veteri spumauit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus, rapiunt antiqua procellæ
Brachia syluarum, nullísque aspecta per æuum
Solibus, vmbrosi patuere æstiua Lycæi.
Ille tamen modo saxa iugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pauens, passimque insano turbine raptas
Pastorum, pecorúmque domos non segnius amens,

Incertusque viæ, per nigra silentia, vastum
Haurit iter. pulsat metus vndique, & vndique fra-
At velut hyberno deprensus nauita ponto, (ter.
Cui neque temo piger, neque amico sydere mõstrat
Luna vias. medio cæli, pelagique tumultu
Stat rationis inops: iam iamq; aut saxa malignis
Expectat submersa vadis, aut vertice acuto
Spumantes scopulos erectæ incurrere proræ,
Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
Accelerat, vasto metuenda vmbone ferarum
Excutiens stabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat stimulos animo vis mæsta timoris,
Donec ab Inachiis victa caligine tectis,
Emicuit, lucem deuexat in mœnia fundens,
Larissæus apex. illo spe concitus omni
Euolat hinc celsæ Iunonia templa Prosymnæ
Leuus habens, hinc Herculeo signata vapore
Lernæi stagna atra vadi tandémque reclusis
Infertur portis. actutum regia cernit
Vestibula. hic artus imbri, ventóque rigentes
* vv. acclinis.
*Proiicit, ignotæq; * accliuis postibus aulæ*
Inuitat tenues ad dura cubilia somnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ
In senium vergens populos Adrastus habebat
Diues auis, & vtroque Iouem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops: sed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos (monstrum exitiabile dictu:
Mox adaperta fides) æuo ducente canebat

Setigerúmque ſuem, & fuluum aduentare leonem,
Hæc voluens, non tu ipſe pater, non docte futuri
Amphiaraë vides, etenim vetat author Apollo.
*Tantum in corde ſedens ægreſcit cura * parentis,* * vv. parenti.
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni ſanguinis illum
Conſcius horror agit) eadem ſub nocte ſopora
Luſtra terit, ſimileſq; notos dequeſtus & imbres.
Infuſam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comaſq; gerens, ſubit vno tegmine, cuius
Fuſus humo gelida, partem prior hoſpes habebat.
Hic verò ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit, haud paßi ſociis defendere noctem
Culminibus: paulum alternis in verba minaſque
Cunctantur: mox vt iactis ſermonibus iræ
Intumuere ſatis, tum verò erectus vterque
Exertare humeros, nudamque laceſſere pugnam.
Celſior ille gradu procera in membra, ſimulq;
Integer annorum, ſed non & viribus infra
Tydea fert animos, totóſque infuſa per artus
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
Iam crebros ictus ora & caua tempora circùm
Obnixi ingeminant, telorum, aut grandinis inſtar
Rhiphea, flexoq; genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quàm Piſæo ſua luſtra Tonanti
Cùm redeunt, crudiſq; virum ſudoribus ardet
Puluis, at hinc teneros caueæ diſſenſus Ephœbos
Conitat, excluſæq; expectant præmia matres,
Sic alacres odio, nullaq; cupidine laudis

Accensi incurrunt, scrutatur & intima vultus
Vnca manus, penitusq; oculis cedentibus instat.
Forsan & accinctos lateri (sic ira ferebat)
Nudassent enses, meliúsque hostilibus armis
Lugendus fratri iuuenis Thebane iaceres,
Ni rex insolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus noctis miratus in vmbris,
Mouisset gressus, magnis cui sobria curis
Pendebat somno iam deteriore senectus.
Isque vbi progrediens numerosa luce per alta
Atria, dimotis aduerso limine claustris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putrésque
Sanguineo videt imbre genas: quæ causa furoris
Externi iuuenes? (neque enim meus audeat istas
Ciuis in vsque manus) quisnam implacabilis ardor
Exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
Vsque adeóne angusta dies? & triste parumper
Pacem animo, somnumq; pati? sed prodite tandem
Vnde orti, quo fertis iter, quæ iurgia, nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generisq; superbi
Magna per effusum clarescunt signa cruorem.
Vix ea cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt vna. Rex ô mitissime Achiuum
Quid verbis opus est: vndantes sanguine vultus
Aspicis, hæc passim turbatis vocis amaræ
Confudere sonis. inde orsus in ordine Tydeus
Continuat; mœsti cupiens solatia casus,
Monstriferæ Calydonis opes, Acheloiaq; arua
Deserui. vestris hic me ecce in finibus ingens

Nox

Nox operit,ecto cœlum prohibere quis iste
Arguit? an quoniam prior hæc ad limina forte
Molitur gressus? pariter stabulare bimembres
Centauros,vnaque ferunt Cyclopes in AEtna
Compositos,sunt & rabidis iura insita monstris,
Fásque suum;nobis sociare cubilia terræ,
Sed quid ego? haud hodie spolijs grauisus abibis
Quisquis es his.aut me si non effœtus oborto
Sanguis hebet luctu,magni de stirpe creatum
Oeneos,& Marti non degenerare paterno
Accipies: Nec nos animi,nec stirpis egemus.
*Ille refert contra;sed mens sibi conscia * facti* vv. facti
Cunctatur proferre patrem , tunc mitis Adrastus,
Immo agite,& positis,quas nox inopinaq; suasit,
Aut virtus,aut ira minis,succedite tecto.
*Iam pariter coëant * animorū in pignora dextræ,* * l. amborum
Non hæc incassum,diuísque absentibus acta;
Forsan & has venturus amor præmiserit iras,
Vt meminisse iuuet.nec vana voce locutus
Fata senex:si quidē hāc perhibēt post vulnera iū-
Esse fidem,quanta partitū extrema proteruo (ctis
Thesea Pirithoo,vel inanem mentis Orestem
*Opposito * rapidam Pylade vitasse Megæram.* * vv. rabidam
Tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regem
Iam faciles(ventis vt decertata residunt
AEquora, laxatísque diu tamen aura superstes* *l. lassatisque
Immoritur velis)passi subiere penates,
Hic primùm lustrare oculis,cultúsque virorum
Teláque magna vacat.tergo videt huius inanem

Impexis vtrinque iubis horrere Leonem,
b. annis, Illius in speciem, per quem Theumesia Tempe
Amphitryoniades fractum iuuenilibus * armis
Ante Cleonæi vestitur prælia monstri.
Terribiles contra setis, ac dente recuruo
Tydea per latos humeros ambire laborant
Exuuiæ Calydonis honos. stupet omine tanto
Defixus senior, diuina oracula Phœbi
Agnoscens, monitúsque datos vocalibus antris
Obtutu gelida ora premit, lætúsque per artus
Horror iit. sensit manifesto numine ductos
Affore, quos nexis ambagibus augur Apollo
Portendi generos, vultu fallente ferarum
Ediderat. tunc sic tendens ad sydera palmas
Nox, quæ terrarum, cælique amplexa labores
Ignea multiuago transmittis sydera lapsu,
Indulgens reparare animum, dum proximus ægris
Infundat Titan agiles animantibus ortus.
l. prolixis Tu mihi * perplexis quæsitam erroribus vltro
Aduehis alma fidem: veterisq; exordia fati
Detegis, asistas operi, tuáque omina firmes.
Semper honoratam dimensi orbibus anni
Te domus ista colet, nigri, tibi Diua, litabunt
Electa ceruice greges, lustraliáque exta
Lacte nouo perfusus edet Vulcanius ignis.
Salue prisca fides tripodum, obscurique recessus.
Deprendi fortuna deos. sic fatus & ambos
Innectens manibus tecta vlterioris ad aulæ
Progreditur: canis etiamnum altaribus ignes

Sopitum

Sopitum cinerem, & tepidi libamina sacri
Seruabant. adolere focos, epulásque recentes,
Instaurare iubet. dictis parere ministri
Certatim accelerant. vario strepit icta tumultu
Regia, pars ostro tenues auróque sonantes
Emunire toros, altósque inferre tapetas,
Pars teretes leuare manu ac disponere mensas:
Ast alij tenebras, & opacam vincere noctem
Aggreßi, tendunt auratis vincula lychnis.
His labor inserto torrere exanguia ferro
Viscera cæsarum pecudum, his cumulare canistris
Perdomitam saxo Cererem. lætatur Adrastus
Obsequio feruere domum. iámque ipse superbis
Fulgebat stratis, solióque effultus eburno,
Parte alia iuuenes siccati vulnera Lymphis
Discumbunt: simul ora notis fœdata tuentur,
Inq; vicem ignoscunt. tunc rex longæuus Acesten
(Natarum hæc altrix, eadem & fidißima custos
Lecta sacrum iustæ Veneri: occultare pudorem)
Imperat acciri, tacitáque immurmurat aure.
Nec mora præceptis, cùm protinus vtraque virgo
Arcano egressa thalamo (mirabile visu)
Pallados armisonæ, Pharetratæq; ora Dianæ
Æqua ferunt, terrore minus. noua deinde pudori
Visa virûm facies, pariter pallórque, rubórque
Purpureas hausere genas: oculique verentes
Ad sanctum rediere patrem. postquã ordine mensæ
Victa fames, signis perfectam, auróque nitentem
Iasides pateram famulos ex more poposcit,

Quà Danaus libare deis, seniorque Phoraneus
Assueti tenet hæc operum cælata figuras,
Aureus anguicomam præsecto Gorgona collo
Ales habet. iam iamq; vagas (ita visus) in auras
Exilit, illa graues oculos, languentiáque ora
Penè mouet, viuóque etiam pallescit in auro,
Hinc Phrygius fuluis venator tollitur alis.
Gargara desidunt surgenti, & Troia recedit.
Stant mœsti comites, frustráque sonantia laxant.
Ora canes, vmbrámque petunt, & nubila latrant
Hanc vndante mero fundens, vocat ordine cunctos
Cælicolas. Phœbũ ante alios, Phœbũ omnis ad aras
Laude ciet comitum famulumque euincta pudica
Fronde manus, cui festa dies, largóque refecti
Thure, vaporatis lucent altaribus ignes.
Forsitan ô iuuenes quæ sint ea sacra: quibúsque
Præcipuum causis Phœbi obtestemur honorem:
Rex ait, exquirunt animi, non inscia suasit
Religio; magnis exercita cladibus olim
Plebs Argiua litant, animos aduertite, pandam
Post quam cærulei sinuosa volumina monstri
Terrigenam Pythona deus septem orbibus atris
Amplexum Delphos, squammisq; annosa terentẽ
Robora, Castalijs dum fontibus ore trisulco
Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
Perculit, absumptis numerosa in vulnera telis,
Cyrrhæiq; dedi, centum per iugera campi
Vix tandem explicitũ, noua deinde piacula cædis
Perquirens, nostri tecta haud opulenta Crotopi

Attigit,

Attigit.huic primis,& pubescentibus annis
Mira decore pio,seruabat nata penates
Intemerata toris,felix si Delia nunquam.
Furta,nec occultum Phœbo sociasset amorem.
Namq; vt passa Deum Nemeæi ad fluminis vndã
Bis quinos plena cùm fronte resumeret orbes
Cynthia,sydereum Latonæ fœta nepotem
Edidit:ac pœnæ metuens (neque enim ille coactis
Donasset thalamis veniam pater) auia rura
Eligit,ac natum septa inter ouilia furtim
Montiuago pecoris custodi mandat alendum
Non tibi digna puer generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros,& vimine querno
Texta domus.clausa arbutei sub cortice libri
Membra tepent,suadetq; leues caua fistula somnos,
Et pecori commune solum.sed fata nec illum
Concessere larem, * *viridis nam cespite terræ* *vv.viridi
Proiectum temerè,& patulo cælum ore trahentem
Dira canum rabies,morsu depasta cruento
* *Disiicit. hic vero attonitas vt nuntius aures* *dificit
Matris adit,pulsi ex animo genitorq; pudorq;,
Et metus. ipsa vltro sæuis plangoribus amens
Tecta replet,vacuumq; ferens velamine pectus
Occurrit confessa patri.nec motus,at atro
Imperat infandum cupientem occumbere leto.
Sero memor thalami,mæstæ solatia morti
Phœbe paras.monstrũ infandis Acheronte sub imo
Conceptũ Eumenidum thalamis:cui virginis ora,
Pectoráque,æternum stridens à vertice surgit?

Et

Et ferrugineam frontem discriminat anguis.
Hæc tam dira lues nocturno squallida passu
Illabi thalamis, animásque à stirpe recentes
*b. abripere *Arripere altricum gremiis, morsúque cruento*
Deuesci, & multum patrio pinguescere luctu.
Haud tulit armorum præstans, animiq; Chorœbus,
Séque vltro lectis iuuenem: qui robore primi
Famam posthabita faciles extendere vita,
Obtulit. illa nouos ibat populata penates
Portarum in biuio. lateri duo corpora paruûm
Dependent, & iam vnca manus vitalibus hæret,
Ferratique vngues tenero sub corde tepescunt,
Obuius huic, latus omne virum stipante coronâ,
It iuuenis, ferrúmque ingens sub pectore diro
Condidit: atque imas animæ mucrone corusco
Scrutatus latebras, tandem sua monstra profundo
Reddit habere Ioui. iuuat ire, & visere iuxta
Liuentes in morte oculos, vterique nefandam
Proluuiem, & crasso squallentia pectora tabo,
*vv. plebes *Qua nostræ cecidere animæ. stupet Inacha * pubes,*
Magnaq; post lachrymas etiamnũ gaudia pallet.
Hic trabibus duris, solatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, asperósque molares
Deculcare genis: neque iram explere potestas,
Illam & nocturno circum stridore volantes
Impastæ fugistis aues, rabidámque canum vim,
Oráque sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
Sæuior in miseros fatis vltricis adempta
Delius insurgit, summáque biuerticis vmbra

Par-

Parnaſi reſidens, arcu crudelis iniquo
Peſtifera arma iacit, camposq́;, & celſa Cyclopum
Tecta, ſuperiecto nebularum incendit amictu,
Labuntur dulces animæ mors fila ſororum
Enſe metit, captamq́; tenens fert manibus vrbem.
Quærenti quæ cauſa duci, quis ab æthere læuus
Ignis, & in totum regnaret Sirius annum?
Idem author Pæan rurſus iubet ire cruento
Inferias monſtro iuuenes, qui cæde potiti.
Fortunate animi, longumque in ſæcula dignè
Promeriture diem: non tu pia degener arma
Occulis, aut certæ trepidas occurrere morti,
Comminus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Conſtitit, & ſacras ita vocibus aſperat iras.
* *Nec miſſus Thymbrææ tuos ſuppléxve penates* vv.non
Aduenio. mea me pietas, & conſcia virtus
Has egere vias. ego ſum qui cæde ſubegi
Phœbe tuum mortale nefas, quem nubibus atris,
Et ſquallente die, nigra quem tabe ſiniſtri
Quæris iniqui poli. quod ſi monſtra efferra magnis
Cara adeo ſuperis, iacturáque vilior orbis,
Mors hominũ, & ſæuo tanta inclementia cælo eſt:
Quid meruere Argi? me me diuum optime, ſolum
Obieciſſe caput fatis * *præſtabit an illud* c.Fræſcabat
Lene magis cordi, quod deſolata domorum
Tecta vides? ignique datis cultoribus omnis
Lucet ager: ſed quid fando tua tela, manuſque
Demoror? expectant matres, ſupremaq́; * *fiunt* c.fundunt
Vota mihi, ſatis eſt, merui ne parcere velles.

Proinde

Proinde moue pharetras, arcusq; intende sonoros,
Insignémque animam leto dimitte. sed illum
Pallidus Inachijs qui desuper imminet Argis,
Dum morior, depelle globum: fors æqua merentes
Respicit. ardentem tenuit reuerentia cædis
Latoidem, tristémque viro summissus honorem
Largitur vitæ. nostro mala nubila cælo
Diffugiunt. at tu stupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hæc stata sacra quotannis
Solennes recolunt epulæ, Phœbæáque placat
* vv. quæ *Templa nouatus honos has fortè inuisitis aras,*
Vos quoq; progenies. quāquā Calydonius Oeneus,*
Et Parthaoniæ (dudum si certus ad aures
Clamor ijt) tibi iura domus, tu pande quis Argos
Aduenias, quādo hæc varijs sermonibus hora est.
Deiecit mœstos ex templo Ismenius heros
In terram vultus, tacitéque ad Tydea læsum
Obliquare oculos, tum longa silentia mouit.
Non super hos diuûm tibi sum quærendus honores
Vnde genus, quæ terra mihi, quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter sacra fateri.
Sed si præcipitant miserum cognoscere curæ,
Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Thebæ,
Et genitrix Iocasta mihi. tum motus Adrastus
Hospitiis (agnouit enim) quid nota recondis?
Scimus ait: nec sic auersum fama Mycenis
Voluit iter. regnum, & furias, oculosq; pudentes
Nouit, & Arctois si quis de solibus horret,
Quíque bibit Gangen, aut nigrum occasibus intrat

Ocea

Oceanum,& si quos incerto littore Syrtes
Destituunt,ne perge queri,casusq; priorum
Annumerare tibi,nostro quoque sanguine multũ
Errauit pietas.nec culpa nepotibus obstat.
Tu modo dissimilis rebus mereare secundis
Excusare tuos.& iam temone supino
Languet Hyperborea glacialis portitor Vrsæ;
Fundite vina focis,seruatoremque parentum
Latoiden votis iterumque iterumq; canamus
Phœbe parens,seu te Lyciæ Patarea niuosis
Exercent dumeta iugis,seu rore pudico
Castaliæ,flauos amor est tibi mergere crines:
Seu Troiam Thymbræus habes,vbi fama volentē
Ingratis Phrygios humeris subiisse molares:
Seu iuuat Aegæum feriens Latonius vmbra
Cynthus,& assiduam pelago non quærere Delon:
Tela tibi,longeque feros lentandus in hostes
Arcus,& ætherij dono cessere parentes
Aeternum florere genas,tu doctus iniquas
Parcarum prænosse manus,fatũq; quod vltra est;
Et summo placitura Ioui.quis lætifer annus,
Bella quibus populis,mutent quæ sceptra Cometæ:
Tu Phryga submittis citharæ:tu matris honori
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.
Te viridis Python,Thebanaque mater ouantem,
Horruit in pharetris,vltrix tibi torua Megæra
Ieiunum Phlegyam subter caua saxa iacentem
Aeterno premit accubitu,dapibusq; profanis
Instimulat:sed mista famem fastidia vincunt.

Adsis ô memor hospitij, Iunoniaque arua
Dexter ames, seu te roseum Titana vocari
Gentis Achemeniæ ritu seu præstat Osyrin:
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mytram.

P. PAPINII STATII
THEBAID. LIBER II.

INterea gelidis Maia satus aliger vmbris
Iussa gerens magni remeat Iouis vndique pigræ
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aer,
Nec Zephyri rapuere gradum, sed fœda silentis
Aura poli: Styx inde nouem circumflua campis
Hinc obiecta vias torrentum incendia claudunt.
Pone senex trepida succedit Laius vmbra
Vulnere tardus adhuc, capulo nam largius illi
Transabiit costas cognatis ictibus ensis
Impius, & primas furiarum pertulit iras.
It tamen, & medica firmat vestigia virga:
Tum steriles luci, possessaque manibus arua,
Et ferrugineum nemus astupet, ipsaque tellus
Miratur patuisse retro, nec liuida tabes
Inuidiæ, quamquam functis, & lumine cassis
Defuit. vnus ibi ante alios, cui leua voluntas
Semper & ad superos hinc & grauis exitus æui
Insultare malis, rebusque ægrescere lætis,
Vade, ait, ô felix quoscunque vocaris in vsus
Seu Iouis imperio, seu maior adegit Erinnys

Ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulchro.
Heu dulces visure polos, solemque relictum,
Et virides terras, & puros fontibus amnes,
Tristior has iterum tamen intrature tenebras.
Illos vt cæco recubans in limine sensit
Cerberus, atque omnes capitum subrexit hiatus
Sæuus. & intranti populo, iam nigra tumebat
Colla minax, iam sparsa solo turbauerat ossa,
Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens
Ferrea tergemino domuisset lumina somno.
Est locus Inachiæ dixerunt Tænara gentes,
Qua formidatum Maleæ spumantis in auras
It caput, & nullos admitit culmine visus.
Stat sublimis apex: ventosq; imbresque serenus
Despicit, & tantum fessis insiditur astris.
Illic exhausti posuere cubilia venti:
Fulminibusque iter est, mediũ caua nubila mõtis
Insumpsere latus, summos nec præpetis alæ
Plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant:
Ast vbi prona dies longos super æquora fines
Exigit, atq; ingens medio natat vmbra profundo,
Interiore sinu frangentia littora curuat
Tænarus, expositos non audens scandere fluctus l.c. audax
Illic Ægæo Neptunus gurgite fessos
In portum deducit equos, prior haurit arenas
Vngula: postremi soluuntur in æquora pisces,
Hoc (vt fama) loco pallentes deuius vmbras
Trames agit, nigrique Iouis vacua atria ditat,

Mortibus. Arcadij perhibent ſi vera coloni,
Stridor ibi, & gemitus pœnarum atroq; tumultu
Feruet ager. ſæpe Eumenidum voceſq;, manuſq;
In medium ſonuere diem, lethiq; triformis
Ianitor, agricolas campis auditus abegit.
Hac & tunc fuſca volucer Deus obſitus vmbra
Exilit ad ſuperos, infernaque nubila vultu
Diſcutit, & viuis afflatibus ora ſerenat,
Inde per Arcturum, mediæque ſilentia Lunæ
Arua ſuper, populoſque meat: ſopor obuius illi
Noctis agebat equos, trepiduſque aſſurgit honori
Numinis, & recto decedit limite cœli.
Inferior volat vmbra Deo, præreptaque noſcit
Sydera, principiumque ſuum. iãque ardua Cyrrhæ,
Pollutamque ſuo deſpectat Phocida buſto.
Ventum erat ad Thebas. gemuit prope limina nati
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Vt vero excelſis ſuamet iuga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum ſanguine currus,
Penè retro turbatus abit. nec ſumma Tonantis
Iuſſa, nec Arcadiæ retinent ſpiramina virgæ.
Et tunc forte dies noto ſignata Tonantis
Fulmine prærupti cum te tener Euie partus
Tranſmiſere patri. Tyriis ea cauſa colonis
Inſomnem ludo certatim ducere noctem
Suaſerat. effuſi paßim per tecta, per agros,
Serta inter, vacuoſque mero crateras anhelum
Proflabant ſub luce deum. tum plurima buxus,
Æraque taurinos ſonitu vincentia pulſus.

Ipſe

Ipſe etiam gaudens nemoroſa per auia ſanas
Impulerat matres Baccho meliore Cytheron.
Qualia per Rhodopen rapido conuiuia cœtu
Biſtones, aut mediæ ponunt conuallibus Oſſæ.
Illis ſemianimum pecus, excuſſæque leonum
Ore dapes, & lacte nouo domuiſſe cruorem
Luxus: at Ogygij ſi quando afflauit Iacchi
Sæuus odor, tunc ſaxa manu, tunc pocula pulcrum
Spargere, & immerito ſociorum ſanguine fuſo
Inſtaurare diem, feſtaſque reponere menſas.
Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
Regis Echionij ſtratis adlapſus, vbi ingens
Fuderat Aſſyriis extructa tapetibus alto
Membra toro. pro gnara nihil mortalia fati
Corda ſui capit ille dapes, habet ille ſoporem.
Tunc ſenior quæ iuſſus agit, neu falſa videri
Noctis imago queat, longæui vatis opacos
Tyreſiæ vultus, vocemque, & vellera nota
Induitur. manſere comæ, propexaque mento
Canicies, pallorque ſuus, ſed falſa cucurrit
Infula per crines, glaucæque innexus oliuæ
Vittarum prouenit honos. dehinc tangere ramo
Pectora, & has viſus fatorum expromere voces:
Non ſomni tibi tempus iners. qui nocte ſub alta
Germani ſecure iaces: ingentia dudum
Acta vocant, rerumque graues ignaue paratus;
Tu veluti magnum ſi iam tollentibus Auſtris
Ionium nigra iaceat ſub nube magiſter,
Immemor armorum, verſantiſque æquora claui,

cunctaris: iamq; ille nouis (sic fama) superbit
Connubiis, viresque parat quis regna capessat,
Quis neget, inq; sua senium sibi destinat aula.
Dant animos socer augurio fatalis Adrastus,
Dotalesque Argi, nec non in fœdera vitæ
Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipse deûm genitor tibi me miseratus ab alto
Mittit; habe Thebas, cæcumque cupidine regni,
Ausurumq; eadem germanum expelle nec vltra
Fraternos inhiantem obitus sine fidere ceptis
Fraudibus, haud Cadmo dominas inferre Myce-
Dixit, & abscedēs (etenim iā pallida turbāt (nas.
Sydera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Diripuit, confessus auum, dirique nepotis
Incubuit stratis: iugulum mox cæde patentem
Nudat, & vndanti perfundit vulnere somnum.
Illi rupta quies attollit membra, toroque
Erigitur plenus monstris, vanumque cruorem
Excutiens. simul horret auum, fratremque requirit
Quales vbi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, somnosque excussit inertes,
Bella cupit, laxatque genas, & temperat vngues,
Mox ruit in turmas, natisque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: sic excitus ira
Ductor in absentem consumit prælia fratrem,
Et iam Migdoniis elata cubilibus alto.
Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumque sequenti

Sole rubens: illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumque athera tardo
Lucifer, exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipsi radios vetet esse sorori.
Cum senior Talaonides, nec longa morati
Dircæusque gradum pariterque Acheloius heros
Corripuere toris, illos post verbera fessos
Exceptamque hyemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis sub pectore regi
Tracta quies. dum mente Deos, inceptaque versat
Hospitia, & quæ sint generis ascita repertis
Fata monet. postquam mediis in sedibus aulæ
Congreßi, inq; vicem dextras iunxere locumque
Quo serere arcanas aptum, atque euoluere curas,
Insidunt. prior his dubios compellat Adrastus
Egregij iuuenum, quos non sine lumine regnis
Inuexit nox atra meis, quibus ipse per imbres
Fulminibus mixtos, intempestumque Tonantem
Has meus vsque domos vestigia fecit Apollo:
Non equidem obscurum vobis, plebique Pelasgæ
Esse reor, quantis connubia nostra procorum
Turba petat studiis: geminæ mihi namque nepotū
Læta fides, æquo pubescunt sydere natæ.
Quantus honos, quātusque pudor (ne credite patri)
Et super hesternas licuit cognoscere mensas,
Has tumidi solio, & latè dominantibus armis* Vv. arui
Optauere viri. longum enumerare Phareos,
Oebaliosque duces, & Achæa per oppida matres
Spem generis. nec plura tuus despexerat Oeneus

Fœdera,Piſæiſque ſocer metuendus habenis.
Sed mihi nec Sparta genitos,nec ab Elide miſſos
Iungere fas generos.vobis hic ſanguis & aulæ
Cura meæ,longo promittitur ordine fati.
Dî bene quod tales ſtirpemque,animoſque venitis
Vt reſponſa iuuent.hic dura tempore noctis
Partus honos.hæc illa venit poſt verbera merces.
Audierant:fixoſque oculos per mutua paulum
Ora tenent,viſique inter ſeſe ordine fandi
Cedere,ſed cunctis Tydæus audentior actis,
Incipit:ô quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tuæ,quantumque ferentem
Fortunam virtute domas.cui cedit Adraſtus
Imperijs?quis te ſolio Sicyonis auitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos
Neſciat?atque vtinã his manibus permittere gẽtes
Iuppiter æque velis.quas Doricus alligat vndis
Iſthmos,& alterno quas margine ſummouet infra:
Non fugeret diras lux intercisa Mycenas.
Sæua nec Eleæ gemerent certamina valles.
Eumenideſque aliis aliæ ſub regibus,& quæ
Tu potior Thebane queri.nos vero volentes,
Expoſitique animis.ſic interfatus & alter
Subiicit,anne aliquis ſoceros accedere tales
Abnuat?exulibus quamquam patriaque fugatis
Nondum læta Venus tamẽ omnis corde reſedit
Triſtitia,affixitque animo,ceſſere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus ſolatia,quam ſi
Præcipiti conuulſa noto proſpectet amicam

Puppis humum, iuuat ingressos felicia regni
Omina, quod superest fati vitæque laborum
Fortuna transire tua. nec plura morati,
Consurgunt dictis impensius aggerat omne
Promissum Inachius pater, auxilioque futurum,
Et patriis spondet reduces inducere regnis.
Ergo alacres Argi, fuso rumore per vrbem
Aduenisse duci generos primisque Hymaneis
Egregiam Argiam, nec formæ laude secundam
Deiphilen, tumida iam virginitate iugari
Gaudia mente parant, socias it fama per vrbes:
Finitimisque agitatur agris, procul vsque Lycæos
Partheniosque super saltus, Ephyræaque rura,
Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
*Insilit.*hæc totis perfundit mœnia pennis* *l.& totis
Labdaciumque ducem præmissæ consona nocti
Territat hospitia, & thalamos, & fœdera regni,
Permixtumque genus (quæ tāta licentia monstro?
Quis furor est?) iam bella canit: diffuderat Argos
Expectata dies, læto regalia cœtu
Atria complentur: species est cernere auorum
Cominus, & viuis sertantia vultibus æra: b.præferre
*Tantum ausæ*proferre manus, pater ipse bicornis*
In leuum prona nixus cedet Inachus vrna.
Hūc tegit Iasiusque senex, placidusque Phoroneus
Et bellator Abas, indignatusque Tonantem
Acrisius, nudoque ferens caput ense Corœbus
Toruaque iam Donai facinus meditantis imago.
Exin mille duces: foribus cum immissa superbis

Vnda fremit vulgi,procerũ manus omnis, & alto
Quîs propior de rege gradus,stant ordine primi
Interior sacris calet,& sonat aula tumultu
Fœmineo.casta matres cinxere corona
Argolides.pars virginibus circum vndique fusa
Federa conciliant noua,solanturque timorem,
Ibant insignes,vultuque, habituque verendo
b.c.pudorē *Candida purpureum fusa super ora*ruborem,*
Deiectaque genas.tacitas subit ille supremus
Virginitatis amor:primaque modestia culpæ
Confudit vultus.tunc ora rigantur honestis
Imbribus,& teneros lachryma iuuere parentes
Non secus ac supero pariter si cardine lapsæ
Pallas,& asperior Phœbi soror,vtraq; telis,
Vtraque torua genis,flauoque in vertice nodo,
Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracintho,
Tunc si fas oculis,non vnquam longa tuendo
Expedias,cui maior honos,cui gratior,aut plus
De Ioue mutatosque velit transumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras,& Delia cristas,
Certant lætitia superosque in vota fatigant
Inachidæ;quæ cuique domus,sacrique facultas.
al.dura *Hi fibris animaque litant,hi cespite nudo:*
l.patris *Nec minus auditi,si mens accepta meretur.*
al. Muni- *Thure deos,fractisque obtendunt limina syluis.*
chiis *Ecce metu subito (Lachesis sic*dira iubebat)*
*Impulsæ mentes,excussaque gaudia*vulgi,*
Et turbata dies.innuptam limine adibant
Pallada Monichiis cui non Argiua per vrbes*

Post

Posthabita est Larissa iugis.hic more parentum
Iasides,thalamis.vbi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas,primosque solebant
Excusare toros,celsam subeuntibus arcem al.delapsus
*In gradibus summi,*delapsum culmine templi* L.b.Euchi
*Arcados*Euripi spolium cadit æreus orbis,* pi
Præmissasque faces:festum nubentibus ignem
Obruit éque adytis simul exaudita remotis
Nondum ausos firmare gradũ,turba terruit ingẽs
In Regem conuersi omnes formidine prima.
Mox audisse negant,cunctos tamen omina rerum
Dira mouent,variisque metum sermonibus augẽt.
Nec mirum.nam tu infaustos donante marito
Ornatus Argia geris,dirumque monile
Harmonies longa est series,sed nota malorum,
Prosequar vnde nouis tam sæua potentia donis
*Lemnius hæc,vt prisca fides.Mauortia*longa* V.longum
Furta dolens,capto postquam nihil obstat amori:
Pœna nec vltrices castigauere cathenæ,
Harmonies dotale decus sub luce iugali
Struxerat,hoc docti quamquã maiora laborant.
Cyclopes,notique operum Telchines amica
Certatim iuuere manu.sed plurimus ipsi
Sudor.ibi arcano florentes igne smaragdos,
Cingit,& infaustas,percussum adamanta figuras
Gorgoneosque orbes,Siculaque incude relictos
Fulminis extremi cineres,viridumque draconum
Lucentes à fronte iubas:hic flebile germen
Hesperidum,& dirum Phryxei velleris aurum

Tunc

Tunc varias pestes, raptumq; interplicat atro
Tisiphones de crine ducem, & quæ pessima Caston
Vis probat, hac circum spumis lunaribus vngit
Callidus, atque hilari perfundit cuncta veneno.
Non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
Non decor. Idaliusque puer, sed luctus, & iræ,
Et dolor, & tota pressit discordia dextra.
Prima fides operi Cadmum comitata iacentem
Armonie, versis in sibila dira querelis,
Illyricos longo sulcauit pectore campos.
Improba mox Semele: vix dona nocentia collo
Induit, & fallax intrauit limina Iuno.
l.b.decorū *Teque etiam infelix perhibent Iocasta* deorum*
Possedisse nefas. vultus hac laude colebas,
Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
Tum donis Argia nitet, vilesque sororis
Ornatus sacro præculta superuenit auro,
Viderat hoc coniux perituri vatis, & aras
Ante omnes, epulasque trucem secreta coquebat
Inuidiam, sæuis detur si quando potiri
Cultibus, heu nihil auguriis adiuta propinquis.
Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
Arma? quid insontes nati meruere furores?
Postquam regales epulas, & gaudia vulgi
Bisseni clusere dies, Ismenius heros
Respicere ad Thebas, & iam sua quærere regna.
Quippe animum subit illa dies, qua sorte benigna
Fratris Echionia steterat priuatus in aula:

Respi.

Respiciens descisse deos: trepidoque tumultu
Dilapsos comites, nudum latus omne, fugamque
Fortunæ. namque vna soror producere tristes
Exulis ausa vias, etiam hanc in limine primo
Liquerat, & magna lachrymas incluserat ira.
Tunc quos excedens hilares, quis cultus iniqui
Præcipuus ducis, & profugo quos ipse notarat
Ingemuisse sibi, per noctem ac luce sub omni
Digerit. excedêre animum dolor, iráque demens:
Et qua non grauior mortalibus addita cura.
Spes vbi longa venit. talem sub pectore nubem
Consilio voluens, Dircen, Cadmique negatas
Apparat ire domos, veluti dux taurus amata
Valle carens, pulsum solito quem gramine victor
Iussit ab erepta longe mugire iuuenca
Cum profugo placuere tori, ceruixque recepto
Sanguine magna redit, fractæque in pectore vires:
Bella cupit, saltusque, & capta armenta reposcit;
Iam pede, iam cornu, melior. pauet ipse reuersum
Victor, & attoniti vix agnouere magistri,
Non alias tacitæ iuuenis Theumesius iras
Mente acuit; sed fida vias arcanaq; coniux
Senserat, vtque toris primo complexa iacebat
Auroræ pallore virum? quos callide motus,
Quamve fugam moliris? ait. nihil transit amãtes,
Sentio, peruigiles acuunt suspiria questus,
Nunquam in pace sopor, quoties hæc ora natare
Fletibus, & magnas iactantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil fœdere rupto,

Connu

Connubiiue ſuper moueor, viduáque iuuenta.
(Et ſi crudus amor, nec dum poſt flammea toti
Intepuere tori) tua me properabo fateri,
Angit amata ſalus, tune incomitatus inermis
Regna petes? poteriſq; tuis decedere Thebis
Si neget? atque illum ſolers deprendere ſemper
Fama duces, tumidum narrat, raptoque ſuperbū,
l. conſūpſeris Difficilemque tibi, nec dum* conſumpſerat annum.
Me quoq; nunc vates. nunc exta minantia diuos,
Aut auium lapſus, aut turbida noctis imago
Territat. ah memini, nūquā mihi falſa per vmbras
Iuno venit. quo tendis iter? quo conſcius ardor
Ducit, & ad Thebas melior ſocer? hic breue tādē
Riſit Echionius iuuenis, tenerumq; dolorem
Coniugis amplexu ſolatur, & oſcula mœſtis
Tempeſtiua genis poſuit, lachrymaſq; repreſſit.
Solue metus animo, dabitur mihi crede, merentum
Conſiliis tranquilla dies. te fortior annis
Nondum cura decet. ſciat hæc Saturnius olim
Fata parens, oculoſque polo dimittere ſi quos
Iuſtitia, & rectum terris defendere curat,
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Coniugis, & geminas ibis Regina per vrbes.
Sic ait, & caro raptim ſe limine profert
Tydea iam ſocium cœptis, iam pectore fido
Aequantem curas (tantus poſt iurgia mentes
Vinxit amor) ſocerumque affatur triſtis Adraſtū.
Fit mora conſilio, cum multa mouentibus, vna
Iam potior cunctis ſedit ſententia fratris

Per-

*Pertentare fidem,tutosq; in regna precando .prætenta
Explorare aditus.audax ea munera Tydeus re
Sponte subit,nec non & te fortißime gentis
Aetolum multum lachrymis conata morari est
Deiphile,sed iussa patris tutique regressus
Legato,iustæque preces vicere sororis.
Iamq; emensus iter syluis ac litore durum
Qua Lernea palus,ambustaque fontibus altè
Intepet Hydra vadis,& qua vix carmine raro
Longa sonat Nemea,nondum pastoribus ausis,
Qua latus Eoos Ephyres,quod vergit ad Euros,
Sisypheique sedent portus:irataque terræ
Curua Palæmonio secluditur vnda Lechæo.
Hinc præteruectus Nisum,& te mitis Eleusis
Læuus habet:iãque arua gradu Theumesia,& ar-
Intrat Agenoreas.ibi durũ Etheoclæa cernit (ces:
Sublimem solio,septumque horrentibus armis:
Iura ferus populo trans legem,ac tempora regni
Iam fratris de parte*dabas.sed & omne paratus Vv.dabat
In facinus,queriturque fidem tam sero reposci.
Constitit in mediis:ramus manifestat oliuæ
Legatum,causásque viæ nomenque rogatus
Edidit.vtque rudis fandi,pronusque calori
Semper erat,iustis miscens tamen aspera,cœpit:
Si tibi plena fides,si dicti cura maneret
Fœderis ad fratrem completo iustius anno
Legatos hinc ire fuit,teq; ordine certo
Fortunam exuere,& lætum discedere regno.
Vt vagus ille diu,passusque haud digna per vrbes

Ignotas

Ignotas pacta tandem succederet aulæ.
Sed quia dulcis amor, regni, blandumq; potestas
Posceris astriferum velox iam circulus orbem
Torsit, & amissæ redierunt montibus vmbræ
Ex quo frater inops, ignota per oppida tristes
*Exul agit casus, & te iam tempus *apertos*
l.aperto *Sub Ioue ferre dies, terrenaque frigora membris*
Ducere, & externos summissum ambire penates.
Pone modum lætis. satis auro diues, & ostro
Conspicuus, tenuem Germani pauperis annum
Risisti, moneo regnorum gaudia, temet
Dedoceas, patiensque mereare reuerti,
Dixerat, ast illi tacito sub pectore dudum
Ignea corda fremūt. iacto velut aspera saxo
Cominus erigitur serpens, cui subter inanes
Longa sitis latebras, totosq; agitata per artus
Conuocat in fauces & squāmea colla venenum
Cognita si dubiis fratris mihi iurgia signis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret, vel sola fides quam toruus, & illum
Mente gerens, ceu septa nouus iam mœnia laxet
Fossor, & hostiles inimicent classica turmas,
l.perfuris **Præfuris in medios si cominus orsa tulisses,*
V.alloquio *Bistonas aut refugo pallentes sole Gelonos,*
*Parcior*eloquio, & medii reuerentior æqui*
Inciperes, neque te furibunde crimine mentis
Arguerim; mandata refers nunc omnia quando
Plena minis, nec sceptra fide, nec pace sequestra
Poscitis, & capulo propior manus: hæc mea regi
Ar-

Argolico, nondum æqua tuis,vice dicta reporta.
Qua sors iusta mihi,quæ non indebitus annis
Sceptra dicauit honos,teneo,longúmque tenebo, * l. æternúmque.
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Coniugis:& Danaæ(quid enim melioribus actis
Inuideam?)cumulentur opes.felicibus Argos
Auspiciis,Lernamq; regas.nos horrida Dirces
Pascua,& Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miserum dixisse parentem
Oedipoden:tibi larga Pelops , & Tantalus author,
Nobilitas,propiórque fluat de sanguine iuncto
Iuppiter.ánne feret luxu consueta paterno
Hunc regina larem? nostræ cui iure sorores
Anxia pensa trahant, longo quam sordida luctu
Mater,& ex imis auditus forte tenebris
Offendat socer ille senex:iam pectora vulgi
Assueuere iugo.pudet heu,plebisq; patrúmque
Ne toties incerta ferant,muténtque gementes
Imperia,& dubio pigeat parere tyranno.
Non parcit populis regnum breue.respice quantus
Horror,& attoniti nostro in discrimine ciues.
Hos ne ego,quîs certa est sub te duce pœna , relin-
Iratus germani venis:fac velle , nec ipsi (quam?
(Si modo notus amor, meritiq; est gratia)Patres
Reddere regna sinent. Non vltra passus,& orsa
Iniecit mediis sermonibus obuia.Reddes,
Ingeminat reddes.non si te ferreus agger
Ambiat,aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat.nil tela,nec ignes

N

Obstiterint.quin ausa luas, nostrísque sub armis
Captiuo moribundus humum diademate pulses.
Tu merito.ast horum miseret,quos sanguine viles
Coniugibus,natísque infanda ad prælia raptos
Proijcis excidio bone rex.ô quanta Cithæron
Funera,sanguineisque vadis Ismene rotabis!
Hæc pietas,hæc magna fides:nec crimina gentis
*l. primus Mira equidem duco,sic * primi sanguinis author
l.nec Incestique patrum thalami, sed fallit origo,
Oedipodes tu solus eris:hæc præmia morum
Ac sceleris violente feres.nos poscimus annum.
* vv.retro Sed moror.hæc audax etiamnum in limine * regis
Vociferans, iam nunc impulsa per agmina præceps
Euolat Oenides.vindex sic ille Dianæ
Erectus setis, & adunca fulmine malæ
Cum premeret Pelopæa phalanx , saxa obuia vol-
Fractáque perfossis arbusta Acheloia ripis ,(uens
Iam Telamona solo,iam stratum Ixyona linquens,
Te Meleagre subit.ibi demum cuspide lata
Hæsit,& obnixo ferrum laxauit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
* c. scep- Concilium,infrendens ipsi ceu * regna negentur.
ctra. Festinatque viæ, ramumque precantis oliuæ
Abiicit. attonitæ tectorum ex culmine summo
Prospectant matres,sæuoq; infanda precantur
Oenidæ,tacitoq; simul sub pectore Regi.
Nec piger ingenio scelerum,fraudisq; nefandæ
Rector eget.iuuenum fidos lectissima bello
Pectora nunc pretio,nunc ille hortantibus ardens

Sollicitat dictis, nocturnaq; prælia sæuus
Instruit, & sanctum populis per sæcula nomen
Legatum, insidijs tacitoq; inuadere ferro.
Quid regnis non vile cupit: quas quæreret artes?
Si fratrem fortuna dares, ô cæca nocentum
Consilia! O semper timidum scelus! exit in vnum
Plebs ferro iurata caput, ceu castra subire
Apparet, aut celsum crebris arietibus vrbis
Inclinare latus. densi sic agmine facto
Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
Macte animi! tantis dignus qui crederis armis.
Fert via per dumos propior quà calle latenti
Præcelerant, densæq; legunt compendia syluæ.
Lecta dolis sedes, gemini procul vrbe malignis
Faucibus vrgentur colles, quos vmbra superni
Montis, & incuruis claudunt iuga frondea syluis:
Insidias natura loco, cæcámque latendi
Struxit opem, mediásque arctè secat aspera rupes
Semita, quam subter campi, deuexaque latis
Arua iacent spatiis contra importuna crepido
Oedipodioniæ domus alitis. hic fera quondam
Pallentes erecta genas, suffusáque tabo
Lumina concretis infando sanguine plumis
Reliquias amplexa virum, semesaque nudis. al. fremēti
*Pectoribus stetit ossa premens, visúque * trementi*
Collustrat campos, si quis concurrere dictis
Hospes inexplicitis, aut comminus ire viator
*Audeat, & * duræ commercia iungere linguæ.* al. [illegible]
Nec mora, quin acuens exertos protinus vngues.

Liuentésque manus, fractósque in vulnere dentes
Terribili applausu circum hospita surgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu simili deprensa viro, cessantibus alis
Tristis inexpletam scopulis affligeret aluum.
Monstrat sylua nefas, horrent vicina iuuenci
Gramina. damnatis auidum pecus abstinet herbis.
Non Dryadum placet vmbra choris, non cõmoda
Faunorum, diraq; etiam fugere volucres (sacris
Prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
Deueniunt peritura cohors. hostémque superbum
Annixi iaculis, & humi posita arma tenentes
Expectant, densaque nemus statione coronant.
Cœperat humenti Phœbum subtexere palla
Nox, & cœruleam terris infuderat vmbram.
Ille propinquabat syluis, & ab aggere celso
Scuta virum, cristásque videt rutilare comantes.
Qua laxant rami nemus, aduersaq; sub vmbra
Flammeus æratis Lunæ tremor errat in armis.
Obstupuit visis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admouet ensem.
Ac prior, vnde viri? quidve occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidámque negans suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chromij contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuscas interuolat auras
Hasta, sed audenti Deus & fortuna recessit.
Per tamen Olenij tegmen suis, atráque setis
Terga, super leuos humeros vicina cruori

Effugit,

Effugit,& viduo iugulum ferit irrita ligno,
Tunc horrere comæ,sanguísque in corde gelari,
Huc ferus,atque illuc animum,pallentiaq; ira
Ora ferens,nec tanta putat sibi bella parari.
Ferte gradum contra,compoq; erumpite aperto.
Quis timor audendi?quæ tanta ignauia? solus,
Sol⁹in arma voco.neq; in his mora.quos vbi plures
Quàm ratus innumeris videt excusare latebris,
Hos prodire iugis,illos è vallibus imis
Crescere,nec paucos campo:totúmque sub armis
Collucere iter(vt clausas indagine profert
In medium vox prima feras)quæ sola medendi
Turbata ratione via est,petit ardua diræ
Sphyngos,& abscißis infringens cautibus vncas
Exuperat iuga dira manus,scopulóque potitus
Vnde procul tergo metus,& via prona nocendi,
Saxum ingens,quod vix plena ceruice gementes
Vertere humo,murisque valent inferre iuuenci,
Rupibus auellit,dein toto sanguine nixus
Sustinet,immanem quærens librare ruinam.
Qualis in aduersis Lapithas erexit inanem
Magnanimus cratera Pholus:stupet obuia leto
Turba super stantem,atque emißi turbine montis
Obruitur.simul ora virum,simul arma,manusq;
Fractáque commixto sederunt pectora ferro,
Quatuor hic adeò deiecti mole sub vna
Congemuere:fuga tremefactum protinus agmen
Excutitur cœptis. neque enim temnenda iacebant
Funera,fulmineus Dorylas quem regibus ardens

Æquabat virtus, Martísque è semine Theron
Terrigenas confessus auos. nec vertere cuiquam
Frena secũdus Halys, sed tunc pedes occubat aruis,
Pentheúmque trahens nondum te Phadimus æquo
Bacche genus: quorum vt subitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare cateruam:
Quæ duo sola manu gestans * accliuia monti
Fixerat, intorquet iacula, & fugientibus addit.
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela
Inciderent, saltu præceps defertur: & orbem
Quem procul oppresso vidit Therone volutum
Corripuit, tergóque, & vertice tegmine noto
Septus, & hostili propugnans pectora parma
Constitit. inde iterum densi glomerantur in vnum
Ogygidæ, firmantq; gradum. trahit ocius ensem
Bistonium Tydeus, Mauortia munera magni
Oeneos: & partes pariter diuisus in omnes
Hos obit, atque illos, ferróque micantia tela
Decutit. impediunt numero, séque ipsa vicissim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, sed ipsæ
In socias errare manus, & corpora turba
Inuoluit prælapsa sua. manet ille cruentis
Angustus telis, & inexpugnabilis obstat.
Non aliter Geticæ (si fas est credere) Phlegræ
Armatum immensus Briareus stetit æthera contra
Hinc Phœbi pharetras, hinc torua Palladis angues,
Inde Peletroniam præfixa cuspide pinum
Martis, at hinc lapso mutata Pyracmone temnens
Fulmina, cum toto nequicquam obsessus Olympo:

*v. accliuia.

Tot

Tot queritur ceſſare manus.non ſegnius ardet
Huc illuc clypeum obiectans,ſéque ipſe recedens
*Circuit,interdum trepidis *accurrit,& inſtat* * vv. occurrit
Spicula diuellens,clypeo quæ plurima toto
Fixa tremũt,armantq; virum : ſæpe aſpera paſſum
Vulnera,ſed nullum vitæ in ſecreta receptum,
Nec mortem ſperare valet.rotat ipſe furentem
Dielochum,comitemq; illi iubet ire ſub vmbras
Phegea.ſublata minitantem bella ſecuri,
Dircæumq; Gyan , & Echionium Lycophontem.
Iam trepidi ſeſe quærunt,numerantq;,nec idem
Cædis amor,tantamque dolent rareſcere turbam
Ecce Chromis Tyrij demiſſus origine Cadmi,
Hunc vtero quondam Dryope Phœniſſa grauato
Rapta repentè choris,oneriſque oblita ferebat:
Dumq; trahit prenſis taurum tibi cornibus Euan
Procidit impulſus nimijs conatibus infans.
Tunc audax iaculis,& capti pelle Leonis
Pinea nodoſa quaſſabat robora claua.
Increpitans:Vnúſne viri tot cædibus vnus
Ibit ouans Argos? vix credet fama reuerſo.
Heu ſocij,nulla ne manus?nulla arma valebunt?
Hæc regi promiſſa Cydon,hæc Lampe dabamus?
Dum clamat,ſubit ore cauo Theumeſia cornus,
Nec prohibent fauces.atque illi voce repleta
Intercepta natat prærupto in ſanguine lingua.
Stabat adhuc,donec tranſmiſſa morte per artus,
Labitur,immorſáque cadens obmutuit haſta.
Vos quoque Theſpiadæ,cur inficiatus honora

Arguerim famæ? fratris moribunda leuabat
Membra solo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) leua marcentia colla
*Sustentans, dextraq; latus, singultibus arctum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coërcent
Vndantem fletu galeam, cùm multa gementi
Ponè grauis curuas * perstrinxit lancea costas.
Exit & in fratrem, cognatáque pectora telo
Conserit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Sistit, & aspecta germani morte, resoluit.
At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus hæc dent, ait, oscula nati,
Procubuere pares fatis (miserabile votum
Mortis) & alterna clauserunt lumina dextra.
Protinus idem vltro iaculo, parmáque Menatem
Proterrebat agens, trepidis vestigia retro
Paßibus vrgentem, donec defecit iniqua
Lapsus humo, pariterq; manus distractus in ambas
Orat, & à iugulo nitentem sustinet hastam.
Parce per has stellis interlabentibus vmbras,
Per superos, noctémque tuam, sine tristia Thebis
Nuntius acta feram, vulgiq; per ora pauentis
Contempto te rege canam. sic irrita nobis
Tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
Pectus, & optanti victor reueharis amico.
Dixerat, ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas. & tu (* ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla, duci, nunc arma, diémque
Proiice, quid sequeris timida compendia vitæ?

l. Sustentas

*vv. perstringit

nil

Bella

Bella manent,simul hæc, & crassum sanguine telũ
Iam redit.ille super dictis infensus amaris
Prosequitur victos.non hæc trieterica vobis
Nox patrio de more venit.non Orgia Cadmi
Cernitis,aut auidas Bacchum scelerare parentes.
Nebridas,& fragiles Thyrsos portare putastis
Imbellem ad sonitum,maribúsque incognita veris
Fœda Celenæa committere prælia buxo?
Hic aliæ cædes,alius furor:ite sub vmbras
O timidi,paucique.hæc intonat,at tamen illi
Membra negant,lassusq; ferit præcordia sanguis.
Iam sublata manus castos defertur in ictus.
Tardatique gradus,clypeum * non sustinet vmbo * vv.nec
Mutatum spoliis.gelidus cadit imber anhelo
Pectore,tum crines,ardentiáque ora cruentis
Roribus,& tetra morientum aspergine manant.
Vt leo,qui campis longè custode fugato
Maßylas depastus oues,vbi sanguine multo
Luxuriata fames,ceruixque,& tabe grauatæ
Consedere iubæ, mediis in cædibus astat
Æger hians, victúsque cibis:nec iam amplius iræ
Crudescunt,tantum vacuis ferit aëra malis,
Molliáque eiecta delambit vellera lingua,
Ille etiam Thebas spoliis,& sanguine plenus
Isset,& attonitis sese,populóque,ducique
Ostentasset ouans,ni tu Tritonia virgo
Flagrantem,multáque operis caligine plenum
Consilio dignata virum.Sate gente superbi
Oeneos,absentes,cui dudum vincere Thebas

Annuimus, iam pone modum, nimiumq; secūdis
Parce deis. huic vna fides optanda labori,
Fortuna satis vsus abi. Restabat acerbis
Funeribus, socióque gregi non sponte superstes
Hemonides (ille hæc prauiderat omnia doctus
Aeris, & nulla deceptus ab alite) Maon
Nec veritus prohibere ducem. sed fata monentem
Priuauere fide. vita miserandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat.
l.munere *Quisquis es Aonidū, quē crastina * vulnere nostro*
Manibus exemptum medijs aurora videbit,
Hæc iubeo perferre duci. cinge aggere portas.
Tela noua. fragiles æuo circumspice muros.
Præcipuè stipare viros, densásque memento
Multiplicare acies. fumantem hinc aspice latè
Ense meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & merita pulchrum tibi Pallas honorem
Sanguinea de strage parat, prædamq; iacentem
Comportat gaudens, ingentiáque acta recenset.
vv. iam *Quercus erat teneræ * iamdudum oblita iuuentæ*
ongum *Aggere camporum medio, quam plurimus ambit*
Frondibus incuruis, & crudo robore cortex:
Huic leues galeas, perfossaq; vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.
Corpora tunc, atq; arma simul cumulata superstans
Incipit, oranti vox, & iuga longa resultant.
Diua ferox, magni decus, ingeniúmque parentis
Bellipotens, cui torua genis horrore decoro

Casis,

Caßis, & asperso crudescit sanguine Gorgon,
Nec magis ardentes Mauors, hastataq; pugnæ
Impulerit Bellona tubas, huic annue sacro.
Seu Pandionio nostras inuisere cædes
Monte venis, siue Aonia diuertis Ithone
Læta choris, seu Libyco Tritone reprexas
Lota comas, quà te biiugo temone frementem
Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
Nunc tibi fracta virum spolia, informesq; dicamus
Exuuias, at si patrijs Parthaonis aruis
Inferar, & reduci pateat mihi Martia Pleuron,
Aurea tunc medijs vrbis tibi templa dicabo
Collibus, Ionias qua despectare procellas
Dulce sit, & flauo tollens vbi vertice pontum
Turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
Hic ego maiorum pugnas, vultúsque tremendos
Magnanimum effingam regum, figamq; superbis
Arma tholis: quæq; ipse meo quæsita reuexi
Sanguine, quæq; dabis captis Tritonia Thebis.
Centum ibi virgineis vota Calidonides aris
Acteas tibi ritè faces, & ab arbore casta
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.
Peruigilémque focis ignem longæua sacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inspectura pudorem,
Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat, & dulces iter instaurabat ad Argos.

P. STATII PAPINII THEB. LIBER III.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte sub ancipiti quãuis humentibus astris
Longus ad Auroram superet labor, otia somni
Accipit. inuigilant animo, scelerisque parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima versat
Peßimus in dubiis augur timor. hei mihi clamat
Vnde moræ? (nam prona ratus, facilemq; tot armis
Tydea, nec numero virtutem, animumq; rependit)
Num regio diuersæ viæ? num missus ab Argis
Subsidio globus? an sceleris data fama per vrbes
Finitimas? paucósne pater Gradive, manúve
Legimus indecores? at enim fortißimus illic
Et Chronis, & Dorylas, & nostris turribus æqui
Thespiadæ, totos raperent mihi funditus Argos,
Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis,
Ære gerens, solidóque datos adamante lacertos;
Venerat heu segnes, quorum labor hæret in vno,
Sic conserta manus, vario sic turbidus æstu
Angitur, ac sese culpat super omnia, qui non
Orantem in medijs legatum cœtibus, ense
Perculerit, fœdásque palàm satiauerit iras.
Iam pudet incæpti, iam pœnitet: ac velut ille
Fluctibus Ionijs Calabra datus arbiter alno,
Nec rudis vndarum, portus sed linquere amicos
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:

Cùm

Cùm fragor hyberni subitus Iouis, omnia mundi
Claustra tonant, multúsque polos inclinat Orion:
Ipse quidem mallet terras, pugnátque reuerti,
Fert ingens à puppe Notus: tunc arte relicta
Ingemit & cæcas sequitur iam nescius vndas:
Talis Agenoreus ductor, cælóque morantem
Luciferum, & feros mœrentibus increpat ortus.
Ecce sub occiduas versæ iam noctis habenas.
Astrorumq; obitus, vbi primum maxima Thetys.
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto,
Ima flagellatis signum lugubre malorum
Ponderibus trepidauit humus, motúsque Citharon
Antiquas dedit ire niues. tunc visa leuari
Culmina, septenaq; iugo concurrere portæ.
Et prope sunt causæ. gelido remeabat Eon
Iratus fatis, & tristis morte negata
Hemenides. nec dum ora patent, dubiúsq; notari
Signa dabat magnæ longè manifesta ruinæ,
Plāctuq;, & gemitu: lacbrymas nā protinus omnes
Fuderat. haud aliter saltu deuertitur orbus
Pastor, ab agrestum nocturna strage Luporum,
Cuius herile pecus syluis inopinus abegit
Imber, & hybernæ ventosa cacumina lunæ.
Luce patent cædes: domino perferre recentes
Ipse timet casus, haustáque informis, arena
Questibus implet agros, stabuliq; silentia magne
Odit, & amissos longo ciet ordine tauros.
Illum congestæ portarum ad limina matres,
Vt solum videre (nefas) nulla agmina circum,

Magna-

Magnanimósque duces, nihil ausæ quærere, tollunt
Clamorem: bello qualis supremus apertis
Vrbibus, aut pelago iam descendente carina.
Vt primùm inuisi cupido data copia regis,
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
Infelicem animam, siue hæc sententia diuûm,
Seu fortuna fuit: seu, quod pudet * ore fateri,
Vis inuicta viri, vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes noctis vaga lumina testor
Et sociûm Manes, & te mala protinus ales
Qua redeo: non hanc lachrymis meruisse, nec astu
Crudelem veniam: atque inhonora munera lucis.
Sed mihi iussa Deûm, placitóque ignara moueri
Atropos, atque olim non hæc data ianua lethi
Eripuere necem, iamq; vt mihi prodiga vitæ
Pectora, & extremam nihil horrescentia mortem
Aspicias. bellum infandum cunctisque negatam
Mouisti funeste aciem: dum pellere leges,
Et consanguineo gliscis regnare superbus
Exule, te series orbarum excise domorum
Planctibus assiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ, circum noctésque diésque,
Adsilient. neq; enim ipse moror. iam mouerat iras
Rex ferus, & tristes ignescunt sanguine vultus.
Inde vltro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus (hos regni ferrum penes) ire, manúque
Proturbare parant. sed iam nudauerat ensem
Magnanimus vates. & nunc trucis ora tyranni,
Nunc ferrũ aspectans, Nũquã tibi sanguinis huius

Ius

Ius erit,aut magno feries imperdita Tydeo
Pectora.vado equidem exultans:ereptáque fata
Inſequor,& comites feror expectatus ad vmbras.
Te ſuperis,fratrique.& iam media orſa loquentis
Abſtulerat plenum capulo latus,ille dolori
*Pugnat,& ingentem * nixu duplicatus in ictum* vv.niſu
Corruit,extremiſque animæ ſingultibus errans
Alternus nunc ore venit,nunc vulnere ſanguis,
Excuſſæ procerum mentes,turbatáque muſſant
Concilia.aſt illum coniux,fidique parentes
Seruantem vultus,& toruum in morte peracta
Non longum reducem lætati in tecta ferebant.
Sed ducis infandi rapidæ non hactenus iræ
Stare queunt.vetat igne rapi,pacemq; ſepulchri
Impius, ignaris nequicquam Manibus arcet.
Tu tamen egregius fati,mentiſque, nec vnquam
Indignum paſſure ſitum, qui comminus auſus.
Vadere contemptũ regis.quanquã ampla veniret
Libertas ſancire viam,quo carmine dignam,
Quo ſatis ore tuis famam virtutibus addam
Augur amate deis?non te cœleſtia fruſtra
Edocuit,lauróque ſua dignatus Apollo eſt,
Et nemorum Dodona parens.Cyrrhæáque virgo
Audebit tacito populos ſuſpendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum diuiſus auerno
Elyſias i carpe plagas:vbi Manibus axis
Inuius Ogygiis, nec ſontis iniqua Tyranni
Iuſſa valent, durant habitus, & membra cruentis
Inuiolata feris,nudóque ſub axe iacentem

Et ne

Et nemus, & tristis volucrum reuetentia seruat:
At nuptæ exanimes, puerique, ægriq; parentes
*vv. auia Mœnibus effusi per plana per * ardua paßim
Quisq; suas auidi ad lachrymas miserabile currũt
Certamen: quos densa gradu comitantur euntes
Millia solandi studio, pars visere flagrant
Vnius acta viri, & tantos in nocte labores.
Feruet iter gemitu, & plangoribus arua reclamãt.
Vt vero infames scopulos, syluamq; nefandam
Peruentum, ceu nulla prius lamenta, nec atri
Manassent imbres, sic ore miserrimus vno
Exoritur fragor, aspectúque accensa cruento
Turba furit, stat sanguineo discissus amictu
Luctus atrox, casóque inuitat pectore matres,
Scrutantur galeas frigentum, inuentáque monstrãt
Corpora, procidue super externósque, suósque,
Hæ pressant in tabe comas, hæ lumina signant,
Vulneraq; alta replẽt lachrymis pars spicula dextra
Ne quicquã parcente trahunt. pars molliter aptãt
Brachia trunca loco, & ceruicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuique in puluere campi
Magna parens iuuenum, gemini tunc funeris Ida
Squallentem sublata comam, liuentiaque ora
Vngue premens, nec iam infelix miserãdaq; verũ
Terror inest lachrymis, perq; arma, & corpora pas-
Caniciem impexam dira tellure volutans, (sim
Quærit inops natos, omnique in corpore plangit.
*l. kla. remouare. Thessalis haud aliter bello gauisa recenti,
Cui gentile nefas hominem * reuocare canendo,

Mul

Multifida attollens antiqua lumina cedro
Nocte subit campos. versatque in sanguine functũ
Vulgus, & explorat Manes, cui plurima busto
Imperet ad superos, animarum mœsta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur auerni.
Illi in secessu pariter sub rupe iacebant
Felices, quos vna dies, manus abstulit vna
Peruia vulneribus media trabe pectora nexi.
Vt vidit, lachrymisq; oculi patuere profusis:
Hosne ego complexus genitrix? hæc oscula nati
Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligauit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera tractem
Quæ prius ora premam? vosne illa potentia matris
Vos vteri fortuna mei? qua tangere diuos
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
Ah quanto melius, dextraque in sorte iugatæ,
Quis steriles thalami, nulloque vlulata dolore
Respexit Lucina domum. mihi quippe malorum
Causa labor, sed nec bellorum in luce patenti
Conspicui factis, æternáque gentibus ausi,
Quæsistis miseræ vulnus memorabile matri:
Sed mortem obscuram, miserãdáque funera passi.
Heu quantus furto cruor: & sine laude iacetis.
Quin ego, non dextras miseris complexibus ausim
Diuidere, & tanti consortia rumpere leti
Ite diu fratres, indiscretique supremis
Ignibus, & caros vrna confundite manes.
Nec minus interea digesta strage suorum
Hinc Chronium cõiux, hinc mater Penthea clamat

Astyoches, puerique rudes tua Phædime proles
Amissum didicere patrem. Marpissaque pactum
Phyllea: sanguineũque lauant Acamanta sorores,
Tunc ferro retegunt syluas, collisq; propinqui
Annosum truncant apicem, qui conscius actis
Noctis & inspexit gemitus. ibi grandior æuo
Ante rogos, dum quisque suo nequit igne reuelli
Consilium infaustum dictis mulcebat Alethes.
Sæpe quidem infelix varioque exercita ludo
Fatorum gens nostra ruit, Sidonius ex quo
Hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos.
Vnde noui fœtus, & formidata colonis
Arua suis: sed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquæ
Consedit, neque funere a cum laude petitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu læto referens clamore Learchum:
Hic gemitus Thebis. nec tempore clarius illo
Phœnissæ sonuere domus, cum lassa furorem
Vicit, & ad comitum lachrymas expauit Agaue.
Vna dies similis facto specieque malorum
Æqua fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis innumeris: cum circumfusa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quæreret ignes.
Talis erat vulgi status, & sic vrbe relicta,
Primæuiq; senes, & longo examine matres
Inuidiam planxere deis, miseroque tumultu
Bina per ingentes stipabant funera portas.
Meq; ipsum, memini (nec dũ apta doloribus ætas)

Ele-

Fleſſe tamen gemituſque meo, æquaſſe parentes.
Illa tamen ſuperi,nec quod tibi Delia caſtos
Prolapſum ad fontes ſpecula temerante prophana,
Heu dominum inſani non agnouere moloſsi
Deflerim magis,aut verſo quod ſanguine fluxit
In ſubitos regina lacus.ſic dira ſororum
Penſa dabant,viſumq́; Ioui,nunc regis iniqui
Ob noxam immeritos patriæ tot culmina ciues
Exuimus,nec adhuc calcati fœderis Argos
Fama ſubit,& iam bellorum extrema dolemus.
Quantus equis,quantuſque viris in puluere craſſo
Sudor!in quantum crudele rubebitis amnes!
Viderit hæc bello viridis manus,aſt ego doner
Dum licet igne meo,terraq́; inſternar auita.
Hæc ſenior:multumque nefas Etheoclis aceruat
Crudelem,infandumq́; vocans,pœnaſque daturũ
Vnde ea libertas?iuxta illi finis & ætas
Tota retro,ſeraque velit decus addere morti
Hæc ſator aſtrorum iam dudum è vertice mundi
Proſpectans,primoque imbutas ſanguine gentes,
Gradiuum acciri propere iubet.ille furentes
Biſtonas,& Geticas populatus cædibus vrbes,
Turbidus ætherias currus vrgebat ad arces.
Fulmine criſtatum galeæ iubar,armaque in auro
Triſtia,terrificis monſtrorum animata figuris.
Incutiens tonat axe polus,clypeique cruenta
Lux rubet,& ſolem longè ferit æmulus orbis.
Hunc vbi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Iuppiter,& tota perfuſum pectora belli

Tempeſtate videt. Talis mihi nate per Argos,
Talis abi ſicenſe madens, ac nubilus ira.
Exturbent reſides frenos, & cuncta peroſi
Te cupiunt, tibi præcipites animaſque, manuſque
Deuoueant: rape cunctantes, & fœdera turba
Quæ dedimus. tibi fas ipſos incendere bello
Cœlicolas, pacemque meam. iam ſemina pugnæ
Ipſe dedi, remeat portans immania Tydeus
Auſa ducis. ſcelus & turpis primordia belli,
Inſidias, fraudeſque ſuis quas vltus in armis.
Adde fidem. vos ô ſuperi, meus ordine ſanguis,
Ne pugnate odiis, neu me temtare precando
Certetis. ſic fata mihi, nigræque ſororum
Iurauere colus. manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populique in prælia nati.
Quod niſi me veterum pœnas ſancire malorum
Gentibus, & diros finitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentiſque ſacraria noſtræ
Teſtor, & Elyſios etiam mihi numina fontes.
Ipſe manu Thebas, correptaque mœnia fundo
Excutiam, verſaſq; ſolo ſuper Inachia tecta
Effundam turres, ac ſtagna in cærula vertam
Imbre ſuperiecto: licet ipſa in turbine rerum
Iuno ſuos colles, templumq; amplexa laboret.
Dixit: & attoniti iuſſis (mortalia credas
Pectora) ſic cuncti vocemque, animoſque tenebant,
Non ſecus ac longa ventorum pace ſolutum
Aequor, & imbelli recubant vbi littora ſomno,
Syluarumque comas, & abacto flamine nubes,

Mul

Mulcet iners æſtas: tunc ſtagna, lacuſque ſonori
Detumuere. tacent exhauſti ſolibus amnes.
Gaudet ouans iuſſis, & adhuc temone calenti
Feruidus, in leuum torquet Gradiuus habenas.
Iamque iter extremum, cælique abrupta tenebat,
Cum Venus ante ipſos, nulla formidine greſſum
Fixit equos, ceſſere retro. iam iamque rigentes
Suppliciter poſuere iubas. tunc pectora ſummo
Acclinata iugo, vultumque obliqua madentem
Incipit: interea dominæ veſtigia iuxta
Spumantem proni mandunt adamanta iugales)
Bella etiam in Thebas ſocero pulcherrime bella
Ipſe paras, ferroq; tuos abolere nepotes?
Nec genus Harmonies, nec te connubia cælo
Feſta, nec hæ quicquā lachrymæ furibūde morātur * Vr. hoc
Criminis hæc merces hæc fama, pudorq; relictus?*
Hoc mihi Lemniacæ de te meruere cathenæ?
Perge libens. at non eadem Vulcania nobis
Obſequia, & læſi ſeruit tamen ira mariti.
Illum ego perpetuis mihi deſudare caminis
Si iubeam, vigileſq; operi tranſmittere noctes,
Gaudeat, ornatuſque nouos, ipſique laboret
Arma tibi. tu, ſed ſcopulos, & ahena precando
Flectere corda paro, ſolum hoc tamen anxia ſolum
Obteſtor, quid me Tyrio ſociare marito
Progeniem caram, infauſtiſque dabas Hymenæis
Dum fore præclaros armis, & viuida rebus
Pectora vipereo tyrios de ſanguine iactas,
Demiſſumque Iouis ſerie genus, ah mea quanto

*l.natæ Sithonia mallem nupſiſſet *virgo ſub arcto
Trans Boream, Thracaſq; tuos indigna parumne
Pertulimus? diua Veneris quod filia longum
Reptat, & Illyricas eiectat virus in herbas?
Nunc gentẽ immeritã, lachrymas nõ pertulit vltra
Bellipotens haſtam leua tranſumit & alto
(Haud mora) deſiluit curru, clypeoque receptam
vv. amplexu Lædit in *amplexum, dictiſque ita mulcet amicis.
O mihi bellorum requies, & ſacra voluptas
Vnaque pax animo, ſoli cui tanta poteſtas
Diuorum, hominumque meis occurrere telis
Impune, & media quamuis in cæde frementes,
Hos aſſiſtere equos, hunc enſem auellere dextra.
Nec mihi Sidonii genitalia fœdera Cadmi,
Nec tua cara fides (ne *falſa inceſſere gaude)
vv. falſo Exciderant. prius in patrui deus infera mergar
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad vmbras.
Sed nunc fatorum monitus, mentemque ſupremi
Iuſſus obire patris, (neque enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi) quo pectore contra
Ire Iouem, dictaſque parem contemnere leges?
Cui modo, prô vires! terras, cœlumque fretumque,
Attremere oranti, tantoſque ex ordine vidi
Delituiſſe Deos. ſed ne mihi corde ſupremos
Concipe cara metus. quando hæc mutare poteſtas
Nulla datur. cum iam Tyriis ſub mœnibus ambæ
Bellabunt acies, adero, & ſocia arma iuuabo.
Tunc me ſanguineo latè deferuere campo
Res ſuper Argolicas haud ſic deiecta videbis:

Hoc

Hoc mihi ius, nec fata vetant. sic orsus aperto
Flagrantes immisit equos. non ocyus alti
In terras cadit ira Iouis, si quando niualem
Othryn, & Arctoa gelidum caput institit Ossa,
Armauitque in nube manum. volat ignea moles
Saua dei mandata ferens, calumque trisulca
Territat omne coma. iam dudum aut ditibus agris
Signa dare, aut ponto miseros inuoluere nautas.
Iamque remensus iter fesso Danaeia Tydeus
Arua gradu, viridisque legit deuexa Prosymnæ
Terribilis visu. stant fulti puluere crines.
Squallidus ex humeris cadit alta in vulnera sudor
Insomnesq; oculos rubor excitat, oraque retro
Sorbet anhela sitis. mens altum spirat honorem
Conscia factorum. sic nota in pascua taurus
Bellator redit, aduerso cui colla, suoque
Sanguine, proscissique natant Palearibus armi.
Tunc quoque lassa tumet virtus, multũque superbit
Pectore despecto. vacua iacet hostis arena
Turpe gemens, crudosque vetat sentire dolores.
Talis erat. medias etiam non destitit vrbes,
Quicquid & Asopon, veteresq; interiacet Argos
Inflammare odiis. multumque, & vbique retexẽs
Legatum sese Graia de gente petendis
Isse super regnis Profugi Polynicis at inde
Vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea federa passum
Regis Echionij fratri sua iura negari.*
Prona fides populis. Deus omnia credere suadet l.regna
Armipotens, geminatque acceptos fama pauores.

Vtque introgressus,portas(& forte verendos
Concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
Improuisus adest,iam illinc à postibus aulæ,
Vociferans,arma arma,viri,tuque optime Lernæ
Ductor,magnanimum si quis tibi sanguis auorũ
Arma para.nusquam pietas,non gentibus æquum
Fas,aut cura Iouis.*melius legatus adissem*
Sauromatas auidos:seruatoremque cruentum
Bebrycij nemoris,nec iussa incuso,pigetve
Officij,iuuat isse,iuuat,Thebasque nocentes
Explorasse manu.bello me credite bello
Ceu turrim validam,aut arctam cōpagibus vrbẽ
Delecti insidiis,instructique omnibus armis
Nocte,doloque viri,nudum,ignarumque locorum
Ne quicquam clausere.iacent in sanguine mixti
Ante vrbem vacuam.nunc ô nũc tempus in hostes,
Dũ trepidi,exanguesque metu,dum funera portãt
Dum capulo nōdum manus excidit ipse ego fessus
Quinquaginta illis heroum immanibus vmbris,
Vulneraque ista ferens putri insiccata cruore
Protinus ire peto.Trepidi de sedibus astant
Inachidæ.cunctisque prior Cadmeius heros
Accurrit vultum deiectus.& En ego diuis
Inuisus,vitáque nocens hac vulnera cerno
Integer hosne mihi reditus germane parabas?
In me hac tela dabas?pro vitæ fœda cupido,
Infelix facinus fratri tam grande negaui:
Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
Mœnia,ne vobis tanti sim causa tumultus

Hoſpes adhuc.ſcio,nec me adeo res dextra leuauit
Quam dirum natis thalamos,quam triſte reuelli,
Quam patria.non me vllius domus anxia culpet.
Reſpectentve truces obliquo lumine matres.
Ibo libens.certuſque mori:licet optima coniux
Audituſque iterum reuocet ſocer,hunc ego Thebis
Hunc germane tibi iugulū,& tibi maxime Tydeu
Debeo,ſic variis pertentat pectora dictis.
Obliquatque preces.commotæ queſtibus iræ
Et mixtus lachrymis caluit dolor:omnibus vltro
Non iuuenum modo,ſed gelidis & inertibus æuo
Pectoribus mens vna ſubit.viduare penates,
Finitimas adhibere manus.iamque ire:Sed altus
Conſiliis pater,imperiiq; haud flectere molem
Inſcius;Iſta quidem ſuperis,curæque medenda
Linquite quæſo mea(nec te germanus inulto
Sceptra geret)neque vos auidi promittere bellum.
At nunc egregium,tantoque in ſanguine ouantē
Excipite Oeniden,animoſaque pectora laxet
Sera quies,nobis dolor haud rationis egebit.
Turbati extemplo comites,& pallida coniux
Tydea circum omnes feſſum bellique viæque
Stipantur lætus mediis in ſedibus aulæ
Conſtitit,ingentique exceptus terga columna.
Vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
Nunc velox ferro,nunc ille potentibus herbis
Mitior.ipſe alta ſeductus mente renarrat
Principia irarum,quæq; orſus vterque viciſsim.
Quis locus inſidiis,tacito quæ tempora bello.

Qui contra, quantique duces, vbi maximus illi
Sudor, & indicio seruatum Maona tristi,
Exponit. cui fida manus proceresque, socerque
Astupet oranti, Tyriusque incenditur exul.
Soluerat Hesperij deuexo margine ponti
Flagrantes; sol pronus equos, rutilamque lauabat
Oceani sub fonte comam, cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ:
Frenaque, & aurata textum sublime coronæ
l. C. roseis *Diripiunt. laxant* calidis humentia loris*
Pectora. pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone supinant:
Nox subit, & curas hominum, motusque ferarum
Composuit. nigroque polos inuoluit amictu,
Illa quidem cunctis, sed non tibi mitis Adraste
Labdacioque duci. nam Tydea largus habebat
Perfusum magna virtutis imagine somnus.*
l. magnæ *Et iam noctiuagas inter deus armiger vmbras*
Desuper Arcadiæ fines Nemæaque rura,
Tænariumq; cacumen, Apollineasque Terapnas
Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
Implet amore sui. comunt Furor, Iraque cristas.
Frena ministrat equis, Pauor armiger. at vigil om
Fama sono varios rerum succincta tumultus (ni
Anteuolat currum, curruq; impulsa gementem
Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas
Excutit. vrget enim stimulis auriga cruentis
Facta, infecta loqui, curruq; infestus ab alto
Terga comasque deæ Scythica pater increpat hasta

Qua

Qualis vbi Aeolio demissos carcere ventos
Dux præ se Neptunus agit, magnoque volantes
Iniicit Aegeo tristis comitatus eunti
Circũ lora fremunt, nimbique hyemesque profunda
Nubilaque, & vulso terrarum sordida fundo
Tempestas dubiæ motis radicibus obstant
Cyclades. ipsa tua Mycone Gyaroque reuelli
Dele, times magnique fidem testaris alumni.
Septima iam nitidum terris Aurora deisque
Purpureo vehit ore diem: Perseius heros
Cum primum arcana senior sese extulit aula.
Multa super bello generisque tumentibus amens
Incertusque animi, daret armis iura, nouosque
Gentibus incuteret stimulos an frena teneret
Irarum, & motum capulis astringeret enses.
Hinc pacis tranquilla mouent, atque inde pudori
Fœda quies, flectique noua dulcedine pugnæ
Difficiles populi dubio sententia tandem
Sera placet, vatum mentes, ac prouida veri
Sacra mouere deûm. solers tibi cura futuri
Amphiarae datur, iuxtaque Amythaone cretus
Iam senior, sed mente virens Phœboque Melampus
Associat passus: dubium cui dexter Apollo,
Oráque Cyrrhea satiarit largius vnda.
Principio fibris, pecudumque in sanguine diuos
Explorant iam tum pauidis maculosa bidentum
Corda negant, diraque nefas minitantia vena
Ire tamen, vacuoque sedere omnia cælo.
Mons erat audaci seductus in æthera dorso,

No

Nomine Lernæi memorant Aphesanta coloni,
Gentibus Argolicis olim.sacer inde ferebant
Nubila, suspenso celerem temerasse volatu
Persea,cum raptos pueri perterrita mater
Prospexit de rupe gradus,ac penè secuta est.
Huc gemini vates sanctam canentis oliua
Fronde comam,& niueis ornati tempora vittis
Euadunt pariter madidos vbi lucidus agros
Ortus,& algentes laxauit sole pruinas.
Ac prior Aelides solita prece numen amicat.
Iuppiter omnipotens,nam te pernicibus alis
Addere consilium,volucresque implere futuri,
Ominaque,& causas cælo deferre latentes.
Accipimus,non Cyrrha deum promiserit antro
Certius,aut frondes lucis quas fama Molossis
Chaonias sonuisse tibi licet aridus Hammon
Inuideat,Lyciæque parent contendere sortes,
Niliacumque pecus,patrioque æqualis honori
Branchus,& vndosa qui rusticus accola Pisa
Pana Lyaconia nocturnum exaudit in vmbra.
Ditior ille animi,cui tu Dictæe secundas
Impuleris manifestus aues.mirum vnde,sed olim
Hic honor alitibus.superæ seu conditor aulæ
Sic dedit effusum chaos in noua semina texens:
Seu quia mutata,nostraque ab origine versis
Corporibus subiere Notos:seu purior axis,
Amotumq; nefas.&.rarum insistere terris
Vera docent,tibi summe sator terræq; deúmque
Scire licet.nos Argolicæ primordia pugnæ,

Ven-

Venturumque ſinas cælo prænoſſe laborem.
Si datur, & duris ſedet hæc ſententia parcis
Soluere Echionias Lernæa cuſpide portas,
Signa feras, læuuſque tones tunc omnis in aſtris
Conſonet arcana volucris bona murmura lingua.
Si prohibes, hic necte moras, dextriſque profundũ
Alitibus prætexe diem. ſic fatus & alto
Membra locat ſcopulo: tunc plura ignotaque iungit
Numina, & immenſi fruitur caligine mundi.
Poſt, quam rite diu partiti ſydera cunctas
Perlegere animis, oculiſque ſequacibus auras
Tunc Amythaonius longo poſt tempore vates,
Nonne ſub excelſo ſpirantis limina cæli
Amphiarae vides, curſus vt nulla ſerenos
Ales agat? liquidoque polum complexa meatu
Pendeat? aut fugiens placabile plauſerit omen?
Non comes obſcurus tripodum: non fulminis ardẽs,
Vector ades, flauaque ſonans auis vnca Mineruæ.
Non venit auguriis, melior quam vultur, & altis
Deſuper accipitres exultauere rapinis.
Monſtra volant diræ ſtrident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens, quæ prima deũ portenta ſequemur
Hiſne dari Thymbrae polum? ſimul ora recuruo
Vngue ſecant rabidæ, planctũq; imitantibus alis
Exagitant Zephyros, & plumea pectora cædunt.
Illæ ſub hæc. Equidem varii pater omina Phœbi
Sæpe tuli. iam tunc prima cum pube virentem
Semideos inter pignus me Theſſala reges

Duceret hic casus terraque marisque canentem
Obstupuere duces.nec me ventura locuto
Sæpius.in dubiis auditus Iasone Mopsus.
Sed similes non ante metus,aut astra notaui
Prodigiosa magis,quamquam maiora parantur:
Huc aduerte animum.clara regione profundi
Ætheris innumeri statuerunt agmina Cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.
Fixerunt cursus,hac rere in imagine Thebas.
Nam sese immoti gyro,atq; in pace silentes,
Ceu muris,valloque tenent.sed fortior ecce
Aduentat per inane cohors.septem ordine fului
Armigeras summi Iouis exultante caterua
Intuor.Inachij sint hi tibi(concipe)reges.
Innasere globum niuei gregis.vncaque pandunt
Cædibus ora nouis,& strictis vnguibus instant
Cernis inexperto rorantes sanguine ventos,
Et plumis stillare diem?quam sæua repente
Victores agitat leto Iouis ira sinistris?
Hic excelsa petens subita face Solis inarsit,
Summisitq; animos.illum vestigia adortum
Maiorum volucrum tenera deponitis ala.
Hic hosti implicitos pariter ruit hunc fuga retro
Voluit agens sociæ linquentem fata cateruæ.
Hic nimbo glomeratus obit hic præpete viua
Sic morte *Pascitur immoriens.spargit caua nubila sanguis*
futura *Quid furtim lachrymas?illum venerande Melāpu*
*Qui cadit,agnosco.trepidos*sic mole futuri*

Cun-

Cunctaque iam rerum certa sub imagine passos
Terror habet vates. piget irrupisse volantum
Concilia, & cælo mentem incertasse vetanti.
Auditque odere deos. vnde iste per orbem
Primus venturi miseris animantibus æger
Creuit amor? diuûmne feras hoc munus, an ipsi
Gens auida, & parto non vnquam stare quieti?
Eruimus, quæ prima dies, vbi terminus æui,
Quid bonus ille deûm genitor, quid ferrea Clotho
Cogitet, hinc fibra, & volucrum per nubila sermo,
Astrorumque vices: numerataq; semita lunæ,
Thessalicumque nefas. At non prior Aureus ille
Sanguis auum, scopulisq; satæ vel robore genteis
Mentibus, hoc ausæ syluas amor vnus, humumque v. hæc
Edomuisse manu. quid crastina volueret ætas
Scire nefas homini. nos prauum ac debile vulgus
Scrutamur penitus superos hinc pallor & ira,
Hinc scelus, insidiæq;, & nulla modestia voti:
Ergo manu vittas, damnataque vertice serta
Diripit, abiectaque inhonorus fronde sacerdos
Inuiso de monte redit, iam bella tubæque
Comminus, absentesque fremunt sub pectore Thebæ
Ille nec aspectum vulgi; nec fida tyranni
Colloquia. aut cœtus procerum perferre, sed atra
Sede tegi, & superum clausus negat acta fateri
Te pudor, & curæ retinent per rura Melampu.
Bissenos premit ora dies. populumque ducesque
Extrahit incertis: & iam suprema Tonantis
Iussa fremunt, agrosque viris, annosaque vastant

Oppi-

Oppida bellipotens præ se Deus agmina paßim
Mille rapit. liquere domos, dilectaque lati
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit Deus arma paternis
Postibus, & fixos superûm ad penetralia currus
Vellere amor. tunc fessa putri rubigine tela,
Horrentesque situ gladios in sæua recuruant
Vulnera, & attrito cogunt iuuenescere saxo.
Hi teretes galeas, magnorumque ærea suta
Thoracum, & tunicas chalybum squalore crepãtes
Pectoribus tentare; alii Cortynia lentant
Cornua iam falces auidis, & aratra caminis,
Rastraque, & incurui sæuum rubuere ligones.
Cedere nec validas sanctis è stirpibus hastas,
Nec pudor emerito clypeum vestisse iuuenco:
Irrupere Argos, mœstique ad limina regis
Bella animus, bella ore fremũt. it clamor ad auras,
Quantus Tyrrheni gemitus salis aut vbi tentat
Enceladus mutare latus, procul igneus antris
Mons tonat exundant apices, fluctusque Pelorus
Contrahit, & sperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumẽs (huic ampla quidẽ de sanguine prisco
Nobilitas, sed enim ipse manu progressus auorum
Facta, diu tuto superûm contemptor & æqui
Impatiens, largusque animæ suaserit ira
Vnus vt è syluis Pholoes habitator opacæ
Inter & æneos æquus consurgere fratres:

Ante

Ante fores vbi turba ducum, vulgiq; frementis
Amphiaraë tuas, quæ tanta ignauia, clamat
Inachidæ? vósque ô socij de sanguine Achiui
Vnius (heu pudeat) Phœbeia ad limina ciuis.
Tot ferro accinctæ gentes, animisque paratæ
Pendemus? non si ipse cauo sub vertice Cyrrhæ
Quisquis is est timidis, famæq; ita visus, Apollo
Mugiat insano penitus seclusus in antro,
Expectare queam dum pallida virgo tremendas
Nuntiet ambages. Virtus mihi numen, & ensis,
Quem teneo. iamq; huc timida cum fraude sacerdos
Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta potestas
Experiar. letum fremit, assensuq; furentem
Implet Achæa manus. tandem prorumpit adactus
Oeclides, alio curarum agitante tumultu.
Non equidem effreno iuuenis clamore profani,
Dictorumq; metu, licet hic insana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies. vetitumq; dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusq; arcana profari
Phœbus agit. vobis vẽtura, atq; omne, quod vltra est
Pandere mæstus eo, nam te vesane moneri
Ante nefas, vnique silet tibi noster Apollo.
Quo miseri fatis, superisq; obstantibus arma
Quo rapitis? quæ vos furiarum verbera cæcos
Exagitant? adeóne animarum tædet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosq; irrumpere cœtus

Egiſtis? potui pariter neſcire,quis armis
Caſus,& atra dies,quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi(conſulti teſtor penetralia mundi,
Et volucrum affatus,& te Thymbræe,vocanti
Non aliàs tam ſæue mihi)quæ ſigna futuri
Pertulerim,vidi ingentis portenta ruinæ.
Vidi hominum,diuûmq; nefas, hilaremq; Megærã,
Et Lacheſim putri vacuantem ſæcula penſo.
Proiicite arma manu:deus ecce furentibus obſtat:
Ecce deus.miſeri quid pulchrum ſanguine victo
Aoniam,& diri ſaturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano?quid fixos arceo caſus?
Ibimus.hic preſſo gemuit ſimul ore ſacerdos.
Illum iterum Capaneus:tuus ô furor augur,& vni
Iſta tibi, vt ſerues vacuos inglorius Argos,
Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat.quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus,natóque,domóque,
Et thalamis potiare inceñ,ſileamus inulti
Tydeos egregij perfoſſum pectus?& arma
Fœderis abrupti? quod ſi bella effera Graios
Ferre vetas,I Sidonias legatus ad vrbes,
Hæc pacem tibi ſerta dabunt.tua prorſus inani
Verba polo cauſas,obſtruſáque ſemina rerum
Eliciunt?miſeret ſuperum,ſi carmina curæ,
Humanæq; preces,quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor.& tibi tuto
Nunc eat iſte furor.ſed prima ad claſſica cum iam
Hoſtilem Iſmenon galeis,Dircénque bibemus,

Ne

Ne mihi tunc moneo lituos, atque arma volenti
Obuius ire pares. ventisq; aut alite visa
Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis.
Infula, terrificique aberit dementia Phœbi.
Illic augur ego, & mecum quicunque parati
Insanire manu. rursus fragor intonat ingens
Hortantum, & vasto subter volat astra tumultu.
Vt rapidus torrens, animos cui verna ministrant
*Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos frustra prohibentibus exit
Obiicibus: resonant permixto turbine tecta,
Arua, armenta, viri, donec stetit improbus alto
Collo minor, magnóque inuenit in aggere ripas.
Hæc alterna ducum nox interfusa diremit.
At gemitus Argia viri non amplius æquo
Corde ferens, sociúmque animo miserata dolorem,
Sicut erat laceris pridem turbata capillis,
Et fletu signata genas, ad celsa verendi
Ibat tecta patris, paruúmque sub vbere caro
Thessandrum portabat auo iam nocte suprema
Ante nouos ortus, vbi sola superstite plaustro
Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet astris.
Vtq; fores iniit, magnóque effusa parenti est,
Cur tua cum lachrymis mœsto sine coniuge supplex
Limina nocte petam, cessem licet ipsa profari
Scis genitor, sed iura deum genitalia testor,
Téque pater, non ille iubet. sed peruigil angor
Ex quo primus hymen, mouitq; infausta sinistram
Iuno facem, semper lachrymis, gemituq; profundo

*al. flamina.

Exturbata quies. non si mihi tygridis horror,
Aequoreæq; super rigeant præcordia cautes,
Ferre queam, tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes. da bella pater, generiq; iacentis
Aspice res humiles, atque hãc pater aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor obuia prima
Hospitia, & iunctæ testato numine dextræ.
Hic certè est, quẽ fata dabant, quem dixit Apollo.
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatámve facem, tua iussa verenda, tuosq;
Dilexi monitus: nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causæ misero nupsisse marito.
Et nunc mœsta quidem graue, & illætabile munus
Vt timeam doleamq;, rogo. sed cum oscula rumpet
Mœsta dies, cùm rauca dabant abeuntibus armis
Signa tubæ, sæuoq; genas fulgebitis auro
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidem has vnquã culparim nata querelas,
Pone metus. laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod vrges
Desine) multa metus, regniq; volubile pondus
Subijciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris.
Tu solare virum. neu sint dispendia iusta
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesq; iubent assurgere curæ.

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. IIII.

Tertius horrẽtem Zephyris laxauerat annum
Phœbus, & angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, cùm fracta, impulsaq; fatis
Consilia, & tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissæo
Ostendit Bellona facem, dextraq; trabalem
Hastam intorsit agens, liquido quæ stridula cælo
Fugit, & aduersæ celso stetit aggere Dirces.
Mox & castra subit, ferroque, auroque coruscis
Mixta viris, turmale fremit, dat euntibus enses.
Plaudit equos. vocat ad portas. hortamina fortes
Præueniunt, timidisq; etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens ritè Tonanti,
Gradiuoque pecus. nullisque secundus in extis
Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circùm pueri, innuptæque, patresque,
Funduntur mixti, summisque à postibus obstant.
Nec modus est lachrymis. rorant clypeique, iubæque
Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
Suspiranda domus. galeis iuuat oscula clausis
Inserere, amplexuque truces deducere conos.
Illi, quîs ferrum modo, quîs mors ipsa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant singultibus iræ.
Sic vbi fortè viris longum super æquor ituris
Cum iã ad vela noti, & scisso redit anchora fundo

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchræaq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum nûmero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& hæsit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regendas
Ægion,Aranénque,& quas Theseia Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ sentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patriósque dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam papem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetustas
Cui meminisse ducum, vitásque extendere curæ,
Pande viros. túque ô nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Larissa viros. huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea, pecorosáque Phyllos,
Quæq; pauet longa spúmantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
Qui Drepani scopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta serunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Helissos,
Sauus honos fluuio, Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere suetæ

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte ceraſtas.
Seu Thracum vertere domos,ſeu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipſe natantes
Amnis,& innumeris liueſcunt ſtagna venenis.
It comes Inoas Ephyre ſolata querelas,
Cenchreæq; manus.vatum qua conſcius amnis
Gorgoneo percuſſus equo.quáque obiacet alto
Iſthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adraſtum numero ter mille ſecuti
Exultant. pars geſa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; ſanguis ineſt)teretes pars vertere fundas
Aſſueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipſe annis ſceptriſque ſubit venerabilis,æquè
Vt poſſeſſa diu taurus meat arduus inter
Paſcua,iam laſſa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adraſto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de ſede volentes
Aduenere viri.ſeu quos mouet exul,& hæſit
Triſtibus aucta fides,ſeu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos cauſa querenti
Conciliat. dederat necnon ſocer ipſe regenda
Ægion,Aranénque,& quas Theſeia Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ ſentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq́; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patrióſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq́; arcana vetustas,
Cui meminisse ducum, vitásque extendere cura,
Pande viros. túque ô nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Larissa viros. huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea, pecorosáque Phyllos,
Quæq́; pauet longa spumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
Qui Drepani scopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta serunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Helissos,
Sæuus honos fluuio, Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere sueta

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchraeaq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hac manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem praecingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,aquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longaeuo profert Dircaeus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& haesit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Praecipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regenda
AEgion,Aranénque,& quas Theseia Troezen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriae sentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patriósque dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetustas
Cui meminisse ducum, vitásque extendere cura,
Pande viros. túque ô nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Larissa viros. huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea, pecorosáque Phyllos,
Quæq; pauet longa spúmantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
Qui Drepani scopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta serunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Helissos,
Sæuus honos fluuio, Stygias lustrare seneris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere sueta

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte ceraſtas.
Seu Thracum vertere domos,ſeu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq́; larem.fugit ipſe natantes
Amnis,& innumeris liueſcunt ſtagna venenis.
It comes Inoas Ephyre ſolata querelas,
Cenchreæq́; manus.vatum qua conſcius amnis
Gorgoneo percuſſus equo.quáque obiacet alto
Iſthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adraſtum numero ter mille ſecuti
Exultant. pars geſa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq́; ſanguis ineſt)teretes pars vertere fundas
Aſſueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipſe annis ſceptriſque ſubit venerabilis,æquè
Vt poſſeſſa diu taurus meat arduus inter
Paſcua,iam laſſa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adraſto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de ſede volentes
Aduenere viri.ſeu quos mouet exul,& hæſit
Triſtibus aucta fides,ſeu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos cauſa querenti
Conciliat. dederat necnon ſocer ipſe regenda
AEgion,Aranénque,& quas Theſeia Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ ſentiret honores.

Exturbata quies. non si mihi tygridis horror,
Æquoreæq; super rigeant præcordia cautes,
Ferre queam, tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes. da bella pater, generiq; iacentis
Aspice res humiles, atque hãc pater aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor obuia prima
Hospitia, & iunctæ testato numine dextræ.
Hic certè est, quẽ fata dabant, quem dixit Apollo.
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatámve facem, tua iussa verenda, tuosq;
Dilexi monitus: nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causæ misero nupsisse marito.
Et nunc mœsta quidem graue, & illætabile munus
Vt timeam doleamq;, rogo. sed cum oscula rumpet
Mœsta dies, cùm rauca dabant abeuntibus armis
Signa tubæ, sæuoq; genas fulgebitis auro
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidem has vnquã culparim nata querelas,
Pone metus. laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod vrges
Desine) multa metus, regniq; volubile pondus
Subijciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris.
Tu solare virum. neu sint dispendia iustæ
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesq; iubent assurgere curæ.

P. STA

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. IIII.

Tertius horrētem Zephyris laxauerat annum
Phœbus,& anguſtum cogebat limite veruo
Longius ire diem,cùm fracta,impulſaq; fatis
Conſilia,& tandem miſeris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Lariſſæo
Oſtendit Bellona facem,dextraq; trabalem
Haſtam intorſit agens,liquido quæ ſtridula cælo
Fugit,& aduerſæ celſo ſtetit aggere Dirces.
Mox & caſtra ſubit,ferroque,auroque coruſcis
Mixta viris,turmale fremit,dat euntibus enſes.
Plaudit equos.vocat ad portas.hortamina fortes
Præueniunt,timidisq; etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat.cadit ingens ritè Tonanti,
Gradiuoque pecus.nulliſque ſecundus in extis
Pallet,& armatis ſimulat ſperare ſacerdos.
Iamque ſuos circùm pueri,innuptæque,patreſque,
Funduntur mixti,ſummiſque à poſtibus obſtant.
Nec modus eſt lachrymis.rorant clypeique,iubæque
Triſte ſalutantum,& cunctis dependet ab armis
Suſpiranda domus.galeis iuuat oſcula clauſis
Inſerere,amplexuque truces deducere conos.
Illi,quìs ferrum modo,quìs mors ipſa placebat,
Dant gemitus,fractæque labant ſingultibus iræ.
Sic vbi fortè viris longum ſuper æquor ituris
Cum iā ad vela noti, & ſciſſo redit anchora fundo

Hæret amica manus,certant innectere collo
Brachia,manantesq; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris,tandemque relicti
Stant in rupe tamen,fugientia carbasa visu
Dulce sequi,patrióſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen,& notam papem de rupe ſalutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetuſtas
Cui meminiſſe ducum,vitáſque extendere curæ,
Pande viros.túque ô nemoris regina ſonori,
Calliope,quas ille manus,quæ mouerit arma
Gradiuus,quantas populis ſpoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra.nec enim altior vlli
Mens hauſto de fonte venit.Rex triſtis,& æger
Pondere curarum,propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus
Contentus ferro cingi latus,arma manipli
Ponè ferunt volucres.portis auriga ſub ipſis
Comit equos,& iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Lariſſa viros.huic celſa Proſymne
Aptior armentis Midea, pecoroſáque Phyllos,
Quæq; pauet longa ſpumantem valle Charadron
Neris,& ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores tranſmiſſi ab origine reges,
Qui Drepani ſcopulos,& oliuiferæ Sicyonis
Culta ferunt,quos pigra vado Langia tacenti
Lambit,& amfractu riparum incuruus Heliſſos,
Sæuus honos fluuio,Stygias luſtrare ſeueris
Eumenidas perhibetur aquis.huic mergere ſueta

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchreæq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& hæsit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regendas
Aegion,Aranénque,& quas Theseia Troezen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ sentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patrióque dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam papem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetustas
Cui meminisse ducum, vitásque extendere curæ,
Pande viros. túque ô nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Larissa viros. huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea, pecorosáque Phyllos,
Quæq; pauet longa spumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
Qui Drepani scopulos, & oliuiferæ Sicyonis
Culta serunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Helissos,
Sæuus honos fluuio, Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere sueta

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte ceraſtas.
Seu Thracum vertere domos,ſeu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipſe natantes
Amnis,& innumeris liueſcunt ſtagna venenis.
It comes Inoas Ephyre ſolata querelas,
Cenchraeaq; manus.vatum qua conſcius amnis
Gorgoneo percuſſus equo.quáque obiacet alto
Iſthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hac manus Adraſtum numero ter mille ſecuti
Exultant.pars geſa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; ſanguis ineſt)teretes pars vertere fundas
Aſſueti,vacuóque diem praecingere gyro,
Ipſe annis ſceptriſque ſubit venerabilis,aquè
Vt poſſeſſa diu taurus meat arduus inter
Paſcua,iam laſſa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longaeuo profert Dircaeus Adraſto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de ſede volentes
Aduenere viri.ſeu quos mouet exul,& haeſit
Triſtibus aucta fides,ſeu quis mutare potentes
Praecipuum.multi melior quos cauſa querenti
Conciliat.dederat necnon ſocer ipſe regenda
AEgion,Aranénque,& quas Theſeia Troezen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriae ſentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq́; oculos, hinc oſcula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbaſa viſu
Dulce ſequi, patrióſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen, & notam papem de rupe ſalutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq́; arcana vetuſtas
Cui meminiſſe ducum, vitáſque extendere curæ,
Pande viros. túque ô nemoris regina ſonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis ſpoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hauſto de fonte venit. Rex triſtis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga ſub ipſis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Lariſſa viros. huic celſa Proſymne
Aptior armentis Midea, pecoroſáque Phyllos,
Quæq́; pauet longa ſpúmantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores tranſmiſſi ab origine reges,
Qui Drepani ſcopulos, & oliuiferæ Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Heliſſos,
Sæuus honos fluuio, Stygias luſtrare ſeueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere ſuetæ
Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchreæq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& hæsit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regendã
Aegion,Aranénque,& quas Theseia Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ sentiret honores.

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq; oculos, hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patrióſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen, & notam papem de rupe ſalutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetuſtas
Cui meminiſſe ducum, vitáſque extendere cura,
Pande viros. túque ô nemoris regina ſonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis ſpoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hauſto de fonte venit. Rex triſtis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga ſub ipſis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Lariſſa viros. huic celſa Proſymne
Aptior armentis Midea, pecoroſáque Phyllos,
Quæq; pauet longa ſpúmantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores tranſmiſsi ab origine reges,
Qui Drepani ſcopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Heliſſos,
Sæuus honos fluuio, Stygias luſtrare ſeneris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere ſueta

Ora,

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchræáq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& hæsit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regenda
Ægion,Aranénque,& quas Thesea Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ sentiret honores.

Exturbata quies. non si mihi tygridis horror,
Aequoreaq; super rigeant pracordia cautes,
Ferre queam, tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes. da bella pater, generiq; iacentis
Aspice res humiles, atque hãc pater aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor obuia prima
Hospitia, & iuncta testato numine dextra.
Hic certè est, quẽ fata dabant, quem dixit Apollo.
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatámve facem, tua iussa verenda, tuosq;
Dilexi monitus: nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causa misero nupsisse marito.
Et nunc mœsta quidem graue, & illatabile munus
Vt timeam doleamq;, rogo. sed cum oscula rumpet
Mœsta dies, cùm rauca dabant abeuntibus armis
Signa tuba, saeuoq; genas fulgebitis auro
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidem has vnquã culparim nata querelas;
Pone metus. laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod vrges
Desine) multa metus, regniq; volubile pondus
Subiiciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris.
Tu solare virum. neu sint dispendia iusta
Dura mora, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesq; iubent assurgere cura.

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. IIII.

Tertius horrẽtem Zephyris laxauerat annum
Phœbus, & angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, cùm fracta, impulsáq; fatis
Consilia, & tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissæo
Ostendit Bellona facem, dextráq; trabalem
Hastam intorsit agens, liquido quæ stridula cælo
Fugit, & aduersæ celso stetit aggere Dirces.
Mox & castra subit, ferroque, auroque coruscis
Mixta viris, turmale fremit, dat euntibus enses.
Plaudit equos, vocat ad portas. hortamina fortes
Præueniunt, timidisq; etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens ritè Tonanti,
Gradiuoque pecus. nullisque secundus in extis
Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circùm pueri, innuptæque, patresque,
Funduntur mixti, summisque à postibus obstant.
Nec modus est lachrymis. rorant clypeique, iubæque
Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
Suspiranda domus. galeis iuuat oscula clausis
Inserere, amplexuque truces deducere comos.
Illi, quîs ferrum modo, quîs mors ipsa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant singultibus iræ.
Sic vbi fortè viris longum super æquor ituris
Cum iã ad vela noti, & scisso redit anchora fundo

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq́; oculos, hinc oſcula turbant,
Hinc magni caligo maris, tandemque relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbaſa viſu
Dulce ſequi, patrióſque dolent crebreſcere ventos.
Stant tamen, & notam papem de rupe ſalutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq́; arcana vetuſtas
Cui meminiſſe ducum, vitáſque extendere curæ,
Pande viros. túque ô nemoris regina ſonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis ſpoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hauſto de fonte venit. Rex triſtis, & æger
Pondere curarum, propiórque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga ſub ipſis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Lariſſa viros. huic celſa Proſymne
Aptior armentis Midea, pecoroſáque Phyllos,
Quæq́; pauet longa ſpúmantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores tranſmiſſi ab origine reges,
Qui Drepani ſcopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & amfractu riparum incuruus Heliſſos,
Sæuus honos fluuio, Stygias luſtrare ſeneris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere ſueta

Ora,& anhelantes tuto Phlegetonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos,seu tecta Mycenis
Impia,Cadmeumq; larem.fugit ipse natantes
Amnis,& innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchræáq; manus.vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo.quáque obiacet alto
Isthmos,& à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum nůmero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu,pars robora flammis.
Indurata diu(non vnus namque maniplis
Mos,neq; sanguis inest)teretes pars vertere fundas
Assueti,vacuóque diem præcingere gyro,
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis,æquè
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua,iam lassa ceruice,& inanibus armis,
Dux tamen.haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi.nam trunca vident de vulnere multo
Cornua,& ingentes plagarum in pectore nodos.
Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener,cui bella fauent:cui commodat iras
Cuncta cohors,huic & patria de sede volentes
Aduenere viri.seu quos mouet exul,& hæsit
Tristibus aucta fides,seu quis mutare potentes
Præcipuum.multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat necnon socer ipse regenda
AEgion,Aranénque,& quas Theseia Trœzen
Addit opes:ne rara mouens inglorius iret
Agmina,neu raptos patriæ sentiret honores.

Idem habitus, eadē arma viro, quæ debitus hospes
Hyberna sub nocte tulit. Theumesius implet
Terga Leo, & gemino lucent hastilia ferro.
Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
Iam regnum, matrisque sinus, fidasque sorores
Spe, votisque tenet. tamen & de turre suprema
Attonitam, totoque extantem corpore longè
Respicit Argian: hæc mentem, oculosque reducit
Coniugis, & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus: iam lætus, & integer artus
Vt primum strepuere tubæ: ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
Erigitur liber senio, & squallentibus annis
Exutus, lætisque minax interuiret herbis.
Ah miser agrestum siquis per gramen hianti
Obuius, & primo siccauerit ora veneno.
Huic quoque præstantes Aetolis vrbibus affert
Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
Fletaque cognatis auibus Meleagria Pleuron,
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Idam
Olenos, Ionijs & fluctibus hospita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis: adhuc imis vix truncam attollere frontem
Ausus aquis, glaucoque caput summersus in antro
Mœret, anhelantes ægrescunt puluere ripæ.
Omnibus ærata propugnant pectora crates,
Pilaque sæua manu, patrius stat caßide Mauors.
Vndique magnanimum pubes delecta coronant

Oeniden

Oeniden hilarem bello, notisque decorum
Vulneribus. non ille minis Polynicis, & ira
Inferior, dubiumque adeo cui bella gerantur.
Maior at inde nouis it Doricus ordo sub armis,
Qui ripas Lyncæe tuas, tua littora multo
Vomere suspendunt, fluuiorum ductor Achiuum
Inache. Persea neque enim violentior exit
Amnis humo, cũ Taurũ, aut Pliadas hausit aquosas
Spumeas, & genero tumuit Ioue. quos celer ambit
Asterion, Dryopumque trahens Erasinus aristas.
Et qui rura domant Epidauria. dexter Iaccho
Collis, at Aetnææ Cereri negat auia Dyme.
*Mittit * opes, densasque Pylos Neleia turmas,* *l. opem
Nondum nota Pylos, iuuenisque ætate secunda
Nestor, at ire tamen peritura in castra negauit.
Hos agitat, pulchraq; docet virtutis amorem
Arduus Hippomedon, capiti tremit ærea cassis,
Ter niuea scandente iuba. latus omne sub armis
*Ferrea suta * terunt. humeros, & pectora latè* al. tegunt
Flammeus orbis habet, perfectaque viuit in auro
Nox Danai. sontes, furiarum lampade nigra,
Quinquaginta ardent thalami, pater ipse cruentis
In foribus laudatque nefas, atque inspicit enses.
Illum Palladia sonipes Nemæus ab arce
Deuehit arma pauens, vmbraque immane volanti
*Implet agros, *longoque attollit puluere campum.*
Non aliter syluas humeris, & vtroque refringens
Pectore, montano duplex Hyleus ab antro
Præcipitat, pauet Ossa vias, pecudesq;, feræque

Procubuere metu non ipsis fratribus horror
Absfuit,ingenti donec Peneia saltu
Stagna subit.magnúmque obiectus detinet amnē.
Quis numerum ferri,gentésque,& robora,dicto
Aequarit mortale sonans? suus excit in arma
Antiquam Tiryntha deus.non fortibus illa
Infœcunda viris,famáque immanis alumni
Degenerat:sed lapsa situ fortuna,neq; addunt
Robur opes.rarus vacuis habitator in aruis
Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
Dat tamen hac iuuenum tercētum pectora vulgus
Innumerum bello,quibus haud amenta,nec enses
Triste micant.flauent capiti,tergoq; Leonum
Exuuiæ, gentilis honos & pineus armat
b. aptātus Stipes,inexhaustis * arctantur tela pharetris.
Herculeum Paana canunt.vastatáq; monstris
Omnia frondosa longum deus audit ab Oeta,
Dat Nemea comites,& quas in prælia vires
Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi,
Gloria nota casæ,foribus simulata salignis,
Hospitis arma dei,paruóque ostenditur auro.
Robur vbi,& lassos qua reclinauerit artus
Ilice qua cubiti,sedeant vestigia terra.
At pedes,& toto despectans vertice bellum,
Quatuor in domitis Capaneus erepta iuuencis
Terga superq; rigens iniectu molis ahenæ
Versat onus,squallet triplici ramosa corona
Hydra recens obitu.pars anguibus aspera viuis
Argento cœlata micat,pars arte reperta

Conditur,

Conditur,& fuluo moriens ignescit in auro.
Circum amnis torpens,& ferro cærula Lerna.
At laterum tractus,spatiosáque pectora seruat
Nexilis innumero chalybum sub tegmine thorax.
Horrendum,non matris opus;galeæq; corusca
Prominet arce gygas,atque vni missilis illi
Cuspide præfixa stat frondibus orba cypressus.
Huic parere dati quos fertilis Amphigenia,
Planáque Messena,montanaque nutrit Ithone.
Quos Thrion,& summis ingestum mõtibus Æpy,
Quos Helos,& Pteleon,Getico quos flebile vati
Dorion.hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas,multos Thamyris damnatus in annos
Ore simul,citharaq;(quis obuia numina temnat?)
Conticuit præceps,quis non certamina Phœbi
Nosset? & illustris Satyro pendente Celænas?
Iámque & fatidici mens expugnata fatiscit,
Auguris ille quidem casus,& dira videbat
Signa,sed ipsa manu cunctante iniecerat arma
Atropos,obruerátque deum nec coniugis absunt
Insidiæ,vetitóque domus iam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant.
Argolico.scit & ipse nefas,sed perfida coniux
Dona viro mutare velit,spoliisque potentis
Imminet Argiæ,raptóque excellere cultu.
Illa libens(nam regum animos,& pondera belli
Hac mutare videt,pariter nisi prouidus heros
Militet)ipsa sacris gremio Polynicis amati
Deposuit nexus haud mæsta, atque insuper addit,

Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec miseræ placeant insignia formæ
Te sine. sat, dubium cœtu solante timorem
Fallere, & incultos aris aduertere crines.
Scilicet (heu superi) cum tu cludare minaci
Caßide, furatusque sones, ego diuitis aurum
Harmoniæ dotale geram? dabit aptior ista:
Fors deus, Argolicasque habitu præstabo maritas,
Cum regis coniux, cum te mihi sospite templa
Votiuis implenda choris: nunc induat illa,
Quæ petit, & bellante potest gaudere marito.
Sic Eriphylæos aurum fatale penates
Irrupit, scelerumque ingentia semina mouit,
Et graue Tysiphone risit gauisa futuris.
Tænarijs hic celsus equis, quam dispare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Castore prolem,
Quassat humum. vatem cultu Parnasia monstrant
Vellera, frondenti crinitur caßis oliua,
Albaque puniceas interplicat infula cristas.
Arma simul, prensasque iugo moderatur habenas.
Hinc, atque inde moræ iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit, procul ipse graui metuendus in hasta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruscat.
Huius Apollineæ currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubiis Malea vitata carinis,
Plaudentique habiles Cariæ resonare Dianæ,
Quos Pharis, volucrumq; parens Cythereia Messe,
Taigetique phalanx, & oliuiferi Eurotæ
Dura manus. deus ipse viros in puluere crudo

Arcas alit,nudéque modos virtutis,& iras
Ingenerat. vigor inde animi,& mortis honoræ.
Dulce sacrum gaudent natorum in fata parentes:
Hortantúrque mori. deflet iámque omnis ephebum
Turba,coronato contenta est funere mater.
Frena tenent, dupléxque inserto missile nodo,
Exerti ingentes humeros : chalmys horrida pendet
Et cono Ledæus apex:non hi tibi solum
Amphiarae merent,auget resupina maniplo
Elis,depressæ populus subit incola Pisæ.
Qui te flaue notant terris Alphee Sicanis,
Aduena tam longo nõ vnquam inflecte profundo
Curribus innumeris latè patria arua lacessunt:
Et bellis armenta domant,ea gloria genti
Infando de more & fractis durat ab vsque
Axibus Oenomai.strident spumantia morsu
Vincula,& effossas niueus rigat imber arenas.
Tu quoque Parrhasias ignara matre cateruas
Ah rudis armorum (tantum noua gloria suadet
Parthenopæe rapis.tum saltus fortè remotos
Torua parens (neque enim hæc iuueni forte ire po-
Pacabat cornu,gelidique auersa Lycei. (*testas*)
Pulchrior haud vlli triste ad discrimen ituro
Vultus,& egregia tanta indulgentia formæ.
Nec desunt animi,veniat modo fortior ætas,
Quas non ille duces nemorum,fluuiisq; dicata
Numina,quas magno non impulit igne Napæus:
Ipsam,Mænalia puerum cùm vidit in vmbra,
Dianam tenero signantem gramina passu,

Igno-

Ignouiſſe ferunt comiti, Dictæáque tela
Ipſam, & Amycleas humeris aptaſſe pharetras.
Poſilit audaci Martis percuſſus amore.
Arma, tubas, audire calens, & puluere belli
Flauentem ſordere comam, captóque referri
Hoſtis equo, tædet nemorum, titulúmq; nocentem
Sanguinis humani pudor eſt neſcire ſagittas:
Igneus ante omnes auro micat, igneus oſtro.
Vndantémque ſinum nodis irrugat Hiberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Prælia: trux leua ſonat arcus, & aſpera plumis
Terga Cydonæa corythos arundine pulſat,
Electro pallens, & iaſpide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos ſuetum præuertere ceruos
Velatum geminæ deiectu lyncis; & arma
Mirantem grauioris heri ſublimis agebat,
Dulce rubens, viridique genas ſpectabilis æuo.
Arcades huic veteres aſtris Lunáque priores,
Agmina fida datis. nemorum vos ſtirpe rigenti
Fama ſatos, cùm prima pedum veſtigia tellus
Admirata tulit nondum arua, domuſq; nec vrbes,
Connubiiſq; modus. Quercus, Laurique ferebant
Cruda puerperia, ac populos vmbroſa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit orno.
Hi lucis ſtupuiſſe vices, noctiſque feruntur
Nubila, & occiduum longe Titana ſecuti
Deſperaſſe diem rareſcunt alta colonis
Mænala. Parthenium fugitur nemus, agmine bello
Rhipéque, & Stratie, ventoſáque donat Eniſpe.

Non

Non Tegea, non ipsa Deo vacat alite felix
Cyllene, templúmque Aleæ nemorale Mineruæ:
Et rapidus Clitor, & qui tibi Phythie Ladon
Penè socer. candénsque iugis Lampia niuosis,
Et Pheneos nigro Styga mittere credita diti.
Venit & Ideis vlulatibus æmulus Azan.
Parthasiíq; duces, & quæ risistis amores
Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti.
Diues & Orchomenos pecorũ, & Cynosura ferarũ.
Aephitios idem ardor agros, & Psophida celsam
Vastat, & Herculeo vulgatos robore montes,
Monstriferũq; Erymanthõ & ærisonũ Stymphalõ.
Arcades hi, gens vna viris, sed dissona cultu
Scinditur, hi, Paphias myrtos à stirpe recuruant.
Et pastorali meditantur prælia trunco.
His arcus, his tela sudes, hic casside crines
Integit. Arcadij morem tenet ille galeri.
Ille Lacaoniæ ritu caput asperat vrsæ.
Hos belli cœtus, iuratáque pectora Marti,
Milite vicinæ nullo iuuere Mycenæ.
Funereæ tum námque dapes, mediíque recursus
Solis, & hic alij miscebant prælia fratres.
Iámque Atlanteas implerat nuntius aures
Ire ducem bello, totamque impellere natum
Arcadiam. tremuere gradus, elapsáque iuxta
Tela, fugit syluas pernicior alite vento
Saxa per, & plenis obstantia flumina ripis:
Talis erat correpta sinus: & vertice flauum
Crinem sparsa noto. raptis velut aspera natis

Prædatoris equi sequitur vestigia tygris
Vt stetit aduersisque impegit pectora frenis,
Ille ad humũ pallẽs: vnde hæc furibunda cupido
Nate tibi? teneroque vnde improba pectore virtus
Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre
Martis, & ensiferas inter potes ire cateruas
Quanquam vtinam vires? nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula comminus apro
Poplite succiduo resupinum ac penè ruentem:
Et ni curuato torsissem spicula cornu,
Nunc vbi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec discolor atris,
Hic, cui fidis equus magnis conatibus instas
Vix Dryadum thalamis Erymanthiadũq; furori
Nympharum mature puer. sunt omina vera.
Mirabar cur templa mihi tremuere Dianæ
Nuper, & inferior vultu dea visa, sacrisque
Exuuiæ cecidere tholis. hinc segnior arcus,
Difficilesq; manus, & nullo in vulnere certæ.
Expecta dum maior honos: dum firmius æuum,
Dum roseis venit vmbra genis vultusque recedunt
*vv.bella *Ore mei. tunc* tela tibi ferrumq; quod ardes,*
Ipsa dabo, & nullo matris reuocabere fletu.
Nunc refer arma domũ, Vos autem hũc ire sinetis
Arcades? O saxis nimirum, & robore nati
Plura cupit, fusi circum natusq;, ducesq;
Solãtur, minuuntque metus, & iã horrida clãgũt
Signa tubæ. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumq; duci commendat Adrasto.

At

At parte ex alia Cadmi Mauortia proles
Mœsta ducis furiis, nec molli territa fama,
(Quando his vulgatum descendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis causæque pudore,
Verum bella mouet. nulli distringere ferrum
Impetus, aut humeros clypeo clausisse paterno v:belli
Dulce, nec alipedum iuga comere, qualia* vulgi
Gaudia deiecti trepidus sine mente, sine ira
Promisere manus. hic ægra in sorte parentem
Vnanimem, hic dulces primæuæ coniugis annos
Ingemit, & gremio miseros accrescere natos.
Bellator nulli caluit Deus, ipsa vetusto
Mœnia lapsa situ. magnæque Amphionis arces,
Iam fessum senio nudant latus & fide sacra
Aequatos cœlo surdum, atque ignobile muros
Firmat opus. tamen & Bœoti vrbibus vltrix
Aspirat ferri rabies. nec regis iniqui
Subsidio, quantum socia pro gente mouentur.
Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
Pectora tabenti sanie grauis, hirtaque setis
Ora cruentata deformis hiantia lana,
Decedit stabulis, huc, illuc turbida versans
Lumina, si duri comperta clade sequantur
Pastores, magnique fugit non inscius ausi.
Acrumulat crebros turbatrix fama pauores.
Hic iam dispersos errare Asopide ripa
Lernæos equites. hic te bacchate Cithæron
Ille rapi Theumeson ait, noctisque per vmbras
Nunciat excubiis vigiles arsisse Platæas

Q

Iam Tyrios ſudaſſe lares, & ſanguine Dircen
Irriguam fœtuſque nouos, iterumque locutam
Sphynga petris. cui non eſt ſcire licentia paſſim
Et vidiſſe fuit. nouus his ſuper anxia turbat
Corda metus. ſparſis ſubito correpta caniſtris
Sylueſtris regina chori. decurrit in æquum
Vertice ab Ogygio, trifidam huc triſtis, & illuc,
Lumine ſangnineo pinum deiectat, & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus vrbem
Omnipotens Niſæe pater, cui gentis auitæ
Pridem lapſus amor. tu nunc horrente ſub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Iſmara thyrſo
Pampineumque iubes nemus irreptare Licurgo,
Aut tumidũ Gãgẽ, aut clauſtra nouiſſima rubræ
Tethyos Eoaſque domos flagrante triumpho
Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
At tua progenies, poſitis gentilibus armis
Quæ tibi feſta litat, bellum lachrymaſq; metumq́;,
Cognatumque nefas iniuſti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amoſonys vlulatũ Caucaſon armis,
Siſte ferens, quã monſtra ducũ ſtirpẽque profanam
Eloquar. en vrges alium tibi Bacche furorem
Iuraui. ſimiles video concurrere tauros
Idem ambobus honos, vnuſq; ab origine ſanguis.
Ardua collatis obnixi cornua miſcent
Frontibus, alternáque truces moriuntur in ira.
Tu peior, tu cæde nocens, qui ſolus auita
Gramina, communemq́; petis defendere cãpum.

Ah

Ah miseri morum bellatis sanguine tanto
Et saltus dux alter habet: sic fata gelatis
Vultibus, & Baccho iam demigrante quieuit
At trepidus monstro, & varijs terroribus impar
Longaeui rex vatis opem, tenebrasq; sagaces
Tiresiae (qui mos incerta pauentibus) ager
Consulit. ille deos non larga cade iuuencum,
Non alacri penna, aut verum spirantibus extis,
Nec tripode implicito numerisque sequētibus astra,
Thurea nec supra volit ante altaria sumo.
Tam penitus, durae quā mortis limite manes
Elicitos patuisse refert, Letheáque sacra
Et mersum Ismeni subter confinia ponto
Miscentis parat ante ducem, circumque bidentum
Visceribus laceris, & odori sulfuris aura,
Graminibúsque nouis, & longo murmure purgat.
Sylua capax aeui, validáque incurua senecta
Aeternum intonsae frondis stat peruia nullis
Solibus. aut illam brumae minuere, notúsve
Ius habet, aut Getica Boreas impactus ab Vrsa.
Subter opaca quies, vacuusque silentia seruat
Horror, & exclusae pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra deo. nemori Latonia cultrix
Additur hanc piceae, cedrique & robore in omni
Effictam sanctis occultat sylua tenebris.
Huius inaspecta luco stridere sagittae,
Nocturnique canum gemitus, vbi limina patrui
Effugit, inque noua melior redit ora Dianae.
Ast vbi fessa iugis, dulcesque & altissime somnos v. aptissima

t.mouet *Lux monet, hic latè iaculis circum vndique fixis*
Effusam pharetra ceruicem excepta quiescit,
Extra immane patent tellus Mauortia campi
Fetus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Post consanguineas acies, sulcosque nocentes,
Ausus humum versare, & putria sanguine prata
Eruit, ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio, solaque in nocte per vmbras
Expirat, nigri cum vana in prælia surgunt
Terrigenæ, fugit incepto tremebundus ab aruo
Agricola insanique domum rediere iuuenci.
Hic senior vates. (Stygiis accommoda quippe
Terra sacris, multoque placent sola pinguia tabo
Velleris obscuri pecudes, armentaque sisti
Atra monet. quæcunque gregũ pulcherrima ceruix
Ducitur, ingemuit Dirce, mœstusque Citheron,
Et noua clamosæ stupuere silentia valles:
Tum fera cœruleis intexit cornua sertis.
Ipse manu tractans, notaque in limine siluæ
Principio largos nouies tellure cauata
Inclinat Bacchi *latices, & munera verni*
Lactis, & Actæos imbres, suadumque cruorem
Manibus aggeritur, quantum bibit arida tellus
Trunca dehinc nemora aduoluit, mœstusque sacer-
Tres Hecatæ, totidẽque satis Acherõte nefasto (dos
Virginibus iubet esse focos, tibi rector auerni
Quãquã infessus humo superat tamen agger in au
Pineus hũc iuxta cumulo minor ara profundæ (ras
Erigitur Cereri. frondes atque omne cupressus

Intexit

Intexit plorata latus, iamque ardua ferro
Signati capita, & frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Mantho
Exceptum pateris prælibat ſanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras ſancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc ſpirantia reddit
Viſcera, nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. atque ipſa ſonantia flammis
Virgulta, & triſtes crepuiſſe vt ſenſit aceruos
Tireſias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cauos vapor igneus orbes
Exclamat. (tremuere rogi, & vox impulit ignem.)
Tartareæ ſedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletæ, tuque ô ſæuiſſime fratrum
Cui ſeruire dati manes, æternaque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulſanti loca muta, & inane ſeueræ
Perſephones, vulguſque caua ſub nocte repoſtum
Elicite. & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte ſimul greſſus. nec ſimplex manibus eſto
In lucem remeare modus, tu ſepare cœtu
Elyſios Perſea pios, virgaque potenti
Nubilus Arcas agat. contra per crimina functis
Qui plures Erebo, plureſque è * ſanguine Cadmi l. ſemine
Angue ter excuſſo, & flagranti præuia taxo
Tyſiphone dux pande diem. nec lucis egentes
Cerberus occurſu capitum detorqueat vmbras.
Dixerat, & pariter ſenior Phœbeiaque virgo
Ere xere animos. illi formidine nulla

(Quippe in corde Deus) solum tremor obruit ingẽs
Oedipodioniden, natisque horrenda canentis
Nunc humeros, nũc ille manus, & vellera pressat
Anxius inceptisque velit desistere sacris.
Qualis Getulæ stabulantem ad confraga sylua
Venator longo motum clamore leonem
Exspectat firmans animum, & sudantia nisu
Tela premens, gelat ora pauor, gressusque tremiscũt
Quis veniat, quãtusque, sed horrida signa fremẽtis
Accipit, & cæca metitur murmura cura.
Atque hic Tiresias, nõdum aduentantibus vmbris
Testor ait diuos, quibus hunc sacrauimus ignem
Leuáque conuulsæ dedimus carchesia terræ,
Iam nequeo tolerare moram. cassúsne sacerdos
Audior? an rabido iubeat si Thessala cantu
Ibitis? aut Scythicis quoties armata venenis
Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
Nostri cura minor, si non attollere bustis
Corpora, nec plenas antiquis oßibus vrnas
Egerere, & mixtos, cælique, erebique sub vnum
Funestare deos libet: aut exanguia ferro
Ora sequi, aut ægras functorum carpere fibras:
Ne tenues annos, nubémque hanc frontis opacæ,
Spernite ne moneo, & nobis sæuire facultas
Scimus enim, & quicquid dici, noscique timetis,
Et turbare Hecaten ni te Thymbræe vererer.
Et triplicis mundi summum quem scire nefastum
Illum sed taceo prohibet tranquilla senectus. (est
Iamque ego vos, auidè subiicit Phebeia Manto,

Au

Audiris genitor, vulgusque exangue propinquat.
Panditur Elysium chaos, & telluris operta
Dissilit vmbra capax, syluæque, & nigra patescũt
**Tartara liuentes Acheron eiectat arenas.* v. flumini
Fumidus atra vadis Phlegeton incendia voluit,
Et Styx discretis interflua manibus obstat.
Ipsum pallentem solio, circumque ministras
Funestorum operum Eumenides, Stigyæque seueros
Iunonis thalamos, & mœsta cubilia cerno
In speculis mors atra sedet, dominiquesilentis
Adnumerat populos. maior supereminet ordo
Arbiter hos dura versat Gortynius vrna
Vera nimis poscens, adigitque expromere vitas
Vsque retro, & tandem pœnarum lucra fateri
Quid tibi mõstra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, solidoque intorta adamante Gigantum
Vincula, & angustam centeni Aegæonis vmbrã?
Immo, ait, ô nostræ regimen, viresque senectæ
Ne vulgato mihi. quis enim remeabile saxum,
Fallentesque lacus, Tytionque alimenta volucrum,
Et caligantem longis Ixiona gyris
Nesciat? ipse etiam melior cum sanguis opertas
Inspexi sedes Hecate ducente, prius, quam
Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit, Argolicas magis huc appelle precando,
Thebanásque animas, alias auertere gressus
Lacte quater sparsas mœstóque excedere luco
Nata iube. tunc quis vultus habitusque, quis ardor
Sanguinis effusi, gens vtra superbior adsit,

l. dissipat *Dic agedum, nostramque mone per singula noctẽ*
Iussa facit, carmenque serit quo dissipet* vmbras*
l.regit. *Quo *regat & sparsas. qualis si crimina demas*
Colchis, & Aeaeo simulatrix littore Circe.
Tunc his sacrificum dictis aff.ta parentem
Primus sanguineo summittit inertia Cadmus
Ora lacu, iuxtaque virum Cythereia proles.
Effluit amborum geminus de vertice serpens
Terrigenae comites illos gens Martia cingunt.
His aui mensura dies. manus omnis in armis
Omnis, & in capulo, prohibentque, obstantq́; ruũtq́;
Spirantum rabie. nec tristi incumbere sulco
Cura, sed alternum cuperent haurire cruorem.
Proxima natarum manus est, fietique nepotes.
Hic orbam Authonoen, & anhelã cernimus Ino
Respectantem arcus, & ad vbera dulce prementẽ
Pignus, & oppositis Semelen à ventre lacertis.
Penthea iam fractis genitrix Cadmeia Thyrsis,
Iam demissa Deo pectusque adoperta cruentum
Insequitur planctu. fugit ille per auia Lethes,
Et Stygios superosque lacus. vbi mitior illum
Flet pater, & lacerum componit corpus Echion.
Tristem nosco Lycum dextrãque in terga reflexũ
Aeoliden humero iactantem funus onusto
Nec dũ ille aut habitus, aut versa crimina formae
Mutat Aristeo genitus frons aspera cornu est,
Tela manu, reicitque canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna subit inuidiosa caterua
Tantalis, & tumido percenset funera luctu

Nil

Nil deiecta malis iuuat effugisse deorum
Numina, & insana plus iam permittere linguæ.
Talia dum patri canit intemerata sacerdos,
Illius elatis tremefacta assurgere vittis
Canicies, tenuique impelli sanguine vultus. impleti
Nec iam firmanti baculo, nec virgine fida
Nititur erectusque solo, Desiste canendo
Nata ait, externæ satis est mihi lucis, inertes
Discedunt nebulæ, & vultum niger exuit aer.
Vmbrisne, an supero me missus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita, sed ecce
Mœrent Argolici deiecto lumine Manes.
Toruus Abas, Proteusq; nocet, mitisq; Phoroneus
Truncatusque Pelops & sæuo puluere sordens
Oenomaus, largisque humectant imbribus ora.
Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
Hic grege cōdenso (quantū arma & vulnera mō-
Pugnaces animæ, nobis in sanguine multo [strant)
Oráque pectoraque & falso clamore leuatas
Intendunt sine pace manus, Rex fallor an hi sunt
Quinquaginta illi? cernis Chroniumque Chrominq;
Phegæaque, & nostra præsignem Mæona lauro.
Ne sæuite duces. nihil hic mortalibus ausum
Credite consiliis. hos ferrea neuerat annos
Atropos. existis casus bella horrida nobis.
Atque iterum Tydeus. dixit, vittaque ligatis
Frondibus instantes abigit, monstratque cruorem
Stabat inops comitum Cocyti in littore mœsto
Laius, immiti quem iam Deus ales auerno

Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem.
(Noscit enim vultũ) non ille ad sanguinis haustus
Cætera seu plebes, aliúmve accedit ad imbrem,
Immortale odium spirans. sed prosilit vltro
Aonius vates Tyriæ dux molyte Thebes,
Cuius ab interitu non vlla Amphionis arces
Vidit amica dies. ô iam satis vlte cruentum
Exitium, & multum placata minoribus vmbra.
Quo miserande fugis? iacet ille in funere longo
l. robore *Quem premis & iuncta*sensit confinia mortis,*
Obsitus exhaustos pedore, & sanguine vultus,
Eiectusque die. sors leto durior omni,
Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem
litato *Causa tibi? confer vultum & satiare*litanti*
Sanguine. venturasque vices, & funera belli
Pande vel infensus. vel res miserate tuorum.
Tunc ego, te optata vetitam transmittere Lethen
Puppe dabo, placidumque pia tellure reponam,
Et Stygiis mandabo deis, mulcetur honoris
Muneribus, tingitque genas. dehinc talia reddit.
Cur tibi versanti manes æquæve sacerdos
Lectus ego augurio? tantisque potißimus vmbris
Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum,
Nostráne præclari (pudeat) consulta nepotes
Poscitis? Illum illum sacris adhibete nefastis,
Qui leto dedit ense patrem, qui semet in ortus
Vertit, & indignæ regerit sua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumq; atra fatigat
Concilia, & nostros rogat hæc in prælia manes.

Quod

Quod si adeò placui deflenda in tempora vates,
Dicã equidẽ, quo me Lachesis, quo torua Megæra
Vsque sinunt. bellum innumero venit vndiq; bellũ
Agmine, Lernæosque trahit fatalis alumnos
Gradiuus stimulis. hos terræ monstra, deúmque
Tela manent, pulcrique obitus, & ab igne supremo
Sontes lege moræ. certa est victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit,
Sed furiæ, geminumque nefas: miserosq; per enses
Hei mihi crudelis vincet pater. Hæc vbi fatus,
Labitur & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conscia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. iam Sidonias auertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, instantque quis iras
Flexerit, vnde moræ, medius quis euntibus error
Phœbe doce. nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Aemo
Liber. ibi armiferos geminæ iam sydere brumæ
Orgia ferre Getas, canúmque virescere dorso
Othryn & Icaria Rhodopen assueuerat vmbra.
Et iam pampineos materna ad mœnia currus
Promouet, effrenæ dextra, leuáque sequuntur
Lynces, & vda mero lambunt retinacula tigres.
Post exultantes spolia armentalia portant
Seminecesque lupos, scissasque Mimallones vrsas.
Nec comitatus iners, sunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam sobrius ardor
Succiduique gradus, & castra simillima regi.
Isque vbi puluerea Nemeen efferuere nube

Conspicit, & solem radiis ignescere ferri
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus, visis quamquam ore, & pectore marcet,
Aeraque tympanaque & biforẽ reticere tumultũ
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures:
Atque ita me manus ista, meãque excindere gẽtẽ
Apparat, & longe recalet furor, hoc mihi sæuum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Usque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi? quæque ipse micãtia sensi
Fulgura? reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis, & resides ferro petit improba Thebas.
Nectam fraude moras. illum, illum tendite cãpum
Tendite io comites. Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas, dicto prius astitit aruis.
Tempus erat, medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas, mediusque silentum
Incipit. Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quẽ damus Argolicos paulũ mihi fontibus am-
Stagnáque, & errantes obducite puluere riuos (nes
Præcipue Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor, adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite, vim cœptis indulgent astra, meæque
Aestifer Erigones spumat canis. ite volentes:
Ite in operta soli post vos ego gurgite pleno

Eli-

Eliciam, & quæ dona meis amplißima sacris
Vester habebit honos. nocturnaque furta licentum
Cornipedũ, & cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs, viridisque comis exhorruit humor
Protinus Inachios haurit sitis *arida campos* vv. ignea
Diffugere. vnde squallent fontesque, lacusque
Et caua ferventi durescunt flumina limo.
Aegra solo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata seges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi se magnis refluus suppreßit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant desertæ gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris, magnumque inducat meßibus annũ.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus & ingens
Inachus, aduoluensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus & æquus
Fluctibus Asterion ille alta per auia suetus
Audiri & longè pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas (sed iussu numinis) vndas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia seruat
Et nemus, & fluuiũ: manet ingens gloria nymphã
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.
Er-

Ergo, nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum sitis horrida torquet.)
Sufficiunt. non ora modo, angustisque perusti.
Faucibus, interior sed vix quatit aspera pulsu
Corda, gelant venæ, & siccis cruor æger adhæret
Visceribus. tunc sole putris, tunc puluere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat. equum siccis illidunt ora lupatis,
Ora cathenatas procul exertantia linguas,
*Nec legem * dominúmve pati: sed perfurit aruis*
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus
Exploratores. si stagna Licinia restent,
Si quis Amymones superest liquor omnia cæcis
Ignibus hausta sedent. nec spes humentis Olympi.
Ceu flauam Libyen, desertáque pulueris Afri
Collustrent, nulláque vmbratam nube Syenen.
Tandem inter syluas (sic Euius ipse parabat)
Errantes, subitam pulchro in mœrore tuentur
Hypsipylen. illi quamuis & ab vbere Opheltes
Non suus Inachij proles infausta Lycurgi
Dependet, nec lecta comam, nec diues amictu,
Regales tamen ore nata, nec mersus acerbis
Extat honos. tunc hæc adeò stupefactus Adrastus:
Diua potens nemorum (nam te vultusq́; pudorq́;
Mortali de stirpe negant) quæ læta sub isto
Igne poli non quæris, aquas, succurre propinquis
Gentibus Archemoris, seu te Latonia casto
De grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris
Non humilis fœcundat amor (neq; enim ipse deorũ

*vv. dominosue

Arbit

Arbiter Argolidum thalamis nouus (aspice mœsta
Agmina, nos ferro meritas excindere Thebas l. Sentit
Mens tulit imbelli sed nunc sitis anxia fato,
Summittitq; animos, & inertia*corpora carpit
Da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
Seu tibi fœda palus. nihil hac in sorte pudendum,
Nil humile est. Tu nunc ventis pluuioq; rogaris
Pro Ioue, tu refugas vires, & pectora bello.
Examinata reple. sic hoc tibi sydere dextro
Crescat onus. tantum reduces det flectere gressus
Iuppiter. O quanta belli donabere præda!
Dircæos tibi diua greges, numerumque rependam
Plebis, & hic magna lucus signabitur ara.
Dixit, & orantis media inter anhelitus ardens
Verba rapit, cursusq; animæ labat arida lingua.
Idem omnes pallorque viros, flatusque soluti
Oris habet. reddit demisso Lemnia vultu.
Diua quidem vobis, & si cælestis origo est,
Vnde ego? mortales vtinā haud transgressa fuissē
Luctibus. altricem mandati cernitis orbam
Pignoris, at nostris: an quis sinus vberáque vlla
Scit deus. & nobis regnū tamen, & pater ingens.
Sed quid ego hæc? fessosq; optatis demoror vndis?
Mecum age nunc: si forte vado Langia perennes
Seruat aquas. solet & rapidi sub limine cancri
Semper, & Icarij quāuis iuga fulguret astri,
Ire tamen. simul hærentem, ne tarda Pelasgis
Dux foret. ah miserum vicino cespite alumnum
(Sic Parcæ voluere) locat, ponitq; negantem.

Elo

Floribus aggestis, & amico murmure dulces
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater,
Dum circa paruum iubet exultare Tonantem
Curetas trepidos. illi certantia plaudunt
Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
At puer in gremio vernæ telluris, & alto
Gramine, nunc faciles sternit procursibus herbas
In vultum nitens. caram modo lactis egeno
Nutricem clangore ciens, iterúmque renidens,
Et teneris meditans verba illustantia labris,
Miratur nemorum strepitus, aut obuia carpit.
Aut patulo, trahit ore diem nemorisq; malorum
Inscius, & vitæ multum securus inerrat.
Sic tener Odrysia Mauors niue, sic puer Ales
Vertice Mænalio, talis per littora reptans
Improbus Ortygiæ latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus vmbris
Deuia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur.
Præcelerantq; ducem medium subit illa per agmen
Non humili festina modo, iámque amne propinquo
Rauca sonat vallis, saxosúmque impulit aures
Murmur. ibi exultans cõclamat ab agmine primo,
Sicut erat leuibus tollens vexilla maniplis.
Argus, Aqua. longusq; virum super ora cucurrit
Clamor Aqua, sic Ambraciꝗ per littora ponti
Nauticus in remis iuuenum monstrante magistro
Fit sonus, inq; vicem contra percussa reclamat
Terra, salutatus cùm Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis passim discrimine nullo

i Turba

Turba ſimul, primique, neque ſecernere mixto
Aequa ſitis. frenata ſuis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis armiſque feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
Saxa, nec implicitos fluuio reuerentia reges
Proterere, aut merſiſſe vado clamantis amici
Ora fremunt vndæ longuſque à fontibus amnis
Diripitur. modo lene virens, & gurgite puro
Perſpicuus, nunc ſordet aquis egeſtus ab imo
Alueus. inde toros riparum, & proruta turbant
Gramina. iam craſſus cœnoque & puluere torrens
Quamquã expleta ſitis, bibitur tamẽ agmina bello
Decertare putes, iuſtumque in gurgite Martem.
Perfurere, aut captam tolli victoribus vrbem.
Atque aliquis regum medio circumfluus amni,
Syluarum Nemea longe regina virentum
Lecta Ioui ſedes, quam nunc non Herculis actis
Dura magis rabidi, cum colla minantia monſtri *l. comantia.
Angeret, & tumidos animã anguſtaret in artus
Hac ſeuiſſe tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque ô cunctis inſuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger vndæ,
Lætus eas. quacunque domo gelida ora reſoluis
Immortale tumens. neque enim tibi cana reportat
Bruma niues, raptaſque alio de fonte refundit
Arcus aquas: grauidive indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis aſtro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus vterque,
Sperchiuſque minax, centaureúſque Lycormas

Armorum, festásque super celebrabere mensas.
Ab Ioue primus honos, bellis modo latus ouantes
Accipias, fessisq; libens iterum hospita pandas
Flumina, defensásque velis agnoscere turmas.

P. STATII PAPINII THEBAID. LIBER V.

PVlsa sitis fluuio, populataq; gurgitis aluum
Agmina, linquebat ripas, amnemq; minorem.
Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans, rediere viris animiq; minaq;,
Votáque, sanguinei mixtum seu fontibus ignem* *l. sanguineis
Hausissent belli, magnásque in prælia mentes:
Dispositi in turmas rursus, legémque seueri
Ordinis, vt cuique ante locus ductorq;, monentur
Instaurare vias. tellus iam puluere primo
Crescit, & armorum transmittunt fulgura syluæ.
Qualia trans pontum Phariis defensa serenis
Rauca Paretonio decedunt agmina Nilo.
Cum fera ponit hyems: illæ clangore fugaci
Vmbra fretis, aruisq; volant, sonat auius æther,
Iam Boream imbresque pati, iam nare solutis
Amnibus, & nudo iuuat æstiuare sub Æmo.
Hic rursus simili procerum vallante corona
Dux Talaonides, antiqua vt fortè sub orno
Stabat, & admoti nixus Polynicis in hastam:
At tamen ô quæcunque es ait, cui gloria tanta

Venimus

Venimus innumeræ fatalia debere cohortes:
Quem non ipse deûm sator aspernetur honorem,
Dic age (quando tuis alacres aßistimus vndis)
Quæ domus, aut tellus, animã quib⁹ hauseris astris?
Dic quis & ille pater? neq; enim tibi numina lõgè:
Transierit fortuna licet, maiórque per ora
Sanguis, & afflicto spirat reuerentia vultu.
Ingemit, & paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert. Immania vulnera rector
Integrare iubes. furias, & Lemnon, & arctis
Arma inserta toris. debellatósque pudendo
Ense mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
Eumenis. ô miseræ quibus hic furor additus! ô nox!
O pater! illa ego sum (pudeat ne fortè benignæ
Hospitis) illa duces, raptum quæ sola parentem
Occului. quid longa malis exordia necto?
Et vos arma vocant, magnique in corde paratus.
** Hoc memorasse sat est, claro generata Thoante* *l. hæc
Seruitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.
Aduertêre animos, maiórque, & honora videri
Párque operi tanto. cunctis tunc noscere casus
Ortus amor. pater ante alios hortatur Adrastus.
Imo agedum (primi longè damus agmina vulgi
Nec faciles Nemeæ latas euoluere vires
Quippe obtenta comis, & ineluctabilis vmbra)
Pande nefas, laudésque tuas, gemitusq; tuorum
Vnde hos aduenias regno deiecta labores.
Dulcè loqui miseris, veteresque reducere questus.
Incipit: Ægæo premitur circumflua Nereo

Lemnos, vbi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber. igenti tellurem proximus vmbra.
Vestit Athos, nemorumq; obscurat imagine pontũ
Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas. florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Delóve sonanti.
Peior, & innumeris quas spumifer assilit Aegon.
Dis visum turbare domos. nec pectora culpa
Nostra vacant. nullos Veneri sacrauimus ignes.
Nulla dea sedes. mouet & calestia quondam
Corda dolor, lentóque irrepunt agmine pœna.
Illa Paphon veterem, centumq; altaria linquens.
Nec vultu, nec crine prior, soluisse iugalem
Ceston, & Idalias procul ablegasse volucres
Fertur. erant certè media qua noctis in vmbra,
Diuam alios ignes, maioráque tela gerentem
Tartareas inter thalamis volitasse sorores
Vulgarent, vtq; implicitis arcana domorum
Anguibus & saua formidine cuncta repleui
Limina, nec fidi populum miserata mariti,
Protinus á Lemno teneri fugistis amores.
Motus hymen, versaq; faces, & frigida iusti
Cura tori. nulla redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu sopor est. odia aspera vbique,
Et furor, & medio recubat discordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracas in ora
Eruere, & sauam bellando frangere gentem.
Cúmque domus contrà, stantésque in littore nati.
Dulcius Aedonias hyemes, Arctonq; frementem

Excipe

Excipere,aut tandem tacita poſt prælia nocte
Fractorum ſubitas torrentum audire ruinas.
Illæ autem triſtes(nam me tunc libera curis
Virginitas, annique tegunt)ſub nocte,diéque
Aſsiduis ægrè lachrymis,ſolantia miſcent
Colloquia, aut ſæua ſpectant trans æquora Thracē
Sol operum medius ſummo librabat Olympo
Lucentes,ceu ſtaret,equos:quater axe ſereno
Intonuit,quater antra dei fumantis anhelos
Exeruere apices ventiſque abſentibus Ægon
Motus,& ingenti percuſsit littora ponto.
Cum ſubit horrendas aut matura Polyxo
Tollitur in furias,thalamiſque inſueta relictis
Euolat inſano veluti Theumeſia Thyas
Rapta deo,cùm ſacra vocant,Idæaq; ſuadet
Buxus,& à ſummis auditus montibus Euan:
Sic erecta genas,aciémque effuſa,trementi
Sanguine,deſertam rabidis clamoribus vrbem
Exagitat,clauſáſque domos,& limina pulſans,
Concilium vocat infelix. comitatus eunti
Hærebant nati atque illæ non ſegnius omnes
Erumpunt tectis,ſummáſque ad Pallados arces
Impetus.huc propere ſtipamur,& ordine nullo
Congeſtæ.ſtricto mox enſe ſilentia iuſsit
Hortatrix ſcelerum,& medio ſic auſa profari eſt.
Rem ſummam inſtinctu ſuperum,meritiq; doloris
O viduæ(firmate animos,& pellite ſexum)
Lemniades,ſancire paro,ſi tædet inanes
Æternum ſeruare domos,turpémque iuuentæ

Conspicit,& solem radiis ignescere ferrī
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus,visis quamquam ore,& pectore marcet,
Aeraque tympanaque & biforē reticere tumultū
Imperat,attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista,meáque excindere gētē
Apparat,& longe recalet furor,hoc mihi sæuum
Argos,& indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi?quæque ipse micātia sensi
Fulgura?reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis,& resides ferro petit improba Thebas.
Nec iam fraude moras.illum,illum tendite cāpum
Tendite io comites.Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas,dicto prius astitit aruis.
Tempus erat,medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies,vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor,atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas,mediusque silentum
Incipit.Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quē damus Argolicos paulū mihi fontibus am-
Stagnáque,& errantes obducite puluere riuos(nes
Præcipue Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor,adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite,vim cœptis indulgent astra,meæque
Aestifer Erigones spumat canis.ite volentes:
Ite in operta soli.post vos ego gurgite pleno

Eli-

Eliciam,& quæ dona meis ampliſſima ſacris
Veſter habebit honos.nocturnaque furta licentum
Cornipedũ,& cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Aſt illi tenuis percurrere viſus
Ora ſitus,viridiſque comis exhorruit humor
*Protinus Inachios haurit ſitis*arida campos* vv. ignea
Diffugere.vnde ſquallent fonteſque,lacuſque
Et caua ferventi dureſcunt flumina limo.
Aegra ſolo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata ſeges.deceptum margine ripæ
Stat pecus,atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi ſe magnis refluus ſuppreſſit in antris
Nilus,& Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit,fumant deſertæ gurgite valles,
Et patris vndoſi ſonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris,magnumque inducat meſſibus annũ.
Aret Lerna nocens,aret Lyrcæus & ingens
Inachus,aduoluenſque natantia ſaxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Eraſinus & æquus
Fluctibus Aſterion ille alta per auia ſuetus
Audiri & longè paſtorum rumpere ſomnos.
Vna tamen tacitas(ſed iuſſu numinis)vndas
Hæc quoque ſecreta nutrit Langia ſub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus,nec fama deæ.tamen auia ſeruat
Et nemus,& fluuiũ:manet ingens gloria nymphã
Cum triſtem Hypſipylen ducibus ſudatus Achæis
Ludus,& atra ſacrum recolit trieteris Ophelten.

Er-

Conspicit,& solem radiis ignescere ferri
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus,visis quamquam ore,& pectore marcet,
Aeraque tympanaque & bisorẽ reticere tumultũ
Imperat,attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista,meãque excindere gẽtẽ
Apparat,& longe recalet furor,hoc mihi sæuum
Argos,& indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi?quaque ipse micãtia sensi
Fulgura?reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis,& resides ferro petit improba Thebas.
Nectam fraude moras.illum,illum tendite cãpum
Tendite io comites.Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas,dicto prius astitit aruis.
Tempus erat,medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies,vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor,atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas,mediusque silentum
Incipit.Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quẽ damus Argolicos paulũ mihi fontibus am-
Stagnáque,& errantes obducite puluere riuos(nes
Præcipue Nemees,qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor,adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite,vim cœptis indulgent astra,meæque
Aestifer Erigones spumat canis.ite volentes:
Ite in operta soli post vos ego gurgite pleno

Eli-

Eliciam, & quæ dona meis ampliſsima ſacris
Veſter habebit honos. nocturnaque furta licentum
Cornipedũ, & cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Aſt illi tenuis percurrere viſus
Ora ſitus, viridiſque comis exhorruit humor
*Protinus Inachios haurit ſitis *arida campos* vv. ignea
Diffugere. vnde ſquallent fonteſque, lacuſque
Et caua feruenti dureſcunt flumina limo.
Aegra ſolo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata ſeges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi ſe magnis refluus ſuppreſsit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant deſertæ gurgite valles,
Et patris vndoſi ſonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris, magnumque inducat meſsibus annũ.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus & ingens
Inachus, aduoluenſque natantia ſaxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Eraſinus & æquus
Fluctibus Aſterion ille alta per auia ſuetus
Audiri & longè paſtorum rumpere ſomnos.
Vna tamen tacitas (ſed iuſſu numinis) vndas
Hæc quoque ſecreta nutrit Langia ſub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia ſeruat
Et nemus, & fluuiũ: manet ingens gloria nymphã
Cum triſtem Hypſipylen ducibus ſudatus Achæis
Ludus, & atra ſacrum recolit trieteris Ophelten.

Er-

Conspicit, & solem radiis ignescere ferrĩ
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus, visis quamquam ore, & pectore marcet,
Aeraque tympanaque & biforẽ reticere tumultũ
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista, meáque excindere gẽtẽ
Apparat, & longe recalet furor, hoc mihi sæuum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi? quæque ipse micãtia sensi
Fulgura? reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis, & resides ferro petit improba Thebas.
Nec tam fraude moras. illum, illum tendite cãpum
Tendite io comites. Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas, dicto prius astitit aruis.
Tempus erat, medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas, mediusque silentum
Incipit. Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quẽ damus Argolicos paulũ mihi fontibus am-
Stagnáque, & errantes obducite puluere riuos (nes
Præcipue Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor, adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite, vim cœptis indulgent astra, meæque
Aestifer Erigones spumat canis. ite volentes:
Ite in operta soli post vos ego gurgite pleno

Eli-

Eliciam, & quæ dona meis amplißima sacris
Vester habebit honos. nocturnaque furta licentum
Cornipedū, & cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs, viridisque comis exhorruit humor
Protinus Inachios haurit sitis* arida campos vv. ignea
Diffugere. vnde squallent fontesque, lacusque
Et caua feruenti durescunt flumina limo.
Aegra solo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata seges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi se magnis refluus suppreßit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant deserta gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris, magnumque inducat meßibus annū.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus & ingens
Inachus, aduoluensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus & æquus
Fluctibus Asterion ille alta per auia suetus
Audiri & longè pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas (sed iussu numinis) vndas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia seruat
Et nemus, & fluuiū: manet ingens gloria nymphā
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.
Er-

Conspicit,& solem radiis ignescere ferrū
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus,visis quamquam ore,& pectore marcet,
Aeraque tympanaque & biforē reticere tumultū
Imperat,attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista,meáque excindere gētē
Apparat,& longe recalet furor,hoc mihi sæuum
Argos,& indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq́, rogi?quæque ipse micātia sensi
Fulgura?reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis,& resides ferro petit improba Thebas.
Nectam fraude moras.illum,illum tendite cāpum
Tendite io comites.Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas,dicto prius astitit aruis.
Tempus erat,medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies,vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor,atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas,mediusque silentum
Incipit. Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quē damus Argolicos paulū mihi fontibus am-
Stagnáque,& errantes obducite puluere riuos(nes
Præcipue Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor,adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite,vim cœptis indulgent astra,meæque
Aestifer Erigones spumat canis.ite volentes:
Ite in operta soli.post vos ego gurgite pleno
Eli-

Eliciam,& quæ dona meis amplißima sacris
Vester habebit honos.nocturnaque furta licentum
Cornipedũ,& cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs,viridisque comis exhorruit humor
Protinus Inachios haurit sitis*arida campos vv. ignea
Diffugere.vnde squallent fontesque,lacusque
Et caua ferventi durescunt flumina limo.
Aegra solo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata seges.deceptum margine ripæ
Stat pecus,atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi se magnis refluus suppreßit in antris
Nilus,& Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit,fumant deserta gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris,magnumque inducat meßibus annũ.
Aret Lerna nocens,aret Lyrcæus & ingens
Inachus,aduoluensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus & æquus
Fluctibus Asterion ille alta per auia suetus
Audiri & longè pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas(sed iussu numinis)vndas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus,nec fama deæ.tamen auia seruat
Et nemus,& fluuiũ:manet ingens gloria nymphã
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus,& atra sacrum recolit trieteris Ophelten.

Er-

Conspicit,& solem radiis ignescere ferrī
Nec dum compositas belli in certamina Thebas
Concussus,visis quamquam ore,& pectore marcet,
Aeraque tympanaque & biforē reticere tumultū
Imperat,attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista,meāque excindere gētē
Apparat,& longe recalet furor,hoc mihi sæuum
Argos,& indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi?quæque ipse micātia sensi
Fulgura?reliquias etiam fusæque sepulchrum
Pellicis,& resides ferro petit improba Thebas.
Nectam fraude moras.illum,illum tendite cāpum
Tendite io comites.Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas,dicto prius astitit aruis.
Tempus erat,medii cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies,vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor,atque omnes admittunt æthera luci
Vndarum vocat ille suas,mediusque silentum
Incipit.Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quē damus Argolicos paulū mihi fontibus am-
Stagnáque,& errantes obducite puluere riuos(nes
Præcipuē Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor,adiuuat ipse
Phœbus ad hæc summo cesset ni vestra voluntas
Limite,vim cœptis indulgent astra,meæque
Æstifer Erigones spumat canis.ite volentes:
Ite in operta soli.post vos ego gurgite pleno

Eli-

Eliciam, & quæ dona meis amplißima sacris
Vester habebit honos. nocturnaque furta licentum
Cornipedũ, & cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs, viridisque comis exhorruit humor
Protinus Inachios haurit sitis* arida campos vv. ignea
Diffugere. vnde squallent fontesque, lacusque
Et caua feruenti durescunt flumina limo.
Aegra solo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata seges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi se magnis refluus suppreßit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant deserta gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris, magnumque inducat meßibus annũ.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus & ingens
Inachus, aduoluensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus & æquus
Fluctibus Asterion ille alta per auia suetus
Audiri & longè pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas (sed iussu numinis) vndas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia seruat
Et nemus, & fluuiũ: manet ingens gloria nymphã
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.

Er-

Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem.
(Noscit enim vultũ) non ille ad sanguinis haustus
Cætera seu plebes, aliúmve accedit ad imbrem,
Immortale odium spirans. sed prosilit vltro
Aonius vates Tyriæ dux molyte Thebes,
Cuius ab interitu non vlla Amphionis arces
Vidit amica dies. ô iam satis vlte cruentum
Exitium, & multum placata minoribus vmbra.
Quo miserande fugis? iacet ille in funere longo
l. robore Quem premis & iuncta* sensit confinia mortis,
Obsitus exhaustos pedore, & sanguine vultus,
Eiectusque die. sors leto durior omni,
Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem
l. litato Causa tibi? confer vultum & satiare* litanti
Sanguine. venturasque vices, & funera belli
Pande vel infensus. vel res miserate tuorum.
Tunc ego, te optata vetitam transmittere Lethen
Puppe dabo, placidumque pia tellure reponam,
Et Stygiis mandabo deis, mulcetur honoris
Muneribus, tingitque genas. dehinc talia reddit.
Cur tibi versanti manes æquæve sacerdos
Lectus ego augurio? tantisque potißimus vmbris
Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum,
Nostráne præclari (pudeat) consulta nepotes
Poscitis? Illum illum sacris adhibete nefastis,
Qui leto dedit ense patrem, qui semet in ortus
Vertit, & indignæ regerit sua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumq; atra fatigat
Concilia, & nostros rogat hæc in prælia manes.

Quod

Quod si adeò placui deflenda in tempora vates,
Dicā equidē, quo me Lachesis, quo torua Megæra
Vsque sinunt. bellum innumero venit vndiq; bellū
Agmine, Lernæosque trahit fatalis alumnos
Gradiuus stimulis. hos terra monstra, deúmque
Tela manent, pulcrique obitus, & ab igne supremo
Sontes lege mora. certa est victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit,
Sed furia, geminumque nefas: miserosq; per enses
Hei mihi crudelis vincet pater. Hæc vbi fatus,
Labitur & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conscia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. iam Sidonias auertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, instantque quis iras
Flexerit, vnde mora, medius quis euntibus error
Phœbe doce, nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Æmo
Liber. ibi armiferos geminæ iam sydere brumæ
Orgia ferre Getas, canúmque virescere dorso
Othryn & Icaria Rhodopen assueuerat vmbra.
Et iam pampineos materna ad mœnia currus
Promouet, effrenæ dextra, leuáque sequuntur
Lynces, & vda mero lambunt retinacula tigres.
Post exultantes spolia armentalia portant
Seminecesque lupos, scissasque Mimallones vrsas.
Nec comitatus iners, sunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam sobrius ardor
Succiduique gradus, & castra simillima regi.
Isque vbi puluerea Nemeen efferuere nube

Eliciam,& quæ dona meis amplissima sacris
Vester habebit honos.nocturnaque furta licentum
Cornipedũ,& cupidas faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illi tenuis percurrere visus
Ora situs,viridisque comis exhorruit humor
Protinus Inachios haurit sitis*arida campos vv. ignea
Diffugere.vnde squallent fontesque,lacusque
Et caua ferventi durescunt flumina limo.
Aegra solo macies tenerique ab origine culmi
Inclinata seges.deceptum margine ripæ
Stat pecus,atque omnes quærunt armenta natatos
Sic vbi se magnis refluus suppressit in antris
Nilus,& Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit,fumant deserta gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos donec Phariis alimenta rogatus
Donat agris,magnumque inducat messibus annũ.
Aret Lerna nocens,aret Lycæus & ingens
Inachus,aduoluensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus &.æquus
Fluctibus Asterion ille alta per auia suetus
Audiri & longè pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas(sed iussu numinis)vndas
Hæc quoque secreta nutrit Langia sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus,nec fama deæ.tamen auia seruat
Et nemus,& fluuiũ:manet ingens gloria nymphã
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus,& atra sacrum recolit trieteris Ophelten.

Er-

Arbiter Argolidum thalamis nouus (aspice mœsta
Agmina, nos ferro meritas excindere Thebas 1.Sentit
Mens tulit, imbelli sed nunc sitis anxia fato,
*Summittitq; animos, & inertia*corpora carpit*
Da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
Seu tibi fœda palus. nihil hac in sorte pudendum,
Nil humile est. Tu nunc ventis pluuioq; rogaris
Pro Ioue, tu refugas vires, & pectora bello.
Examinata reple. sic hoc tibi sydere dextro
Crescat onus. tantum reduces det flectere gressus
Iuppiter. O quanta belli donabere præda!
Dircæos tibi diua greges, numerumque rependam
Plebis, & hic magna lucus signabitur ara.
Dixit, & orantis media inter anhelitus ardens
Verba rapit, cursusq; animæ labat arida lingua.
Idem omnes pallorque viros, flatusque soluti
Oris habet. reddit demisso Lemnia vultu.
Diua quidem vobis, & si cælestis origo est,
Vnde ego? mortales vtinã haud transgressa fuissẽ
Luctibus. altricem mandati cernitis orbam
Pignoris, at nostris: an quis sinus vberáque vlla
Scit deus. & nobis regnũ tamen, & pater ingens.
Sed quid ego hæc? fessosq; optatis demoror vndis?
Mecum age nunc: si forte vado Langia perennes
Seruat aquas. solet & rapidi sub limine cancri
Semper, & Icarij quãuis iuga fulguret astri,
Ire tamen. simul hærentem, ne tarda Pelasgis
Dux foret. ah miserum vicino cespite alumnum
(Sic Parcæ voluere) locat, ponitq; negantem.

Elo

Turba simul, primique, neque secernere mixto
Aequa sitis. frenata suis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis armisque feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
Saxa, nec implicitos fluuio reuerentia reges
Proterere, aut mersisse vado clamantis amici
Ora fremunt vndæ longusque à fontibus amnis
Diripitur. modo lene virens, & gurgite puro
Perspicuus, nunc sordet aquis egestus ab imo
Alueus. inde toros riparum, & proruta turbant
Gramina. iam crassus cœnoque & puluere torrens
Quamquã expleta sitis, bibitur tamẽ agmina bello
Decertare putes, iustumque in gurgite Martem.
Perfurere, aut captam tolli victoribus vrbem.
Atque aliquis regum medio circumfluus amni,
Syluarum Nemea longe regina virentum
Lecta Ioui sedes, quam nunc non Herculis actis
Dura magis rabidi, cum colla minantia monstri *l. comantia.
Angeret, & tumidos animã angustaret in artus
Hac seuisse tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque ô cunctis insuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger vndæ,
Lætus eas. quacunque domo gelida ora resoluis
Immortale tumens. neque enim tibi cana reportat
Bruma niues, raptasque alio de fonte refundit
Arcus aquas: grauidi ve indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis astro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus vterque,
Sperchiusque minax, centaureúsque Lycormas

Armorum, festásque super celebrabere mensas.
Ab Ioue primus honos, bellis modo latus ouantes
Accipias fessisq; libens iterum hospita pandas
Flumina, defensásque velis agnoscere turmas.

P. STATII PAPINII THEBAID. LIBER V.

Pulsa sitis fluuio, populataq; gurgitis aluum
Agmina, linquebãt ripas, amnemq; minorem.
Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans, rediere viris animiq; minaq;,
*l. sanguinis
Votáque, sanguinei mixtum seu fontibus ignem*
Hausissent belli, magnásque in prælia mentes:
Dispositi in turmas rursus, legémque seueri
Ordinis, vt cuique ante locus ductorq;, monentur
Instaurare vias. tellus iam puluere primo
Crescit, & armorum transmittunt fulgura syluæ
Qualia trans pontum Phariis defensa serenis
Rauca Paretonio decedunt agmina Nilo.
Cum fera ponit hyems. illæ clangore fugaci
Vmbra fretis, aruisq; volant, sonat auius æther,
Iam Boream imbresque pati, iam nare solutis
Amnibus, & nudo iuuat æstiuare sub Æmo.
Hic rursus simili procerum vallante corona
Dux Talaionides, antiqua vt fortè sub orno
Stabat, & admoti nixus Polynicis in hastam:
At tamen ô quacunque es ait, cui gloria tanta

Venimus

Venimus innumeræ fatum debere cohortes:
Quem non ipse deûm sator aspernetur honorem,
Dic age (quando tuis alacres assistimus vndis)
Quæ domus, aut tellus, animã quib⁹ hauseris astris?
Dic quis & ille pater? neq; enim tibi numina lõgè:
Transierit fortuna licet, maiórque per ora
Sanguis, & afflicto spirat reuerentia vultu.
Ingemit, & paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert: Immania vulnera rector
Integrare iubes, furias, & Lemnon, & arctis
Arma inserta toris, debellatósque pudendo
Ense mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
Eumenis. ô miseræ quibus hic furor additus! ô nox!
O pater! illa ego sum (pudeat ne fortè benignæ
Hospitis) illa duces, raptum quæ sola parentem
Occului. quid longa malis exordia necto?
Et vos arma vocant, magnique in corde paratus.
* *Hoc memorasse sat est, claro generata Thoante* *l. hæc
Seruitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.
Aduertêre animos, maiórque, & honora videri
Párque operi tanto. cunctis tunc noscere casus
Ortus amor. pater ante alios hortatur Adrastus.
Imo agedum (primi longè damus agmina vulgi
Nec faciles Nemeæ latas euoluere vires
Quippe obtenta comis, & ineluctabilis vmbra)
Pande nefas, laudésque tuas, gemitúsq; tuorum
Vnde hos aduenias regno deiecta labores.
Dulce loqui miseris, veterésque reducere questus.
Incipit: Ægæo premitur circumflua Nereo

Lemnos, vbi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber. igenti tellurem proximus vmbra.
Vestit Athos, nemorumq; obscurat imagine pontũ
Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas. florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Delóve sonanti
Peior, & innumeris quas spumifer assilit Aegon.
Dis visum turbare domos. nec pectora culpa
Nostra vacant. nullos Veneri sacrauimus ignes.
Nulla deæ sedes. mouet & cælestia quondam
Corda dolor, lentóque irrepunt agmine pœna.
Illa Paphon veterem, centumq; altaria linquens.
Nec vultu, nec crine prior, soluisse iugalem
Ceston, & Idalias procul ablegasse volucres
Fertur. erant certè media quæ noctis in vmbra,
Diuam alios ignes, maioráque tela gerentem
Tartareas inter thalamis volitasse sorores
Vulgarent, vtq; implicitis arcana domorum
Anguibus & sæua formidine cuncta repleui
Limina, nec fidi populum miserata mariti,
Protinus á Lemno teneri fugistis amores.
Motus hymen, versæq; faces, & frigida iusti
Cura tori. nullæ redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu sopor est. odia aspera vbique,
Et furor, & medio recubat discordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracas in ora
Eruere, & sæuam bellando frangere gentem.
Cúmque domus contrà, stantésque in littore nati.
Dulcius Aedonias hyemes, Arctonq; frementem

Excipe

Excipere, aut tandem tacita post prælia nocte
Fractorum subitas torrentum audire ruinas.
Illæ autem tristes (nam me tunc libera curis
Virginitas, annique tegunt) sub nocte, dieque
Assiduis ægrè lachrymis, solantia miscent
Colloquia, aut sæua spectant trans æquora Thracē
Sol operum medius summo librabat Olympo
Lucentes, ceu staret, equos: quater axe sereno
Intonuit, quater antra dei fumantis anhelos
Exeruere apices ventisque absentibus Ægon
Motus, & ingenti percussit littora ponto.
Cum subit horrendas aut matura Polyxo
Tollitur in furias, thalamisque insueta relictis
Euolat insano veluti Theumesia Thyas
Rapta deo, cùm sacra vocant, Idæaq; suadet
Buxus, & à summis auditus montibus Euan:
Sic erecta genas, aciémque effusa, trementi
Sanguine, desertam rabidis clamoribus vrbem
Exagitat, clausásque domos, & limina pulsans,
Concilium vocat infelix. comitatus euntí
Hærebant nati atque illæ non segnius omnes
Erumpunt tectis, summásque ad Pallados arces
Impetus. huc propere stipamur, & ordine nullo
Congestæ. stricto mox ense silentia iussit
Hortatrix scelerum, & medio sic ausa profari est.
Rem summam instinctu superum, meritiq; doloris
O viduæ (firmate animos, & pellite sexum)
Lemniades, sancire paro, si tædet inanes
Æternum seruare domos, turpémque iuuentæ

Flore situm,& longis steriles in luctibus annos:
Inueni,promitto,viam(nec numina desunt)
Qua renouanda Venus.modo par insumite robur
Luctibus:atqueadeò primũ hoc mihi noscere detur,
Tertia canet hyems,cui connubialia vincla,
Aut thalamis secretus honos? quod coniuge pectus
Intepuit?cuius vidit Lucina labores?
Dicite.vel iustos cuius pulsantia menses
Vota tument?qua pace feras,volucrésque iugari
Mos datus?heu segnes!potuitne vltricia Grais
Virginibus dare tela pater,lætúsque dolorum,
Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?
At nos vulgus iners,quod si propioribus actis
Est opus,ecce animos doceat Rhodopeia coniux
Vlta manu thalamos,pariterq; epulata marito.
Nec vos immunis scelerum,securáue cogo.
Plena mihi domus en,atque ingens cernite sudor.
Quatuor hos vnà, decus, & solatia patris
In gremio(licet amplexu,lachrymisq; morentur,)
Transadigã ferro , saniémque & vulnera fratrum
Miscebo,patrémque super spirantibus addam,
Ecqua tot in cædes animum,promittit?agebat
Pluribus,aduerso nituerunt vela profundo.
Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
Fortunam,atq; iterat.,superísne vocantibus vltro
Desumus?ecce rates.deus has,deus vltor in iras
Adportat,cœptisque fauet.nec imago quietis
Vana mea,nudo stabat Venus ense.videri
Clara mihi,somnosq; super.Quid perditis æuum?

Inquit,

Inquit, age aduersis thalamos purgate maritis.
Ipsa faces alias, melioráque fœdera iungam.
Dixit. & hoc ferrum stratis, hoc (credite) ferrum
Imposuit. quin ô miseræ, dum tempus agit rem,
Consulite. en validis spumant euersa lacertis
Aequora. Bistonides veniunt fortasse maritæ.
Hinc stimuli ingentes, magnúsq; aduoluitur astris
Clamor. Amazonio Schythiam feruere tumultu,
Lunatúmque putes agmen descendere, vbi arma
Indulget pater, & sæui mouet ostia belli.
Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
Dissensus vt plebe solet. furor omnibus idem,
Idem animus solare domos, iuuenumq;, senúmque
Præcipitare colos, plenisque adfringere paruos
Vberibus, ferróque omnes exire per annos.
Tunc viridis latè lucus iuga celsa Mineruæ
Propter, opacat humū niger ipse, sed insuper ingens
Mons premit, & gemina pereunt caligine soles:
Hic sanxere fidem. tu Martia testis Enyo
Atq; inferna Ceres, Stygiaq; Acheronte recluso,
Ante preces venere deæ. sed fallit vbique
Mixta Venus, Venus arma tenet. Venus admouet iras.
Nec de more cruor, natū Caropeia coniux
Obtulit. accingunt sese, & mirantia ferro
Pectora, congestique auidæ simul vndiq; dextris,
Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine viuo
Coniurant, matrémque recens circumuolat vmbra.
Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror?
Quísue per ora color! qualis cùm cerua cruentis

Circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia cursu.
Præcipiat suspensa fugam: iam iámque teneri
Credit, & elusos audit concurrere morsus.
Illi aderant. primis iámque offendêre carinæ
Littoribus certant saltu contingere terram
Præcipites. miseri quos non aut horrida virtus
Marte sub Odrysio, aut medij inclementia ponti
Hauserit! alta etiam superum delubra vaporant.
Promissasque trahunt pecudes. niger omnibus aris
Ignis, & in nullis spirat Deus integer extis.
Tardius humenti noctem deiecit Olympo.
Iupiter, & versum miti reor æthera cura
Sustinuit. dum fata vetant. nec longius vnquam
Cessauere nouæ perfecto sole tenebræ.
Sera tamen mundo venerunt astra, sed illis
l.Paphos Et * Paros, & nemorosa Thasos, crebræq; relucent
Cyclades, vna graui penitus latet obruta cæli
Lẽnos, in hãc tristes nebulæ, & plaga cæca superne
Texitur, vnaq; vagis Lemnos non agnita nautis.
Iam domibus fusi, nemorum per opaca sacrorum
Ditibus indulgent epulis, vacuántque profundo
Aurũ immane mero. dũ quæ per Strymona pugnæ,
Quis Rhodope, gelidóue labor sudatus in Aemo
Enumerare vacat. nec non manus impia nuptæ
Serta inter, festásque dapes, quo maxima cultu
Quæq; iacens, dederat mites Cytherea suprema
Nocte viros, longóque breuem post tempore pacem
Nequicquam, & miseros perituro afflauerat igne.

Conti

Conticuere chori dapibus, ludóque licenti
Fit modus, & primæ decrescunt murmura noctis,
Cùm consanguinei mixtus caligine leti
Rore madens Stygio moriturā amplectitur vrbem
*Somnus, & * implacido fundit grauia otia cornu:* *. implicito.
Secernitque viros. vigilant nuptæq;, nurúsque
In scelus, atque hilares acuunt fera tela sorores.
Inuasere nefas, cuncto sua regnat Erinnys
Pectore, non aliter Scythicos armenta per agros,
Hircanæ clausere leæ, quas exigit ortu
Prima fames, auidíque implorant vbera nati.
Quos tibi (nam dubito) scelerum de mille figuris
Expediam casus. Helimum temeraria Gorge
Euinctum ramis, altáque in mole tapetum
Efflantem somno crescentia vina superstans
Vulnera disiecta rimatur veste, sed illum
Infelix sopor admota sub morte refugit.
Turbidus, incertusq; oculis vigilantibus hostem
Occupat amplexu, nec segnius illa tenentis
Ponè adigit costas, donec sua pectora ferro * l. adiit
Tangeret. is demum sceleri modus ora supinat,
Blādus adhuc oculisq; tremēs & murmure Gorgē * vv. per murmura
Quærit, & indigno à soluit sua brachia collo.
Non ego nunc vulgi quamquàm crudelia pādam
Funera, sed propria luctus de stirpe recordor.
Quid te flaue Cydon? quid te per colla refusis
Intactum Crenæe comis? quibus vbera mecum
Obliquúmque à patre genus? fortémque timebam
Quem desponsa Gyan? vidi lapsare cruentæ

vv. thoosque *Vulnere Mirmydonis, quidq́; inter ſerta * choroſq́;*
Barbara ludentem fodiebat Epopea mater?
Flet ſuper æquæuum ſoror exarmata Lycaſte
Cydimon. heu ſimiles peritura in corpore vultus
Aſpiciens, florémque genæ, & quas finxerat auro
Ipſa comas. tum ſæua parens iam coniuge fuſo
Aſtitit, impellitque minis, atque inſerit enſem,
Vt fera, quæ placido rabiem deſueta magiſtro
Tardius arma mouet, ſtimuliſq́; , & verbere crebro
In mores negat ire ſuos, ſic illa iacenti
Incidit, vndantemque ſinu collapſa cruorem
Excipit; & laceros premit in noua vulnera crines.
Vt verò Alcimeden etiamnum in murmure truncos
Ferre patris vultus, & egentem ſanguinis enſem
Conſpexi, riguere comæ, atque in viſcera ſæuus
Horror iit. meus ille Thoas, mea dira videri
Dextra mihi. extemplo thalamis turbata paternis
Inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
Somnus?) agit verſans ſecum (& ſi lata receſſit
Vrbe domus) quiſnā ſtrepitus? quæ murmura noctis?
Cur fremebunda quies? trepido ſcelus ordine pando.
Quis dolor, vnde animi, Vis nulla arcere furentes:
Hac ſequere ô miſerande, premūt, aderūtq; moranti,
Et mecum fortaſſe cades. hic motus & artus
Erexit ſtratis. ferimur per deuia vaſtæ
Vrbis, vbi ingentem nocturnæ cædis aceruum
Paſsim, vt quoſque ſacris crudelis veſpera lucis
Strauerat, occulta ſpeculamur nube latentes
Hic impreſſa toris ora, extanteſque recluſis

Pectori

Pectoribus capulos, magnarum & fragmina trũcæ
Hâſtarum, & ferro laceras per corpora veſtes,
Crateras pronos, epuláſque in cæde natantes
Cernere erat. iugulíſque modò torrentis apertis
Sanguine cõmixto redeuntem in pocula Bacchum,
Hic iuuenum manus & nullis violabilis armis
Turba ſenes. poſitique patrum ſuper ora gementum
Semineces pueri, trepidas in limine vitæ
Singultant animas. gelida non ſæuius Oſſa
Luxuriant Lapitharum epulæ, ſi quãdo profundo
Nubigenæ caluere mero. vix primus ab ira
Pallor, & impulſis ſurgunt ad prælia menſis.
Tunc primùm ſeſe trepidis ſub nocte Thyoneus
Detexit, nato portans extrema Thoanti
Subſidia, & multa ſubitus cum luce refulſit.
Agnoui. non ille quidem turgentia ſertis
Tempora, nec flaua crinem diſtinxerat vua.
Nubilus indignúmque oculis liquentibus, imbrem
Alloquitur. Dum fata dabant tibi, nate, potentem
Lemnum, & externis etiam ſeruare timendam
Gentibus, haud vnquam iuſto mea cura labori
*Deſtitit.*abſcinderant triſtes crudelia Parcæ*
Stamina, nec dictis ſupplex quæ plurima fudi
Ante Iouem fruſtra, lachrymiſque auertere luctus
Contigit, infandum natæ conceſsit honorem.
Accelerate fugam, túque ô mea digna propago
Hac rege virgo patrem, gemini qua brachia muri
Littus eunt. illa, quà rara ſilentia porta,
Stat funeſta Venus. ferróque accincta furentes

* b. abſc derint

Adiu

Adiuuat.(vnde manus? vnde hæc Mauortia diuæ
Pectora?)tu lato patrem comitte profundo,
Succedam curis ita fatus in aëra rursus
Soluitur & nostrum visus arcentibus vmbris
Mitis iter longe clarauit limite flammæs
Quà data signa sequor. dein curuo robore clausum
Dijs pelagi ventisq; & Cycladas Ægæoni
Amplexo comẽdo patrem,nec fletibus vnquam
Fit modus alternis:ni iam dimittat Eoo
Lucifer astra polo,tum demum littore rauco
Multa metu reputans,& vix confisa Lyæo
Diuidor.ipsa gradu nitens,sed & anxia retro
Pectora,nec requies,quin & surgentia cælo
Flamina, & è cunctis prospectem collibus vndas,
* vv.de- *Exoritur pudibunda dies,cælúmque retexens*
clinia. *Auersum Lemno iubar.& * decliuia Titan*
Opposita iuga nube refert.patuere furores
Nocturni,lucisque noua formidine cunctis,
*Quanquã inter similes habitus *pudor impia terræ*
*vv.rubor *Infodiunt scelera,aut festinis ignibus vrunt.*
Iam manus Eumenidũ , captásque refugerat arces
*b.& tur- *Exsaturata Venus.licuit sentire quid ausa,*
bare. * *Exturbare comas,& lumina tingere fletu.*
Insula diues agris,opibúsque,armísque,virísque
Nota,situ,& Getico nuper ditata triumpho,
Non maris incursu,non hoste,nec æthere læuo,
* vv. ver- *Perdidit vna omnes orbata,excisáque mundo*
tunt *Indigenas.non arua viri,non æquora* verrunt.*
Conticuere domus.cruor altus,& oblita crasso

Cuncta

*Cuncta * rubent tabo, magnaq; in mœnibus vrbis* *vv.madent.
Nos tantum:& saui spirant per culmina manes.
Ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto
Molior igne pyram.sceptrum super armaq; patris.
Iniicio,& notas regum gestamina vestes,
Ac propè mœsta rogum confusis ignibus asto:
Ense cruentato,fraudémque,& inania busta
Plango metu,ne fortè premant,cassúmque parenti
Omen & hac dubios leti precor ire timores,
His mihi pro meritis,vt falsi criminis astu
Parta fides.regno, & solio considere patris
Supplicium datur.an ne illis obsessa negarem?
Accessisse, sæpe ante deos testata,fidémque,
Immeritásque manus.subeo(prò dira potestas)
Exãgue imperiũ,& mœstã sine culmine Lemnon.
Iam magis atq; magis vigiles dolor angere sensus,
Et gemitus clari,& paulatim inuisa Polyxo,
Iam meminisse nefas iam ponere Manibus aras
*Concessum,& multum cineres * iurasse sepultos.* vv.iurare
Sic vbi ductorem trepidæ stabulique maritum,
Quem penes & saltus & adultæ gloria gentis
Massylo frangi stupuere sub hoste iuuencæ,
It truncum sine honore pecus,regemq; peremptum
Ipse ager,ipsi amnes,& muta armenta queruntur.
Ecce autem ærata dispellens æquora prora
Pelias intacti latè subit hospita ponti
Pinus agunt Minyæ.geminus fragor ardua canet
Per latera.abruptam credas radicibus ire
Ortygiam,aut fractum pelago decurrere montem.

Ast

Ast vbi suspensis siluerunt æquora tonsis,
Mitior & senibus Cygnis, & pectine Phœbi,
Vox media de puppe venit. maria ipsa carinæ
Accedunt. (post nosse datum est) Oeagrius illic
Accliuis malo medis intersonat Orpheus
Remigiis, tantosque iubet nescire labores.
Illis in Scythicum Boream iter. oráque primum
Cyaneis arctata vadis. nec Thracia visu
Bella ratæ, vario tecta incursare tumultu
Densarum pecudum, aut fugientum more volucrũ.
Heu vbi nunc furiæ? portus, amplexáque littus
Mœnia, qua longè pelago despectus aperto
Scandimus, & celsas turres. huc saxa, sudésque,
Armaq; mœsta virum, atq; infectos cædibus enses
Subuectant trepidæ, quin & squallentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare soluto
Non pudet audaces. rubuit mirata cateruas
Pallas, & aduerso risit Gradiuus in Aemo,
Tunc primum ex animis præceps amentia cessit.
Nec ratis illa salo, sed diuum missa per æquor
Iustitia, & pœna scelerum aduentare videntur.
Iamq; aberant terris, quantum Gortynia currunt
Spicula: cæruleo grauidam cùm Iuppiter imbri
Ipsa super nubem ratis armamenta Pelasgæ
Sistit agens. inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies, miscet tenebras. quìs protinus vnda
Concolor: obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiuntq; fretum, nigris redit humida tellus
Verticibus, totúmque Notis portantibus æquor

Pendet,

Pendet, & æquato iam iam prope sydera dorso
Frangitur, incertæ iam nec prior impetus alno.
Sed labat: extantem rostris modò gurgite in imo,
Nunc cœlo Tritona ferens: nec robora prosunt
Semideum heroum, puppémque insana flagellat
Arbor: & instabili procumbens pondere curuas
Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes.
Nos quoque per rupes, murorumq; aggere ab omni
Dũ labor ille viris, fretaq, indignãtur & Austri,
De super inualidis fluitantia tela lacertis:
(Quid nõ ausa manus?) Telamona, & Pelea contra
Spargimus, & nostro petitur Tirynthius arcu,
Illi quippe simul bello, pelagóque laborant
Pars clypeis munire ratem: pars æquora fundo
Egerere. ast alij pugnant, sed inertia motu
Corpora, suspensaq; carent conamine vires.
Instamus iactu telorum, & ferrea nimbis
Certat hyems: vastæq; sudes, fractique molares,
Spiculáque, & multa crinitum missile flamma,
Nunc pelago, nunc puppe cadũt. dat operta fragorẽ
Pinus, & adiunctis regemunt tabulata cauernis,
Talis Hyperborea virides niue verberat agros
Iuppiter. obruitur campis genus omne ferarum,
Deprensæq; cadunt volucres & messis amaro
Strata gelu. fragor inde iugis, inde amnibus ira.
Vt verò elisit nubes Ioue tortus ab alto
Ignis, & ingentes patuere in lumine nautæ.
Diriguere animi: manibusque horrore remissis
Arma aliena cadunt. redeunt in pectora sexus.

Cernimus

Cernimus Æacidas,muriſque immane minantẽ
Antæum,& longa pellentem cuſpide rupes
Iphiton.attonito manifeſtus in agmine ſupra eſt
Amphitryonales,puppémque alternus vtrinque
Ingrauat,& medius ardet deſcendere in vndas.
At leuis,& miſera nondum mihi notus Iaſon
Trãſtra per,& remos,impreſſáque terga virorum
Nunc magnum,Oeniden,nunc ille hortatibus Idã,
Et Talaum,& cana rorantem aſpergine ponti
Tyndariden iterans,gelidáque in nube parentis
Vela laborantem Calaim ſubnectere malo
Voce,manuque rogat.quatiunt impulſibus illi
Nunc freta,nunc muros,ſed nec ſpumãtia cedunt
Æquora,& incuſſæ redeunt à turribus haſtæ
Ipſe graues fluctus,clauúmque audire negantem
Laſſat agens Tiphys,pallétque,& plurima mutat
Imperia:ac leuas.dextráſque obtorquet in vndas
Proram naui fragis auidam concurrere ſaxis
Donec ab extrema cuneo ratis Aeſone natus
Palla dios,oleæ,Mopſi geſtamina ramos
Extulit,& ſocium turba prohibente popoſcit
Fœdera.præcipites vocem inuoluere procellæ.
Tunc modus armorum,paritérq; exhauſta quierũt
Flamina,confuſóque dies reſpexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora ſaltu.
Magnorum decora alta patrum.iã fronte ſereni,
Noſcendiq; habitu poſtquàm timor,iráque ceſſit
Vultibus arcana ſic fama erumpere porta

Cæl

Cælicolas, si quando domus, litusq; rubentum
Aethiopum, & mensas amor est intrare minores,
Dant fluuij montesq; locum. tum terra superbit
Greßibus, & paulum respirat cælifer Atlas
Hic & ab asserto nuper Marathone superbum
Thesea Ismarios Aquilonia pignora fratres,
Vtraq; quis rutila stridebant tempora penna,
Cernimus, hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & duræ similẽ nihil Orphea Thracæ
Tunc prolem Calydone satam, generumq; profundi
Nereos. ambiguo visus errore lacessunt
Oebalidæ gemini chlamys huic, chlamys ardet, &
Ambo hastile gerunt, humeros exertus vterq; [illi
Nudus vterque genas, simili coma fulgurat astro
Ardet iter, magnique sequens vestigia mutat
Herculis, & tarda quamuis se mole ferentem.
Vix cursu tener æquat Hylas. Lernæaque tollens
Arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
Ergo iterum Venus, & tacitis corda aspera flãmis
Lemnia dum pertentat amor. tunc regia Iuno
Arma habitusque virum, pulchræq; insignia gẽtis
Mentibus insinuat, certatimque ordine cunctæ
Hospitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere obliuia curis.
Tunc epulæ, felixque sopor, noctesque quietæ
Nec superum sine mente reor, placuere fatentes.
Forsitan & nostræ fatum excusabile culpæ
Noscere cura, duces. cinerem furiasque meorum
Testor, vt externas non sponte aut crimine tædas

Attigerim(sic cura deum)& si blandus Iason
Virginibus dare vincla nouis.sua iura cruentum
Phasin habent.alios Col.hi generastis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt sydera longis
Solibus,& velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies,partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa [illegible]men thalami monimenta coacti
Enitor geminos,duroque sub hospite mater
Nomen aui renouo.nec quæ fortuna relictis
Nosse datũ,iam plena quater quinquennia pergũt,
Si modo fata sinunt,aluitque rogata Lycaste.
Detumuere animi maris,& clementior Auster
Vela vocat.ratis ipsa moram,portusque quietos
Odit,& assueti tendit retinacula saxi:
Inde fugam Minyæ,sociosque appellat Iason
Efferus.O vtinam iam tum mea littora rectis
Prætervectus aquis,cui non sua pignora cordi,
Non promissa fides.certe stat fama remotis
Gentibus,æquorei redierunt vellera Phryxi.
Vt stata lux pelago,venturumque æthera sensit
Tiphys,& occidui rubuere cubilia Phœbi:
[illegible]eu iterum gemitus,iterumque nouissima nox est.
[illegible] reserata dies,& iam rate celsus Iason
[illegible]t,primoque ferit dux verbere pontum.
Vix [illegible]opulis,& summo vertice montis,
Ire iube[illegible]fli dirimentes terga profundi
Illos,& [illegible],donec lassauit euntes
Spumea porre[illegible]ue polo contexere visa est
Prosequimur visi[illegible]
Lux oculos,longum[illegible] Aequor

Aequor,& extremi pressit freta margine caeli.
Fama subit portus, rectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio. mihi crimina nulla,
Et vacuos arsisse rogos: fremit impia plebes
Sontibus accensae stimulis facinusque reposcunt.
Quin etiam occultae vulgo increbescere voces.
Soláne fida fuis? nos autem in funere laetae?
Nõ deus haec, fatũque quod imperat urbe nefanda.
Talibus exanimis dictis (& triste propinquat
Supplicium) nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata sequor, funestaque moenia linquo:
Qua fuga nota patris. sed non iterum obuius Euan.
Nam me praedonum manus huc appulsa tacentem
Arripit,& vestras famulam transmittit in oras.
Talia Lernaeis iterat dum regibus exul
Lemnias,& longa solatur damna querela,
Immemor absentis (sic Di suasistis) alumni.
Ille graues oculos, languentiáque ora comanti
Mergit humo, fessúsque diu puerilibus actis
Labitur in somnos, prensa manus haeret in herba.
Interea campis nemoris sacer horror Achaei
Terrigena erigitur serpens, tractuque soluto
Immanem sese vehit, ac post terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi stat in ore veneni
Spuma virẽs. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis,& aurata crudelis gloria frontis (dunci
Prominet. Inachio sanctum dixere tonanti
Agricolae, cui cura loci,& syluestribus aris
Pauper honos. nunc ille dei circundare templa

Attigerim (ſic cura deum) & ſi blandus Iaſon
Virginibus dare vincla nouis. ſua iura cruentum
Phaſin habent. alios Colchi generaſtis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt ſydera longis
Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partuſque in vota ſoluti,
Et non ſperatis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipſa tamen thalami monimenta coacti
Enitor geminos, duroque ſub hoſpite mater
Nomen aui renouo. nec quæ fortuna relictis
Noſſe datũ, iam plena quater quinquennia pergũt,
Si modo fata ſinunt, aluitque rogata Lycaſte.
Detumuere animi maris, & clementior Auſter
Vela vocat. ratis ipſa moram, portuſque quietos
Odit, & aſſueti tendit retinacula ſaxi:
Inde fugam Minyæ, ſocioſque appellat Iaſon
Efferus. O vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis, cui non ſua pignora cordi,
Non promiſſa fides. certe ſtat fama remotis
Gentibus, æquorei redierunt vellera Phryxi.
Vt ſtata lux pelago, venturumque æthera ſenſit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouiſſima nox eſt.
Vix reſerata dies, & iam rate celſus Iaſon
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos, & ſcopulis, & ſummo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi
Proſequimur viſu, donec laſſauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere viſa eſt

Aequor

Aequor,& extremi preßit freta margine cœli.
Fama subit portus,vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio.mihi crimina nulla,
Et vacuos arsisse rogos:fremit impia plebes
Sontibus accensæ stimulis facinusque reposcunt.
Quin etiam occultæ.vulgo increbescere voces.
Soláne fida suis?nos autem in funere lætæ?
Nō deus hæc,fatũque quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis(& triste propinquat
Supplicium)nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata sequor,funestaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris.sed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulsa tacentem
Arripit,& vestras famulam transmittit in oras.
Talia Lernæis iterat dum regibus exul
Lemnias,& longa solatur damna querela,
Immemor absentis(sic Di suasistis)alumni.
Ille graues oculos,languentiáque ora comanti
Mergit humo,feßúsque diu puerilibus actis
Labitur in somnos,prensa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris sacer horror Achæi
Terrigena erigitur serpens,tractuque soluto
Immanem sese vehit,ac post terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi stat in ore veneni
Spuma virẽs. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis,& auratæ crudelis gloria frontis (dunci
Prominet.Inachio sanctum dixere tonanti
Agricolæ,cui cura loci,& syluestribus aris
Pauper honos.nunc ille dei circundare templa

Attigerim (sic cura deum) & si blandus Iason
Virginibus dare vincla nouis. sua iura cruentum
Phasin habent. alios Colchi generastis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt sydera longis
Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa tamen thalami monimenta coacti
Enitor geminos, duroque sub hospite mater
Nomen aui renouo. nec quæ fortuna relictis
Nosse datũ, iam plena quater quinquennia pergũt,
Si modo fata sinunt, aluitque rogata Lycaste.
Detumuere animi maris, & clementior Auster
Vela vocat. ratis ipsa moram, portusque quietos
Odit, & assueti tendit retinacula saxi:
Inde fugam Minyæ, sociosque appellat Iason
Efferus. O vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis, cui non sua pignora cordi,
Non promissa fides. certe stat fama remotis
Gentibus, æquorei redierunt vellera Phryxi.
Vt stata lux pelago, venturumque æthera sensit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouissima nox est.
Vix reserata dies, & iam rate celsus Iason
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos, & scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere visa est.

Aequor

Aequor,& extremi preſſit freta margine cœli.
Fama ſubit portus,vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio.mihi crimina nulla,
Et vacuos arſiſſe rogos:fremit impia plebes
Sontibus accenſæ ſtimulis facinuſque repoſcunt.
Quin etiam occultæ.vulgo increbeſcere voces.
Soláne fida ſuis? nos autem in funere lætæ?
Nō deus hæc,fatūque quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis(& triſte propinquat
Supplicium)nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata ſequor,funeſtaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris.ſed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulſa tacentem
Arripit,& veſtras famulam tranſmittit in oras.
Talia Lernaïs iterat dum regibus exul
Lemnias,& longa ſolatur damna querela,
Immemor abſentis(ſic Di ſuaſiſtis)alumni.
Ille graues oculos,languentiáque ora comanti
Mergit humo,feſſúſque diu puerilibus actis
Labitur in ſomnos,prenſa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris ſacer horror Achæi
Terrigena erigitur ſerpens,tractuque ſoluto
Immanem ſeſe vehit,ac poſt terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi ſtat in ore veneni
Spuma vires. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis,& auratæ crudelis gloria frontis (dunci
Prominet.Inachio ſanctum dixere tonanti
Agricolæ,cui cura loci,& ſylueſtribus aris
Pauper honos.nunc ille dei circundare templa

Attigerim (sic cura deum) & si blandus Iason
Virginibus dare vincla nouis. sua iura cruentum
Phasin habent. alios Colchi generastis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt sydera longis
Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa tamen thalami monimenta coacti
Enitor geminos, duroque sub hospite mater
Nomen aui renouo. nec quæ fortuna relictis
Nosse datũ, iam plena quater quinquennia pergũt,
Si modo fata sinunt, aluitque rogata Lycaste.
Detumuere animi maris, & clementior Auster
Vela vocat. ratis ipsa moram, portusque quietos
Odit, & assueti tendit retinacula saxi:
Inde fugam Minyæ, sociosque appellat Iason
Efferus. O vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis, cui non sua pignora cordi,
Non promissa fides. certe stat fama remotis
Gentibus, æquorei redierunt vellera Phryxi.
Vt stata lux pelago, venturumque æthera sensit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouissima nox est.
Vix reserata dies, & iam rate celsus Iason
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos, & scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere visa est

Aequor

Aequor,& extremi preſsit freta margine cœli.
Fama ſubit portus,vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio,mihi crimina nulla,
Et vacuos arſiſſe rogos:fremit impia plebes
Sontibus accenſa ſtimulis facinuſque repoſcunt.
Quin etiam occultæ vulgo increbeſcere voces.
Soláne fida fuis? nos autem in funere lætæ?
Nõ deus hæc,fatũque quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis(& triſte propinquat
Supplicium)nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata ſequor,funeſtaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris.ſed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulſa tacentem
Arripit,& veſtras famulam tranſmittit in oras.
Talia Lernæis iterat dum regibus exul
Lemnias,& longa ſolatur dam na querela,
Immemor abſentis(ſic Di ſuaſiſtis)alumni.
Ille graues oculos,languentiáque ora comanti
Mergit humo,feſsúſque diu puerilibus actis
Labitur in ſomnos,prenſa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris ſacer horror Achæi
Terrigena erigitur ſerpens,tractuque ſoluto
Immanem ſeſe vehit,ac poſt terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi ſtat in ore veneni
Spuma virẽs. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis,& aurata crudelis gloria frontis (dunci
Prominet.Inachio ſanctum dixere tonanti
Agricolæ,cui cura loci,& ſylueſtribus aris
Pauper honos.nunc ille dei circundare templa

*Cernimus Æacidas, murisque immane minantẽ
Antæum, & longa pellentem cuspide rupes
Iphiton. attonito manifestus in agmine supra est
Amphitryonales, puppémque alternus vtrinque
Ingrauat, & medius ardet descendere in vndas.
At leuis, & misera nondum mihi notus Iason
Trãstra per, & remos, impreßáque terga virorum
Nunc magnum, Oeniden, nunc ille hortatibus Idã,
Et Talaum, & cana rorantem aspergine ponti
Tyndariden iterans, gelidíque in nube parentis
Vela laborantem Calaim subnectere malo
Voce, manuque rogat. quatiunt impulsibus illi
Nunc freta, nunc muros, sed nec spumãtia cedunt
Æquora, & incussæ redeunt à turribus hastæ
Ipse graues fluctus, clauúmque audire negantem
Lassat agens Tiphys, pallétque, & plurima mutat
Imperia: ac leuas. dextrásque obtorquet in vndas
Proram naufragis auidam concurrere saxis
Donec ab extrema cuneo ratis Æsone natus
Palla dios, oleæ, Mopsi gestamina ramos
Extulit, & socium turba prohibente poposcit
Fœdera. præcipites vocem inuoluere procellæ.
Tunc modus armorum, pariterq; exhausta quierũt
Flamina, confusóque dies respexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora saltu.
Magnorum decora alta patrum. iã fronte sereni,
Noscendiq; habitu postquàm timor, iráque cessit
Vultibus arcana sic fama erumpere porta*

Cæl

Cælicolas, si quando domus, littusq; rubentum
Aethiopum, & mensas amor est intrare minores,
Dant fluuij montesq; locum. tum terra superbit
Gressibus, & paulum respirat cælifer Atlas
Hic & ab asserto nuper Marathone superbum
Thesea Ismarios Aquilonia pignora fratres,
Vtraq; quis rutila stridebant tempora penna,
Cernimus, hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & duræ similē nihil Orphæa Thracæ
Tunc prolem Calydone satam, generumq; profundi
Nereos. ambiguo visus errore lacessunt
Oebalidæ gemini chlamys huic, chlamys ardet, &
Ambo hastile gerunt, humeros exertus vterq; [illi
Nudus vterque genas, simili coma fulgurat astro
Ardet iter, magnique sequens vestigia mutat
Herculis, & tarda quamuis se mole ferentem.
Vix cursu tener æquat Hylas. Lernæaque tollens
Arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
Ergo iterum Venus, & tactis corda aspera flāmis
Lemnia dum pertentat amor. tunc regia Iuno
Arma habitusque virum, pulchraq; insignia gēti s
Mentibus insinuat, certatimque ordine cunctæ
Hospitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere obliuia curis.
Tunc epulæ, felixque sopor, noctesque quietæ
Nec superum sine mente reor, placuere fatentes.
Forsitan & nostræ fatum excusabile culpæ
Noscere cura, duces. cinerem furiasque meorum
Testor, vt externas non sponte aut crimine tædas

Attigerim (sic cura deum) & si blandus Iason
Virginibus dare vincla nouis. sua iura cruentum
Phasin habent. alios Colchi generastis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt sydera longis
Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa tamen thalami monimenta coacti
Enitor geminos, duroque sub hospite mater
Nomen aui renouo. nec qua fortuna relictis
Nosse datũ, iam plena quater quinquennia pergũt,
Si modo fata sinunt, aluitque rogata Lycaste.
Detumuere animi maris, & clementior Auster
Vela vocat. ratis ipsa moram, portusque quietos
Odit, & assueti tendit retinacula saxi:
Inde fugam Minyæ, sociosque appellat Iason
Efferus. O vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis, cui non sua pignora cordi,
Non promissa fides. certe stat fama remotis
Gentibus, æquorei rediêrunt vellera Phryxi.
Vt stata lux pelago, venturumque æthera sensit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouissima nox est.
Vix reserata dies, & iam rate celsus Iason
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos, & scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere visa est

Aequor

Æquor,& extremi preſſit freta margine cœli.
Fama ſubit portus,vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio.mihi crimina nulla,
Et vacuos arſiſſe rogos:fremit impia plebes
Sontibus accenſæ ſtimulis facinuſque repoſcunt.
Quin etiam occultæ.vulgo increbeſcere voces.
Soláne fida ſuis?nos autem in funere lætæ?
Nõ deus hæc,fatũque quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis(& triſte propinquat
Supplicium)nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata ſequor,funeſtaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris.ſed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulſa tacentem
Arripit,& veſtras famulam tranſmittit in oras.
Talia Lernæis iterat dum regibus exul
Lemnias,& longa ſolatur damna querela,
Immemor abſentis(ſic Di ſuaſiſtis)alumni.
Ille graues oculos,languentiáque ora comanti
Mergit humo,feſſúſque diu puerilibus actis
Labitur in ſomnos,prenſa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris ſacer horror Achæi
Terrigena erigitur ſerpens,tractuque ſoluto
Immanem ſeſe vehit,ac poſt terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi ſtat in ore veneni
Spuma virẽs. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis,& auratæ crudelis gloria frontis (dunci
Prominet.Inachio ſanctum dixere tonanti
Agricolæ,cui cura loci,& ſylueſtribus aris
Pauper honos.nunc ille dei circundare templa

Ore vago labens, miseræ nunc robora sylua
Atterit, & vastas tenuat complexibus ornos.
Sæpe super fluuios geminæ iacet aggere ripæ
Continuus, squammisque incisus adæstuat amnis
Sed nunc Ogygij iussis quando omnis anhelat
Terra dei, trepidæque latent in puluere Nymphæ,
Sæuior anfractu laterum sinuosa retorquens
Terga solo, siccique nocens furit igne veneni
Stagna, per, arentesque lacus, fontesque repressos
Voluitur, & vacuis fluuiorum in vallibus errat.
Incertusque sui liquidum nunc aera lambit
Ore supinato. nunc arua gementia radens
Pronus adhæret humo. si quid viridantia sudent
Gramina percussæ calidis afflatibus herbæ,
Qua tulit ora cadunt, moriturque ad sibila campus
Quantus ab Arctois discriminat æthera plaustris
Anguis, & vsque notos, alienumque exit in orbẽ,
Quantus & ille sacris spiris intorta mouebat
Cornua Parnaßi, donec ti bi Delia fixus
Vexit arundineam centeno vulnere syluam.
vv. puer Quis tibi paruę* deus tam magni pondera fati
Sorte dedit? túne hoc vix prima ad limina vitæ
Hoste iaces? an vt inde sacer per sæcula Graiis
Gentibus, & tanto dignius morerere sepulchro?
Occidis extremæ districtus verbere caudæ
Ignaro serpente puer: fugit illicet artus
Somnus, & in solam patuerunt lumina mortem.
Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
Excidit, & ruptis immutuit ore querelis

Qua-

Qualia non totas peragunt insomnia voces.
Audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
Examinis genua ægra rapit. iam certa maiorum
Mentis ab augurio, sparsoque per omnia visu
Lustrat humum quærens, & nota vocabula paruo
Ne quicquã ingeminãs. nusquã ille & prata recen-
Amisere notas. viridi piger accubat hostis (tes
Collectus gyro, spatiosáque iugera complet,
Sic etiam obliqua ceruicem expostus in aluo.
Horruit infelix visu. longoq; profundum
Incendit clamore nemus, nec territus ille,
Sed iacet. Argolicas vlulatus flebilis aures
Impulit. extemplo monitu ducis aduolat ardens
Arcas eques, causamq; refert. tum squãmeá demum
Toruus ad armorum radios, fremitumque virorum
Colla mouet, rapit ingenti conamine saxum
Quo discretus ager, vacuasque impellit in auras
Arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondã
Librati saliunt portarum in claustra molares.
Cassa duci, virtus. nam mollia colla refusus
In tergum serpens venientem exhauserat ictum.
Dat sonitum tellus, nemorumque per auia densi
Dissultant nexus. at non mea vulnera clamat,
(Et trabe fraxinea Capaneus subijt obuius) vnquã
Effugies. seu tu pauidi ferus incola luci
Siue deus, vtinámque deis concessa voluntas.
Non si consertum super hæc tua membra Giganta
Subueheres. volat hasta tremẽs, & hiãtia monstri
Ora subit, linguæque secat fera vincla trisulca.

Perque iubas stantes, capitisque insigne corusci
Emicat, & nigri sanie perfusa cerebri
Figitur hasta solo. longus vix tota peregit
Membra dolor. rapido celer ille volumine telum
Circuit, auulsumque ferens in opaca refugit
Templa dei. hic magno tellurem pondere mensus
Implorantem animam dominis aßibilat aris.
Illum & cognata stagna indignantia Lernæ,
Floribus & vernis aßuetæ spargere Nymphæ,
Et Nemees reptatus ager, lucosque per omnes
Syluicolæ, fracta gemuistis arundine Fauni.
Ipse etiam è summa iam tela poposcerat Aetna
Iuppiter, & dudum nimbique, hyemesq; coibant.
Ni minor ira deo, grauioráque tela mereri
Seruatus Capaneus. moti tamen ora cucurrit
Fulminis, & summas libauit vertice cristas.
Iamque pererratis infelix Lemnia campis
Liber vt angue locus, modico super aggere longè
Pallida sanguineis infectas roribus herbas
Prospicit. huc magno cursum rapit effera luctu.
Agnoscitque nefas: terræq; illisa nocenti
Fulminis in morem, non verba in funere primo,
Non lachrymas habet. ingeminat misera oscula tā-
Incūbens, animæque fugā per membra tepentē (tū
Quærit hians. non ora loco, non pectora restant.
rupta **Rapta cutis. tenera oßa patent, nexusque madētes*
Sanguinis imbre noui. totumque in vulnere corpus.
Ac veluti aligeræ sedem, fœtusque parentis
Cum piger vmbrosa populatus in ilice serpens,

Illa

Illa redit, querulaque domus mirata quietem
Stat super impendens, aduectosque horrida mœsto
Exeutit ore cibos: cum solus in arbore cara
Sanguis, & errantes per capta cubilia plumæ.
Vt laceros artus gremio miseranda recepit,
Intexitque comis, tandem laxata dolore
Vox inuenit iter, gemitusq; in verba soluti.
O mihi deserta natorum dulcis imago
Archemore. O rerum & patriæ solamen ademptæ,
Seruitijque decus, qui te mea gaudia sontes
Extinxere dei? modo quem digressa reliqui
Lasciuum, & prono vexantem gramina cursu?
Heu vbi syderei vultus, vbi verba ligatis
Imperfecta sonis? risusque & murmura soli
Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argos
Sueta loqui, & longa somnum suadere querela?
Sic equidem luctus solabar, & vbera paruo
Iam materna dabam, cui nunc venit irritus ori
Lactis, & infelix in vulnera liquitur imber?
Nosco deos. ô dura mei præsagia somni,
Nocturniq; mĕtus, & nunquā impunè per vmbras
Attonitæ mihi visa Venus. quos arguo diuos?
Ipsa ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Exposui fatis. quæ mentem insania traxit?
Tantáne me, tantæ tenuere obliuia curæ?
Dum patrios casus, famæq; exorsa retracto
Ambitiosa meæ, pietas hæc magna, fidesque!
**Exolui tibi Lemne nefas. vbi lætifer anguis* I. b sol
rte duces. si qua est meriti mihi gratia duri, ca. Exsol

Si quis honos dictis.aut vos extinguite ferro,
Ne tristes dominos,orbámque inimica reuisam
Eurydicen,quanquam haud illi mea cura dolendo
Cesserit,hocne ferens onus illatabile matris
Trāsfundā gremio?quā me prius ima sub vmbras
Mergat humus?simul hæc. terráque & sanguine
Sordida magnorum circa vestigia regum [vultum
Vertitur,& tacitè mœrentibus imputat vndas.
Et iam sacrifici subitus per tecta Licurgi
Nuntius impleat lachrymis,ipsumque domumq;.
Ipsum aduentantem Persei vertice sancto
Montis,vbi aduerso dederat profecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quassabat ab extis.
Hic sese Argolicis immunem seruat ab armis
Haud animi vacuus,sed templa araque tenebant.
Nec dum etiam responsa deum,monitusq; vetusti
Exciderant,voxque ex adytis accepta profundis
Prima Licurge dabis Dyrcæo funera bello.
Id cauet,& mœstus vicini puluere Martis
Angitur ad lituos,periturisque inuidet armis.
Ecce fides superum laceras comitata Thoantis
Aduehit exequias.contra subit obuia mater
Fœmineos cœtus plangentiáque agmina ducens.
At nō magnanimo pietas ignaua Licurgo,
Fortior ille malis,lachrymasque insana resorbet
Ira patris. longo rapit arua morantia passu
Vociferans.Illa autem vbi nā?cui parua cruoris
Lætáue damna mei?viuitne? impellite raptam,
Ferte citi comites.faxo omnis fabula Lemni

Et

Et pater,& tumidæ generis mendacia sacri
Exciderint,ibat, letumque inferre parabat
Ense furens rapto.venienti Oeneius heros
Impiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac simul infrendens,Siste hunc vesane furorem
Quisquis es,& pariter Capaneus,acerque reducta
Affuit Hippomedon, rectoque Erimanthius ense
Ac iuuenem multo perstringunt lumina. at inde
Agrestum pro rege manus.quos inter Adrastus
Mitior,& sociæ meritus commercia vitæ
Amphiaraus ait:Ne quæso absistite ferro,
Vnus auum sanguis,neve indulgete furori.
Tuque prior.sed non sedato pectore Tydeus
Subiicit,Anne ducem,seruatricemque cohortis
Inachiæ ingratis coram tot millibus audes
Mactare in tumulos?quanti pro funeris vltor!
Cui regnum,genitorque Thoas,& Lucidus Euan
Stirpis auus.timidóne parum quod gentibus actis
Vndique in arma tuis,inter rapida agmina pacē
Solus habes?habeas,& te victoria gratum
Inueniat tumulis etiãnum hæc fata gementem.
Dixerat,& tandem cunctante modestior ira
Ille refert,equidem non vos ad mœnia Thebes
Rebar, & hostiles huc aduenisse cateruas.
Pergite in excidium socij,si tãta voluptas
Sãguinis:imbuite arma domi:atq; hæc irrita dudũ
Tẽpla Iouis(quid enim haud licitũ?) ferat impius
Si vilem tãti premerrent cũ pectora luctus, [ignis
In famulã ius esse ratus,dominoque,ducique.

Nuntius, extinctæ miserando vulnere prolis.
Ergo adsunt comites (prô fors, & cæca futuri
Mens hominũ) regique fauent. sed Lemnos ad aures
Vt primum, ductusque Thoas, per tela manusque
Irruerant, matremque auidis complexibus ambo
Diripiunt flentes, alternaque pectora mutant.
Illa velut rupes immoto saxea visu
Hæret, & expertis, non audet credere diuis.
Vt vero & vulgus, & signa Argoa relictis
Ensibus, atque humeris amborum intextus Iason,
Cesserunt luctus, turbataq; munere tanto
Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
Addita signa polo, lætoque vlulante tumultu
Tergáque, & æra dei motas crepuere per auras.
Tunc prius Oeclydes, vt prima silentia vulgi
Mollior ira dedit, placidasque accessit ad aures:
Audite ô ductor Nemeæ, lectique potentes
Inachidæ, quæ certus agi manifestat Apollo.
Iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis
Luctus adest, recto descendunt limite Parcæ
Et sitis interitu fluuiorum, & letifer anguis,
Et puer, heu nostri signatus nomine fati
Archemorus. cuncta hæc superum demissa suprema
Mente fluunt. differte animos, festinaque tela
Ponite. mansuris donandus honoribus infans.
Et meruit. dat pulchra suis libamina virtus
Manibus, atq; vtinam plures innectere pergas
Phœbe moras, semperque nouis bellare vetemur
Casibus, & semper Thæbe funesta recedat.

At vos magnorum transgreſsi fata parentum
Felices,longum quibus hinc per ſęcula nomen,
Dum Lernęa palus,& dum pater Inachus ibit
Dum Nemeę tremulas cāpis iaculabitur vmbras,
Ne fletu violate ſacrum,ne plangite diuos.
Nam deus, iſte Deus.Pylię nec fata ſenectę
Maluerit,Phrygiis aut degere longius amnis
Finierat,cęloque cauam nox induit vmbram.

P. STATII PAPINII

THEBAID. LIB. VI.

NVntia multiuago Danaas perlabitur vrbes
Fama gradu,ſancire nouo ſollennia buſto
Inachidas,ludumq; ſuper quo Martia bellis
Pręſudare paret,ſeſeque accendere virtus
Gratum ex more decus.Primus Piſęa per arua
Hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem,
Puluereumque fera crinem detorſit oliua
Proxima vipereo celebrauit libera nexu
Phocis Apollineę bellum puerile pharetrę
Mox circum triſtes ſeruata Palęmonis aras
Nigra ſuperſtitio.quoties animoſa reſumit
Leucothoe gemitus,& amica ad littora feſta
Tempeſtate venit,planctu conclamat vterque
Iſthmos Echionię reſponſant flebile Thebę.
Et nunc eximij regum quibus Argos alumnis
Connexum cęlo,quorúmque ingentia tellus

Ao-

Aonis,& Tyriæ suspirāt nomina matres
Concurrunt,nudásque mouent in prælia vires.
Ceu primum ausuræ trans alta ignota biremes
Seu Thyrrenā hyemē,seu stagna Aegea lacessūt,
Tranquillo prius arma lacu.clauumque leuesque
Explorant remos,atque ipsa pericula discunt,
At cum experta cohors:tum pontū irrumpere freta
Longius,ereptásque oculis non quærere terras.
Clara laboriferos cælo Titonia currus
Extulerat,vigilesque deæ pallentis habenas
Et nox,& cornu fugiebat Somnus inani
Iam plangore viæ,gemitu iam regia mugit
Flebilis acceptos longe nemora auia frangunt
Multiplicántque sonos.sedet ipse exutus honoro
Vittarum nexu genitor,squallentiáque ora
Sparsus,& incultā ferali puluere barbam.
Asperior contra,planctusque egressa viriles
Exemplo famulas premit,hortaturque volentes
Orba parens.lacerásque super procumbere nati
Relliquias ardet.totiesque auulsa refertur.
Arcet,& ipse pater.mox vt mærentia dignis
Vultibus Inachij penetrarunt limina reges,
Ceu noua tunc clades,& primo saucius infans
Vulnere.lætalisve irrumpere atria serpens:
Sic alium ex alio quāquam lassata fragorem
Pectora congeminant,integratoque resultant
Accensæ clamore fores.sensere Pelasgi
Inuidiā,& lachrymis excusant crimen obortis.
Ipse datum quoties,intercisoque tumultu

Festinus voti pater, insontesq; sagittas.
Iam tunc & nota stabulis de gente probatos
In nomen pascebat equos, cinctúsque sonantes
Armáque maiores expectatura lacertos.
Spes auidæ, quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusque insignia regni
Purpureos? sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
Damnat atrox, suáque ipse pares gestamina ferri,
Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus instat
Auguris, aëriam truncis nemorumque ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæsi
Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
His labor abscissam Nemeen, vmbrosaque Tempe
Præcipitare solo, lucosque ostendere Phœbo.
Sternitur extemplo veteres incædua ferro
Sylua comas, largæ qua non opulentior vmbræ
Argolicos inter, saltusque educta Lycæos
Extulerat super astra caput. stat sacra senectæ
Numine, nec solos hominum transgressa veterno
Fertur auos, nymphas etiam mutasse superstes,
Eaunorumque greges. aderat miserabile luco
Excidium. fugere feræ, nidosque tepentes
Absiliunt (metus vrget) aues. cadit ardua fagus,
Chaoniumque nemus, brumáque illæsa cupressus.
Procumbunt piceæ, flammis alimenta supremis,
Ornique, iliceæque trabes, metuendáque succo
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.

Hinc

Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclināt intonsa cacumina terræ
Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
Flāma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia cana Pales, Syluánusque arbiter vmbræ.
Semideumque pecus. migrātibus aggemit illis
Sylua, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias: ducunt, sternuntque abiguntque, feruntq́;
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur:
Iámque pari cumulo geminas hāc tristibus vmbris.
Ast illam superis æquus labor auxerat aras
Cum signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopem monstrasse ferebāt
Exequiale sacrum, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Siphylon deduxerat vrnas
Portāt inferias, arsuráque fercula primi
Graiorum titulisque pios testātur honores
Gentis quisque suæ. longo post tempore surgit
Colla super iuuenum (numero dux legerat omni)
Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres. genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine, vallant

Ina

Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & iuuentæ concedunt plangere matri.
Illic infaustos, vt primùm egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque, & longis præfata vlulatibus infit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil sæuum reputans. & enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebásque ignara timerem?
Cui superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus? at tua nondum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plāgitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrúmque tuli. dum desidæ cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parentem,
Insontésque manus. en quam ferale putemus
*Abiurasse sacrum, & Lemni * gentilibus vnam*
Immunem furijs. hæc illa, & creditis ausæ?
Hæc pietate potens? solis abiecit in aruis
Non regem, dominúmve? alienos (impia) partus,
Hoc tantum, syluæq; infamis tramite liquit.
Quē nō anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?) tantum cæli violentior aura, [leti
Impulsæq; noto frondes, cassúsque valeret
Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
Orba habeo, fixum matri, immotúmque manebat
Hac altrice nefas. at quin & bland[illegible] & illam

* l. de gētibus

Matre

Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclināt intonsa cacumina terræ
Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
Flāma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia cana Pales, Syluánusque arbiter vmbræ.
Semideumque pecus. migrātibus aggemit illis
Sylua, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias: ducunt, sternuntque abiguntque, feruntq;
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur:
Iámque pari cumulo geminas hāc tristibus vmbris.
Ast illam superis æquus labor auxerat aras
Cum signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopem monstrasse ferebāt
Exequiale sacrum, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Siphylon deduxerat vrnas
Portāt inferias, arsuráque fercula primi
Graiorum titulisque pios testātur honores
Gentis quisque suæ. longo post tempore surgit
Colla super iuuenum (numero dux legerat omni)
Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres. genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine; vallant

Ina

Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & inuentæ concedunt plangere matri.
Illic infaustos, vt primùm egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque, & longis præfata vlulatibus insit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil sæuum reputans. & enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebásque ignara timerem?
Cui superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus ? at tua nondum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plãgitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cadis acerbæ
Ante tubas ferrúmque tuli. dum desidæ cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parentem,
Insontésque manus. en quam ferale putemus
*Abiurasse sacrum, & Lemni * gentilibus vnam*
Immunem furijs. hæc illa, & creditis ausæ?
Hæc pietate potens ? solis abiecit in aruis
Non regem, dominúmve? alienos (impia) partus,
Hoc tantum, syluaq; infamis tramite liquit.
Quẽ nõ anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?) tantùm cæli violentior aura, [leti
Impulsæq; noto frondes, cassúsque valeret
Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
Orba habeo, fixum matri, immotúmque manebat
Hac altrice nefas. at quin & blandæ, & illam

* l. de gẽtibus

Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclināt intonsa cacumina terra
Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
Flāma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia cana Pales, Syluánusque arbiter vmbræ.
Semideumque pecus. migrātibus aggemit illis
Sylua, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias: ducunt, sternuntque abiguntque, feruntq́;
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur.
Iámque pari cumulo geminas hāc tristibus vmbris.
Ast illam superis æquus labor auxerat aras
Cum signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopem monstrasse ferebāt
Exequiale sacrum, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Siphylon deduxerat vrnas
Portāt inferias, arsuráque fercula primi
Graiorum titulisque pios testātur honores
Gentis quisque suæ. longo post tempore surgit
Colla super iuuenum (numero dux legerat omni)
Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres. genītricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine; vallant

Ina

Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & iuuentæ concedunt plangere matri.
Illic infaustos, vt primùm egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque, & longis præfata vlulatibus infit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil sauum reputans. & enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebásque ignara timerem?
Cui superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus? at tua nondum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plãgitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrúmque tuli. dum desidæ cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parentem,
Insontésque manus. en quam ferale putemus
*Abiurasse sacrum, & Lemni * gentilibus vnam* * l. de gẽtibus
Immunem furijs. hæc illa, & creditis ausæ?
Hæc pietate potens? solis abiecit in aruis
Non regem, dominúmve? alienos (impia) partus,
Hoc tantum, syluæq; infamis tramite liquit.
Quẽ nõ anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?) tantum cæli violentior aura, [leti
Impulsæq; noto frondes, cassúsque valeret
Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
Orba habeo, fixum matri, immotúmque manebat
Hac altrice nefas. at quin & blandæ & illam

Hinc audax abies,& odoro vulnere pinus
Scinditur,acclināt intonsa cacumina terræ
Alnus amica fretis,nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus.non sic euersa feruntur
Ismara,cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
Flāma nemus.linquunt flentes dilecta locorum
Otia cana Pales,Syluánusque arbiter vmbræ.
Semideumque pecus.migrātibus aggemit illis
Sylua,nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit,vix signa audita,nec vrbem
Inuenias:ducunt,sternuntque abiguntque,feruntq;
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur.
Iámque pari cumulo geminas hāc tristibus vmbris.
Ast illam superis æquus labor auxerat aras
Cum signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta.Pelopem monstrasse ferebāt
Exequiale sacrum,carmenque minoribus vmbris
Vtile.quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Siphylon deduxerat vrnas
Portāt inferias,arsuráque fercula primi
Graiorum titulisque pios testātur honores
Gentis quisque suæ.longo post tempore surgit
Colla super iuuenum(numero dux legerat omni)
Ipse fero clamore torus.cinxere Lycurgum
Lernæi proceres.genitricem mollior ambit
Turba,nec Hypsipyle raro subit agmine,vallant

Ina

Inachidæ memores,ſuſtentant liuida nati
Brachia, & inuentæ concedunt plangere matri.
Illic infauſtos,vt primùm egreſſa penates
Eurydice,nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque,& longis præfata vlulatibus inſit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate ſequi,nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil ſæuum reputans.& enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebáſque ignara timerem?
Cui ſuperum noſtro committere ſanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit ſcelus ? at tua nondum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plāgitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrúmque tuli.dum deſidæ cura
Credo ſinus fidos altricis,& vbera mando.
Quid ni ego? narrabat ſeruatum fraude parentem,
Inſontéſque manus.en quam ferale putemus
*Abiuraſſe ſacrum,& Lemni * gentilibus vnam* * l. de gētibus
Immunem furijs.hæc illa,& creditis auſæ?
Hæc pietate potens ? ſolis abiecit in aruis
Non regem,dominúmve? alienos(impia)partus,
Hoc tantum,ſyluaq; infamis tramite liquit.
Quē nō anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?)tantum cæli violentior aura, [leti
Impulſæq; noto frondes,caſſúſque vaieret
Exanimare timor. Nec vos inceſſere luctu
Orba habeo,fixum matri,immotúmque manebat
Hac altrice nefas.at quin & bland[illegible] & illam

T *Matre*

Festinus voti pater, insontesq; sagittas.
Iam tunc & nota stabulis de gente probatos
In nomen pascebat equos, cinctúsque sonantes
Armáque maiores expectatura lacertos.
Spes auida, quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusque insignia regni
Purpureos? sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
Damnat atrox, suáque ipse pares gestamina ferri,
Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus instat
Auguris, aëriam truncis nemorumque ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæsi
Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
His labor abscissam Nemeen, vmbrosaque Tempe
Præcipitare solo, lucosque ostendere Phœbo.
Sternitur extemplo veteres incædua ferro
Sylua comas, largæ qua non opulentior vmbræ
Argolicos inter, saltusque educta Lycæos
Extulerat super astra caput. stat sacra senectæ
Numine, nec solos hominum transgressa veterno
Fertur auos, nymphas etiam mutasse superstes,
Faunorumque greges. aderat miserabile luco
Excidium. fugere feræ, nidosque tepentes
Absiliunt (metus vrget) aues cadit ardua fagus,
Chaoniumque nemus, brumáque illæsa cupressus.
Procumbunt piceæ, flammis alimenta supremis,
Ornique, iliceæque trabes, metuendáque succo
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.

Hinc

Inachidæ memores, ſuſtentant liuida nati
Brachia, & inuentæ concedunt plangere matri.
Illic infauſtos, vt primùm egreſſa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque, & longis præfata vlulatibus infit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Sperani te nate ſequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil ſæuum reputans. & enim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebáſque ignara timerem?
Cui ſuperum noſtro committere ſanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit ſcelus? at tua nondum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plāgitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrúmque tuli. dum deſidæ cura
Credo ſinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat ſeruatum fraude parentem,
Inſontéſque manus. en quam ferale putemus
*Abiuraſſe ſacrum, & Lemni * gentilibus vnam* * l. de gētibus
Immunem furijs. hæc illa, & creditis auſæ?
Hæc pietate potens? ſolis abiecit in aruis
Non regem, dominúmve? alienos (impia) partus,
Hoc tantum, ſyluæq; infamis tramite liquit.
Quē nō anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?) tantum cæli violentior aura, [leti
Impulſæq; noto frondes, caſſúſque valeret
Exanimare timor. Nec vos inceſſere luctu
Orba habeo, fixum matri, immotúmque manebat
Hac altrice nefas. at quin & bland[illegible]. & illam

T Matre

Matre magis ſolam noſce, atque audire vocantem,
Ignarúſque mei: nulla ex te gaudia matri.
Illa tuos queſtus, lachrymoſóſque impia riſus
Audijt, & vocis decerpſit murmura primæ.
Illa tibi genitrix ſemper, dum vita manebat:
Nunc ego. ſed miſeræ mihi nec punire poteſtas
Sic meritam. quid dona duces? quid inania fertis
Buſta rogis? illam (nil poſcant amplius vmbræ)
Illam (oro) cineri ſimul, exciſæq; parenti
Reddite quæſo duces, per ego hæc primordia belli
Cui peperi, ſic æqua gemant mihi funera matres
Ogygiæ, ſternit crines iterátque precando,
Reddite, nec verò crudelem, auidámque vocate
Sanguinis, occumbam pariter dum vulnere iuſto
Exſaturata oculos, vnum impellamur in ignem.
Talia vociferans alia de parte gementem
Hypſipylē (neq; enim illa comas nec pectora ſeruat)
Agnouit longè, & ſocium indignata dolorem.
Hoc ſaltem ô proceres, túque ô cui pignore noſtro
Partus honos, prohibete nefas, auferte ſupremis
Inuiſam exequijs. quid ſe funeſta parenti
Miſcet? & in noſtris ſpectatur & ipſa ruinis?
Cui luget complexa ſuos? ſic fata repente
* vv. obmutuit *Concidit, abruptiſque * immutuit ore querelis.*
Non ſecus ac primo fraudatum lacte iuuencum,
Cui trepidæ vires, & ſolus ab vbere ſanguis
Seu fera, ſeu duras aduexit paſtor ad aras,
Nunc vallum ſpoliata parens, nūc flumina queſtu,
Nunc armenta mouet, vacuóſque interrogat agros.

Tunc piget ire domum, mœstóque nouissima campo
Exit, & appositas impasta auertitur herbas.
At genitor, sceptríque decus, cultúsque Tonantis
Iniicit ipse rogis, tergóque & pectore fusam
Cæsariem ferro minuit, sectísque iacentis
Obnubit tenuia ora comis. ac talia fletu
Verba pio miscens, Alio tibi perfide pacto
Iupiter hunc crinem voti reus ante dicaram:
Si pariter virides nati libare dedisses
Ad tua templa genas, sed non ratus ore sacerdos,
Dãnatæq; preces, ferat hæc quæ dignior vmbra est.
Iam face subiecta primis in frondibus ignis
Exclamat labor insanos arcere parentes.
Stant iussi Danai, atque obtentis eminus armis.
Prospectu visus interclusêre nefasto.
Ditantur flammæ, non vnquam opulentior illo
Ante cinis, crepitant gemmæ, atq; immane liquescit
Argentum, & pictis exsudat vestibus aurum.
Nec non Assyriis pinguescunt robora succis,
Pallentíque croco strident ardentia mella,
Spumantésque mero pateræ verguntur, & atri
Sanguinis & rapti gratissima cymbia lactis.
Tunc septem numero turmas (centenus vbique
Surgit eques) versis ducunt insignibus ipsi
Graiugenæ reges, lustrántque ex more, sinistro
Orbe rogum, & stantes inclinant puluere flammas.
Ter curuos egere sinus, illisáque telis
Tela sonant. quater horrendum pepulere fragorem
Arma quater mollem famularũ brachia plãctum.

Semianimes alter pecudes, ſpirantiáque ignis
Accipit armenta. hic luctus abolere, nouíque
Funeris auſpicium, vates quanquam omina ſentit
Vera, iubet, dextro gyro, & vibrantibus haſtis
Hac redeunt, raptúmque ſuis libamen ab armis
Quiſque iacit, ſeu frena libet, ſeu cingula flammis
Mergere, ſeu iaculum, ſummæ ſeu caſsidis vmbram.
Multa gemunt contra raucis concentibus agri.
Et lituis aures circum pulſantur acutis.
Terretur clamore nemus. Sic Martia vellunt
Signa tubæ, nondum ira calet, nec ſanguine ferrum
Irrubuit, primo bellorum comitur illo
Vultus, honoris opus. Stat adhuc incertus in alta
Nube, quibus ſeſe Mauors indulgeat armis.
Finis erat, lapſúſque putres iam Mulciber ibat
In cineres. inſtant flammis, multóque ſoporant.
Imbre rogum, poſito donec cum ſole labores
Exhauſti: ſeris vix ceſsit cura tenebris,
Roſcida iam nouies cœlo dimiſerat aſtra
Lucifer, & totidem lunæ præuenerat ignes
Mutato Nocturnus equo nec conſcia fallit
Sydera, & alterno deprenditur vnus in ortu.
Mirum opus accelerante manu, ſtat ſaxea moles
Templum ingens cineri, rerúmque effectus in illo
Ordo docet caſus. Feßis hic flumina monſtrat
Hypſipyle Danais, hic reptat flebilis infans,
Hic iacet, extremum tumuli circum aſperat orbem
Squammeus. expectes morientis ab ore cruenta
Sibila, marmorea ſic voluitur anguis in haſta,

Iámque

Iámque auidum pugnas visendi vulgus inermes
Fama vocat cunctos: aruis, ac mœnibus adsunt
Exciti. illi etiam quîs belli incognitus horror,
Quos effœta domi, quos prima reliquerat ætas.
Conueniunt. non aut Ephyræo in littore tanta
Vnquam, aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
Collibus incuruis, viridíque obsessa corona
Vallis in amplexu nemorum sedet, hispida circùm
Stant iuga, & obiectus geminis vmbonibus agger
Campum exire vetat. longo quem tramite planum
Gramineæ frondes, sinuatáque cespite viuo
Mollia non subitis augent fastigia cliuis.
Illic confertim iam sole rubentibus aruis
Bellatrix sedere cohors. ibi corpore mixto
Metiri numerum, vultúsque, habitúsque suorum
Dulce viris, tantíque iuuat fiducia belli.
Centum ibi nigrantes armenti robora tauros
Lenta mole trahunt, idem numerúsque, colórque
Matribus, & nondum lunatis fronte iuuencis.
Exin magnanimum series antiqua parentum
Inuehitur, miris in vultum animata figuris.
Primus anhelantem duro Tirynthius ingens
Pectoris attritu sua frangit in ossa Leonem.
Haud illum impauidi, quamuis & in ære, suumq;
Inachidæ videre decus. pater ordine iuncto
Lætus arundineæ recubánsque sub aggere ripæ.
Cernitur, emissæq; indulgens Inachus vrnæ.
Iò post tergum, iam prona, dolórque parentis
Spectat, in occiduis stellatum visibus Argum.

Ast illam Pharijs melior erexerat aruis
Iupiter, atque hospes iam tunc Aurora colebat.
Tantalus inde parens, non qui fallentibus vndis
Imminet aut refugæ sterilem rapit aëra syluæ,
Sed pius, & magni vehitur conuiua Tonantis.
Parte alia victor curru Neptunia tendit
Lora Pelops, pressatq; rotas auriga natantes
Myrtilus, & volucri iam iamq; relinquitur axe.
Et grauis Acrisius, speciésque horrenda Chorœbi.
Et Danae culpata sinus. atque amne reperto
Tristis Amymonei, paruóque Alcmena superbit.
Hercule, tergemina crimen circundata luna.
Iungunt discordes inimica in fœdera dextras
Belidæ fratres. sed vultu mitior astat
Aegysthus; Danai manifestum agnoscere ficto
Ore nefas, pacísque malæ, noctísque futuræ.
Mille dehinc species. tandem satiata voluptas,
Præstantésque viros vocat ad sua præmia virtus.
Primus sudor equis. dic inclyte Phœbe regentum
Nomina, dic ipsos (neque enim generosior vnquam
Alipedum collata acies) ceu præpete cursu
Confligant densæ volucres, aut littore in vno
Aeolus insanis statuat certamina ventis.
Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Arion
Igne iubæ. Neptunus equo (si certa priorum
Fama patet) primus teneris læsisse lupatis
Ora, & littoreo domitasse in puluere fertur
Verberibus parcens, & enim insatiatus eundi
Ardor, & hyberno par inconstantia ponto.

Sæpe

Sæpe per Ionium, Libicúmque natantibus ire
Interiunctus equis, omnésque assuetus in oras
Cœruleum deferre patrem stupuere relicta
Nubila, certantes Eurique, Notíque sequuntur.
Nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
Amphitryoniaden alto per gramina sulco
Duxerat. ille etiam ferus, indocilísque teneri.
Mox diuum dono regis dignatus Adrasti
Imperia, & multum medijs mansueuerat annis.
Tunc rector genero Polynici indulget agendum
Multa monens, vbi feruor equo, qua suetus ab arte
Mulceri, nec sæua manus, nec liber habenis
Impetus, vrge alios inquit, stimulísque, minísque,
Ille ibit, minus ipse voles. sic ignea lora
Cùm daret, & rapido Sol natum imponeret axi,
Gaudentem lachrymans astra insidiosa docebat,
Nolentésque teri Zonas, mediámque polorum
Temperiem. pius ille quidem, & formidine cautus,
Sed iuuenem duræ prohibebant discere Parcæ.
Oebalios sublimis agit spes proxima palmæ
Amphiaraus equos. tua furto lapsa propago
Cyllare, dum Scythici diuersus ad ostia ponti
Castor, Amyclæas remo permutat habenas.
Ipse habitu niueus, niuei dant colla iugales.
Concolor est albis & cassis, & infula, cristis.
Quin & Thessalicis felix Admetus ab oris
Vix steriles compescit equas, centaurica dicunt
Semina credo, adeò sexum indignantur, & omnis
In vires adducta Venus, noctémque, diémque

Aßimulant, maculis internigrantibus albæ;
Tantus vterque color. credi nec degener illo
De grege Castalio, stupuit qui sibila canna
Lætus, & audito contempsit Apolline pasci.
Ecce & Iasonidæ iuuenes noua gloria matris
Hypsipyles subiere iugo, quo vectus vterque
Nomen auo gentile Thoas, atque omine dictus
Euneos Argoo. geminis eadem omnia, vultus,
Currus, equi, vestes, par & concordia voti
Vincere, vel solo cupiunt à fratre relinqui. [gno,
It Chromis, Hippodamusq;, alter satus Hercule ma-
Alter ab Oenomao. dubites vter effera presset
Frena magis. Getici pecus hic Diomedis: at ille
Pisæi iuga patris habet. crudelibus ambo
Exuuijs, diróque imbuti sanguine currus.
Metarum instar erat hinc nudo robore quercus,
Olim omnes exuta comas, hinc saxeus vmbo
Arbiter agricolis finem iacet inter vtrumque,
Quale quater iaculo spatium ter arundine vincas.
Interea cantu Musarum nobile mulcens
Concilium, citharæq; manus insertus Apollo
Parnasi summo spectabat ab æthere terras.
Orsa deum (nam sæpe Iouem, Phlagramq;, suique
IV pius *Anguis opus, fratrúmque * pios cantarat honores)*
Tunc aperit quis fulmen agat, quis sydera ducat
Spiritus. vnde animi fluuijs, quæ pabula ventis.
Quo fonte immensum viuat mare, quæ via Soles
Præcipitet. noctem quæ porrigat, ima ne tellus.
An media, & rursus mundo succincta latenti.

Finis

Finis erat, differt auidas audire sorores:
Dumq; chelym lauro, textúmque illustre coronæ
Subligat, & picto * distinguit pectora limbo, * vv. di-
Haud procul Herculeâ Nemeen clamore reductus scingit
Aspicit, atque illic ingens certaminis instar
Quadriiugi noscit cunctos, & forte propinquo
Constiterant Admetus, & Amphiaraus in aruo.
Tunc secum, Quisnam iste duos fidissima Phœbo
Nomina commisit deus in discrimina reges?
Ambo pii, caríque ambo. nequeam ipse priorem
Dicere. Peliacis hic cum famularer in aruis
(Sic Iouis imperia, & nigræ voluere sorores)
Thura dabat famulo, nec me sentire minorem
Ausus: at hic tripodũ comes, & pius artis alumnus
Aethereæ, potior meritis tamen ille. sed huius
Extrema iam fila colo, datur ordo senectæ
Admeto, serúmque mori. tibi nulla supersunt
Gaudia, iam Thebæ iuxta, & tenebrosa vorago.
Scis miser, & nostræ pridem cecinere volucres.
Dixit, & os fletu penè inuiolabile tinctus.
Extemplo Nemeen radiante per æthera saltu
Ocyor & patrio venit igne, suísque sagittis.
Ipse olim in terris, cœlo vestigia durant:
Claráque per Zephyros etiamnum semita lucet.
Et iam sortitus Protheus versarat ahena
Casside, iamq; locus cuique est, & liminis ordo.
Terrarum decora ampla viri, decora ampla iugales
Diuum vtrumque genus. stant vno margine clausi,
Spésque, audáxque metus, vnà & fiducia pallens:

Nil fixum cordi, pugnant exire, pauéntque,
Concurrit ſummos animoſum frigus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. face lumina ſurgũt,
Ora ſonant morſu, ſpumíſque, & ſanguine ferrum
Vritur, impulſi nequeunt obſiſtere poſtes,
Clauſtráque, compreſſa transfumat anhelitus ira.
Stare adeo miſerum eſt. pereunt veſtigia mille
Ante fugã, abſentemq; ferit grauis vngula cãpum.
Circunſtant fidi, nexúſque, & torta iubarum
Expediunt, firmantq; animos, & plurima mõſtrant.
Inſonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
Exiliere loco. quæ tantum carbaſa Ponto?
Quæ bello ſic tela volant? quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor eſt, minor impetus igni.
Tardius aſtra cadunt, glomerantur tardius imbres.
Tardius è ſummo decurrunt flumina monte.
Emiſſos videre, atque agnouere Pelaſgi.
Et iam rapti oculis, iam cœco puluere mixti
Vna in nube latent. vultúſque vmbrante tumultu,
Vix inter ſeſe clamore, & nomine noſcunt.
Euoluere globum, & ſpatio quo quiſque valebat
Diducti, delet ſulcos iterata priores
Orbita. nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
Nunc pugnante genu preſſis duplicantur habenis.
Colla toris crinita tument, ſtantéſque reflectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nimbos.
Fit ſonus, immaniſque pedum, tenuiſque rotarum.
Nulla manus requies, denſiſq; inſibilat aër
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto

Grando nec Olenij: manant tot cornibus imbres.
Senſerat aductis alium præſagus Arion
Stare ducem loris, dirumque expauerat inſons
Oedipodioniden. iam illinc à limine diſcors,
Iratuſque oneri inſolito truculentior ardet.
Inachidæ credunt accenſum laudibus ille
Aurigam fugit, aurigæ furiale minatur
Efferus, & campo dominum circumſpicit omni.
Ante tamen cunctos ſequitur, longéque ſecundus
Amphiaraus agit, quem Theſſalus æquat eundo
Admetus. iuxta gemini, nunc Euneos ante,
Et nunc ante Thoas. cedũt, vincuntque, nec vnquã
Ambitioſa pios collidit gloria fratres.
Poſtremum diſcrimen erat Chromis aſper, & aſper
Hippodamus. non arte rudes, ſed mole tenentur
Cornipedum. prior Hippodamus fert ora ſequentũ,
Fert gemitus, multaque humeros incenditur aura.
Sperauit flexæ circùm compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipaſſe viam, nec non & Theſſalus Heros
Spe propiore calet. dum non cohibente magiſtro
Spargitur in gyros, dexterque exerrat Arion,
Iam prior Oeclides. & iam non tertius ibat
Admetus. laxo cum tandem ex orbe reductus
Aequoreus ſonipes premit, euaditque parumper
Gauiſos ſubit aſtra fragor, cœlumque tremiſcit,
Omniaque excuſſo patuere ſedilia vulgo,
Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit
Labdacides. laſſa veluti ratione magiſter,

In

In fluctus,in ſaxa ruit.nec iam amplius aſtra
Reſpicit,& victam proiicit caſibus artem.
Rurſus præcipites in recta,ac deuia campi
Obliquant,tenduntq; vias.iterum axibus axes
Inflicti.radiisq; rotæ. pax nulla,fidéſque.
Bella geri ferro leuius.bella horrida credas:
Is furor in laude eſt.trepidant, mortemq; minãtur.
Multáque tranſuerſis perſtringitur vngula cãpis.
Nec iam ſufficiunt ſtimuli,nec verbera,voce,
Nominibúſque cient.Pholoen Admetus, & Irin
Funalémque Thoen.rapidum Daneius augur
Aeſcheton increpitat,meritumq; vocabula Cygnũ.
Audit & Herculeũ Strimõ Chromin.Euneõ audit
Igneus Æchion.tardum Calydona laceſſit
Hippodamus,variumq; Thoas rogat ire Podarcem,
Solus Echionides errante ſilentia curru
Mœſta tenet,trepidáque timet ſe voce fateri.
Vix dũ cœptus equis labor, & iam puluere quarto
Campũ ineunt,iámque & tepidis ſudoribus artus
Effœti,& craſſum rapit,eiectátque vaporem
Cornipedum flammata ſitis.nec iam integer illis
Impetus,& longi ſuſpendunt ilia flatus.
Hic anceps fortuna diu decernere primum
Auſa venit.ruit Æmoniũ, dum feruidus inſtat
Admetum ſuperare Thoas,nec prætulit vllam
Frater opem. velit ille quidem.ſed Martius ante
Obſtitit Hippodamus, mediáſque immiſit habenas.
Mox Chromis Hippodamũ metæ interioris ad orbem
Viribus Herculeis,& toto robore patris

Axe tenet prenso. luctantur abire iugales
Nequicquam, frenósque, & colla rigentia tendunt.
Vt Siculas si quando rates tenet æstus, & ingens
Auster agit, medio stant vela tumentia ponto:
Tunc ipsum fracto curru deturbat, & isset
Ante Chromis, sed Thraces equi vt videre iacentẽ
Hippodamũ, redit illa fames. iam iámque trementẽ
Partiti furiis. ni frena, ipsósque frementes
Oblitus palmæ, retro Tirynthius Heros
Torsisset, victúsque, & collaudatus abisset.
At tibi promissos iamdudum Phœbus honores
Amphiaraë cupit. tandem ratus apta fauoris
Tempora, puluerei venit in spatia horrida Circi.
Cum iam in fine viæ, & summum victoria nutat:
Anguicomam monstri effigiem sæuißima visu
Ora mouet, siue ille Erebo, seu finxit in astu
Temporis, innumera certè formidine cultum
Tollit in astra nefas. non illud ianitor atræ
Impauidus Lethes, non ipse horrore sine alto
Eumenides vidisse queant. turbasset euntes
Solis equos, Martísque iugum. Nam flauus Arion
Vt vidit, saliere iubæ, atque erectus in armos
Stat, sociumq; iugi, comitésque vtrinque laboris
Secum alte suspendit equos: ruit illicet exul
Aonius, nexúsque diu per terga volutus
Exuit, abripitur longe moderamine liber
Currus, at hunc putri præter tellure iacentem
Tænarei currus, & Thessalus axis, & Heros
Lemnius, obliqua quantum vitare dabatur

Tran

Transabiere fuga. tandem caligine mersum
Erigit ad cursum comitum caput, ægraque tollit
Mēbra solo, & Socero redit haud speratus Adrasto.
Quis mortis Thebanæ locus? nisi dura negasset
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum?
Te Thebæ, fratérque palam, te plangeret Argos.
Te Nemea, tibi Lerna comas, Larissáque supplex
Poneret. Archemori maior colerêre sepulchro.
Tunc vero Oeclides, quamquam iam certa sequenti
Præmia, cùm vacuus domito præirent Arion.
Ardet adhuc cupiens vel inanem vincere currum.
Dat vires, refouétque deus. volat ocyor Euro,
Ceu modo carceribus dimissus in arua solutis,
Verberibúsque iubas, & terga lacessit habenis,
Increpitans Scetumque leuem, Cygnúmque niualē.
Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes
Axis, & effossæ longe sparguntur arenæ.
Dat gemitum tellus, etiam tunc sæua minatur.
Forsitan & victo prior isset Arione Cygnus,
Sed vetat æquoreus vinci pater. hinc vice iusta
Gloria mansit equo, cessit victoria vati.
Huic pretium palmæ, gemini cratera ferebant
Herculeum iuuenes. illum Tirynthius olim
Ferre manu sola, spumantemque ore supino
Vertere seu Monstris victor, seu Marte solebat.
Centauros habet arte truces, durúmque figuris
*b.rotantur. *Terribile, hic mixta Lapitharum cæde * notantur*
Saxa, faces, aliique iterum crateres, vbique
Ingentes morientum iræ. tenet ipse furentem

Hyleum

Hyleum,& torta molitur robora barba.
At tibi Maonio fertur cercumflua limbo,
Pro meritis Admete chlamys,repetitáque multo
Murice. Phrixei natat hic contemptor ephebus
AEquoris,& picta tranſlucet cœrulus vnda.
In latus ire manus,mutaturúſque videtur
Brachia,nec ſiccum ſperes in ſtamine crinem.
Contra autem fruſtra ſedet anxia turre ſuprema
Seſtias in ſpeculis.moritur propè conſcius ignis
Has Adraſtus opes dono victoribus ire
Imperat,ac generum famula ſolatur Achæa.
Sollicitat tunc ampla viros ad præmia curſu
Præceleres,agile ſtudium,& tenuiſſima virtus
Pacis opus,cum ſacra vocant,nec inutile bellis
S[illegible]dium,ſi dextra neget.prior omnibus Idas
Nuper Olympiacis vmbratus tempora ramis
Proſilit excipiunt plauſu Piſæa iuuentus
Eleæq; manus.ſequitur Sicyonius Alcon,
Et bis in Iſtmiaca victor clamatus arena
Phœdimus.alipedumq; fugam prægreſſus equorum
Ante Dimas,ſed tunc æuo tardante ſecutus.
Multi & quos varij tacet ignorantia vulgi
Hinc,atque hinc ſubiere.ſed Arcada Parthenopæũ
Appellant,denſiq; cient vaga murmura circi:
Nota parens curſu,quis Mænalia Atalantes
Neſciat egregium decus? & veſtigia cunctis
Indepreñſa procis? onerat celeberrima natum
Mater.& ipſe procul fama iam notus inermes
Narratur ceruas pedes inter aperta Lycæi

Tollere.

Tollere,& emissum cursu deprehendere telum.
Tandem expectatus volucri super agmina saltu
Emicat,& torto chlamyden diffibulat auro.
Effulsere artus,membrorumq; omnis aperta est
Lætitia,insignésque humeri,nec pectora nudis
Deteriora genis,latuítque in corpore vultus.
Ipse tamen formæ laudem aspernatur,& arcet
Mirantes.tunc Palladios non inscius haustus
Incubuit,pinguique cutem fuscatur oliuo.
Hoc Idas,hoc more Dimas, aliique nitescunt.
Sic vbi tranquillo pellucent sydera ponto,
Vibratúrque fretis cæli stellantis imago,
Omnia clara nitent,sed clarior omnia supra
Hesperus exercet radios,quantusq; per altum
Æthera,cæruleis tantus monstratur in vndis.
Proximus est forma,nec multum segnior Idas
Cursibus,atque æuo iuxta prior.attamen illi
Iam tenuem pingues florem induxere palæstræ,
Deserpítque genis,nec se lanugo fatetur
Intonsæ sub nube comæ.tunc rite citatos
Explorant,acuuntq; gradus, variásque per artes
Exstimulant docto languentia membra tumultu.
Poplite nunc flexo sidunt,nunc lubrica forti
Pectora collidunt plausu:nunc ignea tollunt
Crura, breuémque fugam nec opino fine reponunt.
Vt ruit atque æquum summisit regula limen,
Corripuere leues spatium,campóque refulsit
Nuda cohors.volucres iisdem modo tardius aruis
Isse videntur equi.credas è plebe Cydonum

Partho

Parthorúmque fuga, totidem exiluisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Cum procul impasti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metúsque.
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorē.
Effugit hic oculos rapida puer ocyòr aura
Mænalius, quē deinde gradu premit horridus Idas,
Inspirátque humeros, flatúque, & pectoris vmbra
Terga premit, post ambiguo discrimine tendunt
Phædimus, atque Dimas. Illis celer imminet Alcō.
Flauus ab intonso pendebat vertice crinis
Arcados, hoc primis Triuiæ pascebat ab annis
Munus, & Ogygio victor cum Marte redisset,
Nequicquam patriis audax promiserat aris.
Tunc liber nexu, latéque in terga solutus
Occursu Zephyri retro fugit & simul ipsum
Impedit, infestoque volans ostenditur Idæ.
Inde dolum iuuenis, fraudique accommoda sensit
Tempora, iam finem iuxta, dum limina victor
Parthenopæus init correpto crine reductum
Occupat, & longæ primus ferit hostia metæ.
Arcades arma fremunt, armis defendere regem
Ni raptum decus, & meriti reddantur honores,
Contendunt, totóque parant decedere circo.
Sunt & quîs Idæ placeat dolus. ipse regesta
Parthenopæus humo vultumq́; oculósque madētes
Obruit, accessit lachrymarum gratia formæ.
Pectora nunc mærens, nunc ora indigna cruentō
Vngue secat, meritãq; comã furit vndique clamor

Dissonus, ambiguúmque senis cunctatur Adrasti
Consilium. tandem ipse refert. Compescite litem
O pueri. virtus iterum tentanda. sed ite
Limite non vno, latus hoc conceditur Idæ,
Tu diuersa tene. fraus cursibus omnis abesto.
Audierāt, dictóque fauēt. mox numina supplex
Affatu tacito iuuenis Tegeæus adorat.
Diua potēs nemorū (tibi enim hic tibi crinis honori
Debitus, éque tuo venit hæc iniuria voto)
Si bene quid genitrix, si quid venatibus ipse
Promerui, ne (quæso) sinas hoc omine Thebas
Ire, nec Arcadiæ tandem meruisse pudorem.
Auditum manifesta fides, vix campus euntem
Sentit, & exilis plantis interuenit aër,
Raráque non fracto vestigia puluere pendent.
Irrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem. pressaque leuat suspiria palma.
Finiti cursus operúmque insignia presto
Arcas equum dono, clypeum gerit improbus Idas.
Cætera plebs Lyciis gaudet contenta pharetris.
Tunc vocat, emisso siquis decernere disco
Impiger, & vires velit ostentare superbas.
It iussus Pterelas, & ahenæ lubrica massæ
Pondera, vix toto curuatas corpore iuxta
Deiicit. inspectant taciti, expendúntque laborem
Inachidæ. mox turba ruunt, duo gentis Achææ
Tres Ephyreiadæ, Pisa satus vnus, Acarnan
Septimus, & plures agitabat gloria Nisæ.
Arduus Hippomedon cauea. stimulante tulisset.

In medios, latéque ferens ſub pectore dextro
Orbem alium. hunc potius iuuenes qui mœnia ſaxis
Frangere, qui Tyrias deiectum vaditis arces:
Hunc rapite. aſt illud cui non iaculabile dextra
Pondus, & abreptum nullo conamine iecit
In latus abſiſtunt procul, attonitíque fatentur
Cedere vix vnus Phlegyas, acérque Meneſtheus
(Hos etiam pudor, & magni tenuere parentes)
Promiſere manum. conceſſit cætera pubes
Sponte, & adorato redit illa inglória diſco.
Qualis Biſtoniis clypeus Mauortis in aruis
Luce mala Pangæa ferit, ſolémque refulgens
Territat, incuſſáque dei graue mugit ab haſta.
Piſæus Phlegyas opus inchoat, & ſimul omnes
Abſtulit in ſe oculos. exhauſto in corpore virtus.
Promiſſa, ac primum terra, diſcumq;, manumq;.
Aſperat excuſſo mox circum puluere verſat
Quod latus in digitos, mediæ quod certius vlnæ
Conueniat. non artis egens, hic ſemper amori
Ludus erat, patriæ non tantum vbi laudis obiret
Sacra, ſed alternis Alpheon vtrinque ſolebat
Metiri ripis. & qua latiſſima diſtant
Non vnquam merſo tranſmittere flumina diſco.
Ergo operum fidens. non protinus horrida campi
Iugera, ſed cœlum dextra metitur, humíque
Preſſus vtroque genu, collecto ſanguine diſcum
Ipſe ſuper ſeſe rotat, atque in nubila condit.
Ille citus ſublime petit, ſimiliſque cadenti
Creſcit in aduerſum, tandémque exhauſtus ab alto

Tardior in terram redit, atque immergitur aruis
Sic cadit, attonitis quoties auellitur astris
Solis opaca soror. procul auxilantia gentes
Aera crepant, frustráque timent; at Thessala vi-
Ridet anhelantes, audito carmine bigas. (ctrix
Collaudant Danai, sed non tibi mole tuenti
Hippomedon, maiórque manus speratur in æquo,
Atque illi extemplo cui spes infringere dulce
Immodicas, Fortuna venit. quid numina contra
Tendere fas homini? spatium iã immane parabat
Iam ceruix conuersa, & iam latus omne redibat:
Excidit ante pedes elapsum pondus, & ictus
Destituit, frustráque manum demisit inanem.
Ingemuere omnes, rarísque e a visa voluptas.
Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
Cautior, & multum te Maia nate rogato
Molis * *prægrauidæ castigat puluere lapsus.*
* prævalidæ.
Illa manu magna, & multum felicior exit.
Nec partem exiguam Circi transuecta quieuit.
Fit sonus, & fixa signatur terra sagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
Molitur gressus. námque illum corde sub alto
Et casus Phlegyæ mouet, & fortuna Menesthei,
Erigit assuetum dextræ gestamen, & altè
Sustentans, rigidumq́; latus, fortésque lacertos
Consulit, ac vasto contorquet turbine, & ipse
Prosequitur, fugit horrendo per inania saltu,
Iámque procul meminit dextra, seruatque tenorem
Discus, nec dubia iunctáve Menesthea victum.

Tran-

Transabiit meta.longe super æmula signa
Consedit,viridésque humeros,& opaca Theatri
Culmina,ceu latè tremefecit mole ruinæ.
Quale vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
Lucis egente manu,tamen in vestigia puppis
Auditæ,iuxtaque inimicum exegit Vlyssem.
Tunc genitus Talao victori Tigrin inanem
Ire iubet,fuluo quæ circumfusa nitebat
Margine,& extremos auro mansueuerat vngues.
Gnosiacos arcus habet, & vaga tela Menestheus.
At tibi ait Phlægya casu frustrate sinistro
Hunc quondam nostri decus,auxiliúmque Pelasgi
Ferre damus(neq; enim Hippomedō inuiderit) en-
Nunc opus est animis infestos tollere cæstus [sem.
Comminus. hæc bellis & ferro proxima Virtus.
Constitit immanis cerni,immanisque timeri
Argolicus Capaneus.ac dum nigrantia plumbo
Tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
Induitur.date tot iuuenum de millibus vnum
Huc ait.atque vtinam potius de stirpe veniret
Aemulus Aonia,quem fas dimittere leto,
Ne mea crudelis ciuili sanguine Virtus.
Obstupuere animis, fecitque silentia terror.
Tandem insperatus nuda de plebe Laconum.
Prosilit Alcidamas.minantur Dorica regum
Agmina.sed socij fretum Polluce magistro
Norant,& sacras inter creuisse palæstras.
Ipse deus posuitque manus,& brachia finxit.
(Materiam suadebat amor)tunc sæpe locauit

Comminus,& ſimili ſtantem miratus in ira
Suſtulit exultans,nudúſq; ad pectora preſsit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans,poſcitque alium.tandemque coactus
Reſtitit,& ſtimulis iam languida colla tumeſcunt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus.tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis,aditusq; ad vulnera clauſi.
Hic quantus ſtygiis Tityus conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues,tanta vndique pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oſsibus extat.
Hic paulo ante puer, ſed enim maturius æuo,
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quiſquã,ſæuo nec ſanguine tingi
Malit,& erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis,& vterque priorem
Spirauere locum,non protinus ira,nec ictus.
Alternus paulum timor,& permixta furori
Conſilia,inclinant tantum contraria iactu
Brachia,& explorant caſtus,hebetantque terendo,
Doctior hic differt animum,metuensque futuri
Cunctatus vires diſpenſat,at ille nocendi
Prodigus,incautuſque ſui,ruit omnis,& ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens,ſéque ipſe premit.ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon,hos reijcit ictus,
Hos cauet.interdum nutu,capitiſque citati
Integer obſequio,manibus nunc obuia tela
Diſcutiens,inſtat greſsus,vultuque recedit.

Sæpe

Sæpe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextræ est)
Vitro audax animis, instatq; & obumbrat, & altè
Assilit, vt præceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit sic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos. illum rigida arma cauentem
Aduocat, & manibus, nec opinum interserit ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo.
Nescit adhuc Capaneus, subitũque per agmina mur
Miratur, verum vt fessam super ora reduxit (mur
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatque retro iuuenẽ, atque in terga supinat,
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus, rapiunt conamina venti.
Pars cadit in cæstus. motu Spartanus acuto
Mille cauat lapsas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum. sed non tamen immemor artis
Aduersis fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vtrumque labor, suspiriáque ægra fatigãt.
Tardius ille premit: nec iam hic absistere velox.
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.
Sic vbi longa vagos lassarunt æquora nautas,
*Et *signo de puppe dato *posuere parumper* V v. sign
Brachia, vix requies, iam vox ciet altera remos. v. datum
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit.

Sp

Comminus,& ſimili ſtantem miratus in ira
Suſtulit exultans,nuduſq; ad pectora preſsit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans,poſcitque alium.tandemque coactus
Reſtitit,& ſtimulis iam languida colla tumeſcunt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus,tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis,aditusq; ad vulnera clauſi.
Hic quantus ſtygiis Tityus conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues,tanta vndique pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oſsibus extat.
Hic paulo ante puer,ſed enim maturius æuo,
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quiſquã,ſæuo nec ſanguine tingi
Malit,& erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis,& vterque priorem
Spirauere locum,non protinus ira,nec ictus.
Alternus paulum timor,& permixta furori
Conſilia,inclinant tantum contraria iactu
Brachia,& explorant cæſtus,hebetantque terendo,
Doctior hic differt animum,metuensque futuri
Cunctatus vires diſpenſat,at ille nocendi
Prodigus,incautuſque ſui,ruit omnis,& ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens,ſéque ipſe premit.ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon,hos reijcit ictus,
Hos cauet.interdum nutu,capitiſque citati
Integer obſequio,manibus nunc obuia tela
Diſcutiens,inſtat greſſus,vultuque recedit.

Sæpe etiam iniuſtis collatum viribus hoſtem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextræ eſt)
Vltro audax animis, inſtatq; & obumbrat, & altè
Aſſilit, vt præceps cumulo ſalit vnda minantes
In ſcopulos, & fracta redit ſic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos. illum rigida arma cauentem
Aduocat, & manibus, nec opinum interſerit ictum
Callidus, ac mediam deſignat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido ſignantur tempora riuo.
Neſcit adhuc Capaneus, ſubitũque per agmina mur
Miratur, verum vt feſſam ſuper ora reduxit (mur
Forte manum, & ſummo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatque retro iuuenẽ, atque in terga ſupinat,
Dentibus horrendum ſtridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus, rapiunt conamina venti,
Pars cadit in caſtus, motu Spartanus acuto
Mille cauat lapſas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum, ſed non tamen immemor artis
Aduerſis fugit, & fugiens tamen ictibus obſtat.
Et iam vtrumque labor, ſuſpiriáque ægra fatigãt.
Tardius ille premit: nec iam hic abſiſtere velox.
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.
Sic vbi longa vagos laſſarunt æquora nautas,
*Et *ſigno de puppe dato* poſuere parumper* V v. ſign
Brachia, vix requies, iam vox ciet altera remos. v. datus
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit.

V... Spar...

Comminus,& ſimili ſtantem miratus in ira
Suſtulit exultans,nuduſq; ad pectora preſsit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans,poſcitque alium.tandemque coactus
Reſtitit,& ſtimulis iam languida colla tumeſcunt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus,tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis,aditusq; ad vulnera clauſi.
Hic quantus ſtygiis Tityus conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues,tanta vndique pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oſsibus extat.
Hic paulo ante puer,ſed enim maturius æuo,
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quiſquã,ſæuo nec ſanguine tingi
Malit,& erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis,& vterque priorem
Spirauere locum,non protinus ira,nec ictus.
Alternus paulum timor,& permixta furori
Conſilia,inclinant tantum contraria iactu
Brachia,& explorant caſtus,hebetantque terendo,
Doctior hic differt animum,metuensque futuri
Cunctatus vires diſpenſat,at ille nocendi
Prodigus,incautuſque ſui,ruit omnis,& ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens,ſéque ipſe premit.ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon,hos reijcit ictus,
Hos cauet.interdum nutu,capitiſque citati
Integer obſequio,manibus nunc obuia tela
Diſcutiens,inſtat greſsus,vultuque recedit.

Sæpe

Sæpe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextræ est)
Vltro audax animis, instatq; & obumbrat, & altè
Assilit, vt præceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit sic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos. illum rigida arma cauentem
Aduocat, & manibus, nec opinum interserit ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo.
Nescit adhuc Capaneus, subitũque per agmina mur
Miratur, verum vt fessam super ora reduxit (mur
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatque retro iuuenẽ, atque in terga supinat,
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus. rapiunt conamina venti,
Pars cadit in cæstus. motu Spartanus acuto
Mille cauat lapsas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum. sed non tamen immemor artis
Aduersis fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vtrumque labor, suspiriáque ægra fatigãt.
Tardius ille premit: nec iam hic absistere velox.
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.
Sic vbi longa vagos lassarunt æquora nautas,
*Et *signo de puppe dato *posuere parumper* Vv. sign
Brachia, vix requies, iam vox ciet altera remos. v. datum
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit.

Comminus,& ſimili ſtantem miratus in ira
Suſtulit exultans,nuduſq; ad pectora preßit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans,poſcitque alium.tandemque coactus
Reſtitit,& ſtimulis iam languida colla tumeſcunt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus,tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis,aditusq; ad vulnera clauſi.
Hic quantus ſtygiis Tityus conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues,tanta vndique pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oßibus extat.
Hic paulo ante puer, ſed enim maturius æuo,
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quiſquã,ſæuo nec ſanguine tingi
Malit,& erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis,& vterque priorem
Spirauere locum,non protinus ira,nec ictus.
Alternus paulum timor,& permixta furori
Conſilia,inclinant tantum contraria iactu
Brachia,& explorant cæſtus,hebetantque terendo,
Doctior hic differt animum,metuensque futuri
Cunctatus vires diſpenſat,at ille nocendi
Prodigus,incautuſque ſui,ruit omnis,& ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens,ſéque ipſe premit.ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon,hos reijcit ictus,
Hos cauet.interdum nutu,capitiſque citati
Integer obſequio,manibus nunc obuia tela
Diſcutiens,inſtat greßus,vultuque recedit.

Sæpe

Sæpe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextræ est)
Vltro audax animis, instatq; & obumbrat, & altè
Assilit, vt præceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit sic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos. illum rigida arma cauentem
Aduocat, & manibus, nec opinum interserit ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo.
Nescit adhuc Capaneus, subitũque per agmina mur
Miratur, verum vt fessam super ora reduxit (mur
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatque retro iuuenẽ, atque in terga supinat,
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus, rapiunt conamina venti,
Pars cadit in cæstus. motu Spartanus acuto
Mille cauat lapsas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum. sed non tamen immemor artis
Aduersis fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vtrumque labor, suspiriáque ægra fatigãt.
Tardius ille premit: nec iam hic absistere velox.
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.
Sic vbi longa vagos lassarunt æquora nautas,
*Et *signo de puppe dato *posuere parumper* V v. sign
Brachia, vix requies, iam vox ciet altera remos. V. datus
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit.

V. d... Ster...

Tardior in terram redit, atque immergitur aruis
Sic cadit, attonitis quoties auellitur astris
Solis opaca soror. procul auxilantia gentes
Æra crepant, frustráque timent; at Thessala vi-
Ridet anhelantes, audito carmine bigas. (ctrix
Collaudant Danai, sed non tibi mole tuenti
Hippomedon, maiórque manus speratur in æquo,
Atque illi extemplo cui spes infringere dulce
Immodicas, Fortuna venit. quid numina contra
Tendere fas homini? spatium iã immane parabat
Iam ceruix conuersa, & iam latus omne redibat:
Excidit ante pedes elapsum pondus, & ictus
Destituit, frustráque manum demisit inanem.
Ingemuere omnes, rarisque e a visa voluptas.
Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
Cautior, & multum te Maia nate rogato
*Molis * prægrauidæ castigat puluere lapsus.*
* prauali- *Illa manu magna, & multum felicior exit.*
dæ *Nec partem exiguam Circi transuecta quieuit.*
Fit sonus, & fixa signatur terra sagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
Molitur gressus. námque illum corde sub alto
Et casus Phlegyæ mouet, & fortuna Menesthei,
Erigit assuetum dextræ gestamen, & altè
Sustentans, rigidumq́; latus, fortésque lacertos
Consulit, ac vasto contorquet turbine, & ipse
Prosequitur, fugit horrendo per inania saltu,
Iámque procul meminit dextræ, seruatque tenorem
Discus, nec dubia iunctáve Menesthea victum

Tran-

Transabiit meta.longe super æmula signa
Consedit,viridésque humeros,& opaca Theatri
Culmina,ceu latè tremefecit mole ruinæ.
Quale vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
Lucis egente manu,tamen in vestigia puppis
Audita,iuxtaque inimicum exegit Vlyssem.
Tunc genitus Talao victori Tigrin inanem
Ire iubet,fuluo quæ circumfusa nitebat
Margine,& extremos auro mansueuerat vngues.
Gnosiacos arcus habet, & vaga tela Menestheus.
At tibi ait Phlægya casu frustrate sinistro
Hunc quondam nostri decus,auxiliúmque Pelasgi
Ferre damus(neq; enim Hippomedõ inuiderit) en-
Nunc opus est animis infestos tollere cæstus [sem.
Comminus. hæc bellis & ferro proxima Virtus.
Constitit immanis cerni,immanisque timeri
Argolicus Capaneus.ac dum nigrantia plumbo
Tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
Induitur.date tot iuuenum de millibus vnum
Huc ait.atque vtinam potius de stirpe veniret
Aemulus Aonia,quem fas dimittere leto,
Ne mea crudelis ciuili sanguine Virtus.
Obstupuere animis, fecitque silentia terror.
Tandem insperatus nuda de plebe Laconum.
Prosilit Alcidamas.minantur Dorica regum
Agmina.sed socij fretum Polluce magistro
Norant,& sacras inter creuisse palæstras.
Ipse deus posuitque manus,& brachia finxit.
(Materiam suadebat amor)tunc sæpe locauit

Comminus,& ſimili ſtantem miratus in ira
Suſtulit exultans,nuduſq; ad pectora preßit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans,poſcitque alium.tandemque coactus
Reſtitit,& ſtimulis iam languida colla tumeſcunt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus,tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis,aditusq; ad vulnera clauſi.
Hic quantus ſtygiis Tityus conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues,tanta vndique pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oßibus extat.
Hic paulo ante puer, ſed enim maturius æuo,
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quem vinci haud quiſquã,ſæuo nec ſanguine tingi
Malit,& erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis,& vterque priorem
Spirauere locum,non protinus ira,nec ictus.
Alternus paulum timor,& permixta furori
Conſilia,inclinant tantum contraria iactu
Brachia,& explorant cæſtus,hebetantque terendo,
Doctior hic differt animum,metuenſque futuri
Cunctatus vires diſpenſat,at ille nocendi
Prodigus,incautuſque ſui,ruit omnis,& ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens,ſéque ipſe premit.ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon,hos reijcit ictus,
Hos cauet.interdum nutu,capitiſque citati
Integer obſequio,manibus nunc obuia tela
Diſcutiens,inſtat greßus,vultuque recedit.

Saepe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextrae est)
Vltro audax animis, instatq; & obumbrat, & altè
Assilit, vt praeceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit sic ille furentem
Circuit expugnans. Leuat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos. illum rigida arma cauentem
Aduocat, & manibus, nec opinum interserit ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo.
Nescit adhuc Capaneus, subitũque per agmina mur
Miratur, verum vt fessam super ora reduxit (mur
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non Leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus arua
Praecipitatque retro iuuenẽ, atque in terga supinat,
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas
Multiplicatque manus, rapiunt conamina venti,
Pars cadit in caestus. motu Spartanus acuto
Mille cauat lapsas circum caua tempora mortes:
Auxilioque pedum. sed non tamen immemor artis
Aduersis fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vtrumque labor, suspiriáque aegra fatigãt.
Tardius ille premit: nec iam hic absistere velox.
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.
Sic vbi longa vagos lassarunt aequora nautas,
*Et *signo de puppe dato* posuere parumper* Vv. sign; v. datum
Brachia, vix requies, iam vox ciet altera remos.
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit.

Sponte ruens,mersusque humeris effunditur ille
*In caput.*assurgentem alio puer improbus ictu*
Perculit,euentuque impalluit ipse secundo.
a: surgê *Clamorem Inachidæ,quantum non littora tollunt,*
m *Nõ nemora.illũ ab humo conantẽ vt vidit Adra-*
Tollentẽque manus,& non toleranda parãtẽ,(stus
Ite oro socij.furit,ite,opponite dextras,
Festinate,furit.palmámque,& præmia ferte.
*Non prius effracto quam misceat*ora cerebro,*
. ossa *Absistet,video.moriturum auferte Lacona.*
Nec mora,prorumpit Tydeus,nec iussa recusat
Hippomedon.tunc vix ambo conatibus ambas
Restringunt,cohibẽtque manus,ac plurima suadẽt.
Vincis,abi,pulchrum est vitam donare minori.
Noster & hic,bellique comes.nil frangitur Heros,
Ramumque oblatumque manu thoraca repellit
Vociferans,liceat non has ego puluere crasso,
Atque cruore genas,meruit quibus iste fauorem
Semiuir infodiam? mittamque informe sepulchro
Corpus? & Oebalio donem lugere magistro?
Dixit.at hunc socij tumidum & vicisse negantem
Auertunt.contra laudant insignis alumnum
Taygeti,longéque minas risere Lacones.
Iamdudum variæ laudes,& conscia Virtus
Tydea magnanimum stimulis ingentibus agunt.
Ille quidem & disco bonus,& contendere cursu,
Nec cestu bellare minor.sed corde labores
Ante alios erat vncta Pales.sic otia Martis
Degere,& armiferas laxare assueuerat iras
In-

Ingentes contra ille viros Acheloia circùm
Littora,felicesque deo monstrante palæstras.
Ergo vbi luctandi iuuenes animosa citauit
Gloria,terrificos humeris Aetolus amictus
Exuitur,patriumque Suem.leuat ardua contra
Membra,Cleonææ stirpis iactator Agylleus
Herculea non mole minor sic grandibus alte
Insurgens humeris,hominem super improbus exit.
Sed non ille rigor,patriumque in corpore robur.
Luxuriant artus,effusaque sanguine laxo
Membra natant.inde hæc audax fiducia tantum
Oenidæ superare parem.quanquam ipse videri
Exiguus grauia ossa tamen,nodisque lacerti
Difficiles,nunquam hũc animum Natura minori
Corpore,nec tantas ausa est includere vires.
Postquam oleo gauisa cutis,petit æquor vterque
Procursu medium,atque hausta vestitur arena.
Tum madidos artus alterno puluere siccant,
Collaq; demersere humeris,& brachia latè.
Curua tenent.iam tunc astu deducit in æquum
Callidus,& celsum procuruat Agyllea Tydeus
Summissus tergo,& genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpini veluti regina Cupressus
Verticis,vrgentes ceruicem inclinat in austros,
Vix sese radice tenens,terræque propinquat,
Iamdudum ætherias eadem reditura sub auras.
Non secus ingentes artus præcelsus Agylleus
Sponte premit,paruũq; gemens duplicatur in hostẽ.
Et iã alterna manus,frontẽq;, humerosq; , latusq;,

Colláque pectoráque, & vitantia crura laceſſit.
Interdumque diu pendent per mutua fulti
Brachia, nunc ſæui digitorum vincula frangunt.
Non ſic ductores gemini gregis horrida Tauri
Bella mouent. medio coniux ſtat candida prato
Victorem expectans. rumpunt obnixa furentes
Pectora, ſubdit amor ſtimulos, & vulnera ſanat.
Fulminei ſic dente Sues, ſic hiſpida turpes
Prælia villoſis ineunt complexibus Vrſi.
Vis eadem Oenidæ. nec ſole aut puluere feſſa
Membra labant. riget atra cutis, duriſque laborũ
Caſtigata toris. contra non integer ille
Flatibus alternis, ægroque effœtus hiatu
Exuit ingeſtas fluuio ſudoris arenas,
Ac furtim rapta ſuſtentat pectora terra.
Inſtat agens Tydeus, ictumque in colla minatus
Crura ſubit. cœptis non eualuere potiri
Fruſtratæ breuitate manus, venit arduus ille
Deſuper, oppreſſumque ingentis mole ruinæ
Condidit. haud aliter collis ſcrutator Iberi
Cum ſubijt, longéque diem, vitamque relinquit,
Si tremuit ſuſpenſus ager, ſubitumque fragorem
Rupta dedit tellus. latet intus monte ſoluto
Obrutus, ac penitus fractum, obductumq; cadauer
Indignantem animam propriis non reddidit aſtris.
Acrior hoc Tydeus, animiſq;, & pectore ſupra eſt.
Nec mora, cum vinclis onerique elapſus iniquo
Circuit errantem, & tergo nec opinus inhæret.
Mox latus, & firmo celer implicat ilia nexu.

Popli

Poplitibus, genua inde premens euadere nodos
Ne quicquam, & lateri dextrā insertare parātem
Improbus, horrendum visu ac miserabile pondus
Substulit Herculeis pressum sic fama lacertis
Terrigenam sudasse Libyn. cum fraude reperta
Raptus in excelsum nec iam spes vlla cadendi,
Nec licet extrema matrem contingere planta.
Fit sonus, & lætos attollunt agmina plausus.
Tunc alte librans inopinum sponte remisit,
Obliquumque dedit, procumbentemque secutus
Colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit.
Deficit obsessus, soloque pudore repugnat,
Tandem pressus humi, pronamque extensus in aluū
Sternitur, ac longo mœstus post tempore surgit,
Turpia signata linquens vestigia terra.
Palmam autem dextra, leuáque nitentia dono
Arma ferens Tydeus. quid si non sanguinis huius
Partem haud exiguam (scitis) Dirceus haberet
Campus? vbi hæ nuper Thebarum fœdera plagæ?
Hæc simul ostentans, quæsitaque præmia laudum
Dat sociis, sequitur neglectus Agyllea thorax.
Sunt, & qui nudo subeant concurrere ferro.
Iāque aderant instructi armis Epidaurius Agreus
Et nondum fatis Dircæus agentibus exul.
Dux vetat Iasides. Manet ingens copia leti
O iuuenes, seruate animos, auidumque furorem
Sanguinis aduersi, túque ô quem propter auita
Iugera dilectas cui desolauimus vrbes,
Ne precor ante aciem, ius tantum casibus esse,

Fra-

Fraternisque sinas (abigant hoc numina) votis.
Sic ait: atque ambos aurata caßide ditat.
Tunc genero ne laudis egens, iubet ardua necti
Tempora, Thebarumque ingenti voce citari
Victorem. dira retinebant omina Parcæ.
Ipsum etiam proprio certamina festa labore
Dignari, & tumulo supremū hunc addere honorē,
Hortantur proceres. ac ne victoria desit
Vna ducum numero, fundat vel lycia cornu
Tela rogant. tenui vel nubila transeat hasta.
Obsequitur gaudens, viridique ex aggere in æquū
Stipatus, summis iuuenum descendit. at illi
Ronè leues portat pharetras, & cornua iussus
Armiger ingentem iactu transmittere circum
Eminus, & dictæ dare vulnera destinat orno.
Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta
Horrendum visu, per quas modo fugerat auras
Venit arundo retro. versumq; à fine tenorem
Pertulit, & nota iuxta ruit ora pharetræ.
Quis fuere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini. piget inseruare, peritque
Venturi promissa fides. sic omnia casum
Fecimus. & vires auxit Fortuna nocendi.
Multa duces errore ferunt. hi nubila, & altos
Occurrisse notos, aduerso roboris ictu
Tela repulsa alij. penitus latet exitus ingens,
Monstratumque nefas. vni remeabile bellum,
Et tristes domino spondebat arundo recursus.

P. STATII PAPINII

THEBAID. LIB. VII.

ATque ea cunctantes Tyrij primordia belli
Iuppiter haud æquo respexit corde Pelasgos,
Concussitque caput, motu quo celsa laborant
Sydera, proclamatq; adici ceruicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum.
I medium rapido, Boreamq; illabere saltu
Bistonias super vsq; domos, axemque niuosi
Syderis: oceano vetitum qua Parrhasis ignem
Nubibus hybernis, & nostro pascitur imbri.
Atque vbi seu posita respirat cuspide Mauors,
(Quãquã inuisa quies) seu quod reor, arma, tubasq;
Insatiatus habet, caræque in sanguine gentis
Luxuriat: properè monitus, iramque parentis
Ede, nihil parcens, nempe olim accendere iussus
Inachias acies. atque omne quod Isthmius vmbo
Detinet, & raucæ circumtonat ira Maleæ.
*Illic vis muros, limenque egressa iuuentus — vv. illi
Sacra colunt. credas bello redijsse, tot instant
Plausibus, offensique sedent ad busta sepulchri.
Hic ne tuus Gradiue furor? sonat orbe recusso
Discus. & Oebalij coëunt in prælia cæstus.
At si ipsi rabies, ferrique insana voluptas
Qua tumet, immeritas cineri dabit impius vrbes
Ferrum, ignemque ferens, implorantesque tonantem
Sternet humi populos, miserumque exhauriet orbẽ.

Nunc

v. præcipitat · v. impingit

Nunc lenis bellis, nostráque remitittur ira
Quod nisi præcipitet pugnas, dictoque iubentis*
Ocyus impingat Tyrius Danaa, agmina muris,*
(Nil equidem crudele minor) sit mite, bonumque
Numen, & effreni laxentur in otia, mores.
Reddat equos, ensemque mihi, nec sanguinis vltra
Ius erit, aspiciam terras, pacemque iubebo
Omnibus, Ogygio sat erit Tritonia bello.
Dixerat, & Thracum Cyllenius arua subibat:
Atque illum arctoæ labentem cardine portæ
Tempestas æterna plagæ, prætentáque cælo
Agmina nimborum, primique Aquilonis hiatus
In diuersa ferunt. crepat aurea grandine multa
Palla, nec Arcadij bene protegit vmbra galeri.
Hic steriles delubra notat Mauortia syluas
Horrescitque tuens. vbi mille furoribus illi
Cingitur, aduerso domus immansueta sub Aemo.
Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur*
Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
Læditur aduersum Phœbi iubar, ipsaque sedem
Lux timet, & dirus contristat sydera fulgor.
Digna loco statio. primis salit Impetus amens
E foribus, cæcumque nefas, Iræque rubentes,
Exanguesque metus, occultisque ensibus adstant
Insidiæ, geminumque tenens Discordia ferrum
Innumeris strepit aula minis. tristissima virtus
Stat medio, lætusque Furor, vultuque cruento
Mors armata sedet. bellorum solus in aris
Sanguis, & incensis, qui raptus ab vrbibus Ignis.

l. arcta

Ter

Terrarum exuuiæ circum,& fastigia templi
Captæ insignibant gentes cælatáque ferro
Fragmina portarum,bellatricesque carinæ,
Et vacui currus,protritaque curribus ora.
Penè etiam gemitus,adeo vis omnis,& omne
Vulnus vbique ipsum.sed non vsquam ore remisso
Cernere erat.talem diuina Mulciber arte
Ediderat,nondum radiis monstratus adulter
Fœda cathenato luerat connubia lecto.
Quærere templorum regem vix cœperat ales
Mænalius,tremit ecce solum,& mugire refractis
Corniger Hebrus aquis.tunc quod pecus vtile bellis
Vallem infestabat,trepidas spumare per herbas,
Signa aduentantis,clausæque adamante perenni
Dissiluere fores.Hircano in sanguine pulcher
Ipse subit curru,diráque aspergine latos
Mutat agros,spolia à tergo flentesque cateruæ.
Dant syluæ,nixque alta locum.regit atra iugales
Sanguinea bellona manu,longáque fatigat
Cuspide.diriguit visu Cyllenia proles.
Summisitque genas.ipsi reuerentia patri
Si prope sit,dematque minas,nec talia mandet.
Quod Iouis imperiū?magno quid ab æthere portas?
Occupat armipotens.neque enim hūc germane sub
Spōte venis,hyemesq; meas,cui roscida iuxta saxē
Mænala,& æstiui clementior aura Lycæi.
Ille refert consulta patris:nec longa moratus
Sicut anhelabāt iuncto sudore volantes
Mars impellit equos,residesque in prælia Graios

Ipse etiam indignans. vidit pater altus. & ira
Iam lenior, tardo flectebat pondere vultum.
Vt si quando ruit, debellatasque reliquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumque iacentẽ
Exanimis iam voluit hyems, nõdum arma carinis
Omnia, nec toto respirant pectore nautæ.
Finierat pugnas honor exequialis inermes,
Nec dũ aberant cœtus, cunctisque silentibus Heros
Vina solo fundens, cinerem placabat Adrastus
Archemori. Da parue tuum trieteride multa
Instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Elæaq; pulset eburna
Templa manu, nec Castalijs altaribus anguis,
Nec sua pinigero magis adnatet vmbra Lycæo.
Nos te lugenti puer insiciamur auerno,
Mœstáque perpetuis solennia iungimus astris.
Nunc festina cohors. at si Bœotia ferro
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris
Tunc deus. Inachias nec tantum culta per vrbes
Numina, captiuis etiam iurabere Thebis.
Dux ea pro cunctis. eadem sibi quisque volebat.
Iã pronis Gradiuus equis Ephyræa premebat (ras
Littora, qua summas caput Acrocorinthus in au-
Tollit, & alterna geminum mare protegit vmbra.
Inde vnum dira comitum de plebe Pauorem
Quadrupedes anteire iubet. non alter anhelos
Insinuare metus, animúmque auertere veris
Aptior, innumeræ monstro vocésque, manúsque,
Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi

Author,

Author,& horrificis lymphare incursibus vrbes.
Si geminos soles, ruituráque suadeat astra,
Aut mutare solum, aut veteres descendere sylvas,
*Ah miseri vidisse putent. tunc * acre nouabat* * b. arte
Ingenium, falsò Nemeæum puluere campum
Erigit. attoniti tenebrosam à vertice nubem
Respexere duces. falso clamore tumultum
*Auget,& arma virum,*cursusq; imitatur equorũ,*
Terribilémque vagas vlulatum spargit in auras. * l. pulsúsque
Exiluere animi, dubiúmque in murmure vulgus
Pendet. vbi iste fragor? ni fallimur aure. sed vnde
Puluereo stant astra globo? num Ismenius vltro
*Miles? ita est. veniũt. tãta * est ne audacia Thebis?* a b. est audacia
An dubitent? agedum inferias,& busta colamus.
Hæc Pauor attonitis, varióque per agmina vultus
Induitur, nunc Pisæis è millibus vnus,
Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostésq; propinquos
Adiurat, turmásque metu consternit inani.
(Nil falsum trepidis) vt vero amentibus ipse
Incidit, & sacræ circùm fastigia vallis
Turbine præuectus, rapido ter sustulit hastam:
Ter contorsit equos, clypeum ter pectore plausit,
Arma, arma insani, sua quisque, ignotáque nullo
More rapit, mutant galeas, alienáque cogunt
Ad iuga cornipedes. ferus omni pectore sæuit
Martis amor, cædísque nihil flagrantibus obstat.
Præcipitant, redimúntque moras, sic littora vento
Incipiente fremunt, fugitur cum portus, vbique
Vela fluunt, laxi iactantur vbique rudentes.

Iamq; natant remi, natat omnis in æquore summo
Anchora. iam dulcis medij de gurgite ponti
Respicitur tellus, comitésque à puppe relicti.
Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes
Bacchus iter, gemuit Tyriam conuersus ad vrbem,
Altricemq; domum, & patrios reminiscitur ignes.
Purpureum tristi turbatus pectore vultum,
Non crines, non serta loco, dextráque reliquit
Thyrsus, & intactæ ceciderunt cornibus vuæ.
Ergo vt erat lachrymis, lapsóq; inhonorus amictu
Ante Iouem* (tunc forte polum secretus habebat)
* vv. & tunc
Constitit, haud vnquam facie conspectus in illa,
(Nec causæ latuere patrem) suppléxque profatur,
Exscindísne tuas diuum sator optime Thebas?
Sæua adeo coniux? nec te telluris amatæ,
Deceptiq; laris miseret? cinerúmque meorum?
Esto, olim inuitum iaculatum nubibus ignem
Credimus. en iterum atra refers incendia terris,
Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus.
Quis modus? an nobis pater iratúsne bonúsque
Fulmen habes? sed non Danaeia limina talis,
Parrhasiúmque nemus, Ledæásque ibis Amyclas.
Scilicet è cunctis ego neglectissima natis
Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti
Pondus eram. cui tu dignatus limina vitæ
Præreptúmque iter, & maternos reddere menses.
Adde quod imbellis, rarísque exercita castris
Turba meas acies, mea tantum prælia norunt.
Nectere fronde comas, & ad inspirata rotari

Buxa,

Buxa, timent thyrsos nuptarum, & prælia matrũ.
Vnde tubas, Martémque pati? quin feruidus ecce
Quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
Ducat? & innocuis iubeat decernere peltis?
Quin etiam inuisos (sic hostis defuit?) Argos
Elicis, ô ipsis genitor grauiora periclis
Iussa, nouercales ruimus ditare Mycenas.
Cedo equidem. quò sacra tamen, ritúsque perempta
Gentis? & in tumulos si quid male fæta reliquit
Mater abire iubes? Thracen, syluásque Lycurgi?
An ne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
Da sedem profugo. potuit Latonia frater
Saxa (nec inuideo) defigere Delon, & imis
Commendare fretis. cara submouit ab arce
Hostiles Tritonis aquas. vidi ipse potentem
Gentibus Eois Epaphum dare iura. nec vllas
Cyllene secreta tubas, Minoáve curat
Ida. quid heu tantum nostris offenderis aris?
Hic tibi (quãdo minor iam nostra potentia) noctes
Herculeæ, placidúsque vagæ Nycteidos ardor,
Hic Tyrium genus, & nostro felicior igne
Taurus, Agenoreos saltem tutare nepotes.
Inuidiam risit pater, & iam poplite flexum,
Sternentémque manus tranquillus ad oscula tollit.
Inq; vicem placida orsa refert. Non coniugis ista
Consilijs (vt rere) puer: nec sæua roganti,
Sic expostus ego. immoto deducimur orbe
Fatorum, veteres, seræq; in prælia causæ.
Nam cui tanta quies irarum? aut sanguinis vsus

Parcior humani? videt axis, & ista per æuum
Mecum æterna domus. quoties iam torta reponam
Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
Quin etiam inuitus magna, vlciscendáque passis
Aut Lapithas Marti, aut veterē Calydona Dianæ
Expugnare dedi. meáque est iactura, pigétque
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitæ.
Labdacios verò, Pelopísque à stirpe nepotes
Tardum abolere mihi. scis ipse vt crimina mittam
Dorica, quàm promptè superos incessère Thebæ.
Te quoque, (sed quoniam vetus excidit ira:) silebo.
Nō tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus
Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres
Progenuisse reus, lacero tua lustra repleuit
Funere. vbi fletus? vbi tunc ars tanta precandi?
Ast ego non proprio diros impendo dolori
Oedipodionidas: rogat hoc tellúsque, polúsque
Et pietas, & læsa fides, naturáque, & ipsi
Eumenidum mores. sed tu super vrbe moueri
Parce tua. non hoc statui sub tempore rebus
Occasum Aonijs. veniet suspectior ætas,
Vltorésque alij, nunc regia Iuno queretur.
His ille auditis, mentémque animúmque recepit.
Vt cum sole malo, tristique rosaria pallent
Vsta noto, si clara dies, Zephyrique refecit
Aura polum, redit omnis honos, emissáque lucent
Germina, & informes ornat sua gloria virgas.
Nuncius attonitas iam dudum Etheoclis ad aures
Explorata ferens, longo docet agmine Graios

Ire duces,nec iam Aonijs procul affore campis.
Quacunque ingreßi tremere,ac miserescere cunctos
Thebarum,qui stirpe refert,qui nomine,& armis.
Ille metum condens audire exposcit,& odit
Narrantem.hinc socios dictis stimulare,suásque
Metiri decreuit opes.exciuerat omnem
Aoniam,Eubœamq;,& Phocidos arua propinquá
Mars.ita dulce Ioui.longo fugit ordine velox
Tessera.propellunt acies,seséque sub armis
Ostentant.subeunt campo,qui proximus vrbi
Damnatus bellis patet,expectátque furores.
Nō dū hostis * cōtra, trepidó tamē agmine matres * b. circa
Conscendunt muros,inde arma nitentia natis
Et formidandos monstrant sub caßide patres.
Turre procul sola non dum concessa videri
Antigone populis,teneras defenditur atra
Veste genas,iuxtáque comes,quo Laius ibat
Armigero,tunc virgo senem regina veretur.
Quæ sic orsa prior.Spésne obstatura Pelasgis
Hæc vexilla pater?Pelopis descendere totas
Audimus gentes.dic ô precor(extera regum
Agmina nam video)quæ noster signa Menœceus,
Quæ noster gerat arma Creon:quam celsus ahena
Sphynge,per ingentes Homolaidas exeat Hæmon.
Sic rudis Antigone.senior cui talia Phorbas.
Mille sagittiferos gelidæ de colle Tanagræ
Promouet ecce Dryas. hic cui niuea arma tridentē,
Atque auro rude fulmen habent,Orionis alti
Non falsus virtute nepos:procul oro paternum

Omen,& innupta vetus excidat ira Dianæ.
Iungunt se castris,regísque in nomen adoptant
Ocaleæ, Medeónque,& consertissima syluis
Nysa.Dioneísque auibus circunsona Thisbe.
Proximus Eurymedon,cui pastoralia Fauni
Arma patris,pinúsque iubas imitatur equinas
Terribilis syluis.reor & Mauorte cruento
Talis erit.dites pecorum comitantur Erythræ.
Qui Scolon,densámque iugis Etheonon iniquis,
Qui breue littus Hyles,Atalanteúmque superbi
Schœnon habent,notíque colunt vestigia campi.
Fraxineas vibrant Macetum de more Sarissas:
Sæuáque difficiles excludere vulnera Peltas.
Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Onchesti,quos pinigeris Mycalessus in agris,
Palladiúsque Melas,Hecatæáque gurgite nutrit
Gargaphie:quorúmque nouis Haliartos aristis,
Inuidit,& nimia sata læta superuenit herba.
Tela rudes trunci,galeæ vacua ora Leonum,
Arborei dant scuta sinus.hos regis egenos
Amphion en noster agit(cognoscere pronum,
al. lyra *Virgo lyram)galea,tauróque insignis auito.*
galeam *Macte animo iuuenis.medios parat ire per enses,*
Nudáque pro caris opponere pectora muris.
Vos etiam nostris Heliconia turba venitis
Addere rebus opem.túque ô Permesse canoris
al.Harmie *Et felix * Olmie vadis,armatis alumnos*
Bellorum resides.patrijs concentibus audis
Exultare gregem.quales cum pallida cedit

Bru

Bruma, renitentem deducunt Strymona cigni.
Ite alacres. nunquam vestri morientur honores:
Belláque perpetuo memorabunt carmine Musæ.
Dixerat. & paulum virgo interfato docenti.
Illi autem, qua nam iunguntur origine fratres?
Sic certè paria arma viris, sic exit in auras
Caßidis æquus apex. vtinam hæc concordia nostris!
Cui senior ridens: Non prima errore videndi
Falleris Antigone. multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. pater est, natúsque, sed æui
Confudere modos. puerum Lapithonia nympha
Dircetis, expertem thalami, crudúmque maritis
Ignibus, ante diem cupido violauit amore,
Improba connubij, nec longũ & pulcher Alathreus
Editus, ac primæ genitorem in flore iuuentæ
Consequitur, traxitq; notas, & miscuit annos.
Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent
Plus pater. hunc olim iuuat, & ventura senectus.
Tercentum genitor, totidémque in prælia natus
Exercent equites. hi deseruisse feruntur
Exilem Glisanta, Coroneámque feracem:
Messe Coroneam, Baccho Glisanta colentes.
Sed potius celsos vmbrantem hunc aspice late
Hypsea quadriiugos, clypei septemplice tauro
Leua, ter insuto seruant ingentia ferro
Pectora, nam tergo nunquã metus. hasta vetustum
Syluarum decus. emissæ cui peruia semper * B. corporáque.
Armáque, pectoráque, & nunquã manus irrita* (voti al. voto
Asopos genuisse datur, dignúsque videri.

Tunc pater abruptis cum torrentißimus exit
Pontibus, aut natæ tumidus cum virginis vltor
Flumina concußit, generum indignata Tonantem.
Námque ferunt raptam patrijs Æginan ab vndis
Amplexu latuisse Iouis. furit amnis, & astris
Infensus bellare parat (nondum ista licebant
Nec superis) stetit audaces effusus in iras,
Conserui tque manus. nec quem imploraret habebat,
Donec vix tonitru summotus, & igne trisulco
Cesßit, adhuc ripis animosus gurges anhelis,
Fulmineum cinerem, magnæq; insignia pœnæ
Gaudet, & ætneos in cœlum efflare vapores.
Talem Cadmeo mirabimur Hipsea campo
Si modo placauit felix Ægina Tonantem.
Ducit Ithonæos & Alalcomenæa Mineruæ
Agmina quos Midee, quos humida suggerit Arue
Aulida, qui Græamq; serunt, viridésque Plateas,
Et sulco Peteôna domant. refluúmque meatu
Euripum, quà noster abit, quáque vltima tractu
Anthedon. vbi gramineo de littore Glaucus
Poscentes irrupit aquas. iam crine genísque
Cærulus, & mixtos expauit ab inguine pisces.
Glandibus, & torta Zephyros incidere funda
Cura. cydoneas anteibunt gessa sagittas.
Tu quoque præclarum forma Cephise dedisses
Narcissum. sed Thespiacis iam pallet in agris
Trux puer. orbata florem pater alluit vnda.
Quis tibi Phœbeas acies, veterémque reuoluat (son?
Phocida? quis Panopen? quis Aulida? quis Cyparis-

Et

Et valles Lebadeo tuas? & Hyampolin atri
** Submissam scopulo? vel qui Parnasson vtrumque* * vv. subnixam.
Aut Cyrrham tauris, Aenemoreámque supinant
Coryciumq; nemus? propellentémque Lileam
Cephisi glaciale caput, quo suetus anhelam
Ferre sitim Phyton, amnémque auertere ponto.
Omnibus immixtas cono super aspice lauros,
Armáq;, vel Tityon, vel Delon habentia, vel quas
Hic deus innumera laxauit cæde pharetras.
Iphitus acer agit genitor. cui nuper ademptus
Naubolus Hippasides, tuus ô mitissime Lai
Hospes adhuc currus, securáque lora tenebat,
Cùm tua subter equos iacuit conuulsa cruentis
Ictibus, ô vtinam nostro cum sanguine ceruix.
Dicentis maduere genæ, vultúmque per omnem
Pallor ijt, vocisq; repens singultus apertum
Intercepit iter. refouet frigentis amicum
Pectus alumna senis, redit, atque exile profatur.
O mihi sollicitum decus ac suprema voluptas
Antigone. seras tibi demoror improbus vmbras,
Fors eadem scelera, & cædes visuras auitas.
Donec te thalamis habilem, integrámque resignem
Hoc satis, & fessum vita dimittere Parcæ.
Sed dum labor iners, quanti nunc ecce reuiso
Transabiere duces. Chromim atq; in terga comãtes
Non ego Abantiadas, non te saxosa Caryste,
Mon humiles Aegas, altumq; Caphare a dixi.
Et iam acies obtusa negat, cunctiq; resistunt:
Et tuus armatis iubet ecce silentia frater.

Vix ea turre ſenex. cum Rector ab aggere cœpit.
Magnanimi reges, quibus haud parere recuſem
Ductor, & ipſe meas miles defendere Thebas.
Non ego vos ſtimulare parem? (nam liber in arma
Impetus & meritas vltro iuraſtis in iras)
Nec laudare ſatis, dignasq; rependere grates
Sufficiam. referent ſuperi, veſtraq; ſubacto
Hoſte manus. vrbem ſocia de gente ſubiſtis
Tutari. quam non alijs populator ab oris
Belliger, externáve ſatus tellure, ſed hoſtis
Indigena adſultat, cui caſtra aduerſa regenti
Hic pater, hic genitrix, hic iuncta ſtirpe ſorores,
Hic erat & frater. cerne en vbicunque nefandus
Excidium moliris auis. venere volentes
Aoniæ populi, nec ſum tibi ſæue relictus.
Quid velit iſta cohors, & te ſentire decebat.
Reddere regna vetant. ſic fatus, & omnia rite
Diſponit, qui bella gerant, qui mœnia ſeruent,
Quas in fronte manus, medio quas robore ſiſtat.
Perſpicuas ſic luce fores, & virgea paſtor
Clauſtra leuat. dũ terra recens iubet ordine primos
Ire duces, mediæ ſtipantur plebe maritæ.
Ipſe leuat grauidas, & humum tactura parentum
Vbera, ſucciduasq; adportat matribus agnas.
Interea Danai noctémque, diémque ſub armis
Noctem iterum, rurſusq; diem (ſic ira ferebat)
Ingeminant. contempta quies, vix aut ſopor illis.
Aut epulæ fecere moram. properatur in hoſtem
More fugæ, nec monſtra tenent, quæ plurima nectit

Prodi

Prodigiale canens,certi fors * præſcia fati.
Quippe ferunt diros monitus,volucréſque feráq;
Syderáque,auerſiq; ſuis decurſibus amnes:
Infeſtúmque tonat pater, & malæ fulgura lucent.
Terrificæq; adytis voces,clauſæq; deorum
Sponte fores,nunc ſanguineus , nunc ſaxeus imber,
Et ſubiti manes,fletúmque occurſus auorum.
Tunc & Apollineæ tacuere oracula Cyrrhæ,
Et non aſſuetis pernox vlulauit Eleuſis
Menſibus,& templis Sparte præſaga recluſis.
Vidit Amyclæos(facinus!) concurrere fratres.
Arcados inſanas latrare Lycaonis vmbras
Nocte ferunt tacita.ſæuo decurrere campo
Oenomaum ſub Piſa refert,Acheloon vtroque
Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perſeos effigiem mœſtam, exorántque Mycenæ
Confuſum Iunonis ebur.mugire potentem
Inachon agricolæ. gemini maris incola narrat
Thebanum toto planxiſſe Palæmona ponto,
Hæc audit Pelopeia phalanx.ſed bellicus ardor
Conſilijs obſtat diuum, prohibétque timeri
Iam ripas Aſope tuas,Bœotáque ventum
Flumina.non auſæ tranſmittere protinus alæ
Hoſtilem fluuium:forte & trepidantibus ingens
Deſcendebat agris.animos ſiue imbrifer arcus
Seu montana dedit nubes,ſeu fluminis illa
Mens fuit,obiectúſque vado pater arma vetabat.
Tunc ferus Hippomedō magno cum fragmina ripæ
Cunctantem deiecit equum.ducibúſque relictis

* vv. præuia.

Gur

Gurgite de medio frenis ſuſpenſus,& armis,
Ite viri clamat: ſic vos in mœnia primus
Ducere,ſic clauſas voueo perfringere Thebas.
Præcipitant cuncti fluuio,puduitque ſecutos.
Ac velut ignotum ſiquando armenta per amnem
Paſtor agit,ſtat triſte pecus,procul altera tellus
Omnibus, & latè medius timor, aſt vbi ductor
Taurus init,fecitque vadum,tunc mollior vnda,
Tunc faciles ſaltus,viſæq; accedere ripæ
Haud procul inde iugũ,tutiſq; accõmoda caſtris
Arua notăt. vnde vrbem etiã turréſq; videre eſt
Sidonias,placuit ſedes,fidique receptus.
Colle per excelſum patulo quem ſubter aperto
Arua ſinu,nulliq; aliis à montibus obſtant
Deſpectus.nec longa labor munimina durus
Addidit, ipſa loco,mirum Natura fauebat,
In vallum elatæ rupes,deuexáque foßis
Æqua , & fortuito ductæ quater aggere pinnæ.
Cætera dant ipſi.donec ſol montibus omnis
Erepſit,rebúſque dedit ſopor otia feßis.
Quis queat attonitas dictis oſtendere Thebas?
Vrbem in conſpectu belli ſuprema parantem
Territat inſomnem nox atra,diémque minatur.
Diſcurrunt muris.nil ſeptum horrore ſub illo,
Nil fidum ſatis.inualidæq; Amphionis arces.
Rumor vbique altus, pluresq; annuntiat hoſtes,
Maioresq; timor,ſpectant tentoria contra
Inachia,externosq; ſuis in montibus ignes.
Hi precibus,queſtuq; deos,hi Martia tela

Belli-

Belligerosq; hortantur equos. hi pectora fletu
Cara premũt, miseriq; rogos, & crastina mãdant
Funera. si tenuis demisit lumina somnus.
Bella gerunt, modo lucra moræ, modo tædia vitæ;
Attonitis: lucemq; timent, lucemq; precantur.
It geminum excutiens anguẽ, & bacchatur vtrisq;
Tisiphone castris. fratrem huic, fratrem ingerit illi,
Aut vtrique patrem. procul ille penatibus imis,
Excitus implorat furias, oculosq; reposcit.
Iam gelidam Phœben & caligantia primus
Hauserat astra dies, & iam tumet igne futuro* * vv. cum iam
Oceanus, latéque nouo Titane reclusum
Aequor, anhelantum radiis, subsedit equorum.
Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
Exanguesq; Iocasta genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumq; oleæ cum velleris atris.
Nexibus Eumenidum velut antiquissima, portis
Egreditur, magna cum maiestate malorum.
Hinc atque hinc natæ melior iam sexus, aniles
Præcipitantem artus, & plusquam posset, euntem
Sustentant. venit ante hostes, & pectore nudo
Claustra aduersa ferit, tremulisq; vlulatibus orat
*Admitti. reserare viam rogat * impia belli* * b. improba.
Mater. in his aliquod ius exetrabile castris
Huic vtero est trepidi visam expauere manipli,
Auditamque. magis remeat iam missus Adrasto
Nuntius. excipiunt iussi, mediósque per enses
Dant iter. illa duces vt primum aspexit Achiuos,
Clamore horrendum luctu furiata resoluit.

Argolici

Argolici proceres, heu quis monstrauerit hostem
k vv.ei. Quē peperi? qua nam inueniā (mihi dicite) natum
Sub galea? venit attonitæ Cadmeius Heros
Obuius, & raptam lachrymis gaudentibus implet,
Solatúrque tenens, atque inter singula matrem,
Matrē iterat, nunc ipsam vrgens, nūc cara sororum
Pectora, cum mixta fletus anus asperat ira.
Quid molles lachrymas, venerandaq; nomina fingis
Rex Argiue mihi? Quid colla amplexibus ambis,
Inuisámque teris ferrato pectore matrem?
Túne ille exilio vagus? & miserabilis hospes?
Quem non promoueas? longè tua iussa cohortes
Expectant, multóque latus perfulgurat auro,
Ah miseræ matres! hunc te noctésque, diésque,
Deflebam. si verba tamen, monitúsque tuorum
Dignaris. dum castra silent, suspensáque bellum
Horrescit pietas, genetrix, iubeóque, rogoque,
I mecum. patriósque deos, arsuráque saltem
Tecta vide. fratrémque. quid aufers lumina? fratrē
Alloquere. & regnum iam me sub iudice posce.
Aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes.
Anne times, ne fortè doli te conscia mater
Decipiam? non sic miseros fas omne penates
Effugiet. vix Oedipode ducente timeres.
Nupsi equidem; peperíque nefas, sed diligo tales.
Ah dolor, & vestros etiamnum excuso furores.
Quod adeo perstas vltro tibi sæui triumphum
Detulimus, religa captas in terga sorores,
Iniice vincla mihi grauis, huc, vtcunque feretur

Et pater. Ad vestrum gemitus nũc verto pudorem
Inachida. liquistis enim paruósque senésque,
Et lachrymas has quisque domi: sua credite matri
Viscera. si vobis hic paruo in tempore carus
Sitq; precor. quid me oro decet? quidve ista Pelasgi
Vbera? ab Hircanis hac, Odrysiisque tulissem
Regibus, & siqui nostros vicere furores.
Annuite, aut natum complexa superstite bello
Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes,
Nutantésque virum galeas, & sparsa videres
Fletibus arma piis. Quales vbi tela, virósque
Pectoris impulsu rapidi strauere Leones.
Protinus ira minor, gaudéntque in corpore capto
Securam differre famem. sic flexa Pelasgum
Corda labant, ferrique auidus mansueuerat ardor.
Ipse etiã ante* omnes nũc matris ad oscula versus, * vv. oculos
Nunc rudis Ismenes, nunc flebilis ora precantis
Antigones. variaq; animum turbante procella
Exciderat regnum. cupit ire, & mitis Adrastus
Non vetat hic iusta Tydeus memor occupat ira,
Me potius socij, qui fidum Etheoclea nuper
Expertus (nec frater eram) me opponite regi.
Cuius adhuc pacem egregiam, & bona fœdera gesto
Pectore in hoc. vbi tunc fidei, pacisq; sequestra
Mater eras, pulchris cum me nox vestra morata est
Hospitijs? nempe hac trahis ad commercia natum?
Duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis
Spirat adhuc, pinguisq; meo, tu porro sequeris?
Heu nimium mitis, nimiumq; oblite tuorum.

Scilicet

Scilicet infestæ cum te circum vndique dextræ
Nudabunt enses, hæc flebit, & arma quiescent?
Te ne ille, heu demens, semel intra mœnia clausum,
Possessúmque odiis Argiua in castra remittet?
Ante hæc excusso frondescet lancea ferro.
Inachus ante retro, nosterq; Achelous abibunt.
Sed mite alloquium, & sæuis pax quæritur armis,
Hæc quoque castra patent. necdum meruere timeri.
An suspectus ego? abscedo, & mea vulnera dono.
Intret, & huc genitrix eadem, mediæq; sorores.
Finge autem pactis euictum excedere regnis,
Nempe iterum reddes? rursus mutata trahuntur
Agmina consiliis. subitò ceu turbine cæli
Obuius aduersum Boreæ Notus abstulit æquor.
Arma iterum, furiæq; placent. fera tẽpus Erinnys
Arripit, & primæ molitur semina pugnæ.
Errabant geminæ Dircæa ad flumina tigres
Mite iugum, belli quondam vastator Eoi
Currus. Erythræis quas nuper victor ab oris
Liber, in Aonios meritas demiserat agros.
Illas turba dei, seniórque ex more sacerdos
Sanguinis obliias, atque Indum gramen olentes,
Palmite maturo, variísque ornare corymbis
Curat, & alterno maculas interligat ostro.
* vv. ipsa bas *Iámque ipsi colles * ipsas, (quis credat?) amabant*
Armenta, atque ausa circum mugire iuuencæ.
Quippe nihil grassata fames, manus obuia pascit,
Expectántque cibos, fusoq; horrenda supinant
Ora mero, vaga rure quies. si quando benigno

Vrbem

Vrbem inire gradu; domus omnis, & omnia sacris
Templa calent, ipsumque fides intrasse Lyæum.
Has vbi vipereo tactas ter vtramque flagello
Eumenis in furias, animumque redire priorem
Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis.
Ceu duo diuerso pariter si fulmina cælo
Rupta cadant, legumque trahāt per nubila crinē.
Non aliter cursu rapidæ, atque immane frementes
Transiliunt campos. aurigamque impete vasto
Amphiarae tuum (nec defuit omen, heriles
Fortè is primus equos stagna ad vicina trahebat)
Corripiunt. mox Tænarium qui proximus Idam,
Aetholūq; Athamāta premūt. fuga torua per a-
Cornipedū visa est. donec flāmatus Acōteus (gros
Strage virûm, cui sueta feras prosternere virtus,
(Arcas erat) densis iam fida ad mœnia versas
Insequitur telis. multumque hastile resumens
Ter, quater, adducto per terga, per ilia ferro
Transigit. illæ autem longo cùm limite, fusi
Sanguinis, ad portas vtrinque extantia ducunt
Spicula semianimes, gemituque imitante querelas,
Saucia dilectis acclinant pectora muris.
Templa putes, vrbémque rapi, facibusque nefandis
Sidonios ardere lares. sic clamor apertis
Exoritur muris. manent cunabula magni
Herculis, aut Semeles thalamū, aut penetrale ruisse
Harmonies. cultor Bacchæus Acontea Phegeus
Iam vacuum telis, geminoque in sanguine ouātem
Comminus ense petit, subeunt Tegeæa iuuentus

Auxilio tardi. iam supra sacra ferarum
Corpora mœrenti iuuenis iacet vltio Baccho.
Rumpitur ecce graui subito per castra tumultu
Concilium. fugit externos Iocasta per hostes,
Iam non ausa preces. natas, ipsámque repellunt
Qui modò tam mites, & præceps tempore Tydeus
Vtitur. Ite age nunc pacem sperate, fidémque
Nunc saltem differre nefas? potuitne morari
Dum genitrix demissa redit? sic fatus aperto
Ense vocat socios. sæuus iam clamor, & iræ
Hinc atque inde calent. nullo venit ordine bellum.
Confusiq; duces vulgo, & neglecta regentum
Imperia, vna equites mixti, peditúmque cateruæ,
Et rapidi currus. premit indigesta ruentes
Copia. nec sese vacat ostentare, nec hostem
Noscere. sic subitis Thebana, Argiuáque pubes
Conflixere globis. retro vexilla, tubæq;
Post tergum, & litui bellum inuenere secuti.
Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mauors.
Ventus vti primas struit inter nubila vires
Lenis adhuc, frondesq; & aperta cacumina gestat:
Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
Nunc age Pieriæ (non vos longinqua sorores
Consulimus) vestras acies, vestramque referte
Aoniam (vidistis enim) dum Marte propinquo
Horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
Sidonium Pterelan sonipes malefidus in armis
Rumpentem frenos, diuersa per agmina raptat
Iam liber. sic fossa manus venit hasta per armos,

Tydeos,

Tydeos,& leuum iuuenis transuerberat inguen.
Labentémque affigit equo. fugit ille perempto
Consertus domino.nec iam arma,aut frena tenentē
Portat adhuc:ceu nondum anima defectus vtraq;,
Cùm sua Centaurus moriens in terga recumbit:
Certat opus ferri,sternuntq; alterna furentes
Hippomedō Sybarin Pyliū, Periphāta Menaceus.
Parthonopæus Ityn,Sybaris iacet ense cruento,
Cuspide trux Periphas,Itys insidiante sagitta.
Caneos Inachij ferro Mauortius Hemon
Colla rapit.cui diuiduum trans corpus hiantes
Truncum oculi quærūt,animus caput, arma iacētis.
Iam rapiebat Abas, cornu deprensus Achiua
Dimisit moriens clypeum hostilémque, suúmque.
Quis tibi Bacchæos Eunæe relinquere cultus?
Quis lucos? vetitus quibus emansisse sacerdos
Suasit? & assuetum Bromio mutare furorem?
Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
Pallentes hederæ,Nysæáque serta coronant.
Candida purpureo subnectitur insita filo,
Crine latent humeri:crescunt lanugine malæ,
Et rubet imbellis Tyrio sub tegmine thorax.
Brachiáque in manicis, & picta vincula plantæ,
Carbaseique sinus,& fibula rasilis auro
Tænariam fulua mordebat iaspide pallam.
Quām super à tergo velox corytos, & arcus
Pendentésque sonant aurata lynce pharetræ.
It lymphante deo media inter millia longum
Vociferans.Prohibete manus,hac omine dextro

Mœnia, Cyrrhææ monstrauit Apollo iuuencæ.
Parcite, in hæc vltro scopuli venere volentes.
Gens sacra at sumus. gener huic est Iuppiter vrbi,
Gradiuusq; socer. Bacchũ haud mẽtimur alumnũ,
Et magnum Alciden. Iactanti talia frustra
Turbidus aëria Capaneus occurrit in hasta.
Qualis vbi primam leo mane cubilibus altis
Erexit rabiem, & sæuo speculatur ab antro
Aut ceruum, aut nondũ bellantẽ fronte iuuencũ:
It fremitu gaudens, licet arma, gregésque lacessant
Venantum, prædam videt, & sua vulnera nescit.
Sic tunc congressu Capaneus gauisus iniquo,
Librabat magna venturam mole cupressum.
Ante tamen, Quid fœmineis vlulatibus inquit
Terrificas moriture viros? vtinam ipse veniret
Cui furis. hæc Tyriis cane matribus, & simul hastã
Expulit, illa volans, ceu vis non vlla moretur
Obuia vix sonuit clypeo, & iam terga reliquit.
Arma fluunt. longísque crepat singultibus aurum.
Erumpensq; sinus vicit cruor. occidis audax,
Occidis Aonii puer altera cura Lyæi.
Marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis,
Te Tmolos, te Nisa ferax, Theseáque Naxos,
Et Thebana metu iuratus in orgia Ganges.
Nec segnem Argolicæ sensere Etheoclea turmæ.
Parcior ad ciues Polynicis inhorruit ensis.
Eminet ante alios iam formidantibus arua
Amphiaraus equis, ac multo puluere vertit
Campum indignantem. Famulo decus addit inane

Mœstus,

Mœstus,& extremos obitus illustrat Apollo.
Ille etiam clypeum,galeamq; incendit honoro
Sydere,nec tardè fratri Gradiue dedisti,
Nequa manus vatem,nequid mortalia bello.
Lædere tela queant,sanctum,& venerabile Diti
Funus erat. talis medios infertur in hostes
Certus & ipse necis.vires fiducia leti
Suggerit.inde viro maioraque membra,diésque
Lætior,& nunquam tanta experientia cœli,
Si vacet,auertit morti contermina Virtus.
Ardet inexpleto sæui Mauortis amore,
Et fruitur dextra,atque anima fragrãte superbit.
Hic hominum casus lenire, & demere fatis
Iura frequens,quantum subito diuersus ab illo
Qui tripodas, laurusque sequi, qui doctus in omni
Nube,salutato volucrem cognoscere Phœbo.
Innumeram ferro plebem,ceu letifer annus,
Aut iubar aduersi graue syderis,immolat vmbris
Ipse suis.Iaculo Phlegyam,iaculoque superbum
Phylea,falcato Chromin,& Cremetaona curru:
Comminus hunc stãtem metit,hũc à poplite sectũ:
Cuspide demissa Chromin,Phinoúmque,Segenque
Intonsumque Gyan,sacrúmque Lycorea Phœbo
Inuitus,iam fraxineum demiserat hastæ
Robur,& excussis apparuit infula cristis.
Alcathoum saxo,cui circum stagna Carysti
Et domus & coniux,& amantes littora nati.
Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum.
Decepit tellus moriens,hyeméſque,notóſque

Laudat, & experti meliora pericula pōti.
Aspicit has longè iamdudum Asopius Hypseus
Palantum strages. ardetque auertere pugnam,
Quanquā haud ipse minus curru Tirynthia fundit
Robora, sed viso præsens minor augure sanguis.
Illum armis, animisque cupit: prohibebat iniquo
Agmine consertum cunei latus. inde superbus
Exeruit patriis electum mißile ripis.
At prius, Aonidum diues largitor aquarum
Clare giganteis etiamnum Asope fauillis.
Da numen dextræ: rogat hoc natusque, tuique
Quercus alūna vadi. fas & mihi spernere Phœbū,
Si tibi collatus diuum sator. omnia mergam
Fontibus arma tuis, tristesque sine augure vittas.
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phœbus, & aurigā iaculum detorquet in Hersen.
Ille ruit. deus ipse vagis succedit habenis
Lernæum falso simulans Aliagmona vultu.
Tunc vero ardenti non vlla obsistere tentant
Signa, ruunt solo terrore, & vulnera citra.
Mors trepidis ignaua venit. dubiumque tuenti
Presserit infestos onus, impuleritne iugales.
Sic vbi nubiferum montis latus, aut noua ventis
Soluit hyems, aut victa situ non pertulit ætas,
*Desilit horrendus campo timor, * arma, virosque*
Limite non vno, longæuáque robora secum
Præcipitans, tandemque exhaustus turbine feßo,
Aut vallem cauat, aut medios intercipit amnes.
Non secus ingentique viro, magnòque grauatus

Temo

Temo deo, nunc hoc, nunc illo in sanguine feruet
Ipse sedent teli, pariterque ministrat habenis
Delius. ipse docet iactus, aduersaque flectit
Spicula, fortunamque hastis venientibus aufert
Sternuntur terræ, Menalus pedes, Antiphus alto
Nil defensu equo, genitusque Heliconide nympha
Aethion, casceque infamis fratre Polytes.
Conatusque toris vittatam attingere Manto
Lampus. in hunc sacras Phœbus dedit ipse sagittas.
Et iam cornipedes trepida, ac moribunda reflantes
Corpora, rimantur terras, omnisque per artus
Sulcus: & incisis altum rubet orbita membris.
Hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
Vulnere semineces (nec deuitare facultas)
Venturum super ora vident. iam lubrica tabo
Frena, nec insisti madidus dat temo rotæque
Sanguine difficiles, & tardior vngula fossis
Visceribus. tunc ipse furens in morte relicta
Spicula, & è mediis extantes ossibus hastas
Auellit. strident animæ, currumque sequuntur.
Tandem se famulo, summum confessus Apollo,
Vtere luce tua, longamque ait, indue famam.
Dum tibi me iunctum mors irreuocata veretur,
Vincimur, immites scis nulla reuoluere Parcas
Stamina. vade diu populis promissa voluptas
Elysiis certè non perpessure Creontis
Imperia, haud vetito nudus iaciture sepulchro.
Ille refert contra, & paulum respirat ab armis.
Olim te Cyrrhææ pater peritura sedentem

Siue laborantes concepto flamine terræ
Ventorum rabiem, & clausum eiecere furorem.
Excedit seu putre solum, carpsitque terendo
Vnda latens. siue hac voluentis machina cœli
Incubuit, siue omne fretum Neptunia mouit
Cuspis, & extremas grauius mare torsit in oras,
Seu vati datur ille fragor, seu terra minata est
Fratribus, ecce altè præceps humus, ore profundo
Dissilit, inq; vicem tremuerunt sydera, & vmbræ.
Illum ingens haurit specus, & transire parantes
Mergit equos. non arma manu, non frena remisit.
Sicut erat rectos defert in tartara currus:
Respexitque cadens cælum, campumque coire
Ingemuit. donec leuior distantia rursus
Miscuit arua tremor, lucemque exclusit Auerno

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. VIII.

Vt subitus vates pallentibus incidit vmbris,
Letiferasque domos, orbisque arcana sepulti
Rupit, & armato turbauit funere Manes,
Horror habet cunctos, Stygiis mirantur in oris
Tela & equos, corpusq; nouũ, neq; enim ignibꝰ atris
Conditus, aut mœsta niger aduentabat ab vrna:
Sed belli sudore calens, clypeumque cruentis
Roribus, & scissi respersus puluere campi.
Necdum illum aut trunca lustrauerat obuia taxo

Eumenis,aut furuo Proserpina poste notarat
Cœtibus adsumptum functis.quin comminus ipsa
Fatorum deprensa colus.visoque pauentes
Augure,tunc demum rumpebant stamina Parcæ.
Illum & securi circumspexere fragorem
Elysij,& si quos procul inferiore Barathro
Altera nox,aliisque grauat plaga cæca tenebris.
Tunc regemunt pigrique lacus,vastæque paludes,
Vmbriferæque premit sulcator pallidus vndæ,
Dissiluisse nouo penitus telluris hiatu
Tartara,& admissos,non per sua flumina manes
Fortè sedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi,populos,poscebat crimina vitæ.
Nil hominum miserans,iratusq; omnibus vmbris.
Stant furiæ circum,variæque ex ordine mortes,
Sæuáque multisonas exercet pœna cathenas.
Fata serunt animas,& eodem pollice damnant.
Vincit opus,iuxta Minos cum fratre verendo
Iura bonus meliora manet,regemque cruentum
Temperat.assistunt lachrymis atque igne tumentes
Cocytos Phlegetonque,& Styx periuria diuum
Arguit.ille autem supera compage soluta,
Nec solitus sentire metus,expauit oborta
Sydera,iucundáque offensus luce profatur.
Quæ superum labes inimicum impegit auerno
Aethera,quis rumpit tenebras?vitaque silentes
Admouet?vnde minæ?vnde hæc mihi prælia fratrum?
Congredior.pereant agedum discrimina rerum.
Nam cui dulce magis?magno me tertia victum

Deiecit fortuna polo mundúmque nocentem
Seruo,nec iste meus.diris en peruius astris
Inspicitur,tumidusne meas regnator Olympi v. dirisq;
Explorat vires?habeo iam quassa gigantum
Vincula,& æthereum cupidos exire sub axem
Titanas,miserumque patrem.quid me otia mœsta
Sæuus,& implacidam prohibet perferre quietem?
Amissumque odisse diem?pandam omnia regna
Si placet,& Stygio prætextam Hyperiona cælo.
Arcada nũc superis(quid enim mihi nũtius ambas
Itque reditque domos)emittam,& vtrũque tenebo
Tyndariden. cur autem auidis Ixiona frango
Vorticibus?cur non expectant Tantalon vndæ?
Anne profanatum toties chaos hospite viuo
Perpetiar?me Pirithoi temerarius ardor
Tentat,& audaci Theseus iuratus amico.
Me ferus Alcides tunc cum custode remoto
Ferrea Cerbereæ patuerunt limina portæ.
Odrysiis etiam pudet heu patuisse querelis
Tartara,vidi egomet blanda inter carmina turpes
Eumenidum lachrymas,iteratáque pensa sororum.
Me quoque,sed duræ melior violentia legis.
Ast ego vix vnum,nec celsa ad sydera furto
Ausus iter,Siculo rapui connubia campo.
Nec licuisse ferunt.iniustaque ab Ioue leges
Protinus,& sectum genitrix mihi computat annũ.
Sed quid ego hæc ita?Tartareas vlciscere sedes
Tisiphone,& si quando nouis asperrima monstris
Triste insuetum,ingens.quod nõdum viderit æther,

Ede

Ede nefas, quod mirer ego, inuideantque sorores.
Atque adeo fratres (nostrisque hæc omnia sunto
Prima odijs) fratres alterna in vulnera leto
Marte ruant. sit qui rabidarum more ferarum
Mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
Arceat exanimes & manibus æthera nudis
Commaculet. iuuet ista ferum spectare tonantem.
Præterea, ne sola furor mea regna lacessat,
Quære deis qui bella ferat, qui fulminis ignes,
Infestumque Iouem clypeo fumante repellat.
Faxo haud sit cunctis leuior metus, atra mouere
Tartara, frondent quam iungere Pelion Ossa.
Dixerat. atque illi iamdudum regia tristis
Attremit oranti, suáque, & quæ desuper vrget,
Nutabat tellus. non fortius æthera vultu
Torquet, & astriferos inclinat Iupiter axes.
At tibi quos inquit manes, qui limite præceps
Non licito per inane ruis? subit ille minantem
Iam tenuis visu, iam vanescentibus armis,
Iam pedes. extincto tamen interceptus in ore
Augurij perdurat honos, obscuráque fronti
Vita manet, ramumque tenet morientis oliuæ.
Si licet, & sanctis hic ora resoluere fas est
Manibus. O cunctis finitor maxime rerum,
At mihi, qui quondam causas, elementáque noram,
Et sator, oro minas, stimulatáque corda remulce.
Neue ira dignare hominem, & tua iura timentem.
Nam nec ad Herculeos (vnde hæc mihi pectora?) raptus,

Nec Venerem illicitam(crede his insignibus)ausi
Intramus Lethen.fugiat nec tristis in antrum
Cerberus,aut nostros timeat Proserpina currus.
Augur Appollineis modo dilectissimus aris
Testor inane chaos(quid enim hic iurãdus Apollo!)
Crimine non vllo subeo noua fata:nec alma
Sic merui de luce rapi.scit iudicis vrna
Dictæi,verumque potest deprendere Minos.
Coniugis insidiis,& iniquo venditus auro
Argolicas acies,vnde hæc tibi turba recentum
Vmbrarũ,& nostra veniũt quoque funera dextra,
Non ignarus ini.subito me turbine mundi
(Horret adhuc animus)mediis è millibus hausit
Nox tua.quæ mihi mens?dũ per caua viscera terræ
Vado diu pendens?& in aere voluor aperto?
Hei mihi nil ex me sociis, patriæque relictum est,
Vel captum Thebis.non iam Lernæa videbo
Tecta,nec attonito saltem cinis ibo parenti
Non tumulo,non igne miser,lachrymisque meorum
Productus,toto pariter tibi funere veni
Nil istis ausurus equis.nec deprecor vmbram
Accipere,& tripodum iã non meminisse meorum.
Nam tibi præsagi,quisnam super auguris vsus,
Cùm Parcæ tua iussa trahant?sed pectora flectas,
Et melior sis quæso deis.si quando nefanda
Huc aderit coniux,illi funesta reserua
Supplicia,illa tua rector bone dignior ira.
Accipit ille preces,indignaturque moueri.
Vt leo Massyli cum lux stetit obuia ferri,

Tunc iras,tunc arma citat,si decidat hostis
Ire super satis est,vitámque relinquere victo.
Interea vittis,lauroque insignis opima
Currus,& egregiis modo formidatus in armis,
Luce palam fusus nulli,nullique fugatus
Quaeritur,adsistunt turmae,suspectáque tellus.
Omnibus,infidi miles vestigia campi
Circuit,atque auidae tristis locus ille ruinae
Cessat,& inferni vitatur honore sepulchri.
Nuntius hortanti diuersa in parte maniplos
Adrasto,vix ipse ratus vidisse Palamon
Aduolat,& trepidans(steterat nam forte cadenti
Proximus)inspectoque miser pallebat hiatu.
Verte gradum. fuge rector ait,si Dorica saltem
Terra loco,patriaque manent,vbi liquimus arces,
Non armis,non sanguine opus,quid inutile ferrum
Stringimus in Thebas?currus humus impia sorbet,
Armáque,bellantesque viros,fugere ecce videtur
Hic etiam quo stamus ager.vidi ipse profunda
Noctis iter,ruptaque soli compage ruentem,
Illum heu,praesagis quo nullus amicior astris
Oecliden,frustráq; manus cum voce tetendit,
Mira loquor,sulcos etiamnum Rector equorum
Fumantéque locũ,& spumis madida arua reliquit
Nec commune malum est.tellus cognoscit alumnos,
Stat Thebana acies,stupet haec,& credere Adra-
Cũctatur,sed Mopsus idem,trepidusq; ferebat[stus.
Actorides.nam fama nouis terroribus audax
Non vnum cecidisse refert,sponte agmina retro

Non expectato reuocantum, morte tubarum
Præcipitant, sed torpet iter falluntq; ruentes
Genua viros, ipsique (putes sensisse) repugnant
Cornipedes, nulloque truces hortamine parent,
Nec celerare gradum, ne tollere lumina terra.
Fortius incursant Tyrij. sed vesper opacus
Lunares iam ducit equos. data fœdere paruo
Mœsta viris requies, & nox auctura timores.
Quæ tibi tūc facies, postquam permissa gemendi
Copia? qui fletus galeis cecidere solutis?
Nil solitum fessos iuuat. abiecere madentes
Sicut erant, clypeos, nec quisquam spicula tersit,
Nec laudauit equum: nitidæ nec caßidis altam
Compsit adornauitq; iubam. vix magna lauare
Vulnera, & efflantes libet internectere plagas.
Tantus vbiq; dolor. mensas, Alimentáque bello
Debita, nec pugnæ suasit timor. omnia laudes
Amphiarae tuas, fœcundáque pectora veri
Commemorant lachrymis, & per tentoria sermo
Vnus, Abisse deos, dilapsáque numina castris.
Heu vbi laurigeri currus sollenniáque arma?
Et galeæ vittatus apex? hæc antra lacusq;
Castalij tripodumq; fides sic gratus Apollo?
Quis mihi sydereos, lapsus mentemq; sinistri
Fulguris, aut cæsis saliat quod numen in extis
Quando iter, vnde moræ, qua sæuis vtilis armis,
Quæ pacem magis hora velit, quis iā omne futurū
Proferet, aut cum quo volucres mea fata loquentur?
Nos quoq; bellorum casus nobisq; tibiq;.

Exa

Præscieras, & quanta sacro sub pectore virtus!
Venisti tamen, & miseris comes additus armis.
Et cùm te tellus, fatalisq; hora vocaret,
Tu Tyrias acies, aduersáque signa, vocasti
Sternere, tunc etiam media de morte timendum
Hostibus, infestáque abeuntem vidimus hasta.
At nunc te quis casus habet? poterisne reuerti
Sedibus à Stygiis? aliáque erumpere terra?
Anne sedes hilaris iuxta tua numina parcus?
Et vice concordi discis ventura, docesq;?
An tibi felices lucos miseratus auerni
Rector, & Elysias dedit inseruare volucres?
Quicquid es, æternus Phœbo dolor, & noua clades
Semper eris, mutisq; diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamq; dies, partusque ligatam
Delon, & intonsi cludet penetralia Branchi.
Nec Clarias hac luce fores, Didymæáque quisquã
Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit.
Quin & cornigeri vatis nemus, atque Molossi
Quercus, anhela Iouis, Troianáque Tymbra tacebit.
Ipsi amnes, ipsæque volent arescere laurus.
Ipse nihil certum sagis clangoribus æther
Præcinet, & nulla ferientur ab alite nubes.
Iámque erit ille dies, quo te quoque conscia fati
v. colant reddatque *Templa * colent, reddetque tuus responsa sacerdos.*
Talia fatidico peragunt sollennia regi.
Ceu flammas, ac dona rogo, tristesque rependant
Exequias, mollique animam tellure reponant.
Fracta dehinc cunctis, auersáque pectora bello.

Sic

Sic fortes Minyas subito cum funere Tiphys
Destituit, non arma sequi, non ferre videtur
Remus aquas, ipsiq; minus iam ducere venti.
Iam fessis gemitu paulatim corda leuabat
Exhaustus sermone dolor. nóxque addita curas
Obruit, & facilis lachrymis irrepere somnus.
At non Sidoniam diuersa in parte per vrbem
Nox eadem. vario producunt sydera ludo
Ante domos, intráque ipsæq; ad mœnia marcent
Excubiæ. gemina æra sonant, Idæáque terga,
Et moderata sonum vario spiramine buxus.
Tunc dulces superos atque omne ex ordine alumnū
Numen, vbique sacri resonant Pæanes, vbique
Serta, coronatúmque merum. nunc funera rident
Auguris ignari, contráque in tempore certant
*Tiresiam laudare suum. nunc * fata reuoluunt* *b.facta
Maiorum. veterésque canunt ab origine Thebas.
Hi mare Sidonium, manibúsque attrita Tonantis
Cornua, & ingenti sulcatum Nerea tauro.
Hi Cadmum, lapsámque bouem, fœtósque cruenti
Martis agros: alij Tyriam reptantia saxa
Ad chelyn, & duras animantē Amphiona cautes:
Hi grauidam Semelen: illi Cythereia laudant
Connubia: & multa deductam lampade fratrum
Harmonien: nullis iam deest sua fabula mensis.
Ceu modò gemiferum Thyrso populatus Hydaspen,
Eoásque domos, nixi vexilla triumphi
Liber, & ignotos populis ostenderet Indos.
Tum primùm ad cœtus, sociaq; ad fœdera mensæ

Semper in aspectum, diráque in sede latentem,
Oedipodem exisse ferunt, vultúsque sereno
Caniciem nigram squallore, & sordida fusis
Ora comis laxasse manu, sociúmque benignos
Affatus, & abacta priùs solatia passum.
Quin hausisse dapes, insiccatúmque cruorem
Deiecisse genis. cunctos auditque, refertque,
Qui Ditē, & Furias tantùm, & si quando regētem
Antigonen, mœstis solitus pulsare querelis.
Causa latet, non hunc Tyrij sors prospera belli
Quantū bella iuuant natum hortaturq; probatq;,
Nec vicisse velit, sed primos comminus enses
Et scelerum tacito rimatur semina voto.
Inde epulæ dulces, ignotáque gaudia vultu.
Qualis post longa Phineus ieiunia pœna,
*Nil stridere domi * volucres vt sensit abactas,*

* l. volucrésque

(Nec dum tota fides) hilaris, mensásque, torósque,
Nec turbata feris tractauit pocula pennis.
Cætera Graiorum curis, armísque iacebat
Fassa cohors, alto castrorum ex aggere Adrastus
Letificos tenui captabat corde tumultus.
Quanquam æger senio. sed agit miseranda potestas
Inuigilare malis. illum areus vndique clamor
Thebanique vrunt sonitus, & amara lacessit
Tibia, tum nimio voces marcore superbæ,
Incertæq; faces, & iam malè peruigil ignis.
Sic vbi per fluctus vno ratis obruta somno,
Conticuit, tantique maris secura iuuentus
Mandauere animas. solus stat puppe magister

Perui

Peruigil, inſcriptáque deus qui nauigat alno
Tempus erat, iunctos cùm iam ſopor ignea Phœbi
*Sentit equos, penitúſque * canam ſub luce * parata* * l. canam * paratā
Oceani mugire domum, ſeſéque vagantem
Colligit, & moto leuiter fugat aſtra flagello.
Concilium rex triſte vocat: quærúntq; gementes
Quis tripodas ſucceſſor agat? quo prodita laurus
Tranſeat? atque orbũ vitæ decus, haud mora, cuncti
Inſignem fama, ſanctóque Melampode cretum
Thiodamanta volunt. qui cùm ipſe arcana deorum
Partiri, & viſas vni ſociare ſolebat
Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus artis
Gaudebat dici ſimilem, iuxtáque ſecundum.
Illum ingens confundit honos, inopináque turbat
Gloria, & oblatas frondes ſubmiſſus adorat,
Séque oneri negat eſſe parem, cogíque meretur.
Sicut Achemenius ſolium, gentéſque paternas
Excepit, ſi fortè puer, cui viuere patrem
Tutius, incerta formidine gaudia librat,
An fidi proceres, an pugnet vulgus habenis:
Cui latus Euphrata, cui Caſpia limina mandet,
Sumere tunc arcus, ipſúmque onerare veretur
Patris equum, viſúſque ſibi nec ſceptra capaci
Suſtentare manu, nec adhuc implere Tiaram.
Atque is vbi intorto ſignauit vellere crinem,
Conuenítque deis, hilari per caſtra tumultu
Vadit ouans: ac prima ſui documenta ſacerdos
Tellurem placare parat. nec futile mœſtis
Id viſum Danais. geminas ergo ilicet aras

Arboribus viuis, & adulto cespite texi
Imperat. innumeróſque deæ ſua munera flores,
Et cumulos frugum, & quicquid nouat integer annus
Addit. & intacto ſpargens altaria lacte
Incipit. O hominum diuumq; æterna creatrix,
Quæ fluuios, ſyluáſque, animáſque, & ſemina mũdi
Cuncta, Prometheáſque manus, Pyrrhæáque ſaxa
Gignis, & impaſtis quæ prima alimenta dediſti,
Mutaſtíque viros, quæ pontum ambíſque, vehíſque,
Te penes & pecudum gens mitis, & ira ferarum
Et volucrum requies. firmum atque immobile mũdi
Robur inoccidui. te velox machina cœli
Aëre pendentem vacuo, te currus vterque
Circuit. O rerum media, indiuiſáque magnis
Fratribus. ergo ſimul tot gentibus alma, tot altis
Vrbibus, ac populis ſubtérque, ac deſuper vna
Sufficis, aſtriferúmque domos Atlanta ſupernas
Ferre laborantem, nullo vehis ipſa labore,
Nos tantum portare negas? nos diua grauaris?
Quod precor ignari luimus ſcelus? an quia plebes
Externa, Inachijs huc aduentamus ab oris?
Omne homini natale ſolum, nec te optimo ſæuo
Tanquam humiles populos deceat diſtinguere fine.
Vndique vbique tuis maneas communis, & arma
Hinc, atque inde feras. liceat (precor) ordine belli
Pugnaces efflare animas, & reddere cælo.
Ne rape tam ſubitis ſpirantia corpora buſtis,
Ne propera. veniemus enim quo limite cuncti,
Qua licet ire via tantum exorata Pelaſgis

Siste leuem campum, celeres neu præcipe Parcas.
At tu care deis, quem non manus vlla, nec enses
Sidonij, sed magna sinu Natura soluto
Ceu te Cyrrhæo meritum tumularet hiatu.
Sic amplexa coit, hilares des oro precatus
Nosse tuos, cœlóque, & vera monentibus aris
Concilies. & quæ populis proferre parabas,
Me doceas. tibi sacra feram præsaga, tuíque
Numinis interpres, te Phœbo absente vocabo.
Ille mihi Delo, Cyrrháque potentior omni
Quò ruis, ille adytis melior locus: hæc vbi dicta,
Nigrantes terra pecudes, obscuráque mergit
Armenta. ac viuis cumulos vndantis arenæ
Aggerat. & vati mortis simulacra rependit.
Talia apud Graios, cùm iam Mauortia contra
Cornua, iam sæuos fragor æreus excitat enses.
Addit acerba sonum Theumesi è vertice crinem
Incutiens, acuitq; tubas & sibila miscet
Tisiphone. stupet insolito clangore Cithæron
Marcidus, & turres carmen non tale secutæ.
Iam trepidas Bellona fores, armatáque pulsat
Limina, iam multo laxantur cardine Thebæ,
Turbat eques pedites, currus properantibus obstant,
Ceu Danai post terga premant, sic omnibus alæ
Arctantur portis, septémque excursibus hærent.
Ogygijs it forte Creon, Etheoclea mittunt
Neitæ, celsas Homoloidas occupat Aemon,
Ipsea Prœtides, celsum fudere Dryanta
Electræ, quatit Hypsistas manus Eurymedontis,

Culmina maganimus stipat Dircæa Menœceus.
Qualis vbi auersi secretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
Scindit fontis opes, septémque parentibus aruis
In mare fert hyemes. penitus cessere fugatæ
Nereides, dulcique timent occurrere ponto.
Tristis at inde gradum tardè mouet Inachia pubes
Præcipuè Ebaa, Lacedæmoniaq; cohortes
Et Pylij. subitum nam Thiodamanta sequuntur
Augure fraudati, necdum accessere regenti,
Nec tua te princeps tripodũ sola agmina quærunt,
Cuncta phalãx sibi deesse putat. minor ille per altum
Septimus extat apex, liquido velut æthere nubes
Inuida Parrhasiis vnum si detrahat astris
Truncus honor plaustri. nec idem nitet igne reciso.
Axis, & incerti numerant sua sydera nautæ.
Sed iam bella vocant. alias noua suggere vires
Calliope, maiórque chelyn mihi tendat Apollo.
Fatalem populis vltro poscentibus horam
Admouet atra dies. Stygijsq; emissa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatorémque volando
l. hiatu. *Campum operit, nigróque viros inuitat * amictu*
Nil vulgare legens, sed quæ dignissima vita
Funera, præcipuos annis, animísque cruento
Angue notat, iámq; in miseros pensum omne sororũ
Scinditur, & Furiæ rapuerunt licia Parcis.
Stat medius campis etiamnum cuspide siccа
vv. belli- * *Armipotens, iámq; hos clypeũ, iã vertit ad illos*
potens. *Arma ciens, aboletque domos, connubia, natos.*

Pelli

Pellitur & patria, qui mente nouißimus exit,
Lucis amor. tenet in capulis, hastísque paratas
Ira manus, animúsque vltra thoracas anhelus.
Conantur, galeaq; tremunt horrore comarum.
Quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem
Cornipedes, niueóque rigant sola putria nimbo.
Corpora ceu mixti dominis, irásque sedentum
Induerint, sic frena terunt, sic prælia poscunt
Hinnitu, tolluntq; armos. equitémque * supinant. [a] fatigat.
Iámque ruunt, primúsque virum concurrere puluis
Incipit, & spatijs vtrinque æqualibus acti
Aduentant, mediumq; vident decrescere campum.
Iam clypeus clypeis, vmbone repellitur vmbo,
Ense minax ensis, pede pes, & cuspide cuspis.
Sic obnixa acies pariter suspiria firmant,
Admotæq; nitent aliena in caßide cristæ.
Pulcher adhuc belli vultus. stant vertice coni,
Plena armenta viris, nulli sine præside currus,
Arma loco, splendent clypei, pharetræq; decoræ,
Cingulaq;, & nondum deforme cruoribus aurum:
At postquam rabies, & vitæ prodiga Virtus
Emisere animos, non tanta cadentibus Hœdis
Aëriam Rhodopen solida niue verberat Arctos,
Nec fragor Ausoniæ tantus, cùm Iuppiter omni
Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis
Cùm Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.
Exclusere diem telis, stant ferrea cælo
Nubila, nec iaculis arctatus sufficit aër.
Hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis.

Concurrunt per inane ſudes,& mutua perdunt
Vulnera,concurrunt haſtæ,ſtridentia fundæ
Saxa pluunt. volucres imitantur fulgura glandes,
Et formidandæ non vna morte ſagittæ.
Nec locus ad terram telis.incorpora ſerram
Omne cadit. ſeſe ignari perimúntque, cadúntque.*
l ſæpe *Caſus agit Virtutis opus.nunc turba recedit,*
Nũc premit,ac vicibus tellurem amittit, & auſert.
Vt ventis,nimbíſque minax,cùm ſoluit habenas
Iuppiter.alternóque affligit turbine mundum.
Stat cæli diuerſæ acies,nunc fortior Auſtri,
Nunc Aquilonis hyems, donec pugnante procellæ
Aut nimijs hic vicit aquis,aut ille ſereno.
Principium pugnæ turmas Aſopius Hypſeus
Oebalias.(namque hæ magnum,& gentile tumẽtes
Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen)
Reppulit erepto cunei ductore Menalca,
Hic & mente Lacon,crudi torrentis alumnus
(Nec turpauit auos) haſtam intra pectus euntem
(Ne pudor in tergo)per & oſſa & viſcera retro
Extrahit,atque hoſti dextra labente remittit
Sanguineam.dilecta genis morientis oberrant
Taygeta,& pugnæ,laudatáq; verbera matri.
Phædimon Iaſiden arcu Dircæus Amyntas
Deſtinat(heu celeres Parcæ)iam palpitat aruis
Phædimus,& certi nondum tacet arcus Amyntæ.
Abſtulit ex humero dextram Calydonius Agreus
Phegeos,illa ſuum terra tenet improba ferrum,
Et mouet.extimuit ſparſa inter tela iacentem

Pro

Progrediens.truncamq; tamen percuſsit Acetes.
Iphin atrox Athamas, Argũ ferus impulit Hypſe.*
Strauit Abanta Pheres, diuerſaq; vulnera flentes
Iphis eques,pedes Argus,Abas auriga iacebant.
Inachidæ gemini geminos ex ſanguine Cadmi
Occultos galeis(ſæua ignorantia belli)
Perculerant ferro.ſed dum ſpolia omnia cæſis
Eripiunt,videre nefas, & mœſtus vterque
Reſpicit ad fratrem,paritérque erraſſe queruntur.
Cultor Ion Piſæ,cultorem Daphnea Cyrrhæ
Turbatis proſtrauit equis.hunc laudat ab alto
Iuppiter,hunc tardus fruſtra miſeratur Apollo.
Ingentes Fortuna viros illuſtrat vtrinque
Sanguine in aduerſo:Danaos Cadmeius Aemon
Sternit,agítque furens.ſequitur Tyria agmina Ty-
Hunc Pallas præſens,illũ Tirynthius implet. (deus.
Qualiter hyberni ſummis duo montibus amnes
Franguntur,geminaq́; cadunt in plana ruina,
Contendiſſe putes,vter arua,arbuſtaq; tollat,
Altius aut ſuperet pontes.ecce vna receptas
Confundit iam vallis aquas:ſibi quiſque ſuperbus
Ire cupit,pontóque negant deſcendere mixti.
Ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
Lãpada per medios,turbabatq́; agmina Graiũm
Igne viam rumpens.magno quem comminus ictu
Tydeos haſta feri,diſcuſſa caſide,fixit.
Ille ingens in terga iacet,ſtat fronte ſuperſtes
Lancea,collapſæ veniunt in tempora flammæ.
Proſequitur Tydeus.ſæuos ne dixeris Argos.

Igne tuo Thebane rogum concedimus, arde.
Inde velut primo Tigris gauisa cruore
Per totum cupit ire pecus, sic Aona saxo
Ense Pholum, Chromin ense duos Helicaonas hasta
Transfigit. Aegea Veneris quos Mœra sacerdos
Ediderat prohibente Dea: vos præda cruenti
Tydeos, it sæuas etiamnum mater ad aras.
Nec minus Herculeũ contra vagus Aemona ducit
Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro.
Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc torua Pylenes
Agmina, nunc mœstæ fundens Pleuronis alumnos.
Donec in Olenium fessa iam cuspide Buten
* vv. ob- *Incidit. hunc turmis * obsessum, & abire vetantem*
ersum. *Aggreditur. puer ille, puer, malásque comámque*
Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
vv. fin- *In galeam librata venit. * funduntur vtrinque*
untur, *Tempora, diuiduíque cadunt in brachia crines,*
Et non hoc metuens inopino limite vita
Exiluit. tunc flauum Hypanim, flauumq; Polyten
(Ille genas Phœbo, crinem hic pascebat Iaccho.
Sæuus vterque deus) victis Hyperiona iungit,
Conuersumq; fuga Damasum. sed lapsa per armos
Hasta viri trans pectus abit. parmámque tenenti
Excutit, & summa fugiens in cuspide portat.
Sterneret aduersos etiamnum Ismenius Aemon
Inachidas (nam tela regit, viréfque ministrat
Amphitryoniades) sæuum sed Tydea contra
Pallas agit. iámque aduerso venêre fauore
Comminus, & placido prior hæc Tirynthius ore.

Fida

Fida soror, quanam hunc belli caligine nobis
Congressum Fortuna tulit? num regia Iuno
Hoc molita nefas? citius me fulmina contra
Infandum ruere, & magno bellare parenti
Aspiciat. genus huic (sed mitto agnoscere:) quando
Tu diuersa foues. nec si ipsum comminus Hylum
Tydeos hasta tui, Stygioque ex orbe remissum
Amphitryona petat. teneo, aeternúmque tenebo
Quantum haec diua manus, quoties sudauerit agis
Ista mihi, duris famulus cùm casibus omnes
Lustro vagus terras: ipsa heu comes, inuia mecum
Tartara, ni superos Acheron excluderet, isses.
Tu patrem, coelúmque mihi. quis tanta relatu
AEquet? habe totas, si mens excindere, Thebas,
Cedo equidem, veniámque precor. sic orsus abibat
Pallada mulcet honos, rediitq; ardore remisso
Vultus, & erecti sederunt pectoris angues.
Sentit abisse deum. leuius Cadmeius AEmon
Tela rotat, nullóque manum cognoscit in ictu
Tunc magis, atque magis vires animusq; recedunt,
Nec * pudor ire retro, cedentem Acheloius Heros * l. pudet
Impetit, & librans vni sibi missile telum,
Direxit iactus, summa quà margine parmae
Ima sedet galea, & iuguli vitalia lucent.
Nec frustrata manus, mortemq; inuenerat hasta
Sed prohibet, paulumq; humeri libare sinistri
Praebuit, & merito parcit Tritonia fratri.
Ille tamen nec stare loco, nec comminus ire
Amplius, aut vultus audet perferre cruenti

Tydeos.

Tydeos. ægra animo vis, ac fiducia ceßit.
Qualis setigeram Lucana cuspide frontem
Strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
Vulnera, nec felix dextræ tenor. in latus iras
Frangit, & expertæ iam non venit obuius hastæ.
Ecce ducem turmæ certa indignatus in hostem
Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
Turbidus Oenides, vna duo corpora pinu
Cornipedémque, equitémque ferit. ruit ille. ruentem
In Prothoum, lapsásque manu quærentis habenas
In vultus galeam, clypeúmque in pectora calcat.
Saucius extremo donec cum sanguine frenos
Respuit, & iuncta domino ceruice recumbit.
Sic vlmus, vitísque, duplex iactura coloni
Gaurano de monte cadunt. sed mœstior vlmus
Quærit vtrumque nemus, nec tam sua brachia labens,
Quàm gemit assuetas, inuitáque proterit vuas.
Sumpserat in Danaos Heliconius arma Chorabus
Ante comes Musis, Stygij cui conscia pensi
Ipsa diu inspectis letum prædixerat astris
Vrania. cupit ille tamen, pugnásque virósque
Forsitan, vt caneret, longa iacet ipse canendus
Laude, sed amissum Musæ fleuere sorores.
Pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
Ismenen. Tyrij iuuenis non aduena belli
Quamuis Cyrrha domus. soceros nec tristibus actis
Aduersatus erat, sponsam, cui castus amanti
Squallor, & indigni commendat gratia luctus.

Ipse

Ipse quoque egregius, ne pectora virginis illi
Diuersa, inq; vicem sineret Fortuna, placebant.
Bella vetant tedas, iuueniq; hinc maior in hostes
Ira. ruit primis immixtus & agmina Lernæ
Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis
Ceu spectetur, agit. triplici velauerat ostro
Surgens etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora. tunc auro phaleras, auróque sagittas
Cinguláque, & manicas, ne coniuge vilior iret
Presserat, & mixtum cono crispauerat aurum.
Talibus heu fidens vocat vltro in prælia Graios.
At primùm faciles grassatus cuspide turmas
Arma refert sociis, & in agmina fida, peracta
Cæde redit. sic Hircana Leo Caspius vmbra
Nudus adhuc, nullóque iubæ flauentis honore,
Terribilis magnique etiamnum sanguinis insons,
Haud procul à stabulis captat custode remoto
Segne pecus. teneráque famem consumit in agna
Mox ignotum armis, ac solo corpore mensus
Tydea non timuit. fragilíque lacessere telo
Sæpius infrendentem aliis, alióśque sequentem
Ausus erat. tandem inualidos AEtolus ad ictus
Fortè refert oculos, & formidabile ridens.
Iamdudum video, magnum cupis improbè leti
Nomen ait. simul audacem non ense, nec hasta
Dignatus, leuiter digitis imbelle solutis
Abiecit iaculum. latebras tamen inguinis altè
Missile, ceu totis intortum viribus hausit.
Præterit haud dubium fati, & spoliare superbit

Oenides? Neque enim has Marti, aut tibi bellica
Exuuias figemus ait. procul arceat ipsum (Pallas
Ferre pudor. vix si bellum comitata relictis
Deiphile thalamis, illi illudenda tulissem.
Sic ait: & belli maiora ad præmia mente
Ducitur. innumeris veluti Leo fortè potitus
Cædibus, imbelles vitulos, mollésque iuuencas
Transmittit, magno furor est in sanguine mergi,
Nec nisi regnantis ceruice recumbere tauri.
At non semianimi clamore Menœcea lapsus
Fallit Atys, prauertit equos, currúque citato
Desilit, instabat pubes Tegæa iacenti.
Nec prohibent Tyrij: pudeat Cadmea iuuentus
Terrigenas mentita patres, quo tenditis, inquit,
Degeneres? meliúsne iacet pro sanguine nostro
Hospes Atys? tantũ hospes adhuc, & cõiugis vltor
Infelix nondum iste suæ. nos pignora tanta
Prodimus? insurgunt iusto firmata pudore
Agmina, cuique suæ rediere in pectora curæ,
Interea thalami secreta in parte sorores
Par aliud mirum, miseríque innoxia proles
Oedipodæ, varias miscent sermone querelas.
Nec mala quæ iuxta, sed longa ab origine fati,
Hæc matris tedas, oculos ast illa paternos
Altera regnantem, profugũ gemit altera fratrem.
Bella ambæ, grauis hinc miseri cunctatio voti.
Nutat vtroq; timor, quẽnam hoc certamina victũ.
Quem vicisse velint. tacitè præponderat exul.
Sic Pandioniæ repetunt vbi fida volucres

Hospi-

Hospitia, atque larem bruma pulsante relictum
Stantq; super nidos veterísque exordia fati
Enarrant tectis, & truncum ac flebile murmur
Verba putant. voxq; illa tamen non dissona verbis.
Atque ibi post lachrymas, & longa silentia rursus
Inchoat Ismene. Quisnam hic mortalibus error?
Quæ decepta fides? curam inuigilare quieti,
Claráque per somnos animis simulachra reuerti:
Ecce ego quæ thalamos, nec si pax alta maneret,
Tractarem sensu (pudet heu) connubia vidi.
Nocte soror. sponsum vnde mihi sopor intulit amẽs
Vix notum visu? semel his in sedibus illum
Dum mea nescio quo spondentur fœdera pacto
Respexi non sponte soror. turbata repente
Omnia cernebam, subitúsque intercidit ignis,
Méque sequebatur rabido clamore reposcens
Mater Atyn. quænam hæc dubiæ præsagia cladis?
Nec timeo dum tuta domus, miléśque recedat
Doricus, & tumidos liceat componere fratres.
Talia iactabant, subito cùm pigra tumultu
Expauit domus, & multo sudore receptus
Fertur Atys, seruans animam iam sanguine nullo,
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo crinésque à fronte superni,* * vv. supini.
Prima videt, carámque tremens Iocasta vocabat
Ismenen, namque hanc solā moribūda precatur* * vv. hoc
Vox generi. solum hoc gelidis iam nomen inerrat
Faucibus exclamant famulæ, tollebat in ora
Virgo manus. tenuit sæuus pudor. attamen ire

Cogitur

Cogitur, indulget summum hoc Iotasta iacenti.
Ostenditq;.offertq; quater:iam morte sub ipsa.
Ad nomen visus, deiectáque fortiter ora
Sustulit, illam vnam neglecto lumine cæli
Aspicit, & vultu non exsatiatur amato.
Tunc quia nec genitrix iuxta, positúsque beata
Morte pater, sponsa munus miserabile tradunt,
Declinare genas, ibi demum teste remoto
Fassa pios gemitus, lachrymasq; in *vulnera fudit.
Dúmque ea per Thebas aliis serpentibus ardens,
Et face mutata bellum integrabat Enyo,
Arma * volāt, primos veluti modò cōminus ictus
Sustulerint, omnisque etiamnum, luceat ensis,
Eminet Oenides, quamuis & arundine certa
Parthenopæus agat, morientúmque ora furenti
Hippomedon proculcet equo, Capaneáque pinus
Iam procul Aonijs volet agnoscenda cateruis.
Tydeos illa dies. illum fugiuntq;, tremūtq;,
Clamantem: Quo terga datis? licet ecce peremptos
Vlcisci socios, mœstamq; rependere noctem.
Ille ego inexpletis solus qui cædibus hausi
Quinquaginta animas totidē, totidemq; gregatim
Ferte manus. nulline patres, nulliq; iacentum
Vnanimes fratres? quæ tanta obliuia luctus?
Quàm pudet Inachius contemptū abiisse Mycenas?
Hinc super Thebis? hæc robora regis? vbi autem
Egregius dux ille mihi? simul ordine leuo
Ipsum exhortantem cuneos, capitisq; superbi
Insignem fulgore videt, nec segnius ardens

* vv. lumina.

* vv. vallunt.

Accurrit,

Accurrit, niueo quam flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra.
Tunc prior. Aoniæ rex ô iustißime gentis
Imus in arma palàm, tandémq; ostendimus enses?
An noctem & solitas placet expectare tenebras?
Ille nihil contra. sed stridula cornus in hostem
It referens mandata ducis. quam prouidus heros
Iam iam in fine viæ percussam obliquat, & ipse
Telum ingens auidè, & quanto non ante lacerto
Impulit: ibat atrox finem impositura duello
Lancea. conuertêre oculos vtrinque fauentes
Sidonij, Graijq; dei, crudelis Erinnys
Obstat, & infando differt Etheoclea fratri.
*Cuspis in armigerũ Phlegyã peccauit, * vbi ingẽs* * vv. ibi
Pugna virũm. stricto nam sæuior irruit ense
AEtolus, retróque datum Thebana regebant
Arma ducem. sic densa Lupum iam nocte sub atra
*Arcet ab * oppresso pastorum turba iuuenco:* * l. apprenso.
Improbus erigitur contra, nec cura vetantes
Impetere, illum semel in quem venerat, vrget.
Non secus obiectas acies, turbámque minorem
Dißimulat, transitq; manu tamen ora Thoantis
Pectora Deilochi, Clonij latus, ilia torui
Perforat Hippotadæ. truncis sua membra remittit,
Interdum galeásque rotat per nubila plenas,
Et iam corporibus sese, spoliisque cadentum
Clauserat vnũm acies circùm consumitur, vnum
Omnia tela vouent. summis hæc oßibus hærent,
Pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,

Multa regent clypeo. densis iam consitus hastis
Ferratum quatit vmbo nemus, tergóque fatiscit
Atque humeris gentilis aper: nusquam ardua coni
Gloria, quippe apicem toruæ Gradiuus habebat
Caßidis. haud lætum domino ruit omen: inusta
Temporibus nuda æra sedent. circúmque sonori
Vertice percusso, voluuntur in arma molares.
Iam cruor in galea, iam saucia proluit ater
Pectora, permixtus sudore, & sanguine torrens.
Respicit hortantes socios, & Pallada fidam
Longius opposita celantem lumina parma.
Ibat enim magnum lachrymis inflectere patrem.
Ecce secat Zephyros, ingentem fraxinus iram
Fortunamque ferens, teli non eminet author.
Astacides Menalippus erat, nec prodidit ipse,
Et vellet latuisse manum. sed gaudia turmæ
Monstrabāt trepidum. nam flexus in ilia Tydeus
* vv. mis- *Submissum latus, & clypei laxauerat orbem.*
cem. *Clamorem Aonij tollunt, gemitúmque Pelasgi,*
Obiectantq; manus indignantémque tuentur.
Ille per oppositos, longè rimatus, amarum
Astaciden, totis animæ se cogit in ictum
Relliquijs, telumq; iacit, quod proximus Hopleus
Præbuerat, perit expressus conamine sanguis.
Tunc tristes socij cupidum bellare, (quis ardor!)
Et poscentem hastas, mediaque in morte negantem
Expirare, trahunt, summíque in margine campi
* l. prælia *Effultum, gemina latera inclinantia parma*
*Ponunt, ac sæui rediturum * ad præmia Martis,*

Promit

Promittunt flentes. sed & ipse recedere cœlum,
Ingentésque animos extremo frigore labi
Sensit, & innixus terra, Miserescite, clamat,
Inachidæ, non ossa precor referantur ut Argos,
Aetolúmve larē. neque enim mihi cura supremi* * l. suprema.
Funeris. odi artus, fragilemq; hunc corporis usum
Desertorem animi. caput, ô caput, ô mihi si quis
Adportet Menalippe tuum: nam volueris aruis,
Fido equidem. nec me virtus suprema fefellit.
I precor Atrei si quid tibi sanguinis unquam* * l. Arcadij.
Hippomedon. vade o primis puer inclyte bellis
Arcas, & Argolicæ Capaneu iam maxime turmæ.
Moti omnes. sed primus abit, primúsque repertum
Astaciden medio Capaneus è puluere tollit
Spirantem, leuáque super ceruice reportat,
Terga cruentantem concussi vulneris unda.
Qualis ab Arcadio rediit Tyrinthius antro,
Captiuúmque suem clamantibus intulit Argis.
Erigitur Tydeus, vultuque occurrit & amens
Lætitiáque, iráque, ut singultantia vidit
Ora, trahíque oculos, seséque agnouit in illo:
Imperat abscessum porgi, leuaque receptum
Spectat atrox hostile caput, gliscitque tepentis
Lumina torua videns, & adhuc dubitantia figi,
Infelix contentus erat. plus exigit ultrix
Tisiphone. iámque inflexo Tritonia patre
Venerat, & misero decus immortale ferebat,
Atque illum effracti perfusum tabe cerebri
Aspicit, & viuo scelerantem sanguine fauces.

Nec comites auferre valent. ſtetit aſpera Gorgon
Crinibus emiſsis, rectique ante ora ceraſtæ
Velauere deam. fugit auerſata iacentem
Nec prius aſtra ſubit, quàm myſtica lampas, & inſōs
Eliſos multa purgauit lumina lympha.

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. IX.

Asperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos. ipſi etiam minus ingemuere iacentem
Inachidæ, culpantque virum, & rupiſſe queruntur
Fas odij. quin te diuum implacidiſsime, quanquam
Præcipuum tunc cædis opus Gradiue furebas,
Offenſum virtute ferunt, nec comminus ipſum
Ora, ſed & trepidos retro torſiſſe iugales.
Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
Vulnere, non alijs vltum Cadmeia pubes
Inſurgunt ſtimulis, quàm ſi turbata ſepulchris
Oſſa patrum, monſtriſque datæ crudelibus vrnæ.
Accendit rex ipſe ſuper, quiſquámne Pelaſgis
Mitis adhuc? hominémque gerit? iā morſibus vncis
(Prô furor! vſque adeò tela exaturauimus?) artus
Dilacerant. nónne Hircanis bellare putatis
Tigribus? aut ſæuos Libyæ contraire leones?
Et nunc ille iacet (pulchra ô ſolatia leti)
Ore tenens hoſtile caput, dulcique nefandus
Immoritur tabo. nos ferrum mite, faceſque

Illis

Illis nuda odia, & feritas iam non eget armis.
Sic peragant rabidi, claráque hac luce fruantur
Dũ videas hæc summe pater. sed enim hiscere cãpos
Conquesti, terræque fugam mirantur, an istos
Vel sua portet humus? magno sic fatus agebat
Procursu fremitúque viros. furor omnibus idem.
Tydeos inuisi spolijs, raptoque potiri
Corpore. non aliter subtexunt astra cateruæ
Incœstarum auium, longè quibus aura nocentem
Aëra desertásque tulit sine funere mortes.
Illò auidæ cùm voce ruunt. sonat arduus æther
Plausibus, & cælo volucres cessere minores.
Fama per Aonium rapido vaga murmure cãpum
Spargitur in turmas, solito pernicior index
Cùm lugenda refert. donec cui maxima fando
Dãna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures.
Diriguit iuuenis, lachrymæque hæsere paratæ,
Et cunctata fides. nimium nam cognita Virtus
Oenidæ, credi letum suadétque, vetátque.
Sed postquã haud dubio clades authore reperta est:
Nox oculos, mentémque rapit. tum sanguine fixo
Mẽbra simul, simul arma ruũt. madet ardua fletu
Iam galea, atque ocreæ clypeũ excepêre cadẽtem.
It mœstus genua ægra trahens. hastamq; sequentẽ
Vulneribus seu mille grauis, totósque per artus
Saucius. assistunt socij, monstrantque gementes.
Tandem ille abiectis, vix quæ portauerat, armis
Nudus in egregij vacuum iam corpus amici
Procidit, & tali lachrymas cum voce profudit.

Hasne tibi armorum spes ô suprema meorum
Oenide grates? hæc præmia digna rependi?
Nudus vt inuisa Cadmi tellure iaceres
Sospite me? nunc exul ego, æternumque fugatus
Quādo alius misero, ac melior mihi frater adēptus
Nec iam sortitus veteres, regnique nocentis
Periurum diadēma peto. quo gaudia tanti
tra dēt. *Empta mihi? aut sceptrū quod nō tua dextera × ca-*
Ite viri, solum ;; fero me linquite fratri? (det
Nil opus arma vltra tentare, & perdere mortes:
Ite precor. quid iam dabitis mihi denique maius?
Tydea consumpsi. quanam hunc ego morte piabo?
O socer, O Argi, & primæ bona iurgia noctis,
oe *Alternæq; manus, & longi pignus amoris*
Ira breuis. non me ense tuo tunc maxime Tydeu,
(Et poteras) nostri mactāsti in limine Adrasti?
Quin etiam Thebas me propter, & impia fratris
Tecta libens, vnde haud alius remeasset, adisti:
Ceu tibimet sceptra, & proprios laturus honores.
Iam Telamona pium, iam Thesea fama tacebat.
Qualis, & ecce iaces? quæ primum vulnera mirer?
Quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quæ te agmina?
Innumeri strauere globi? ni fallor, & ipse (quive
Inuidit pater, & tota Mars impulit hasta.
Sic ait, & mœrens etiānum lubricà tabo
Ora viri tergit lachrymis, dextrámque reponit.
Túne meos hostes hucusque exosus & vltrà
Sospes ego? exuerát vagina turbidus ensem
Aptabátque neci: comites tenúere socerq;

Castigat, bellique vices, ac fata reuoluens
Solatur tumidum, longéque à corpore caro
Paulatim vnde dolor, letique animosa voluntas
Amouet, ac tacitè ferrum inter verba reponit.
Ducitur, amisso qualis consorte laborum
Deserit inceptum media inter iugera sulcum
Taurus iners, colloqué iugum deforme remisso
Parte trahit, partem lachrymans sustentat arator.
Ecce autem hortatus Etheoclis, & arma secuti
Lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello
Nec prope collata spreuisset cuspide Mauors
Aduentant. contra collecta vt pectora parmæ
Fixerat, atque hastam longe pro'enderat, hæret
Arduus Hippomedon: ceu fluctibus obuia rupes,
Cui neque de cælo metus, & fracta æquora cadūt:
Stat cunctis immota minis. timet ipse rigentem
Pontus, & ex alto miseræ nouere carinæ.
Tunc prior Aonides validam simul elicit hastam.
Non pudet hos Manes? hoc infamantia bellum
Funera, diis coràm, & cælo inspectante tueri?
Scilicet egregius sudor memorandáque virtus,
Hanc tumulare feram? nec non mœrentibus Argos
Exequiis lachrymandus eat? mollique pheretro
Infandam eiectans saniem? dimittite curam.
Nulla illum volucres, nulla impia monstra, nec ipsi
Si demus, pius ignis edat, nec plura. sed ingens
Intorquet iaculum, durò quod in ære moratum,
Transmissumque tamen clypei stetit orbe secundo.
Inde Pheres, acerque Lycus, sed cassa pheretris.

Hasta redit Lycus excelso terrore comantem
Perstrinxit galeam.conuulsæ cuspide longè
Diffugere iubæ,patuitque ingloria casis,
Ipse nec ire retro,nec in obuia concitus arma
Exilit.inque eadem sese vestigia semper
Obuersus cunctis profert,recipitque, nec vnquam
Longius indulget dextra,motusque per omnes
Corpus amat.corpus seruans,circumque,supraq;
Vertitur imbellem non sic amplexa iuuencum
Infestante lupo.cum primum fœta tuetur
Mater,& ancipiti circumfert cornua gyro.
Ipsa nihil metuens,sexusque oblita minoris
Spumat,& ingentes imitatur fœmina tauros.
Tandem intermissa iaculantum nube potestas
Reddere tela fuit.namq; & Sycionius Alcon
Venerat auxilio.Pisæáque præpetis Idæ
Turba subit,cuneumque replent.his fretus in hostes
Lernæam iacit ipse trabem.volat illa sagittis
Aequa fuga,mediumque nihil cunctata Polytem
Trãsabit,& iuncti clypeum cauat improba Mopsi.
Phocea tunc Cydona,Tanagræumque Phalantum,
Atque Ericẽ,hunc retro cõuersum,& tela petentẽ
Dum spes nulla necis,crinito à vertice figit.
Faucibus ille canis hastam non ore receptam
Miratur moriens,pariterque & murmure plenus
Sanguis,& expulsi salierunt cuspide dentes.
Ausus erat furta dextram iniectare Leonteus
Pone viros,atque arma latens.positũque trahebat
Prenso crine caput.vidit,quamquã vndique crebræ
Hippo-

Hippomedon ante ora minæ, sæuóque proteruam
Abstulit ense manum, simul increpat. Hæc tibi Ty-
Tydeus ipse rapit. post & confecta virorũ (deus,
Fata time, magnosque miser fuge tangere manes.
Ter Cadmæa Phalanx toruum abduxere cadauer, v. ter retra hunt
**Terque trahunt Danai. Siculi uolut anxia puppis*
Seditione maris, nequicquam obstante magistro.
Errat, & aduerso redit in vestigia velo.* v. auerso
Non ibi Sidoniæ valuissent pellere cœpto
Hippomedõta manus. non illum impacta mouerent
Tormenta oppositum, formidatique superbis
Turribus impulsus tentato vmbone redissent.
Sed memor Elysij regis noxásq; retexens
Tydeos, in medios astu subit impia campos
Tisiphone. sensere acies, subitusque cucurrit v. recenses
Sudor equis, sudorque viris: quanquam ore remisso
Inachium fingebat Halym, nusquam impius ignis,
Verberáque & iussi tenuere silentia crines.
Arma gerit, iuxtáque feri latus Hippomedontis
Blanda genas, vocemq; venit, tamen ille loquentis
Extimuit vultus, admiraturque timorem.
Ille autem lachrymans, Tu nunc ait inclyte frustra
Exanimes socios, inhumatáque corpora Graium,
(Scilicet is nobis metus? aut iam cura sepulchri?)
Protegis, ipse manu Tyria iam captus Adrastus
Raptatur, teque ante alios, te voce manuque
Inuocat. heu qualem versare in sanguine vidi
Exutum canos lacero diademate crines.
Nec procul hinc, aduerte oculos. vbi plurimus ille

Puluis, vbi ille globus, paulum stetit anxius Heros,
Librabatq; metus. premit aspera virgo. quid hæres?
Imus? an hi retinent manes? & vilior ille
Qui superest? miserum sociis opus, & sua mandat
Prælia, & vnanimi vadit desertor amici
Respiciens tamen, & reuocent si forte, paratus,
Inde legens turbata trucis vestigia diuæ,
Huc illuc frustra ruit auius: impia donec
Eumenis ex oculis, reiecta cærula parma
Fugit & innumeri galeam rupere cerastæ.
Aspicit infelix discussa nube quietos
Inachidas, currumque nihil metuentis Adrasti.
Et Tyrij iam corpus habent. iam gaudia magna
*aderat *Testantur voces. victorque vlulatus*inerrat*
Auribus, occultóque ferit præcordia luctu
Ducitur hostili (prò dura potentia fati)
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
Agmina, siue gradum, seu frena effunderet, ingẽs
Limes vtrinq; datus: nusquã arma, manusq; quies-
(Nulla viri feritas) iuuat ora rigentia leto, [cunt,
Et formidatos impune lacessere vultus.
Hic amor, hoc vnà timidi, fortesque sequuntur
Nobilitare manus, infectáque sanguine tela
Coniugibus seruant, paruisque ostendere natis.
Sic vbi Maura diu populatum rura leonem,
Quẽ propter, clausique greges, vigilãtque magistri,
Pastorum lassæ debellauere cohortes:
Gaudet ager, magno subeunt clamore coloni.
Præcerpuntque iubas, immaniáq; ora recludunt,

Dam

Damnaque commemorãt.seu iã sub culmine fixus
Excubat,antiquo seu pendet gloria luco.
At ferus Hippomedon quanquam iam sentit inane
Auxilium,& seram rapto pro corpore pugnam,
It tamen,& cæcum rotat irreuocabilis ensem.
Vix socios,hostemque nihil dum tardet euntem
Secernens.sed sede noua iam lubrica tellus
Armaque, femineesq; viri,currusq; soluti
Impediunt.læuumque femur,quod cuspide fixum
Regis Echionij,seu dissimulauerat ardens,
Siue ibi nescierat.mœstum videt Hopplea tandem.
Tydeos hic magni fidus comes,& modo frustra
Armiger.alipedem prona ceruice tenebat
Fatorum ignarum domini,solumque frementem
Quod vacet,inque acies audentior ille pedestres.
Hunc aspernantem tumido noua pondera tergo
(Vnam quippe manum domitis expertus ab annis)
Corripit,affaturque,quid ô noua iussa recusas
Infelix sonipes?nusquam tibi dulce superbi
Regis onus:non iam Aetolo satiabere campo,
Gaudentemq; iubam per stagna Acheloia solues,
Quod superest,caros i saltem vlciscere manes,
Aut sequere,extorrẽ neu tu quoque leseris vmbrã
Captiuus.tumidumque equitem post Tydea portes.
Audisse,accensumque putes hoc fulmine raptum
Abstulit,& similes minus indignatur habenas.
Semifer aeria talis Centaurus ab Ossa
Desilit in valles,ipsum nemora alta tremiscunt,
Campus equum.trepidi cursu glomerantur anhelo

Labdacidæ, premit ille super, inopináque ferro
Colla metens, linquit truncos post terga cadentes.
Ventum erat ad fluuium solito tunc plenior alueo,
Signa mali, magna se mole Ismenos agebat.
Illa breuis requies, illo tumida agmina lassam
De campis egere fugam. stupet hospita belli
Vnda viros, claráque armorum incenditur vmbra,
*Insiluere vadis. * magno stridore solutus*
Agger, & aduersæ latuerunt puluere ripæ.
v. magnoq; fragore *Ille quoque hostiles saltu maiore per vndas*
Irruit attonitis (longum dimittere habenas)
Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
Cespite populeo commendat spicula trunco.
Tunc vero exanimes tradunt rapientibus vltro
Arma vadis. alij demissa caßide quantum
Tendere conatus animæ valuere sub vndis.
Turpe latent. multi fluuium transmittere nando
Aggreßi, sed vincla tenent, laterique repugnat
Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
Qualis cæruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina vident. fugit omnis in imos
Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas.
Nec prius emersi quam summa per æquora flexus
Emicet, & visis malit certare carinis.
Talis agit sparsos, mediisque in fluctibus heros
Frena manu pariter, pariter regit arma, pedumq;
Remigio sustentat equum, consuetáque campo
Fluctuat, & mersas leuis vngula quærit arenas.

Ster-

Sternit Hyoma Chromys, Chromin Antiphus, An-
tiphon Hypseus.
Hypseus Astyagen. euasurúmque relicto
Amne Linum, ni fata vetent, & stamine primo
Ablatum tellure mori. premit agmina Thebes
Hippomedon. turbat Danaos Asopius Hypseus,
Amnis vtrumque timet. crasso vada mutat vterq;
Sanguine, & à fluuio neutri fatale reuerti.
Iam laceri pronis voluuntur cursibus artus
Oráq; & abscisæ redeunt in pectora dextræ.
Spicula iam clypeosque leues arcusq; remissos
Vnda vehit, galeasq; vetant descendere cristæ.
Summa vagis latè sternuntur flumina telis,
Ima viris. illic luctantur corpora leto
Efflantesque animas retrò premit obuius amnis.
Flumineam rapiente vado puer Agrius vlmum
Prenderat, insignes humeros ferus ense Menœceus
Amputat. ille cadens nondum conamine adempto,
Truncus in excelsis spectat sua brachia ramis.
Hypseos hasta Sagen ingenti vulnere mersit,
Ille manet fundo, rediit pro corpore sanguis.
Desiluit ripis fratrem rapturus Agenor
Heu miser, & tenui, sed sacius ille leuantem
Degrauat amplexu. poterat resolutus Agenor
Emersisse vadis, puduit sine fratre reuerti.
Surgentem dextra Chaletum, vulnusque minantem
Sorbebat rapidus nodato gurgite vortex,
Iam vultu, iam crine latet, iam dextera nusquam,
Vltimus abruptis ensis descendit in vndas.

Mille modis leti, miseros, mors vna fatigat,
Induit à tergo Mychalesia cuspis Agyrten,
Respexit, nusquam author erat. sed concita tractu
Gurgitis effugiens inuenerat hasta cruorem.
Figitur, & validos sonipes Aetolus in armos,
Exiluitque alte vi mortis, & aera pendens
Verberat. Haud tamẽ est turbatus flumine ductor,
Sed miseratur equum. magnoque è vulnere telum
Exuit ipse gemens, & sponte remisit habenas.
Inde pedes repetit pugnas, gressúque manúque
Certior. & segnem Nomium fortemque Mimãta,
l. phœbeũ que *Thebanumque Lycan, Antedoniumque Lycetum.
Continuat ferro, geminisque è fratribus vnum
Thespiaden. eadem poscenti fata Panemo
Viue superstes ait, diraque ad mœnia Thebes
Solus abi, miseros non decepture parentes.
Dij bene quod pugnas rapidum deiecit in amnem
Sanguinea Bellona manu. trahit vnda timentes
Gurgite gentili, nuda nec flebilis vmbra
Stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ignes.
Ibitis æquoreis crudelia pabula monstris.
Illum terra vehit, suaq; in primordia soluit.
Sic premit aduersos, & acerbat vulnera dictis.
Et nunc ense furit, nunc tela natantia raptans
Ingerit, innuptæ comitem Therona Dianæ.
Ruricolamque Gyan, cum fluctiuago Erigyno,
Intonsúmque Hersen, contemptoremque profundi
Crethea, nimbosam qui sæpe Caphareos arcem
Euboicasque hyemes, parua transfugerat alno.

Quid

Quid non fata queant? traiectus pectora ferro
Voluitur in fluctus. heu cuius naufragus vnda!
Te quoq; sublimi transnantem flumina curru
Dum socios Pharsale petis, resupinat ademptis
Dorica cuspis equis. illos violentia saeui
Gurgitis, infelixque iugi concordia mergit.
Nūc age quis tumidis magnū expugnauerit vndis* l. lincinauerit
Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
Ismenos, docta nosse indulgete sorores.
Vestrum opus ire retro, & senium defendere famae.
Gaudebat Fauno, nymphaque Ismenide natus
Maternis bellare tener Crenaus in vndis:
Crenaus, cui prima dies in gurgite fido
Et natale vadum & virides cunabula ripae.
Ergo ratus nihil Elysias ibi posse sorores,
Laetus adulantem, nunc hoc nunc margine ab illo
Transit auum. leuat vnda gradus, seu defluus ille,
Siue obliquus erat, nec cum subit obuius vllas
Stagna dedere moras, pariterque reuertitur amnis.
Non Anthedonij tegit hospitis inguina pontus
Blandior, aestiuo nec se magis aequore Triton
Exerit, aut carae festinus ad oscula matris
Cum remeat, tardumque ferit delphina Palaemon,
Arma decent humeros, clypeusque insignis, & auro
Lucidus Aoniae caelatur origine gentis.
Sidonis hic blandi, per candida terga iuuenci
Iam secura maris, teneris iam cornua palmis
Non tenet. extremis alludunt aequora plantis.
Ire putes clypeo, fluctusque secare iuuencum.

Ad-

Adiuuat vnda fidem.pelago nec discolor amnis
Tunc audax pariter telis,& voce proterua
Hippomedonta petit.non hæc fæcunda veneno
Lerna,nec Herculeis haustæ serpentibus vndæ.
Sacrũ amnem,sacrũ & miser experiere,deum qui
Altrices irrumpis aquas.nihil ille,sed ibat
Comminus,opposuit cumulo se densior amnis.
Tardauitque manum.vulnus tamen illa retentum
Pertulit,atque animæ tota in penetralia sedit.
Horruit vnda nefas.syluæ fleuistis vtraque.
Et grauiora cauæ sonuerunt murmura ripæ.
Vltimus ille sonus moribundo emersit ab ore
Mater.in hanc miseri ciciderunt flumina vocem.
v. vada At genitrix cœtu glaucarum cincta sororum
Protinus icta malo,vitrea de* rupe solutis
Exiluit furibunda comis,ac verbere crebro
Oraque pectoraque,& viridẽ scidit horrida vestẽ.
Vtque erupit aquis,iterumque,iterumque trementi
Ingeminat Crenee sono.nusquam ille,sed index
Desuper,ah misera nimium noscenda parenti,
Parma natat.iacet ille procul,qua mixta supremũ
Ismenon primi mutant confinia ponti.
Fluctiuagam sic sæpe domum,madidosque penates
Halcyone deserta gemit,cum pignora sæuus
Auster,& algentes rapuit Thetis inuida nidos.
Mergitur orba vterũ,penitusque occulta sub vndis
Limite non vno liquidum qua subter eunti
Lucet iter,miseri nequicquam funera nati
Vestigat,plangitque tamen.sæpe horridus amnis

Ob-

Obstat,& obducto caligant sanguine visus.
Illa tamen praeceps in tela offendit & enses,
Scrutatúrque manu galeas, & prona reclinat
Corpora.nec ponto summota intrabat amaram.
Dorida,possessum donec iam fluctibus altis
Nereidum miserata cohors,ad pectora matris
Impulit. illa manu ceu viuum amplexa reportat.
Insternítque toris ripatum, atque humida siccat
Mollibus ora comis,atque hac vlulatibus addit.
Hoc tibi semidei munus tribuere parentes?
Nec mortalis auus?sic nostro in gurgite regnas?
Mitior heu misero discors,aliená que tellus,
Mitior vnda maris,quæ iuxta flumina corpus
Rettulit,& miseram visa expectasse parentem.
Hínc mei vultus? hæc torui lumina patris?
Hi crines vndantis aui?tu nobile quondam
Vndarum,nemorúmque decus,quo sospite maior
Diua, & nympharum longè regina ferebar.
Heus vbinā ille frequens modò circa limina matris
Ambitus? orantésque tibi seruire Napææ?
Cur nunc te meliùs sæuo mansura profundo
Amplexu misero tumulis Crenee reporto,
Non mihi?nec tanta pudet(heu)miserétque ruinæ
Dure parens?quæ te alta & ineluctabilis imo
Condidit amne palus? quò iam nec cruda nepotis
Funera,nec nostri valeant perrumpere planctus?
Ecce furit,iactátque tuo se in gurgite maior
Hippomedon,illum,ripæq;,vndæq; tremiscunt.
Illius impulsu nostrum bibit vnda cruorem.

Tu piger, & trucibus facilis seruile Pelasgis.
vv. iusta. Ad cineres saltem, supremáque * busta tuorum
Saeue veni, non hic solum accensure nepotem.
His miscet planctus, multúmque indigna cruentat
Pectora, caeruleae referunt lamenta sorores.
Qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelo
Frigidus in matrem saeuum mare respuit infans.
At pater arcano residens Ismenos in antro
Vnde aurae, nubésque bibunt, atque imbrifer Arcus
l. nascitur. * Pascitur, & Tyrios melior venit amnis in agros.
Vt lamenta procul (quamquam obstrepit ipse) nouósque
Accepit natae gemitus, leuat aspera musco
Colla, grauémque gelu crinem, ceciditq; soluta
Pinus adulta manu, dimissáque voluitur vrna.
Illum per ripas annoso scrupea limo
Ora exertantem syluae, fluuiique minores
Mirantur, tantus tumido de gurgite surgit,
Spumosum attollens apicem, lapsúque sonoro
Pectora caeruleae riuis manantia barbae.
Obuia cognatos gemitus, casúmque nepotis
Nympharũ docet vna patrẽ, monstrátque cruentum
Authorem, dextrámque premit. stetit arduus alto
Amne, manúq; genas, & nexa virentibus vlmis
Cornua concutiens, sic turbidus ore profundo
Incipit. Hunc ne mihi superum regnator honorem,
Quod toties hospésque tuis & conscius actis,
(Nec memorare timor) falsa nunc improba fronte

Cor

Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phœben,
Dotalésque rogos, deceptáque fulmina vidi
Præcipuósque alui natorum? an vilis & illis
Gratia? ad hunc certè repsit Tirynthius amnem.
Hac tibi flagrantem Bromium restinximus vnda.
Aspice quas fluuio cædes, quæ funera portem
Continuus telis, altóque adopertus aceruo
Omne vadum belli series tenet. omnis anhelat
Vnda nefas, subtérque animæ, supráque recentes
Errant, & geminas iungunt caligine ripas.
Ille ego clamatus sacris vlulatibus amnis,
Qui molles thyrsos, Bacchæáque cornua puro
Fonte lauare feror, stipatus cædibus arctas
In freta quæro vias. non Strymonos impia tanto
Stagna cruore natant, non spumifer altius Ebrus
Gradiuo bellante rubet. nec te admonet altrix
Vnda, tuasq; manus iam pridem oblite parentum
Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
At tu qui tumidus spoliis, & sanguine gaudes
Insontis pueri, non hoc ex amne potentem
Inachon, aut sæuas victor reuehere Mycenas,
Ni mortalis ego, & tibi ductus ab æthere sanguis.
Sic ait infrendens, & sponte furentibus vndis
Signa dedit. mittit gelidus montana Cithæron
Auxilia, antiquasq; niues, & pabula brumæ
Ire iubet. frater tacitas Asopos eunti
Conciliat vires, & hiulcis flumina venis.
Suggerit. ipse caua scrutatur viscera terræ,
Stagnáque, torpentésque lacus, pigrásque paludes

l.excitat * *Excutit, atque auidos tollens ad sydera vultus.*
Humentes nebulas exhaurit, & aëra siccat.
Iámque super ripas vtroque extantior ibat
Aggere, iam mediū modo qui superauerat amnem
Hippomedon intactus aquis. humerósq;, manúsque
Miratur creuisse vadum, seséque minorem.
Hinc atque hinc tumidi fluctus, animosáque surgit
Tempestas instar pelagi, cùm Pleiadas haurit,
Aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
Non secus æquoreo iactat Theumesius amnis
Hippomedonta salo, sempérque vmbone sinistro
Tollitur, & clypeum nigrante superuenit æstu
Spumeus assultans, fractáque refunditur vnda,
Et cumulo maiore redit. nec mole liquenti
Contentus, carpit putres seruantia ripas
Arbusta, annosásque trabes, eiectáque fundo
Saxa rotat. stat pugna impar, amnísque, viríque
Indignante deo. nec enim dat terga, nec vllis
Frangitur ille minis. venientésque obuius vndas
Intrat, & obiecta dispellit flumina parma.
Stant terra fugiente gradus, & poplite tenso
Lubrica saxa tenet, genibúsque obnixus, & hærens
Subruta fallaci seruat vestigia limo.
Sic etiam increpitans: Vnde hæc Ismene repentè
Ira tibi? quóve has traxisti gurgite vires
Imbelli famulate deo? solúmque cruorem
Fœmineis experte choris, cùm Bacchica mugit
Buxus, & insanæ maculant trieterida matres?
Dixerat. atque illi sese deus obtulit vltro

Turbidus imbre genas, & mole natantis arenæ. *l.nube.
Nec sæuit dictis, trunca sed pectora quercu
Ter, quater, oppositi, quātum ira deúsque valebant,
Impulit assurgens. tandem vestigia flexit,
Excussúmque manu tegmen, conuersáque lentè
Terga refert. instant vndæ, sequitúrque labantem
Amnis ouans, nec non saxis, & grandine ferri
Desuper infestant Tyrij, geminóque repellunt
Aggere. quid faciat bellis obsessus, & vndis?
Nec fuga iam misero, nec magna copia mortis.
Stabat graminea producta crepidine ripa
Vndarum ac terræ dubio, sed amicior vndis
Fraxinus, ingentique vadum possederat vmbra.
Huius opem (nam quà terras inuaderat?) vnca
Arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem.
Sed maiore supra, quàm stabat pondere victa
Soluitur, & quà stagna subit radice, quibúsque
Arentem mordebat humum, demissa supernè
Iniecit trepido sese, ripámque nec vltra
Passurum subita vallauit ponte ruina.
Huc vndæ coeunt, & ineluctabile cœnum
Vorticibúsque cauis sedit, crescítque barathrum.
Iámque humeros, iam colla ducis sinuosa vorago
Circuit. hic demum victus suprema fateri
Exclamat. Fluuióne (pudet!) Mars inclyte merges
Hanc animam? segnésque lacus & stagna subibo
Ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
Interceptus aquis? adeóne occumbere ferro
Non merui? tandem precibus commota Tonantem

Iuno subit: Quo nam miseros sator inclyte diuum
Inachidas? quonā vsque premes? iam Pallas & odis
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi.
En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenæ
Argolicique lares, numénque ante omnia Iuno
(Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
Præda feris? certè tumulos, supremáque victis
Busta dabas. vbi Cecropiæ post prælia flammæ?
Theseos ignis vbi est? non spernit coniugis æquas
Ille preces. leuitérque oculos ad mœnia Cadmi
Rettulit, & viso sederunt flumina nutu.
Illius exangues humeri, & perfossa patescunt
Pectora. ceu ventis altè conflata resedit
Tempestas, surgunt scopuli, quæsitáque nautis
Terra, & ab infestis descendunt æquora saxis.
Quid ripas tenuisse iuuat? premit vndique nimbo
Telorum Phœnissa cohors. nec tegmina membris
Vlla, omnísque patet leto. tunc vulnera manant,
Quíque sub amne diu stupuit cruor, aëre nudo
Soluitur, & tenues venarum laxat hiatus,
Incertíque labant vndarum frigore gressus.
Procumbit. Getico qualis procumbit in Æmo
Seu Boreæ furijs, putri seu robore quercus
Cælo mixta comas, ingentémque aëra laxat.
Illam nutantem nemus, & mons ipse tremiscit
Qua tellure cadat, quas obruat ordine syluas.
Non tamen aut ensem, galeámve audacia cuiquam
Tangere. vix credunt oculis, ingentiaq; horrent
Funera, & astrictis accedunt comminus armis.

Tan

Tandem adijt Hypseus, capulumq; in morte tenenti
Extrahit, & toruos laxauit caßide vultus.
Itq; per Aonios altè mucrone corusco
Suspensam ostentans galeam, & clamore superbit,
Hic ferus Hippomedon. hic formidabilis vltor
Tydeos infandi, debellatórque cruenti
Gurgitis. agnouit longè, preßítque dolorem
Magnanimus Capaneus. telumq; immane lacerto
Hortatur librans. Ades ô mihi dextera tantum
Tu præsens bellis, & ineuitabile numen,
Te voco, te solam superum contemptor adoro.
Sic ait, & voti sese facit ipse potentem.
It tremebunda abies, clypeumq; per ærea terga
Loricæ, tandémque animam sub pectore magno
Deprendit. ruit haud alio quàm celsa fragore
Turris, vbi innumeros penitus quassata per ictus
Labitur, effractamq; aperit victoribus vrbem.
Cui super adsistens, non inficiamur honorem
Mortis ait: refer huc oculos, ego vulneris author.
Lætus abi, multumq; alijs iactantior vmbris.
Tunc ensem, galeamq; rapit, clypeúmque reuellit
Ipsius. exanimémque tenens super Hippomedonta,
Accipe, ait, simul hostiles dux magne, tuasq;
Exuuias. veniet cineri decus, & suus ordo
Manibus, interea iustos dum reddimus ignes
Hoc vltor Capaneus operit tua membra sepulchro.
Sic anceps dura belli vice mutua Graijs
Sidoniisque simul nectebat vulnera Mauors,
Hîc ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus

Fletur, & alterni præbent solatia luctus.
*Tristibus interea * somni turbata figuris*
vv. som- *Torua sagittiferi mater Tegeatis Ephebi.*
um. *Crine dato paßim, plantísque ex more solutis*
Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas,
Purgatura malum fluuio viuente soporem.
Námque per attonitas curarum pondere noctes
Sæpe & delapsas adytis, quas ipsa dicarat
Exuuias, séque ignotis errare sepulchris
Extorrem nemoris, Dryadumq; à plebe fugatam,
Sæpe nouos nati bello rediisse triumphos,
Armáq;, & alipedem notum, comitésque videbat,
Nusquã ipsum. nunc ex humeris fluxisse pharetras,
Effigiésque suas, simulacráque nota cremari.
Præcipuos sed enim illa metus portendere visa est
Nox misera, totóque erexit pectore matrem.
Nota per Arcadias felici robore syluas
Quercus erat, Triuiæ quam desacrauerat ipsa
Eiectam turba nemorum, numénque colendum
Fecerat. hic arcus, & fessa reponere tela
Armáque curua, suum & vacuorum terga Leonũ
Figere, & ingentes æquantia cornua syluas.
Vix ramis locus: agrestes adeò omnia cingunt
Exuuiæ, & viridem ferri nitor impedit vmbram.
Hanc vt fortè iugis longo defessa redibat
Venatu modò rapta ferox Erymanthidos vrsæ
Ora ferens, multo proscissam vulnere cernit
Deposuisse comam, & rorantes sanguine ramos
Expirasse solo. quærenti Nympha cruentas

Mænadas,atque hostem dixit sæuisse Lyæum.
Dum gemit,& planctu circundat pectus inani,
Abrupere oculi noctem, mœstóque cubili
Exilit,& falsos quærit per lumina fletus.
Ergo vt inane nefas merso ter crine piauit,
Verbáque sollicitas matrum solantia curas
Addidit,armata ruit ad delubra Dianæ,
Rore sub Eoo,notásque ex ordine syluas
Et quercum gauisa videt.tunc limine diuæ
Astitit,& tali nequicquam voce precatur.
Virgo potens nemorum, cuius non mollia signa
Militiámque trucem,sexum indignata frequento
More nihil Graio.nec te gens aspera ritu
Colchis,Amazoniæve magis coluere cateruæ.
Si mihi non vnquam Thyasi,ludúsue proterui
Noctis & inuiso quamuis temerata cubili,
Non tamen aut teretes thyrsos,aut mollia gessi
Pensa,sed in tetricis & post connubia lustris,
Sic quoque venatrix, animoq; innupta remansi.* * vv. animúmque.
Nec mihi secretis culpam occultare sub antris
Cura,sed ostendi natum,posuíque trementem
Ante tuos confessa pedes. nec degener ille
Sanguinis,inq; meos reptauit protinus arcus
Tela puer lachrymis & prima voce poposcit.
Hūc mihi (quid trepidæ noctes,somnúsq; minātur?)
Hunc precor audaci qui nunc ad prælia voto
Heu nimium tibi fisus abit,da visere belli
Victorem,vel si ampla peto,da visere tantum.
Hic sudet,tuáque arma ferat.preme diua malorum

Signa. quid in nostris nemoralis Delia syluis
Mænades hostiles, Thebanáque numina regnant?
Hei mihi, cur penitus (simq; augur cassa fururi)
Cur penitus, magnóq; interpretor omine quercum?
Quòd si vera sopor miseræ præsagia mittit,
Per te maternos mitis Dictynna labores,
Leunctis *Fraternúmque decus,* * iustis hunc fige sagittis*
Infelicem vterum. miseræ sine funera matris
Audiat ille precor. dixit, fletúque soluto,
Aspicit & niueæ saxum maduisse Dianæ.
Illam diua ferox etiamnum in limine sacro
Expositam, & gelidas verrentem crinibus aras
Linquit, & in mediis frondentem Mænalon astris
Exuperat gressu, saltúmque ad mœnia Cadmi
Destinat, interior cæli qua semita lucet
Diis tantũ, & cunctas iuxta videt ardua terras.
Iámque ferè medium Parnasi frondea præter
Colla tenebat iter, cùm fratrem nube corusca.
Aspicit haud solitum visu, remeabat ab armis
Mœstus Echioniis, demersi funera lugens
Auguris. irrubuit cæli plaga sydere mixto,
Occursúque sacro pariter iubar arsit vtrinque.
Et coiere arcus, & respondere pharetræ.
Ille prior, Scio Labdacidas germana cohortes,
Et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
Fida rogat genitrix. vtinam indulgere precanti
Fata darent! en ipse mei (pudet) irritus arma
Cultoris, frondésque sacras, ad inania vidi
Tartara, & in memet versos descendere vultus.

Nec

Non tenui currus, terraq; abrupta coëgi.
Sæuus ego, immeritúsque coli. Lugentia cernis
Antra soror? mutásque domos? hæc sola rependo
Dona pio comiti. nec tu peritura mouere
Auxilia. & mæstos in vanum perge labores.
Finis adest iuueni. non hoc mutabile fatum,
Nec te nunc dubijs fraterna oracula fallunt.
At decus extremum misero confusa vicissim
Virgo refert, duraq; licet solatia morti
Quærere. nec fugiet pœnas quicunque nefandam
Insontis pueri scelerarit sanguine dextram
Impius. & nostris fas sit sæuire sagittis.
Sic effata mouet gressus, libandáque fratri
Parcius ora tulit, Thebásque infesta petiuit.
At pugna ereptis maior crudescit vtrinque
Regibus, alternósque ciet vindicta furores:
Hypseos, hinc turma, desolatúmque magistro
Agmen, at hic grauius fremit Hippomedōtis adepti
Orba cohors. præbent obnixi pectora ferro.
Idem ardor rabidis externum haurire cruorem.
Ac fudisse suum. nec se vestigia mutant.
Stat cuneo defixa acies, hostique cruento
Dant animas, & terga negant. cùm lapsa per au-(ras
Vertice Dircæi velox Latonia montis
*Astitit. agnoscunt colles, * notamq; tremiscit* *l. plectamque
Sylua deam. sæuis vbi quondam exerta sagittis
Fœcundam lasso Nioben consumpserat arcu,
Illum acies inter medias, iam cæde superbum
Nescius armorum, & primas tunc passus habenas.

Vena

Venator raptabat equus. quem diſcolor ambit
Tigris,& auratis aduerberat vnguibus armos.
Colla ſedent,nodis & caſtigata iubarum
Libertas.nemoriſque notæ ſub pectore primo:
Iactantur,niueo lunata monilia dente.
Ipſe bis Oebalio ſaturatam murice pallam,
Lucentéſque auro tunicas(hoc neuerat vnum
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
* vv. ni- Cornipedis leuo clypeum demiſerat armo
mio tereti Enſe grauis * tereti,nimio iuuat aurea morſu,
Fibula,pendentes circum latera aſpera cinctus,
Vaginæq; ſonum,tremulæq; audire pharetræ
Murmur,& à cono miſſas integra cathenas.
Interdum criſtas hilaris iactare comantes.
Et pictam gemmis galeæ iubar.aſt vbi pugna
Caſsis anhela calet,reſoluto vertice nudus
Exoritur tunc dulce comæ,radiíſque micantes
Dulce nitent viſus,& quas dolet ipſe morari
Nondum mutatæ roſea lanugine malæ.
Nec formæ ſibi laude placet,multúmque ſeueris
Aſperat ora minis,ſed frontis ſeruat honorem
Ira decens.dat ſponte locum Thebana iuuentus
Natorum memores,intentáque tela retorquent.
Sed premit,& ſæuas miſerantibus ingerit haſtas.
Illum & Sidoniæ iuga per Theumeſia nimphæ
Bellantem,atque ipſo ſudore & puluere gratum
Laudant,& tanto ducunt ſuſpiria voto:
Talia cernenti mitis ſubit alta Dianæ
Corda dolor,fletúque genas violata,Quod inquit

Nunc

Nunc tibi, quod leti quæram dea fida propinqui
Effugium? hæc ne vltro properasti ad prælia sæue,
Ac miserande puer? cruda heu festinaq; Virtus
Suasit & hortatrix animosi gloria leti.
Scilicet angustum iamdudum vrgentibus annis
Mœnalium tibi parue nemus, perq; antra ferarum
Vix tutæ sine matre viæ. syluestria cuius
Nondum tela proeax, arcúmque implere valebas:
Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
Inuidiam, surdásque fores, & limina lassat.
Tu dulces lituos, vlulatáque prælia gaudes
Felix, & miseræ tantum moriture parenti:
Ne tamen extremo frustrata morientis honori
Absuerit, venit in medios caligine fulua
Septa globo, primúmque leues furata sagittas
Audacis tergo pueri, cœlestibus implet * vv. effugit
Coryton telis, quorum sine sanguine nullum
** Decidit, Ambrosio tunc spargit membra liquore*
Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
Ante necem, cantúsque sacros, & conscia miscet,
Murmura, secretis quæ Colchidas ipsa sub antris
Nocte docet, monstrátque feras quærẽtibus herbas
Tunc verò exerto circumuolat igneus arcu,
Nec se mente regit, patriæ, matrísque suique
Immemor, & nimium cælestibus vtitur armis.
Vt Leo, cui paruo mater Getula, cruentos
Suggerit ipsa cibos, cùm primùm crescere sensit
Colla iubis, toruusque nouos respexit ad vngues.
Indignatur ali, tandémque effusus apertos

Liber amat campos, & nescit in antra reuerti.
Quos age Parrhasio sternis puer improbe cornu?
Prima Tanagraeum turbauit arundo Choroebum
Extremo galea, primóque in margine parmae
Angusta transmissa via. stat faucibus vnda
Sanguinis, & sacri facies rubet igne veneni.
Saeuit in Eurithion. cui luminis orbe sinistro
Aspera ter geminis acies se condidit vncis.
Ille trahens oculo plenam labente sagittam
Ibat in authorem. sed diuum fortia quid non
Tela queant? alio geminatum lumine vulnus
Expleuit tenebras, sequitur tamen improbus hostẽ,
Qua meminit, fusum donec prolapsus in Idam
Decidit, hic saeui miser inter funera belli
Palpitat, & mortem, sociósque, hostésque precatur.
Addit Abantiadas, insignem crinibus Argum.
Et malè dilectum miserae Cydona sorori.
Illi perfossum telo patefecerat inguen.
Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus.
Extitit hac ferrum, velox hac penna remansit:
Fluxit vtrinque cruor. nulli tela aspera mortis
Dant veniam. nõ forma Lanũ, non infula Lygdũ,
Non pubescentes texerunt AEolon anni.
Figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus.
Perfossam telo niueam gemis AEole frontem.
Te praeceps Euboea tulit, te candida Thysbe
Miserat, hunc virides non excipietis Amyclae.
Nunquam cassa manus, nullum sine vulnere fugit
Missile. nec requies dextrae, sonitumq; priori

Iungi

Iungit arundo sequẽs. vnum quis crederet arcum?
Aut vnam sauire manum? modò dirigit ictus,
Nunc latere alterno dubius conamina mutat:
Nunc fugit instantes, & solo respicit arcu.
Et iam mirantes, indignantésque coibant
Labdacidæ, primúsque Iouis de sanguine claro
Amphion ignarus adhuc quæ funera campis
Ille daret, Quonam vsque moram lucrabere fati
*O multum * meritos puer orbature parentes?*
Quin etiam menti tumor, atque audacia gliscit, * b. miseros
Congressus dum nemo tuos, pugnámque minorem
Dignatur bellis, iramque relinqueris infra.
I repete Arcadiam, mixtúsque æqualibus illic,
Dum ferus hic vero desæuit puluere Mauors,
Prælia lude domi: quòd si te mœsta sepulchri
Fama mouet, dabimus, leto moriere virorum.
Iamdudum hunc contra stimulis grauioribus ardet
Trux Atlantiades. nec dum ille quieuerat. insit
Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus arma
Profero. quisnam adeò puer, vt bellare recuset
Talibus? Arcadiæ stirpem, & fera semina gentis,
Non Thebana vides. non me sub nocte silenti
Thyas Echionio genitrix famulata Lyæo
Edidit haud vnquam deformes vertice mitras
Induimus, turpiq; manu iactauimus hastam.
Protinus astrictos didici reptare per amnes,
Horrendásque domos magnarum intrare ferarum,
Et quid plura loquar? ferrũ mea semper, & arcus
Mater habet: vestræ feriũt caua tympana matres.

Non

*l.iacit b.barat

Non tulit Amphion, vultumq́;, & in ora loquentis
*Telum immane * rotat, sed ferri lumine diro*
Turbatus sonipes, sese dominúmque retorsit
In latus, atque auidam transmisit deuius hastam.
Acrior hoc iuuenem stricto mucrone petebat
Amphion. cùm se medio Latonia campo
Iniicit ante oculos, omni stetit obuia vultu.
Hærebat iuueni diuinctus amore pudico
Mænalius Dorceus, cui bella, suumque timorem
Mater, & audaces pueri mandauerat annos,
Huius tum vultum dea dissimulata profatur.
Hactenus Ogygias satis infestasse cateruas,
Parthenopæe satis. miseræ iam parce parenti,
Parce deis quicunque fauent. nec territus ille
Hunc sine me (nec plura petam) fidissime Dorceu
Sternere humi. qui tela meis gerit æmula telis,
Et similes cultus, & frena sonantia iactat.
Frena regam. cultus triuiæ pendebitis alto
Limine, captiuis matrem donabo pharetris.
Audiit, & mixto risit Latonia fletu.
Viderat hanc cæli iamdudum in parte remota
Gradiuũ complexa Venus, dumq́ue anxia Thebas
Commemorat, Cadmumq́, viro, caraq́; nepotes
Harmoniæ. pressum tacito sub corde dolorem
Tempestiua mouet: Nónne hãc Gradiue proteruam
Virginitate vides mediam se ferre virorum
Cœtibus? vtq; acies audax, & Martia signa
Temperet? en etiam donat, præbetq́; necandos
Tot nostra de gente viros huic tradita Virtus,

Huic

Huic furor? agrestes superest tibi figere damas.
Desiluit iustis commotus in arma querelis
Bellipotens, cui sola vagum per inane ruenti
Ira comes. reliqui sudant ad bella furores.
Nec mora, cùm mœstam monitu Latoida duro
Increpat assistens. Non hæc tibi prælia diuum
*Dat pater,*armigerũ ni protinus improba căpum* * vv. armiferum
Deseris, huic æquam nosces nec Pallada dextræ.
Quid faciat contra? premit hinc Mauortia cuspis,
Hinc plenæ tibi parue colus, Iouis inde seueri
*Vultus. abijt solo post hæc * deuicta pudore.*
At pater Ogygias Mauors circumspicit alas, * b. euicto
Horrẽdumq; Dryanta mouet, cui sanguinis author
Turbidus Orion, comitésque odisse Dianæ.
Inde furit primùm. hic turbatos arripit ense
Arcadas, exarmatque ducem, cadit agmine longo
Cyllenes populus. Tegeésque habitator opacæ,
Aepitiique duces, fugiunt, Pheneique phalanges.
Ipsum autem, & lassa fidit prosternere dextra,
Nec seruat vires. & enim huc iam fessus, & illuc.
Mutabat turmas, vrgent præsagia mille
Funeris, & nigræ præcedunt nubila mortis.
Iámque miser raros comites, verúmque videbat
Dorcea, iam vires paulatim abscedere sentit,
Sentit & exhaustas humero leuiore pharetras:
Iã minus atque minus fert arma, puerq; videtur.
Et sibi cùm torua clypei metuendus obarsit
Luce Dryas, tremor ora repens, ac viscera torsis
Arcados. vtque feri vectorem fulminis albus

Cùm supra respexit Olor, cupit hiscere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas:
Sic iuuenem saui conspecta mole Dryantis,
Iam non ira subit, sed leti nuntius horror.
Arma tamen frustra superos, Triuiamq; precatus
Molitur pallens, & surdos expedit arcus.
Iámque instat telis, & vtramq; obliquus in vlnam
Cornua contingit mucrone, & pectora neruo.
Cùm ducis Aonij magnó cita turbine cuspis
Fertur in aduersum, neruique obliqua sonori
Vincla secat, pereunt ictus, manibusq; remissis
Vana supinato ceciderunt spicula cornu.
Tunc miser & frenos turbatus, & arma remisit
Vulneris impatiens humeri quà tegmina dextri
Intrarat, facilemque cutem subit altera cuspis,
Cornipedísque fugam succiso poplite sistit.
Tunc cadit ipse Dryas (mirum) nec vulneris vsquã
Conscius, olim author teli, causæq; patebant.
At puer infusus socijs, in deuia campi
Tollitur (heu simplex ætas,) moriensq; iacentem
Flebat equum. cecidit laxata casside vultus,
AEgráque per trepidos expirat gratia visus,
Et prensis concussa comis. ter colla, quatérque
Stare negant. ipsisq; nefas lachrymabile Thebis,
Ibat purpureus niueo de pectore sanguis.
Tandem hæc singultu verba incidente profatur:
Labimur, I miseram Dorceu solare parentem.
Illa quidem, si vera ferunt præsagia curæ,
Aut somno iam triste nefas, aut omine vidit.

Ne

Tu tamen arte pia trepidam suspende, diúque
Decipito. neu tu subitus, néve arma tenenti
Veneris, & tandem cùm iam cogêre fateri,
Dic merui genitrix pœnas, inuita capessens
Arma puer, rapui, nec te retinente quieui,
Nec tibi sollicitæ saltem inter bella peperci.
Viue igitur, potiúsq; animis irascere nostris.
Et iam pone metus. frustra de colle Lycæi
Anxia prospectans, si quis per nubila longè
Aut sonus, aut nostro sublatus ab agmine puluis.
Frigidus in nuda iaceo tellure. nec vsquam
Tu propè, quæ vultus, efflantiáque ora teneres.
Hunc tamen orba parens crinem (dextraq; secandũ
Præbuit) hunc toto capies pro corpore crinem.
Comere quem frustra me dedignante solebas.
Huic dabit exequias. atque inter iusta memento
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis,
Dilectosque canes vllis agat amplius antris.
Hæc autem primis arma infelicia castris
Vre, vel ingratæ munus suspende Dianæ:

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. X.

OBruit Hesperia Phœbũ nox humida porta,
Imperiis properata Iouis, nec castra Pelasgũ,
Aut Tyrias miseratus opes, sed triste tot extra
Agmina, & immeritas ferro decrescere gentes,

Panditur immenso deformis sanguine campus.
Illic arma, & equos, ibant quibus ante superbi,
Funeraq; orba rogis, neglectaq; membra relinquũt,
Tunc inhonora cohors laceris insignibus ægras
Secernunt acies, portæq; ineuntibus arma
Angustæ populis, latè cepere reuersos.
Par vtrinque dolor, sed dant solatia Thebis
Quatuor errãtes Danaum sine præside turmæ.
Ceu mare per tumidum viduæ moderantibus alni,
Quas Deus, & casus tempestatésque gubernant,
Inde animus Tyriis: non iam sua castra, sed vltrò
Hostilem saruare fugam, ne fortè Mycenas
Contenti rediisse petant. dat tessara signum
Excubiis, positaq; vices. dux noctis opertæ
Sorte Meges, vltroque Lycus. iamque ordine iusso
Arma, dapes, ignémque ferunt, rex firmat euntes.
Victores. Danaum (nec enim lux crastina longè.
Nec quæ pro timidis intercessere tenebræ
Semper erunt) augete animos, & digna secundis
Pectora ferte deis. iacet omnis gloria Lernæ,
Præcipuæq; manus, subiitque vltricia Tydeus
Tartara: mors subitam nigri stupet auguris vmbrã.
*Ismenos * raptis tumet Hippomedontis opimis.*
g. spolijs. *Arcada belligeris pudet annumerare trophæis.*
In manibus merces. nusquam capita ardua belli
Monstrataq; ducum septena per agmina cristæ.
Scilicet Adrasti senium, fratérque iuuenta
Peior, & insanis Capaneus metuendus in armis?
* vv.et. *Ite * age, & obsessis vigiles circundate flammam.*

Nulli

Nulli ex hoste metus, prædam adseruatis, opésque
Iam vestras. Sic ille truces hortatibus implet
Labdacidas: iuuat exhaustos iterare labores.
Sicut erat puluis, sudórque cruórque per artus
Mixtus adhuc, vertêre gradum. vix obuia passi
Colloquia, amplexus etiam, dextrásque suorum
Excussere humeris. tunc frontem, auersáque terga
Partiti, laterúmque sinus, vallum vndiq; cingunt
*Ignibus * infestis. rabidi sic agmine mixto*
Sub noctem coiere Lupi, quos omnibus agris * yv. infesti.
Nil non ausa fames longo tenuauit hiatu,
Iam stabula ipsa premũt. torquet spes irrita fauces,
Balatúsque tremens, pinguésque ab ouilibus agnæ.
Quod superest duris adfringunt postibus vngues,
*Pectoraque, & siccos minuunt in * limine dentes.*
At procul Argolici supplex in limine templi * vv. margine
Cœtus, & ad patrias fusa Pœlopeides aras
Sceptriferæ Iunonis opem, reditúmque suorum
Exposcunt. pictásque fores, & frigida vultu
Saxa terunt, paruósque docent procumbere natos.
Condiderant iam vota diem. nox addita curas
Iungit, & aggestis vigilant altaria flammis:
Peplum etiam dono, cuius mirabile textum
Nulla manus sterilis, nec dissociata marito
Versarat calathis. casta velamina diuæ
Haud spernenda ferunt. variis vbi plurima floret
Purpura picta modis, mixtóque incenditur auro.
Ipsa illinc magni thalamo desponsa Tanantis
Expers connubij, & timidè positura pudorem

Lumine demisso pueri Iouis oscula libat
Simplex, & nondum furtis offensa mariti.
Hoc tunc Argolicæ sanctum velamine matres
Induerant ebur, & lachrymis questuq; rogabant.
Aspice sacrilegas Cadmeæ pellicis arces
Syderei regina poli, tumulúmque rebellem
Disiice, & in Thebas aliud (potes) excute fulmen.
Quid faciat? scit fata suis contraria Graijs,
Auersúmque Iouem. sed nec periisse precatus
Tantáque dona velit. tempus tamen obuia magni
Fors dedit auxilij. videt alto ex æthere clausa
Mœnia, & insomni vallum statione teneri.
Horruit irarum stimulis, motáque verendum
Turbauit diadema coma. non sæuius arsit
Herculea cùm matris onus, geminósque Tonantis
Concubitus vacuis indignaretur in astris.
Ergo intempesta somni dulcedine captos
Destinat Aonios leto præbere: suámque
Orbibus accingi solitis iubet Irin, & omne
Mandat opus. paret iussis dea clara, polumque
Linquit, & in terras longo suspenditur arcu.
Stat super occiduæ nebulosa cubilia noctis,
Aethiopásque alios, nulli penetrabilis astro
Lucus iners, subterq; cauis graue rupibus antrum
It vacuum in montem. quà desidis atria somni,
Securumque larem segnis Natura locauit.
Limen opaca Quies, & pigra Obliuia seruant,
Et nunquam vigili torpens Ignauia vultu.
Otia vestibulo, pressísque silentia pennis

Muta ſedent,abiguntque truces à culmine ventos.
Et ramos errare vetant,& murmura demunt
*Alitibus.non hîc pelagi,licet*omnia clament* b. horrid
Littora,non illic cæli fragor.ipſe profundis
Vallibus effugiens ſpeluncæ proximus amnis
Saxa inter,ſcopuloſque tacet nigrantia circum.
Armenta,omne ſolo recubat pecus,& noua marcet
Gramina.terrarumque inclinat ſpiritus herbas
Ipſe autem,vacuus curis,humentia ſubter
*Antra ſoporifero ſtipatus flore,*tapetis* v. tapetas
Incubat,exhalant veſtes,& corpore pigro
Strata calent.ſupráque torum niger efflat anhelo
Ore vapor:manus hæc fuſos à tempore leuo
Suſtentat crines.hæc cornu oblita remiſit.
Sunt etiam innumero rerum vaga ſomnia vultu,
Vera ſimul falſis,permixtáque triſtia blandis.
Noctis opaca cohors,trabibuſq; aut poſtibus hæret,
Aut tellure iacent.tenuis qua circuit aulam
Inualiduſque nitor.primoſq; hortantia ſomnos
Languida ſucciduis expirant lumina flammis.
Huc ſe cœruleo librauit ab æthere virgo
Diſcolor.effulgent ſyluæ,tenebroſáque Tempe
Adriſere deæ,& Zonis lucentibus icta
Euigilat domus.ipſe autem nec lampade clara
Nec ſonitu,nec voce deæ perculſus eodem
More iacet,donec radios Thaumantias omnes
Impulit,inq; oculos penitus deſcendit inertes.
Tunc ſic orſa loqui.Nimborum fulua creatrix
Sidonios te Iuno duces,mitiſsime diuûm

trucis Somne iubet, populumque trucem defigere Cadmi.
Qui nunc euentu belli tumefactus, Achiuum
Peruigil asseruat vallum, & tua iura recusat.
Da precibus tantis, rara est hoc posse facultas,
Placatumque Iouem dextra Iunone mereri.
Dixit, & increpitans languentia pectora dextra,
Ne pereant voces, iterúmque iterumq; mouebat.
Ille deæ iussis dubius, mixtusq; sopori
Annuit. excedit grauior nigrantibus antris
Iris, & obtusum multo iubar excitat imbri.
Ipse quoq; & volucrem gressum, & ventosa citauit
Tempora, & obscuri sinuatam frigore cœli
Impleuit chlamyden, tacitoque per æquora curru
Fertur, & Aonijs longè grauis imminet aruis.
Illius aura solo, volucres pecudésque ferasque
Explicat, & penitus quácunque superuolat vrbem,
Languida de scopulis sidunt freta. pigrius hærent
Nubila. demittunt extrema cacumina syluæ.
Pluráque laxato ceciderunt sydera cælo.
Primus adesse deum subita caligine sensit
Campus, & innumeræ voces, fremitusque virorum
Summisere sonum. cum vero humentibus alis
Incubuit, piceáque haud vnquam densior vmbra
Castra subit, errare oculi, resolutáque colla,
Et medio affatu verba imperfecta relinqui.
Mox & fulgentes clypeos, & sæua remittunt
Pila manu, lassique cadunt in pectora vultus.
Et iam cuncta silent. ipsa iam stare recusant
Cornipedes. ipsos subitus cinis abstulit ignes.

At

At non,& trepidis eadem sopor otia Graiis
Suadet,& à iunctis arcet sua nubila castris
Noctiuagi vis blanda dei.stant vndique in armis
Fœdam indignantes noctem,vigilesque superbos.
Ecce recens superis animum lymphantibus horror
Thyodamanta subit,formidandoq; tumultu
Pandere fata iubet.siue hanc Saturnia mentem,
Siue nouum comitem bonus instigabat Apollo.
Prosilit in medios visu auditúque tremendus,
Impatiensque dei,fragili quem mente receptum
Non capit,exundant stimuli,nudusq; per ora
Stat furor,& trepidas incerto sanguine tendit,
Exhauritque genas:acies huc errãt,& illuc,
Sertáque mixta comis sparsa ceruice flagellat.
Sic Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis,consumptáque brachia ferro
Scire vetat.quatit ille sacras in pectora pinus,
Sanguineosque rotat crines,ac vulnera cursu
Examinat.pauet omnis ager respersáque cultris
Arbor,& attoniti currum erexere leones.
Ventum ad concilij penetrale,domũque verendam
Signorum.magnis vbi dudum cladibus æger
Rerum extrema mouẽs,frustra cõsultat Adrastus.
Stant circum subiti proceres,vt quisque perempto
Proximus,& magnis loca desolata tuentur
Regibus,haud læti,seque huc creuisse dolentes.
Non secus amisso medium cum præside puppis
Fregit iter,subit ad vidui moderamina claui,
Aut laterum custos,aut quem penes obuia ponto

Prora fuit.stupet ipsa ratis,tardéque sequuntur
Arma,neque accedit domino tutela minori.
Ergo alacer trepidos sic erigit augur Achiuos
Magna deum mandata,duces monitusque verēdos
Aduehimus.non hæ nostro de pectore voces
Ille canit,cui me famulari,& sumere vittas
Vestra fides,ipso non discordante subegit
Nox fœcunda operũ,pulchraque accōmoda fraudi
Panditur augurio diuum.vocat obuia virtus.
*Et poscit fortuna manus.*iacet obruta somno*
Aonidum legio.tempus nunc funera regum
stupet *Vlcisci,miserumque diem.rapite arma,morasque*
Frangite portarum.sociis hoc subdere flammas,
Hoc tumulare suos.equidem hoc & Marte diurno
Dum res infracta,pulsique in terga redimus:
(Per tripodas iuro,& rapti noua fata magistri)
Vidi,& me volucres circum plausere secundæ.
Sed nunc certa fides.modo me sub nocte silenti
Ipse,ipse assurgens iterum tellure soluta,
Qualis erat (solos infecerat vmbra iugales)
Amphiaraus adit.non vana nec monstra quietis:
Nec somno comperta loquor.Tune inquit inertes
Inachidas(redde hæc Parnasia serta,meosque
Redde deos)tantam patiere amittere noctem
Degener?hæc egomet cœli secreta,vagósque
Edocui lapsus.suade eia,vlciscere ferro.
Nos saltem dixit,meque hæc ad limina visus
Cuspide sublata,totoque impellere curru.
Quare agite vtendum superis.non comminus hostes

Ster-

Sternendi, bellum iacet, & sæuire potestas.
En qui aderunt? quos ingenti se attollere fama
Non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignæ
Noctis aues, sequor, & comitū licet agmina cessēt,
Solus eo: atque adeo venit ille, & quassat habenas
Talia vociferans, noctem exturbabat, euntque
Non secus accensi proceres, quam si omnibus idem
Corde deus. flagrant comitari & iungere casus.
Ter denos numero turmarum robora iussus
Ipse legit. circa fremit indignata iuuentus
Cætera, cur maneant castris, ignauáque seruent
Otia, pars sublime genus, pars facta suorum
Pars sua, sortem alij clamāt, sortem vndiq; poscūt.
Gaudet in aduersis, animóque assurgit Adrastus.
Vertice sic Pholoes volucrum nutritor equorum,
Cui fœtura gregem pecoroso vere nouauit,
Lætatur, cernens hos montis in ardua niti:
Hos innare vadis, certare parentibus illos.
Tunc vacuo sub corde mouet, qui mole domandi
Ferre iugum, qui terga boni, quis ad arma, tubasq;
Natus, ad Eleas melior quis surgere palmas.
Talis erat turmæ ductor longæuus Achiuæ,
Nec deest cœptis. Vnde hæc tam sera repentè
Numina? qui fractos superi redijstis ad Argos?
Estne hîc infelix virtus? gentique superstes
Sanguis, & in miseris animorum semina durant?
Laudo equidem egregij iuuenes, pulchraq; meorum
Seditione fruor. sed fraudem, & operta paramus
Prælia, celandi motus, nunquam apta latenti
Tur-

Turba dolo.seruare animos.venit vltor in hostes
Ecce dies, tunc arma palam,tunc ibimus omnes,
His tandem Virtus iuuenum frenata quieuit.
Non aliter moto quam si pater Aeolus antro
Portam iterum saxo premat imperiosus,& omne
claudat iter,iam iam sperantibus æquora ventis.
Insuper Hirculeum sibi iungit Agylleâ vates,
Actoráque.hic aptus suadere,hic robora iactat,
Non cessisse patri.comites tribus ordine deni
Horrendum Aoniis,& contra stantibus agmen.
Ipse noui gradiens furta ad Mauortia belli
Ponit adoratas Phœbeia,insignia frondes.
Longæuiq; ducis gremio commendat honorem
Frontis:& oblatam Polynicis munere grato
Loricam,galeamque subit ferus Actora magno
Ense grauat Capaneus ipse.haud dignatus in hostẽ
Ire dolo,superosque sequi.permutat Agylleus
Arma trucis Nonij.quid enim fallentibus vmbris
Arcus,& Herculeæ iuuissent bella sagittæ?
Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
Ne grauis exclamet portæ mugitus ahenæ,
Præcipitant saltu.nec longum & protinus ingens
Præda solo.ceu iam exanimes,multoque peracti
Ense iacent.Ite ô socij quacunque voluptas
Cædis inexhaustæ.superisque fauentibus oro
Sufficite.hortatur clara iam voce sacerdos.
Cernitis expositas turpi marcore cohortes,
(Prò pudor) Argolicas hi ne ausi obsidere portas?
Hi seruare viros?sic fatus & exuit ensem

Ful-

Fulmineum, rapidáque manu morientia transit
Agmina. quis numeret cædes? aut nomine turbam
Exanimem signare queat? subit ordine nullo
Tergáque pectoráque, & galeis inclusa relinquit
Murmura, permiscetque vagos in sanguine manes:
Hunc temerè explicitum stratis, hunc sero remissis
Gressibus illapsum clypeo, & malè tela tenentem:
Cœtibus hos medijs vina inter, & arma iacentes.
**Adcliues clypeis alios, vt quemque ligatum* v. accliue
Infelix tellure sopor, supremáque nubes
Obruerat, nec numen abest, armatáque Iuno
Lunarum quatiens exerta lampada dextra
Pandit iter, firmatque animos, & corpora mõstrat.
Sensit adesse deam tacitus, sed gaudia cælat
Thyodamas. iam tarda manus, iam debile ferrum
Et caligantes nimiis successibus iræ.
Caspia non aliter magnorum in strage iuuencum
Tigris, vbi immenso rabies placata cruore,
Lassauitque genas, & crasso sordida tabo
Confudit maculas, spectat sua facta, doletque
Defecisse famem. victus sic augur inerrat
Cædibus Aoniis. optet nunc brachia centum,
Centenasque in bella manus. iam tædet inanes
Exhaurire minas, hostemque assurgere malit.
Parte alia segnes magno satus Hercule vastat
Sidonios, arctorque alia sua quemque cruento
Limite turba subit. stagnant nigrantia tabo
Gramina, sanguineis nutant tentoria riuis
Fumat humus, somnique, & mortis anhelitus vnà

Volui-

Voluitur, haud quisquam visus, aut ora iacentum
Erexit. tali miseris Deus aliger vmbra
Incubat, & tantum morientia lumina soluit.
Traxerat insomnis cithara, ludóque suprema
Sydera, iam nullos visurus Alimenus ortus.
*Sidonium Paana canens.*vbi languida ceruix*
huic *In leuum cogente deo, mediaque iacebant*
relicta *Colla*relapsa lyra. ferrum per pectus Agyleus*
Exigit, aptatúmque caua testudine dextram
Percutit. & digitos inter sua fila trementes.
Proturbat mensas dirus liquor. vndique manant
Sanguine permixti latices, & Bacchus in altos
Crateras, paterasque redit. ferus occupat Actor
Implicitũ fratri Thamyrum Tagus haurit Hethecli
Terga coronati. Danaus caput amputat Ebri.
Nescius heu rapitur fatis, hilarisque sub vmbras
Vita fugit, mortisque fera lucrata dolores.
Stratus humo gelida subter iuga fida rotasque
Palpetus Aonios gramen gentile metentes
Proflatu terrebat equos. madida ora redundant,
Accensusque mero sopor æstuat. ecce iacentis
Inachius vates iugulum fodit. expulit ingens
Vina cruor, fractumque perit in sanguine murmur.
Fors illi præsaga quies. nigrasque grauatus
Per somnum Thebas, & Thiodamanta videbat.
vecti *Quarta soporiferæ superabant tempora *noctis*
Cum vacua nubes, & honor non omnibus astris
Afflátusque fugit curru maiore Bootes:
Iámque ipsum defecit opus, cùm prouidus Actor

Thyo

Thyodamāta vocat satis hæc inopina Pelasgis
Gaudia.vix vllos tanto reor agmine sæuam
Effugisse necem.nisi quos deformis in alto
Sanguine degeneres occultat vita.secundis
Pone modum.sunt & diris sua numina Thebis.
Forsitan & nobis modo quæ fauere,recedunt. l. recedēt
Paruit,& madidas tollens ad sydera palmas,
Phœbe tibi exuuias monstrata præmia noctis
Nōdum ablutus aquis,(tibi enim hæc ego sacra li-
Trado ferus miles,tripodū fidusq. sacerdos. [taui)
Si non dedecui tua iussa,tulique prementem,
Sæpe veni,sæpe hanc dignare irrumpere mentem.
Nunc tibi crudus honor,trunca arma,cruorq; viro- v. lætis
At patrias si quādo domos,optatáque Pæā, (rum l. reuocauit
Templa dabis,Lyciæ tot ditia dona sacratis
Postibus,& totidem voti memor exige tauros.
*Dixerat,&*lætus socios*reuocabat ab armis.*
Venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Mænaliusque Dymas,dilecti regibus ambo,
Regum ambo comites.quorum post funera mœsti
Vitā indignātur.prior Arcada concitat Hopleus.
Nulláne post manes regis tibi cura perempti
Care Dyma?teneāt quem iam fortasse volucres
Thebanique canes.patriæ quid deinde feretis
Arcades?en reduces contra venit aspera mater.
Funus vbi?at nostro semper sub pectore Tydeus
Sæuit inops tumuli,quāuis patientior artus
Ille,nec abruptis adeo lachrymabilis annis
Ire tamen,sæuumque libet nullo ordine passim

Scrib

Scrutari campum,mediaſque irrumpere Thebas
Excipit orſa Dymas.per ego hæc vaga ſydera iuro,
Per ducis errantes inſtar mihi numinis vmbras,
Idem ardor miſero.comitem circumſpicit olim
Mens humilis luctu,ſed nunc prior ibo,viámque
Inchoat,& mœſto conuerſus ad æthera vultu,
Sic ait.arcanæ moderatrix Cynthia noctis,
Si te tergeminis perhibent variare figuris
Numen,& in ſyluas alio deſcendere vultu,
Ille comes nuper,nemorumque inſignis alumnus
Ille tuus Diana puer(nunc reſpice ſaltem)
Quæritur.incendit pronis dea curribus almum
Sydus,& admoto monſtrauit funera cornu.
Apparent campi,Thebæque altuſque Cytheron.
Sic vbi nocturnum tonitru malus æthera frangit
Iuppiter,aſsiliunt nubes,& fulgure claro
Aſtra patent,ſubituſque oculis oſtenditur orbis.
Accepit radios,& eadem percitus Hopleus
Tydea luce videt.longè dant ſigna per vmbras
Mutua lætantes,& amicum pondus vterq;
Ceu reduces vitæ,ſæuáque à morte remiſſos
Subiecta ceruice leuant.nec verba,nec auſi
Flere diu.prope ſæua dies,indexque minatur
Ortus.eunt taciti per mœſta ſilentia magnis
Paſsibus,exhauſtaſque dolent pallere tenebras.
Inuida fata piis,& fors ingentibus auſis
Rara comes.iã caſtra vidẽt,animiſque propinquãt,
Et decreſcit onus ſubita cum pulueris vmbra
*Fit ſonus à tergo.monitu ducis acer agebat
Am-

Amphion equites.noctem,vigilatáque castra
Explorare datus.primúsque per auia campi
Vsque procul (nec dum totas lux soluerat vmbras)
Nescio quid visu dubium, incertúmque moueri.
Corporáque ire videt. subitus mox fraude reperta
Exclamat.cohibete gradum quicunque.sed hostes
Esse patet.miseri pergunt ante ire,timéntque
Non sibi.tunc mortẽ trepidis minitatur,& hastam
Expulit,ac vanos altè leuat eminus ictus
Affectans errare manus.stetit illa Dymantis
Ante oculos,qui fortè prior,gressúmque repressit.
At non magnanimus curauit perdere iactus
Ephytus,& fixo transuerberat Hoplea tergo:
* *Pendentésque etiam perstrinxit Tydeos armos.* * pendentisque.
Labitur egregij sed non ducis immemor Hopleus.
Expirátque tenens felix si corpus ademptum
Nesciat,ac sæuas talis descendat ad vmbras.
Viderat hoc retro conuersus, & agmina sentit
Iuncta Dymas,dubius precibúsne subiret,an armis
Instantes.arma ira dabat,fortuna precari
Non audere iubet.neutri fiducia cœpto.
Distulit ira preces.ponit miserabile corpus
Ante pedes, tergóque graues quas fortè gerebat
Tigridis exuuias,in leuum torquet,& obstat
Exertum obiectans mucronem.inq; omnia tela
Versus,& ad cædem iuxta,mortémque paratus.
Vt lea,quam sæuo fœtam pressere cubili
Venantes Numidæ,natos erecta superstat
Mente sub incerta, toruum ac miserabile frendens.

DD *Illa*

Illa quidem turbare globos, & frangere morſa
Tela queat, ſed prolis amor crudelia vincit
Pectora, & in media catulos circunſpicit ira.
Et iam leua viro, quamuis ſæuire vetaret
Amphion, erepta manus, puerique trahuntur
Ora ſupina comis. ſerus tunc denique ſupplex
Demiſſo mucrone rogat. Moderatius oro
Ducite. fulminei per vos cunabula Bacchi,
Inoámque fugam, veſtríque Palæmonis annos.
Si cui fortè domi natorum gaudia, ſi quis
Hic pater, anguſti puero date pulueris hauſtus,
Exiguámque facem. rogat, en rogat ipſe iacentis
Vultus. ego infandas potior ſatiare volucres.
Me præbete feris. ego bella audere coëgi.
Immo ait Amphion, regem, ſi tanta cupido
Condere, quæ timidis belli mens ede Pelaſgis.
Quid fracti, exangueſq; parent. cuncta ocyus effer,
Et vita, tumulóque ducis donatus, abito.
Horruit, & toto præcordia protinus Arcas
Impleuit capulo. ſummúmne hoc cladibus inquit
Deerat? vt afflictos turbarem ego proditor Argos?
Nil eminus tanti, nec ſic velit ipſe cremari.
Sic ait, & magno proſciſſum vulnere pectus
Iniecit puero. ſupremáque murmura voluens,
Hoc tamen interea claro potiere ſepulchro.
Tales optatis regum in complexibus ambo
Par inſigne animis Aetolus, & inclytus Arcas,
Egregius efflant animas, letóque fruuntur.
Vos quoque ſacrati, quamuis mea carmina ſurgant

Infe

Inferiore lyra, memores superabitis annos.
Forsitan & comites non aspernabitur vmbras
Euryalus, Phrygiique admittet gloria Nisi.
At ferus Amphion, regi qui facta reportent,
Edoceántque dolum, captiuáque corpora reddant,
Mittit ouans. clausis ipse insultare Pelasgis
Tendit, & abscissos sociorum ostendere vultus.
Interea reducem murorum è culmine Graij
Thyodamanta vident. nec iam erumpentia celant
Gaudia, vt exertos enses: & cæde recenti
Arma rubere notant. nouus assidit æthera magnum
Clamor, & è summo pendent cupida agmina vallo
Noscere quisque suos. volucrum sic turba recentum
Cùm reducem longo prospexit in æthere matrem,
Ire cupit contra, summáque è margine nidi
Extat hians, iam iámque cadat, ni pectore toto
Obstet aperta parens, & amantibus increpet alis.
Dúmque opus arcanũ, & taciti compendia Martis
Enumerant, lætísque suos complexibus implent,
Hopleaq; exquirunt, tardúmq; Dimanta queruntur,
Ecce & Dircææ iuxta dux concitus alæ
Venerat Amphion, non longum cæde recenti
Lætatus, videt innumeris feruere cateruis
Tellurem, atque vna gentem expirare ruina.
Qui tremor illicita cæli de lampade tactos
Hic fixit iuuenem. paritérque horrore sub vno
Vox, acies, sanguisq; perit, gemitúsque parantem:
Ipse vltro conuertit equus, fugit ala re...
Puluere. nondum illi Theb...

Etiam Argiua cohors nocturno freta triumpho
Proſilit in campos,per & arma,& mēbra iacētum
Tetráque congerie ſola, ſemianimúmque cruorem
Cornipedes, ipſiq; ruunt,grauis exterit artus
Vngula,ſanguineus lauat imber, & impedit axes.
Dulce viris hac ire via,ceu tecta ſuperbi
Sidonia,atque ipſas calcent in puluere Thebas.
Hortatur Capaneus. Satis occultata Pelaſgi
Delituit virtus.nunc nunc mihi vincere pulchrum
Teſte die.mecum clamore, & puluere aperto
Ite palàm iuuenes. ſunt & mihi prouida dextra
Omina,& horrendi ſtricto mucrone furores.
Sic ait,ardentes alacer ſuccendit Adraſtus,
Argolicúſque gener,ſequitur iam triſtior augur.
Iamq; premūt muros,& adhuc noua funera narrat
Amphion, miſeramq; intrabant protinus vrbem.
Ni Megareus ſpecula citus exclamaſſet ab alta,
Claude vigil,ſubeūt hoſtes, claude vndique portas.
Eſt vbi dat vires nimius timor,ocyus omnis
Porta coit.ſolas dum tardius arctat Echion
Ogygias,audax animis Spartana iuuentus
Irrupit,cæſique ruunt in limine primo
Incola Taygeti Panopæus,rigidiq; natator
Oebalus Eurotæ. túque ô ſpectate palæſtris
Omnibus,& nuper Nemeæo in puluere felix
Alcidama, primis quem cæſtibus ipſe ligarat
Tyndarides, nitidi moriens conuexa magiſtri
Reſpicis,auerſo pariter deus occidit aſtro.
Te nemus Oebalium,te lubrica ripa Lacanæ

Vir

Virginis, & falso gurges cantatus olore,
Fleuit, Amycleis triuiæ lugebere nymphis.
Et quæ te leges, præceptaq; fortia belli
Erudijt genitrix, nimium didicisse queretur.
Talis Echionio Mauors in limine sæuit.
Tandem humeris obnixus Acron, & pectore toto
Pronus Achemenides ferratæ robora portæ
Torserunt, quanta pariter ceruice gementes
** Profindunt inarata diu Pangæa iuuenci.* * l. perfringunt
Par operis iactura lucro. quippe hoste retento
Exclusere suos. cadit intra mœnia Graius.
Ormenus, & pronas tendentis Amynthoris vlnas
Fundentisque preces, penitus ceruice recisa,
Verba solo, vultúsque cadunt. collóque decorus
Torquis in hostiles cecidit per vulnus arenas.
Soluitur interea vallum, primæq; recusant
Stare moræ. iam se peditum iunxere cateruæ
Mœnibus, at patulas saltu transmittere fossas
Horror equis. hærent trepidi, atque immane pauẽtes
Abruptum mirantur agi: nunc impetus iræ
Margine ab extremo, nunc spõte in frena recedunt.
Hi præfixa solo vellunt munimina: at illi
Portarum obiectus minuunt, & ferrea sudant
Claustra remoliri, trabibúsque arctata sonoro
Pellunt saxa loco. pars ad fastigia missas
Exultant hæsisse faces. pars ima lacessunt,
Scrutantúrque cauas cæca testudine turres.
At Tyrij, quæ sola salus, caput omne coronant
Murorum, nigrásque sudes, & lucida ferro

Spicula & arsuras cæli per inania glandes,
Saxáque in aduersos ipsis auulsa rotabant
Mœnibus. exundant sæuo fastigia nimbo,
vv.pharetræ *Armatæq; vomunt stridentia tela * fenestræ.*
Qualiter aut Maleam, aut alta Ceraunia supra
Cessantes in nube sedent, nigrísque leguntur
Collibus, & subitæ saliunt in vela procellæ:
Talis Agenoreis, Argiuum exercitus armis
Obruitur. non ora virum, non pectora flectit
Imber atrox, rectósque tenent in mœnia vultus
Immemores leti, & tantùm sua tela videntes.
Anthea falcato lustrantem mœnia curru
Desuper Ogygiæ pepulit grauis impetus hastæ.
l.solutus *Lora excussa manu, retróque in terga * volutus*
Semianimes artus, ocreis retinentibus, hæret:
Mirandum visu belli scelus, arma trahuntur,
Fumantésque rotæ tellurem, & tertius hastæ
Sulcus arant. longo sequitur vaga puluere ceruix,
vv. lata *Et resupinarum patet orbita * longa comarum.*
At tuba luctificis pulsat clangoribus vrbem,
h.perstringit *Obseptásque fores sonitu * perfringit amaro.*
Diuisere aditus, omnísque in limine sæuus
Signifer ante omnes sua damna, & gaudia portat.
Dira intus facies. vix Mauors ipse videndo
Gaudeat. incertis lymphatam horroribus vrbem
Scindunt dissensu vario, luctúsque, furórque
Et pauor, & cæcis fuga circumfusa tenebris.
Bellum intrasse putes. feruent discursibus arces,
Miscentur clamore viæ. ferrum vndique, & ignes

Men

Mente vident: sanas mente accepere cathenas.
Consumpsit ventura timor, iam tecta replerant,
Templáque, & ingratæ vallantur planctibus aræ.
Vnà omnes, eademque subit formido per annos,
Poscunt fata senes, ardet, pallétque iuuentus.
Atria fœmineis trepidant vlulata querelis.
Flent pueri, & flendi nequeunt cognoscere causas
Attoniti, & tantùm matrum lamenta timentes.
Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem.
Ipsæ tela viris, ipsæ iram, animósque ministrant,
Hortantúrque, vnáque ruunt. nec auita gementes
Limin[illegible]
Sic vbi pumiceo pastor raptur[illegible] natos.
*Armatas * exegit apes, fremit aspera nubes:* * vv. crexit
Inq; vicem sese stridore hortantur, & omnes
Hostis in ora volant, mox deficientibus alis
Amplexæ, flauamq; domum, captiuáque plangunt
Mella, laboratásque premunt ad pectora ceras.
Nec non ancipitis pugnat sententia vulgi.
Discordésque serit motus: hi reddere fratrem
Nec mussant, sed voce palàm, claróque tumultu
Reddere regna iubent. perijt reuerentia regis
Sollicitis, veniat, pactumq; hic computet annum.
Cadmeósque lares exul, patriásque salutet
Infelix tenebras. cur aut ego sanguine fraudes,
Et periura luam regalis crimina noxæ?
Inde alij. sera ista fides, iam vincere maiult.
Tiresian alij lachrymis & supplice cœtu
Orant, quódque vnum rebus solamen in arctis

Noſſe futura rogant.tenet ille incluſa, premitque
Fata deum. Quiáne ante duci bene credita noſtra
Conſilia, & monitus cùm perfida bella vetarem?
Te tamen infelix,inquit,perituráque Thebe,
Si taceam,nequeo miſer exaudire cadentem,
Argolicumq; oculis haurire vacantibus ignem.
Vincamur pietas.pone eiā altaria virgo,
Quæramus ſuperos.facit illa,aciéque ſagaci
Sanguineos flammarū apices, geminumq; per aras
Ignem,& clara tamen mediæ faſtigia lucis
Orta docet.tunc in ſpeciem ſerpentis [illegible]
Demonſtrat dubio, patriáſque illuminat vmbras.
Ille coronatos iamdudum amplectitur ignes,
Fatidicum ſorbens vultu flagrante vaporem.
Stant triſtes horrore comæ,vittáſque trementes
Cæſaries inſana leuat:diducta putares
Lumina,conſumptúmque genis rediſſe nitorem,
Tandem exundanti permiſit verba furori.
Audite ô ſontes,extrema litamina diuum
Labdacidæ.venit alma ſalus,ſed limite duro.
Martius inferias,& ſæua efflagitat anguis
Sacra,cadat generis quicunque nouiſſimus extat,
Viperei.datur hoc tantum victoria pacto.
Felix qui tanta lucem mercede relinquet.
Stabat fatidici propè ſæua altaria vatis
Mœſtus adhuc, patriæ tantum communia lugens
Fata Creon.grandem ſubiti cùm fulminis ictum
Non ſecus ac torta traiectus cuſpide pectus,

Accipit exanimis, sentítque Menœcea posci.
Monstrat enim, suadetq; timor. stupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. Trinacria qualis
Ora repercussum Libyco mare sumit ab æstu.
Mox plenum Phœbo vatem, & celare iubentem
Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canētis
Nequicquam reticere rogat. iam fama sacratam
Vocem amplexa volat, clamántque oracula Thebæ.
Nunc age quis stimulos, & pulchræ gaudia mortis
Addiderit iuueni (neq; enim hæc absētibus vnquā
[illegible]
Sæcula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio iuxta comes, vnde per orbem
Rara dari, terrísque solet contingere virtus:
Seu pater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
Elegit penetrare viros, cælestibus vt tunc
Desiluit gauisa plagis. dant clara meanti
Astra locum, quósque ipsa polis affixerat ignes,
Iámque premit terras: nec vultus ab æthere longè,
Sed placuit mutare genas. fit prouida Manto.
Responsis vt plena fides, & fraude priores
Exuitor vultus. abijt, horrórque, vigórque
Ex oculis, paulum decoris permansit, honósque
Mollior, & posito vatum gestamina ferro
Subdita. descendunt vestes, toruísque ligatur
Vitta comis (nam laurus erat) tamen aspera prodūt
Ora deam, nimijq; gradus. sic Lydia coniux
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
Perdere Sidonios humeris ridebat amictus,

Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
Sed neque te indecorem sacris, dignúmque iuberi
Talia, Dircæa stantem pro turre Menœceu
Inuenit. immensæ reserato limine portæ
Sternebas Danaos, pariter Mauortius Aemon,
Sed consanguinei quamuis, atque omnia fratres,
*Tu prior. exanimes circùm tumulantur * aceruì.*
Omne sedet telum. nulli sine cædibus ictus.
Necdũ aderat virtus. nõ mens, non dextra quiescit,
Non auida arma vacant. ipsa insanire videtur
Sphinx galeæ custos, visáque animata cruore
Emicat effigies, & sparsa oricalcha renident.
Cùm dea pugnantis capulum, dextrámq; repreßit.
Magnanime ô iuuenis, quo non agnouerit vllum
Certius armifero Cadmi de sanguine Mauors,
Linque humiles pugnas, non hæc tibi debita virtus.
Astra vocant, cæloq; animã (plus concipe) mites.
Iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
Hoc ignes, fibræq; volunt, hoc vrget Apollo.
Terrigenam cuncto patria pro sanguine poscunt.
*Fama canit monitus, gaudet Cadmeia * pubes*
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fatum.
I precor accelera, ne proximus occupet Aemon.
Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
Permulsit tacitè, seséque in corde reliquit.
Fulminis haud citius radijs afflata cupressus,
Combibit infestas, & stirpe, & vertice flammas:
Quàm iuuenis multo possessus numine pectus
Erexit sensus, letique inuasit amorem.

* vv. cumulantur

* vv. plebes

VT

Vt vero auersæ, gressúmque, habitúmque notauit
Et subitam à terris in nubila crescere Manto,
*Obstupuit. sequimur, diuum * quicunque vocasti,* * vv. quæcunque
Nec tardè paremus ait. iamiámque recedens
Instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit:
Armigeri fixum excipiunt, tum vulgus euntem
Authorem pacis, seruatorémque, deúmque
Conclamat gaudens, atque ignibus implet honestis;
Iámque iter ad muros cursu festinus anhelo
Obtinet, & miseros gaudet vitasse parentes.
Cùm genitor (steterútq; ambo, & vox hæsit vtrinq;,
Deiectæq; genæ) tandem pater antè profatur.
Quis nouus inceptis rapuit te casus ab armis?
Quæ bello grauiora paras? dic nate precanti
Cur tibi torua acies? cur hic truculentus in ore
Pallor? & ad patrios non stant tua lumina vultus?
Audisti responsa palàm. per ego oro, tuósque
Nate, meósque annos, miseræq; per vbera matris,
Ne vati, ne crede puer, superi ne profanum
Dignautur stimulare senem? cui vultus inanis,
Extinctíque orbes, & pœna simillima diro
Oedipodæ? quid si insidijs, & fraude dolosa
Rex agit? extrema est cui nostra in sorte timori
Nobilitas. tuáque ante duces notissima virtus.
Illius hæc forsan remur, quæ verba deorum
Ille mouet, nec frena animo permitte calenti.
Da spatium, tenuemq; morã. malè cuncta ministrat
Impetus. hoc oro munus concede parenti.
Sic tua maturis signentur tempora canis,

Et

Et sis ipse parens, & ad hunc animose timorem
Peruenias.ne perge meos orbare penates:
Externi te nempe patres,alienáque tangunt
Pignora,si pudor est.primum miserere tuorum,
Hæc pietas,hic verus honos, ibi gloria tantum.
l. iacentes Ventosumque decus,titulíque in morte * latentes,
Nec timidus te flecto parens,I,prælia misce,
I,Danaas acies,medióśque per obuius enses.
Non teneo.liceat misero tremebunda lauare
Vulnera,& vndantem lachrymis siccare cruorem.
Téque iterum,sæuis iterúmque remittere bellis.
Hoc malunt Thebæ.sic colla,manúsque tenebat
Implicitus,sed nec lachrymæ, nec verba mouebant
Dis votum iuuenem. quin & monstrantibus illis
Fraude patrem tacita subit,auertitq; timorem.
Falleris heu,veróśque metus pater optime nescis.
Non me vlli monitus, nec vatum exorsa furentum
Sollicitant,manéśque mouent,sibi callidus ista
Tyresias,nataq;canat.non si ipse reclusis
Comminus ex adytis in me insaniret Apollo,
Sed grauis vnanimi casus me fratris ad vrbem
Sponte refert.gemit Inachia mihi saucius Æmon
Cuspide,vix illum medio de puluere belli
Inter vtrasque acies, iamiamq; tenentibus Argis.
Sed moror.I,refoue dubium,turbæq; ferenti
Dic parcant,leuiterq; vehant.ego vulnera doctum
Iungere,supremíque fugam reuocare cruoris
Æchionta petam.sic imperfecta locutus
Effugit.illi atra mersum caligine pectus

* Con

*Confundit sensus. pietas incerta vagatur, * vv. confudit
Discordantq; metus. impellunt credere Parcæ,
Turbidus interea ruptis venientia portis
Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi,
Cornua non equitum. cuneos nunc ille pedestres:
Et proculcantes moderantum funera currus,
Idem altas turres saxis, & turbine crebro
Laxat, agit turmas idem, atq; in sanguine fumat.
Nunc spargit torquēs volucri noua vulnera plūbo,
Nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto,
Nulláque tectorum subit ad fastigia, quæ non
*Deserat hasta virum, perfusáque cæde recurrat. * vv. deferat
Nec iā aut Oeniden, aut Hippomedōta peremptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credūt.
Quin socium coiisse animas, & corpore in vno
Stare omnes. ita cuncta replet. non vllius ætas, *l. mouēt
Non cultus, non forma* mouet: pugnantibus idem
Supplicibusq; furit. non quisquam obsistere contra,
Non belli tentare vices. procul arma furentis,
Terribilésque iubas, & frontem casidis horrent.
At pius electa murorum in parte Menœceus
Iam sacer aspectu solitóque angustior ore,
Ceu subitò in terras supero demissus ab axe
Constitit, exempta manifestus caside nosci,
Despexitq; acies hominum, & clamore profundo
Conuertit campum, iussitque silentia bello.
Armorum superique, túque ô qui funere tanto
Indulges mihi Phœbe mori, date gaudia Thebis
Quæ pepigi, & toto quæ sanguine prodigus emi.

Ferte

Nusquam ira sedit rabies, feritásque, famésque
Oris eunt præter secura armenta, gregésque
Aspicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrūq;, & vulnera, sed nūc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes,
Non mihi iam solito vatum de more canendum,
Maior ab Aonijs sumenda audacia locis.
Mecum omnes audete deæ. siue ille profunda
Missus nocte furor, Capaneáque signa secutæ,
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores,
Sed virtus egressa modum, seu gloria præceps,
*Seu magnæ dat * fama neci: seu læta malorum*
* l.fata
Principia, & blandæ superum mortalibus iræ.
Iam sordent terrena viro, tædétque profundæ
Cædis, & exhaustis olim, Graiumq; suísque
Missilibus, lassa respexit in æthera dextra,
Ardua mox toruo metitur culmina visu,
Innumerósque gradus. gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter. longéque timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent vna, clypeóque incenditur ignis.
Hac ait in Thebas, hac me iubet ardua virtus
Ire. Menœceo quē lubrica sanguine turris.
Experiar quid sacra iuuent, ac falsus Apollo.
Dixit, & alterno captiua in mœnia gressu
Surgit ouans. quales mediis in nubibus æther
Vidit Aloidas, cùm cresceret impia tellus

Vidit

Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusq; ruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, cæloque vagis spes nulla sagittis)
Verũ auidi & tormenta rotant, & molibus vrgẽt.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuóque sub aëre pendens,
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Viq; petita diu celsus fastigia supra
Eminuit, trepidámque assurgens desuper vrbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
Increpat attonitos. Humiléśne Amphionis arces
Prò pudor, hi faciles, carménque imbelle secuti,
Et mentita diu Thebarum fabula muri?
Et quidnam egregium prosternere mœnia, molli
Structa lyra? simul insultans, gressuque, manuque
Mollibus obstantes cuneos, tabulatáque sæuus
Destruit. absiliunt pontes, tectíque trementis

Nusquam iræ sedit rabies, feritásque, famésque
Oris eunt præter secura armenta, gregésque
Aspicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrúmq́;, & vulnera, sed nũc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes,
Non mihi iam solito vatum de more canendum,
Maior ab Aonijs sumenda audacia locis.
Mecum omnes audete deæ. siue ille profunda
Missus nocte furor, Capaneáque signa secutæ,
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores,
Sed virtus egressa modum, seu gloria præceps,
*Seu magnæ dat * fama neci: seu læta malorum*
* l.fata *Principia, & blandæ superum mortalibus iræ.*
Iam sordent terrena viro, tædétque profundæ
Cædis, & exhaustis olim, Graiumq́; suísque
Mißilibus, lassa respexit in æthera dextra,
Ardua mox toruo metitur culmina visu,
Innumerósque gradus. gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter. longéque timendus
Multifidam quercum flagranti lu[illegible] vibrat.
Arma rubent vna, clypeóque i[illegible]nis.
Hac ait in Thebas, hac me [illegible]
Ire. Menœceo quẽ lubri[illegible]
Experiar quid sacr[illegible]
Dixi[illegible]

Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusq; ruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, cæloque vagis spes nulla sagittis)
Verū auidi & tormenta rotant, & molibus vrgēt.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuóque sub aëre pendens,
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Vtq; petita diu celsus fastigia supra
...uit, trepidámque assurgens desuper vrbem
... ingenti Thebas exterruit vmbra,
... attonito... ...miléisne Amphionis arces
...r, hi... ...ménque imbelle secuti,
...a ... fabula muri?
...ernere mœnia, molli
...s, gressuque, manuque
...abulatáque sæuus
...ctique trementis

Nusquam iræ sedit rabies, feritásque, famésque
Oris eunt præter secura armenta, gregésque
Aspicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrũq;, & vulnera, sed nũc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes,
Non mihi iam solito vatum de more canendum,
Maior ab Aonijs sumenda audacia locis.
Mecum omnes audete deæ: siue ille profunda
Missus nocte furor, Capaneáque signa secutæ,
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores,
Sed virtus egressa modum, seu gloria præceps,
*Seu magnæ dat * fama neci: seu læta malorum*
* l.fata *Principia, & blandæ superum mortalibus iræ.*
Iam sordent terrena viro, tædétque profundæ
Cædis, & exhaustis olim, Graiumq; suísque
Missilibus, lassa respexit in æthera dextra,
Ardua mox toruo metitur culmina visu,
Innumerósque gradus. gemina latus arbore clusus
Aërium sibi portat iter. longéque timendus
Multifidam quercum flagranti lu[illegible] vibrat.
Arma rubent vna, clypeóque i[illegible]nis.
Hac ait in Thebas, hac me i[illegible]
Ire. Menœceo quẽ lubri[illegible]
Experiar quid sacr[illegible]
Dixit [illegible]

Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusq; ruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, cæloque vagis spes nulla sagittis)
Verũ auidi & tormenta rotant, & molibus vrgẽt.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuóque sub aëre pendens,
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Vtq; petita diu celsus fastigia supra
[illegible]*uit, trepidámque assurgens desuper vrbem*
[illegible] *ingenti Thebas exterruit vmbra,*
[illegible] *attonito*[illegible]*miléſne Amphionis arces*
[illegible]*; hi*[illegible]*ménque imbelle secuti,*
[illegible]*ta* [illegible] *fabula muri?*
[illegible]*ernere mœnia, molli*
[illegible]*ns, gressuque, manuque*
[illegible]*tabulatáque sæuus*
[illegible]*ectíque trementis*

Nuſquam iræ ſedit rabies, feritáſque, faméſque
Oris eunt præter ſecura armenta, gregéſque
Aſpicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera paſcat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrũq;, & vulnera, ſed nũc
Comminus aſtrigeros Capaneus tollendus in axes,
Non mihi iam ſolito vatum de more canendum,
Maior ab Aonijs ſumenda audacia locis.
Mecum omnes audete deæ: ſiue ille profunda
Miſſus nocte furor, Capaneáque ſigna ſecutæ,
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere ſorores,
Sed virtus egreſſa modum, ſeu gloria præceps,
Seu magnæ dat * fama neci: ſeu læta malorum
* l.fata Principia, & blandæ ſuperum mortalibus iræ.
Iam ſordent terrena viro, tædétque profundæ
Cædis, & exhauſtis olim, Graiúmq; ſuiſque
Miſſilibus, laſſa reſpexit in æthera dextra,
Ardua mox toruo metitur culmina viſu,
Innumeróſque gradus. gemina latus arbore cluſus
Aerium ſibi portat iter. longéque timendus
Multifidam quercum flagranti lu[illegible] vibrat.
Arma rubent vna, clypeóque i[illegible]nis.
Hac ait in Thebas, hac me i[illegible]
Ire. Menœceo quẽ lubri[illegible]
Experiar quid ſacr[illegible]
Dixit [illegible]

Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusq; cruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, caloque vagis spes nulla sagittis)
Verũ auidi & tormenta rotant, & molibus vrgẽt.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuóque sub aëre pendens,
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Viq; petita diu celsus fastigia supra
...uit, trepidámque assurgens desuper vrbem
... ingenti Thebas exterruit vmbra,
... attonitos ... humiléisne Amphionis arces
..., hi... ...ménque imbelle secuti,
...a ... fabula muri?
... ...ernere mœnia, molli
... ...ns, gressuque, manuque
... ...tabulatáque sæuus
... ...ectéque trementis

Et sis ipse parens, & ad hunc animose timorem
Peruenias.ne perge meos orbare penates:
Externi te nempe patres,alienáque tangunt
Pignora,si pudor est.primum miserere tuorum,
Hæc pietas,hic verus honos, ibi gloria tantum.
l. iacentes *Ventosumque decus,titulíque in morte * latentes,*
Nec timidus te flecto parens,I,prælia misce,
I,Danaas acies,medióſque per obuius enses.
Non teneo.liceat misero tremebunda lauare
Vulnera,& vndantem lachrymis siccare cruorem.
Téque iterum,sæuis iterúmque remittere bellis.
Hoc malunt Thebæ.sic colla,manúsque tenebat
Implicitus,sed nec lachrymæ, nec verba mouebant
Dis votum iuuenem. quin & monstrantibus illis
Fraude patrem tacita subit,auertitq; timorem.
Falleris heu,veróſque metus pater optime nescis.
Non me vlli monitus, nec vatum exorsa furentum
Sollicitant,manésque mouent,sibi callidus ista
Tyresias,nataq;canat.non si ipse reclusis
Comminus ex adytis in me insaniret Apollo,
Sed grauis vnanimi casus me fratris ad vrbem
Sponte refert.gemit Inachia mihi saucius Æmon
Cuspide,vix illum medio de puluere belli
Inter vtrasque acies, iamiamq; tenentibus Argis.
Sed moror.I,refoue dubium,turbæq; ferenti
Dic parcant,leniterq; vehant.ego vulnera doctum
Iungere,supremique fugam reuocare cruoris
Æchionta petam.sic imperfecta locutus
Effugit.illi atra mersum caligine pectus

* Con

Confundit ſenſus. pietas incerta vagatur, * vv. confudit
Diſcordantq; metus. impellunt credere Parcæ,
Turbidus interea ruptis venientia portis
Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi,
Cornua non equitum. cuneos nunc ille pedeſtres:
Et proculcantes moderantum funera currus,
Idem altas turres ſaxis, & turbine crebro
Laxat, agit turmas idem, atq; in ſanguine fumat.
Nunc ſpargit torquẽs volucri noua vulnera plũbo,
Nunc iaculum excuſſo rotat in ſublime lacerto,
Nullàque tectorum ſubit ad faſtigia, quæ non
* *Deſerat haſta virum, perfuſáque cæde recurrat.* * vv. deferat
Nec iã aut Oeniden, aut Hippomedõta peremptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credũt.
Quin ſocium coiſſe animas, & corpore in vno
Stare omnes. ita cuncta replet. non vllius ætas,
Non cultus, non forma * *mouet: pugnantibus idem* *l. mouẽt
Supplicibusq; furit. non quiſquam obſiſtere contra,
Non belli tentare vices. procul arma furentis,
Terribiléſque iubas, & frontem caſsidis horrent.
At pius electa murorum in parte Menœceus
Iam ſacer aſpectu ſolitóque anguſtior ore,
Ceu ſubitò in terras ſupero demiſſus ab axe
Conſtitit, exempta manifeſtus caſside noſci,
Deſpexitq; acies hominum, & clamore profundo
Conuertit campum, iuſsitque ſilentia bello.
Armorum ſuperíque, túque ô qui funere tanto
Indulges mihi Phœbe mori, date gaudia Thebis
Quæ pepigi, & toto quæ ſanguine prodigus emi.

Ferit

Fertè retro bellum, captaq; impingite Lernæ
Relliquias turpes. confixáque terga fouentes
Inachus indecores pater auersetur alumnos:
At Tyrijs templa, arua, domos, connubia, natos
Reddite morte mea, si vos placida hostia iuui,
Si non attonitis vatis consulta recepi
Auribus, & Thebis nondum credentibus hausi.
* l.pro *Hac Amphionijs * per me persoluite terris,*
Ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.
Sic ait. insignémque animam mucrone corusco
Dedignantem artus pridem, mœstámque teneri
Arripit, inq; vno quæsitam vulnere rumpit.
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat.
Séque super medias acies, nondum ense remisso
Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.
Ast illum amplexæ, Pietas, Virtúsque ferebant
Leuiter ad terras corpus: iam spiritus olim
Ante Iouem, & summis apicē sibi poscit in astris,
Iámque intra muros nullo sudore receptum
Gaudentes heroa ferunt. abscesserat vltro
Tantalidum venerata cohors. subit agmine longo
Colla inter iuuenum, lætisque fauoribus omni
Concinitur vulgo, Cadmum, atq; Amphiona supra
Conditur. hi sertis, hi veris honore soluto
Accumulant artus, patriáque in sede reponunt
Corpus adoratum: repetunt mox bella peractis
Laudibus. hic victa genitor lachrymabilis ira
Congemit. & tandem matri data flere potestas.
Lustralémne feris ego te puer inclyte Thebis,

Deuo

Deuotúmque caput, vilis ceu mater alebam?
Quod molita nefas? cui tantum inuisa deorum?
Non ego monstrifero coitu reuoluta nouaui
Pignora, nec nato peperi funesta nepotes.
Quid refert? habet ecce suos Iocasta, ducésque,
Regnantésque videt. nos sæua piacula bello
*Demus, vt * alternis (placet hoc tibi fulminis au-*
Oedipodionij mutent diademata fratres. [thor)
Quod superos, hominésve queror? tu sæue Menœceu
Tu miserã ante omnes properasti extinguere matrẽ
Vnde hic mortis amor? quæ sacra insania menti,
Quóve ego conceptus, aut quæ mala pignora fudi
Tam diuersa mihi? nimirum Martius anguis,
Quæq; nouis proauum tellus effloruit armis.
Hinc animi tristes, nimiusque in pectore Mauors.
Et de matre nihil sponte en vtróque peromptus
Irrumpis mœstas fatis nolentibus vmbras.
Ast egomet Danaos Capaneáque tela verebar
Hæc erat metuẽda manus, ferrũq; quod amens
Ipsa dedi. viden vt iugulo consumpserit ensem?
Altius haud quisquã Danaum mucrone subisset,
Diceret infelix etiamnum, & cuncta repleret
Quæstibus. abducent comites, famulæq; perosam
Solantes thalamoque tenent. sedet eruta multo
Vngue genas, non illa diem, non verba precantum
Respicit, aut visus flectit tellure relictos.
Iam vocis, iam mentis inops. sic aspera tygris
Fœtibus abreptis Scithico deserta sub antro
Accubat, & tepidi lambit vestigia saxi.

* vv. alterni.

Nus-

Nusquam ira sedit rabies, feritásque, famésque
Oris eunt præter secura armenta, gregésque
Aspicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrũq;, & vulnera, sed nũc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes,
Non mihi iam solito vatum de more canendum,
Maior ab Aonijs sumenda audacia locis.
Mecum omnes audete deæ. siue ille profunda
Missus nocte furor, Capaneáque signa secutæ,
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores,
Sed virtus egressa modum, seu gloria præceps,
*Seu magnæ dat * fama neci: seu læta malorum*
* l. fata *Principia, & blandæ superum mortalibus iræ.*
Iam sordent terrena viro, tædétque profundæ
Cædis, & exhaustis olim, Graiumq; suísque
Mißilibus, lassa respexit in æthera dextra,
Ardua mox torno metitur culmina visu,
Innumerósque gradus. gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter. longéque timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent vna, clypeóque incenditur ignis.
Hac ait in Thebas, hac me iubet ardua virtus
Ire. Menœceo quẽ lubrica sanguine turris.
Experiar quid sacra iuuent, ac falsus Apollo.
Dixit, & alterno captiua in mœnia gressu
Surgit ouans, quales mediis in nubibus æther
Vidit Aloidas, cùm cresceret impia tellus

Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum verò attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusq; cruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, caloque vagis spes nulla sagittis)
Verū auidi & tormenta rotant, & molibus vrgēt.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuóque sub aëre pendens,
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
Emotæq; trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Viq; petita diu celsus fastigia supra
Eminuit, trepidámque assurgens desuper vrbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
Increpat attonitos. Humilésne Amphionis arces
Prò pudor, hi faciles, carménque imbelle secuti,
Et mentita diu Thebarum fabula muri?
Et quidnam egregium prosternere mœnia, molli
Structa lyra? simul insultans, gressuque, manuque
Mollibus obstantes cuneos, tabulatáque sæuus
Destruit, absiliunt pontes, tectique trementis

Saxea frena labant,disseptoque aggere rursus
Vtitur,& truncas rupes in templa,domósque
Præcipitat,frangitq; suis iam mœnibus vrbem.
Iámque Iouem circa studiis diuersa fremebant
Argolici,Tyriíque dei.pater æquus vtrisque
Aspicit ingentes ardentum comminus iras,
Séque obstare videt.gemit infestante nouerca
Liber.& obliquo respectans lumine patrem.
Nunc vbi sæua manus,meaq; heu cunabula flāma
Fulmen,ió vbi fulmen? ait.gemit author Apollo,
Quas dedit ipse domos. Lernam Thebasq; rependit
Mæstus.& intento dubitat Tirynthius arcu.
Maternos plangit volucer Danaeius Argos,
Flet Venus Harmoniæ populos:metuensq; maritū
Stat procul,& tacita Gradiuum respicit ira.
Increpat Aonios audax Tritonia diuos,
Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
* l. quærantur. *Non tamen hæc turbant pacē Iouis. ecce * quierāt*
Iurgia.cùm mediis Capaneus auditus in astris.
Nulláne pro trepidis clamabat numina Thebis
Statis? vbi infandæ segnes telluris alumni
Bacchus,& Alcides? piget instigare minores.
Tu potiùs venias,(quis enim concurrere nobis
Dignior?)en cineres Semeleáque busta tenentur.
Nunc age,nunc totis in me connitere flammis
Iuppiter,an pauidas tonitru turbare puellas
Fortior? & soceri turres excindere Cadmi?
Ingemuit dictis superum dolor.ipse furentem
Risit.& incussa sanctarum mole comarum,

Quæ

Quanā spes hominū tumidæ post prælia Phlegræ?
Túne etiā feriendus? ait, premit vndiq; lentum
Turba deum frendens, & tela vltricia poscit.
Nec iam audet fatis turbata obsistere coniux,
Ipsa dato nondum cœlestis regia signo
Sponte tonat, coeunt ipsæ sine flamine nubes.
Accurrúntque imbres, Stygias rupisse cathenas
Iapetō? aut victam supera ad conuexa leuari
Innarimen, Aetnámue putes, pudet ista timere
Cœlicolas, sed cùm in media vertigine mundi
Stare virum, insanósque vident deposcere pugnas,
Mirantur taciti, & dubio pro fulmine pendent.
Cœperat Ogygiæ supra vestigia turris,
Arcanum mugire polus, cœlúmque tenebris
Auferri: tenet ille tamen, quas non videt arces.
Fulguráque attritis quoties micuere procellis,
His ait in Thebas. his iam decet ignibus vti,
Hinc renouare facem, lassámque accendere quercū,
Talia dicentem toto Ioue fulmen adactum
Corripuit, primæ fugere in nubila cristæ,
Et clypei niger vmbo cadit. iámque omnia lucent.
Membra viri. cedunt acies, & terror vtrinque
Quò ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
Intra se stridere facem, galeámque, comásque
Sentit, & vrentem thoraca repellere dextra,
Conatus ferri cinerem sub pectore tractat.
Stat tamen extremumq; in sydera versus anhelat.
Pectoráque inuisis obicit fumantia muris
Ne caderet: sed membra virū terrena relinquunt

Exuitúrque animus. paulum si tardius artus
Cessissent, potuit fulmen meruisse secundum.

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. XI.

Postquã magnanimus furias virtutis iniquæ
Consumpsit Capaneus, expirauitq; receptum
Fulmen, & ad terras longè comitata cadentem
Signauit muros vltricis semita flammæ:
Componit dextra victor concussa plagarum
Iuppiter, & vultu cœlumque diémque reducit,
Gratantur superi, Phlegræ ceu fessus anhelet
Prælia, & Encelado fumantẽ impresserit Aetnã.
Ille iacet laceræ complexus fragmina turris,
Toruus adhuc visu, memorandaq; facta relinquens
Gentibus, atque ipsi non illaudata Tonanti.
Quantus Apollineæ temerator matris Auerno
Tenditur, ipsæ horrent si quando pectore ab alto
Emergunt volucres, immensáque membra iacentis
Spectant, dum miseræ crescunt in pabula fibræ.
Sic grauat iniectus terras, hostiliaque vrit
Arua, & anhelantem cælesti sulfure campum,
Respirant Thebæ, templisque iacentia surgunt
Agmina, iam finis votis, finisque supremis
Planctibus, & natos ausa deponere matres.
At vaga palantes campo fuga voluit Achiuos.
Nec iam aut hostiles turmæ, ferrúmue timetur.
Omnibus ante oculos ira Iouis, omnibus ardent

Arma

Arma metu, galeæq; tonant. visúsque pauentes
Ipse sequi, & profugis opponere Iupiter ignes.
Instat Agenoreus miles, cælique tumultu
Vtitur indomitos vt cum Massylla per arua
Armenti reges magno Leo frangit hiatu,
Et contentus abit: rauci tunc comminus vrsi,
Tunc auidi venere lupi, rabiéque remissa
Lambunt degeneres alienæ vulnera prædæ,
Hinc premit Eurymedō. cui rusticus horror in ar-[mis.
Rustica tela manu, patriumq; agitare tumultum, * hic
*Pan illi genitor. tener * hinc conatibus annos*
Egreditur, iuuenémq; patrē puer æquat Alatreus.
Fœlices ambo, sed fortunatior ille,
Quem genuisse iuuat, nec iā dignoscere promptum,
Quæ magis arma sonēt, quo plus eat hasta lacerto:
Arctatur denso fugientum ex agmine vallum.
Quas voluis Gradiue vices? modo mœnia Cadmi
Scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi.
Ceu redeunt nubes, ceu circumflantibus austris
Alternis procumbit ager, ceu gurgite cano
Nunc retegit bibulas, nunc obruit æstus arenas. * l.expira
** Procumbit latè pubes Tirynthia alumni*
Exuuias imitata dei. trux mœret ab alto
Amphitryonades Nemeæ in sanguine terga,
Et similes ramos, simiľésque videre pharetras.
Stabat in Argolica ferrato margine turris
Egregius lituo dextri Mauortis Enipeus
Hortator. sed tunc miseris dabat vtile signum,
Suadebátque fugam, & tutos in castra receptus.

Cum ſubitum obliquo deſcendit ab aëre vulnus,
Vrgentiſque ſonum leua manus aure retenta eſt
Sicut erat: fugit in vacuas iam ſpiritus auras,
Iam gelida ora tacent, carmen tuba ſola peregit.
Iámque potens ſcelerum, geminæq; exercita gentis
Sanguine, Tiſiphone fraterna cludere quærit
Bella tuba, nec ſe tanta in certamina fidit
Sufficere, inferna comitem ni ſede Megæram,
Et conſanguineos in prælia ſuſcitet angues.
Ergo procul vacua conſedit valle, ſolúmque
Enſe fodit Stygio, terræq; immurmurat abſens.
Nomen, & Elyſiis ſignum indubitabile regnis.
Crinalem attollit longo ſtridore Ceraſten
Cærulea dux ille comæ, quo protinus omnis
Horruit audito tellus, pontúſque, polúſque,
Et pater ætnæos iterum proſpexit ad ignes.
Accipit illa ſonum, ſtabat tunc forte parenti
Proxima, dum cœtu Capaneus laudatur ab omni
Ditis, & inſignem Stygiis fouet amnibus vmbrã.
Protinus abrupta terrarum mole ſub aſtris
Conſtitit, exultant manes, quantumq; profundæ
Rareſcunt tenebræ. tantum de luce receſſit,
Excipit atra ſoror, dextraq; innixa profatur.
Hac germana tenus Stygij metuenda parentis
Imperia, & iuſſos potui tolerare furores
Sola ſuper terras, hoſtilique obuia mundo,
Dum vos Elyſium & faciles compeſcitis vmbras.
Nec pretium deforme moræ, caſſique labores.
Hoc quodcunq; madēt cāpi, quod ſanguine fumant

Stagna

Stagna quod innumero Lethea examine gaudet
Ripa mea vires, mea læta insignia. sed quid
*Hoc ego? Mars habeat, vulgatáque iactet Enyo.
Vidistis (stigiis certè manifestus in vmbris)
Sanguine* fœdantem rictus, atroque madentem v. hæc
Ora ducem tabo, miserum insatiabilis edit v. fœdatū
Me tradente caput. modo nempe horrēdus ab astris
Descendit vos vsq; fragor, mea sacra premebat
Tempestas, ego mixta viri furialibus armis
Bella deum, & magnas ridebam fulminis iras.
Sed iam (effabor enim) longo sudore fatiscunt
Corda soror, tardæq; manus, hebet insera cælo
Taxus, & insuetos angues nimia astra soporant.
Tu cui totus adhuc furor, exultamque recentes
Cocyti de fonte comæ, da iungere vires.
Non solitas acies, nec Martia bella paramus,
Sed fratrum (licet alma fides, pietasque repugnent
Vincentur) fratrum stringendi comminus enses.
Grande opus ipse odijs, ipse discordibus armis
Aptemur. quid lenta venis? agedum elige cuius
Signa feras ambo faciles, nostrique sed anceps
Vulgus, & affatus matris, blandamque precatu
Antigonen timeo, paulum ne nostra retardet
Consilia, ipse etiam, qui nos lassare precando
Suetus, & vltrices oculorum exposcere diras.
Iam pater est, rætu fertur iam solus ab omni
Flere sibi. atque adeo moror ipsa irrumpere Thebas,
Assuetumque larem, tibi pareat impius exul,
Argolicumque impelle nefas, neu mitis Adrastus

Præualeat, plebesque caue Lernæa moretur.
Vade, & in alternas inimica reuertere pugnas.
Talia partitæ diuersum abiere sorores.
Vt Notus, & Boreas, gemino de cardine mundi
Hic niue Rhiphæa, Lybicis hic pastus arenis
Bella cient, clamant amnes, freta, nubila, syluæ,
Iámque patent strages, plãgunt sua damna coloni.
Et tamen oppressos miserantur in æquore nautas.
Illas vt summo vidit pater altus Olympo
Incestare diem, trepidúmque Hyperionis orbem
Suffundi maculis, toruo sic inchoat ore.
Vidimus armiferos, quo fas erat, vsque furores
Cœlicolæ, licitasque acies, & si impia bella
Vnus init, dignusque mea procumbere dextra.
Nunc par infandum, miserisque incognita terris
Pugna subest, auferte oculos absentibus ausint
Ista deis, lateantque Iouem, sat funera mensæ
Tantaleæ; & sontes vidisse Lycaonis aras,
Et festina polo ducentes astra Mycenas.
Nunc etiam turbanda dies. mala nubila tellus
Accipe, secedantque poli, stat parcere cælo,
Cœlitibusq; meis. saltem ne virginis almæ
Sydera, Ledæi videant neu talia fratres.
Sic pater omnipotens, visusque nocentibus aruis
Abstulit, & dulci terræ caruere sereno.
Iamque per Argolicas Erebo sata virgo cohortes
Vestigat Polynicis iter, portisque sub ipsis
Inuenit, incertum leto tot iniqua fugáne
Exeat & dubios turbabant omnia sensus.

Vi-

Viderat obscura vallum dum nocte pererrat
Aeger*consiliis,curisque nouissima voluens v. consilii
Coniugis Argiæ lacera cum lampade mœstam
Effigiem.(sunt monstra deûm,sic ire parabat
Has latura viro tædas erat)ergo roganti,
Quæ via,quisue dolor,cur mœsta insignia?tantum
Fleuerat,atque manu timidos auerterat ignes.
Scit mentem vidisse nefas,& enim vnde Mycenis
Afforet & vallum coniux inopina subiret?
Sed fati monitus,vicináque funera sentit,
Ac sentire timet.cum vero Acherontis operti
Diua ter admoto tetigit thoraca flagello,
Ardet inops animi,nec tam considere regno, v. affatur
Quã scelus,& cadẽ,& perfossi in sanguine fratris
Expirare cupit.subitusque* affatus Adrastum.
Sera quidem,extremus socium,gentisque superstes.
Argolicæ consulta,pater,iam rebus in arctis v. propriã
Aggredior:tunc tempus erat,cũ sanguis Achiuũ que
Integer,ire vltro,*primamque capessere pugnam.
Non plebis Danaæ florem,regumque verendas
Obiectare animas,vt lamentabile tantis
Vrbibus induerem capiti decus.aspera quando
Præcepit virtus.nunc saltem exoluere fas sit
Quæ merui.scis nempe socer,licet alta recondas
Vulnera,& afflictum generi vereare pudorem.
Ille ego sum,qui te pacem,& pia iura regentem
Infelix(vtinamque aliis datus vrbibus hospes)
Extorrem patria,regnoque sed exige tandem
Supplicia.fratrem suprema in bella(quid horres?)

Decretum, est, fixumque voco. desiste morari:
Nec poteris: non si atra parens, miseræque sorores
In media arma cadant: non si ipse ad bella ruenti
Obstet, & extinctos galeæ pater ingerat orbes
Deficiam, an ne bibam superest quodcunque cruoris
Inachij? & vestris etiamnum mortibus vtar?
Vidi ego me propter ruptos telluris hiatus,
Nec subij. vidi exanimum, fecique nocentem
Tydea me Tegee regem indefessa reposcit,
Orbáque Parrhasii vlulat mihi mater in antris.
Ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
Hippomedon, Tyrias potui nec scandere turres,
Dum tonat, & tecum Capaneus miscere furores?
Quis tantus pro luce timor? sed digna rependam,
Conueniant vbicunque nurus, matresque Pelasgæ,
Longæuique patres: quorum tot gaudia carpsi,
Orbauique domos. fratri concurro. quid vltra est?
Spectent, & votis victorem Etheoclea poscant.
Iáque vale coniux, dulcesq; valete Mycenæ.
At tu care socer (nec enim omnis culpa malorum
Me penes, & superi mecum, Parcæq; nocentes)
Sis lenis cineri meque hæc post prælia raptum
*Alitibus, fratrique neges vrnáque *reponas.*
v.reportes *Hoc tantum & natæ melius connubia iungas.*
Ibant in lachrymas veluti cum vere reuerso
Bistoniæ tepuere niues. summittitur ingens
Aemus, & angustos Rhodope descendit in amnes.
Cœperat & leni senior mulcere furentem
Alloquio. scidit orsa nouo terrore cruenta

Eu

Eumenis,alipedemque citum fataliáque arma
Protinus Inachij vultus,expressa Pericli
Obtulit,ac fidas exclusit caßide voces.
Ac super hæc.Abrumpe moras.celeremus, & illũ
*Aduentare ferunt portis.sic omnia*vicit,* l. vincit
Correptumque iniecit equo.volat æquore aperto
Pallidus,instantemque deæ circumspicit vmbram.
*Sacra Ioui merito Tyrius pro fulmine*victor* v.ductor
Nequicquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
Nec pater ætherius diuumque his vllus ad aras,
Sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
Astat,& inferno præuertit vota Tonanti.
Summe deum,tibi namque meæ primordia Thebæ,
(Liueat infandum licet Argos,& aspera Iuno)
Debent,Sidonios,ex quo per littora raptor
Turbasti thyasos,dignatur virgine nostra
Terga premi,& placidas falsũ mugire per vndas.
Nec te vana fides,iterum Cadmeia adeptum
Connubia.& Tyrios nimium irrupisse penates.
Tandem inquam soceros,dilectáque mœnia gratus
Respicis,assertoque tonas:ceu regia cœli
Attentata tui.sic te pro turribus altis
Vidimus vrgentem nubes,letique benignum
Fulmen,& auditos proauis agnouimus ignes:
Accipe nunc pecudes.& magni thuris aceruos,
Votiuumque marem.dignas sed pendere grates
Haud mortale opus est.certẽt tibi reddere Bacchus.
Noster & Alcides.illis hæc mœnia serua.
Dixerat.ast illi niger ignis in ora genásque

Pro

Proſiluit raptumq; comis diadema cremauit.
Tunc ferus ante ictum ſpumis delubra cruentat
Taurus,& obſtantum mediis è cœtibus exit
Turbidus,inſano feriens altaria cornu.
Diffugiunt famuli,& regem ſolatur Haruſpex.
Ipſe inſtaurari ſacrum male fortis,agiq;
Imperat,& magnos ficto premit ore timores.
Qualis vbi implicitum Tirynthius oſsibus ignem
Senſit,& Oeteas membris accedere veſtes.
Vota incepta tamen,libatáque thura ferebat
Durus adhuc,patienſque mali,mox grãde coactus
Ingemuit,victorq; furit per viſcera Neſſus.
Nuntius exanimi ſuſpenſus pectora curſu
Aephitus ad regem porta ſtatione relicta
Tendit,& hæc trepido vix intellectus anhelat.
Rumpe pios cultus,intempeſtiuaque Rector
Sacra deum.frater muris circum omnibus inſtat.
Portarúmque moras frenis aſſultat,& haſtis.
Nomine te crebro,te ſolum in prælia poſcens.
Flent mœſti retro comites,& vterq; loquenti
Adgemit,& pulſis exercitus obſtrepit armis.
Ille vocat.*Tunc tempus erat ſator optime diuum.
Quid meruit Capaneus?turbatus inhorruit altis
b.Nunc Rex odiis,mediáque tamen gauiſus in ira eſt.
Sic vbi regnator poſt exulis otia tauri,
Mugitum hoſtilem ſumma tulit ore iuuencus,
Agnouitque minas,magna ſtat feruidus ira
b. efflat Ante gregem,ſpumiſque animos ardẽtibus*effert
Nunc pede toruus humũ,nunc cornibus aera ſindẽs
Horret

Horret ager,trepidæque expectant prælia vaccæ.
Non desunt regi comites,sine mœnia pulset
Irritus.Ille autem fractis huc audeat vsque
Viribus?hic miseris furor est instare periclo
Nec librare metus,& tuta odisse.resiste
Hoc fretus solio.nos propulsabimus hostem.
Nos bellare iube,sic proxima turba,sed ardens
Ecce aderat luctu,dicturusque omnia belli
Libertate Creon.vrit fera corda Mœneceus:
Nulla patri requies.illum quæritque,tenetque,
Illum sanguineos proflantem pectore riuos
Aspicit,& sæua semper de turre cadentem.
Vt dubium,& pugnas cũctantem Etheoclea vidit:
Ibis ait,neque te vlterius,fratrumque ducumque
Pessime funeribus patriæ,lachrymisque potitum,
Eumenidum belliq; reum,patiemur inulti.
Stat tua non æquis luimus periuria diuis.
Vrbẽ armis,opibusq;grauẽ,& modo ciuibus arctã,
Ceu cælo dimissa lues,inimicáue tellus
Hausisti vacuamque tamen sublimis obumbras,
Deest seruitio plebes,hos ignis egentes
Fert humus,hos pelago patrius iam detulit amnis.
Hi quærunt artus,illi ardua vulnera curant.
Redde agedum miseris fratres,natosque,patresque,
Redde aruis,domibusque viros vbi maximus Hip-
Finitimusq; Dryas?vbi Phocidos arma sonoræ[seus
Euboicique duces?illos tamen æqua duelli
Sors tulit ad Manes,at tu(pudet)hostia regni
Hostia nate iaces,seu mutus,& è grege sanguis.

Colla sedent, irasque sui bibit ille veneni.* v. ipse primam
At genitrix primùm funestæ sortis, vt amens*
Expauit famam (nec tardè credidit ibat*
Scissa comas, vultuque, & pectore nuda cruento.
Non sexus, decorisue memor. Pentheia qualis
Mater ad insani scandebat culmina montis,
Promissum sæuo caput allatura Lyeo.
Non comites, non ferre ipsæ vestigia natæ
Aequa valent. tantum miseræ dolor vltimus addit
Robur, & exangues crudescunt luctibus anni.
Iámque decus galeæ, iam spicula sæua ligabat
Ductor, & ad lituos hilarē, intrepidumque tubarū
Prospiciebat equum. subito cum apparuit ingens
Mater, & ipse metu famulumque expalluit omnis
Cœtus, & oblatam retro dedit armiger hastam.
Quis furor? vnde iterum regni integrata resurgit
Eumenis? ipsi etiam post omnia comminus ipsi
Stabitis? vsque adeo geminas duxisse cohortes,
Et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
Victor? in hos ne sinus? ô diri coniugis olim
Felices tenebræ! datis improba lumina pœnas,
Hac spectanda dies? quo sæue minantia flectit
Ora? quid alternos vultus, pallorque ruborq;* b. alternis
Mutat? & obnixi frangunt mala murmura dētes?
Me miserā? vinces, prius hæc tamē arma necesse est
Experiare domi. stabo ipsa in limine portæ
Auspicium infelix, scelerumque immanis imago
Hæc tibi canicies, hæc sunt calcanda nefande
Vbera, perque vterum sonipes his matris agendus.

Parce.quid oppositum capulo parmáque repellis?
Non ego te contra Stygijs feralia sanxi
Vota deis,cæco nec Erinnyas ore rogaui.
Exaudi miseram genitrix te sæue precatur,
Nō pater adde morā sceleri,& metire quod audes,
Sed pulsat muros germanus,& impia contra
Bella ciet?non mater enim,non obstat eunti
Vlla soror.te cuncta rogant,hic plangimus omnes.
Ast vbi vix vnus pugnas dissuadet Adrastus,
Aut fortasse iubet.tu limina auita,deosque
Linquis,& à nostris in fratrem amplexibus exis?
At parte ex alia tacitos obstante tumultu
Antigone furata gradus(nec casta retardat
Virginitas)volat Ogygij fastigia muri
Exuperare furens.senior comes hæret eunti
Actor,& hic summas non duraturus ad arces.
Vtque procul visis paulum dubitauit in armis,
Agnouitque nefas.iaculis,& voce superba
Tecta incessentem.magno prius omnia planctu
Implet,& è muris,ceu descensura profatur,
Comprime tela manu,paulumque hāc aspice turrim
Frater.& horrentes refer in mea lumina cristas,
Agnoscis ne hostes?sic annua pacta fidémque
Poscimus? hi questus hæc est bona causa modesti
Exulis?Argolicos per te germāne penates
(Nā Tyrijs iā nullus honos,)per si quid in illa
Dulce domo,sumite animos en vtraque gentis
Turba rogāt,ambæque acies.rogat illa suorum
Antigone deuota malis,suspectáque regi,

Et tantum tua dure soror. saltem ora, trucésque
Soluo genas. liceat vultus fortasse supremum
Noscere dilectos. & ad hæc lamenta videre
Anne fleas, illum gemitu iam supplice mater
Frangit, & exertum dimittere dicitur ensem.
Tu mihi fortis adhuc? mihi, quæ tua nocte, diéque
Exilia, erroresque fleo: iamiámque tumentem
Placaui tibi sæue patrem, quid crimine soluis
Germanum? nempe ille fidē & stata fœdera rupit,
Ille nocens, sæuúsque suis, tamen ecce vocatus
Non venit. his paulum furor elanguescere dictis
Cœperat, obstreperet quāquā, atq; obstaret Erinnys.
Iam summissa manus, lentè iam flectit habenas,
Iam tacet. erumpunt gemitus, lachrymásq; fatetur
Cassis, hebent iræ, pariterque & abire nocentem
Et venisse pudet. subito cum matre repulsa
Eumenis eiecit fractis Etheoclea portis
Clamantem, Venio, solúmque quod ante vocasti
Inuideo. ne incesse moras, grauis arma tenebat
*Mater, & O patria, O * regni incertissima tellus,* * vv. regū
Nunc certè victoris eris. nec mitior ille,
Tādem inquit scis sæue fidē? & descendis in æquū?
O mihi nunc primum longo post tempore frater,
Congredere. hæ leges, hæc fœdera sola supersunt.
Sic hostile tuens fratrem. namque vritur alto
Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis,
Instratúsque ostro sonipes, quod fulua metallo
Parma micet. quāquā haud armis inhonor⁹ & ipse,
Nec palla vulgare nitens. opus ipsa nouarat

Mœoniis Argia modis. & pollice docto
Stamina, purpureæ ſociauerat aurea telæ.
Iámque in puluereum furiis hortantibus æquor
Proſiliunt, ſua quémque comes, ſtimulátq;, mouetq;.
Frena tenent ipſæ, phaleráſque, & lucida comunt
Arma manu, mixtíſque iubas ſerpentibus augent.
Stat conſanguineum campo ſcelus. vnius ingens
Bellum vteri. coëuntq; pares ſub caſside vultus.
Signa tacent, ſiluere tubæ, ſtupefactáque Martis
Cornua, ter nigris auidus regnator ab oris
Intonuit, térque ima ſoli concuſsit, & ipſi
Armorum fugere dei. nuſquam inclyta Virtus,
* *Reſtrinxit Bellona faces, longéque pauentes*
Mars rapuit currus, & Gorgone cruda virago
Abſtitit, inq; vicem Stygiæ rubuere ſorores.
Prominet excelſis vulgus miſerabile tectis.
Cūcta madēt lachrymis, & ab omni plāgitur arce.
Hinc, queſti vixiſſe ſenes, hinc pectore nudo
Stant matres, paruóſque vetant attendere natos.
Ipſe quoque Ogygios monſtra ad gentilia manes
Tartareus rector porta iubet ire recluſa.
Montibus inſidunt patriis, triſtíque corona
Infecere diem, & vinci ſua crimina gaudent.
Illos vt ſtimulis ire in diſcrimen apertis
Audiit, & ſceleri nullum iam obſtare pudorem,
Aduolat, & medias immittit Adraſtus habenas.
Ipſe quidem regnis multum, & venerabilis æuo,
* vv. nec *Sed quid apud tales? quis * non ſua pignora curæ*
Extet honos? tamen ille rogat. Spectabimus ergo

Inachi

Inachidæ, Tyrijq; nefas? vbi iura, deique?
Bella vbi? ne perstate animis te deprecor hostis,
Quãquã * *hæc ira sinat, nec tu mihi sanguine lõge,* *v v. haud
Te gener, & iubeo, sceptri si tanta cupido est,
Exuo regales habitus. I Lernan, & Argos
Solus habe. non verba magis suadentia frangunt
Accensos, sumptisq; semel conatibus obstant,
Quàm scita curuatis erectus fluctibus vnquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.
Vt perijsse preces, geminósque ad prælia fusos
Puluere cornipedes, explorarique furentum
In digitis amenta videt, fugit omnia, linquens
Castra, viros, generum, Thebas, ac fata morantem,
Conuersumq; iugo propellit Ariona, qualis
Demissus curru leuæ post præmia sortis
Vmbrarum custos, mundique nouissimus hæres
Palluit amisso veniens in tartara cælo.
Non tamen indulsit pugnæ, cunctatáque primo
Substitit in scelere, & paulum fortuna morata est.
Bis cassæ periere viæ. bis comminus actos
Auertit bonus error equos. puræq; nefandi
Sanguinis, obliquis ceciderunt ictibus hastæ.
Tendunt frena manu, & sæuis calcaribus vrgent
Immeritos. mouet & geminas miserabile diuum
Prodigium turmas, alternáque murmura voluunt
Mussantes, iterare aciem, procurrere sæpe
Impetus, & totum miseris opponere bellum.
Iamdudum terris, cœtúque offensa deorum
Auersa cæli Pietas in parte sedebat.

Non habitu quo nota prius,non ore ſereno,
Sed vittis exuta comam, fraternáque bella
Ceu ſoror infelix pugnantum, aut anxia mater
Deflebat:ſæuúmque Iouem,Parcasq; nocentes
Vociferans,ſeſéque polis,& luce relicta
Deſcenſuram Erebo, & ſtygios iam malle penates.
Quid me,ait,vt ſæuis animantum, vt ſæpe deorum
Obſtaturam animis, princeps natura creabas?
Nil iam ego per populos, nuſquã reuerentia noſtri.
O furor,ô homines,dirique Promethcos artes,
Quam bene poſt Pyrrhã tellus,pontusq; vacarent!
En mortale genus dixit,ſpeculatáque tempus,
Auxilium tentemus ait,licet irrita coner.
Deſiluitq; polo.niueus ſub nubibus altis
Quanquam mœſta dea ſequitur veſtigia limes.
Vix ſteterat campo,ſubita manſueſcere pace
Agmina ſentiríque nefas.tunc ora madeſcunt,
Pectoráque,& tacitus ſubrepſit fratribus horror.
Arma etiam ſimulata gerens,cultúſque viriles
Nunc his,nunc illis, Agite,ite,obſiſtite, clamat.
Quis nati fratréſque domi,quis pignora tanta.
His quoque nónne palã eſt vltro miſereſcere diuos?
Tela cadunt,cunctantur equi fors ipſa repugnat.
Non nihil impulerat dubios, ni torua notaſſet
Tiſiphone fraudes, celeſtique ocyor igne
Afforet increpitans.Quid belli obuerteris auſis
Numen iners,pacique datum? cede improba noſter
Hic campus,noſtérque dies. nunc ſera nocentes
Defendis Thebas.vbi tunc cum bella cieret

Bacchus? & armatas furiarent orgia matres?
Aut vbi segnis eras, dum Martius impia serpens
Stagna bibit, dum Cadmus arat, dum victa cadit
Sphynx
Dum rogat Oedipoden genitor? dū lampade nostra
In thalamos Iocasta venit? sic vrget, & vltro
Vitantem aspectus, etiam pudibundáque longe
Ora reducentem, premit astridentibus Hydris,
Intentátque faces. deiectam in lumina pallam
Diua trahit, magnóque fugit questura Tonanti.
Tunc vero accensæ stimulis maioribus iræ.
Arma placent, versaq; volunt spectare cohortes.
Instaurant crudele nefas. rex impius aptat
Tela, & funestæ casum prior occupat hastæ.
Illa viam medium clypei conata per orbem
Non perfert ictus, atque alto vincitur auro.
Tunc exul subit, & clarè funesta precatur.
Di quos effosso non irritus ore rogauit
Oedipodes, firmate nefas. non improba posco
Vota; piabo manus, & eodem pectora ferro
Rescindam. dum me moriens hic sceptra tenentem
Linquat, & hunc secum portet minor vmbra dolorē
Hasta subit velox equitis femur inter, equíque
Ilia, letum vtrique volens: sed plaga sedentis
Laxato vitata genu. tamen irrita voti
Cuspis, in obliquis inuenit vulnera costis.
It præceps sonipes strictæ contemptor habenæ.
Aruáque sanguineo scribit rutilantia gyro.
*Exultat, fratris credens hunc * esse cruorem.* * VV. ill

Credit & ipse metu. totis iámque exul habenis
Indulget, cæcúsque auidos illidit in ægrum
Cornipedem cursus, miscentur frena, manúsque,
Teláque, & ad terram turbatis greßibus ambo
Præcipitant. vt nocte rates, quas nubilus auster
Implicuit, frangunt tonsas, mutántque rudentes,
Luctataq; diu tenebris, hyemíque, sibíque,
Sicut erant, imo pariter sedere profundo.
Hæc pugnæ facies. coëunt sine more, sine arte,
Tantum animis, iráque, atque ignescentia cernunt
Per galeas odia, & vultus rimantur acerbo
Lumine. nil adeo mediæ telluris, & enses
Impliciti, nexæq; manus, alternáque sæui
Murmura. ceu lituos rapiunt, aut signa tubarum.
Fulmineos veluti præceps cum comminus egit
Ira sues, strictísque erexit pectora setis:
Igne tremunt oculi, lunatáque dentibus vncis
Ora sonant. spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens, canibúsque silentia suadet.
Sic auidi incurrunt. nec dum letalia miscent
Vulnera, sed cœptus sanguis, facinúsque peractum,
Nec iam opus est furijs. tantū mirantur, & adstant
Laudantes, hominúmque dolent plus posse furores.
Fratris vterque furens cupit affectatq; cruorem,
Et nescit manare suum. Tandem irruit exul,
Hortatúsque manum, cui fortior ira, nefásque
Iustius, altè ensem germani in corpore preßit,
Quà malè iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo

Territus,in clypeum turbatus colligit artus,
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere,nec parcit cedenti,atque increpat hostem.
Quo retrahis germane gradus? O languida somno,
Et regnis effœta quies! longáque sub vmbra
Imperia! exilio,rebúsque exercita egenis
Membra vides.disce arma pati,nec fidere lætis.
Sic pugnant miseri.restabat lassa nefando
Vita duci,summúsque cruor,poterántque parumper
Stare gradus:sed sponte ruit,fraudémque supremã
In media iam morte parat.clamore Cithæron
Erigitur,fratérque ratus vicisse,leuauit
Ad cœlum palmas.Bene habet,non irrita voui,
Cerno graues oculos,atque ora natantia leto.
Huc aliquis propere sceptrum,atque insigne comarũ
Dum videt.hæc dicens gressus admouit,& arma
Ceu templis decus & patriæ laturus ouanti,
Arma etiam spoliare cupit.nondum ille peractis
Manibus, vltricémque animam seruabat in iras.* *Vltrices.
Viq; superstantem,pronúmque in pectore sensit,
Erigit occultè ferrum,vitaq; labantis
Relliquias tenues odio suppleuit,& ensem
Iam latus frater fratris sub corde reliquit.
Ille autem. Viuísne? & adhuc manet ira superstes?
Perfide,nec sedes vnquam meriture quietas:
I mecum ad Manes:illic quoque pacta reposcam
Si modò Agenorei stat Gnosia iudicis vrna.
Qua reges punire datur.nec plura locutus,
Concidit,& totis fratrem grauis obruit armis.

Ite truces animæ, funeſtáque tartara leto
Polluite, & cunctas erebi conſumite pœnas.
Vóſque malis hominum Stygiæ iam parcite diuæ.
Omnibus in terris ſcelus hoc, omníque ſub æuo
Viderit vna dies, monſtrúmque infame futuris
Excidat, & ſoli memorent hæc prælia reges.
At genitor ſceleris comperto fine, profundis
Erepſit tenebris. ſæuóque è limine profert
Mortem imperfectam. veteri ſtat ſordida tabo
Vtraque canicies, & durus ſanguine crinis.
Obnubit furiale caput. procul ora, genæq;
Intus, & effoſſæ ſqualent veſtigia lucis.
Virgo autem impoſitæ ſuſtentat pondera leuæ,
Dextra ſedet baculo. qualis ſi puppe relicta
Exoſus manes, nigri ſulcator auerni
Exeat ad ſuperos, ſolémque, & pallida turbet
Aſtra, nec ipſe diu fortis, patiénſque ſuperni
Aeris interea longum ceſſante magiſtro
Creſcat opus, totíſque expectent ſæcula ripis.
Talis init campum, comitíque extrema gementi,
Duc ait ad natos, patrémque recentibus oro
Inijce funeribus. cunctatur neſcia virgo
Quid paret. impediunt iter, implicitóſq; morantur
Arma, viri, currus, altáque in ſtrage ſeniles
Deficiunt greſſus, & dux miſeranda laborat.
Vt quæſita diu monſtrauit corpora clamor
Virginis, inſternit totos frigentibus artus.
Nec vox vlla ſeni. iacet, immugítque cruentis
Vulneribus, nec verba diu tentata ſequuntur.

Dum

Dum tractat galeas, atque ora latentia quærit,
Tandem muta furens genitor ſuſpiria ſoluit,
Tarda meam pietas longo poſt tempore mentem
Percutis? eſt ne ſub hoc hominis clementia cordo?
Vincis me miſerum, vincis natura parentem.
En habeo gemitus, lachrymæq; per arida ſerpunt
Vulnera. iã molles ſequitur manus impia plãctus.* * l.& in
Accipite infandæ iuſta exequialia mortis
Crudeles, nimiúmque mei. nec noſcere natos,
Alloquiúmque aptare licet. dic virgo precanti
Quem teneo? quo nunc veſtras ego ſæuus honore
Proſequar inferias? ô ſi fodienda redirent
Lumina, & in vultus ſæuire ex more poteſtas.
Heu dolor, heu iuſto magis exaudita parentis
Vota, malæq; preces. quiſnam fuit ille deorum
Qui ſtetit orantem iuxta, præreptáque verba
Dictauit fatis? furor illa, & mouit Erinnys,
Et pater, & genitrix, & regna, oculiq; cadentes.
Nil ego, per Ditem iuro dulcéſque tenebras,
Immeritámque ducem, ſubeam ſic tartara digna
Morte, nec irata fugiat me Laius vmbra.
Hei mihi quos nexus fratrum, quæ vulnera tracto?
Soluite quæſo manus, infeſtáque vincula tandem
Diuidite, & medium nunc ſaltem admittite patrẽ.
Talia dequeſtus, paulatim ſumpſerat iras
Mortis, & occultè telum, ni nata vetaret,
Quærebat. ſed caſta manu ſubtraxerat enſes
Antigone, furit inde ſenex. Vbi noxia tela?
Heu furiæ, num totum abijt in corpora ferrum?

Dicentem comes ægra leuat, mutúmque dolorem
Ipsa premit; sæuum gaudens planxisse parentem.
Olim autem incœpta clamore exterrita pugnæ
Regina extulerat notum penetralibus ensem,
Ensem sceptriferi spolium lachrymabile Laij.
Multáque cum superis, & diro questa cubili,
Et nati furijs, & primi coniugis vmbris,
Luctata est dextra, & prono vix pectore ferrum
Intrauit tandem, & venas prorupit aniles
Vulnus, & infelix lustratur sanguine lectus.
Illius exili stridentem in pectore plagam
Ismene collapsa super, lachrymísque, comísque
Siccabat plangens. qualis Marathonide sylua
Flebilis Erigone, cæsi prope funera patris
Quæstibus assumptis tristem iam soluere nodum
Cœperat, & fortes ramos moritura legebat.
At iam læta ducum spes elusisse duorum
Res Amphionias alto, sceptrúmque maligna
Transtulerat Fortuna manu, Cadmíque tenebat
Iura Creon. miser heu bellorum terminus illi
Pugnarant fratres. hunc & Mauortia clamant
Semina; & impensus patriæ paulo ante Menœceus
Conciliat populis. scandit fatale tyrannus
Flebilis Aoniæ solium. prò blanda potestas,
Et sceptri malè suadus amor! nunquámne priorum
Hærebunt documenta nouis? iuuat ecce nefasto
Stare loco, regiménque manu tractare cruentum.
Quid melior Fortuna potest? iam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menœcea regnis.

Pri

Primùm adeò sæuis imbutus amoribus aulæ,
Indicium, speciémque sui, iubet igne supremo
Arceri Danaos, nudóque sub axe relinqui
Infelix bellum, & tristes sine sedibus vmbras.
Mox reducem Ogygiæ congressus limine portæ
Oedipodem timuit paulum, seséque minorem
Confessus tacitè, promptámque coercuit iram.
Mox redit in regem, cæcúmque audentius hostem
Increpitans. procul inquit abi victoribus omen
Inuisum, & furias auerte, ac mœnia lustra
Discessu Thebana tuo. spes longa peracta est.
Vade, iacent nati. quæ tam tibi vota supersunt?
Horruit instinctu rabido, steterántque trementes,
Ceu visu præsente, genæ, seniúmque recessit.
Tunc natam, baculúmque manu dimisit. & ira
Innixus, tumido vocem de pectore rupit.
Iámne vacat sæuire Creon? modo perfida regna
Fortunæq; locum nostræ miserande subisti,
Et tibi iam fas est regum calcare ruinas?
Iam tumulis victos, socios iam mœnibus arces?
Macte, potes dignè Thebarum sceptra tueri.
Hæc tua prima dies. sed cur noua contrahis amens
Iura? quid angustè tantos metiris honores?
Exilium intendis. timida inclementia regum
Ista. feros auidus quin protinus imbuis enses?
Crede. licet veniat cupidus parere satelles,
Intrepidúsque secet non euitantia colla.
Incipe, an expectas, vt pronus supplice dextra
Sternar? & immitis domini vestigia quæram?

Finge autem tentare, fines? mihíne vlla minaris
Supplicia? aut vllos reris superesse timores?
Linquere tecta iubes? cœlum terrásque reliqui
Sponte, atque vltricem crudelis in ora retorsi,
Non vllo cogente manum. quid tale iubere
Rex inimice potes? fugio, excedóque nefandis
Sedibus. an refert quo funera longa meásque
Transportem tenebras? ne non gens cuncta precăti
Concedat, patriæ quantum miser incubo terræ?
Sed dulces Thebæ. nimirum hic clarior ortus,
Et meliora meos permulcent sydera vultus
* vv. huic ** Hic genitrix, natique, habeas Thebana, regasq;*
Mœnia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit,
Quoque ego. sic thalamos, sic pignora fida capessas.
Nec tibi sit virtus fortunam euadere dextra:
Sed lucem deprensus ames: satis omina sanxi.
Duc age nata procul. quid te antĕ luctibus addo?
Da rex magne ducem. timuit miseranda relinqui
Antigone: mutatq; preces. felicia per te
Regna verĕde Creon, sanctasq; Menœceos vmbras:
Da veniam afflicto, dictisque ignosce superbis.
Hunc morem fandi longæ fecere querelæ.
Nec soli ferus iste tibi, sic fata, deosque
Alloquitur. durus luctu, facilisque nec ipsi
* vv. feru et *Sæpe mihi. pridem indomito sub pectore * ferues*
* vv.b. anxia *Libertas misera, & sæua spes * irrita mortis.*
Et nunc ecce tuas irritat callidus iras,
Suppliciumque cupit. sed tu maioribus oro
Imperij postare bonis, altúsque iacentes

Præter

Prætereas, & magna ducum vereare priorum
Funera. & hic quondam solio sublimis, & armis
Septus, opem miseris, & iura petentibus æquus,
Supplicibusq; dabat: cui nunc ex agmine tanto
Vna comes. nec dum exul erat. felicibus hic ne
Obstat? in hunc odiis, & regni viribus exis?
Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum
Ingemat, & votis intempestiuus oberret?
Pone metum, procul vsque tua summotus ab aula * l. auellā
Flebit. ego erectum subigam, & seruire docebo.
Cœtibus abducam, solàque in sede recondam:*
Exul erit: nam quæ migranti externa patebunt
Mœnia? vis Argos eat, hostiléque Mycenas
Squallidus irreptet? victique ad limen Adrasti
Aonias narret clades? tenuémque precetur
Rex Thebanus opem? miseræ quid crimina gentis
Pandere, quid casus iuuat ostentare pudendos?
Conde precor quodcūque sumus, nec lōga precamur
*Dona Creon, miserere senis, * mœstique parentis* * l. mœstós que
Hic precor, hic manes indulge ponere. certè
Thebanos sepelire licet. sic orat, humique
Voluitur. abducit genitor, sæuúmque minatur
Indignans veniam. qualis leo rupe sub alta
Quem viridem quondā syluæ montesq; tremebant:
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab æuo,
Magna tamen facies, & non adeunda senectus:
Et si demissas veniat mugitus ad aures,
Erigitur, meminitque sui, viresque peractas* * b. solutas
Ingemit, & campis alios regnare leones.

Flectitur

Flectitur affatu, sed non tamen omnia rector
Supplicis indulget lachrymis, partémque recidit
Muneris. Haud inquit patriis prohibebere longè
Finibus. occursu dum non pia templa, domúsque
Commacules. habeant te lustra, tuúsque Cithæron:
Atque hæc ecce tuis tellus habitabilis vmbris
Qua bellum, geminæq; iacent in sanguine gentes.
Sic ait, & ficto comitum, vulgique gementis
Assensu, limen tumidus regale petebat.
Interea pulsi vallum exitiale Pelasgi
Destituunt furto. nulli sua signa, suúsque
Ductor. eunt taciti passim, & pro funere pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditúsque pudendos.
Nox fauet, & grata profugos amplectitur vmbra.

P. STATII PAPINII
THEBAID. LIB. XII.

Nondum cuncta polo vigil inclinauerat astra
Ortus, & instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem, trepidas vbi iam Tithonia nubes
Discutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.
Agmina iam raris Dircea penatibus errant
Noctis quæsita moras. quamuis tunc otia tandem,
Et primus post bella sopor: tamen ægra quietem
Pax fugat, & saui meminit victoria belli.
Vix primo proferre gradum, & mummina valli
Soluere, vix totas reserare audacia portas,

Stant

Stant veteres ante ora metus, campique vacantis
Horror: vt assiduo iactatis aquore tellus
Prima labat, sic attoniti nil comminus ire
Mirantur, fusásq; putant assurgere turmas:
Sic vbi prospicua scandentem limina turris
Idalia volucres fuluum aspexere draconem,
Intus agunt natos, & fœta cubilia vallant
Vnguibus, imbellésque citant ad prælia pennas:
Mox ruerit licet ille retro, tamen aëra nudum
Candida turma timet, tandémque ingressa volatus
Horret, & à mediis etiamnum respicit astris.
Itur in exanguem populum, bellique iacentis
Reliquias, quà quemque dolor, luctúsque cruenti
Exegere duces. hi tela, hi corpora, at illi
Cæsorum tantùm ora vident, alienáque iuxta
Pectora. pars currus deflent, viduísque loquũtur
*Hoc solum * quod restat, equis: pars oscula figunt* * vv. quia
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.
Frigida digeritur strages. patuere recisæ
Cùm scapulis, hastísque manus, mediísque sagitta
Luminibus stantes. multis vestigia cædis
Nulla ruunt planctu pendente. & vbique parato.
At circum informes truncos miserabile surgit
Certamen, qui iusta ferant, qui funera ducant.
Sæpe etiam hostiles (lusit Fortuna parumper)
Decepti fleuere viros. nec certa facultas
Noscere quem miseri vitent, calcéntue cruorem.
At quibus est illæsa domus, vacuique dolores,
Aut deserta vagi Danaum tentoria lustrant:

Im-

Immittúntque faces, aut(quæ post bella voluptas)
* l.diuersi *Quærunt * dispersi, iaceat quo puluere Tydeus,*
An rapti pateat specus auguris. aut vbi diuum
Hostis, an ætheriæ viuant per membra fauillæ,
Iam lachrymis exempta dies, nec serus abegit
Vesper. amant miseri lamenta, malisq; fruuntur.
Nec subiere domos, sed circùm funera pernox
Turba sedet, vicibusque datis alterna gementes
Igne feras, planctúque fugant. nec dulcibus astris
Victa, nec aßiduo coiêrunt lumina fletu.
Tertius auroram pulsabat Lucifer, & iam
Montibus orbatis lucorum gloria, magnæ
Theumesiæ venere trabes, & amica Cithæron
Sylua rogis. ardent excisa viscera gentis
Molibus extructis, supremo munere gaudent
Ogygij manes. quæritur miserabile Graiûm
Nuda cohors, vetitumq; gemens circũuolat ignem.
Accipit & sæui manes Etheoclis iniquos
Haudquaquam regalis honos, Arginus haberi
Frater iussus adhuc, atque exule pellitur vmbra.
At non plebeio fumare Menœcea busto
Rex genitor, Thebæq; sinunt: nec robora vilem
Struxerunt de more rogum: sed bellicus agger
Curribus, & clypeis, Graiorúmque omnibus armis
Sternitur, hostiles super ipse vt victor aceruos.
Pacifera lauro crinem, vittisq; decorus
Accubat, haud aliter quàm cùm poscẽtibus astris
Lætus in accensa iacuit Tirynthius Oeta.
Spirantes super inferias captiua Pelasgum

Corpo

Corpora frenatósque pater solatia fortis
Bellorum mactabat equos. his arduus ignis
Palpitat, & gemitus tandem erupere paterni.
O nisi magnanimus tantæ te laudis iniisset
Ardor, Echionios mecum venerande penates,
Atque vltra recture puer: venientia qui nunc
Gaudia & ingratum regni mihi munus acerbas.
Tu superum conuexa licet, cœtúsque perenni
(Credo equidem) Virtute colas: mihi flebile semper
Numen eris. ponant aras, excelsáque Thebæ
Templa dicent. vni fas sit lugere parenti,
Et nunc heu quæ digna tibi solennia, quásue
Largiar exequias: non si fatale potestas* * l.nec
Argos, & impulsas cineri miscere Mycenas
Méque super, cui vita nefas, & sanguine nati
Partus honos. eadémne dies, eadem impia bella
Te puer, & diros misere in tartara fratres?
Et nunc Oedipodæ par est Fortuna doloris,
Ac mihi. q̃ similes geminus bone Iuppiter vmbras.
Accipe nate tui noua libamenta triumphi,
Accipe, & hoc regimen dextræ, frontiq; superbæ
Vincula, quæ patri nimium gestanda dedisti.
Regem te, Regem tristes Etheoclios vmbræ
Aspiciant simul hæc dicens, crinémque, manúmq;
Destruit, accensáque iterat violentiùs ira.
Sæuũ agedũ, immittemq; vocẽt. nunc funera Lernæ
Tecum ardere veto. longos vtinam addere sensus
Corporibus, cœlóque animas, Erebóque nocentes
Pellere fas, ipsumq; feras, ipsum vncá volucrum

Ora sequi.atq; artus regum monstrare nefandos.
Hei mihi quod positos humus alma, diesq; resoluit,
Quare iterum repetens,iterumquée edico suprema
Ne quis ope,aut flammis ausit iuuisse Pelasgos.
Aut nece facta luet,numeróque explebit adempta
Corpora.per superos,magnumque Menœcea iuro.
Dixit,& abreptum comites in tecta ferebant.
Flebilis interea vacuis comitatus ab Argis
(Fama trahit miseras)orbæ,viduæq; ruebant
Inachides.ceu capta manus,sua vulnera cuiq;
Par habitus cunctis,deiecti in pectora crines
Accinctique sinus.manant lacera ora cruentis,
Vnguibus,& molles planctu creuere lacerti.
Prima per attonitas nigra regina caterua
Tristibus illabens famulis,iterumq; resurgens
Quærit inops Argia vias,non regia cordi,
Non pater: vna fides,vnum Polynicis amati
Nomen in ore sedet. Dircen,infaustaque Cadmi
Mœnia,post habitis velit incoluisse Mycenis.
Proxima Lernæo Calydonidas agmine mixtas
Tydeos exequijs trahit haud cessura sorori
Deiphile,scelus illa quidem,morsusque profanos
Audierat miseranda viri,sed cuncta iacenti
Infelix ignoscit amor. post aspera visu,
Ac deflenda tamen,digno plangore Nealce
Hippomedonta ciens. vatis mox impia coniux
Heu vacuos positura rogos. Postrema gementum
Agmina Mænaliæ ducit comes orba Dianæ.
** It grauis Euadne.dolet hac, quæriturq; labores*

Audacis pueri. magni memor illa mariti
It toruum lachrymans, summisque irrascitur astris.
Illas è lucis Hecate speculata Lycæis
Prosequitur gemitu, duplexque ad littus euntes
Planxit ab Isthmiaco genitrix Thebana sepulchro.
Noctiuagumq; gregem, quamuis sibi lucet Eleusis
Fleuit, & arcanos errantibus extulit ignes.
Ipsa per aduersos ducit Saturnia colles,
**Occultásque vias, ne plebs congressa suorum*
Ire vetet, pereátque ingentis gloria cœpti, * ocultat-que
Nec non functa ducum refouendi corpora curam
Iris habet. putrésque arcanis roribus artus
Ambrosiæq; rigat succis, vt longius obstent
Expecténtque rogos flammas néue ante fatiscant.
Squallidus ecce genas, & hianti vulnere pallens
Ornitus (hic socio desertus ab agmine, tardat
Plaga recens) timidus secreta per auia furto
Debile carpit iter, fractæq; innititur hastæ.
Isq; vbi mota nouo stupuit loca sola tumultu,
Fœmineumq; gregē, quæ iā super agmina Lernæ. * vv. quā
Sola videt (non ille viam, causásque requirit,
Quippe patent) mœsto. sed sic prior occupat ore.
Quo miseræ, quo fertis iter? funusne peremptis
Speratis? cinerémque viris stat peruigil illic
Vmbrarum custos, inhumatáque corpora regi
Adnumerat. nusquam lachryma, procul vsque fu-
Accessus hominum. solis auibusque, ferisque (gati
Ire licet. vestrísne Creon dabit æquus honorem
Luctibus? immites citius Busyridos aras,

Odryſiique famem ſtabuli,Siculoſq; licebit
Exorare deos.rapiet fortaſſe precantes,
(Si mens nota mihi)nec coniugalia ſupra
Funera,ſed caris longè mactabit ab vmbris:
Quin fugitis,dum tuta via eſt,Lernamq; reuerſæ
Nomina, quod ſupereſt, vacuis datis orba ſepul-
Abſenteſq; animas ad inania buſta vocatis[chris?
Aut vos Cecropiã (propè nãq; & Theſea fama eſt
Thermodontiaco lætum remeare triumpho)
Imploratis opem?bello cogendus & armis
In mores hominémque Creon.ſic fatus,at illis
Horruerant lachrymæ,ſtupuitq; immanis eundi
Impetus,atque vno vultus pallore notati.
Non ſecus afflauit molles ſi quando iuuencas
Tigridis Hircanæ ieiunum murmur, & ipſe
Auditu turbatur ager.timor omnibus ingens,
Quæ placeat,quos illa fames deſcendat in armos.
Continuo diſcors vario ſententia motu
Scinditur:his Thebas:tumidumq; ambire Creonta,
His placet Actææ ſi quid clementia gentis
Annuat extremum curarum,ac turpe reuerti.
* vv. Ar. *.vv.amorem.
* Hic non fœmineæ ſubitum virtutis * honorem
Colligit Argia,ſexúque immane relicto
Tractat opus.placet egregij ſpes dira pericli
Comminus infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vlla nurus,nec alumna niuoſi
Phaſidis,innuptis vallata cohortibus iret.
Tunc mouet arte dolum.quo ſemet ab agmine fido
Segreget.immitéſque deos,regémque cruentum
Con-

Contemptrix animæ,& magno temeraria luctu
Prouocet:hortantur pietas,ignésque pudici.
Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu
Nunc hospes miseræ,primas nunc sponsus ad aras,
Nunc mitis coniux nunc iam sub caßide toruæ
Mœstus in amplexu,multumq; à limine summo
Respiciens.sed nulla animo versatur imago
Crebrior,Aonij quàm quæ de sanguine campi
Nuda venit,poscítque rogos.his anxia mentem
*Ægrescit * curis,& qui castißimus ardor,* l.furiis.
Funus amat. tunc ad comites conuersa Pelasgas.
Vos ait Actæas acies.Marathoniáque arma
Elicite,aspirétque pio fortuna labori.
Me finite Ogygias tantæ quæ sola ruinæ
Causa fui,penetrare domos,& fulmina regni
Prima pati.nec surda feræ pulsabimus vrbis
Limina,sunt illic soceri mihi,súntque sorores
Coniugis,& Thebas haud ignoranda subibo,
Ne tantum reuocate gradus.illo impetus ingens,
Auguriumq; animi nec plura: vnumq; Menœtem
(Olim hic virginei custos,monitorque pudoris)
Eligit,& quanquam rudis, atque ignara locorum
Præcipites gressus quà venerat Ornitus affert.
Atque vbi visa procul socias liquisse malorum
Anne ait hostiles ego te labente per agros
Heu dolor.expectum quanam sententia lenti
Theseos? an bello proceres,an dexter haruspex
Annuat?intereà funus decrescit:& vncis
Alitibus non hos potiùs supponimus artus?

Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad vmbras
Me tardam quereris stygiis fidißime diuis.
Heu si nudus adhuc, heu si iam fortè sepultus,
Nostrum vtrumque nefas. adeò vis nulla dolenti,
Mors nusquam, sæuusq; Creon, hortatus euntem
Ornite. sic dicens magno Megareia præceps
Arua rapit passu, demonstrat proxima quisquis
Obuius. horrescitq; habitus, miserámque veretur.
* l.nil. *Vadit atrox visu,* * *nec corde, nec aure pauescens,*
Et nimis confisa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cúm lamentata resultant
Dindyma pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux vesana chori. cuius dea sanguine lecto
Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notauit
Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab vndis,
Cùm tamen illa grauem luctu fallente laborem
Nescit abisse, diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia saxa,
Lapsurásque trabes, nemorumq; arcana sereno
Nigra die. cæcisque incisa noualia foßis
Per fluuios secura ruit, somnósque ferarum,
Præterit horrendis infesta cubilia monstris.
Tantum animi, luctusq; valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæq; gradum miratur alumnæ.
Quas nō illa domos, pecorumq; hominūq; modesto
Pulsauit gemitu? quoties amissus eunti
Limes, & errantem comites solatia flammæ
Destituunt? gelidæq; facem vicere tenebræ?

Iám

Iamque supinantur fessis, latéque fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes.
Haud procul exacti si spes non blanda laboris,
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor. graue comminus æstuat aër
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longè
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat
Soláque nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens,
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebæ,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu. iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota, rogos, hospes planctumque, & funera, posco.
Illum oro extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi. tuque oro veni, si manibus vlla
Effigies, errantq; animæ post membra solutæ.
Tu mihi pande vias, tuáque ipse ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumque aggressa propinquæ
Pastorale casæ, reficit spiramina fessi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos.
Qualis ab AEtneis accensa lampade saxis
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ.

Et nunc me duram, ſi quis tibi ſenſus, ad vmbras
Me tardam quereris ſtygiis fidiſsime diuis.
Heu ſi nudus adhuc, heu ſi iam fortè ſepultus,
Noſtrum vtrumque nefas. adeò vis nulla dolenti,
Mors nuſquam ſæuuſq; Creon, hortaris euntem
Ornite. ſic dicens magno Megareia præceps
Arua rapit paſſu, demonſtrat proxima quiſquis
Obuius. horreſcitq; habitus, miſerámque veretur.
Vadit atrox viſu, * *nec corde, nec aure paueſcens,* (* l. nil.)
Et nimis confiſa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cúm lamentata reſultant
Dindyma pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux veſana chori. cuius dea ſanguine lecto
Ipſa dedit ferrum, & vittata fronte notauit
Iam pater Heſperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab vndis,
Cùm tamen illa grauem luctu fallente laborem
Neſcit abiſſe, diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia ſaxa,
Lapſuráſque trabes, nemorumq; arcana ſereno
Nigra die. cæciſque inciſa noualia foſsis
Per fluuios ſecura ruit. ſomnóſque ferarum,
Præterit horrendis infeſta cubilia monſtris.
Tantum animi, luctuſq; valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæq; gradum miratur alumnæ.
Quas nõ illa domos, pecorumq; hominũq; modeſto
Pulſauit gemitu? quoties amiſſus eunti
Limes, & errantem comites ſolatia flammæ
Deſtituunt? gelidæq; facem vicere tenebræ?

Iám

Iámque supinantur fessis, latéque fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes.
Haud procul exacti si spes non blanda laboris,
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor. graue comminus æstuat aër
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longè
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat
Soláque nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens,
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebæ,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu, iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota, rogos, hospes planctumque, & funera, posco.
Illum oro extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi. tuque oro veni, si manibus vlla
Effigies, errantq; animæ post membra solutæ.
Tu mihi pande vias, tuáque ipse ad funera deduc.
Si merui. dixit, tectumque aggressa propinquæ
Pastorale casæ, reficit spiramina fessi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos.
Qualis ab AEtneis accensa lampade saxis
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,

Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad vmbras
Me tardam quereris stygiis fidißime diuis.
Heu si nudus adhuc, heu si iam fortè sepultus,
Nostrum vtrumque nefas. adeò vis nulla dolenti,
Mors nusquam sæuusq; Creon, hortaris euntem
Ornite. sic dicens magno Megareia praeceps
Arua rapit passu, demonstrat proxima quisquis
Obuius. horrescitq; habitus, miserámque veretur.
* l.nil. *Vadit atrox visu,* * *nec corde, nec aure pauescens,*
Et nimis confisa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cùm lamentata resultant
Dindyma pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux vesana chori. cuius dea sanguine lecto
Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notauit
Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab vndis,
Cùm tamen illa grauem luctu fallente laborem
Nescit abisse, diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia saxa,
Lapsurásque trabes, nemorumq; arcana sereno
Nigra die. cæcisque incisa noualia foßis
Per fluuios secura ruit. somnósque ferarum,
Præterit horrendis infesta cubilia monstris.
Tantum animi, luctusq; valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæq; gradum miratur alumnæ.
Quas nō illa domos, pecorumq; hominūq; modesto
Pulsauit gemitu? quoties amissus eunti
Limes, & errantem comites solatia flammæ
Destituunt? gelidæq; facem vicere tenebræ?

Iám

Iámque supinantur feßis, latéque fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes.
Haud procul exacti si spes non blanda laboris,
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor. graue comminus æstuat aër
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longè
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat
Soláque nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens,
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebæ,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu, iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota, rogos, hospes planctumque, & funera, posco.
Illum oro extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi. tuque oro veni, si manibus vlla
Effigies, errantq; animæ post membra soluta.
Tu mihi pande vias, tuáque ipse ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumque aggressa propinquæ
Pastorale casæ, reficit spiramina feßi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos.
Qualis ab AEtneis accensa lampade saxis
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,

Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad vmbras
Me tardam quereris stygiis fidissime diuis.
Heu si nudus adhuc, heu si iam fortè sepultus,
Nostrum vtrumque nefas. adeò vis nulla dolenti,
Mors nusquam, sæuusq; Creon, hortaris euntem
Ornite. sic dicens magno Megareia præceps
Arua rapit passu, demonstrat proxima quisquis
* l.nil. Obuius. horrescitq; habitus, miserámque veretur.
Vadit atrox visu, * nec corde, nec aure pauescens,
Et nimis confisa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cúm lamentata resultant
Dindyma pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux vesana chori. cuius dea sanguine lecto
Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notauit
Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, aliis rediturus ab vndis,
Cùm tamen illa grauem luctu fallente laborem
Nescit abisse, diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia saxa,
Lapsurásque trabes, nemorumq; arcana sereno
Nigra die. cæcisque incisa noualia fossis
Per fluuios secura ruit. somnósque ferarum,
Præterit horrendis infesta cubilia monstris.
Tantum animi, luctusq; valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæq; gradum miratur alumnæ.
Quas nō illa domos, pecorumq; hominũq; modesto
Pulsauit gemitu? quoties amissus eunti
Limes, & errantem comites solatia flammæ
Destituunt? gelidæq; facem vicere tenebræ?

Iám

Iámque supinantur fessis, latéque fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes.
Haud procul exacti si spes non blanda laboris,
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor. graue comminus æstuat aër
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longè
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat
Soláque nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens,
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebæ,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita, cultu,
Quæ stipata manu. iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota, rogos, hospes planctumque, & funera, posco.
Illum oro extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi. tuque oro veni, si manibus vlla
Effigies, errantq; animæ post membra soluta.
Tu mihi pande vias, tuáque ipse ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumque aggressa propinquæ
Pastorale casæ, reficit spiramina fessi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos.
Qualis ab AEtneis accensa lampade saxis
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,

Odryſiique famem ſtabuli, Siculoſq; licebit
Exorare deos. rapiet fortaſſe precantes,
(Si mens nota mihi) nec coniugalia ſupra
Funera, ſed caris longè mactabit ab vmbris:
Quin fugitis, dum tuta via eſt, Lernamq; reuerſæ
Nomina, quod ſupereſt, vacuis datis orba ſepul-
Abſenteſq; animas ad inania buſta vocatis [chris?
Aut vos Cecropiã (propè nãq; & Theſea fama eſt
Thermodontiaco lætum remeare triumpho)
Imploratis opem? bello cogenduꝰ & armis
In mores hominémque Creon. ſic fatus, at illis
Horruerant lachrymæ, ſtupuitq; immanis eundi
Impetus, atque vno vultus pallore notati.
Non ſecus afflauit molles ſi quando iuuencas
Tigridis Hircanæ ieiunum murmur, & ipſe
Auditu turbatur ager. timor omnibus ingens,
Quæ placeat, quos illa fames deſcendat in armos.
Continuo diſcors vario ſententia motu
Scinditur: his Thebas: tumidumq; ambire Creonta,
His placet Actææ ſi quid clementia gentis
Annuat extremum curarum, ac turpe reuerti.
* vv. Ar. *.vv.amorem. * Hic non fœmineæ ſubitum virtutis * honorem
Colligit Argia, ſexúque immane relicto
Tractat opus. placet egregij ſpes dira pericli
Comminus infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vlla nurus, nec alumna niuoſi
Phaſidis, innuptis vallata cohortibus iret.
Tunc mouet arte dolum. quo ſemet ab agmine fido
Segreget. immitéſque deos, regémque cruentum

Con-

Contemptrix animæ, & magno temeraria luctu
Prouocet: hortantur pietas, ignésque pudici.
Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu
Nunc hospes misera, primas nunc sponsus ad aras,
Nunc mitis coniux nunc iam sub caßide toruæ
Mœstus in amplexu, multumq; à limine summo
Respiciens. sed nulla animo versatur imago
Crebrior, Aonij quàm quæ de sanguine campi
Nuda venit, poscítque rogos. his anxia mentem
*Ægrescit * curis, & qui castißimus ardor,* l.furiis.
Funus amat. tunc ad comites conuersa Pelasgas.
Vos ait Actæas acies. Marathoniáque arma
Elicite, aspirétque pio fortuna labori.
Me sinite Ogygias tantæ quæ sola ruinæ
Causa fui, penetrare domos, & fulmina regni
Prima pati. nec surda feræ pulsabimus vrbis
Limina, sunt illic soceri mihi, súntque sorores
Coniugis, & Thebas haud ignoranda subibo,
Ne tantum reuocate gradus. illo impetus ingens,
Auguriumq; animi nec plura: vnumq; Menœtem
(Olim hic virginei custos, monitorque pudoris)
Eligit, & quanquam rudis, atque ignara locorum
Præcipites gressus quà venerat Ornitus affert.
Atque vbi visa procul socias liquisse malorum
Anne ait hostiles ego te labente per agros
Heu dolor: expectum quænam sententia lenti
Theseos? an bello proceres, an dexter haruspex
Annuat? intereà funus decrescit: & vncis
Alitibus non hos potiùs supponimus artus?

Per noctem Herculeam. veteres sed mitto querelas:
En locus officio. cultrix placidissima nostri
Inachis Argia cernis qua nocte vagetur?
Nec reperire virum densis queat ægra tenebris?
Et tibi nimbosum languet iubar. exere quæso
Cornua, & assueto propior premat orbita terras.
Hũc quoq; qui curru madidas tibi pronus habenas
Ducit, in Aonios vigiles dimitte soporem.
Vix ea cùm scissis magnum dea nubibus orbem
Protulit, expauere vmbræ fulgorque recisus
Syderibus, vix ipsa tulit Saturnia flammas.
Primum per campos infuso lumine pallam
Coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
Quanquã texta latent, suffusáque sanguine mœret
Purpura. dumque deos vocat, & de funere caro
Hoc superesse putat. videt ipsum in puluere penè
Calcatum. fugere animus, visusque, sonusque,
Inclusitque dolor lachrymas. tunc corpore toto
Sternitur in vultus, animamque per oscula quærit
Absentem. pressumque comis, ac veste cruorem
Seruatura legit. mox tandem voce reuersa,
Hunc ego te coniux ad debita regna profectum
Ductorem belli, generumque potentis Adrasti
Aspicio? talisque tuis occurro triumphis?
Huc attolle genas. defectáque lumina venit
Ad Thebas Argia tuas. age mœnibus induc:
Et patrios ostende lares, & mutua redde
Hospitia. heu quid ago? proiectus cespite nudo
Hoc patriæ telluris habes. quæ iurgia? certè

Imperium non frater habet.nullasne tuorum
Mouisti lachrymas? vbi mater? vbi inclyta fama
Antigone? mihi nempe iaces mihi victus es vni.
Dicebam quo tendis iter? quid sceptra negata
Poscis? habes Argos. soceri regnabis in aula.
Hic tibi longus honos, hic indiuisa potestas.
Quid queror? ipsa dedi bellum, mœstumque rogaui
Ipsa patrem, vt talem nunc te complexa tenerem.
Sed bene habet superi, gratũ est. Fortuna, peracta est
Spes longinqua via. totos inuenimus artus.
Hei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu!
Hoc frater? qua parte precor iacet ille nefandus
Prædator? vincam volucres, sit adire potestas,
Excludámque feras. an habet funestus & ignes?
Sed nec te flammis inopem tua terra videbit,
Ardebis lachrymasq; feres, quas ferre negatum
Regibus, æternumque tuo famulata sepulchro
Durabit deserta fides, testisque dolorum
Natus erit, paruóque torum Polynice fouebo.
Ecce alios gemitus, aliamque ad busta ferebat
Antigone miseranda facem, vix nacta petitos
Mœnibus egressus. illam nam tempore in omni
Attendunt vigiles, & rex iubet ipse timeri.
Contractaq; vices, & crebrior excubat ignis.
Ergo deis, fratriq; moras excusat, & amens
Vt paulum immisso cessit statio horrida somno,
Erumpit muris fremitu, quo territat agros
Virginis ira leæ rabies, cui libera tandem
Et primus sine matre furor. nec longa morata est.

Quippe

Quippe trucẽ cãpũ,& positus quo puluere frater
Nouerat.atque illam contra videt ire Menœtes:
Cui vacat,& cara gemitus compescit alumnæ.
Cum tamen erectas extremus virginis aures
Accessit sonus:vtque atra sub veste,comisque
Squallentem,& crasso fœdatam sanguine vultus
Astrorum radijs,& vtráque à lampade vidit:
Cuius ait manes,aut quem temeraria quæris
Nocte mea?nihil illa diu,sed in ora mariti
Deijcit , inq; suos pariter velamina vultus,
Capta metu subito.paulúmque oblita doloris.
Hoc magis increpitans suspecta silentia,perstat
Antigone,comitemq; premens ipsamque,sed ambo
Deficiunt,fixique silent.tandem ora retexit
Argia,corpusq; tamen complexa,profatur:
Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
Quæsitura venis,si tu quoq; dura Creontis
Iussa times,possum,tibi me confisa,fateri.
Si misera es(certè lachrymas,lamentáque cerno)
Iunge age,iunge fidem.proles ego regis Adrasti.
Hei mihi num quis adest cari Polynicis ad ignes?
Et si regna vetant.stupuit Cadmeia virgo,
Intremuitque simul,dicentemque occupat vltro:
Méne igitur sociam,prò fors ignara malorum!
Mene times?mea membra tenes,mea funera plan-
Cedo ten' pudet! heu pietas ignaua sororis! [gis
Hæc prior,hic pariter lapsæ,iunctoque per ipsum
Amplexu miscent auidæ,lachrymasq; comasque,
Partitæque artus redeunt alterna gementes

Ad

Ad vultum, & cara vicibus seruice fruuntur.
Dumque modo hæc fratrem memorat. nũc illa ma-
Mutuáq; exorsæ Thebas, Argosque renarrãt (ritũ,
Longius Argæa miseros reminiscitur actus.
Per tibi furtiui sacrum commune doloris,
Per socios Manes, & conscia sydera iuro;
Non hic amissos, quanquam vagus exul honores,
Non gentile solum, caræ non pectora matris,
Te cupiens vnam, noctesque diesque locutus
Antigonen: ego cura minor, facilisque relinqui
Tu tamen excelsa sublimis forsitan arce,
Ante nefas Graijs dantem vexilla maniplis
Vidisti, téque ille acie respexit ab ipsa
Ense salutatam, & nutantis vertice coni
Nos procul extremas, sed quis Deus egit in iras,
Nil vestræ valuere preces? tibine negauit
Oranti? causas ac tristia reddere facta
Cœperat Antigone. fidus comes admonet ambas
Eia agite inceptum potius. iam sydera pallent
Vicino turbata die, perferte laborem,
Tempus erit lachrymis. accenso flebitis igne.
Haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas
v. qua **Qui turbatus adhuc, & sanguine decolor ibat*
Huc laceros artus socio conamine portant
Inualidæ, iungitque comes non fortior vlnas.
Sic Hyperionium tepido Phaetonta sorores
Fumantem lauere Pado. vix dum ille sepulchro
Conditus, & flentes stabant ad flumina syluæ.
Vt sanies purgata vado, membrisque reuersus

Mor-

Mortis honos,ignem miseræ poſt vltima quærunt
Oſcula.ſed gelidæ circum exanimeſque fauillæ b.ambuſta que membra
*Putribus in foueis,*atque omnia buſta quieſcunt*
Stabat adhuc ſeu fortè rogus,ſeu numine diuum.
Cui torrere datum ſæuos Etheocleos artus:
Siue locum monſtris iterum fortuna parabat,
Seu diſſenſuros ſeruauerat Eumenis ignes:
Hic tenuem nigris etiamnum viuere lucem
Roboribus pariter cupidæ videre,ſimulque
Flebile gauiſæ,nec adhuc quæ buſta repertum
Sit placidus quicunque rogant,mitiſque ſupremi
Admittat cineris conſortem,& miſceat vmbras.
Ecce iterum fratris primos vt contigit artus.
Ignis edax,tremuere rogi,& nouus aduena buſtis
Pellitur;exundant diuiſo vertice flammæ,
Alternoſque apices abrupta luce coruſcant.
Pallidus Eumenidum veluti commiſerit ignes
Orcus,vterq; minax globus,& conatur vterque
Longius.ipſæ etiam commoto pondere paulum
Seceſſere trabes.conclamat territa virgo.
Occidimus.functaſque manu ſtimulauimus iras.
Frater erat. quis enim acceſſus ferus hoſpitus vm-
Pelleret? en clypei fragmen,ſemiuſtáque noſco[bras
Cingula,frater erat,cernisne vt flamma recedat,
Concurratque tamen?viuunt odia improba,viuunt.
Nil actum bello.miſeri,ſic dum arma mouetis,
Vicit nempe Creon.nuſquam iam regna,quis ardor
Cui furitis?ſedate minas.tuque exul vbique
Semper inops æqui.iam cede,hoc nupta precatur.

Hoc

Hoc ſoror. aut ſæuos mediæ veniemus in ignes.
Vix ea, cum ſubitus campos tremor, altaque tecta
Impulit, adiuuitque rogi, diſcordis hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipſe malorum
Fingebat ſimulachra ſopor. ruit ilicet, omnem
Proſpectum luſtrans armata indagine miles.
Illos inſtantes ſenior timet vnus. at ipſe
Ante rogum, ſæuique palàm ſpreuiſſe Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur
Securæ, quippe omne vident fluxiſſe Cadauer.
Ambigitur ſæua de morte. animoſáque leti
Spes furit, hæc fratris rapuiſſe, hæc coniugis artus
Contendunt, vicibuſq; probãt, ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor, depoſcere ſæua
Supplicia. & dextras iuuat incertare cathenis.
Nuſquam illa alternis modo quæ reuerẽtia verbis,
Iram, odiumque putes. tantus diſcordat vtrinque
Clamor & ad Regem qui deprendêre trahebant.
At procul Actæis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneas inducit praua matres
Attonitas. non ípſa minus, cœtumque gementem
Conciliat populis, & flentibus addit honorem.
Ipſa manu, ramoſque Oleæ, vittaſq; precantes
Tradit, & obtenta ſummittere lumina palla,
Et præferre docet vacuas ſine manibus vrnas.
Omnis & Actæis. effuſa penatibus ætas
Tecta, viaſque replent. vnde hoc examen? & vna
Tot miſeræ? nec dum cauſas nouere malorum,
Iamque gemunt. dea conſilijs ſe miſcet vtriſq;

Cum-

Cuncta docens,qua gente sata,quæ funera plangãt
Quidue petant,variis nec non affatibus ipsa
Ogygias leges,immansuetumque Creonta
Multum & vbique fremunt.Getica nõ plura que-
Hospitibus tectis trunco sermone volucres, (*runtur*
Cum duplices thalamos,& iniquum Terea clamãt.
Vrbe fuit media nulli concessa potentum
Ara deum,mitis posuit Clementia sedem,
Et miseri fecere sacram.sine supplice nunquam
Illa nouo.nulla damnauit vota repulsa.
Auditi quicunque rogant,noctesque,diesque
Ire datum,& solis numen placare querelis.
Parca superstitio.non thurea flamma,nec altus
Accipitur sanguis,lachrymis altaria sudant.
Mœstarumque super libamina serta comarum
Pendent,& vestes mutata sorte relictæ.
Mite nemus circa.cultuq; insigne verendo
Vittatæ laurus,& supplicis arbor oliuæ.
Nulla autem effigies,nulli commissa metallo
Forma deæ,mentes habitare,& pectora gaudet.
Semper habet trepidos,semper locus horret egenis
Cœtibus ignota tantum felicibus ara
Fama est defessos acie post busta paterni
Numinis,Herculeos sedem fundasse nepotes.
Fama minor factis.ipsos nam credere dignum
Cælicolas,tellus quibus hospita semper Athenæ
Ceu leges,hominemque nouum,ritusque sacrorum
Semináque in vacuas hinc descendentia terras
Sic sacrasse loco commune animantibus agris

Confu.

Confugium vnde procul starent, iraque minaque
Regnaque, & à iustis fortuna recederet aris.
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.
Huc victi bellis, patriáque sede fugati
Regnorumque inopes, scelerumque errore nocentes
Conueniunt, pacemque rogant. mox hospita sedes
Vicit, & Oedipodæ furias, & funus Olynthi
Texit, & à misero matrem summouit Oreste.
Hunc vulgo monstrāte locum, manus anxia Lernæ
Deueniunt. cedit miserorum turba priorum.
Vix ibi sedatis requierunt pectora curis
Ceu patrio super alta grues Aquilone fugatæ
Cum videre Pharon. tunc æthera latius implent
Tunc hilari clangore sonant iuuat orbe sereno
Contempsisse niues, & frigora soluere Nilo:
Iámque domos patrias, Scythicæ post aspera gentis
Prælia laurigero subeuntem Thesea curru
Lætifici plausus, missusque ad sidera vulgi
Clamor, & è meritis hilaris tuba nuntiat armis:
Ante ducem spolia, & & duri Mauortis imago
Virginei currus, cumulataque fercula cristis,
Et tristes ducuntur equi, truncæque bipennes,
Quis nemora, & solidam Mæotida cædere suetæ,
Coritique leues portantur, & ignea gemmis
Cingula, & informes dominarum sanguine peltæ.
Ipse autem nondum trepidæ, sexumue fatentur,
Nec vulgare gemunt, aspernanturque precari,
Et tantum innuptæ quærunt delubra Mineruæ.
Primus amor niueis victorem cernere vectum

Qua

Quadriiugis, nec non populos in semet agebat
Hippolyte, iam blanda genas, patiénsque mariti
Fœderis. hanc patriæ ritus fregisse seueros
Atthides obliquæ secum mirantur, operto
Murmure. quòd nitid. crines, quòd pectora pallæ
Tota latent, magnis quòd barbara semet Athenis
Misceat, atque hosti veniat paritura marito.
Paulum & ab * obsessis mœstæ Pelopeides aris
Promouere gradum, seriémque & dona triumphi * vv. infessis.
Mirantur, victiq; animo rediere mariti.
Atque vbi tardauit currus, & ab axe superbo
Explorat causas victor, poscitq; benigna
Aure preces, ausa ante alias Capaneia coniux.
Belliger Aegide, subitæ cui maxima laudis
Semina de nostris aperit Fortuna ruinis.
Non extrema genus, diræ nec conscia noxæ,
Turba sumus. domus Argos erat, regésque mariti
Non vtinam * fortes. quid enim septena mouere
Castra, & Agenoreos opus emendare penates? * vv. & fortes.
Nec querimur cæsos, hæc bellica iura, vicésque
Armorum, sed non Siculis exorta sub antris
Monstra, nec Ossæi bello cecidere bimembres.
Mitto genus, clarósq; patres. hominũ inclyte Theseu
Sanguis erant, omnes eadémque * sydera, eosdem * vv. in sydera.
Sortitus animarum, alimentáque vestra creati.
Quos vetat igne Creon, stygiæq; à limine portæ,
Ceu sator Eumenidum, aut Lethæi portitor amnis
Summouet. ac dubio cœlíque, Erebiq; sub axe
Detinet. heu princeps naturæ vbi numina? vbi ille

Fulminis iniusti iaculator? vbi estis Athenæ?
Septima iam surgens trepidis aurora iacentes
Auersatur equis. radios declinat, & horret
Stelligeri iubar omne poli. iam comminus ipsæ
Pabula dira feræ, campúmque odere volucres
Spirantem tabo, & cœlum, ventósque grauantem.
Quantũ etenim superesse rear? nuda ossa, putrémq;
Vrere permittat saniem. properate verendi
Cecropidæ. vos ista decet vindicta. priusquam
Emathij, Thracésque dolent. quaq; extat vbique
Gens arsura rogis, manésque habitura supremos.
Nam quis erit sæuire modus? belláuimus. esto,
Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras.
Tu quoque, vt egregios fama cognouimus actus,
Non trucibus monstris Sinin, infandúmque dedisti
Cercyona, & sæuum velles Scyrona crematum.
Credo & Amasonijs Tanai fumasse sepulchris,
Vnde hæc arma refers. sed & hũc dignare triũphũ,
Da terris vnum cælóque Erebóque laborem,
Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti
Cresſia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
Sic tibi non vllæ socia sine Pallade pugnæ,
Nec sacer inuideat paribus Tyrynthius actis.
Semper & in curru, semper te mater ouantem
Cernat, & inuictæ nil tale precentur Athenæ.
Dixerat, excipiunt cunctæ, tendúntque precantes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros
Permotus lachrymis. iusta mox concitus ira
Exclamat, quænam ista nouos induxit Erinnys

Regno-

Regnorum mores? non hæc ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam, Pontúmq; niualem
Cùm peterem. nouus vnde furor? victúmne putasti
Thesea dire Creon? adsum. nec sanguine fessum
Crede. sitit meritos etiamnum hæc hasta cruores.
Nulla mora est. verte adeo huc fidissime Phegeu
Cornipedem, & Tyrias inuectus protinus arces
Aut Danais edice rogos, aut prælia Thebis.
Sic ait oblitus bellíque, viæq; laborum,
Hortatúrque suos, viréśque instaurat anhelas.
Vt modo connubijs taurus, saltúque recepto
Cùm posuit pugnas, alio si fortè remugit
Bellatore nemus, quamquam ora, & colla cruento
Imbre madēt, nouus arma parat, cāpúmq; lacessēs
Dissimulat gemitus, & vulnera puluere celat.
Ipsa metus Libycos, seruatricémque Medusam
Pectoris incussa mouit Tritonia parma.
Protinus erecti toto simul agmine Thebas
Respexere angues, necdum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expauit classica Dirce.
Continuo in pugnas, haud solum accensa iuuentus,
Qui modò Caucasei comites rediere triumphi,
Omnis ad arma rudes ager extimulauit alumnos,
Conueniunt, vltróque ducis vexilla sequuntur.
Qui gelidum Braurona viri, qui rura lacessunt
Munichia, & trepidis stabilem Pyræa nautis.
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
Mittit in arma manus genialibus hospita diuis
Icarij, Celíque domus, viridéśque Melana.

Dives & Egaleos nemorum, Parnésque benignus
Vitibus, & pingui melior Lycabetos oliua.
Venit atrox Ileus. & olentis arator Hymetti,
Quæq; rudes thyrsos ederis vestistis Acharnæ.
Linquitur Eois longè speculabile proris
Sunion, vnde vagi casurum in nomina ponti
Cresia decepit falso ratis Aegea velo.
Hos Salamis populos, illos cerealis Eleusis
Horrida suspensis ad prælia misit aratris,
Et quos Calliroe nouies errantibus vndis
Implicat, & rapta qui conscius Orythia
Celauit Geticos ripis Ilissos amores.
Ipse quoque in pugnas vacuatur collis, vbi ingens
Lis superum. dubijs donec noua surgeret arbor
Rupibus, & longa refugũ mare frangeret vm[illegible]a.
Isset & Arctoas Cadmeia ad mœnia ducens
Hippolyte turmas, retinet iam certa tumentis
Spes vteri, coniúxque rogat dimittere curas
Martis, & emeritas thalamo sacrare pharetras.
Hos vbi velle acies, & dulci gliscere ferro
Dux videt, vtq; pijs raptim dent oscula natis
Amplexúsque breues, curru sic fatur ab alto.
Terrarum leges & mundi fœdera mecum
Defensura manus, dignas insumite mentes
Cœptis. hac omnem diuumq; hominúmque fauorem
Naturámque ducem, cœtúsque silen[illegible] auerni
Stare palàm est. illic pœnarum exer[illegible] Thebis
Agmina, & anguicomæ ducent vex[illegible] sorores.
[illegible] alacres, tantaq; precor confidite cau[illegible].

Dixit.

Dixit,& emissa præceps iter inchoat hasta.
Qualis hyperboreos vbi nubilus instituit axes
Iuppiter,& prima tremefecit sydera bruma:
Rumpitur Aeolia,& longam indignata quietem
Tollit hyems animos,ventosáque sibilat Arctos.
Tunc montes vndæq; fremunt,tunc prælia cæsis
Nubibus,& tonitrus,insanáque fulmina gaudent.
Icta gemit tellus.virides grauis vngula campos
Atterit innumeris,peditúmque,equitumq; cateruis
Expirat protritus ager,nec puluere crasso
Armorum lux victa perit,sed in æthera longum
Frangitur,& medijs ardent in nubibus hastæ.
Noctem adeo, placidásque operi iunxere tenebras.
Certaménque immane viris,quo concita tendant
Agmina,quis visas proclamet ab aggere Thebas.
Cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
At procul ingenti Neptunius agmina Theseus
Angustat clypeo, propriaq; exordia laudis,
Centum vrbes vmbone gerit, centenáque Cretæ
Mœnia.seq; ipsum monstrosi ambagibus antri
Hispida torquentem luctantis colla iuuenci:
Alternásque manus circum, & nodosa ligantem
Brachia, & abducto vitantem cornua vultu.
Terror habet populos;cum septus imagine torua
Ingreditur pugnas.bis Thesea, bísque cruentas
Cæde videre manus.veteres reminiscitur actus
Ipse tuens,sociumq; gregem, metuendaq; quondam
Limina,& absumpto pallentem Gnosida filo.
Sæuus at interea ferro post terga reuinctas

Antigonen, viduámque Creon Adrastida leto
Admouet. ambæ hilares, & mortis amore superbæ
Ensibus intentant iugulos, regémque cruentum
Despiciunt. cùm dicta ferens Theseia Phlegeus
Astitit. ille quidem ramis insontis oliuæ
Pacificus, sed bella ciet, bellúmque minatur
Grãde fremẽs, nimiũq; memor mandãtis: & ipsum
Iam prope, iam medios operire cohortibus agros
Ingeminans, stetit ambiguo Thebanus in æstu
Curarum, nutántque minæ, & prior ira tepescit.
Tunc firmat sese, fictúmque, ac triste renidens
Paruáne prostratis, inquit, documenta Mycenis
Sanximus? en iterum, qui mœnia nostra lacessant
Accipimus, veniant, sed ne post bella querantur,
Lex eadem victis. Dixit, sed puluere crasso
Caligare diem, & Tyrios iuga perdere montes
Aspicit, armari populos tamen, armáque ferri
Ipse iubet pallens, mediæq; in sedibus aulæ
Eumenidas subitas, flentémque Menœcea cernit
Turbidus, impositósque rogis gaudere Pelasgos.
Quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis
Pax inuenta perit? Patriis modo fixa reuellunt
Arma deis, clypeisq; obducunt pectora fractis
Et galeas humiles, & adhuc sordentia tabo
Spicula: non pharetris quisquam non ense decorus,
Non spectandus equos cessit fiducia valli.
Murorum patet omne latus, munimina portæ
Exposcunt. prior hostis habet, fastigia desunt.
Deiecit Capaneus, exanguis, & ægra iuuentus,

Iam nec coniugibus,suprema nec oscula natis
Iungit,& attoniti nil optauere parentes.
Atticus at contra,iubar,vt clarescere ruptis
Nubibus,& solem primis aspexit in armis,
Desilit in campum.qui subter mœnia nudos
Adseruat manes:dirísque vaporibus ægrum
Aëra puluerea penitus sub caßide ducens
Ingemit,& iustas belli flammatur in iras.
Hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem
Largitur Danais,quòd non super ipsa iacentum
Corpora belligeras acies,Martémque secundum
Miscuit.aut lacera nequid de strage nefandus
Perderet,eligitur sæuos potura cruores
Terra rudis.iámque alternas in prælia gentes.
Dißimilis Bellona ciet.non clamor vtrinque,
Non vtrinque tuba.stat debilis altera pubes
Summissos enses nequicquam , amentáque dextris
Laxa tenens,cedunt tellure,armísque reductis
Obstentant veteres etiamnum in sanguine plagas.
Iam nec Cecropijs idem ductoribus ardor,
Languescúntque minæ, & virtus secura resedit.
Ventorum velut ira minor, nisi sylua furentes
Impedit,insaníque tacent sine littore fluctus.
Vt verò æquoreus quercum Marathonida Theseus
Extulit,erectæ cuius crudelis in hostes
Vmbra cadit, campumq; trucẽ lux cuspidis implet.
Ceu pater Aedonios Aemi de vertice Mauors
Impulerit currus,rapido mortémque,fugámque
Axe vehens,sic exanimis in terga reducit

Pallor Agenoridas. tædet fugientibus vti
Thesa, nec facilem dignatur dextra cruorem.
Cætera plebeio desæuit sanguine virtus.
Sic iuuat exanimis, proiectáque præda, canésque
Degeneresque lupos, magnos alit ira leones.
Attamen Oleniũ, Thamirumq; hunc tela pharetræ
Promentem, hunc sæui tollentem pondera saxi
Deijcit. & triplici confisos robore gentis
Alceidas fratres, totidem quos eminus hastis
Continuat: ferrum consumpsit pectore Phileus,
Ore momordit Helops, humero transmisit Iapix.
Iamq; & quadriiugo celsum petit Aemona curru,
Horrendúmque manu telum rotat. ille pauentes
Obliquauit equos. longo perlata tenore
Transiit hasta duos, faciebat vulnera nec non
Tertia, sed media cuspis temone retenta est.
Sed solum votis, solum clamore fremendo
Omnibus in turmis, optátque vocátque Creonta.
Atque hunc diuersa bellorum in fronte maniplos
Hortantem dictis, frustráque extrema minantem
Conspicit, abscedunt comites, & Thesea iussi
Linquebant, fretiq; deis, atque ipsius armis.
Ille timet, reuocátque suos. vtq; ægra notauit
Hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira.
Iam letale furens atque audax morte futura,
Non cum peltiferis ait hæc tibi pugna puellis,
Virgineas nec crede manus. hic cruda virorum
Prælia, nos magnum qui Tydea, quiq; furentem
Hippomedonta neci, Capaneáq; misimus vmbris

Pectora quæ bellum præceps amentia suasit
Improbe? nónne vides quos vlciscare iacentes?
Sic ait & frustra periturum mißile summo
Affixit clypeo: risit, vocésque, manúmque
Horridus Aegides, ferratáque arbore magnos
Molitur iactus, nec non priùs ore superbo
Intonat. Argolici quibus hæc datur hostia manes
Pandite tartareum chaos, vltricésque parate
Eumenidas, venit ecce Creon. sic fatus, & auras
Dißipat hasta tremens. tunc qua subtegmine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca cathenæ
Incidit. emicuit per mille foramina sanguis
Impius, ille oculis extremo errore solutis
Labitur. aßistit Theseus grauis, armáque tollens
Iámne dare extinctis iustos, ait, hostibus ignes?
Iam victos operire placet? vade atra dature
Supplicia, extremíque tamen secure sepulchri.
Accedunt vtrinque pio vexilla tumultu,
Permiscéntque manus. medio iam fœdera bello,
Iámque hospes Theseus. orant succedere muris,
Dignaríque domos. nec tecta hostilia victor
Aspernatus iniit, gaudent matrésque nurúsque
Ogygiæ, qualis thyrso bellante subactus
Molliæ laudabat iam marcidus Orgia Ganges.
Ecce per aduersas Dircæi verticis vmbras
Fœmineus quatit astra fragor, matrésque Pelasgæ
Decurrunt. quales Bacchea ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poscere credas,
Aut fecisse nefas, gaudent lamenta, nouæq;

Exultant lachrymæ.rapit huc, rapit impetus illuc
Theſea magnanimum.quærant prius anne Creonta,
Anne ſuos,vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego centena ſi quis mea pectora laxet
Voce deus,tot buſta ſimul,vulgíque,ducúmque
Tot pariter gemitus,dignis conatibus æquem.
Turbine quo ſeſe caris inſtrauerit audax
Ignibus Euadne,fulménque in pectore magno
Quæſierit.quo more iacens ſuper oſcula ſæui
Corporis,infelix excuſet Tydea coniux.
Vt ſæuos narret vigiles Argia ſorori,
Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet,
Arcada conſumpto ſeruantem ſanguine vultu,
Arcada,quem geminæ pariter fleuere cohortes.
Vix nouus iſta furor, veniénſque impleſſet Apollo.
Et mea iam longo meruit ratis æquore portum.
Durabiſne procul,dominóque legere ſuperſtes,
O mihi biſſenos multùm vigilata per annos
Thebai?iam certè præſens tibi fama benignum
Strauit iter,cœpítque nouam monſtrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noſcere Cæſar.
Itala iam ſtudio diſcit,memorátque iuuentus.
Viue precor,nec tu diuinam Æneida tenta,
Sed longè ſequere,& veſtigia ſemper adora.
Mox tibi ſi quis adhuc prætendit nubila liuor,
Occidet,& meriti poſt me referentur honores.

THEBAIDOS FINIS.

P. STATII PAPINII ACHILLEIDOS

Lib. I.

Magnanimum Aeaciden formidatámque Tonanti
Progeniem, & patrio vetitam succedere cœlo
Diua refer. Quamquam acta viri, multum inclyta cantu
Mæonio, sed plura vacant. nos ire per omnem
(Sic amor est) Heroa velis, Scyróque latentem
Dulichia proferre tuba. nec in Hectore tracto
Sistere. sed tota iuuenem deducere Troia.
Tu modò, si veteres digno depleuimus haustu,
Da fontes mihi Phœbe nouos, ac fronde secunda
Necte comas. neq; enim Aoniũ nemus aduena pul-
Nec mea nunc vittis albescunt tempora primis. (so.
Scit Dircæus ager. méque inter prisca parentum
Nomina, cumq; suo memorant Amphione Thebæ.
At tu quem longè primum stupet Itala virtus,
Graiaq; cui geminæ florent vatumq;, ducúmque
Certatim laurus (olim dolet altera vinci)
Da veniam, ac trepidũ patere hoc sudare parũper
Puluere, te longo, necdum fidente paratu
Molimur, magnúsque tibi præludat Achilles.

Solue-

Soluerat Oebalio claſſem de littore paſtor
Dardanus,incautas blandè populatus Amyclas.
Plenáque materni referens præſagia ſomni
Culpatum relegebat iter.quà condita ponto
Fluctibus inuiſis iam Nereis imperat Helle.
Cùm Thetis,Idæos(heu nunquam vana parentum
rv.& *Auguria)expauit vitreo ſub gurgite remos.*
Nec mora, ab vndoſis turba comitante ſororem*
Proſiluit thalamis.feruent coeuntia Phrixi
Littora,& anguſtum dominas non explicat æquor.
Illā vbi diſcuſſo primùm ſubit aëra ponto,
vv.mina r *Me petit,hæc mihi claßis(ait)funeſta * paratur.*
Agnoſco monitus,& Protea vera locutum.
Ecce nouam Priamo facibus de puppe leuatis,
Fert Bellona nurum.video iam mille carinis
Ionium,Aegæumque premi.nec ſufficit,omnis
Quod plaga Graiugenū tumidis coniurat Atridis
Iam pelago,terríſque meus quæretur Achilles,
Et volet ipſe ſequi.quid enim cunabula paruo
Pelion,& torui commiſimus antra magiſtri?
Illi(ni fallor)Lapitharum prælia ludit
Improbus,& patria iam ſe metitur in haſta.
O dolor,ô ſeri materno in corde timores.
rv.Non * *Nū potui infelix cùm primùm in gurgite noſtro*
Rhœtææ cecidere trabes,attollere magnum
Aequor? & inceſti prædonis vela,profunda
Tempeſtate ſequi?cunctáſque inferre ſorores?
Nunc quoque ſed tardū eſt,iā plena iniuria raptæ,
Ibi tamen,pelagíque deos,dextrámque ſecundi

Quod

Quod ſupereſt, complexa Iouis, per Thetyos amnes
Grãdæuumque patrem, ſupplex miſeranda rogabo
Vnam hyemem. Dixit, magnumq; in tẽpore regem
Aſpicit: Oceano veniebat ab hoſpite, menſis
Lætus, & æquoreo diffuſus nectare vultum,
Vnde hyemes, ventique ſilent, cantúque quieto
Armigeri Tritones eunt, ſcopuloſáque Cete,
Tyrrheníque greges, circúmque, infráque rotantur
Rege ſalutato. Placidis ipſe arduus vndis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi ſpumiferos glomerant à pectore fluctus.
Pone natant, delentq; pedum veſtigia cauda.
Cui Thetis: O magni Rector Genitórque profundi,
Aſpicis in quales miſerum pateſeceris vſus
AEquora? eunt tutis terrarum crimina velis.
Ex quo iura freti, maieſtatémque repoſtam
Rupit Iaſona puppis Pegaſæa rapina.
En aliud furto ſcelus, & ſpolia hoſpita portans
Nauigat iniuſtæ temerarius arbiter Idæ.
Heheu quot gemitus terris Pelagóque daturus!
Quos mihi? ſic Phrygiæ penſamus præmia palmæ.
Hi Veneris mores, hoc gratæ munus alumnæ?
Has ſaltem (non Semideos, noſtrúmque reportant
Theſea) ſi quis adhuc vndis honor, obrue puppes,
Aut permitte fretum. nulla inclementia. fas ſit
Pro nato timuiſſe mihi. Da tollere fluctus,
Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum
Littus. & Iliaci ſcopulos habitare ſepulchri.
Orabat laniata comas, & pectore nudo

Caerulea

Cæruleis obstabat equis. Tunc Rector aquarum
Inuitat curru, dictisque ita mulcet amicis.
Ne pete Dardaniā frustra Theti mergere classem * vv. deis
*Fata vetant. ratus ordo * deum, miscere cruentas*
Europæq; Asiæq; manus, consultáque bella
Iuppiter, & tristes edixit cædibus annos.
Quem tu illic natum Sigeo in puluere? quanta
Aspicies victrix Phrygiarum funera matrum?
Cùm tuus Æacides tepido modo sanguine Teucros
Vndabit campos, modò crassa exire vetabit
Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus:
Impellétque manu nostros, opera irrita, muros:
Pelea iam desiste queri, thalamósque minores,
Credideris peperisse Ioui. nec inulta dolebis,
Cognatis vtere fretis. dabo tollere fluctus
Cùm reduces Danai, nocturnaq; signa Caphareus,
Exeret, & dirum pariter quæremus Vlyssem.
Dixerat. illa graui vultum demissa repulsa,
Quæ iam exire fretū, & ratibus bellare parabat
Iliacis, alios iterum commenta paratus,
Tristis ad Æmonias detorquet brachia terras.
Ter conata manu, liquidum ter greßibus æquor
Reppulit, & niueas feriūt vada Thessala plantas.
Lætantur montes & conubialia pandunt
Antra sinus, latéque deæ Sperchios abundat
Obuius, & dulci vestigia circuit vnda.
Illa nil gauisa locis, sed cœpta fatigat
Pectore consilia. & solers pietate magistra,
Longæuum Chirona petit, Domus ardua montem
Perforat,

Perforat, & longo suspendit Pelion arcu.
Pars exhausta manu, partem sua ruperat ætas,
Signa tamẽ, diuumq; tori, & quẽ quisque sacrarat
Accubitu, geniόque, * locus monstratur. at intra
Centauri stabula alta patent, non æqua nefandis * vv. loci
Fratribus: Hic hominum nullos experta cruores
Spicula, nec trunca bellis genialibus Orni,
Aut consanguineos fracti cratêres in hostes,
Sed pharetræ insontes, & inania terga ferarum
Hæc quoque dũ viridis, nam tũc labor vnus inermi
Nosse salutiferas dubiis animantibus herbas.
Aut monstrare lyra veteres Heroum alumno.
Quẽ tunc venatu rediturum in limine primo
Opperiens, properátque dapes, largóque serenat
Igne domum. Tum visa procul de littore mater
Nereis, erumpit syluis. dant gaudia vires. * vv. Motáque
* Notáque desueto crepuit senis vngula campo.
Tunc blãdus dextra, atq; imos summissus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admonet antris.
Iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
Nec perpessa moras. vbi nam mea pignora Chirõ?
Dic ait. aut cur vlla puer iam tempora ducit
Te sine? num merito trepidus sopor? atráque matri
Signa deum? magnos vtinam mentita timores.
Namque mihi infestos vtero modò contuor enses,
Nunc planctu liuere manus, modò in vbera sæuas
Ire feras, sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes
Hos abolere metus magici iubet ordine sacri

Carpathius vates, puerûmque sub axe prob[illegible]
Secretis lustrare fretis vbi littora summa
Oceani, & genitor tepet illabentibus astris
Pontus, vbi ignotis horenda piacula diuis,
Donaq;. sed longum cuncta enumerare, vetorque,
Trade magis. sic fata parẽs. neq; enim ille dedisset,
Si molles habitus, & tegmina fœda fateri
Ausa foret. tunc ille refert. Duc optima quæso
Duc genitrix, humilique deos infringe precatu.
Non superant tua vota modum, placandaq; multũ
Inuidia est. non addo metum, sed vera fatebor,
Nescio quid magnum (nec me patria omina fallũt)
Vis festina parat, tenerósque superuenit annos.
Olim ferre minas, & obire audita solebat
Imperia. & nostris procul haud discedere ab an-
Nunc illũ non Ossa capit, non Pelion ingens, (tris
Thessalicaue niues. ipsi mihi sæpe queruntur
Centauri, raptasq; domos, abstractaq; coram
Armenta, & campis semet, fluuiisque fugari.
Insidias, & bella parant, tumidique minantur.
Olim equidem Argos Pinus cum Thessala reges
Huc veheret, iuuenem Alciden, & Thesea vidi,
Sed taceo. figit gelidus Nereida pallor,
vv. vacat *Ille aderat multo sudore, & puluere maior.*
Attamen arma inter, festinatósque labores,
*Dulcis adhuc visu, niueo * natat ignis in ore*
Purpureus, fuluóque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima noua lanugine vertitur ætas,
Tranquillaq; faces oculis, & plurima vultu,

Mater

Mater inest. qualis Lycia venator Apollo
Cum redit, & sæuis permutat plectra pharetris.
Forte & lætus adest (ô quantum gaudia formæ
Adiiciunt!) fœtam Pholoes sub rupe leænam
Perculerat ferro, vacuísque reliquerat antris
*Ipsam, sed catulos * asportat, & incitat vngues.*
Quos tamen, vt fido genitrix in limine visa est,
Abiicit, exceptamq; auidis circunligat vlnis
Iam grauis amplexu, iamq; æquus vertice matri.
Insequitur magno iam tunc connexus amore
Patroclus, tantisq; extenditur æmulus actis.
Par studijs, æuiq; modis, sed robore dispar,
Et tamen æquali visurus Pergama fato.
Protinus ille subit rapido quæ proxima saltu
Flumina, fumantésque genas, crinémque nouauit
Fontibus Eurotæ, qualis vada Castor anhelo
Intrat equo, fessúmque sui iubar excitat astri.
Miratur, comitq; senex, nunc pectora mulcens,
Nunc fortes humeros. angunt sua gaudia matrem.
** Nunc libare dapes, bacchæaq; munera Chiron*
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens
Elicit extremo chelyn, & solantia curas
Fila mouet. leuiterq; expertas pollice chordas
Dat puero: canit ille libens immania laudum
Semina, qui tumidæ superarit iussa nouercæ
Amphitryoniades, crudo quo Bebryca cæstu
Obruerit Pollux. quanto circundata nexu
Ruperit Ægides Minoi brachia tauri,
Maternos in fine toros, superisque grauatum

* vv. ad portat

Pelion. hic ficto risit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in somnos. saxo collabitur ingens
Centaurus, blandisq; humeris se innectit Achilles,
Quanquã ibi fida parẽs, assuetaq; pectora mauult.
At Thetis vndisonis per noctem in rupibus astans.
Quæ nato secreta velit, quibus abdere terris
Destinat, huc, illuc, diuersa mente volutat.
Proxima sed studijs multum Mauortia Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudumq; daturi
Cecropidæ stimulos nimium opportuna carinis
Sestos, Abydenóque sinus, placet ire per altas
Cycladas. hinc spretæ Myconos, humilisq; Seriphos,
Et Lemnos non æqua viris, atque hospita Delos
Gentibus, imbelli nuper Lycomedis in aula
Virgineos cœtus, & littora persona ludo
Audierat, duros laxantem Ægæona nexus
Iussa sequi, centúmque dei numerare cathenas.
Hæc placet, hæc tumida tellus tutissima matri.
Qualis vicino volucris iam sedula partu
Iámque timens qua fronde domũ suspendat inanẽ,
Prouidet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines. tandem dubiæ placet vmbra, nouisq;
Vix stetit in ramis, & protinus arbor amatur.
Altera consilio superest, tristémque fatigat
Cura deam. natum ipsa sinu complexa, per vndas
An magno Tritone ferat, ventósque volucres
Aduocet, an pelago solitam Thaumantiada pasci.
Elicit inde fretis, & murice frenat acuto
Delphinas biiuges, quos illi maxima Tethys

Gurgite

Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
Nutrierat. nullis vada per Neptunia glauca
Tantus honor formæ, nandique potentia: nec plus
Pectoris humani iubet hos subsistere pleno
Littore, ne nuda noceant contagia terræ.
Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem
**(Quis pueri sopor) Æmonij de rupibus antri* * vv. Qui
Ad placidas deportat aquas, & iussa tacere
Littora, monstrat iter, totóque effulserat orbe
Cynthia, prosequitur diuam, celerésque recursus
Securus pelagi Chiron rogat, vdáque cælat
*Lumina & abreptos * oculis, iam iámque latentes* *al. subito
Erecto prospectat equo. qua cana parumper
Spumant signa fugæ, & liquido perit orbita ponto.
Illum non aliàs rediturum ad Thessala Tempe
Iam tristis Pholoe, iam nubilus ingemit Othrys.
Et tenuis Sperchios aquis, speluncáque docti
Muta senis. quærunt puerilia carmina Fauni,
Et sperata diu plorant connubia nymphæ.
Iam premit astra dies, humilisq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
Scyris iamdudum fluctus emensa tenebat.
Exierántque iugo fessi Delphines herili.
Cùm pueri tremefacta quies, oculique iacentis
Infusum sensere diem. stupet aëre primo.
Quæ loca? qui fluctus? vbi Pelion? omnia versat,
Atque ignota videt, dubitátque agnoscere matrem.
Occupat illa manu, blandéque affata pauentem.

Si mihi care puer thalamos sors æqua dedisset,
Quos dabat, æthereis ego te complexa tenerem
Sydus grande plagis, magnique puerpera cœli,
Nil humiles Parcas, terrenáque fata vererer.
Nunc impar tibi nate genus, præclusaque leti
Tãtũ matre via est. Quin nũc metuenda propinquãt
Tempora, & extremis admota pericula metis.
Cedamus, paulúmque animos summitte viriles,
Atque habitus indignare meos. si Lydia dura
Pensa manu, mollésque tulit Tyrinthius hastas:
Si decet aurata Bacchum vestigia palla
Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,
Nec magnum ambigui fregerunt Canea sexus.
Has sine quæso minas numénque exire malignum.
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Lustra tibi, per ego hoc decus, & ventura iuuentæ
Gaudia, si terras, humilémque experta maritum
Te propter, si progenitum Stygis amne seuero
Armaui (totúmque vtinam) cape tuta parumper
Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
Quidue parant oculi? pudet hoc mitescere cultu?
Per te care puer, cognata per æquora iuro
Nesciet hæc Chiron. sic horrida pectora tractat
Nequicquam mulcens. obstat genitórque roganti,
Nutritórque ingens, & cruda exordia magnæ
Indolis. effrenæ tumidum velut igne iuuentæ.
*Si quis equum primis summittere * tentet habenis:*
Ille diu campis, fluuiisq; & honore superbo
Gauisus, non colla iugo, non aspera præbet

Ora

Ora lupis, dominiq; negat captiuus inire
Imperia, atque alios miratur discere cursus.
Quis deus attonitæ fraudes, astúmque parenti
Contulit? indocilẽ qua mens * detraxit Achillem? * attera
Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem, placidóque satæ Lycomede sorores
Duce sacra patriis (quæ rara licentia) muris
Exierant, dare veris opes, diuæq; seueras
Fronde ligare comas, & spargere floribus hastam.
Omnibus eximium formæ decus, omnibus idem
Cultus. & expleto teneri iam fine pudoris
Virginitas matura toris, animiq; tumentes.
Sed quãtũ virides pelagi Venus addita Nymphas
Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
Naides, effulget tantum regina decori
Deidamia chori: pulchrisq; sororibus obstat.
Illius è roseo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum,
Atque ipsi par forma deæ, si pectoris angues
Ponat, & exempta placetur casside vultus.
Hanc vbi ducentem longè socia agmina vidit
Trux puer. & nullo temeratus pectora motu,
Diriguit, totisq; nouum bibit ossibus ignem.
Nec latet haustus amor. sed fax vibrata medullis
In vultus, atque ora redit, lucémque genarum
Tingit, & * impulsam tenui sudore pererrat. * in sum
Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro:
Sic varijs manifesta notis, pallétque, rubétque,

Flamma recens eat,atque vltro ferus hoſpita ſacra
Diſcutiat turbæ ſecurus,& immemor æui,
Ni pudor.& iunctæ teneat rèuerentia matris.
Vt pater armenti quondam,rectorq; futurus,
Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
Cum ſociam paſtus niueo candore iuuencam
Aſpicit,ardeſcunt animi,primuſque per ora
Spumat amor,ſpectant hilares optantque magiſtri.
Occupat arrepto iam tempore conſcia mater.
Hos ne inter ſimulare choros,& brachia ludo
Nectere,Nate graue eſt? gelida quid tale ſub Oſſa
Peliaciſque iugis? O ſi mihi iungere curas
Atque alium portare ſinu contingat Achillem.
Mulcetur,lætuſque rubet;viſuſque ſuperbos
Obliquat,veſteſque manu leuiore repellit.
Aſpicit ambiguum genitrix,cogitque valentem,
Innectitque ſinus,tunc colla rigentia mollit,
Submittitq; graues humeros,& fortia laxat
Brachia,& impexos certo domat ordine crines
Ac ſua dilecta ceruice monilia transfert,
Et picturato cohibet veſtigia limbo.
Inceſſum,motumque docet,fandique pudorem
Qualiter artificis victure pollice ceræ
Accipiunt formas,ignemque manumq; ſequuntur,
Talis erat diuæ natum mutantis imago.
Nec luctata diu.ſupereſt nam plurimus illi
Inuicta virtute decor.fallitque tuentes
Ambiguus,tenuique latens diſcrimine ſexus.
Procedunt,iterumque mouet,rurſumque fatigat

Blan-

Blanda Thetys,sic ergo gradus...
Nate feres,comitesque modis imi...
Ne te suspectum molli non misceat...
Rector,& incepti pereant mendacia furti.
Dixit.& admoto non cessat comere tactu.
Sic vbi virgineis Hecate lassata pharetris,
Ad patrem fratremque redit.comes haeret eunti
Mater,& ipsa humeros,exertáque brachia velat,
Ipsa arcum pharetrámque locat, vestesque latentes
Diducit,sparsosq; studet componere crines.
Protinus aggreditur regem atque ibi testibus aris
Hanc tibi ait nostri germanam rector Achillis
(Nonne vides vt torua genas,aequandáque fratri?)
Tradimus.arma humeris,arcumq; animosa petebat
Ferre,& Amazonio connubia pellere ritu.
Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
Haec calathos,& sacra ferat.Tu frange regendo
Indocilem,sexumque tene,dum nubilis aetas
Soluendusque pudor.neue exercere proteruas
Gymnadas,aut lustris nemorum concede vagari.
Intus ale,& similes inter seclude puellas.
Littore praecipuè,portuque arcere memento,
Vidisti modo vela Phrygum,iam mutua iura
Fallere,transmissae pelago didicere carinae.
Accedit dictis pater,ingenioque parentis
Occultum AEaciden(quis diuû fraudibus obstet)
Accipit vltro etiam veneratur supplice dextra,
Et grates electus agit.nec turba piarum
Scyriadum cessat nimio desigere visu

Virginis ora nouæ, quantum ceruice, comisq;
Emineat, quantumq; humeros, ac pectora fundat.
loco *Dehinc sociare choros, castisq; accedere sacris*
diuersa *Hortatur, ceduntque* locū, & contingere gaudent.*
parte *Qualiter Idaliæ volucres, vbi mollia frangunt*
Nubila, iam longum cœloque domoque, gregatæ.
*Si iunxit pennas, *diuersoque hospita tractu*
Venit auis, cuncta primum mirantur, & horrent,
Mox propriusque volant, sociam iamque aëre in ipso
Paulatim fecere suam, plausuque secundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanáque murmura figit
Auribus, & tacito dat verba nouissima voto.
Tunc excepta freto, longè ceruice reflexa
Abnatat, & blandis affatur littora verbis.
Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ,
Depositumque ingens, timido commisimus æstu.
Sis felix. taceasque precor. quo more tacebat
Creta Reheæ: te longus honos, æternáque cingent
Templa, nec instabili fama superabere Delo.
At ventis, & sacra fretis, interque vadosas
Cycladas; Aegeæ frangunt vbi saxa procellæ,
Nereidum tranquilla domus. iurandáque nautis
Insula, ne solum Danaas admitte carinas.
Te precor hic thiasos tantum, nihil vtile bellis,
Hic famam narrare doce. dumq; arma parātur
Dorica, & alternum Manors interfurit orbem:
(Cedo equidem) sit virgo pij Lycomedis Achilles,

In

Interea meritos vltrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis,& supplice regum
Conquestu flammata mouet,quippe ambit Atrides
Ille magis,cui nupta domi,facinusque relatu
Aspera: Iliacum.captam sine Marte,sine armis
Progeniem cœli,Spartaq; potentis alumnam.
Iura,fidem,superos,vna calcata rapina.
Hoc fœdus Phrygium,hæc geminæ cõmercia terræ.
Quid maneat populos,vbi tanta iniuria primos
Degrassata duces?coeunt genus omnis & ætas.
Nec tantum exciti bimari quos Isthmia vallo
Claustra,nec vndisonæ quos circuit vmbo Maleæ,
Sed procul ammoti Phrixi,quà semita iungi
Europamq; Asiamque vetat.quasq; ordine gentes
Littore Abydeno maris alligat vnda superni.
Feruet amor belli,concussasq; erigit vrbes.
Aera domant Temesæ.quatitur naualibus ora
Eubois,innumera resonant incude Mycenæ.
Pisa nouat currus.Nemee dat terga ferarum.
Cirrha sagittiferas certat*stipare pharetras.
Lerna graues clypeos cæsis vestire iuuentis. v. spirat
Dat bello pedites Etolus,& asper Acarnan.
Argos agit turmas.vacuantur pascua ditis
Arcadiæ.frenat celeres Epiros alumnos.
Phocis,& Aoniæ iaculis rarescitis vmbræ.
Murorum tormenta Pylos,Messanáque tradunt.
Nulla immunis humus.velluntur postibus altis
Arma olim dimissa patrum,flammisque liquescũt
Dona deum.raptum superis Mars efferat aurum.

Nusquam vmbræ veteres. minor Othrys, & ardua sidunt
Taygeta, exuti viderunt aëra montes.
Iam natat omne nemus. caduntur robora classi.
Sylua minor remis. ferrum laxatur ad vsus
Innumeros. quod rostra liget, quod muniat arma.
Belligeros quod frenet equos, quod mille cathenis
Squallentes nectat tunicas, quod sanguine fumet,
Vulneráque alta bibat, quod conspirante veneno
Impellat mortes, tenuantque humentia saxa
Attritu, & nigris addunt mucronibus iras.
Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes,
Aut torrere sudes, galeasque attollere conis.
Hos inter motus pigram gemit ora quietem
Thessalis, & geminis incusat fata querelis.
Quod senior Peleus, nec adhuc maturus Achilles.
[illegible] Pelopis terras. Graiumque exhauserat orbem
Præcipitans in transtra viros insanus, equosque
Bellipotens. feruent portus, & operta carinis
Stagna, suasque hyemes classis promota, suosque
Attollit fluctus, ipsum iam puppibus æquor
Deficit, & totos consumunt carbasa ventos.
Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Rupibus expositis. longique crepidine dorsi
Euboicum scandens Aulis mare. littora multum
Montinagæ dilecta deæ, iuxtáque Caphareus
Latratum pelago tollens caput ille Pelasgas
Vt vidit transnare rates, ter monte, ter vndis,
Intonuit, sæuaque dedit præsagia noctis.
Cœtus ibi armorum, Troiæ fatalis, ibi ingens

Iura

Iuratur bellum. donec Sol annuus omnes
Conficeret metas. tum primum Græcia vires
Contemplata suas. tunc sparsa, ac dissona moles
In corpus vultumque coit, & rege sub vno
Disposita est. Sic torua feras indago latentes
Claudit, & admotis paulatim cassibus arctat,
Illæ ignem, sonitumque pauent, diffusáque linquunt
Auia, miranturque suum decrescere montem,
Inque vicem stupuere greges, socioque timore
Mansuescunt simul hirtus aper, simul vrsa lupusq;
Cogitur, & captos contemnit cerua leones.
Sed quãquam gemino pariter sua bella capessant
Atridæ, famámque auidi virtute paternam
Tydides, Sthenelusque premant. nec cogitet annos
Antilochus, septemque Aiax vmbone coruscet
Armenti greges, atque æquum montibus orbem,
Consilijs, armisque vigil contendat Vlysses:
Omnis in absentem belli manus ardet Achillem.
Nomẽ Achillis amãt, & in Hectora solus Achilles
Poscitur. illum vnum Teucris, Priamoque loquũtur
Fatalem, quis enim Æmonijs sub vallibus alter
Creuerit, effossa reptans niue cuius? ab ortu
Cruda rudimenta, & teneros formauerit annos
Centaurus? patrij propior cui linea cœli?
Quẽue aliũ ad Stygios tulerit secreta per amnes
Nereis? & pulchros ferro perstrinxerit artus
Hac Graiæ castris iterum traduntque cohortes,
Cedit turba ducum, vincique haud mœsta fatetur.
Sic cum palantes Phlegræa in castra coirent

Cæ-

Cælicolæ,iámque Odryſiam Gradiuus in haſtam
Surgeret,& Libycos Tritonia tolleret angues,
Ingentemque manu curuaret Delius arcum,
Stabat anhela metu ſolum Natura Tonantem
Reſpiciens quando ille hyemes,tonitruſque vocaret
Nubibus,igniferam,quæ fulmina poſceret Aetnã.
Atque ibi dum mixta vallati plebe ſuorum
Et maris & belli conſultant tempora reges,
Increpitans magno vatem Calcantha tumultu,
Proteſilaus ait(namque huic bellare cupido
Præcipua,& primæ iam tunc data copia mortis.)
O nimium Phœbi tripodumque oblite tuorum
Threſtoride.quando ora deo poſſeſſa mouebis
Iuſtius? aut quando Parcarum occulta recludes?
Cernis vt ignotum cuncti,ſtupeantque petantque
Aeaciden? ſordet vulgo Calydonius Heros
Et magno genitus Telamone,Aiaxque ſecundus,
Nos quoq; ſed Mauors areptáque Troia probabũt.
Illum neglecti,(pudet heu)ductoribus,omnes
Belligerum ceu numen amant.dic ocyus(aut cur
Serta comis,& mutus honos)quibus abditus oris
Quáue iubes regione peti.nam fama nec antris
Chironis,patria nec degere Peleos aula.
Eia irrumpe moras,& fata latentia laxa;
Laurigeroſque ignes,ſi quando auidiſsimus hauri:
Arma horrenda tibi,ſæuoſque remiſimus enſes.
Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
Sis felix,numeroque ducum præſtantior omni,
Si magnum Danais per te portendis Achillem.

Iamdudum trepido circunfert lumina motu,
Intrantemque deum primo pallore fatetur
Thestorides, mox igne genas, & sanguine torquens
Nec socios, nec castra videt, sed caecus & amans
Nunc superum magnos deprendit in aethere coetus,
Nunc sagax affatur aues, nunc dira sororum
Licia, thuriferas modo consulit anxius aras.
Flammarumque apices rapit, & caligine sacra
Pascitur, exiliunt crines, rigidisque laborat
Vitta comis. nec colla loco, nec in ordine gressus,
Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
Soluit. & oppositum vox eluctata furorem est.
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Foemineis Nerei dolis? huc mitte. quid aufers?
Non patiar, meus iste meus, tu diua profundi:
Et me Phoebus agit. latebris quibus abdere tantas
Euersorem Asiae? video per Cycladas altas
Attonitam, & turpi quaerentem littora furto.
Occidimus, placuit Lycomedis conscia tellus.
O scelus, en fluxae veniunt in pectora vestes.
Scinde puer, scinde & timidae ne crede parenti
Hei mihi raptus abit. quaenam haec procul improba [virgo?
Hic mutante gradu, stetit, amissisq; furoris
Viribus ante ipsas tremefactus corruit aras
Tunc haerentem Ithacum Calydonius occupat Heros:
Nos vocat iste labor, neque enim comes ire recuso, v. tua
**Si te cura* trahit. licet ille sonantibus antris*
Thetyos aduersae, gremioque prematur aquoso
Nereos, inuenies, tu tantum prouidus astu

Ten-

Nunc thyrso parcente ferit, modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenuesque modos, & carmina monstrat
Chironis, ducitque manum, digitosque sonanti
Infringit cithara. nunc occupat ora canentis,
Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
Illa libens discit, quo vertice Pelion, & quis
Aeacides. puerique auditum nomen, & actus
*Assiduè stupet, & præsentem*cãtat Achillem.* v. laudat
Ipsa quoq; & validos proferre modestius artus,
Et tenuere rudes attrito pollice lanas
Demonstrat, reficitque colos, & perdita dura
Pensa manu, vocisque sonum, pondusque tenentis
Quodque fugit comites, nimio quod lumine sese
Figat, & in verbis intempestiuus anhelet,
Miratur, iam iãque dolos aperire parantem,
Virginea leuitate fugit, prohibetque fateri.
Sic sub matre Rhea iuueni, regnator Olympi
Oscula secura dabat insidiosa sorori
Frater adhuc, medij donec reuerentia cessit
Sanguinis, & versos germana expauit amores.
Tandem detecti timidæ Nereidos astus,
Lucus Agenorei sublimis ad Orgia Bacchi
Stabat, & admissum cœlo nemus huius in vmbra
Alternum reuocare piæ trieterica matres
Consuerãt, scissumque pecus, terráque reuulsas
Ferre trabes, gratosque deo præstare furores.
Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
Ductor, inaccessumque viris edicitur antrum.
Nec satis est, stat fine dato metuenda sacerdos.

Ex-

Exploratque aditus, nequis temerator oberret
Agmine fœmineo, tacitus subrisit Achilles.
Illum virgineæ ducentem signa cateruæ,
Magnáque difficili soluentem brachia motu,
Et sexus pariter decet, & mendacia matris)
Mirantur comites. nec iam pulcherrima turba
Deidamia suæ, tantumque admota superbo
Vincitur Aeacide, quantum premit ipsa sorores.
Vt vero à tereti demisit Nebrida collo,
Errantesque sinus edera collegit, & altè
Cinxit purpureis flauentia tempora vittis,
Vibrauitque graui redimitum missile dextra:
Attonito stat turba metu, sacrisque relictis
Illum ambire libet, pronosque attollere vultus
Talis vbi ad Thebas vultumque animũque remisit
Euius, & patrio satiauit pectora luxu:*
Serta comis, mitramque leuat, thyrsumque virentẽ
Armat, & hostiles inuasit fortior Indos.
multo *Scandebat roseo medij fastigia cæli*
Luna iugo. totis vbi Somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem:
Consedere chori, paulumq; exercita pulsu
AEra tacent. tenero cũ solus ab agmine Achilles
Hæc secum. Quonam timidæ commenta parentis
Vsque feres? primumque imbelli carcere perdes
Florem animi? non tela licet Mauortia dextra?
Non trepidas agitare feras? vbi campus & amnes
Aemonij? quarisne meos Sperchie natatus
Promissasq; comas? an desertoris alumni

Nul-

*Nullus honos? stygiasq; procul iã raptus ad *vndas* * vmbras.
Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron?
Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
Nutritósque mihi scandis Patrocle iugales:
Ast ego pampineis diffundere brachia Thyrsis,
Et tenuare colos (pudet heu, tedétque fateri)
Iam scio. quin etiam dilectæ virginis ignem,
Aequæuámque facem captus, noctésque, diésque,
Dissimulas? quonam vsque premes vrentia pectus
*Vulnera? teq; mare (pudet heu) nec amore *probaris?* * vv. probabis.
Sic ait. & densa noctis gauisus in vmbra
Tempestiua suis torpere silentia furtis,
Vi potitur votis, & toto pectore veros
Admouet amplexus. risit chorus omnis ab alto
Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.
Illa quidem clamore nemus, montémque repleuit,
Sed Bacchi comites discussa nube soporis
Signa choris indicta putant. fragor vndique notus
Tollitur. & thyrsos iterum vibrabat Achilles.
Ante tamen dubiam verbis solatur amicis.
Ille ego (quid trepidas) genuit quem cœrula mater
Peliacis syluis, niuibúsque immisit alendum
Thessalicis. neque ego hos cultus, aut fœda subissem
Tegmina, ni primo te visa in litore. cessi
Te propter. tibi pensa manu, tibi mollia gesto
Tympana. quid defles magno nurus addita ponto?
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante igni, ferróque excisa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas

Mœnia, quàm sæuo mea tu connubia perdas
Funere, non adeo parebimus omnia matri.
Vade, sed arreptum taceas, celésque pudorem,
Obstupuit tantis regina exterrita monstris.
Quanquam olim suspecta fides, & cominus ipsum
Horruit, & multum facies mutata fatentis.
Quid faciat? casus ne suos ferat ipsa parenti?
Séque simul, iuuenémque premat, fortaßis acerbas
Hausurum pœnas? & adhuc in corde manebat
Ille diu deceptus amor. silet ægra, premitq́;
Iam commune nefas. vnam placet addere furtis
Altricem sociam precibus quæ victa duorum
Annuit, illa astu tacito raptúmque pudorem,
Surgentémq; vterum, atq; ægros in pondere menses
Occuluit, plenis donec stata tempora metis
Attulit & partus index Lucina resoluit.

P. STATII PAPINII

ACHILLEI. LIB. II.

IAmque per Aegæos ibat Laertia fluctus
Puppis, & innumeræ mutabant Cycladas auræ.
Iam Paros, Olearósque latent. iam raditur alta
Lemnos, & à tergo decrescit Bacchica Naxos.
Ante oculos crescente Samo, iam Delos opacat
vv. vbi *Aequor. * ibi celsa libant carchesia puppe,*
ιcelsa. *Responsiq; fidem, & verum Calchanta precantur.*
Audijt Arcitenens, Zephyrumq́; è vertice Cynthi
Impu

Impulit, & dubiis pleno dedit omina velo.
It pelago secura ratis. quippe alta Tonantis
Iussa, Thetin certas fatorum euertere leges,
Arcebant ægram lachrymis, ac multa gementem?
Quod non erueret pontum, ventisq; fretisque
Omnibus, inuisum iam tunc sequeretur Vlyssem.
Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis: cùm se scopulosa leuauit
Scyros, in hanc totos emisit puppe rudentes
Dux Laertiades, sociósque resumere pontum
Imperat, & remis Zephyros supplere cadentes.
Accedunt iussi. magis indubitata, magisq;
Scyros erat. placidiq; super Tritonia custos
Littoris. Egressi numen venerantur amicæ
Aetholúsque, Ithacúsque, deæ. tum prouidus heros
Hospita ne subito terrerent mœnia cœtu,
Puppe iubet remanere suos: ipse ardua fido
Cum Diomede petit. sed iam præuenerat arcis
Littoreæ seruator Abas, ignotáque regi
Ediderat (sed Graia tamen) succedere terris
Carbasa. procedunt, gemini ceu fœdere iuncto
Hyberna sub nocte lupi, licet & sua pulset
Natorúmque fames, penitus rabiémque minásque
Dissimulant, humilésque meant, ne nuntiet hostes
Cura canũ, & trepidos moneat vigilare magistros:
Sic segnes Heroës eunt, campúmque patentem
Qui medius portum, celsamq; interiacet vrbem,
Alterno sermone serunt. prior occupat acer

Tydides. Qua nunc verum ratione paramus
Scrutari? namque ambiguo sub pectore quiddam
Verso, quid imbelles thyrsos mercatus, & æra,
Vrbibus in mediis, Bacchæáque terga, mitrásque
Huc tuleris? varióque aspersas Nebridas auro?
Hísne grauem Phrygibus, Priamoq; armamus A-
Illi subridens Ithacus paulum ore remisso, (chillē?
Hæc tibi, virginea modò si Lycomedis in aula
Fraude latens, vltrò confessum in prælia ducent
Peliden, tu cuncta citus de puppe memento
Ferre, vbi tempus erit, clypeumq; iis iungere donis,
Qui pulcher signis, auróque asperrimus ardet.
* Hæc sat erunt: tecum lituo bonus adsit Agyrtes,
* vv. hoc sat erit — Occultámque tubam tacitos apportet in vsus.
Dixerat, atque ipso portarum in limine, regem
* profatur — Cernit, & ostensa pacem * præfatur oliua.
Magna (reor) pridem vestras peruenit ad aures
Fama trucis belli regum placidissime, quod nunc
Europámque, Asiámque quatit, si nomina quæras
Huc prælata ducum, fidit quibus vltor Atrides.
Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creauit
* vv dicor — Magnanimus Tydeus, Ithacis ego * ductor Vlysses.
Causa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri
Cum Graius, notáque fide celeberrimus vnus?)
Explorare aditus, inuisáque litora Troiæ,
Quid dare parent. medio sermone intercipit ille.
Annuerit Fortuna precor, dextríque secundent
Ista dei. nunc hospitio me, tecta, piúmque
Illustrate larem simul intra limina ducit.

Nec

Nec mora, iam mensas famularis turba toróſque
Instruit. interea viſu perluſtrat Vlyſſes,
Scrutatúrque domum ſi qua veſtigia magnæ
Virginis, aut dubia facies ſuſpecta figura.
Porticibúſque vagis errat, totóſque penates
Ceu miretur, adit. velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens multo legit arua Moloſſo
Venator, videat donec ſub frondibus hoſtem
Porrectum ſomno, poſitóſque in ceſpite dentes.
Rumor in arcana iamdudum perſtrepit aula
Virginibus quà fida domus, veniſſe Pelaſgos
Ductores. Graiámque ratem, ſocióſque receptos,
Iure pauent aliæ, ſed vix noua gaudia celat
Pelides, auidúſque nouos Heroas, & arma
Vel talis vidiſſe cupit iámque atria feruent
Regali ſtrepitu, & picto diſcumbitur oſtro.
Tum pater ire iubet natas, comitéſque pudicas
Natarum. ſubeunt quales Mæotide ripa
Cùm Scythicas rapuere domos, & capta Getarum
Mœnia ſuppoſitis epulantur Amazones armis.
Tum verò intentus vultus, ac pectora Vlyſſes
Prælibat viſu. ſed nox, illataq; fallunt
Lumina, & extemplo latuit menſura iacentis.
Et tamen erectúmque genas, oculiſq; vagantem,
Nulláque virginei ſeruantem ſigna pudoris,
Defigit, comitiq; obliquo lumine monſtrat.
Quod niſi præcipitem blando complexa moneret
Deidamia ſinu, nudatáque pectora ſemper,
Excertáſque manus, humeróſque in veſte teneret.

Et prodire toris,& poscere vina vetaret
Sæpiùs,& fronti crinale reponeret aurum,
Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles,
Vt placata fames epulis bis térque repostis,
Rex prior alloquitur.paterísque inuitat Achiuos.
Inuideo vestris(fateor)decora inclyta gentis
Argolicæ:cœptis vtinam mihi fortior ætas,
Quæq; fuit Dolopas cùm Scyria littora adortos,
Perdomui,fregíque vadis.quæ signa triumphi
Vidistis celsas murorum in fronte carinas.
Saltem si soboles aptam quam mittere bello
Possem,plena forent mihi gaudia. namq; iuuarem.
Nunc ipsi virésque meas,& cara videtis
Pignora.quando nouos dabit hæc mihi turba nepo-
Dixerat, & solers arrepto tempore Vlysses, (tes?
Haud spernenda cupis.quis enim non visere gentes
Innumeras,varióśque duces,atque agmina regum,
Ardeat?omne simul robúrque decúsque potentis
Europæ,* meritos vltrò iurauit in enses.
vv.iuntos. Rura,vrbésque vacant.montes spoliauimus altos.
Omne fretum longa velorum obtexitur vmbra.
Arma patres tradunt,ruit irreuocata iuuentus.
Non aliàs vnquam tantæ data copia famæ
vv.meore. Fortibus,haud campo * maiore exercita Virtus.
Aspicit intentum vigilíque hæc aure trahentem
Cùm paueant aliæ,demissáque lumina flectant.
Atque iterat.Quisquis proauis & gente superbus,
Quisquis equo iaculóque potens, qui præualet arcu,
Omnis honos illic.illic ingentia certant

Nomi

Nomina. vix timidæ matres, vix agmina cessant
Virginea. hic multùm steriles damnatus in annos,
Inuisusq; deis, si quem hæc noua gloria segnem
Præterit. exisset stratis, nisi prouida signo
Deidamia dato, cunctas hortata sorores
Liquisset mensas, ipsum complexa. sed hæret
Respiciens Ithacum, cætúque nouissimus exit.
Ille quidem incepto paulùm sermone remisit.
Pauca tamen iungens. At tu tranquillus in alta
Pace mane, carísque para connubia natis.
Quas tibi sydereis diuarum vultibus æquas
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit?
His decor est formæ, species permixta virili.
Occurrit genitor. quid si Bacchæa ferentes
Orgia, Palladias aut circùm videris aras?
Et dabimus, si fortè nouus cunctabitur auster.
*Excipiunt * cupidi, & tacitis spes addita votis.* *vt auid
Cætera depositis Lycomedis regia curis
*Tranquilla sub * pace silet. sed longa sagaci* * vv nocl
Nox Ithaco, lucémque cupit, somnóque grauatur.
Vix dum exorta dies, & iam comitatus Agyrtæ
Tydides aderat, prædictáque dona ferebat.
Nec minus egressæ thalamis Scyriades ibant
Ostentare choros, promissáque sacra verendis
Hospitibus. nitet ante alias regina, comésque
Pelides. Qualis Siculæ sub rupibus Aetnæ
Naides Aetnæas inter Diana, feróxque
Pallas, & Elysij lucebat sponsa tyranni.
Iámque mouent gressus. thyasis Ismenia buxus

Signa dedit, quater ara Rhea, quater Euia pulsat
Terga manu, variósque quater legere recursus.
Tunc thyrsos pariterque leuant, pariterq; reponũt,
*Multiplicántq; * gradũ modò quo Curetes in actu*
Quoque pij Samothraces eunt, nunc obuia versa
Pectine Amazonio, modò quo citat orbe Lacænas
Delia, plaudentésque suis intorquet Amyclis.
Tunc quoq; præcipuè iam iã manifestus Achilles,
Nec seruare vices, nec iungere brachia curat.
Tunc molles gressus, tunc asperantur amictus
Plus solito, rumpitque choros, & plurima turbat.
Sic indignantem thyrsos, acceptáque matris
Tympana, iam tristes spectabant Penthea Thebæ.
Soluuntur laudata cohors, repetúntque paterna
Limina. vbi in media iamdudum sedibus aula,
Munera virgineos visus tractura locarat
Tydides: signum hospitij, pretiúmque labori.
Hortaturq; legant, nec Rex placidissimus arcet.
Heu simplex, nimiumq; rudis, qui calida dona,
Graiorúmque dolos, variúmque ignorat Vlyssem!
Hinc aliæ, quas sexus iners naturáque ducit
Aut teretes thyrsos, aut respondentia tentant
Tympana, gemmatis aut cingunt tempora vittis.
Arma vident, magnóque putant donata parenti.
At ferus Æacides radiantem vt comminus orbẽ
Cœlatum pugnis sæuis, & fortè rubentem
Bellorum maculis, accliuem & conspicit hastam,
Infremuit, torsitq; genas, & fronte relicta
Surrexere comæ, nusquam mandata parentis,

* v. gravius.

K K   *Nus*

Nusquã occultus amor, totóq; in pectore Troia est.
Vt leo, materno cùm raptus ab vbere mores
Accepit, pectique iubas, hominémque vereri
Edidicit, nullásque ruit nisi iussus in iras:
Si semel aduerso radiauit lumine ferrum.
It iurata fides, domitorque inimicus, in illum
Prima fames, timidóque pudet seruire magistro.
Vt verò accessit propiùs, luxq; æmula vultum
Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
Horruit, erubuítque simul. Tunc acer Vlysses
Admotus lateri summissa voce, quid hæres?
Scimus ait, tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cœli pelagíque nepos, te Dorica classis,
Te tua suspensis expectat Græcia signis,
Ipsáque iam dubijs nutant tibi Pergamo muris.
Eia age rumpe moras sine perfida palleat Ida,
Et iuuet hæc audire patrem, pudeátque dolosam
Sic pro te timuisse Thetin. iam pectus amictu
Laxabat. cum grande tuba (sic iussus Agyrtes)
Insonuit: fugiunt disiectis vndique donis,
Implorántque patrem, commotáq; prælia credunt.
Illius intactæ ceciderunt pectore vestes.
Iam clypeus, breuiórque manu consumitur hasta,
Mira fides, Ithacúmque humeris excedere visus,
Aetolúmque ducem. tantùm subita arma, calórq;
Martius, horrenda confundit luce penates.
Immanísque gradu, ceu protinus Hectora poscens
Stat medius trepidante domo. Peleia virgo
Quæritur. ast alia plangebat parte retectos

Deidamia dolos. cuius cùm grandia primùm
Lamenta, & notas accepit pectore voces,
Hæsit, & occulto virtus infracta calore est.
Dimittit clypeum, regísque ad lumina versus,
Attonitum fatis, inopináque monstra pauentem,
Sicut erat medijs Lycomedem affatur in armis.
Me tibi care pater (dubium dimitte timorem)
Me Thetis alma dedit, te pridem tanta manebat
Gloria, quæsitum Danais tu mittis Achillem.
Gratior & magno (si fas dixisse) parente,
Et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
Huc aduerte libens, atque has bonus accipe voces.
Te Peleus nato socerum, & Thetis hospita iungũt,
Allegántque suos vtroque à sanguine diuos.
Vnam virgineo natarum ex agmine poscunt.
Dásne? an nos humiles tibi, degeneresq; videmur?
Num renuis, iunge ergo manus, & concipe fœdus,
Atque ignosce tuis. tacito nam cognita furto
Deidamia mihi. quis enim his obstare lacertis,
Quæ potuit nostras possessa euadere flammas?
Me luere ista iube. pono arma, & reddo Pelasgis.
Et maneo. quid triste fremis? quid lumina mutas?
Iam socer es. natum ante pedes proiecit, & addit
Iámque auus. immitis quoties tractabitur ensis,
Turba sumus. Tunc & Danai, per sacra, fidemq;
Hospitij, blandúsque precum compellat Vlysses.
Ille, & si caræ comperta iniuria natæ,
Et Thetidis mandata mouent, prodíque veretur
Depositum tam grande deæ, tamen obuius ire

Tot

Tot metuit fatis, Argiuáque bella morari.
Fac velit: ipsam illic matrem spreuisset Achilles.
Nec tamen abnueret genero se iungere tali.
Vincitur: Arcanis effert pudibunda tenebris
Deidamia gradum. veniam nec protinus amens
Credit, & opposito genitorem placat Achille.
Mittitur Aemoniam, magni qui Pelea facti
Impleat, & classem, comitésque in prælia poscat.
Nec non & geminas regnatur Scyrius Alnos
Deducit genero, virésque excusat Achiuis.
Tunc epulis consumpta dies, tandémque receptum
Fœdus, & intrepidos nox conscia iungit amantes.
Illius ante oculos noua bella, & Xanthus, & Ida,
Argolicæq; rates. atque hæc iam cogitat vndas,
Aurorámque timet. cara ceruice mariti
Fusa noui, lachrymas iam soluit, & occupat artus.
Aspiciámne iterum, méque hoc in pectore ponam
Aeacide? rursúsq; tuos dignabere partus?
An tumidus, Teucrósque lares, & capta reportans
Pergama, virgineæ nolis meminisse latebræ?
Quid precer? heu timeámne priùs? quídve anxia mandem
Cui vix flere vacat? modò te nox vna dedítque,
Inuidítque mihi. thalamis hæc tempora nostris?
Hícne est liber Hymen? ô dulcia furta, dolíque,
O timor. eripitur miseræ promissus Achilles.
I, (neque enim tantos ausim reuocare paratus)
I, cautus, nec vana Thetim timuisse memento.
I, felix, nostérque redi nimis improba posco.

Iam

Iam te ſpectabunt lachrymis,planctúque decoræ
Troades optabuntque tuis dare colla lacertis,
Et patriam penſare toris,aut ipſa placebit
Tyndaris, inceſta nimium laudata rapina.
Aſt ego vel primæ pueriles fabula culpæ
Narrabor famulis,aut diſsimulata latebo.
Quin age duc comitem,cur nō ego Martia tecum
Signa feram? tu penſa manu, Bacchaáque mecum
Sacra,quod infelix non credet Troia,tuliſti.
Attamen hunc quem mæſta mihi ſolatia linquis,
Hunc ſub corde tene.ſaltem concede precanti
Hoc ſolum,pariat ne quid tibi barbara coniux,
Ne qua det indignos Thetidi captiua nepotes.
Talia dicentem non ipſe immotus Achilles
Solatur,iurátque fidem,iuratáque fletu
Spondet, & ingentes famulas,captumq; reuerſus
Ilion,& Phrygiæ promittit munera gazæ.
Irrita ventoſæ rapiebant verba procellæ.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies,genitórque coruſcæ
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto,
Et iam punicea nudatum pectora palla,
Iſignémque ipſis,quæ prima inuaſerat armis
Aeaciden (quippe aura vocat, cognatáque ſuadēt
Aequora)proſpectant cuncti,iuuenemq;,ducemq;
Nil auſi meminiſſe,pauent.ſic omnia viſu
Mutatus rediit,ceu nunquam Scyria paſſus
Littora Peliaco raptus deſcendat ab antro.

Tunc

Tunc ex more deu(ita námq; monebat Vlysses)
Æquore s. matrique liceat. fluctúque sub ipso.
Cæruleum Regem tauro veneratur, auumq;
Nerea, vittata genitrix placata iuuenca est.
Hic spumante salo iaciens tumida exta profatur.
Paruimus genitrix, quãquã haud tolerãda iubebas.
Paruimus nimiũ, bella ad Troiana ratesq;
Argolica quæsitus eo. sic orsus, & alto
Insiluit penitúsque noto stridente propinquis
Arripitur terris, & iam ardua crescere nubes
Incipit, & Scyros longè decrescere ponto.
Turre procul summa, lachrymis comitata sororum,
Confessumq; tenens, & habentem nomina Pyrrhũ
Pendebat coniux: oculisq; in carbasa fixis
Ibat, & ipsa fretum, & puppem iã sola videbat.
Ille quoque obliquos dilectã ad mœnia vultus
Declinat, viduámq; domum, gemitusque relictæ
Cogitat. occultus sub corde renascitur ardor,
Dátque locum virtus. sensit Laertius heros
Mœrentem, & placidis aggressus flectere dictis,
Téne (inquit magnæ vastator debite Troiæ,
Quem Danaũ classes, quem diuũ oracula poscunt,
Erectúmque manet reserato limine bellum,
Callida fœmineo genitrix velauit amictu?
Commisitq; vllis tam grandia furta latebris?
Sperauitq; fidem? nimis ô suspensa, nimisque
Mater, an hæc virtus tacita torperet in vmbra?
Quæ vix audito litui clangore refugit
Et Thetin, & comites, & quos suppresserat ignes.

Nec

Nec noſtrũ eſt quod in arma venis. ſequeriſq; pre-
Veniſſes vltrò quem talibus occupat Heros (cãtes,
AEacides.longum eſt reſides exponere cauſas,
Maternúmque nefas,hoc excuſabitur enſe
Scyros,& indecores fatorum crimina cultus.
Tu potiùs dum lene fretum,Zephyriſq; feruntur
Carbaſa,quæ Danais tanti primordia belli,
Ede licet iuſtas hinc ſumere protinus iras.
Hic Ithacus paulum repetito longius orſu
Fertur in Hectorea(ſi talia credimus)ora
Electus,formæ certamina ſoluere paſtor
Sollicitas tenuiſſe deas,nec torua Mineruæ
Ora,nec etherei germanam regis,amico
Luminè,ſed ſolam nimium vidiſſe Dionen.
Atquè adeò lis iſta tuis exorta ſub antris
Concilio ſuperum,dum Pelea dulce maritat
Pelion, & noſtris iam tunc promiteris armis.
Ira quatit victas,petit exitialia iudex
Præmia.raptori faciles monſtrãtur Amyclæ.
Ille Phryges lucos,matris penetralia cædit
Turrigeræ, vetitáſque ſolo procumbere pinus
Præcipitat,terraſq; freto delatus Achæas
Hoſpitis Atridæ(pudet heu,miſerétque potentis
Europæ) ſpoliat thalamos,Helenaq; ſuperbus
Nauigat,& captos ad Pergama deuehit Argos
Inde dato paſſim varias rumore per vrbes,
Vndique in exitio ſibi quiſque,& ſponte coïmus
Vltores.quis enim genialia fœdera rumpi
Cœpta dolis facilíque trahi connubia raptu,

Ceu pecus, armentúmque, aut viles meßis aceruos
Perferat? hac etiam fortes iactura moueret.
Non tulit insidias diuum imperiosus Agenor,
Mugitúsque sacros, & magno numine vectam
Quæsiit Europen, aspernatúsque Tonantem est
Vignereum. Captam & Scythico de littore prolem
Non tulit Aeetes, ferróque & classe secutus
Semideos reges, & ituram in sydera puppem.
Nos Phrygia semiuirum, portus, & littora circum
Argolica incesta volitantem puppe feremus?
Vsque adeò nusquam arma & equi, fretáque inuia
Quid si nūc aliquis patriis rapturus ab oris [Grais?
Deidamian eat, patriáque à sede reuellat
Attonitam, & magni clamantē nomen Achillis?
Illius ad capulum rediit manus, & simul ingens
Impulit ora rubor. tacuit contentus Vlisses,
Excipit Oenides, quin ô digniβima cœli
Progenies, ritusq; tuos, elementaq; primæ
Indolis, & valida mox accedente iuuenta
Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron,
Virtutisque aditus, quas membra augere per artes,
Quas animum, sociis multumq; fauentibus ede.
Sit pretium longas penitus quæsisse per vndas
Scyron, & his armis primùm intendisse lacertos.
Quem pigeat sua facta loqui? tunc ille modestè
Inchoat, ambiguus paulum, propiórque coacto.
Dicor, & inteneris, & adhuc crescentibus annis,
Thessalus vt rigido senior me monte recepit
Non vllas ex more dapes habuisse, nec vllis

Vberi

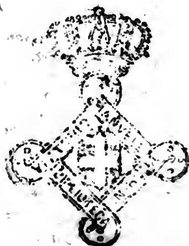
Vberibus satiasse famem, sed spissa leonum
Viscera, semianimésque libens traxisse medullas.
Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
Sic dabat ille pater. mox ille per auia secum
Lustra gradu maiore trahens, visisq; docebat
Arridere feris. nec fracta ruentibus vndis
Saxa, nec ad vasta trepidare silentia syluæ.
Iam tunc hasta manu, iam tunc ceruice pharetra,
Et ferri properatus amor, durataque multo
Sole, geluq; cutis. tenero non fluxa cubili
Membra, sed ingenti saxum commune magistro.
Vix mihi bissenos annorum torserat orbes
Vita rudis, volucres cum iam prauertere ceruos,
Et Lapithas cogebat equos. præmissáque cursu
Tela sequi. sæpe ipse gradu me præpete Chirō,
Dum velox ætas, campis admissus agebat
Omnibus, exhaustúmque vago per gramina passu
Laudabat gaudens, méque in sua colla leuabat,
Sæpe etiam primo fluuij torpore iubebat.
Ire super, glaciémque leui non frangere planta
Hoc puerile decus quid nunc tibi prælia dicam
Syluarum? & vacuos sæuo iam murmure saltus?
Nunquam ille imbelles Ossæa per auia Lynces
Sectari, aut timidos passus me cuspide Damas
Sternere, sed tristes turbare cubilibus Vrsas,
Fulmineósque Sues, & sicubi maxima Tigris,
* vv. deducta *Aut * subducta iugis fœtæ spelunca Leænæ.*
Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro,
Si sparsus magno remeassem sanguine, nec me

Ante:

Ante nisi inspectus admisit ad oscula telis.
Iámque & ad ensiferos vicina pube tumultus
Aptabar. nec me vlla feri Mauortis imago
Præteriit. didici quo Pæones arma rotatu.
Quo Magetæ sua gesa citent, quo turbine cæstum
Sauromates, falcémque Getes, arcúmque Gelonus
Tenderet, & flexæ balearicus author habenæ,
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu,
Inclusum quoties distringeret aëra gyro.
Vix memorem cunctos (& si modo gessimus actus)
*Nunc docet ingenti saltu * me iungere fossas,* * coniũgere.
Nunc caput aerii scandentem pondere montis
Quo fugitur per plana gradu. simulachraq; pugnæ
Excipere immissos curuato vmbone molares.
Ardentésque intrare casas, peditémque volantes
Sistere quadriiugos, memini, rapidissimus ibat
Imbribus assiduis pastus, niuibusque solutis
Sperchios: vulsásque trabes, & saxa ferebat
Cùm me ille immissum, quà sæuior impetus vndæ,
Stare iubet contra, tumidósque repellere fluctus.
Quos vix ipse gradu toties obstante tulisset.
Stabã equidem, nec me referebat concitus amnis,
Et lata caligo viæ. ferus ille minari
Desuper incumbens, verbisque vrgere pudorem.
Nec nisi iussus abii. sic me sublimis agebat
Gloria, nec duri tanto sub teste labores.
Iam procul Oebalios in nubila condere discos
Et liquidam nudare Palen, & spargere cæstus
Ludus erat, requiésque mihi. nec maior in istis.

Sudor Apollineo quàm fila sonantia plectro
Cùm quaterem, priscósque virûm mirarer honores.
Quin etiam succos, atque auxilantia morbis
Gramina, quo nimius staret medicamine sanguis,
Quid faciat somnos, quid hiãtia vulnera claudat,
Quæ ferro cohibenda lues, quæ cederet herbis
Edocuit, monitúsque sacræ sub pectore fixit
Iustitiæ, qua Peliacis dare iura verenda
Gentibus, atque suos solitus placare bimembres.*
vv. bi- rmes *Hactenus annorum comites elementa meorum*
Et memini, & meminisse iuuat. scit cætera Mater.

FINIS.

IOH. BERNARTI

AD P. STATI PAPINI THEBAIDOS ET ACHILLEIDOS SCHOLIA.

AD SYLVARVM LIBROS NOTAE.

In quibus & aliorum Scriptorum varij loci illustrantur, & explicantur.

LVGDVNI,
APVD IO. PILLEHOTTE,
sub signo nominis IESV,

M. DCVIII.

AD LECTOREM.

P. STATIVM PAPINIVM volẽter accipe mi Lector, vtilẽ (Deus bone) magnúmque Poetã & quẽ nõ solũ in manibus iuuẽtutis esse expediat, sed etiam eorũ, quibus in literaria nostra Republica ius spectandi in Quatuordecim, imò in ipsa Orchestra. Parùm is vulgo notus, scio, sed dignissimus notitia. neglectus hactenus nostris Aristarchis iacuit. non Scholiis, nõ Notis, adeò non Commentario illustratus. miror, imò indignor, etiam nullo id Papinij meritò euenisse fidenter ego præstò. Adeste vos Critici, & oppressum per iniuriam, certè pressum, alleuate virilem & grauem Poetam. quacunque incideritis, vestigium ponetis vel in flore qui delectat, vel in sententia quæ informat. nusquam non electa verba, casta latinitas, hilaris color, agentes figuræ, sensus acres, similitudinũ vitalis succus, vis alta, indoles rara, mira maiestas. Deniq; (vt verbo dicam) quẽadmodum Phrigiones è varij coloris filo vnũ aliquod aulæũ texunt, sic ex mille venerũ,

mille leporum flosculis, amœnissimi poëseos huius constat hortus, opulentissimis metallis æquandus: quorum in alto latet vena magis magisque responsura fodienti. habeo ego & pono fidenter inter prima Romana scripta. nec deterret quod nō nemo è Musico nostro cœtu dicam Papinio scribat, & tumoris caussam dicere eum velit. Quid mirum? scitum est illud vetus, *Ne Iouem quidem placere omnibus.* Quis Marcus Tullius? cum nomē posui, nunquid satis est? attamen eloquentiæ hic fons, Quintiliano teste, Censores habuit quibus inflatus & tumidus, nec satis pressus & parum antiquus videretur. quinimo à Caluo & Bruto priscis oratoribus malè audiuit, ab illo, tāquam solutus & eneruis, ab isto tanquam fractus atque elumbis. Quid post Musas natas venustius Plauto? nunquid illi in sermonibus palmam tribuit ipse Varro? nec desunt ideo quibus sordet, allium & hircum olet. Isti de Papinio nostro ita? at in diuersam eunt sententiā legitimi multi Senatores & quidem Consulares. Dic tu optime doctissiméque virorum Iuste Lipsi, quod felix & faustum Reip. literariæ sit, de P. Statio Papinio quid videtur? *In Statium aliquid meditari te sundet mihi noster Modius. vix persuadet. cur enim celei? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quadam*

ad

n dialogo e Ora. Ta ito vulgo ascripto

ps. epi. nt. 1. ist. 13. Lernu.

ad sublimem illum & celsum Poetam(ita censeo & appello, non herculè tumidum) & libri apud nos veteres qui te iuuent. Dic tu magne Scaliger, bellissime flos tui æui. *Graculi quidam Statium tanquam tumidum damnarunt, sanè quem tumorem dicant nescio, nam neque metaphoris fere is vtitur è Pindaro, quem illi gentilem suum non audent iudicare, & sonum si spectes in carmine, id verò tumidum non est, alioqui tumidus etiam fuerit Maro, Sed neque viuidam orationem tumidam voces, hoc enim de Salustio dixeris.* inibi paulo postea. *Caterum maximus ille vt dicebamus Poeta, cuius nomen haud quaquam tam friuolis recessibus obscurari decuit, multis profectò locis, nulli Poetarum secundus neque vllus veterum aut recentiorum propius ad Virgilianam maiestatem accedere valuit.* Adiungamus his sæculi huius magnis Laticlauiis duos, & equidem probissimos ex prisco æuo. Dic tu eximie Satyrarum scriptor: Iul. Scal. Arte Po. Iuuenal

Curritur ad vocem iucundam, & carmen amica
Thebaidos, lætam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur.

Dic tu eruditissiime Sidoni: *Si quis autem carmen prolixius eatenus duxerit esse culpandum, quod epigrammatis excesserit paucitatem, istum*

liquido patet, neque Balneas Hetrusci, neque Herculem Surrentinum, neque cunas Flauij Sabini, neq; omnino quicquam ex Papinij nostri Syluulis lectitasse. quas omnes descriptiones VIR ILLE PRAEIVDICATISSIMVS, *non distichorum aut tetrastichorum stringit angustiis, sed potius vt Lyricus Flaccus in artis Poeticæ volumine præcepit, multis eundemque purpureis locorum communium flosculis, primas sæpe inchoatas materias decenter extendit.* Plures non aduoco. tu beneuole Lector adsis, & si adspectu forte Papinius non blandiatur, inspectus (affirmatè hoc dico) placebit. Age igitur, & quod gladiatoribus olim imperari solet, *Repete.* facies cum fructu. Enimuero vt Pyrites gemma vim igneam non prodit nisi atteras, ita venus, vis, nitor Statij, propius apparebit ruminanti. Iam in Scholiis quid præstare voluerim, quibus auxiliis quoque potuerim cognosce. Aeuo auorum Barbaries vixit nostro nata Typographia. illa corruptrix librorum, atque artium meritò audit. Hæc, ita propagatrix, vt ministrorum imperitia, calida excudentium festinatione, turbari sæpissimè, imò obstrui, purissimos illos veterum fontes docti omnes ingemiscant, & ni retarent & perpurgarent quidam ex iis, eos diligenti opera, ausim ego sacramento quinquagenario contendere, si quis è veteribus illis Patribus con-

conſcriptis prodeat, vix verſum vnum è denis agnoſcat. fidem vel vnus fecerit elegantiſſimus noſter Papinius, qui in vulgus eo vſque deformatus circumfertur, vt plus vulnerum vnus ex eo liber, quam Scœuæ apud Cæſarem clypeus, tela præferret. plures ſordes contraxerit, quam ſi ætatem in Camarina palude iacuiſſet. vulnera hæc, omnibus artis ingeniique aſcitis ſubſidiis, ſanare, maculas iudicij (vt ſic loquar) ſpongia eluere, princeps mihi cura. modeſtè tamen, vt decet hanc ætatem. In contextu ipſo nihil mutaui, niſi vbi vulgata penè exſenſa, noſtram lectionem libri veteres conſenſu adſtrueret, lex verſus, aut ſtructura orationis liquidæ veritatis oſtenderent. minutula quædam, in queis etſi vix vlla diſcrepantia ſæpè à ſenſu vulgato, euphonia tamen, interdum & occulta quædam energia, ad oram libri reieci. reliquas variantes lectiones, ſicubi maioris momenti, vna cum meis coniecturis, partim vt exiſtimo, veras partim veritatem proximas, inter Scholia repoſui. vnicè ſtudens ne quid calidè affirmarem. maluique interdum ambigua quædam vlcera relinquere, quam (quod multi hodie) ingerere nouum vulnus, contentus indicaſſe, & litem ad tribunal detuliſſe. decidet eam ſpero aliquando ex Criticorum Senatu, magnus aliquis prætor. Hi-

ſtoriæ,moribus,perſonis, dictionibus facem interpretationis ita prætuli, vt tamen commentatoris vicem non ſubirem,ſed Scholiaſtæ.Poetis omnibus, decantatas fabulas explicare,eo denique deflectere, *Qua facit aßiduo tramite vulgus iter*, fanaticorum duxi, & eorũ qui exierunt de poteſtate ambitum quoque illum Ciceronianæ dictionis,non adhibuiſſe me,haud excuſo.ſanare volui,non ornare.vſum quæſiui,non pompam. & præter decorum duxi,minutulis his notis,induere oratoriam veſtem. Si breuitate placui, & ſimplici munditia,non oneroſa,ſcopum tetigi ad quẽ collineabam. Morbi qui plerumque Correctores hodie vexat,vt ſic ſuas teneantur partes,vt alienas oppugnent, ac laudis occaſionem de aliorum erratis petant, ne veſtigium quidem notabis.nihil odio dedimus, nihil ſtomacho ad probandum (ſi liceret) quam improbandum proniores. At Philoſophum interdum egi,& cenſorem morum.iam enim is ſermo auribus meis inerrat.vtinam verum dicerent!nam hoc volui.nec philologa modo promulcide, conuiuas meos excipere, ſed firmiore etiam Philoſophię dape,non amœniore ſolum doctrina allicere, ſed acri quodam ſermonum ſale, ſordes abſtergere animorum,mihi inter metas,cui bono, id non bonum?modus tantum ſeruetur.quem ſecu-

tum

eum me scio, assecutum spero. Hic trames quem calcaui,fulcrum quo superaui cliuos, libri veteres, quos studiose conquisitos varios cum cura ipse vidi,duos signatè verè veteres. Elegantissimi Lipsij vnus erat,qui admirabile dictu quas notas,sinceri codicis sępe prætulerit.alter in Louaniensi hoc Athæneo Buslidiani collegij Trilinguis, optimæ itidem notæ.Laudo etiam interdum codices duos vetustissimos bibliothecæ S. Laurentij Leodiensis:& vnum nihilo deteriorem,optimi Belgarum Caroli Langij.sed, vt vnicuique suum tribuam,eiusdem Langij industria.is enim tres illos codices, studiosè composuerat,& suaptè manu variantem lectionem adnotarat libro, quem communicauit mihi Antuerpiensium Antistes,clarissimus Torrentius.sicubi discreparent,in Scholiis signatè expressi ad marginem libri, initiali littera, discriminaui. excusos quinque composui apud Aldum duos,anno ∞ IↃ. II ∞ IↃ.XIX.alios Parisiis,Lugduni,Basilęæ.accessit his editio Veneta vetus,anni∞ CCCC. XC.quã suo merito,(bonitate enim cum MSS. certabat) indigitaui.*Editionem principem*. Locum manifestariè mendosum sicubi non libri scripti solum,sed ex editis vnus aut alter argueret, medicinam indicaret, admisi: etiam nulla in Scholiis facta mentione.

L.Lips. codex.
B.Busli
C.Caroli Langii. La.
S.Laurentii
V.veteres consensu

Non-

Nonnulli in Critico isto grege aliter scio, at ego non M s s. modo, sed & excusorum variantes lectiones congerere, vastum duco, imò vanum & ridiculum laborem. Curæ fuit vt à mendis purus prodiret Statius, sed nouiter prodiret, bene quid hactenus excusum? maneat. At editionem principem interdum aduocaui. ita est. sed vice libri scripti. ante centum annos excusa, spisso & raro hodie inuenitur. Quod superest, te beneuole Lector cogitare velim, corrigendi Papinij præcedente, quem subsequerer nullo, ingressum me viam: quo æquior sis industriæ meæ, neque tam reprehensione sicubi defecero, quam vbi perduxero, laude dignum iudices. eò vsque certè sustineas nigrum calculum, donec à Scholis diuerteris ad Statium ipsum, & cum eius lectione correctiones nostras composueris. Denique adolescentię nostræ memor haud graue sit vti Lesbia norma & vt illa flectitur ad structuram, sic iudicium tuum accommoda huic tyroni. Caprificum aiunt cum maturas ipsa ficus non gignat, secta tamen quædam producere, quæ aliarum arborum ficus maturent scalpendo: sic ego ex plebe literatorum hac mea audacia spero, effecero vt aliquis tandem ex Patriciis sero admoueat manû optimo huic scriptori Interim ex laborum meorum segete hanc

salt

ſakē faciam meſſem, quod audacter Lucretio potero ſuccinere:

Auia pieridum per agro loca, nullius ante
Trita ſolo, iuuat integros accedere fonteis,
Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores:
Inſignemque meo capiti petere inde coronam,
Vnde prius nulli velarunt tempora Muſæ.

In quo omine finio, & te ſaluere iubeo quiſquis es Lector.

IN

ſtoriæ,moribus,perſonis, dicti
interpretationis ita prætuli , v
mentatoris vicem non ſubirem
ſtæ.Poetis omnibus, decantata
plicare,eo denique deflectere, q
tramite vulgus iter,fanaticorum d
qui exierunt de poteſtate ambit
illum Ciceronianæ dictionis,no
me,haud excuſo.ſanare volui,no
ſum quæſiui,non pompam. & p
rum duxi,minutulis his notis,inc
riam veſtem. Si breuitate placu
munditia,non oneroſa,ſcopum
collineabam. Morbi qui pleru
ctores hodie vexat,vt ſic ſuas te
tes,vt alienas oppugnent , ac la
nem de aliorum erratis petant,
quidem notabis.nihil odio dec
ſtomacho ad probandum (ſi li
improbandum proniores. At
interdum egi,& cenſorem mc
is ſermo auribus meis inerrat
dicerent!nam hoc volui.nec
promulcide , conuiuas me
firmiore etiam Philoſophi
niore ſolum doctrina allic
dam ſermonum ſale , ſor
morum,mihi inter metas
bonum!modus tantum ſe

cum me scio, assecutum [illegible]. Hic [illegible]
quem calcaui, fulcrum quo [illegible]
libri veteres, quos studiose [illegible] va-
rios cum cura ipse vidi, duos [illegible] ve-
teres. Elegantissimi Lipsij [illegible]
mirabile dictu quas notas, [illegible]
pe praetulerit, alter in Louaniensi [illegible]
neo Buslidiani collegij T[illegible]
itidem notae. Laudo etiam [illegible]
duos vetustissimos bibliothecae S. Lauren-
tij Leodiensis: & vnum nihilo [illegible]
primi Belgarum Caroli Langij, sed, vt [illegible]
cuique suum tribuam, eiusdem Langij in-
dustria. is enim tres illos codices, [illegible]
composuerat, & [illegible] va[illegible]
ctionem adnotatae libro, quem [illegible]
cauit mihi Antuerpiensium Antistes [illegible]
mus Torrentius [illegible]
liis signate expressi ad marginem [illegible]
[illegible], discriminaui. [illegible] quoque
compulsi apud Aldum [illegible]
[illegible] alios Parisiis, Lugduni, [illegible]
[illegible] Veneta [illegible]
[illegible], bonarum [illegible]
[illegible]
cum [illegible]
[illegible]
argenti [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] audacter Lucre-

[illegible], nullius ante
[illegible] dere fonteis,
[illegible] uos decerpere flo-

[illegible] e inde coronam,
[illegible] npora Musæ.
[illegible] ere iubeo quis-

IN

ſtoriæ,moribus,perſonis, dictio
interpretationis ita prætuli , vt
mentatoris vicem non ſubirem,
ſtæ.Poetis omnibus, decantatas
plicare,eo denique deflectere, *Qu*
tramite vulgus iter,fanaticorum du
qui exierunt de poteſtate ambitu
illum Ciceronianæ dictionis,non
me,haud excuſo.ſanare volui,non
ſum quæſiui,non pompam. & pr
rum duxi,minutulis his notis,ind
riam veſtem. Si breuitate placui,
munditia,non oneroſa,ſcopum t
collineabam. Morbi qui plerum
ctores hodie vexat,vt ſic ſuas ten
tes,vt alienas oppugnent , ac lau
nem de aliorum erratis petant, n
quidem notabis.nihil odio dedi
ſtomacho ad probandum (ſi lic
improbandum proniores. At
interdum egi,& cenſorem mor
is ſermo auribus meis inerrat.v
dicerent!nam hoc volui.nec ph
promulcide , conuiuas meos
firmiore etiam Philoſophię
niore ſolum doctrina allicer
dam ſermonum ſale , ſorde
morum,mihi inter metas,c
bonum?modus tantum ſeru

cum me scio, assecutum spero. Hæc tamen quem calcaui, fulcrum quo superaui [illegible], libri veteres, quos studiose conquisitos varios cum cura ipse vidi, duos signatè vere veteres. Elegantissimi Lipsij vnus erat, qui admirabile dictu quas notas, [illegible] codices sæpe prætulerit. alter in Louaniensi hoc Athenæo Buslidiani collegij Trilinguis, optimæ itidem notæ. Laudo etiam incertum codices duos vetustissimos bibliothecæ S. Laurentij Leodiensis: & vnum nihilo deteriorem apprimi Belgarum Caroli Langij. Sed, vt vnicuique suum tribuam, eiusdem Langij industria is etiam tres illos codices, studiosè composuerat, & suapte manu variam lectionem adnotarat libro, quem communicauit mihi Antuerpiensium Antistes clarissimus Torrentius. Sicubi discrepantiam Scholiis signatè expressi ad marginem libri, [illegible] [illegible], discriminaui. [illegible] composui apud Aldum [illegible] 12. 11 [illegible] alios Parisiis, Lugduni, Basileæ [illegible] editio Veneta [illegible] cccc. xc. [illegible] [illegible]

[illegible] audacter Lucre-

[illegible] *nullius ante*
[illegible] dere fonteis,
[illegible] os decerpere flo-
[illegible] inde coronam,
[illegible] pora Musæ.
[illegible] re iubeo quis-

IN

ſtoriæ,moribus,perſonis, dictio
interpretationis ita prætuli , vt
mentatoris vicem non ſubirem,
ſtæ.Poetis omnibus, decantatas
plicare,eo denique deflectere,*Qua*
tramite vulgus iter,fanaticorum du
qui exierunt de poteſtate ambitu
illum Ciceronianæ dictionis,non
me,haud excuſo.ſanare volui,non
ſum quæſiui,non pompam. & pr
rum duxi,minutulis his notis,indu
riam veſtem. Si breuitate placui,
munditia,non oneroſa,ſcopum te
collineabam. Morbi qui plerum
ctores hodie vexat,vt ſic ſuas ten
tes,vt alienas oppugnent , ac lau
nem de aliorum erratis petant, n
quidem notabis.nihil odio dedin
ſtomacho ad probandum (ſi lice
improbandum proniores. At P
interdum egi,& cenſorem moru
is ſermo auribus meis inerrat.vt
dicerent!nam hoc volui.nec phi
promulcide , conuiuas meos
firmiore etiam Philoſophię d
niore ſolum doctrina allicere
dam ſermonum ſale , ſordes
morum,mihi inter metas,cu
bonum?modus tantum ſerue

cum me scio, assecutum spem. Hic [illegible]
quem calcaui, fulcrum quo [illegible]
libri veteres, quos studiose [illegible] va-
rios cum cura ipse vidi, duos [illegible] ve-
teres. Elegantissimi Lipsij vnus [illegible] al-
mirabile dictu quas notas, sincera [illegible] sy-
pe prætulerit: alter in Louaniensi [illegible] Atau-
neo Buslidiani collegij Trilinguis, [illegible]
itidem notæ. Laudo etiam [illegible] codices
duos vetustissimos bibliothecæ S. Lauren-
tij Leodiensis: & vnum nihilo deteriorem
primi Belgarum Caroli Langij. sed, vt vni-
cuique suum tribuam, eiusdem Langij in-
dustria: is enim tres illos codices, [illegible]
composuerat, & suapte manu [illegible] le-
ctionem adnotarat libro, quem communi-
cauit mihi Antverpiensium [illegible]
mus Torrentius. [illegible] in [illegible]
liis signare expressi ad marginem libri, [illegible]
[illegible], discriminaui. [illegible]
composui apud Aldum [illegible]
co [illegible] alios Parisiis, Lugduni, [illegible]
cessit [illegible] editio Veneta [illegible]
xc. [illegible]
cerebri [illegible]
cum [illegible]
bri [illegible]
i [illegible]
[illegible]

[illegible]

actc
lius
font
dece
nde c
ora
iub

ſtoriæ,moribus,perſonis, dictionibus facem interpretationis ita prætuli, vt tamen commentatoris vicem non ſubirem,ſed Scholiaſtæ.Poetis omnibus, decantatas fabulas explicare,eo denique deflectere, *Qua facit aßiduo tramite vulgus iter*,fanaticorum duxi, & eorũ qui exierunt de poteſtate ambitum quoque illum Ciceronianæ dictionis,non adhibuiſſe me,haud excuſo.ſanare volui,non ornare.vſum quæſiui,non pompam. & præter decorum duxi,minutulis his notis,induere oratoriam veſtem. Si breuitate placui, & ſimplici munditia,non oneroſa,ſcopum tetigi ad quẽ collineabam. Morbi qui plerumque Correctores hodie vexat,vt ſic ſuas teneantur partes,vt alienas oppugnent, ac laudis occaſionem de aliorum erratis petant, ne veſtigium quidem notabis.nihil odio dedimus, nihil ſtomacho ad probandum (ſi liceret) quam improbandum proniores. At Philoſophum interdum egi,& cenſorem morum.iam enim is ſermo auribus meis inerrat.vtinam verum dicerent!nam hoc volui.nec philologa modo promulcide, conuiuas meos excipere, ſed firmiore etiam Philoſophię dape,non amœniore ſolum doctrina allicere, ſed acri quodam ſermonum ſale, ſordes abſtergere animorum,mihi inter metas,cui bono, id non bonum?modus tantum ſeruetur.quem ſecu-

tum

tum me ſcio, aſſecutum ſpero. Hic trames quem calcaui, fulcrum quo ſuperaui cliuos, libri veteres, quos ſtudioſe conquiſitos varios cum cura ipſe vidi, duos ſignatè verè veteres. Elegantiſſimi Lipſij vnus erat, qui admirabile dictu quas notas, ſinceri codicis ſæpe prætulerit. alter in Louanienſi hoc Athæneo Buſlidiani collegij Trilinguis, optimæ itidem notæ. Laudo etiam interdum codices duos vetuſtiſſimos bibliothecæ S. Laurentij Leodienſis: & vnum nihilo deteriorem, optimi Belgarum Caroli Langij. ſed, vt vnicuique ſuum tribuam, eiuſdem Langij induſtria. is enim tres illos codices, ſtudioſè compoſuerat, & ſuapte manu variantem lectionem adnotarat libro, quem communicauit mihi Antuerpienſium Antiſtes, clariſſimus Torrentius. ſicubi diſcreparent, in Scholiis ſignatè expreſſi ad marginem libri, initiali littera, diſcriminaui. excuſos quinque compoſui apud Aldum duos, anno ∞ ıɔ. ıı ∞ ıɔ. xıx. alios Pariſiis, Lugduni, Baſileæ. acceſſit his editio Veneta vetus, anni ∞ cccc. xc. quã ſuo merito, (bonitate enim cum MSS. certabat) indigitaui. *Editionem principem.* Locum manifeſtariè mendoſum ſicubi non libri ſcripti ſolum, ſed ex editis vnus aut alter argueret, medicinam indicaret, admiſi: etiam nulla in Scholiis facta mentione. Non-

L. Lipſ. codex.
B. Buſli
C. Caroli Langii.
La. S. Laurentii
V. veteres conſenſu

saltē faciam messem, quod audacter Lucretio potero succinere:

Auia pieridum per agro loca, nullius ante
Trita solo, iuuat integros accedere fonteis,
Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores:
Insignemque meo capiti petere inde coronam,
Vnde prius nulli velarũt tempora Musæ.

In quo omine finio, & te saluere iubeo quisquis es Lector.

IN STAT. PAPINIVM A IOH. BERNARTIO emendatum.

Eccum Papinium benigne Lector.
Quis hic Papinius? poeta magnus,
Vel dicam potius, Poeta summus:
Certè proximus est Poeta summo,
Quod mecum fateatur ipse Liuor.
Hic diu squalidus, impolitiaque
Censori meritò notandus, inter
Errabat nitidos suos sodales:
Donec perdolitum id tibi erudite
BERNARTI & capis asciam ac dolabram:
Et quidquid rude, quidquid imperita
Astruxit manus, aut manus libauit,
Dedolas simul & reponis. idque
Rectâ iudicij regente normâ.
Quas grates tibi posteri, & iuuentus
Præsens est habitura? credo magnas.
Debebunt equidem. tuam ipse quercu
Frontem Papinius libens coronat,
Has quam Cæsar ei negauit olim.

I. LIPSIVS.

IOH. BERNARTI
AD P. STATI PAPINI THEBAIDOS, LIBRUM I.

SCHOLIA.

BELLORVM omnium quæ inter Græcos priscis temporibus fuere, si Troianum excipias, celeberrimũ semper habitum Thebanum illud, inter Oedipi filios, mirabili nescio magis, an miserabili exitu gestum, ante Christi natalem annis circiter ∞ C C. X X V I. ante primam Olympiadem C C C C L V I I. ante Vrbem conditam C C C C L X X X I. Fugitiuam certè eius memoriam retrahere conati præstantissimi quique viri, quà inter Græcos, quà Latinos. ipse Poëta Princeps in hac cura. testis Pausanias, qui signatè Bœoticis: Ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαίοις. τὰ δὲ ἔπη ταῦτα Καλαῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν Ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. Καλαίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταῦτα ἔγνωσαν. Ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε Ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. *Et hoc quidem bellum aduersus Thebas versibus præscriptum. Eorum versuum Calenus mentionem faciens, ab*

Ad Thebas quando pugnatum.
Eus. in Chro.
Thebani belli scriptores.
Homerus.
Antimachus.

Homero

IN STAT. PAPINIVM A IOH. BERNARTIO emendatum.

Eccum Papinium benigne Lector.
Quis hic Papinius? poeta magnus,
Vel dicam potius, Poeta summus:
Certè proximus est Poeta summo,
Quod mecum fateatur ipse Liuor.
Hic diu squalidus, impolitiaque
Censori meritò notandus, inter
Errabat nitidos suos sodales:
Donec perdolitum id tibi erudite
BERNARTI & capis asciam ac dolabram:
Et quidquid rude, quidquid imperita
Astruxit manus, aut manus libauit,
Dedolas simul & reponis. idque
Rectâ iudicij regente normâ.
Quas grates tibi posteri, & iuuentus
Præsens est habitura? credo magnas.
Debebunt equidem. tuam ipse quercu
Frontem Papinius libens coronat,
Has quam Cæsar ei negauit olim.

I. LIPSIVS

IOH. BERNARTI AD P. STATI PAPINI THEBAIDOS, LIBRVM I.

SCHOLIA.

BELLORVM omnium quæ inter Græcos priscis temporibus fuere, si Troianum excipias, celeberrimũ semper habitum Thebanum illud, inter Oedipi filios, mirabili nescio magis, an miserabili exitu gestum, ante Christi natalem annis circiter ∞ C C. X X V I. ante primam Olympiadem C C C C L V I I. ante Vrbem conditam C C C C L X X X I. Fugitiuam certè eius memoriam retrahere conati præstantissimi quique viri, quà inter Græcos, quà Latinos. ipse Poëta Princeps in hac cura. testis Pausanias, qui signatè Bœoticis: Ἐποιήθη δ' ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαΐοις. τὰ δ' ἔπη ταῦτα Καλαῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν Ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. Καλαίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταῦτα ἔγνωσαν. Ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε Ἰλιάδα τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. *Et hoc quidem bellum aduersus Thebas versibus præscriptum. Eorum versuum Calenus mentionem faciens, ab*

IN STAT. PAPINIVM A IOH. BERNARTIO emendatum.

Eccum Papinium benigne Lector.
Quis hic Papinius? poeta magnus,
Vel dicam potius, Poeta summus:
Certè proximus est Poeta summo,
Quod mecum fateatur ipse Liuor.
Hic diu squalidus, impolitiaque
Censori meritò notandus, inter
Errabat nitidos suos sodales:
Donec perdolitum id tibi erudite
BERNARTI *& capis asciam ac dolabram:*
Et quidquid rude, quidquid imperita
Astruxit manus, aut manus libauit,
Dedolas simul & reponis. idque
Rectâ iudicij regente normâ.
Quas grates tibi posteri, & iuuentus
Præsens est habitura? credo magnas.
Debebunt equidem. tuam ipse quercu
Frontem Papinius libens coronat,
Hac quam Cæsar ei negauit olim.

I. LIPSIVS.

IOH. BERNARTI AD P. STATI PAPINI THEBAIDOS, LIBRVM I.

SCHOLIA.

ELLORVM omnium quæ inter Græcos priscis temporibus fuere, si Troianum excipias, celeberrimũ semper habitum Thebanum illud, inter Oedipi filios, mirabili nescio magis, an miserabili exitu gestum, ante Christi natalem annis circiter ∞ C C. X X V I. ante primam Olympiadem C C C C L V I I. ante Vrbem conditam C C C C L X X X I. Fugitiuam certè eius memoriam retrahere conati præstantissimi quique viri, quà inter Græcos, quà Latinos. ipse Poëta Princeps in hac cura. testis Pausanias, qui signatè Bœoticis: Ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαίοις. τὰ δὲ ἔπη ταῦτα Καλλῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν Ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. Καλλίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταῦτα ἔγνωσαν. Ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε Ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. *Et hoc quidem bellum aduersus Thebas versibus prascriptum. Eorum versuum Calenus mentionem faciens, ab*

Home-

ſtoriæ,moribus,perſonis, dictionibus facem interpretationis ita prætuli, vt tamen commentatoris vicem non ſubirem,ſed Scholiaſtæ.Poetis omnibus, decantatas fabulas explicare,eo denique deflectere,*Qua facit aßiduo tramite vulgus iter*,fanaticorum duxi, & eorũ qui exierunt de poteſtate ambitum quoque illum Ciceronianæ dictionis,non adhibuiſſe me,haud excuſo.ſanare volui,non ornare.vſum quæſiui,non pompam. & præter decorum duxi,minutulis his notis,induere oratoriam veſtem. Si breuitate placui, & ſimplici munditia,non oneroſa,ſcopum tetigi ad quẽ collineabam. Morbi qui plerumque Corrector hodie vexat,vt ſic ſuas teneantur partes,vt alienas oppugnent, ac laudis occaſionem de aliorum erratis petant, ne veſtigium quidem notabis.nihil odio dedimus, nihil ſtomacho ad probandum (ſi liceret) quam improbandum proniores. At Philoſophum interdum egi,& cenſorem morum.iam enim is ſermo auribus meis inerrat.vtinam verum dicerent!nam hoc volui.nec philologa modo promulcide, conuiuas meos excipere, ſed firmiore etiam Philoſophię dape,non amœniore ſolum doctrina allicere, ſed acri quodam ſermonum ſale, ſordes abſtergere animorum,mihi inter metas,cui bono, id non bonum?modus tantum ſeruetur.quem ſecutum

eum me ſcio, aſſecutum ſpero. Hic trames quem calcaui,fulcrum quo ſuperaui cliuos, libri veteres, quos ſtudioſe conquiſitos varios cum cura ipſe vidi,duos ſignatè verè veteres. Elegantiſſimi Lipſij vnus erat,qui admirabile dictu quas notas,ſinceri codicis ſępe prætulerit.alter in Louanienſi hoc Athæneo Buſlidiani collegij Trilinguis, optimæ itidem notæ.Laudo etiam interdum codices duos vetuſtiſſimos bibliothecæ S. Laurentij Leodienſis:& vnum nihilo deteriorem,optimi Belgarum Caroli Langij. ſed, vt vnicuique ſuum tribuam,eiuſdem Langij induſtria.is enim tres illos codices, ſtudioſè compoſuerat,& ſuaptè manu variantem lectionem adnotarat libro, quem communicauit mihi Antuerpienſium Antiſtes,clariſſimus Torrentius.ſicubi diſcreparent,in Scholiis ſignatè expreſſi ad marginem libri, initiali littera, diſcriminaui. excuſos quinque compoſui apud Aldum duos,anno ∞ IↃ. II ∞ IↃ.XIX.alios Pariſiis,Lugduni,Baſilęæ.acceſſit his editio Veneta vetus,anni ∞ CCCC. XC.quã ſuo merito,(bonitate enim cum MSS. certabat) indigitaui.*Editionem principem*. Locum manifeſtariè mendoſum ſicubi non libri ſcripti ſolum,ſed ex editis vnus aut alter argueret, medicinam indicaret, admiſi: etiam nulla in Scholiis facta mentione.

L.Lipſ. codex.
B.Buſli
C.Caroli Langii.
La. S.Laurenti
V.veteres conſenſu

Non-

faktẽ faciam messem, quod audacter Lucretio potero succinere:

Auia pieridum per agro loca, nullius ante
Trita solo, iuuat integros accedere fonteis,
Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores:
Insignemque meo capiti petere inde coronam,
Vnde prius nulli velarũnt tempora Musæ.

In quo omine finio, & te saluere iubeo quisquis es Lector.

IN

Ioh. Bernarti
Ad P. Stati Papini
Thebaidos,
Librvm I.

Scholia.

Bellorvm omnium quæ inter Græcos priſcis temporibus fuere, ſi Troianum excipias, celeberrimũ ſemper habitum Thebanum illud, inter Oedipi filios, mirabili neſcio magis, an miſerabili exitu geſtum, ante Chriſti natalem annis circiter ∞ c c. x x v i. ante primam Olympiadem c c c c l v i i. ante Vrbem conditam c c c c l x x x i. Fugitiuam certè eius memoriam retrahere conati præſtantiſſimi quique viri, quà inter Græcos, quà Latinos. ipſe Poëta Princeps in hac cura. teſtis Pauſanias, qui ſignatè Bœoticis: Ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαίοις. τὰ δὲ ἔπη ταῦτα Καλαῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν Ομηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. Καλαίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταῦτα ἔγνωσαν. Ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε Ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. *Et hoc quidem bellum aduerſus Thebas verſibus praſcriptum. Eorum verſuum Calænus mentionem faciens, ab*

Ad Thebas quando pugnatum. *Buſ. in Chro.*

Thebani belli ſcriptores. *Homerus.* *Antimachus.*

ter Latinas, atque haud ſcio an etiam Græcas Tragœdias tenere. qui eam cum ſocijs in veri iudicij trutina componet, pepo non homo, niſi ab altiore ſuſpicetur aura ſtrictim interim rem tangit, & ea quæ ex illa habemus initium vix adumbrant, adeò non finem. quo magis debemus Papinij noſtri ſcriptis, in quibus feliciter præſtatur vtrumque, maculas complures, ſæculi illius elegantia, quo litteras ſcire barbaries erat, excuſorum denique negligentia, contraxiſſe video: ſed & in iis eluendis non inutiliter laboraſſe me *ſperat quidem animus, quò eueniat dis in manu eſt.* tu faue beneuole Lector, & donec melius quid alius adferat, fruere his noſtris. ego initio facem tibi præferam ſatis claram, & ex Diodori Siculi Hiſt. IV. libro caput adſcribam: potiorem Statiani argumenti partem, ſummámque totius operis carptim & quaſi ſalutatim complectens.

Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς, γήμας Ἰοκάστην τὴν Κρέοντος, καὶ χρόνον ἱκανὸν ἄπαις ὢν ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τέκνων γενέσεως. τῆς δὲ Πυθίας δούσης χρησμὸν, αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα. (τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντα παῖδα, πατροκτόνον ἔσεσθαι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρώσειν μεγάλων ἀτυχημάτων) ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ ἐγέννησεν υἱὸν, καὶ ἐξέθηκε τὸ βρέφος, διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδηρῷ. δι' ἣν αἰτίαν Οἰδίπους ὕστερον ὠνομάσθη. οἱ δ' οἰ-

Laius Thebanorum rex ducta vxore Iocasta Creontis filia, cùm diu improlis esset, consuluit oraculum de liberorũ procreatione. Responsum dante Pythia, ipsi non conducere prolem habere (nam qui ex eo prediturus esset filius patrem occideret, & domum omnem infortuniis impleret) neglecto oraculo, genuit nihilominus filium, & infantem exposuit, trãiciens pedes eius ferro. vnde & Oedipus postea cognominatus est. Sumptũ que-

rum famuli exponere quidem noluerunt, dederunt autem Polybi vxori, quæ nō poterat gignere liberos. Deinde cùm puer iam vir factus esset, Deum de infante exposito consulere statuit Laius. Oedipus quoque à quodam de expositione certior factus, & ipse Pythiam qui veri parentes forēt, rogatum proficiscebatur. Cùm ambo apud Phocidem inuicem obuiam facti essent, Laiusque illum via decedere superbiùs iussisset, Oedipus ira percitus Laium occidit inscius parentem esse. Eo tempore fabulatur Sphingem beluā biformē venisse Thebas: proposuisseq; ænigma, si quis solueret: ac multos ab ea imperitos soluendi interemptos. Soluēti præmium Iocastæ connubium, & Thebanorum regnū propositum esset, nullus excepto Oedipo ænigma soluere potuit. Id erat eiusmodi à Sphinge propositum. Quid esset idem bipes, tripes, quadrupes? *Ceteris addubitantibus, Oedipus ait hominem*

κέται λαβόντες τὸ παιδίον, ἐκθεῖναι μὲν οὐκ ἠθέλησαν, ἐδωρήσαντο δὲ τῇ Πολύβου γυναικὶ, μὴ δυναμένῃ γεννῆσαι παῖδας. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνδρωθέντος τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Λάϊος ἔκρινεν ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν περὶ τοῦ βρέφους τοῦ ἐκτεθέντος. ὁ δὲ Οἰδίπους μαθὼν παρά τινος τὴν καθ' ἑαυτοῦ ὑποβολὴν ἐπεχείρησεν ἐπερωτῆσαι τὴν Πυθίαν περὶ τῶν κατ' ἀλήθειαν γονέων. κατὰ δὲ τὴν Φωκίδα τούτων ἀλλήλοις ἀπαντησάντων, ὁ μὲν Λάϊος ὑπερηφανίας ἐκχωρεῖν τῆς ὁδοῦ προσέταττεν· ὁ δὲ Οἰδίπους ὀργισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν Λάϊον, ἀγνοῶν ὅτι πατὴρ ἦν αὐτοῦ. Καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι σφίγγα, δίμορφον θηρίον, παραγενομένην εἰς τὰς Θήβας. αἴνιγμα προτιθέναι τῷ δυναμένῳ λῦσαι, καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῆς διὰ ἀπορίαν ἀναιρεῖσθαι. προτεθειμένων δὲ ἐπάθλου φιλανθρώπου τῷ λύσαντι, γαμεῖν τὴν Ἰοκάστην, καὶ βασιλεύειν τῶν Θηβῶν ἄλλον μὲν μηδένα δύνασθαι γνῶναι τὸ προτεθειμένον, μόνον δὲ Οἰδίπουν λῦσαι τὸ αἴνιγμα· ἦν δὲ τὸ προτεθὲν ὑπὸ τῆς σφιγγὸς, τί ἐστι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν, καὶ τετρά-

τετράποδον· ἀπορουμένων δὲ τῶν ἄλλων, ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο, ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν, νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα, τετράπουν εἶναι. αὐξήσαντα δὲ δίπουν, γηράσαντα δὲ, τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἐνταῦθα τὴν μὲν σφίγγα κατὰ τὸν μυθολογούμενον χρησμὸν ἑαυτὴν κατακρημνίσαι. τὸν δὲ Οἰδίπουν γήμαντα τὴν ἀγνοουμένην ὑφ' ἑαυτοῦ μητέρα, γεννῆσαι δύο μὲν υἱούς, Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην. δύο θυγατέρας, Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. τῶν δὲ υἱῶν ἀνδρωθέντων, καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν ἀσεβημάτων γνωσθέντων, τὸν μὲν Οἰδίπουν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἔνδον μένειν ἀναγκασθῆναι διὰ τὴν αἰσχύνην· τοὺς δὲ νεανίσκους διαλαβόντας τὴν ἀρχήν, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, παρ' ἐνιαυτὸν ἄρχειν. πρεσβυτέρου δὲ ὄντος Ἐτεοκλέους, τοῦτον πρῶτον ἄρξαι, καὶ διελθόντος τοῦ χρόνου, μὴ βούλεσθαι παραδιδόναι τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ Πολυνείκην κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπαιτεῖν τὴν ἀρχήν. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μὴ ὑπακούοντος. φυγεῖν εἰς Ἄργος πρὸς Ἄδραστον τὸν βασιλέα· καθ' ὃν δὴ χρόνον φασὶ Τυδέα τὸν Οἰνέως ἐν Καλυδῶνι τοὺς ἀνεψιοὺς ἀνε-

esse, qui infans quadrupes esset, auctus aetate bipes, iam senior factus tripes, vt qui baculo ob imbecillitatem sustetaretur. Tum Sphinx iuxta oraculum seipsum ex loco excelso praecipitauit. Oedipus matrem ignotã vxorem sumpsit, quatuorq; ex ea genuit liberos, duos filios, Etheoclem & Polynicem; duas verò filias, Antigonem & Ismenem. Filij cùm ad aetatem venissent, domestica impietate cognita, Oedipum coëgerunt ob dedecus non egredi domum. Ipsi sumpto vt regno inuicem pacti sunt singuli alternis annis imperarent. Etheocli quia maior esset, primus imperij annus cederet. Is acto anno renuit regnum tradere. Polynices verò ex foedere id repetijt, nec impetrato Argos ad Adrastum regem confugit. Hoc tempore Tydeũ aiunt Oenij filium cùm in Calydone Alca-

stum, Licotheumq́; nepotes cecidisset, ex Aetholia & ipsum aufugisse Argos. His duobus Adrastus benigne susceptis, quodã responso motus vtrique filias vxores iunxit, Polynici Argiam, Deiphylem Tydeo. Adolescentes cùm à rege probarentur, magnaq́; eorum virtutis expectatio esset, is gratificãs ambos in patriam promisit se reducturũ. verùm cùm censeret primùm debere Polynicem restitui, ad Etheoclem misit Tydeum, de reditu acturum. aiuntq́; eum quinquaginta viros, quos Etheocles in insidijs posuerat, omnes interfecisse, & præter opinionem saluum rediisse. Adrastum cùm hæc audisset, ea quæ ad bellum spectarent præparasse, adsciuit autem ad belli societatem Capaneum, Hippomedontem; Parthenopæum Atalantæ Schœneidos filiũ. Suadebant amici Polynicis, vt ad bellum Amphiaraus vates duceretur. At is cùm ex scientia va-

λοντα, Ἀλκάθουν καὶ Λυκωπέα, φυγεῖν ἐκ τῆς Αἰτωλίας εἰς Ἄργος. Ἄδραστον δὲ ἀμφοτέρους φιλοφρόνως ὑποδεξάμενον, κατά τι λόγιον συνοικίσαι τὰς θυγατέρας αὐτοῖς, Ἀργείαν μὲν Πολυνείκει, Δηιπύλην δὲ Τυδεῖ. εὐδοκιμούντων δὲ τῶν νεανίσκων, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς παρὰ τοῦ βασιλέως τυγχανόντων, φασὶ τὸν Ἄδραστον, χαριζόμενον αὐτοῖς, ἐπαγγείλασθαι κατάξειν ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας. κρίναντος δὴ αὐτοῦ πρῶτον καταγαγεῖν τὸν Πολυνείκην, ἄγγελον ἀποστεῖλαι Τυδέα πρὸς Ἐτεοκλέα περὶ τῆς καθόδου. ἐνταῦθα φασὶ τὸν μὲν Τυδέα ἐνεδρευθέντα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ Ἐτεοκλέους πεντήκοντα ἀνδράσιν, ἅπαντας ἀνελεῖν, καὶ παραδόξως εἰς τὸ Ἄργος διασωθῆναι· τὸν δὲ Ἄδραστον πυθόμενον τὰ συμβάντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, πείσαντα μετασχεῖν τοῦ πολέμου Καπανέα τε καὶ Ἱππομέδοντα, καὶ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως· τοὺς δὲ περὶ τὸν Πολυνείκην ἐπιβαλέσθαι πείθειν Ἀμφιάραον τὸν μάντιν στρα-

συστρατεύειν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συγκατανεύοντος, Πολυνείκην φασὶ τὸν χρυσοῦν ὅρμον, ὃν Ἀθηνᾶν μυθολογοῦσιν Ἁρμονίᾳ δωρήσασθαι, δοῦναι τῇ γυναικὶ τοῦ Ἀμφιαράου, ὅπως τὸν ἄνδρα πείσῃ συμμαχῆσαι. καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀμφιάραος πρὸς Ἄδραστον στασιάζοντος περὶ τῆς βασιλείας, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἃς ἐπίτρεπον κρῖναι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων Ἐριφύλην, γυναῖκα μὲν οὖσαν Ἀμφιαράου, ἀδελφὴν δὲ Ἀδράστου. τὸ δὲ νίκημα περιθείσης Ἀδράστῳ, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας ἀποφηναμένης, δεῖν στρατεύειν. ὁ μὲν Ἀμφιάραος δόξας ὑπὸ τῆς γυναικὸς προδεδόσθαι, συστρατεῦσαι μὲν ὡμολόγησεν, ἐντολὰς δὲ ἔδωκεν Ἀλκμαίωνι τῷ υἱῷ, μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν τὴν Ἐριφύλην ἀνελεῖν. οὗτος μὲν οὖν ὕστερον κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς ἀνεῖλε τὴν μητέρα, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ μύσους εἰς μανίαν περιέστη. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην καὶ Τυδέα προσλαβόμενοι τέτταρας ἡγεμόνας, Ἀμφιάρεων, Καπανέα καὶ Ἱππομέδοντα, ἔτι δὲ Παρθενο-

ticinandi præuideret, si ei bello afforet se periturum, idque propterea recusauit, ferunt Polynicem aureum torquem à Minerua Harmoniæ datum, Amphiarai vxori, quo belli societatem viro persuaderet, donasse. Eo tempore Amphiaraus Adrastusque de regno dissidentes, pepigerunt ad Eriphylem Amphiarai cõiugem, Adrasti autem sororẽ, omne dissensionum iudicium referre. Illa pro Adrasto sententiam tulit, adiciens vt belli Thebis inferendi socius Amphiaraus adiutorq; esset. Amphiaraus existimans se ab vxore proditum, consensit ad bellum ire, sed Alcmæoni filio mandata dedit, vt post suum obitum Eriphylem perimeret. Quod patris mandatũ postea executus, facinoris conscientia in insaniam versus est. Adrastus, Polynices ac Tydeus, ad bellum ituri, quatuor elegerunt duces, Amphiarum, Capanẽu,

Hippomedonta, & Parthenopæū Qui omnes cum magno exercitu aduersus Thebas profecti sunt. Postdeinde Etheocles & Polynices sese mutuo interfecerunt Capaneus magno impetu scalis murum ascendens mortem oppetijt. Amphiaraus in terra hiatum cum currus delatus, nunquam postea visus est eodem modo reliqui duces omnes, præter Adrastum; multiq; preterea mortales occubuerunt, quorum sepeliendorum facultas à Thebanis cùm denegata esset, insepultos relinquens Adrastus, Argos rediit. Ceterùm cùm nullus eos sepelire auderet, soli Athenienses, qui ceteros benignitate antecibāt, omnes qui in Cadmea ceciderant, sepeliuerunt.

νοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὰς Θήβας, ἔχοντες δύναμιν ἀξιόλογον. μετὰ δὲ ταῦτα Ἐτεοκλῆς μὲν καὶ Πολυνείκης ἀλλήλους ἀνεῖλον· Καπανεὺς δὲ βιαζόμενος, καὶ διὰ τῆς κλίμακος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβαίνων, ἐτελεύτησεν. Ἀμφιάραος δὲ χανούσης τῆς γῆς, ἐμπεσὼν εἰς τὸ χάσμα μετὰ τοῦ ἅρματος, ἄφαντος ἐγένετο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀπολομένων πλὴν Ἀδράστου, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν καταπεσόντων, οἱ μὲν Θηβαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν οὐ συνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἄδραστος ἀπολιπὼν ἀτάφους τοὺς τετελευτηκότας, ἐπανῆλθεν εἰς Ἄργος. ἀτάφων δὲ μενόντων τῶν ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότων σωμάτων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος θάπτειν, Ἀθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι, πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότας ἔθαψαν.

Hæc de belli huius causa, progressu ac fine, tradidit Diodorus: cuius sententiam Pausanias, non solùm labefactare, sed quà Homeri testimonio, quà rationibus euertere conatur, verba eius hæc sunt in Bœoticis:

Laius autē cùm regnum teneret, & vxorē haberet Iocastam, oraculū ei redditum Delphis à filio, si quis ei ex Iocasta nascere-

Λαΐῳ βασιλεύοντι, καὶ γυναῖκα ἔχοντι Ἰοκάστην, μάντευμα ἦλθε ἐκ Δελφῶν, ἐκ τοῦ παιδὸς οἱ τὴν τελευτὴν, εἰ τέκοι τινὰ Ἰοκάστη,

γίνεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτῳ τὸν Οἰδίποδα ἐκτίθησιν. Ὁ δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποκτενεῖν ἤμελλεν ὡς ηὐξήθη, καὶ τὴν μητέρα ἔγημε. παῖδας δ' ἐξ αὐτῆς οὐ δοκῶ οἱ γενέσθαι, μάρτυρι Ὁμήρῳ χρώμενος, ὃς ἐποίησεν ἐν Ὀδυσ.

tur, interitum sibi immi- nere: quare recens natum Oedipum exposuit. At ille cùm adoleuisset, & patrē occidit, & matrem ipsam vxorem duxit. filios verò ex ea nullos omnino genuisse ego arbitror. testimonio mihi qui in Odyssea leguntur Homeri versus:

Μητέρα τ' Οἰδιπόδαο ἴδον καλὴν Ἐπικάστην,
Η μέγα ἔργον ἔρεξεν ἀϊδρείῃσι νόοιο,
Γημαμένη ᾧ υἱεῖ· ὁ δ' ὃν πατέρ' ἐξεναρίξας
Γῆμεν, ἄφαρ δ' ἀνάπυστα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι.

Vidi etiam Oedipodes matrem formosam Epicastem,
Quæ fœdo imprudens temerauit crimine vitam,
Gnati iuncta toro: genitorem occiderat ille,
Mox facinus visum est superis abolere nefandum.

Πῶς οὖν ἐποίησαν ἀνάπυστα ἄφαρ, εἰ δὴ τέσσαρες ἐξ Ἰοκάστης ἐγένοντο παῖδες τῷ Οἰδίποδι; οἱ ἐξ Εὐρυγανείας τῆς Ὑπέρφαντος ἐγεγόνεσαν, δηλοῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη ποιήσας ἃ Οἰδιπόδια ὀνομάζουσι. καὶ Ὀνασίας Πλαταιάσιν ἔγραψε κατηφῆ τὴν Εὐρυγάνειαν. ἐπὶ τῇ μάχῃ τῶν παίδων. Πολυνείκης δὲ περιόντος καὶ ἄρχοντος Οἰδίποδος, ἐξῆλθεν ἐκ Θηβῶν δέει μὴ τελεσθεῖεν ἐπὶ σφίσιν αἱ κατάραι τοῦ πατρός. Ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἄργος καὶ θυγατέρα Ἀδράστου λαβών, κατῆλ-

Qui enim eius flagitij fama statim potuisset aboleri, si quatuor fuissent ex Iocasta liberi suscepti? verum Eurygan.ea illos Hyperphantis filia peperit. quod is qui carmina illa condidit quæ Oedipodia nominant, declarat. Onasias etiam Plateensibus, tristem demisso vultu, ob filiorū dimicationē pinxit Euryganeā. Polynices viuente adhuc & imperãte Oedipo, Thebis discessit, ne diris quib⁹ ipsos pater deuouerat esset obnoxius. Cū autem Argos confugisset & iam filiā ei nuptum dedidisset Adrastus, Eteoclis fra

tris accersitu, post Oedipi mortem Thebas reuersus est. Orto verò cum fratre dissidio, iterum exulauit, fretusq́ soceri opibus, dum regnum conatur recipere, exercitum quidem perdidit. congressi verò ex prouocatione singulari certamine fratres ambo mutuis confecti vulneribus ceciderunt.

θεν, ἐς Θήβας μετάπεμπτος ὑπὸ Ἐτεοκλέους μετὰ τὴν τελευτὴν Οἰδίποδος· κατελθὼν δὲ ἐς διαφορὰν προήχθη τῷ Ἐτεοκλεῖ, καὶ οὕτω τὸ δεύτερον ἔφυγε. Δεηθεὶς δὲ Ἀδράστου δοῦναι οἱ δύναμιν τὴς κατάξουσαν. τήν τε στρατιὰν ἀπόλλυσι, καὶ πρὸς τὸν Ἐτεοκλέα αὐτὸς μονομαχεῖ κατὰ πρόκλησιν. καὶ οἱ μὲν μονομαχοῦντες ἀποθνήσκουσιν.

Ita Pausanias, ita Diodorus. à quibus rursus in Οἰδίπους Suidas, (siue quem more suo exscribit) in diuersum planè abiit sententiam. in nonnullis cum vtroque conueniens, in pluribus ex diametro dissentiens adeò vt extra limitem extráque oleas (quod dicitur) non iturum me crediderim, si & historiolam quam ille tradit, etiã huc transcripsero. Est autẽ talis:

Laius Thebanorum rex vxorem habuit Iocastem, ex qua nata ei proles Oedipus. eo nato oraculum pater accepit, quod propriæ matri puer ille misceretur. Et iussit eum abijci in montem, & ligno circumplecti pedes. Quem cùm inuenisset agricola nomine Melobus educauit, Et Oedipoda dixit, quia tumefactos haberet pedes à ligno quod appellatur Cuspus. *vir autem factus la-*

Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς ἔσχε γυναῖκα Ἰοκάστην ἐξ ἧς γέγονεν αὐτῷ παῖς Οἰδίπους. τούτου γεννηθέντος, χρησμὸν ἔλαβεν ὁ πατήρ, ὅτι τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μητρὶ μιγήσεται ὁ παῖς· καὶ κελεύει αὐτὸν εἰς ὄρος ῥιφθῆναι καὶ ξύλῳ περιπληθῆναι τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὃν εὑρηκὼς γεωργὸς ὀνόματι Μελοιβὸς ἀνεθρέψατο. καὶ Οἰδίποδα ὠνόμασε διὰ τὸ ὠγκωμένους ἔχειν τοὺς πόδας ὑπὸ τοῦ ξύλου τοῦ καλουμένου κύασπου. γεγονὼς δὲ ἀνδρεῖος ἐλῄστευεν.

κα

κατ' ὃν καιρὸν καὶ ἡ λεγομένη σφὶγξ ἀνεφάνη γυνὴ δυσειδὴς καὶ θηριώδης τὴν φύσιν. ἀποβαλοῦσα γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ συναγαγοῦσα χεῖρα, καὶ τόπον καταλαβοῦσα δύσβατον τοὺς παριόντας ἐφόνευε· ὁ οὖν Οἰδίπους δεινόν τι βουλευσάμενος δίδωσιν ἑαυτὸν μετ' αὐτῆς λῃστεύειν. καὶ ἀποτηρήσας καιρὸν ὃν ἠβούλετο, λόγχῃ ἀναιρεῖ αὐτὴν, καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι θαυμάσαντες ἀναβοῶσιν αὐτὸν βασιλέα· ὁ γοῦν Λαΐος ἀγανακτήσας κατ' αὐτὴν, τούτοις ἐπάγει πόλεμον. καὶ λίθῳ βληθεὶς τὴν κεφαλὴν, τελευτᾷ. ἡ δὲ Ἰοκάστη φοβουμένη τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν, ἄγει τὸν Οἰδίποδα καὶ χειροτονεῖ βασιλέα. καὶ γίνεται τούτου γυνὴ, ἀγνοοῦσα ὅτι μήτηρ αὐτοῦ ἐστίν. ἔσχε δὲ ἀπ' αὐτῆς υἱοὺς δύο Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην. ὕστερον δὲ μαθοῦσα ὅτι υἱὸς αὐτῆς ἐστὶν, εἶπεν αὐτὸ τῷ παιδί. ὁ δὲ ἀκούσας ἔλαβεν ἥλους καὶ πήξας τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐτελεύτα, ἐάσας τὴν βασιλείαν τοῖς δύο υἱέσιν, οἳ ἐβασίλευον κατ' ἐνιαυτόν. καὶ εἰς ἔχθραν ἐλθόντες ἐπολέμησαν ἀλλήλους, καὶ ἐ-

trocinia exercuit. Quo tẽpore ea quæ Sphynx dicitur apparuit, mulier deformis & ferina. Abiecto enim viro, & manu congregata, & loco occupato difficili aditu, prætereuntes necabat. Oedipus igitur graue aliquid meditans, socium se dedit eius latrocinio. & tempore idoneo quale voluerat obseruato, hasta eam interemit & qui cum ipsa. At Thebani admirati appellarũt eum regem. Laius igitur indignatus, bellum ijs intulit, & lapide percussus in caput interijt. Iocasta autem metuens à regno excidere, induxit Oedipodem, & declarauit regem. Et facta est eius vxor, ignara quod mater esset. Habuit ex ea filios duos Ethoclea & Polynicen. Ac postea cùm didicisset Iocasta filium suum esse, indicium fecit Oedipodi. qui audiens clauos accepit, eosq; defigens in oculis, obijt, relinquens regnũ duobus filijs, qui imperarunt circiter annum. &

tum

tum inimicitia suborta, inuicem bellarunt. Et premebatur ab Etheocle Polynices, qui Argos abiens duxit filiam regis Adrasti, & copijs factis venit aduersus Thebas. Ibi singulari certamine congressus Etheocli, occidit eum, & ipse ab eo occisus. Socij autē domuitionē fecerunt.

διωχθῆ ὑπὸ Ἐτεοκλέους Πολυνείκης. καὶ ἀπελθὼν ἐς τὸ ἄργος, ἔγημε τοῦ βασιλέως Ἀδράστου τὴν θυγατέρα. καὶ στρατεύσας ἦλθεν ἐπὶ τὰς Θήβας. καὶ μονομαχήσας Ἐτεοκλεῖ, ἀναιρεῖ αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἀνῃρέθη ὑπ' αὐτοῦ. οἱ δὲ σύμμαχοι ἀνεστράφησαν οἴκοι.

Hæc illi quis veriùs? non ego id dicam. tantùm moneo, à Diodoro Sophoclem, Euripidem, Lisimachum Alexandrinum, Senecam Iuniorem, nobilem etiam illum auctorem Thebaidos, scriptorum denique omne vulgus stare. planè vt ex formula Senatoria. *hæc pars adhuc maior esse videatur* præsertim accedente non Pedario Senatore, sed Consulari Papinio nostro, quem iam aggredior. tu mihi dux vere Deus & manum hanc mentémque dirige.

De, significationem auget. Ciceroni, Suetonio, Horatio, &c.

Lib. 1. vers. 2. *Decertata odijs*] decertare, pro *valde & pertinaciter certare*. sunt hic igitur *alterna regna decertata odijs profanis*, pro quibus acriter & ad extremum certatum est, odijs externis & non fraternis. sic *deperire* pro *valdè perire*, *despretus* pro *valdè spretus*, *deuitare* pro *valdè vitare*, *dedita* pro *valdè data* veteres dixerunt teste Festo, & hac notione *fugam defœdam* Cicero ad Atticum, *sordidos ac deparcos* Suetonius Nerone, *deprœliantes*. Horatius car. 1. *dequestus* & *dequeritur* passim Papinius noster vsurparunt.

vers. 5. *Sidonios raptus*] Europæ, Cadmi, Amphionis, Penthei, Semeles, Athamantis fabulas, quas ingeniosissimè, paucissimis versibus, elegantissimus hic complectitur Poëta, vel ex vno Ouidio, decennes pueri iam

iam sciunt. vt putidum foret tam expositis & promptis paginas implere.

17. *Quando Itala nondum*] blanditur Domitiano Cæsari qui contra Dacos, Cattos & Sarmatas, varias expeditiones suscepit, & vtcunque sæpius victus, quam victor fuisset, duos tamen legitimos triumphos egit. semel laureum deportauit. adi Suetonium, Xiphilinum, & Eutropium, Domitiano.

Bellum in Dacos, Cattos, & Sarmatas.

20. *Deiectos vertice Dacos*] caue τῷ *vertice* metaphoricôs pro honore accipias, aut etiam alio traxeris hoc verbum. ad verum sensum manu te ducet ipse Papinius Equo Max.

In Statio occultior intellectus.

— tu tardum in fœdera montem,
Longo marte domas.

& Lach. Hetr.

Hæc est quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque suum Dacis donat clementia montem.

ac cur montem? quia ne montana Dacia? ita credo. non displicet tamen quod viri docti iam pridem monuere, occultiorem sensum latere, & quia Dacis mons sacer, & sacerdos in monte Deus, ad fatuam hanc superstitionem alludere Poëtam. Strabo in hanc sententiam libr. VII. παρὰ δὲ τοῖς Γέταις ὁ ἱερεὺς ὠνομάζετο θεός· καὶ τὸ ὄρος ὑπελήφθη ἱερόν, καὶ προσαγορεύουσιν οὕτως. *apud Getas sacerdos Deus dicitur & mons sacer existimatur & ita appellatur.* nec te turbet quod Getas nominet, non Dacos; nam Daci etiam Getæ vocantur. Xiphilinus Domitiano: Δακοὺς δὲ αὐτοὺς προσαγορεύω, ὥσπερ που καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ οἱ ῥωμαῖοι σφᾶς ὀνομάζουσιν, οὐκ, ἀγνοῶν ὅτι ἑλλήνων τινὲς Γέτας αὐτοὺς λέγουσιν. *Eam gentem Dacos appello, nam ita se ipsi nominant, eodémque nomine à Romanis appellantur. etsi non ignoro eos à quibusdam Græcis Getas esse dictos.* hæc ille. at non imponat tibi, quod ad

Qui Daci Romanis, Græcis Getæ.

Græcos hanc vocem relegat. Romani eadem notione vsi. Suetonius Aug. LXIII. *M. Antonius scribit, primum eum Antonio filio suo despondisse Iuliam: dein Gotisoni Getarum Regi.* intelligit Dacorum. Horatius. *Occidit Daci Cotisonis agmen.*

Priscus statuarũ mos in Statio notatus.

22. *Bella Iouis*] Capitolium intelligit. quod cum Flauio Sabino, Quinto Actio Consule, aliisque à Vespasiano stantibus, contra Vitellianos occupauit Domitianus. consule Tac. histor. III. Sueton. Domitiano.

28. *radiantem crinibus arcum*] respexit, si quid video, ad insanam illam veterum ambitionem, qua Principum statuis ea signa adposita quæ solent Deorum. inter quæ signatè radiata corona. Suetonius Augusto: *Atque etiam sequenti nocte statim videre visus est filium, mortali specie ampliorem, cum fulmine ac sceptro, exuuiisque Iouis Opt. Max. ac radiata corona.* ad principes translatum, nummi probant, in queis qua Augustum, quà alios radiato capite videre licet. noster interim, quo eximium quid præ reliquis Domitiano tribuat, Phœbum ipsum, corona hac caput eius ornasse vult.

51. —— *assiduis circumuolat alis*

Inepti quorundam notatas.

Sæua dies animi] non continebo veram vocem: odi non quod ille, *profanum vulgus.* sed sectam quæ exorta hodie, malè curiosorum hominum malè feriatorum; in publico doctrinarum epulo bellaria tantùm gustant, firmiores dapes negligunt imò contemnunt. voculas omnes seriò excutiunt, & in iis hærent quæ ad pollendam linguam. si quid ad vitam morésque facit, ne illi quiduis potiùs agunt quàm iuuentuti inculcent. Miselli!

quam scire nihil est, sape-

* Ως οὐδὲν ἡ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς παρῇ.
maculas iniuria temporum, hominum inscitia optimis scriptoribus inustas eluis? nouam aliquam vocis

cis notionem, vulgo non lectam aut neglectam ob- *re si non*
seruas? priscis ritibus densa caligine circumseptis *adsit.*
radium aliquod præfers nouæ lucis? probo institu-
tum. nec vnquam id culpabit quisquam inculpatus.
enimuerò si literæ rebus humanis vtilissimæ (quod
sanè nemo abnuet, nisi qui cerebrum non in capite *Philologia*
sed calcaneis gestat) tractare autem literas sine scri- *comendata.*
ptis antiquis nequeas, scripta antiqua nec legi cum
fructu possunt, nisi intelligas, nec intelligi sine hac
quà interpretationis, quà emendationis cura: quis
ille Thrax qui operam tuam inutilem Reipublicæ *vtilissima*
asserat? Sed vt nulla virtus est tam præclara quæ ad *ea.*
vitium non deflectat, si contractis habenis eam non
contineas intra rectæ rationis gyrum, ita omnis hæc
tua cura ad pompam magis faciet, quàm ad vsum,
nisi fluentes per se nymphas, temperes seuiore (vt
ita loquar) Falerno. nec amœnam modo Philolo-
giam promoueas, sed virilem simul ac robustam Phi-
losophiam. actiones vitámque humanam dirigen- *si philoso-*
tes sententias, quibus plena veterum scripta, tan- *phia ad-*
quam gemmulas intexas rituum hoc ac verborum *iungatur.*
auro. faciam ego sicubi occasio, quæ opportuna se
offert hoc loco, quo eximius Poëta eximiè inculcat, *Conscientia*
violati numinis aut perperam culti morsum. quem *altè infixa.*
conscientiam haud malè appellamus, ita homini infi-
xum vt viuet quamdiu ille. non vi extinguendus,
non fraude. nec vnquam tam proiectus quispiam ad
omne nefas, qui non acria quædam flagella in ani-
mo senserit, siue in faciendo scelere, siue magis post
factum. eleganter Cicero: *Sua quemque fraus suum* *Carnifex*
facinus, suum scelus, sua audacia de sanitate ac men- *assiduus*
te deturbat. hæ sunt impiorum furiæ, hæ flammæ, hæ fa- *malis.*
ces. Ratio in Salustio: *Namque animus impurus diis*
hominibusq; infestus, neque vigiliis, neque quietibus sedari
potest,

potest, ita conscientia mentem excitam vastat. tam acris & violenta hæc vis. & quidem in vtramque partem, vt flagrum malis, ita solatiũ bonis. Planè vt quidam scripserit: *vis nunquam tristis esse? bene viue.* aptéque in hanc sententiam de se iunior Plinius: *Audio inturbatus, interritus tamen, tantùm susceptæ rei honestas valet, tantúmque ad fiduciam vel metum differt, nolunt homines quod facias aut non probent. Purgemus igitur* (Lactantij verba sunt) *conscientiam qua oculis Dei peruia est, & vt ait idem* (Ciceronem nostrum intelligit) *semper ita viuamus, vt rationem reddendam nobis arbitremur, putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo vt ille dixit, orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo, qui & iudex & testis idem futurus est, cui rationem vitæ reposcenti, actus suos inficiari non licebit.* Qua gemma hæc consigno, & ab arduo hoc colle, ad amœniores campos redeo.

Isid. Sol. II. Solatium bonis & firmamentum.

55. *pulsat inane solum*] inane dixit, pro sine anima. notione magistellis scio inaudita, at non iis, quibus purgatior paulo auris. Cicero de legib. II. *tum ebur ex inani corpore* (exanimi videlicet Elephantis) *extractum, haud satis castum donum Deo.* quem locum nollem viros doctos sollicitare.

Verbi inane noua notione. Cicero explicatus & vetus in eo lectio retexta.

Ouidius: *Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,*
Ardet in exstructo corpus inane rogo.

noster Papinius hoc eodem libro: —— *discedit inane Vulgus*—pro, vita functum.

Ouid. lux.

60. *si me de matre cadentem Fouisti gremio*] alludit ad morem priscum. infantes siquidem simul ac nati forent, humi deponebantur. Suet. Aug. cap. v. *Cum C. Lectorius adolescens, in deprecanda grauiore adulterij pœna, præter ætatem atque natales, hoc quoque Patribus conscriptis allegaret se esse possessorem ac velut æditumum soli,*

Mos tollendi infantes.

quod

quod primum D. Augustus nascens attigisset: peteretq; donari, quasi proprio suo ac peculiari Deo: decretum est vt ea pars domus consecraretur. Idem Nerone cap VI. *Nero natus est Antij ante IX. menses, quam Tiberius excessit,* XVIII. *kal. Ianuarias: tantùm quod exoriente Sole, penè vt radijs priùs, quàm terra contingeretur.* Clariùs & ad lucem horum locorum Tertullianus: *Dum prima etiam constitutio infantis super terram, statim ei Deæ sacrum est.* ab humo verò infantem tollebat pater, & in sinum recipiebat. noster Papinius Epiced. in filium: *Suetonius illustratus.*

—meus ille, meus, tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.

Idem Epic. in Glauciam:

—raptum sed protinus aluo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem Dominus sibi mente dicauit:
Amplexusq; sinu, tulit & genuisse putauit.

Claudianus in Ruf. I.—— *quem prima meo de matre cadentem*
Suscepi gremio.—— *Lux Claudiano.*

Iuuenalis Sat. IX. *Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes*
Argumenta viri. foribus suspende coronas,
Iam pater es.—appositè ad hunc morem Terentius Adelph. *Qui sine hac iurabat se vnum nunquam victurum diem,*
Qui in suo gremio positurum puerum dicebat. adi Senecam apud Lactantium lib. I. Instit. cap XVI scitè ergo hoc tollendi, fouendíque officium, Thesiphonem sibi præstitisse, miser hic dicit Oedipus. veluti scriptores dijs hoc ascribunt, quando eximiè aliquem volunt commendatum. noster Geneth. Lucani: *Itidem Iuuenalis & Terentius.*

Natum protinus, atque humum per ipsam

Primo

Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit. Idem Epithal. Stellæ (Venus loquitur)——*cui gloria patrum*
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouiq; sinu. —— Qui autem non tollebatur, pro abdicato ac proiectitio erat. quo respicit frequẽ-

Terentius explicatus. ter Terentius, signatè Heaut *Meministin me esse grauidam & mihi te magnopere interminatam, Si puellam parerem, nolle tolli?* CHRE *scio quid feceris, sustulisti.* ab hac etiam mente capies.

& Curtius. Q. Curtium lib IX. *Genitos liberos non parentum arbitrio tollunt, aluntq; sed eorum quibus spectandi infãtium habitum cura mandata est.*

& Tacitus. Lumen petes Tacito, in vita agricolæ: *Auctus est ibi filia in subsidium & solatium simul, nam filium ante sublatum breui amisit.*

64. *Contentus Polybo*] Corinthiorum hic rex, maritus Meropę. quæ Oedipum, à Phorba pastore regio inuentum & ad se delatum, pro filio educauit. Senex apud Tragicum in Oedipo: *Corinthius te populus in regnum vocat Patrium: quietem Polybus æternam obtinet.* Ibidem Oedip. *Conubia matris Delphico admonitu tremo* SE. *Timere vana desine, & turpes metus*
Depone; Merope vera non fuerat parens

Eod. vers. *trifidæ*, *in Phocidos arce*] Phocium ædificium ingens est à Daulide Delphos proficiscentibus ad leuam, vbi è singulis Phocici nominis vrbibus conuenire solent, qui ad consulendum Apollinem, mittebantur. huic triuium adiacet Lai cęde funestum Oedipus apud Senecam: *Reddit memoria tenue per vestigium, Cecidisse nostri stipitis pulsu obuium, Datumq; Diti, cùm prior iuuenem senex Curru, superbus pelleret, Thebis procul, Phocea trifidas regio qua scindit vias.* ad Pausaniam Phocicis,

74. Or-

74. *Orbum visu regnisq́, carentem*] rectè, vt in ipso limine videtur. at si penitius introspicias, vnius litteruiæ vitio inquinatum locum, densam sententiæ noctem facere videbis. cuius tenebras nunquam dispelles, nisi, vt ex libris manuscriptis reposui, legas, *Orbum visu, regnisq́, parentem, &c.* Liberi mei, inquit, neque dirigere voluerunt, neque solari me patrem priuatum visu & regno, quin potius cæcitati & miseriis meis superbi insultant. parua quidem menda, si leuiusculam mutationem, quæ hic contingit, species, sed non parui momenti si orationis seriem. *Statius correctus.* *L. l.*

81. *totos in pœnam ordire nepotes*] id est, genus omne. licet enim *omnes* ad numerum refertur, *totos* ad quantitatem, Poëtæ tamen vti scis hæc confundunt. Virg. *hos tota armenta sequuntur.* & è contra idem *atque omnis fumat Neptunia Troia.*

85. *disiliant*) interpolarunt imperiti quibus ad saporem vetustatis palatū obbrutuerat. Optimi Lipsij optimus codex. signatè habet *disiciant* idque rectum est à vetere verbo *disicio, cis, cit*, pro *disseco, cas, cat.* Plautus Curculione: *Clypeatus elephantum vbi machera disicit.* *Vetus verbum Statio restitutum.*

89. *Aduertit vultus*) τὸ *aduertit* directè opposuit τῷ auertit, quod est elegantiæ priscæ & Latinæ. Plautus Mercatore: *dicam, si opera est auribus, Atque noua ad aduertendum animum adest benignitas.* Lucret. lib. III. *Acrius aduertunt animos ad religionem.* Virg. lib. VI. *Candeam aduertit puppem, ripæq́, propinquat.* Sen. Trag. Oedip. *Huc aduerte fauens virgineum caput noster arbore.* Atedij: —— *Aduertit Diana gradus*, nec Poëtæ modo hac notione, sed etiam historici vsi. Tacitus Annal. *velut in vrbe victæ facies gemitusq́, etiam militum aures oráq́, aduertere.* Idem II. *Octo aquilæ petere siluas visæ aduertere imperatorem* Idem Annal. VI. *neque exuerat pectorem vt vulgum miseria-* *Aduertendi verbum nona notione.*

tione aduerteret. Curtius v. *inter fidem timoremq́; hæsitans, regem intuebatur. qui vt tandem aduertit oculos.* Idem lib. VIII. *eoq́; consilio Porum geménque suum ei parti, quam se petere simulabat, coegit aduertere.*

Maleæ promontoriũ. 100. *Malea de valle*) promontorium Laconiæ est, quod non sine periculo præternauigatur. Noster libro II.

Qua formidatum Maleæ spumantis in auras,
It caput & nullos admittit culmine visus.

Idem lib. X. *Qualiter aut maleam, aut alta ceraunia supra*
Cessantes in nube sedent, nigrisq́; leguntur
Collibus, & subitæ saliunt in vela procellæ.

Propertius lib. III. *Flamma per incensas citius sedetur aristas,*
Fluminaq́; ad fontis sunt reditura caput
Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis,
Præbeat hospitio sæua Malea suo.

Statius correctus. 103. *Centum illi astãtes*) Subditicia hæc. quid enim τὸ *astantes*? cassa palearum si examines, legendum verò vt in calamo exaratis: *centum illi stantes*. Thesiphonæ serpentinum capillitium tribui à Poetis tam notum, vt ridiculum foret exempla adferre. decorè itaque noster vult, serpentes hos, non languidos, sed stantes, & erectos, cinxisse commotæ Thesiphones caput præcipuè *Cerastes* genus serpentis, è cuius corpore (Plinio auctore) cornicula eminent sæpe quadrigemina, & quod (Pausania teste) quo fermè modo gradiuntur cancri, in obliquum repit.

Cerastes quid.
Plin. lib. VIII. cap. XXIII.
In Arcadicis.

Statius correctus & explicatus. 96. *Atracia rubet arte color.*) & hic locus glossemate fœdatus. vetus scriptura & editio princeps agnoscunt, *Atracia rubet arte labor*, quod retinendum est omnino tangit signatè veterum errorem, qui Lunam magico carmine cælo deuocari, ruboréque præ verecundia suffundi credidere, adeoque ne veneficarum

carum verba exaudire posset, æris tinnitu obstrepebant. Plutarchus in Paulo AEmilio. ἀφνίδιον ἡ σελήνη πλήρης οὖσα καὶ μετέωρος ἐμελαίνετο καὶ τοῦ φωτὸς ἀπολιπόντος αὐτὴν, χρόας ἀμείψασα παντοδαπὰς, ἠφανίσθη. τῶν δὲ Ῥωμαίων (ὡς περ ἐστὶ νενομισμένον) χαλκοῦ τε πατάγοις ἀνακαλουμένων τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ πυρὰ πολλὰ δαλοῖς καὶ δασὶν ἀνεχόντων πρὸς τὸν οὐρανὸν, οὐδὲν ὅμοιον ἔπραττον οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ φρίκη καὶ θάμβος τὸ στρατόπεδον κατεῖχεν. *Repentè verò Luna cùm plena esset & sublimis facta est obscura: limineq; deficiente multiplicibus mutatis coloribus euanuit. Romanis (sicut est apud eos consuetudo) æris tinnitu lumē reuocantibus, ignesq; multos & faces & tedas in cœlum protendētibus, nihil simile fecerunt Macedones: sed timor & trepidatio multa vniuersū habuit exercitū.*

Fatua veterum opinio de laboribus Lunæ.

Noster lib. VI. *Sic cadit attonitis quoties auellitur astris*
Solis opaca soror: procul auxiliantia gentes
Aera crepant, frustraq; timent, at Thessala victrix
Ridet anhelantes, audito carmine bigas.

Seneca Hippolyto: *Et nuper rubuit, nullaq; lucidis*
Nubes, sordidior vultibus obstitit.
At nos solliciti lumine turbido,
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Boetius de Cons Phil.
Quæq; fulgenti texerat ore
Confusa Phœbe, detegat astra:
Commouet gentis publicus error,
Lassantq; crebris pulsibus æra.

adhæsit hæc superstitio etiam Christianis. adeò vt Diuo Maximino causam dederit seriò populum increpandi Homilia quæ inter Diui Ambrosij extat XXXII. *Cùm ante dies plerosque (inquit) de vestra auaritiæ cupiditate pulsarim, ipsa die circa vesperam tanta vociferatio populi extitit, vt irreliogiositas eius penetraret*

ad cælum. Quod cùm requirerem quid sit clamor hic velle? dixerunt mihi quod laboranti Lunæ vestra vociferatio subueniret, & defectum eius suis clamoribus adiuuaret. Risi equidem & miratus sum vanitatem, quod quasi deuoti Christiani Deo ferebatis auxilium, clamabatis enim ne tacentibus vobis perderet elementum: tanquam infirmus & inbecillis nisi vestris adiuuaretur vocibus non posset luminaria defendere quæ creauit. & infrà: *hoc est planè quod ait Salomon.* Stultus sicut Luna mutatur. *Mutaris enim sicut Luna dum stultus & insipiens ad motum eius, qui Christianus fueras, incipis esse sacrilegus. Sacrilegium enim creatori committitur dum imbecillitas adscribitur creaturæ. Sed dicet aliquis, Luna igitur non laborat? laborat planè, negare non possumus, sed laborat cum cæteris creaturis, sicut ait Apostolus, dicens:* Quia omnis creatura ingemiscit & parturit vsq; adhuc. (& infrà) quoniã & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis. *Liberabitur, inquit, à seruitute. vides ergo quoniã Luna non laborat carminibus, sed laborat obsequiis, non laborat periculis, sed laborat officiis.* hæc ille, & plura in eandẽ sentẽtiã piè & Christianè. sed nec omnes etiã inter veteres in stulta hac persuasione. primus Anaxagoras (vt scribit Laertius in eius vita) causam defectus Lunæ aperuit. sed superstitionẽ ex hominũ mente euellere non potuit. vetus Poeta egregiè eam explosit priscis his versibus:

Eccl. 27.

Non illam, vt populi credunt, nigrantibus antris
Infernas vlulans mulier præ dira sub vmbras
Detrahit altiuago è speculo, nec carmine victa.
Vel rore Stygias . . . .
Vincibilémque petit clamorem. quippe per æthram,
Qua citimus limes dispescit turbida puris,
Inuiolata meat: sed vasto corpore tellus,
Quæ medium tenet ima polum, dum lumina fratris
Detinet vmbriferis metis, tum sidere casso,
Pallescit teres vmbra rotæ: dum transeat axem

Aggerei velox tumuli, speculoq; refanti
Fraternas reparet per cælum libera flammas.

Plura huc non congero, solùm moneo Atraciam vrbem Thessaliæ esse, partis Pelasgiotidis, ab Atrace Penei & Buræ filio conditam auctores mihi affirmandi Strabo & Stephanus. clarum itaq; cur poeta mentionem faciat Atraciæ artis, nam artem deuocandi Lunam, Thessalis mulieribus à scriptoribus passim tribui, omnes sciunt. *Atracia Thessaliæ vrbs.*

119 *& medius cæli Parnassus)* Luctatius: *Vmbilicus terræ Parnassus dicitur: nam cùm Iupiter mundi medium locum vellet cognoscere: ab ortu ad occasum duas aquilas dimisisse fertur: quæ volatu lassæ in Parnassi vertice considerunt.*

127. *parens odij metus*] pulcherrima gnome. pessimæ prolis Odij, pessimam matrem Metum indicans: quo nihil veriùs cortyna Phœbi vnquã protulit. Metuimus enim potentiores ob iniurias inferendas, vlcisci cupimus ob illatas, eleganter Poeta vetus, *Metus mater Odij.*

Quem metuunt oderunt: Quẽ quisq; odit periisse expetit *Ennius.*

Hauri princeps & quisquis sedes ad Reipublicæ clauum, amorẽ apud ciues, metum apud hostes quære *Clementia efficacius quædam iubet.*

—— peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit: mandataq; fortius vrget
Imperiosa quies— *Claud.*

ab ore aureo aureũ dictũ: *Malus custos diuturnitatis metus, cõtraq; beniuolentia fidis est vel ad perpetuitatem* *Pan. Mallij.*

130. *sociisque comes discordia regnis*) eleganter in hanc sententiam Lucanus: *Cicer. Off.*

Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Latius Romani eloquij flos Offic. 1. *Maximè autem adducuntur plerique vt eos iustitiæ capiat obliuio, cũ in imperiorum, honorum, gloriæue cupiditatem inciderint. quod enim est apud Ennium,* Nulla sancta societas nec

Nam mihi continuò maior quærenda foret res,
Atque salutandi plures ——

Tacitus Hist. II. de Cæcinna & Valente: *Dũ ambitu, comitatu, & immensis salutantium agminibus cõtendunt* Suetonius Augusto: *Et Q. Gallum prætorem in officio, salutationis tabellas duplices veste tecta tenentum.* Idem Claudio: *Milites domos Senatorias salutandi causa ingredi etiam patrum decreto prohibuit.* Idem Vespasiano: *Dũ salutabatur & calceabat ipse sese & amiciebat*, salutatio autem hæc non in interiore domus parte, sed in atrio fiebat. Ouidius I. de Ponto, Eleg. VIII.

Nec tamen irrumpo, quo non licet ire, satisq; est
Atria si nobis non patuisse negas:
Vtque tibi fuerit mecum non amplius, vno
Nempe salutaris, quam priùs ore minus.

allusit vti solet scitè, Seneca de Benef. VI. c. XXXIII. *In pectore amicus, non in atrio quæritur.* quo loco multa adfert quæ ad explicationem huius ritus faciunt & coertionem. tu si operæ tibi eum adi. originem haud malè (vt credo) refero ad priscæ Reipublicæ tempora, quibus libertis & seruis patronos, dominósque singulis diebus bis adire, solenne fuit. Suetonius Galba: *Veterum ciuitatis exoletumq; morem ac tantùm in domo sua hærentem obstinatissimè retinuit: vt liberti seruiq; bis die frequentes adessent, ac mane saluere, vesperi valere sibi singuli dicerent.* Origo huius ritus.

148. *ferri statione gementes*) statio Latinis non vnam rem notat. vna notione cohortem militum denotat, quæ ante fores palatij excubabat. exempla bina in textu habes & passim apud Tacitum & Suetonium, signatè in Nerone: *vt comperit stationem militum recessisse, prosiluit è lecto*, tantiq; momẽti hæc statio, vt inter præcipua insignia Principatus haberetur. Idem Suetonius Tiberio XXIV. *Principatum quamuis neque occupare confestim neque agere dubitasset* Statio quæ Latinis. Statio cohors militum.

& statione militum, hoc est vi ac specie dominationis assumpta. Secundo significat cohortem, quæ per prouincias contra latrones collocabatur: Tertullianus Apollogetico: *Latronibus inuestigandis per omnes prouincias sortitur statio militaris.* Modestinus I.C.L. I I I. de Re mil. *Qui stationis munus reliquit, plus quam emansor est.* Suetonius Tiberio: *In primis tutelæ pacis à grassatoribus ac latrociniis, seditionumque licentia, curam habuit. Stationes militum per Italiam solito frequentiores disposuit.* rectè *frequentiores*, nam iam antea disposuerat Augustus. Suet. Aug. cap. X X X I I. *grassatores dispositis per opportuna loca stationibus, inhibuit.*

Statio contra latrones.

Tertio milites significat; in castris, vel vrbe, excubantes. Tacitus Annal. I. *Postquam vallum introit, portas stationibus firmant.* Noster lib. X I I. *Vt paulum immisso resedit statio horrida somno.* hinc *stationem agere* pro *excubare* Tacitus Hist. I. *Igitur consultantibus placuit tentare animum cohortis, quæ in palatio stationem agebat.* Quarto notat *Officinam.* Suetonius Nerone, *quod tabernas tres de domo sua circa forum ciuitatibus ad stationem locasset.* Plinius lib. XVI. c. XLIV. *radices eius in forum vsque Cæsaris per stationes municipiorum penetrant.* Seneca de Beat. vit. *Altũ quiddam est virtus, excelsum & regale, inuictum, infatigabile; voluptas humile, seruile, imbecillũ, caducum, statio eius fornices sunt & popina.* scite verò *fornices* ait, nã *fornices* idem quod *lupanaria.* Petronius Satirico. *Tandem imò iam serò intellexi me in fornacem esse deductum: execratus itaque aniculæ insidias operui caput, & per medium lupanar fugiens, cœpi in aliam partem.* vnde clarũ quid Horatius sibi velit dũ lib. I. Ser. Sat. I I. ait: *Cõtra alius nullam nisi olente in fornice stantem.* lux hinc Suetonio Iulio c. XLIX: *Et Bithynicum fornicem dicunt.* intelligũt eum πεφορνικὼς meretricem. Sed ad rem. *Stationem* pro *officina* posuit I. C. Vlpianus lib. XV. D. de Iniu

Stationem agere.
Statio officina.
Suetonio, Plinio, Seneca lux.
Fornicis quid.
Horatius & Suetonius expli[cati]*.*

Iniuriis. *proinde si quis ad domum tuam venerit te absente, conuicium factum esse dicitur idẽ etsi ad stationem vel tabernam ventũ sit, probari oportere.* ita enim omnino legendum, non vt nuper viri docti supposuerunt, ignorantia huius notionis: *iidem etsi ad statuas,* receptam omnibus sæculis lectionem eiicientes, quàm præter loca quæ adduximus Glossæ veteres disertè firmant. nam *Officina* στατιών inter alia reddunt, id est, *stationem.* & signatè Plinius Iunior I. epist. ad Senecionem: *plerique in stationibus sedent, tempusque audiendis fabulis conterunt.* Quinto, quod omnino etiam notandum, *Statio* pro *ieiunio* sumitur. Isidorus libro VI. *Ieiunium autem & statio dicitur.* Tertullianus ad vxorem libro II. cap. IIII. *vt si statio facienda est, maritus de die condicat ad balneas.* Idem de corona militis cap. XI. *Iam & stationes alij magis faciet quàm ius. Christo.* Denique apud mediæ ætatis scriptores *Statio* pro *munere* seu *officio* passim sumitur. Lampridius Commodo: *Iam in his artifex quæ stationis imperatoriæ non erant, vt calices fingeret, saltaret, cantaret,* &c. Capitolinus vero: *primus Cæsar est dictus, & in eadem statione constitutus periit.* imò & Suetonius in hac significatione vsurpauit Claudio cap. XXXVIII. *quod aliter euasurus peruenturusq; ad susceptam stationem non fuerit,* id est, ad Imperium. reliquæ notiones vulgatæ sunt. excipio eam quæ ex Valerio Max. lib. II. cap. I. eruitur ad quem te remitto.

Explicata lib. XV. de iniuriis.

Statio ieiunium.

Statio munus.

Lamprid. lux.

158. *quem portu*] Locus rectè habet, nihil mutandum. tangit fabulam qua fingitur Sol in Iberico freto occidere.

162. *conuertentur opes.*) non concoquo hæc verba & audeo affirmare esse à mala manu libri calamo exarati fidi mihi testes, quibus auctoribus lego *conuectentur opes*, cùm pro paruo & paupere regno tam acriter pugnaris, ô miseri! inquit, quid faceretis si

Statius è macula- tus, L.B.C

Romanorum & Carthaginensium opes in vnum conuehantur?

Secundo. L. B.

164. *iam forte carebat*] magnum mendum, sed parua labe contractum. emaculo ex manu scriptis *iam forte cadebat*. cui lectioni firmandæ verbum nõ facio. cæcus qui germanam esse non videt.

Tertio.

170. *& qui mox populis venturus, amatur*) absque lectione veteri esset, poteramus vulgatã retinere. sed dum membranas consului & editionem principem, præsto legendum esse, *& qui mos populis; venturus amatur*. acuta sententia vulgi leuitatem perstrinxit. quod plerumque, Salustio iudice, *ingenio mobili, seditiosum, atque discordiosum, cupidum nouarum rerum, quieti & otio aduersum*. malignum denique quiddam & querulum imbibit in imperantes, & vt lapidè ille ait, *magis regis filium amat, quàm regem.*

Salust. Iugur.

Vulgus nouitatis amans.

Thebani Ogygij dicti.

173. *hancne Ogigys*] id est, *Thebanis* Pausanias Bœoticis: Γῆν δὲ τὴν Θηβαΐδα οἰκῆσαι πρῶτον λέγουσιν Ἐκτῆνας, βασιλέα δὲ εἶναι τῶν Ἐκτήνων ἄνδρα αὐτόχθονα Ὤγυγον· καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς τῶν ποιητῶν ἐπίκλησις ἐς τὰς Θήβας ἐστὶν Ὠγυγίαι. *qui primi Thebaidum terram tenuerunt, Ectenas fuisse tradunt, quorũ rex fuit Ogyges homo indigena. ab eo nempe poëtarum cõplures, Thebas Ogygias cognomine appellant* ita Pausanias. at Varro lib. II. de Re Rustica. magis signatè Thebas non à Cadmo (vti communi calculo scriptores firmarunt) sed ab ipso Ogyge vult extructam. *etenim vetustissimum* (inquit) *oppidum cùm sit traditum Græcum, Bœotiæ Thebæ, quod Rex Ogyges ædificauit.*

Manu facere noua notione.

176. *manuq; Fortunam fecere leuem*) subsiste paullum & obserua *manu facere* ea notione qua *sponte facere*, vius est Seneca de breuit. vitæ cap. III. *adice morbos quos manu fecimus*. & consolatione ad Marciam cap. XIX. *adeoq; senectutem solitudo, quæ solebat destruere, ad potentiam ducit, vt quidam odia filiorum simulent,*

Seneca explicatus.

mulent,& orbitatem manu faciant.

179. *sociis hāc addere mentem Sedit*) mihi locus non inter firmos videtur, nec liquidò scio quid τὸ *sociis* hic velit. Lutatius refert ad Hermionem, Martis & Veneris filiam cogitemus. at illud obseruet iuuentus, *Sedit* poni pro *firmiter placuit*. Virgilius: *certa sedet patribus sententia pugnæ*. Imp. Iustinianus Instit de vsur. in princip. *nobis melior sententia sedit*. Hier. 7. Deut. *Si autem postea non sedet animo tuo*. hinc Suetonius Aug. cap XXVIII. *sistere in sua sede rem publicam*, pro, in firmo ac stabili statu collocare, posuit.

Suspectus locus. *Notio verbi sedit.* *Lux Virg. Hier. & Suetonio.*

199. *spatiis hinc omnia iuxta*) periphrasticos medium cæli locum describit.

213. *vocem fata sequuntur*) eximiè si quicquam in hoc opere. damnat enim disertè impiam quorundam Stoicorum doctrinam, trigis fati Deum ipsum subiicientem. cùm ille liber imus omnium rerum auctor & actor transcendat cùm libuit, & rumpat implexa illa agmina & volumina fati. Nec fatum ipsum aliud sit, non ex Papinij nostri solùm, sed magni & sancti Augustini mente, *quam sanctio & velut vox diuinæ mentis*.

Deus supra fatum. *Fatū quid. Lib. v. de Ciuit Dei. cap. IX.*

219. *& summis cognati nubibus amnes*) respicit Lucretij dogma, quod vide lib. VI.

223. *per illicitum pelago*) respicit diluuium, quod eleganter descripsit Ouidius Metam. 2.

225. —— *Perseos alter in agros*
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas) præfero quod in Langij scripto est: *Perseos alter in Argos*. nosti verò *Perseos* pro *Peseros* positum.

227. *mens cunctis imposta manet*] hæret mihi (vt ingenuè loquar) aqua in sententia huius loci, & in τὸ *imposta*, mendum latere suspicor, quod sine ope melioris codicis liquidò diuinare non potui. scio qua notione poëtæ accipiant *imposta, deposta, supposta,* *expo*

exposta, & similia, sed quid ad hanc sententiam? Buslidianus codex *imposta mouet.* vnde nihil adhuc elicio, viderint acutiores

229 *mala gaudia matrum*] Agaue & Iocaste.

230. *erroresque feros nemorum*] Athamatis fabulam notat.

Statius correctus. L. C. I. c.

235. *Appetiit proprios Monstro*) scripti libri, *appetit proprios (monstrum !) reuolutus in ortus.* qua quidem lectione nil pote melius. Noster lib. III.

Illum congestæ portarum ad limina matres
Vt solum videre (nefas!) nulla agmina circum. Idem Epiceda. in partem, *trepidamq; (nefas!) arescere laurum.*

252. *Magnique Phoroneos*] Inachi hic filius. quem fabulantur cum Cephisso Asterione : & Inacho arbitrum inter Neptunum. & Iunonem de regione disceptantes electum, litem secundùm Iunonem dedisse. posteáque dispersos antea homines in vnius ciuitatis ius compulisse. eo successu, vt ab Argo, eius ex filia nepote, integra regio nomen acceperit. Consule Pausaniam Corinthiacis.

254. *Custodem Phariæ*] Argum.

255. *& turibus aureus intres*] concubitum Danaes tangit. notior fabula, quàm vt hoc loco explicari debeat.

258. *& mea fulmina torques*) in cōcubitu Semeles.

Coptos Ægypti oppidum.

265. *Mareotica fumat Captos*] Pausanias : τότε οὖν τῶν Ῥωμαίων ὡς ἐπιτέτραπτο Αἴγυπτον, ἄνδρα ἔφη χρήμασιν ἀναπείσαντα ἐς τὸ ἄδυτον καταπέμψαι τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Κόπτῳ. καὶ ὁ ἐσπεμφθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου διηγησάμενον δὲ ὁπόσα ἐθεάσατο, καὶ τοῦτον αὐτίκα ἐπυνθανόμην τελευτῆσαι. *Eo ipso tempore Romanum hominem, qui Aegyptum prouinciam obtinebat quendam mercede conductum iussisse Isidis aditum intrare, quod Copti erat, rediisse illum; sed mox, vbi quæ conspexerat exposuit, è vita discessisse.*

Ibid.

Ibid. *Et ærisoni lugentia flumina Nili*) tenebricosæ fabulæ lucem dat. idem Pausanias Bœoticis εἰκότα δὲ ἀνδρὸς ἤκουσα φοίνικος, ἄγειν τῇ Ἴσιδι Αἰγυπτίους τὴν ἑορτήν, ὅτε αὐτὴν τὸν Ὄσιριν πενθεῖν λέγουσι· τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Νεῖλος ἀναβαίνειν σφίσιν ἄρχεται· καὶ τῶν ἐπιχωρίων πολλοῖς ἐστιν εἰρημένα. ὡς τὰ αὔξοντα τὸν ποταμὸν καὶ ἄρδειν τὰς ἀρούρας ποιοῦντα δάκρυά ἐστι τῆς Ἴσιδος. *His consimilia de Phœnice quodam homine audiui: Ægyptios Isidi festos-dies celebrare, qua anni parte lugeri ab ea Osirin dicunt: ac per illos sane dies incipere Nilum excrescere, quo fit vt incolarum turba dictitet, augeri Nilum atque impleri, lateque ex eo arua irrigari Isidis lacrymis.* aptè ad posteriorem partem. at cur ærisoni? propter sistra, quorum frequens in Isidis sacris vsus. Appuleius *variis & argeneis imò verò aureis etiam sistris argutum tinnitum constrepentes.* *Sistra in sacris Isidis.* *Lib.* II.

Iuuenalis: *Decernat quodcumque volet de corpore nostro* *Sat* XLII.

Isis, & irato feriat mea lumina sistro.

Proper. de Cleopatra: *Ausa Ioui nostro latronem opponere Anubin,* *Lib.* IV.

Et Tiberim Nili cogere ferre minas.

Romanamq; tubam, crepitanti pellere sistro.

Venerabiles autem & quasi sacros fuisse sistrum pulsantes, vel vnus Ouidius firmat I. de Ponto:

Ecquis ita est audax, vt limine cogat abire,

Iactantem Pharia tinnula sistra manus?

Risit eleganter stultitiam Romanus Sapiens, quem omnino vide. erat autem sistrum, vt in marmoribus antiquis videre licet, crepitaculum, cuius per angustam laminam in modum baltei recuruatam traiectæ mediæ paucæ vngulæ, crispante brachio tergeminos ictus, reddunt argutum sonum. *Senec. de beat. vit. c.* XXVII. *Sistrum quid.*

266. *Quo si prisca luunt*) restitui ex libris veteribus, non postulante, sed flagitante sententia. *Quod si* *Statius correctus.*

prisca

prisca luunt. leuis in speciem emendatio, quæ tamen insignitè lucem loco adfert.

269. *terrarum furias abolere,*) id est, peccata. Virgil. *furias Aiacis Olei.*

271. —— *Iamdudum à sedibus illis*
Incipe fluctiuaga quà præterlabitur vnda
Sicanios longè relegens Alpheus amores.) Pisas intelligit, cui lucus Olympij Iouis finitimus. designat hoc oppidum per Alpheum, quia ille Pisas lambit. Seneca Tragicus Thyestæ:

Alpheus Pisas lambit.

Quem tangit gelido flumine lucidus
Alpheus, stadio notus Olympico.

Papinius Epithal. Stellæ: — *tumidæ sic transfuga Pisæ*
Amnis, in externos longè flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali,
Donec Sicaniis tandem prolatus, anhelo
Ore bibat fontes. —— & hinc est quod per Alpheum, ludus Olympicus sæpiùs intelligatur. adi Homerum Illiad. δ. Virgilium Georg. III. Pindarum & Silium. Quæ de Alphei & Arethusæ amoribus poetæ vulgarunt, omnes sciunt. fabulæ originem dedit, quod iacta in Alpheum, sub ima penetrantem, in Arethusa, fonte Syracusano, redduntur: si qua Plinio fides; nam commentitium id adserit Strabo. Pausanias tamen Eliacis priore, Plinij sententiam multis argumentis firmat, tu consule Hugonem Falcandum in historia Sicula. & Nicanorē lib. III de fluminibus.

Alpheus Olympiades notat.

Statius correctus.

273. *Arcades hi tua*) auctoribus libris scriptis & editione principe, emaculaui: *Arcades hic tua.* quod germanum esse vel puer viderit.

275. *Geticoq; pecus stabulare sub Aemo, Dignius*) in Thracia videlicet, vbi equi Diomedis fuerunt humana carne victitantes.

276. —— *etiamnum inhumata procerum*
Relliquiis trunca ora rigent] obscuro loco facem adlucet

cet Ouidius Metamorph. IX. quâ Hippomanes & Athalantæ fabulam describit.

282 *generos passura nocentes*) Polynicen & Tydea.

286. *At non ille grauis dictis quamquam aspera motu.*) lege:

At non ille grauis dictis, quamquam aspera, motu.

310. *raptim per inane*) lectio hæc a libris scriptis est ita enim legendum. non vt vulgati: *raptus per inane.* scio te scire τὸ *inane*, non ea notione qua antea, sed pro aëre sumi, vti frequentius, quâ apud Nostrum, quâ alios. parcam adscribere exempla, sunt enim quingenta in promptu.

Statius emaculatus.

313. *Oedipodionides furtim deserta pererat Aoniæ*) Lip. & Busl. *furto deserta*: quod recipere mihi religio non foret. cum sciam scriptores ipsa passim locutos. Noster lib. III.

Furto Latinis quid notet.

Heu quantus furto cruor & sine laude iacetis.

Idem li. IX. *Ausus erat furto dextrā iniectare Leonteus.*

Virgilius lib. IV. *Nec ego hanc abscondere furto Speraui, ne finge, fugam.* —— Velleius lib. II. *Pontifex Maximus in C. Cæsaris locum furto creatus.* imò disertè pro insidiis. Curtius lib IV. *Parmenio peritissimus inter duces artium belli, furto non prælio opus esse censebat: intempesta nocte opprimi posse hostes.*

Virgilius lib. X. *Obuius aduersoq; occurrit, séque viro vir Contulit, haud furto melior, sed fortibus armis.*

321. *& sedisse superbum*) Sine suspicione mendi: absque libris veteribus esset. qui pereleganter — *& sedisse superbus.*

Statio Hellenismus restitutus.

Deiecto tunc fratre putat —— purus putus hellenismus. *superbus.* pro *superbum*, genus loquendi venustum vsitatum optimis scriptoribus, sed quod remotum ab vsu vulgi, imperitos offenderat.

Virgilius: *Sensit medios delapsus in hostes.*

Propertius: *Visura & quamis nunquā speraret Vlyssem.*

Catul

Catullus: *Ait fuisse nauium celerrimus.*
Horatius: *Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratus.*

325. *abrupto Sole Mycenas*) in sceleribus à Thyeste perpetratis. tu lege — *abrupto Sole Mycenas*

Ferre iter impauidum.

325. *vlulata furoribus antra*] Baccharum.

De Scyrone scriptorum dissensus. 333. *infames Scyrone petras*) respicit saxa quæ Moluridi petræ adiacēt. infamia & scelerata dicta, quod cum ea accoleret Scyron, latro famosus, inde quoscunque nactus esset hospites in mare detruderet. eos verò adnatans marina testudo, (bellua magnitudine solum & pedibus, quos tales habet, quales vituli marini, terrestri dissimilis) conficere dicebatur: vt Pausanias Atticis refert. quem sequitur Plutarchus Theseo, dicens hunc eundem latronem à Theseo de eodem saxo præcipitatum. Megarēses tamen defendere Scyronem neque latronem fuisse, neque flagitiosum, imò latronum vindicem. nec à Theseo tanquam latronem, sed cùm Eleusina cepit, veluti hostem interfectum. consule vtrumque si placet.

Ouid. Met. VIII. 334. *purpureo regnata Seni* Nisum notat. cui vt poeta cecinit: —— *splendidus ostro*

Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.

Isthmus Corinthiacus. 335. *In mediis audit duo littora campis.*] Isthmum Corinthiacum intelligit, qui mari vtrinque alluitur. duobus etenim eius latera promontoriis terminantur, Cheucheris & Lechæo, quæ res interiorem regionem continentem facit.

338. *Titanis latè mundo subuecta silenti,*
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga] Luctatius: *diei aer crassior est, tenuis noctis.* aptè igitur *tenuauerat.*

345. *Densior à terris, & nulli paruia flammæ*
Subtexit nox atra polos:) pluuiæ præsagium: occultè more suo, ingerit: nam nebulæ ima petentes,

serenitatem; altum, imbres designant. Virgilius: *At nebulæ magis ima petũt, campoq; recũbũt.*

356. *Emoto à cardine vellunt.*) reposuit ex Langione: *emoto cardine.*

357. *Defunditq; imbres, sicco quos asper hiatu. Persolidat Boreas,*) Physica ratio Luctatius: *Auster primo pluuias facili mox sequitur Boreas, easdem aut in niuem, aut in grandinem mutant.* Ouidius: *Vtque sirunt imbres gelidus concrescere ventis.*

360. *Veteri spumauit Lerna veneno*) Hydræ fabulã notat.

362. ——*nullisque aspecta per æuum. Solibus, vmbrosa patuere æstiua Lycei*) Panis Statius, Tiburt. Manl.——*& syluis arcessere Pana Licæis.*

375. *vasto metuendo vmbone*) Vmbo Latinis, Varrone teste, quod Græcis ἄμβωνες Græci autem ἄμβωνες vocant. quicquid extumidum est & prominet. hinc scriptores à parte quæ in clypæo Romano, instar dimidiati oui eminebat, ζωνεχδὴ χικῶς, *vmbonem* pro clypeo ponunt, vti hoc loco Papinius noster, & li IX. *tentato vmbone redissent.* Maro lib. X. *Ardet apex capiti, cristisque à vartice flãma Funditur, & vastos vmbo vomit aureus ignes.* Sidonius: *hunc fulcit rutilus spacioso circite leuum Vmbo latus.* Suetonius Iulio cap. LXVIII. *vmbone obuios agens.* Valerius l. III. c. II. *modò vmbonis impulsu modò mucronis ictu depellens.* Hinc & pro toga Romana quoque sumitur, ab vmbone qui in ipsa. Persius Sat. V.——*Tõtaq; impone Suburra Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo.* ita interpretor: nec me mouent, quæ viri docti hic de alba parma argutantur. capio fulcrum à Tertulliano, qui de toga agens, Vmbonem diserte agnoscit libro de Pallio cap. V. *Totum contincti vmbonis figmentum custodibus forcipibus assignet.* & statim eodem capite Martialis etiã: *In turbam inciderit cunctos vmbone repellit.*

Vmbo quid. lib. IV. de ling. Lat. Vmbo pro clypeo.

Vmbo pro toga. Persius contra virum doctum explicatus.

Videndus tibi & Appuleius lib. XI. Papinius noster alias, pro omni eo quod prominet, vocem, *vmbo*, vsurpat lib. VI. ——*geminis vmbonibus agger Campum exire vetat* & lib. VII.

——*atque omne quod Isthmius vmbo Detinet.* Hercul Surrent.——*contra riget vmbo maligni montis.* — Et Achilleide. *Vndisonæ quos circuit vmbo Maleæ.* imo pro humero, manu, aut brachio, lib. III. *clypeum nec sustinet vmbo.*

382. —*illo spe concitus omni Euolat*) an non rectius: *illo pede concitus omni?*

402. *Olenius Tydeus*) Oenei Calidoniæ regis & Euribœæ, siue vt alij volunt, Althææ filius, qui cùm Melalippum fratrem, vt noster hic vult, vel auunculum Thoantem, seu Apherea, vt Luctatius tradidit, siue vt alij, nepotes, inscius occidisset, ad Adrastrum confugit. plura non addo, docebit te affatim Statius.

Casus pro casu. 406. *subit vno tegmine*) auferendi casum, pro dandi posuit, quod est elegantiæ priscæ. Lucillius:

Esuriente leoni ex ore exculpere prædam.

Propertius lib. I. *Illa meo caros donasset funere crines.*

Idem lib. III. *Est pene seruo rumpere teste fidem.*

nnster hoc eodem libro: — *tacitaque immurmurat aure.*

& lib. I. — *subit ore cauo Theumesia coruus.*

& lib. V. ——*sed corde labores*

Ante alios erat vncta Pales.

Athletarū spectaculo mulieres arcebātur. 424. *Exclusæq; exspectant præmia matres*) elegantissimus Poëta, seriò id agens, quod agere non videtur, respexit ad morem Græcorum, quo Olympicum agonem spectare feminis interdictum. Pausanias Eliacis priore: κατὰ δὲ τὴν ἐς Ὀλυμπίαν ὁδόν, πρὶν ἢ διαβῆναι τὸν Ἀλφειόν, ἔστιν ὄρος ἐκ Σκιλλοῦντος ἐρχομένῳ πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον. ὀνομάζεται δὲ Τυπαῖον τὸ ὄρος· κατὰ τοῦτο τὰς γυναῖκας Ἠλείοις ἐστὶν ὠθεῖν νόμος,

ἢν

ὡς φασὶ τῶν ἐς τὰ ἔξω τὰ ὀλβδᾶσαι τὰ Ολυμπιακὸν, ἢ ἢ ὅλος ἐν ταῖς ἀπειρημμένοις ζοίσιν ἡμέραις διαβῆσαι τὸν Ἀλφειόν. In via quæ Olympiam ducit eis Alpheum, Scillunte venienti, celsa crepidine præruptus mons occurrit: Typæum illum appellant. hinc de saxo feminas deiicere Eleorū lex iubet, quæ ad Olympicos ludos penetrasse deprehensæ fuerint, vel quæ omnino Alpheū transmiserint, quibus est eis interdictum diebus. hic mos Græciæ, qui Augusto imperāte Romam migrauit, is enim *Athletarum spectaculo* (verba Suetonij adduco) *muliebrem sexum omnem, adeò submouit, vt Pontificalibus ludis pugilum par postulatum, distulerit in sequētis diei matutinū tempus: edixitque mulieres ante horam quintam venire in Theatrum non placere.* hæc generatim dicta, generatim tamen non accipienda, docuit me idem Suetonius Nerone: *Ad Athletarum spectaculum inuitauit & virgines Vestales, quia Olympiæ quoque Cereris sacerdotibus spectare conceditur.* Cap. XLIV. Cap. XII. *Priscus loquendi mos*

440. *ciuis in vsque manus*) qui hæc supposuerunt, vellem mihi dicerent qua fiducia id fecerunt. Lipsij liber priscam & germanam lectionem ingerit, *ciuis inusque manus.* quod rectum est. ita Cicero & Propertius dixere *inante* pro *ante*, sic *incoram*, pro *coram* Apuleius, *insimul* pro *simul* Florus, & in Syluis Papinius, *inprope* pro *prope*. Tertullianus. *Statio restitutus.*

457. *molitur gressus*) & hic ore librariorum non suo Statium loqui suspicor. malim ego *molitus gressus*. *Coniectura in Statio.*

457. — *vnaq; ferunt Cyclopes in AEtna Composito*) exsensa lectio. &, vt verbo dicam, sensus communis expertem esse oportet, cui non pateat, legendum esse, vt ex libris scriptis & editione Principe restitui: *Statius correctus.*

— *vnaq; ferunt Cyclopes in AEtna Compositos*, eximiè in hanc sententiam eximius ille Satyrarum scriptor: — *parcit*

Cognatis maculis similis fera quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sæuis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda
Produxisse parum est.

Statius maculatus.

462. *quisquis es is*) Et versus & sententia flagitat scriptorum librorum & editionis Principis lectionem *quisquis is es.*

464. *Marti non degenerare paterno*) Mars Meleagri pater fingitur, Meleager Onei, Oneus Tydei.

Mos fidei firmandæ. Annal. 11.

470. *coëunt animorum in pignora dextræ*) Aristophanis Scholiastes: ἔθος δ' ἐπὶ πίστει, καὶ συνθήκαις βεβαίας τὰς δεξίας δεδόναι ἀλλήλοις. Xenophon: ἐ καὶ Ὑρκανίους, οἷς τὰς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα. Tacitus: *Iurauere amici, dextram morientis contingētes.* Gemistus Pleton li. 11. de rebus Græciæ: *Persarum Rex Mentorem quòd dextrā dedisset (maxima enim hæc apud Persas fides) conseruauit.* non abludit illud Tertulliani aduersus Marcionem : *Denique vt cum Autoribus contulit, & conuenit de fidei regula, dextras miscuere,* suspicor hinc parœmiam notam, qua in fide firmāda Comici sæpe vtuntur Sophocles Electra. οὐκ οἶσθ' ὅτῳ μ' ἔδωκας εἰς χεῖρας ποτέ. *Non meministi, cui me dederis quondam in manus?* Terentius Andria: *Hanc mihi in manum dat.* mos hic vulgatus. at Scythis, Armeniis & in ea ora gentibus sollemne, in sanciendis priuatim publicéque amicitiis & federibus non dextras solùm implicare, sed pollices inter se vincire, nodóque perstringere: mox vbi sanguis in artus extremos se effuderit, leui ictu cruorem elicere atque inuicem lambere. adi Tacitum Annal. XII. Lucianum in Toxari, Melam. lib. II. cap. I. Valer. Max. lib. IX & Tertullianum Apologetico.

475.

475. *esse fidem quãta) esse* pro *fuisse, tẽpus* pro *tẽpore.* *Tempus* [...]
Virg. lib. IX. *Cratera antiquum quem dat Sidonia Dido,* *tempore.*
id est, *dedit.* Papinius noster hoc eodẽ lib ——*sensit manifesto numine ductos Assore,* id est, *adesse.* Propertius.

At tu vix primas attollens gurgite palmas
Sæpe meum nomen iam peritura vocas.

id est, *vocabas.* *Diuinatio in Statio.*

480. *laxatisque diu tamen aura superstes*
Immoritur velis. passi subiere penates)

Quid de hoc loco certi pronunciem, nihil habeo, nisi mendosum videri. libri opem non ferunt. fuit cùm legerim: *immoritur velis passis.* ea notione qua Lucillius dixit:

Rugosi passiq; senes eadem omnia quærunt.

Et Plautus Pœnulo: *Si qui de æstu mecum futurus pro vua passa pẽsili.* vel si pateris, *immoritur velis, passi subiere penates.* vti alias gradu, vel cursu, dicimus Plautus Rudente: *consequamur gradu vocẽ.* Papinius lib. X. —*ac vulnera. cursu Examinat.* & hoc eodem libro.

Hæc tam dira lues nocturno squallida passu
Illabi thalamis. an Delius hic mihi fauerit, Senatum litteratorum arbitrum capio.

507. —*Lustraliaq; exta*
Lacte nouo perfusas edet Vulcaneus ignis) respexit ad discrimen sacrorum, quod tale: vt inferiorum, & minorum deorum sacrificia lacte perfunderẽtur. Ouidius: *Ritus in sacris.* *Met.* VIII.

Tum super infundens tepidi carchesia lactis:
Alteraq; inuergens liquidi carchesia mellis
Vmbrarumq; rogat rapta cum coniuge regem.

Propertius. *Interea nigras pecudes promittite diti,* *Lib.* III.
Et niuei lactis pocula mista mero.

Seneca Tragicus:—*libat & niueum insuper.* *Oedipo.*
Lactis liquorem, fudit & Bacchum manu.

Læua. redarguit cæcitatem erudissimè, vti solet, eruditissimus Arnobius, Christiani nominis Varro,

lib. VII. aduersus Gentes: quem adi.

ipos uid. 509. *Salue prisca fides tripodum*) Quid tripos fuerit. *Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.* Homerus Iliad. ψ. videtur asserere, vas fuisse, quod tribus pedibus fulciebatur, ansásque siue aures quibus capiebatur, haberet. Calimachus verò, in Lauacro Dianæ, Tripodem sellam fuisse scribit, tribus pedibus innixam, cui insedens Pythia, oracula reddebat. Helanicus, vas puluer ibus plenum. Strabo speluncam profundam. Luctatius, Lauri speciem fuisse, ait, habentem tres radices, Apollini cōsecratam, propter triplicem vim diuinationis: *Nam & Sol præterita videt,* inquit, *præsentia cernit, & futura visurus est. Est etiam tripos mensa Apollinis, corio Pythonis serpentis tecta* Hæc ille. at longè diuersa, de tripode, Plutarchus tradidit in Solone, signatè quomodo à piscatoribus Cois extracta, ad VII. Sapientes missus fuerit, tandémque Apollini consecratus. tu eum consule, & si placet, etiam Lucianum, Dialogo de Astrologia.

riscus mos cœnis. 518. *Enumere toros, aliosq́ inferre tapetas*) ad morem veterum, quo receptum vt lectos cœnatorios, sub horam cœnæ, stragulis vestibus textilibus, aut purpureis, insternerent. Virgilius Æneid. 1.

——stratoq́ super discumbitur ostro.

Horatius. Sat. VI. ——*cùm ponit vterque*

In locuplete domo vestigia: rubro vbi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaq́ de magna superessent fercula cœna.

Seneca Thyeste: *Resupinus ipse purpura atque auro incubat.*

Vino grauatum fulciens leua caput.

ab hac mente capio Plautum Bacchides.

Plauto & Suetonio hæc data. *Cum amica sua vterque accubitum eatis, ita negotium est.*

Atque ibidem, vbi nunc sunt lecti strati, potetis citò &

Sueto-

Suetonium Octauio cap. LXXIII. *Ne toro quidem cubuisse aiunt nisi humili & modicè instrato.* *Lucernæ in cœnis.*

521. *tendunt auratis vincula lychnis*) candelabrorum, priscis in cœnis, nullus vsus. Noctis tenebras lucernis pensilibus dispellebant. Horatius:

——Sume Mæcenas cyathos amici *Car. III.*

Sospitis centum: & vigiles lucernas perfer in lucem.

Petronius: *Lucerna bilychnis de camera pendebat.*

Iuuenalis Sat. VI.

Cùm bibitur concha, cùm iam vertigine tectum

Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.

Virgilius in conuiuio Aeneid. I.

——dependent lychni laquearibus aureis

Incensi —— opera est iuuentutem hæc notare, vel ideo, ne per caliginem, vltra capiat Ciceronem, pro Cœlio: *alia fori vis est; alia triclinij: alia subselliorum ratio; alia lectorum: non idem Iudicum commessatorumq́; conspectus. lux denique alia Solis, & lychnorum.* *Cicero explicatus.* Cœterùm quod dixi, lucernas pensiles semper fuisse, non rigidè verum. scribente Lucret. lib. II.

Si non aurea sunt iuuenum simulachra per ædes,

Lampades igniferas manibus retinentia dextris,

Lumina nocturnis epulis vt suppeditentur.

538. *——pariter pallorq́; ruborq́;*

Purpureas hausere genas) nunquid melius *purpureas auxere genas*? *Coniectura in Statio.*

544. *Praefecto Gorgona collo*) Legendum, sine vllo dubio: *præsecto*.

553. *Hanc vndante mero fundens, vocat ordine cunctos.*

Cælicolas) ad priscum libandi ritum dixit. Nihil enim in veteribus frequentius, quàm in honorem dei alicuius vini aliquid effundere, vel in mensam, vel in ignem, vel terram, vel aquam, pro re præsenti. de mensa hic habes, & apud Virgilium Æneid. I. *Libandi mos.*

OO 4

Dixit, & in mensa laticum libauit honores.
de Igne; Papinius noster hoc eodem libro:
Fundite vina focis. de Terra, Maro lib. v.
Duo ritè mero libans Carchesia Baccho
Fundit humi. de Mari: Ouid. 11. Metamorph.
Isq; deos pelagi vino super æquore fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.

Plauto lux. ab hoc more Lena apud Comicum Curculione: *Venus de paulo paululùm hoc tibi dabo, haud lubenter. Nam tibi amantes propinantes, vinum potantes, dant omnes. Mihi haud sæpe eueniunt tales hæreditates.* respicit libationem, hanc multibiba anus sed paululum, ad honorem Veneris, se effusuram ait, quo ventriculis largiùs madefiat. Pertinet huc elegans Papinij locus, Protrep. Metij Celeris:

Prima salutauit Capreas, & margine dextro,
Sparsit Tyrrhenæ, Mareotica vina Mineruæ.

vsitatum verò, in hac libatione vt capiti coronas imponerent etiam in mensa. Virgilius lib. VII.

Nunc pateris libate Ioui, precibúsq; vocate
Anchisem genitorem, & vina reponite mensis.
Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat. & lib. VIII.
Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris,
Communémque vocate Deum, & date vina volentes,
Dixerat: Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq; comas, folijsq; innexa pependit,
Et sacer impleuit dextram scyphus. ocyùs omnes
In mensam læti libant: Quod operæ duxi, monere ne cum viris doctis erres, qui coronam in mensa sumere, ebriorum tantùm fuisse volunt, quia ebrij cum corona, passim in Comœdiis, introducuntur. & Plautus Amphitruone, signatè, Mercurium producit, dicentem: *Capiam coronam mi in caput, assimulabo me esse ebrium.* cui compar est Senecæ locus Medea:

Huc

Huc incede gradu marcidus ebrio.

Præcingens roseo tempora vinculo. tu non vniuersè hæc accipienda, iam dedicisti. Illud etiam dignum nota (certè illi qui scriptores veteres vult intelligere) in conuiuijs passim receptum, non è potu modò, sed & è cibis aliquid libare, & in focum ea ipsa libamenta deferre, sedem scilicet Larium Dionysius Halicarnassæus lib. IV. Antiq. Romanorum. *Ἀπὸ τῆς ἑστίας τῆς βασιλέων, ἐφ' ἧς ἄλλας τε συντελοῦσι Ῥωμαῖοι ἱερουργίας, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν δείπνων ἀπαρχὰς ἁγίζουσι. E foco regio, in quo cùm alia sacra Romani facere solent, tum & cœnarum libare primitias.* Silius lib. VII.

Distinxit dulces epulas, nulloq́; cruore
Polluta castus mensa cerealia dona
Attulit, ac primùm Vestæ detersit honorem
Vndique, & in mediam iecit libamina flammam.

in patella poni & deferri solent hæc libamina. Author mihi affirmādi Scholiastes vetus, ad illud Persij:

——*cultrixq́; foci secura patella.* vnde Lares *Patellarij dij*, Plauto dicti. Consule Homerum Iliad *α.* in conuiuio Achillis. Liuium lib. XXXIX. & Plutarchum de Fort. Roman.

569. ——*centum per iugera campi.*

Vix tandem explicitum) eleganter sanè, quia serpens viuus semper se implicat: nec malè tamen dixeris, optimum poëtam alludere ad gestum mortuorum. Sophocles: *Occultus intellectus in Statio.*

γέροντα μόρῳ ἐκτανύσαι. Martialis.

Tu languore quidem subito, fictoq́; laboras:
Sed mea porrexit sportula, Paule, pedes.

id est, mortua est. Statius noster Epiced. in Patrem:

Sed te torpor iners, & mors imitata quietem
Explicuit.

572. *seruabat nata penates*) non abludit illud Virgilij:

Sola domum & tantas seruabat filia sedes. vtrobiq; verò τὸ *seruabat*, possidebat, significare, scio te scire.

622. *protere exanimes artus, asprosq; molares*) non moueo loco controuersiam. dissimulare tamen nolo, in Buslidiano codice me reperisse: *protere exanimos artus, scaprosq; molares*. Quod non sperno. adi Nonium in scapris.

634 *Quarenti quæ causa duci, quis ab æthere leuus.*

Ignis, & in totum regnaret Sirius annum) caniculam intelligit, sidus, quod omnes sciunt, noxium, morbos complures generans. aptè itaque & decorè in hac lue, toto anno dicit regnasse. Virgilius.

Lib. x.

Non secus ac liquida si quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor:
Ille sitim morbosq; ferens mortalibus ægris,
Nascitur, & leuo contristat lumine cælum.

Leuus pro noxio.

vbi non abs re erit iuuentutem obseruare, *leuum lumen* pro *pernicioso & noxio* sumi. vti hic apud Statium: *leuus ignis*. & lib. 11.

——*cui leua voluntas*
Semper——id est, *praua*.

Priscus loquēdi mos. *Vlpiano lux data.*

637. *Iuuenes qui cæde potiti*) id est, *accidissent*. nouè, imò antiquè. Iurisconsulti nostri etiam patiendi significatu sæpius vsurparunt. Vlpianus lib. xv. Ex quibus causis maior. *Ego autem etiam nomine eius qui hostium potitus est*. Plautus frequentissimus est in hac phrasi. Capt. *maior potitus hostium est*. inibi: *postquam meus rex est potitus hostium*. Idem Epedico: *ita gnata mea hostium est potita*, id est, in hostium potestatem venit.

Statius emaculat⁹.

658. ——*Has fortè inuisitis aras.*

Vos quoque progenies) locum corruptum esse vel cæco apparet, prisca scriptura:

——*Has fortè inuisitis aras.*
Vos quæ progenies? quod germanum esse mihi liquet.

661. *quando hæc varijs sermonibus ora*) ineptissimæ *Statius* ineptiæ, non certius vixisse Statium, quàm eundem *correctus.* scripsisse, vt reposui.

——*quando hæc varijs sermonibus hora est.*

686. *seu te Lyciæ Paterea niuosis*) vbi Apollinem mensibus hibernis responsa dare veteres crediderunt. Autor Seruius ad illud Virgilij:

Qualis vbi hybernam Lyciam, Xantiq; fluenta
Deserit, ac Delum maternam inuisit Apollo

689. *Seu Troiam Tymbræus habes*) Luctatius: *Tymbræus dicitur Apollo ab herba tymbra, quæ in templo Troados abundat.* *Lentare quid.*

693. —*feros lentandus in hostes*
Arcus——) id est, curuandus ac flectendus. Virgilius Æneid. III.

Ante & Trinacrina lentandus remus in vnda.

Seneca Tragicus Agamemnone:

Properat iuuentus omnis abductos simul
Lentare remos. allusum haud dubiè, ad remiges, qui cum magnis viribus remigant, lentant, id est, flectunt, & incuruant remos vnde ipsi remi, lenti, à Catullo dicuntur, Nuptiis Pely; *Catullo lux.*

Quique fugit lentos incuruans gurgite remos.

Hinc & Virgil. Georg. III. *lentas massas*, pro *ductilibus*, dixit. *& Virgilio.*

Ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis
Cùm properant. ita Horatius. *lenta brachia*, pro *flexilibus & ad amplectendum accommodatis.* posuit Epodon. I. *& Horatio.*

Arctius, atque hedera procera astringitur ilex
Lentis adhærens brachiis.

699. *tu Phryga submittis citharæ*) Marsyam intelligit, de quo plura ad lib. IV.

700. *Terrigenam Tityon*) qui Latonam ad stuprum sollicitauit. cur terrigenam dicat, notum ex fabula,

qua

qua fingitur Iupiter Elaram, Orchomonis filiam, prægnantem, ob iram Iunonis, in terram occultasse, vnde factum, vt infans ex terra natus videretur.

Sol Persis Mitra vulgata Curtii lectio firmata.

710. *torquentem cornua Mitram*) ita Sol Persis dictus. Curtius lib. IV. *Solem Mitram, sacrumq́, & æternum inuocans ignem.* ita lego, suffraganribus & scriptis & excusis libris. valdéque miror esse qui supponant: *Solem & Martem*: Scio quidem Strabonem lib. XV. Martem deum Persis adsignare, & hinc fortè audaculi hi glossema Curtio adtexerant. sed refellunt illos, atque adeò ipsum Strabonem, Xenophon lib. IIII. & VIII Pausanias Laconicis, & Iustinus, consensu tradentes, Persas credidisse vnum solū Deum, & hunc esse Solem, quem Mitram dicunt. erat verò huius dei simulachrum vultu leonis, cum tiara prisci habitu, vtraque manu reluctantis tauri cornua comprimens. Author Luctatius. *quo significatur* (vt idem ait) *Lunam à Sole lumen accipere, quando incipit ab eius cornibus segregari, & quòd hic deus cæteros sui nominis, & potentiæ impetu excellat, vt inter reliquas feras Leo.* Clarum hinc, quid Statius hîc velit, dum dicit, *Torquentem cornua.* expeditum etiam quid Tertullianus intelligat, aduersus Marcionem lib. I. dum inquit: *Sicut aridæ & ardentis naturæ sacramenta Leones Mithræ philosophantur.* meminit Mithræ & Martianus Capella lib. III. de Nupt. Mer. & Phil.

Tertullianus explicatus.

Te Serapim Nilus, Memphis veneratur Osirin,
Dissona sacra Mithram.

Illud iuuentutem doceo, fors fuit & quosdam senes sacra Mithrica sub Imperatoribus Romam migrasse, & idoli huius cultores omnia religionis Christianæ mysteria adumbrasse. Tertullianus de præscriptionibus: *Sed quæritur à quo intellectus interpretetur eorum quæ ad hæreses faciunt? A diabolo scilicet, cuius sunt partes inuertendi veritatem, qui ipsas quoque res sacramento-*

mentorum, in idolorum mysteriis æmulatur. Tingit & ipse quosdam, vtique credentes & fideles suos, expiationē delictorum de lauacro repromit, & sic adhuc initiat Mithræ: signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. quæ postrema verba, ritum ingerunt, quo ij quos *Mithræ milites* antiqui vocabant, initiabantur. Describit eleganter idem Tertullianus de corona militis: *Erubescite Romani commilitones eius, iam non ab ipso iudicandi, sed ab aliquo Mithræ milite. Qui quum initiatur in speleo, in castris verè tenebrarū. coronam interposito gladio sibi oblatam, quasi mimum martyrij, dehinc capite suo accommodatam, monetur obuia manu, capite depellere, & in humerum forte transferre, dicens Mithram esse coronam suam. Atque exinde nunquam coronatur: id quod in signum habet ad probationem sui, sicubi tentatus fuerit de sacramento: statimq; creditur Mithræ miles, si deiecerit coronam, si eam in deo suo esse dixerit. Agnoscamus ingenia diaboli, idcirco quædam de diuinis affectantis vt nos de suorum fide confundat & iudicet.* credo & militem hunc Mithræ, intelligi à D. Hieronymo, ad Lætam, de institutione filiæ: *Ante paucos annos propinquus vester Gracchus, nobilitatem patritiam sonans nomine, quum Præfecturam gereret vrbanam, nonne specum Mithræ & omnia portentuosa simulachra, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius pater, initiantur, subuertit, fregit, excussit?* huc denique pertinet Lampridij locus Commodo: *Sacra Mithrica homicidio verò polluit, cùm illic aliquid ad speciem timoris dici vel fingi soleat.* Si plura desideras, consule Suidam, Procopium & Strabonem.

Milites Mithræ.

D. Hieron. explicatus.

Lamp. explicatus.

IOH.

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM II. THEBAIDOS, SCHOLIA.

verſ. 15. *quanquam functis & lumine caſsis*) id eſt, mortuis lumine priuatis. Virgilius Æneid. 11.

Virgilio & Lucretio lux.

——*nunc caſſum lumine lugent*. Lucret. lib. v.
Nec potis eſt cerni, quia caſſum lumine fertur.

17. *hinc & grauis exitus viui*) vitiatus locus, & cui ſine libris, qui nihil hic iuuant, opem adferre non fuit meæ opis.

Tænarum.

32. *Dixerunt Tænara gentes*) Tænarum promontorium Laconiæ, in quo templum eſt ſpeluncæ. perſimile. aditum inferni poëtæ dicunt, & ab Hercule Cerberum hac extractum plerique fingunt. Fabula inde originem habuit (vti ex Hæcatæo Mileſio Pauſanias in Laconicis refert) quod in illa ſpelunca immanis ſerpens luſtrum habuit qui idcirco inferorum canis dictus, quod quem morſu impetiſſet, veneni vi ſtatim opprimeretur. is ſerpens ab Hercule ad Euriſtheum pertractus Homerus verò qui primus ditis canem, quem Hercules extraxiſſet, appellauit, neque nomen ei proprium impoſuit, neque de eius figura quicquam commentus eſt. poſteriores Cerberum appellarunt. & cum cætera cani feciſſent ſimilem, tria dixerunt capita habere, ídque communiter receptum. Heſiodus tamen in Theogonia quinquaginta Cerbero capita affingit. Horatius carminum 11. centum.

Cerberi fabula.

43. *Frangentia littora*) ſi locus rectè habet, *frangentia*. dixit pro *fracta*, agendi ſignificatu pro patiendi

tiendi. solens hoc optimis scriptoribus, qui frequentissimè agendi verbum παθητικῶς, & patiendi, agendi significatione vsurpant. ita *Spectatus est suem* pro *spectauit*, Varro; *communicati sunt*, pro *communicauerunt*, Liuius, *res eorum auxit*, pro *aucta est* Cato, *dum hæ turbæ atque iræ leniunt*, pro *leniuntur* Plautus, *peragratus est regionem*, pro *peragrauit*, sic *tempestas sedauit*, pro *sedata est*, Velleius, *est censa*, pro *censuit* Tacitus dixit. adi Agellium lib. XVIII. cap XII.

46. *prior haurit habenas*) hominum fidem! hunc locum quo genere deformarunt homines inuenusti? quid enim *vngula haurire habenas*? gerræ germanæ. libri scripti, & princeps editio. *Statius emaculatus.*

—— *prior haurit arenas*
Vngula, —— qui negat hanc lectionem recipiendam esse, is profecto —— *Anticyras melior sorbere meracas*, quàm vt de litteris iudicet. Notum, poëtas diis marinis currum tribuere etiam in aquis, Neptuno equos ex anteriore parte verò tales, ex posteriore pisces exempla parcam adscribere, sunt enim cuiuis obuia. aptè itaque & propriè anterioribus pedibus arenam littoris dissipare dicuntur.

60. —— *assurgit honori Numinis, & recto decedit limite cæli*) translatio ad morem Romanum, quo solenne vt venienti magistratui & priuati, & minor magistratus maiori, assurgerent, & de via discederent. Optimus scriptor, ad priscos ritus eneruendos, Suetonius, Tiberio. cap. XXXI. *tanta Consf. auctoritate, vt legati ex Africa adierint eos, querentes trahi se à Cæsare, ad quem missi forent. nec mirum, cùm palam esset, ipsum quoque eisdem assurgere & decedere via.* *Assurgendum Magistratui apud Romanos.*
pertinet ad hanc rem elegans Senecæ locus Epist. LVI. *Marcum Catonem vtrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cùm Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum sine summa digna-* *Seneca explicatus.*
tione

tione recipiam? ego verò illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo. explicauit accuratè, vti omnia, Senatus litteratorum in hoc lustro Princeps Lipsius, Electorum I. cap. XXIII. ad quem te remitto.

Stoici animam ex astris deducunt. 63. *principiumq, suum*) Laur. Lang. & Busl. *principiumq, sui.* respicit ad Stoicorum quorundam dogma, qui animam ex astris deducunt.

Peruigilia variis dijs. 74. *insomnem ludo*) tangit iterum non dubiè morem priscum, quo peruigilandi honos dis passim tributus. Lucret. lib. V.

Est & Atheneis in mœnibus arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidos almæ,
Qui nunquam pennis appellunt corpora rauca
Cornices, non cùm fumant altaria donis:
Vsque adeo fugitant non iras Palladis arceis
Peruigili caussa, Graium vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa sua vi.

Plautus Aulularia: *Ego me iniuria fecisse filiæ fateor tuæ.*
Cereris vigiliis, per vinum atque impulsu adolescentiæ.
Liuius l XXII: *Gracchus castra Campana vt in peruigilio neglecta simul omnibus portis inuadit.* Consule si placet Suetonium Galba. cap. V. &c. Vitello cap. X.

Insomnia pro vigilia. Ceterùm ego volim tyrones hic notare: *insomnium* pro *vigilia* sæpe veteres dixisse. Cæcilius Plotio: *Consequitur comes insomnia, ea porrò insaniam adfert.*

Terentius explicatus & correctus. Terentius Eunucho: *aut mox noctu te adigent* (lego cũ Donat. *adiget*) *horsum insomnia.* neque enim de somniis agit, sed de vigilia, vti liquido constat ex versu sequente. respondet enim Phœdria: *Opus faciam, vt defatiger vsque, ingratijs vt dormiam* & iterum Par? *vigilabis lassus.* visus est & hac Solutione Salustius cõiuratione Catilinæ: *neque insomnia neque labore defatigari,* Idem Salustius hist. I in fragmento epistolæ Mi-

Salustio vetus lectio restituta. thrid. *Persem deinde Philippi filium post multa & varia certamina, apud Samothraces deos acceptum in fidem,*

callide

tallidi & repertores perfidiæ, occidere insomnia. scripsisse ita Salustium, & ad Orbilium ablegãdos, qui suppofuerunt, *in somnis*, non negabit, qui vel vnum Plutarchum, in Aemilio, legerit scribentem: famam fuisse, Persem à militibus qui eum custodiebant, somno prohibitum, atque ita continuis vigiliis periisse. Adde his Plautum Mercatore:

Sed amori accedunt hæc quæ dixi minus,
Insomnia, ærumna, error & fuga.

85. *& Ogygii.*] non fugiet vitium attentum lectorem M S S. *ab Ogigii* ego ausim præstare, verum esse, *at Ogigii*. Thraces inquit, in deliciis habent semianimum pecus, leonis faucibus ereptum, & haustum lactis: vbi verò vino madidi sunt, tum ad saxa & arma proruunt.

116. *Mittit. habet Thebas:*) huic loco male esse ex animi mei sententia, apud legitimos quosque censores iurare ausim. nec tamen ægrũ deponam, aut peritioribus delegabo, præeuntibus quippe libris & sententia, indubitanter lego: *mittit, habe Thebas*, Ipse Iupiter inquit, ad te me misit. habeas tu tibi Thebas, eiice fratrem, qui cupidine regnandi excæcatus, si tu cessaueris, te eiiciet. *Statius correctus.*

125. *Illi rupta quies attollit*) lege: *illi rapta quies.*

129. *horruit in maculas*) in alium sensum ac vulgus putat, *maculas* pro *rete* posuit, vti & Varro li. II. *Septum totum grandibus maculis integitur, ne eo inuolare aquila possit, néue ex eo euolare aues.* Et Claudianus. *Macula pro rete. Varroni & Claudiano.*

——— totámque virentibus iram
Dispergit maculis, — aut certò, pro *retis plaga.* seu foramine. vti Cicero Actione in Verrem VII. *Reticulúmque ad nares sibi admouebat, tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rosæ.*

135. *Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto*
Impulerat talo gelidas aurora tenebras) Leodiensis

codex reponi suadet: *Expulerat cælo.*

153. — *quos non sine numine regnis*
Inuexit nox atra meis) non damno. arridet tamen magis quod in Langij libro est: *Nox dextra.*

158 —— *geminæ mihi namque nepotum*
Læta fides) interpunge:
geminæ mihi namque (nepotum
Læta fides) æquo pubescunt sydere natæ.

Iupiter pro aere.

154. *intempestumq; tonantem*) id est, aërem. Ennius:
Aspice hoc sublime candens, quẽ vocant omnes Iouem.
Idem: *Istic est is Iupiter, quem dico, quem Græci vocant:*
Aërem. qui ventus est & nubes, imber postea.
Atque ex imbre frigus ventus, post fit aër denuo.
Virgilius lib. IX. —— *cùm Iupiter horridus austris*
Torquet aquosam hiemem ——
Horatius ———— *manet sub Ioue frigido*
Venator ——
Iuuenalis: — *fremeret sæua cum grandine vernus*
Iupiter. & ita etiam Græci. Aratus Astronomicis:
τότε δ᾽ ἢ χρύος ἐκ Διὸς ἐλθ
ν· τῇ μαλαίωντι κακώτερον.
Torpenti nautæ peius tunc ab Ioue frigus.

nisi quod quidam non Iouem ipsum, sed oculum Iouis, pro aëre posuerunt. Hesiodus de aëre loquens: πάντα, ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς. *cuncta videns oculus Iouis.* consule omnino Ciceronem lib. I. de natura deorum, vbi & rationem reddit.

163. *enumarare Phareos.*) Qui isti Ægyptij? caue putes, & ratio loci & lex versus refragatur. Qui igitur? dicam. Pharæ Laconiæ oppidum fuit, ab Homero Pharin, à Spartanis Pharas nuncupatum. Fuit & Pharæ oppidum Messeniæ, cuius cõditorem poëtæ perhibent fuisse Pharim Mercurij & Philodamiæ filium. subiecit id tandem Spartanorum vrbi Augustus, quia cum aliis Messeniis, pro Antonio steterat.

terat. Præterea fuit & Pharæ Acheorum vrbs, cuius agrum Pierius fluuius præterlabitur, in cuius ripis Platanorum lucus erat, tanta arborum magnitudine ex ipsa vetustate, vt intra cauernas (multæ enim concauæ erant) qui vellent & recumbere, & epulari possent. Adi Pausaniam Messenicis & Achaicis.

164. *Achæa per oppida matres.*) malè hæc affecta arbitror, libri tamen nihil mutant. *Suspectus locus.*

170. *stirpémque animosq;*) ἀρχαϊκῶς accusandi casu pro auferendi. *stirpéque animoque.*

174. *visisq; inter sese*) corruptus litterula locus sententiæ facit noctem: quam facilè dispelles, si vt reposui, legas, *visique inter sese*, nec dubium quin Papinius ita scripserit. *Statius correctus.*

179. *Sicyonis vitæ*) De Sicyoniis non satis conueniunt scriptores. Plerique primum in ea regione Ægileum indigenam extitisse commemorant, atque eo regnante eam Peloponesi partem, quæ Ægilaus dicitur, nomen sumpsisse, atque illum quidem plano loco oppidum: cui Ægialeo nomen, condidisse. successione verò venisse regnum ad Lamedonem Appollinis & Chrysorthæ filium. hunc bello contra Achæos suscepto, ex Attica belli gerendi socium Sicyonem (siue Erechthei filium, vt Hesiodus voluit, siue Eupipei vt alij.) sibi assumpsisse. Data ei in matrimonium Zeuxippe filia. à quo postea iam regno adepto, & regio tota Sycionia, & vrbs: quæ antea Ægialæ, fuit Sicyon nuncupata. Sicyoni Chithonophyle filia fuit, quæ ex Mercurio Polybum peperit, hic Lysianassam filiam, Talao, Biantis Argiuorum regis filio, locauit: ex qua deinde natus Adrastus, qui Argis eiectus ad Polybum Siciyonem confugit, eoque mortuo regnum ipse adiit. Consule Pausaniam Corinthiacis. *De Sicyoniis, scriptorum dissensus.*

107. *nos verò volentes*) Si vera lectio, migrauit hic Papinius Grammaticorum leges vti iam lib. x. *nec deest cœptis*,& lib. xi. *deest seruitio plebes*. nisi vtrobique legendum putes *desit*. quod magis probo: licet non ignorem veteres in eodem versu, eandem syllabam producere & corripere interdū solere. Theocritus:

——— τὰ μὴ καλὰ πέφανται.

Lucretius: *Crassaq; pugnabāt liquidis & liquida crassis.*
Horatius: *Me fabulosæ vulture in Apulo*
Altricis extra limen Apuliæ.

195. —— *iuuat ingressos: felicia regni*
Omina. quod superest fati, vitæq; laborum
Fortuna transire tua nec plura morati,
Cōsurgunt dictis,) vitiosissima interpūctio, quem sic emaculaui:--*iuuat ingressos felicia regni*
Omina, quod superest fati vitæque laborum
Fortuna transire tua. Nec plura morati,
Consurgunt, dictis &c.

Vitiosissimæ interpunctiones sublatæ.

204. *tumida iam virginitate*) Catullus:
Te tumens cupida nouos
Captat aure maritos.

211. *territat hospitia, & thalamos & fœdera regni,*
Permixtumq; genus. quæ tāta licētia mōstro?
Quis furor est? iā bella canit) pessime & hęc ab interpūctis laborant, vti pleraq; in his libris lego:
Territat, hospitia & thalamos & fœdera regni
Permixtumq; genus (quæ tāta licētia monstro?
Quis furor est?) iam bella canit.

218. *Inachus vrna*) decorè, quia fluuij cum vrma pinguntur. Noster lib. ix. de Ismeno: —*ceciditque soluta.*
Pinus adulta manis, dimissaq; voluitur vrna.
Virgilius vii. *Cælataque amnem fundens pater Inachus vrna.*

219. *Iasiusq; senex*) Abantis filius à quo Græci *Iasi-* *Græci Iadæ dicti.* Seruius ad x. Æneid. fratrem Dardani fuisse *sidæ.* dicit, sed vterinum tantùm.

ibid. *Phoroneus*) dixi ad lib. I.

220. *& Bellator Abbas*) Lyncei & Hypermestræ, siue (vt alij fabulantur) Belli filius. à quo postea Argiuorum Reges *Abantiadæ* dicti.

221. *Acrisius* pater Danaes, cuius fabula nota est.

ibid. *Coroebus*) adi Pausaniam Atticis. Nostrum libro I.

222. *Danai facinus meditantis imago*) qui fratris filios, ope filiarum necaret.

224. *vnda fremit vulgi*) Virgilius:

Mane salutantûm totis vomit ædibus vndam.

240. *nonnunquam longa tuendo*) non dubito quin *Statius* hæc commentitia sit lectio, ac omnino scribendum: *correctius.* *non vnquam longa tuendo.* Et si diu intuearis, inquit, nunquam tamen discernere posses, quæ gratiosior aut pulchrior.

248. —*sacrique facultas.*

Hi fibris) interpunge — *sacrique facultas,*

248. *fractisque obtendunt limina syluis*) ex more veteri, quo in omni publica, priuatáq; lętitia receptum, quà templa, quà ianuas ædium, ornari tam floribus, quàm ramis, exempla passim obuia. nunc tantùm ad lucem Papinij nostri, de nuptiis adscribam. *Ritus prisćus in lætitia.*

Iuuenalis Sat. VI. *Ornatas paullo ante fores, pendentia linquit,* *Iuuenalis illustratus.*

Vela domus, & adhuc virideis in limine ramos.

Catullus in nuptiis Pelei: *Vestibulum vt molli velatum fronde vireret.* *Catullus.*

Appuleius lib. IV. *Domus tota lauris obsita. tedis lucida, strepebat Hymenæum.* Auctor Thebais: *Appuleius.*

—— *Non te duxit in thalamos parens*

Comitata primos, nec sua festas manu.

Ornauit ædes, —— noster Epist.Stellæ:

Fronde virent postes.

251. —— *inuptam limine adibant Pallada*) audi Langij scriptum librum : *inuptam lumine*. Planè id germanum est. respicit faces nuptiales. nam paucis versibus interiectis inquit:

Præmissasque faces,festum nubentibus ignem
Obruit. ——

254. *Iasides thalamis:vbi casta adolesceret ætas:*
Virgineas libare comas:) interpungo:
Iasides, thalamis vbi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas. Tertullianus de Anima, *Quis non exinde aut totũ filij caput reatu vouet,aut aliquẽ excipit crinem , aut tota nouacula prosecat,pro auita, pro publica , aut priuata deuotione.* Censorinus de die natali, cap. I. *Quidã etiã pro cetera bona corporis valetudine,crinem Deo sacrum,pascebant.* adi Plutarchum in Theseo.Nostrum Coma Earini: vbi dicam fusè.

267. *Harmonies.longa est series:sed nota malorum* &
Prosequar.vnde nouis tam sæua potẽtia donis:)lego:
Harmonies,longa est series,sed nota malorum ,
Prosequar vnde nouis iam sæua potentia donis.

Telchines qui.

274. *Telchines amica*) malefici & impostores. de his videndus Iunius in Adagiis, Cent. VI. Adagio LI.

277 *Infaustas percussum adamãta figuras*) ἀρχαικῶς pro infaustis figuris , id est, nocentissimis caracteribus.

Pasithea vna è Gratiis.

286. *non hoc Pasithea*) è Gratiis vna. quàm Iuno pro præmio Somno pollicetur apudHomerũ,Iliad v.

Ἀλλ᾽ ἴθ᾽ , ἐγὼ καί τοι χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων
Δώσω ὀπυιέμεναι, καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν
Πασιθέην, ἧς αἰὲν ἱμείρεαι ἤματα πάντα.
At tibi ego è Charitum florentem ætatibus vnam
Connubio iungam stabili,propriamque dicabo.

Parsi

Parsitheam, quæ omnes vna tecum exigat annos. adscripsi Homeri versus, cùm quia aptè Virgilius illos (vti vides) imitatus est, tum quia tam varia de Gratiis veteres tradidere. Lacedæmonij Gratias duntaxat duas colebant, eásque Clitam & Phaenam nominabant. Hesiodus verò (siue quiscunque auctor Theogoniæ) tres agnoscit, sed Euprhosynem, Aglaiam, & Thaliam appellauit. quod etiam facit Onomacritus. Hermesinactes verò vetus elegorum scriptor, Pitho vnam de Gratiarum numero facit. Athenienses autem & ipsi duas tantùm colebant, Auxo & Heyemonem. Noster Homerum secutus videtur. vtcumque nonnulli argurentur ex eo quod dicat μίαν ὁπλοτεράων. discrimen eum inter Gratias facere, & quasdam iuniores, quasdam vetustiores agnoscere. adi Pausaniam Bœoticis. *De gratiarum numero veterũ dissensus.*

320. *Et qua non grauior mortalibus addita cura.*
Spes vbi longa venit,) interpunge:
——— *cura spes vbi longa venit.*

327. *fractæque in pectore*) nunquid melius *fractoq; in pectore*? *Diuinatio nostra.*

334. *auroræ pallore virũ*) locus rectè habet, tantum ex præcedenti versu τὸ *primo* ad τὸ *pallore* refer.

337. *hæc hora natare — Fletibus*) inepta & exsensa lectio. vel puer iudicauerit scriptorum librorum lectionem germanam: *Statius correctus.*

——— *Quoties hæc ora natare*
Fletibus. Quid causæ igitur cur in contextu non reciperem?

339. ——— *nil fœdere rupto,*
Connubiisue super moueor: viduaq; iuuenta.
Etsi crudus amor: necdum post flammea toti
Intepuere tori: tua me (properabo fateri)

lego: ——— *nil fœdere rupto,*
Connubiisue super moueor, viduaq; iuuentæ.

[illegible]

[illegible] nuptiarum die, flammeum [illegible] genus, quod puellæ [illegible] in capite [illegible] non [illegible] Iuuenalis de [illegible]

[illegible]

Suetonius Neronis cap. XXVIII: de Sporo [illegible] Tertullianus ad- [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

compendiario libello sumitur hinc & *ad breue*, pro *paulisper* dixit Suetonius, Tiberio cap. LXVIII.

359. *dimittere si quos*) malim ego *dimittere si qua.* vt sensus sit, Deû hæc vind caturum, si qua in cœlo. Iustitia. Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro*) ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbræ*) manifesta corruptio. qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras, montes iaciunt. Poeta princeps: *Statius correctus.*

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus vmbræ.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber: *redierunt vallibus vmbræ.*

406. *pone modum lætis*) ô nisi è cælo verba! recondè quisquis hæc legis. *Fortuna vitria est tunc cùm splendet frangitur.* & vt ille ait: *Versatur celeri fors leuis orbe rotæ.* oraculum itaque. *Fortuna vitrea.*

Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Ex pertus est quicumque quam facile effluant.

400. —— *moneo regnorum gaudia, temet Dedoceas,*) interpunge: *gaudia temet*

436. — *tibi larga Pelops,*) lege *. tibi larga, Pelops*

437. *anne feret luxu*) pro *luxui.*

422. *offendat socer ille senex*) locum hunc corruptum esse non præsto. libri scripti tamen consensu præferunt: *offendat sacer ille senex.* quod non sperno. *sacer*, pro *execrabilis*. *Festus: Homo sacer est is quem populus indicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo malus & improbus sacer appellari solet.* Afranius fratribus: —— *ô sacrum scurram & malum.* Turpilius Demetrio. *Etiam me irrides pessime & sacerrime.* *Sacer.*

compendiario libello sumitur hinc & *ad breue*, pro *paulisper* dixit Suetonius, Tiberio cap. LXVIII.

359. *dimittere si quos)* malim ego *dimittere si qua.* vt sensus sit, Deū hæc vindicaturum, si qua in cœlo. iustitia. Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro)* ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbræ)* manifesta corruptio. qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras, montes iaciunt. Poeta princeps: *Statius correctus.*

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus vmbræ.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber: *redierunt vallibus vmbræ.*

406. *pone modum lætis)* ô nisi è cælo verba! recon- de quisquis hæc legis. *Fortuna vitria est tunc cùm splendet frangitur.* & vt ille ait: *Versatur celeri fors leuis orbe rotæ.* oraculum itaque. *Fortuna incerta.*

Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Expertus est quicumque quam facile effluant.

406. ——— *moneo regnorum gaudia, temet Dedoceas,)* interpunge: *gaudia temet*

436. — *tibi larga Pelops,)* lege *. tibi larga, Pelops*

437. *anne feret luxu)* pro *luxui.*

422. *offendat socer ille senex)* locum hunc corruptum esse non præsto. libri scripti tamen consensu præferunt: *offendat sacer ille senex.* quod non sperno. *sacer*, pro *execrabilis*. *Festus: Homo sacer est is quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer erit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo improbus sacer appellari solet.* Afranius fra- ... *sacrum scurram & malum.* Turpilius ... *am me irrides pessime & sacerrime.* *Sacer.*

(Etsi crudus amor, necdum post flammea toti
Intepuere tori tua me, properabo fateri,

341. *post flammea*) hoc est, primo nuptiarum die. flammeum siquidem vestimenti genus, quod puellæ nubenti ponebatur in capite. Festus. *Flammeo amicitur nubens, ominis boni caussa, quod eo assiduè vtebatur flaminica, id est, flaminis vxor* (an non subolet glossema?) *cui non licebat facere diuortium.* Iuuenalis de muliere quæ à marito diuerterat Sat. v i.

Ritus flãmei in nuptiis.

Iuuenalis explicatus.

Permutatq; domos & flammea conterit —

Suetonius Nerone cap. x x v i i i. de Sporo: *cum dote & flammeo per solenne nuptiarum celeberrimo officio, deductũ ad se pro vxore habuit.* Tertullianus aduersus Valent. *his nuptiis rectè deducẽdis pro face & flãmeo, tuus credo ille arcanus ignis erũpet.* Amb. l. de viduis: *Suasimus fateor vt vestẽ mutares, non vt flãmeũ sumeres, vt à sepulchro recederes, nõ vt thalamũ præparares.*

Suetonio lux: Tertul. & Ambros.

345. *Atque illum solers deprendere, semper*
Fama duces) an non rectius: *at qui?* pulcherrima gnome. ad quam respexit Seneca de clementia lib. 1. cap. v i i i. *Alia conditio est eorum, qui turba quam non excedunt latent, quorum & virtutes vt appareãt, diu luctantur, & vitia tenebras habent. vestra facta* (Neroni loquitur). *dictaq; rumor excipit, & ideo nullis magis cauendum est, qualem famam habeant, quàm qui qualemcumque meruerint, magnam habituri sunt.*

Audiant, recondant Magni,

352. *hic breue tandem Risit Echionius iuuenis*) id est, *paulum.* breuitas quippe non longitudini solùm, sed magnitudini etiam sæpius opponitur. ita *breuem parmam*, pro parua, dixit Liuius: *breues naues*, pro paruis, Tacitus: *breuia oppida.* Ammianus: *breue munus*, alibi noster Papinius: *Breuissimas ædes*: Spartianus in Seuero: *breuem supellectilem*, Vlpianus: *breue poculũ:* Lampridius Seuero. & hac notione quà apud Ciceronem: quà Iurisconsultos nostros, *breuis*, pro

Breue non vulgata notione.

com

compendiario libello sumitur.hinc & *ad breue*,pro *paulisper* dixit Suetonius,Tiberio cap.LXVIII.

359. *dimittere si quos)* malim ego *dimittere si qua.* vt sensus sit,Deû hæc vindicaturum,si qua in cœlo. Iustitia.Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro)* ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbræ)*manifesta corruptio.qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras,montes iaciunt.Poeta princeps: *Statius correctus.*

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus vmbræ.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber:*redierunt vallibus vmbræ.*

406. *pone modum lætis)*ô nisi è cælo verba!recon de quisquis hæc legis. *Fortuna vitria est tunc cùm splendet frangitur.* & vt ille ait: *Versatur celeri fors leuis orbe rota.* oraculum itaque. *Fortuna vitrea.*

Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Ex pertus est quicumque quam facile effluant.

400.——— *moneo regnorum gaudia,temet Dedoceas,)*interpunge:*gaudia temet*

436. — *tibi larga Pelops,)*lege .*tibi larga,Pelops*

437.*anne feret luxu)*pro *luxui.*

422. *offendat socer ille senex*) locum hunc corruptum esse non præsto. libri scripti tamen consensu præferunt: *offendat sacer ille senex.* quod non sperno. *sacer*,pro *execrabilis.Festus:Homo sacer est is quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo malus & improbus sacer appellari solet.* Afranius fratribus: —— *ô sacrum scurram & malum.* Turpilius Demetrio. *Etiam me irrides pessime & sacerrime.* *Sacer.*

(Etsi crudus amor, necdum post flammea toti
Intepuere tori tua me, properabo fateri,

Ritus flammei in nuptiis.

341. *post flammea*) hoc est, primo nuptiarum die. flammeum siquidem vestimenti genus, quod puellæ nubenti ponebatur in capite. Festus. *Flammeo amicitur nubens, ominis boni caussa, quod eo assiduè vtebatur flaminica, id est, flaminis vxor* (an non subolet glossema?) *cui non licebat facere diuortium.* Iuuenalis de muliere quæ à marito diuerterat Sat. v i.

Iuuenalis explicatus.

Permutatq; domos & flammea conterit —

Suetonio lux:

Tertul. & Ambros.

Suetonius Nerone cap. x x v i i i. de Sporo: *cum dote & flammeo per solenne nuptiarum celeberrimo officio, deductũ ad se pro vxore habuit.* Tertullianus aduersus Valent. *his nuptiis rectè deducẽdis pro face & flãmeo, tuus credo ille arcanus ignis erũpet.* Amb. l. de viduis: *Suasimus fateor vt vestẽ mutares, non vt flãmeũ sumeres, vt à sepulchro recederes, nõ vt thalamũ præparares.*

345. *Atque illum solers deprendere, semper*
Fama duces.) an non rectius: *at qui?* pulcherrima gnome. ad quam respexit Seneca de clementia lib. 1. cap. v i i i. *Alia conditio est eorum, qui turba quam non excedunt latent, quorum & virtutes vt appareat, diu luctantur, & vitia tenebras habent. vestra facta* (Neroni loquitur) *dictaq; rumor excipit, & ideo nullis magis cauendum est, qualem famam habeant, quàm qui qualemcumque meruerint, magnam habituri sunt.*

Audiant, recondant Magni,

Breue non vulgata notione.

352. *hic breue tandem Risit Echionius iuuenis*) id est, *paulũlum.* breuitas quippe non longitudini solùm, sed magnitudini etiam sæpius opponitur. ita *breuem parmam*, pro parua, dixit Liuius: *breues naues*, pro paruis, Tacitus: *breuia oppida.* Ammianus: *breue munus*, alibi noster Papinius: *Breuissimas ædes*: Spartianus in Seuero: *breuem supellectilem*, Vlpianus: *breue poculũ:* Lampridius Seuero. & hac notione quà apud Ciceronem: quà Iurisconsultos nostros, *breuis*, pro

com

compendiario libello sumitur hinc & *ad breue*, pro *paulisper* dixit Suetonius, Tiberio cap. LXVIII.

359. *dimittere si quos)* malim ego *dimittere si qua.* vt sensus sit, Deû hæc vindicaturum, si qua in cœlo. Iustitia. Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro)* ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbræ)* manifesta corruptio. qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras, montes iaciunt. Poeta princeps: *Statius correctus.*

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus vmbræ.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber: *redierunt vallibus vmbræ.*

406. *pone modum lætis)* ô nisi è cælo verba! recon- de quisquis hæc legis. *Fortuna vitria est tunc cùm splendet frangitur.* & vt ille ait: *Versatur celeri sors leuis orbe rotæ.* oraculum itaque. *Fortuna ita certa.*

Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Expertus est quicumque quam facile effluant.

406. ——— *moneo regnorum gaudia, temet Dedoceas,)* interpunge: *gaudia temet*

436. — *tibi larga Pelops,)* lege *. tibi larga, Pelops*

437. *anne feret luxu)* pro *luxui.*

422. *offendat socer ille senex)* locum hunc corruptum esse non præsto. libri scripti tamen consensu præferunt: *offendat sacer ille senex.* quod non sperno. *sacer*, pro *execrabilis. Festus: Homo sacer est is quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo malus & improbus sacer appellari solet.* Afranius fratribus: —— *ô sacrum scurram & malum.* Turpilius Demetrio. *Etiam me irrides pessime & sacerrime.* *Sacer.*

Ornauit ædes, —— noster Epist. Stellæ:

Fronde virent postes.

251. —— *inuptam limine adibant Pallada*) audi Langij scriptum librum: *inuptam lumine.* Planè id germanum est. respicit faces nuptiales. nam paucis versibus interiectis inquit:

Præmissasque faces, festum nubentibus ignem
Obruit. ——

254. *Iasides thalamis: vbi casta adolesceret ætas:*
Virgineas libare comas:) interpungo:
Iasides, thalamis vbi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas. Tertullianus de Anima, *Quis non exinde aut totũ filij caput reatu vouet, aut aliquẽ excipit crinem, aut tota nouacula prosecat, pro auita, pro publica, aut priuata deuotione.* Censorinus de die natali, cap. 1. *Quidã etiã pro cetera bona corporis valetudine, crinem Deo sacrum, pascebant.* adi Plutarchum in Theseo. Nostrum Coma Earini: vbi dicam fusè.

267. *Harmonies. longa est series: sed nota malorum*
Prosequar. vnde nouis tam sæua potẽtia donis:) lego:
Harmonies, longa est series, sed nota malorum,
Prosequar. vnde nouis iam sæua potentia donis.

Telchines qui.

274. *Telchines amica*) malefici & impostores. de his videndus Iunius in Adagiis, Cent. v 1. Adagio L 1.

277 *Infaustas percussum adamãta figuras)* ἀρχαϊκῶς pro infaustis figuris, id est, nocentissimis caracteribus.

Pasithea vna è Gratiis.

286. *non hoc Pasithea*) è Gratiis vna. quàm Iuno pro præmio Somno pollicetur apud Homerũ, Iliad v.

Ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ καί τοι χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων
Δώσω ὀπυιέμεναι, καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν
Πασιθέην, ἧς αἰὲν ἱμείρεαι ἤματα πάντα.
At tibi ego è Charitum florentem ætatibus vnam
Connubio iungam stabili, propriamque dicabo.

Parsi

Parsitheam, quæ omnes vna tecum exigat annos.

adscripsi Homeri versus, cùm quia aptè Virgilius illos (vti vides) imitatus est, tum quia tam varia de Gratiis veteres tradidere. Lacedæmonij Gratias duntaxat duas colebant, eásque Clitam & Phaenam nominabant. Hesiodus verò (siue quiscunque auctor Theogoniæ) tres agnoscit, sed Euphrosynem, Aglaiam, & Thaliam appellauit. quod etiam facit Onomacritus. Hermesinactes verò vetus elegorum scriptor, Pitho vnam de Gratiarum numero facit. Athenienses autem & ipsi duas tantùm colebant, Auxo & Heyemonem. Noster Homerum secutus videtur. vtcumque nonnulli argurentur ex eo quod dicat μίαν ὁπλοτεράων. discrimen eum inter Gratias facere, & quasdam iuniores, quasdam vetustiores agnoscere. adi Pausaniam Bœoticis. *De gratiarum numero veterũ dissensus.*

320. *Et qua non grauior mortalibus addita cura.*
Spes vbi longa venit,) interpunge:
—— *cura spes vbi longa venit.*

327. *fractæque in pectore*) nunquid melius *fractóq; in pectore?* *Diuinatio nostra.*

334. *auroræ pallore virũ*) locus rectè habet, tantum ex præcedenti versu τὸ *primo* ad τὸ *pallore* refer.

337. *hæc hora natare — Fletibus*) inepta & exsensa lectio. vel puer iudicauerit scriptorum librorum lectionem germanam: *Statius correctus.*

—— *Quoties hæc ora natare*
Fletibus. Quid causæ igitur cur in contextu non reciperem?

339. —— *nil fœdere rupto,*
Connubiisue super moueor: viduaq; iuuenta.
Etsi crudus amor: necdum post flammea toti
Intepuere tori: tua me (properabo fateri)

lego: —— *nil fœdere rupto,*
Connubiisue super moueor, viduaq; iuuentæ.

(Etsi crudus amor, necdum post flammea toti
Intepuere tori tua me, properabo fateri,

Ritus flammei in nuptiis. 341. *post flammea*) hoc est, primo nuptiarum die. flammeum siquidem vestimenti genus, quod puellæ nubenti ponebatur in capite. Festus. *Flammeo amicitur nubens, ominis boni caussa, quod eo assiduè vtebatur flaminica, id est, flaminis vxor* (an non subolet glossema?) *cui non licebat facere diuortium.* Iuuenalis de muliere quæ à marito diuerterat Sat. v i. *Iuuenalis explicatus.*

Permutatq; domos & flammea conterit —

Suetonio lux. Suetonius Nerone cap. x x v i i i. de Sporo: *cum dote & flammeo per solenne nuptiarum celeberrimo officio, deductũ ad se pro vxore habuit.* Tertullianus aduersus Valent. *his nuptiis rectè deducẽdis pro face & flameo, tuus credo ille arcanus ignis erũpet.* Amb. l. de viduis: *Suasimus fateor vt vestẽ mutares, non vt flameũ sumeres, vt à sepulchro recederes, nõ vt thalamũ præparares.* *Tertul. & Ambros.*

345. *Atque illum solers deprendere, semper*
Fama duces.) an non rectius: *at qui?* pulcherrima gnome. ad quam respexit Seneca de clementia lib. I. cap. v i i i. *Alia conditio est eorum, qui turba quam non excedunt latent, quorum & virtutes vt appareãt, diu luctantur, & vitia tenebras habent. vestra facta* (Neroni loquitur). *dictaq; rumor excipit, & ideo nullis magis cauendum est, qualem famam habeant, quàm qui qualemcumque meruerint, magnam habituri sunt.* *Audiant, recondant Magni,*

Breue non vulgata notione. 352. *hic breue tandem Risit Echionius iuuenis*) id est, *paulum.* breuitas quippe non longitudini solùm, sed magnitudini etiam sæpius opponitur. ita *breuem parmam*, pro parua, dixit Liuius: *breues naues*, pro paruis, Tacitus: *breuia oppida.* Ammianus: *breue munus*, alibi noster Papinius: *Breuissimas ædes*: Spartianus in Seuero: *breuem suppellectilem*, Vlpianus: *breue poculũ:* Lampridius Seuero. & hac notione quà apud Ciceronem: quà Iurisconsultos nostros, *breuis*, pro

com

compendiario libello sumitur hinc & *ad breue*, pro *paulisper* dixit Suetonius, Tiberio cap. LXVIII.

359. *dimittere si quos*) malim ego *dimittere si qua.* vt sensus sit, Deũ hæc vindicaturum, si qua in cœlo. Iustitia. Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro*) ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbræ*) manifesta corruptio. qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras, montes iaciunt. Poeta princeps: *Statius correctus.*

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus vmbræ.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber: *redierunt vallibus vmbræ.*

406. *pone modum lætis*) ô nisi è cælo verba! recon- *Fortuna incerta.* de quisquis hæc legis. *Fortuna vitria est tunc cùm splendet frangitur.* & vt ille ait: *Versatur celeri fors leuis orbe rotæ.* oraculum itaque.

Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Expertus est quicumque quam facile effluant.

400. ——— *moneo regnorum gaudia, temet Dedoceas,*) interpunge: *gaudia temet*

436. — *tibi larga Pelops,*) lege. *tibi larga, Pelops*

437. *anne feret luxu*) pro *luxui.*

422. *offendat socer ille senex*) locum hunc corruptum esse non præsto. libri scripti tamen consensu præferunt: *offendat sacer ille senex.* quod non sperno. *sacer*, pro *execrabilis.* *Festus: Homo sacer est is quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo malus & improbus sacer appellari solet.* Afranius fratribus: —— *ô sacrum scurram & malum.* Turpilius Demetrio. *Etiam me irrides pessime & sacerrime.* *Sacer.*

Plautus Bacchides:

— Ego sum malus. Ego sum sacer, scelestus — hac notione *sacram famem.* Virgilius, *sacrum libellum*, Catullus, *sacrum cruorem*, Horatius, & Auctor Thebais, *sacrum aurum*, *&* *sacram insaniam* noster Papinius vsurparunt.

Longi honores vtrũ à principe dandi.

446. *non parcit populis regnũ breue*) ab ore improbo probissimum dictum. cui plena cera subscribit Romanus Imperator, apud Tacitum Hist. II. *Difficilius*, inquiens, *est temperare felicitati, qua te non putes diu vsurũ:* Quid ergo est, vsúne Reipublicæ honores longos dare & diuturnos? abnuunt alij. inter quos Dio qui lib. LII. αἱ μακρότεραι καὶ πολυχρονιώτεραι ἀρχαὶ ἐπαίρουσί πως πολλούς, καὶ ἐς νεωτεροποιΐαν ἐξάγουσι. *Longiora & diuturniora imperia, multos attollũt, & ad res nouandas impellunt.* qui verius? non ego de plebe litteratorum interponam decretoriũ stilum. Si magni tamen honores, in Dionis sententiam videor iturus: quandoquidem Liuio etiam teste; *Libertatis magna custodia est, si magna imperia diuturna esse non sinas.*

Distinctione illustratius.

480. *concilium infrendens.*) nũquam erit Vt capias, nisi legas: *concilium, infrendẽs ipsi seu regna negentur.*

Statius. Suspectus locus.

488. *Quid regnis non vile cupit*) nubilosus locus. quem interpunctionis face illustro:

Legatum insidiis tacitóque inuadere ferro
(Quid regnis non vile!) cupit. Auxesis Nostro vsitata.

392. *crebris arietibus vrbis.*) Quinto loco tribrachum, loco dactyli, posuit. quod alias à Virgilio etiam factum.

Lib. II.

— sectáque intexunt abiete costas.

505. *Odipodioniæ domus alitis.*) Sphingẽ intelligit. De qua initio ex Diodoro & Suida satis dixi. Qui plura desiderat, adeat Pausaniam Bœoticis.

530. cri

530. *cristásque videt rutilare comantes*) mirè dictum videtur, nam quomodo cristæ comantes, cum cristæ sint ipsæ comæ? repetiit eandem sententiam lib. IX. *interdum cristas hilaris iactare comantes.* quoquidem loco libri scripti nihil mutant, hic verò Lipsij liber & Laurentianus vterque agnoscunt: *Cristæ comantes.*

Galeásque videt rutilare comãtes. ego vulgatam non sperno, nam & alibi in Virgilio legi:

Et conum insignis galeæ cristásque comantes. *Lib. III.*

549. *neque his mora*) lex versus hanc lectionem spernit. non iuuant scripti. fuit cùm legerem, *neque enim his mora.* quod tamen propius rimanti displicuit. cogitemus.

599. — *at hinc lapso mutata Pyracmone temnens Fulmina*) manifestum mendum. neque enim τὸ *lapso* idoneam vllam hîc sententiam efficit. tu lege indubitanter ex manuscriptis: *Lasso mutata Pyracmone.* Et hic Pyracmon, vnus ex Cyclopibus, fulmiminis vt poëtæ fingunt, fabricatoribus. Virgilius: *Correctus Statius.*

Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro,
Brontesq; Steropésque, & nudus mẽbra Pyracmõ. *Lib. VIII.*

Sidonius. — *spatium non Lemnius illic*
Ceu templũ lusit Veneri, fulménque relinquens,
Hic ferrugineus fumauit sæpe Pyracmon.

605. *armántque virum, sæpe aspera passum*) Suboleuit & hîc glossema. veteres agnoscunt:

armantque virum. sæpe aspera passus. quæ germana, me iudice, lectio.

617. *impulsis nimiis conatibus infans*) nemo sobrius dubitauerit, quin ex scriptis & editione principe legendum: *impulsus nimiis conatibus.*

626. *Intercepta natat prærupto in sanguine lingua.* vnus ex Leodiensibus: *prorupta.* legam: *prorupto*, id est, prorumpente in sanguine.

630. *Arguerim fama*) vereor vt sincerus & hic sit locus.

locus. libri veteres nihil mutant, legendum tamen, nisi valdè iudicij fallor: *arcuerim fama*.

Coniectura in Statio.

658. *quid sequeris timidè compendia vitæ?*) non concoquo hanc sententiam. sed à libris destitutus, nihil vltrà habeo quod dicam.

Trieterica festa.

662. *non hæc trietorica.*) Bacchi orgia intelligit, quæ singulis triennis celebrare mos Græciæ. Virgilius lib. IIII.

——— *Vbi audito stimulant trieterica Baccho*
Orgia.

673. *Cruentis roribus.*) Lucanus:

Sanguineis stillauit roribus arbor.

674. *& terra morientum aspergine manant*) Locum hunc sanum esse, nec Catoni iuranti crediderim. Veteres, cum editione principe: *& tetra morientum aspergine manant*, qua lectione nihil potè melius, nihil clarius, admisi itaque fidenter.

686. *Consilio dignata virum, sate gente superbi*
Oneos absentes, cui dudum vincere Thebas
Annuimus) maculosus locus, quem interpunctione emaculo.

Consilio dignata virum. Sate gente superbi
Oneos, absentes cui, &c.

688. ——— *Iam pone modum, nimiumq́; secundis*
Parce deis.) ô verè Solē inter Poëtas, longè semper aciem ingenij iaculantem: imbibe victor, nisi serò, sed serò, plorare velis. Enimuerò optimi ducis officium existimandum est, posse non solùm vincendi, verùm etiam cedendi tempora perspicere. Ab ore aureo aureū dictum: ὅτι ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ

Theu. li. I. πλεονάζων, οὐκ ἐνθυμεῖται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος: *Is qui in bello ob res secundas exsultat, nō cogitat quàm*

Liu. XXX. *in fiducia se extollat.* Ratio apud Romanæ Historiæ Principem: *Simul parta ac sperata decora, vnius horæ fortuna euertere potest.*

694.

694. ——— *sed fata monentem*

Priuare fide,— —nihil verius, nihil certius obnubilat siquidem, imò adimit mentem hominibus, quos punire vult, supera illa mens. & cuiuscumque Deus fortunam mutare constituit, eius consilia corrumpit. egregié ad Papinij nostri hanc sententiam Herodotus lib. IX Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, *ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς: O hospes quod diuinitus contingere debet, homo à se nulla arte dispellet: ac ne verisimilia quidem. dicentibus fidem habebit.*

Deus quãdo punire vult, mentem obnubilat.

697. *quem crastina vulnere nostro*) nemo dubitabit saltem non imperitissimus, insigne mendum hic latere. quomodo enim Meon manibus exemptus vulnere Tydei? infacetè. nihil itaque certius lectione veteris membranæ, *quem crastina munere nostro.*

Statius emaculatus.

720. *Seu Pandionio.*) id est, Athenis. Pandion siquidem Erichthei Athenarum regis filius. Lucanus de Pallade; vti hic noster.

Et Pandionias quæ cuspide protegit arces.

721. *Aonia diuertis Ithone*) Ithone oppidum Epyræ, Italiæ, Bœotio, Lydiæ, Thessaliæ fuit: vti ex Strabone & Stephano colligas. Noster Bœotio intelligit, vt ex τοῦ *Aonia* apparet, quæ pars montana Bœotiæ. est autem Ithone Bœotiæ Mineruæ antiqua sedes.

722. *Libyco Tritone*) Palus apud quam natalem Mineruæ virgines celebrantes, certare inter se ludicris solebant. vnde & Tritonia Pallas dicitur. caussam expressit Appollonius lib. IV. Argonaut.

ἡρῶσσαι Λιβύης τιμήοροι, αἵ ποτ' Ἀθήνην,
ἦμος ὅτ' ἐκ πατρὸς κεφαλῆς θόρε παμφαίνουσα,
ἀντόμεναι Τρίτωνος ἐφ' ὕδασι κυτλάσαντο
Egregiæ Libyæ Heroinæ Pallada quondam
Cùm patris è capite exiliit clarissima, paruam

Laue

Lauerunt Tritonis aqua, sordesq; puellæ

Appollonium sequitur Poëtarum vulgus, sed Pausanias atticis, & Herodotus Melpomene, Mineruam non Iouis, sed Neptuni & Tritonidis Paludis filium fuisse tradiderunt. Herodoti verba hæc sunt: τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης. *Mineruam, inquiunt, Neptuni fuisse filiam & Tritonidis Paludis.* Verùm de his plus satis.

727. *reduce pateat mihi.*) libri scripti sine dubio rectè:

Reduci pateat mihi Martia Pleurō. est autem Pleuron Ætoliæ vrbs, patria Tydei.

IOH. BERNARTII.
AD LIBRVM TERTIVM THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Statius correctus. vers. 18. *Sic conserta manus*] Spuriam litteram hîc adhæsisse structura orationis confirmat, legendum quippe: *Si conserta manus.* Sensus. ô segnes homines, qui vnum vincere nondum potuistis, si modò venistis ad manus.

24. *nec rudis vndarum portus, sed linquere amicos*
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:
Tum fragor] ætatem hærebis nisi legas:
Nec rudis vndarum, portus sed linquere amicos
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:
Cùm fragor] parua mutatio, sententiam non parum illustrat.

50. —— *haustaque informis arena.*
Questibus implet agros] respexit morem priscum.

nam

nam non Iudæi solùm, quod ex sacris litteris notum, sed Romani & Græci, puluere in luctu sese adspergebant. exempla rara apud Auctores, extant tamen, Papinius passim meminit, lib. VI. *Ritus priscus in luctu.*

———*sedet ipse exutus honoro*
Vittarum nexu genitor, squallentiaq; ora
Sparsus, & incultam ferali puluere barbam.

eodem lib. — *ipse regesta*
Parthenopæus humo vultumq; oculosq; madentes
Obruit, accessit lachrymarum gratia formæ.

lib. V. — *terraq; & sanguine vultum*
Sordida — & hoc lib. III.
Caniciem impexam dira tellure volutans.

Virgilius lib. X. de Mezentio, in morte Lausi:
Agnouit longè gemitum præsaga mali mens:
Caniciem immundo deformans puluere.

& lib. XII. — *it scissa veste Latinus*
Coniugis attonitus fatis, vrbisq; ruina,
Caniciem immundo perfusam puluere turpans.

Seneca Tragicus Troade:
Soluite crinem, per colla fluant
Mœsta capilli, tepido Troiæ
Puluere turpes paret exertos
Turba lacertos —.

Ch. — *coma demissa est*
Libera nodo: sparsitq; cinis
Feruidus ora. —.

58. *Vt plurimum inuisi*] legendum sine vllo dubio vt habent scripti codices: *vt primum inuisi.* *Statius correctus.*

73. *& consanguineo gliscis*] non prima sua notione τὸ *gliscis* accipiendum, pro *crescis*, sed pro *vehementer desideras.* Papinius etiam alibi pro exsultat vsurpauit, lib. VIII. *Gliscis noua notione.*

Spectat atrox hostile caput: gliscitq; tepentis
Lumina torua videns, — imò pro *sæuire.*

Achil.

Achil. 1. *Hos vbi velle acies, & dulci gliscere ferro Dux videt.*

92. *Excussæ procerum mentes, turbataq; mussant Concilia*) quàm scitè seruitutem expressit, quæ sub Tyranno? verum sibi dici non vult, & maximum regni bonum credit, quod facta sua populus cogitur tam ferre quàm laudare Misellus! Equidem vt numquam est obscurum quando ex veritate, quando adumbrata lætitia facta Principum celebrentur, ita inuicta veritatis vis, in omnium animos lumen suum emittit, & illi ipsi qui eam opprimere nituntur, per latebras tandem quærunt. fidem fecerit vel vnus Tyberius, qui *quoquo modo dicta* (Taciti verba sunt) *vulgari malebat, veritatisque, cui adulatio officit, per probra saltē gnarus fieri.* Hæc crux interna, & Nemesis quæ in penetralibus hæret, at quanto grauior quæ imminet à tergo? enimuerò — *quos cogit metus. Laudare, eosdem reddit inimicos metus.* Pulchra loquentes iidem in pectore praua machinantur, adulatione sibi fidem struunt, vt cum magna mercede fallant. lubet itaque exclamare: Miser est Imperator apud quem vera reticentur.

Vis veritatis.

106. *& nemorum Dodona parens*) Dodonæum oraculum nemini paulo humaniori ignotum, à Pelasgis constructum perhibetur. primo quercum: deinde duas columbas responsa dedisse aiunt. Tu si operæ tibi. adi Strabonem libro VII. Homerum Odiss. ξ. Plutarchum Pyrro & Pausaniam Achaicis, Phocicis & Arcadicis. qui Phænius & Peleæ filias, responsa dedisse dicit, atque hinc fabulam de duabus columbis natam.

Cyrrheum oraculum.

ibid. *Cyrrhæaq; virgo*) Appollinis oraculum in radicibus Parnassi montis oppido Cyrrha, à Cyrrha Nympha appellatum, cum *Crissa* prisco nomine diceretur, & ita ab Homero vocetur, huic Circus adiacet,

cet, in quo equestres Pythiorum ludi celebrabantur. Consule Pausaniam Phocicis.

127. —*inuentaq; monstrant*
Corpora procidue, super externosq; suosq;.
Hæ pressint in tabe comas) ab interpunctionibus pessime adfectum locum sic sanaui: *Corpora procidua super externosq; suosq;*

163. *miserandaq; funera*) non displicet. veteres tamen consensu præferunt: *Numerandaq; funera.* ea mente credo, quia inter paucos ceciderant, non in magno prælio.

180 *Sidonius ex quo hostes*) Cadmus. *Leniter tẽtatus Statius.*

19. *similis facto*) rectius veteres: *similis fato.*

198. *bina per ingentes*) scitè. nam cum Thebe septem porta hebuerit, vt ostendat Nioben XIII. proles amisisse, dicit bina funera per singulas portas elata sentit, vt video, cum Euripide, Ouidio, Sidonio, Seneca Tragico qui VII filios, totidémque filias, Nioben habuisse, tradidere Sed Homerus Iliad. vltimo, Propertius lib. II tantùm XII. fuisse. Sapho verò XIX. Bachilides, & Pindarus XX. alij solùm tres, testatum reliquere Consule Agellium lib. XX. cap. XXI qui dissensus & nostro aberrare manum fecit: libro siquidem VI. non XIV. vti hic, sed XII. Niobes proles agnoscit: *Niobes proles.*

—quo geminis Niobæ consumpta pharetris.
Squallida bissenas Sypylon deduxerat vrnas.

203. *Heu dominum*) Acteonem.

204 —*verso quod sanguine fluxit.*

In subitos regina lacus) respexit fabulam, qua Dirce, Lyci Thebarum regis coniunx, ab Amphione & Zetho, Iouis & Anthiopæ filijs, caudæ indomiti equi alligata & per terram diu rapta, tandem in sui nominis fontem conuersa fingitur. *Dirces fabulas.*

214. *Etheoclis acervat*) inclinat animus credere *Coniectura*

in Statio. Statius correctus. scripsisse poëtam: *Etheoclis acerbat.*

227. *etiamnum efflare labores*) ita veteres vulgati: *etiamnum afflare.* quod spurium esse vt ego taceam, sententia loquitur.

248. *Ipse manu Thebas, correptaq; mœnia fundo*
Excutiam, versasq; solo super Inacha tecta
Effundam turres, ac stagna in cærula vertam
Imbre superiecto) Leuiculum est: sed tamen melius quod Buslidianus & Langianus præferunt: *aut stagna.*

259. *Detumuere*) id est tumorem posuere. Dicam alibi opportunius.

268. *Bella etiam in Thebas socero pulcherrima bella, Ipse paras*] Quis vitium non videt? Socero ne Mars bella parabat? nugæ. ipse socer erat, & filiam Hermonionem Cadmo iunxerat. quo magis miror nihil hic mutare veteres. tu meo periculo legas licet: *Bella etiam in Thebas socer ò pulcherrime. bella Ipse paras?*

290. *eiectat virus in herbas*] tangit fabulam qua Harmonia Veneris filia, cum Cadmo marito, in serpentem conuersa fingitur.

307. *genitalia fœdera Cadmi*) Lips. liber scriptus *gentilia fœdera Cadmi.* probè. nam affinitatis vinculo Cadmo adstrictus Mars, vti iam diximus.

316. *hos mihi ius*) Deus bone! leuis menda quàm densam sententiæ facit noctem? at dispellunt eam libri veteres, qui cum editione principe legunt, vt restitui, *hæc mihi ius.* De cuius lectionis bonitate dubitari à sano homine non potest vulgata hic tam conuenit quàm in tragœdia soccus.

Templum Iunonis. 325. *Deuexæ Prosymne*) Iunonis templum notat, in Euboo monte cuius area Prosymna dicitur, ab vna ex Iunonis nutricibus. adi Pausaniam Corinthiacis.

326. *stant*

326. *stant fulti puluere crines*) id est, pleni sunt. Sisennius lib. IX. *Cælum caligine stat*. Varro Eumenidibus. —— *denique auarus Quis sanus? cui si stet terra & traditus orbis, Curando tamen ac morbo stimulatus eodem, Ex sese ipse aliquid quærat, cogatq; peculi.* Lucilius Sat. V. *Interea stat sentibus fundus.* pro eo quod diceres, cælum plenum est caligine, si terra plena sit, fundus plenus est sentibus. *Verbum stare noua notione.*

331. *aduerso cui colla*) locus rectè habet, tantùm τὸ, *aduerso* interpretare: *aduersarij*.

352. —*seruatoremq; cruentum Bebrycij nemoris*) Amycum intelligit qui aduenas in Bebrycio nemore, ad cestuum certamen prouocare solebat, eósque ibidem, dolo interficere. qui tandem à Polluce & ipse occisus est.

367. *vitaq; nocens hæc vulacra cerno integer?*) Amplector Lang. & Leod. scriptam lectionē. *vitæq; nocēs.*

374 *nec me adeo res dextra leuauit*) vtinam omnes non à supremis labijs, sed è pectore, & vt ille ait ἐκ φρενῶν μόνῶ, hanc sententiam vsurparemus, quàm bellè nobiscum ageretur? vix afflauit melior quædam fortunæ aura, statim æquales, deìn superiores, postremo nostras ipsi spes anteire paramus. insani? & Comici verbo *lapide silice stultiores*! enimuero, quò *Fortuna altius*

Euexit ac leuauit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felices decet.

feri & inculti homines id sciuere, qui animosè apud Curtium inculcant, Regum maximo: *arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari.* imbibes tu qui infida fiducia te extollis, nisi seriò sed sero plorare velis, quandoquidem non certius solem meridie lucere, quàm illud Tragici: Lib. VII.

Sequitur superbos vltor à tergo Deus.

380 *auditusq; iterum reuocet Socer*) versum in mora Suspectus locus.

bo cubare, ego de via medicus pronuntio: sed destitutus à libris, Æsculapijs curandum relinquo.

4Ϭ6. *neque vos auidi promittere bellum*) nunquid rectius *auidi promittite bellum*?

Statius emaculatus.

405. — *cui fida manu proceresq; socerq;.*

Adstupet oranti) ita vulgati, corruptè vt & cæco apparet. verum ex manuscriptis & editione principe planissimè emergit se veritas, *cui fida manus*. scripsisse ita Papinium nō dubitabit qui rationem omnem nondum exuit aut sensum.

430. *facta infecta loqui*) ad illud Virgil. *tam ficti prauiq; tenax quàm nuncia veri.*

Amphiaraus vnus ex VII. qui ad Thebas pugnarunt.

452. *Amphiaraë datur*) vnus è septem ducibus huius belli, Oclei filius. quem tradunt rudem planè ac indoctum, cum in domo fatidica, quæ apud Phliasios est, vnam noctem obdormiuisset, statim diuinare cœpisse. Consule Pausaniam Corinthiacis.

Melampus augur.

453. *Phœboq; Melampus*) & hic augur magni nominis meminit inter alios Homerus Odyss. λ. & o. Apolonius Argon: α: Theocritus Idyll. Y hic ille qui furentes Prœti filias veratro nigro vel albo, purgasse creditur. tu adi Strabonem lib. IX. qui de vtraque Anticyra atque Elleboro agens, Grammaticorum de ea re pugnam componit.

475. *aut frondes lucis*) quercum Dodonæam notat: Seneca, Hercule Oeteo — *quercus hanc sortem mihi Fatidica quondam dederat.* dixi alibi.

Hamonis oraculum.

476 *licet aridus Hamon*) rectè aridus, quia in Lybia æstuosis admodum, arenosisq; locis fanum eius extructum. De Hamonis oraculo si operæ tibi, adi Herodotum lib. II. & Q. Curtium lib. IV.

Branchus Apollinis filius.

478 *Nili cumq; pecus*] Isidis oraculum respicit.

479. *Branchus*] Apollinis hic filius, qui à patre diuinandi artem accepisse fingitur. templum celebre habuit apud Possideum oppidum & promontorium Ioniæ.

Iouiæ. vide quæ notat Plinius lib. v. cap. xxix. & Strabo xiv. Luctatius Thessalum fuisse scribit dilectum Apollini vt Hyacinthus.

480. *Pana Lycaonia*] de Panis fano & oraculo vide late scribentem Pausaniam Arcadicis, quem non exscribo. illud breuiter & vno verbo, sciat iuuentus, Lycaoniæ hic mentionem fieri, non Arcadiæ, quia olim magna Arcadiæ pars, seu vt alij volunt, tota Arcadia, Lycaonia dicta fuerit. Diagon verò fluuium, à meridie in Alpheum influentem, contra Lynmantum montem, Piseum agrum ab Arcadico diuidere. vnde lucem petes præcedenti versui. *Oraculum Panis.*

493. *leuus, tonos*] ad superstitionem veterum, qui sinistra auguria sinistra optima putabant, à finendo: dextra infausta. Virgil. II. *Vix ea fatus erat senior, subitoq; fragore Intonuit læuum* Noster hic: *Si prohibes, hic noctem moras. Dextrisq; profundit Alitibus præcere diem.* Lux hinc Papinio lib. VIII. *Quis mihi sydereos lapsus mentéq; sinistri Fulguris?* trahes huc illud Virg. Bucolicis: *Sinistra auguria fausta.* *Virgilius explicatus.*

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

505. *Non fulminis ardens victor adest*] corrige ex codicibus scriptis & editione Principe: *vector adest.* tangit fabulam, qua aquila fulmen ferre fingitur. Statius lib. IX.

—Vtq; feri vectorem fulminis albus
Cum supra respexit olor—

507. *Non venit auguriis melior, quàm vultur*] pessimè affectum locum, facilè sanabis, si ex veteribus libris mecum legas: *non venit auguriis melior, quin vultur:* Sensus. Aquila Ioui, coruus Phœbo, & noctua Mineruæ, sacræ aues, secundi augurij indices, nusquam apparent: sed vultures & ancipitres passim debacchantur. *Statius correctus.*

539. *subitæ face solis inarsit*] Capanei signum, qui fulgure perijt.

541. *teneræ depositis alæ*) Parthenopei pueri auguriū.

542. *hic hosti implicitus*) Polinices designatur, qui implicitus fratri obiit.

543. *hunc fuga retro voluet agens*) Adrastus qui solus euasit ex regibus.

544 *Hic nimbo glomeratus*) Hypomedon qui aquis obrutus.

545 *pascitur immoriens*) Tydeus, qui moriens Menalippi caput dentibus lacerauit.

447. *qui cadit, agnosco*) Amphiaraus ipse, quem terra absorbuit.

Coniectura in Statio. Statius correctus.

554. *& parto nonnunquam stare quieti*) Lipf. liber *& porto*, vnde libenter fecerim: *portu:*

559. *ac non prior*) spuriam hic litteram irrupisse, attentus lector haud difficulter videbit, ego eam auctoribus libris reieci & restitui: *at non.*

Appuleius correctus.

567 *inhonorus fronte sacerdos*) placet magis scripta lectio Lipsiani codicis, cui assentitur princeps editio: *inhonorus fronde sacerdos.* adhæsit haud absimile mendum Appuleio 11. Metamor. *Equi sudorem fronte curiosè exfrico.* nubilosa sententia. & fallit me meum augurium, an inuenta veritas est? arbitror ego emaculandum: *qui sudorem fronde curiosè effrico.* τὸ *fronde* orationis ductus valde approbat. vocem *effrico*, ipse Appuleius inibi agnoscit: *sordium enormem eluuiem effrico.*

Statius emaculatus.

587. —*Et tunicas chalibum squallore crepantes*
Pectoribus tentare, alij cortinia lentant
Cornua) ita optimè veteres, vulgati omnes deprauatè: *aliis—Cortinia.*

597. *sperat tellus abrupta reuerti*) Sicilia.

598. *Capaneus*) Et hic vnus ex septem Ducibus huius Thebani belli, Hipponoi filius, qui fulmine in oppugnatione vrbis occisus fingitur. Latè Statius lib. xi. & Pausanias Bœoticis, fabulæ causam dedit, quòd

quòd is primus fuerit, qui hostium muros, scalis admotis voluit conscendere, & in ipsa oppugnatione ictu lapidis fuit oppressus. Euripides: ἐκεῖνος (Capaneus) ἐπὶ πρὸς βάσεις τεκμαρόμενος πύργων ἄνω δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τείχη μετρῶν. Vegetius lib. IV. *Qui scalis in obsidione vrbium vtuntur, frequenter periculum sustinent exemplo Capanei, à quo primùm scalarum propugnatio,* lego, *oppugnatio, perhibetur inuenta: qui tanta mole lapidum fuit obrutus à Thebanis, vt fulminibus dicatur extinctus.* *Vegetius correctus.*

601. *manu progressus auorum*) lege meo periculo; *pregressus auorum.*

619. *Phœbeia ad limina ciuis*) manuscripti consensu, & quidem optimè, pro ingenio Capanei: *Plebeia ad limina ciuis.*

636. *quæ fati exordia cunctis*) Veteres omnes præter Busl. *quæ prima*, vnde propè est vt credam scribendum, *quæ prina exordia cunctis.* vt sensus sit: quæ singularia exordia cunctis. *Prina* vetustè quæ nobis *singularia.* Lucretius lib. III. *Coniectura in Statio. Prina priscis singularia.*

Quod si fortè animus extrinsecus insinuari
Vermibus, & prinas in corpora posse venire
Credis, — Lucillius Sat. I. *Ad cœnam adducam, & primum hisce abdonia thymi Aduenientibus prina dabo.* Idem: *Culiculæ accedunt prinæ centonibus binis.* vellem vocem hanc restitutam Appuleio Metamor. II. *Sunt, aio, prima huiusce diuinationis experimenta: nec mirum.* cui rei hic τὸ *prima*? si attendas sententiam turbare videbis. & scripsisse Apuleium: *Sunt, aio, prina.*

639. *non alias tam sæua mihi*) emacula fideiubente me: *sæue mihi.* *Diuinatio in Statio.*

650. *Et tua nonnunquam Tyrrhenus tempora circum Clangor eat*) reposui ex veteribus, structura orationis flagitante: *Et tua non vnquam.* Mens. ita nun-

quam tubam audias. Tyrrheni tubam inuenerunt, & ideo dixit: Tyrrhenus clangor.

Diuinatio in Statio. 774. *ne mihi tunc moneo*] rectius mihi videtur ad sententiæ lucem: *ne mihi te moneo.*

Statius correctus. 669. *aberit clementia Phœbi*] magis ex vero & decoro, si personam Capanei contemptoris Deorum respicias, scripta lectio: *aberit dementia Phœbi.* nec dubium mihi sic quin Papinius ita scripserit.

In Statio coniectura. 705. *quantus amor causæ*] suspectum mihi hic τό, *causæ*, & profecto si considerationis oculum propius admoueris, nullam idoneam sententiam videbis. libri non mutant. videtur tamen corrigendum, *quantus amor castæ.*

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM IV. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Larissea arx. Vers. 5. *de vertice Larisseo*] Arx Argiuorum, Larissa dicta à Pelasgi filia, in qua fanum Mineruæ fuit, varijs signis exornatum, & imprimis simulachro Iouis nobile. enimuero hic ille Iupiter qui in Priami regia sub Diuo positus, & ad cuius aram, capto Ilio Priamus confugisse, & à Pyrrho occisus scribitur: obtigit verò in diuisione prædæ, Stenelo Capanei filio, & hoc ipso in loco, ab eo, in rei memoriam est dicatus. Quod ideo noto, quia simulachrũ hoc duos oculos habebat, qua in parte eos homini Deus locauit, tertium verò in fronte. author Agatharcides Asiaticis, & Pausanias Corinthiacis, qui & causam reddit, dignam certò vt hic transcribatur. verba eius hæc sunt: *Habere autem tres oculos idcirco conijcere quis posit,*

Mineruæ templum in ea.

Simulachrum lignĕum Iouis omnino notandum.

possit, quod communis omnium hominũ sermo regnare in cælo Iouem prædicat. Sed & eum Deum qui sub terra imperare dicitur, Homeri quidam versus Iouem nominat.

Iupiter infernus simul & Proserpina Diua.

AEschylus quidẽ Euphronis filius, ipsum maris etiã regem, Iouem appellat. quare hac ductus ratione, quicunque illum fecit, tres ei oculos attribuit, vnum & eundem significans Deum, tribus, quas di tres sortiti inter se dicũtur, mundi partibus imperare hæc ille Christiana fide destitutus, Christianæ religioni conuenientissima tradit. » » »

6. *ostendit Bellona facem*] capio Poëtæ mentem: non abs re tamẽ fuerit monere, occasione tam huius arcis, quàm facis, Lynceum cùm de quinquaginta AEgypti filijs, vnus esset necis periculo liberatus, ad Lyrceum oppidum confugisse, atq; hinc face prolata, signum Hypermnestræ dedisse: ipsam etiam vicissim, à Larissa, protulisse facem, quo & se ostenderet saluam, eámque ob causam Argiuos quotannis *festum facularum* solitos celebrare. Author Pausanias Corinthiacis. *Festum facularum.*

15. *& armatos simulat sperare*] in vitio versum esse liquidò ex sententia constat. Mens enim, simulasse vatem prosperum se successum exercitui Argiuorum sperare, non verò ipsos armatos sperare. quo nihil potè ineptius. rectè itaque ex veteri membrana reposui: *& armatis*. *Statius correctus.*

34. *nemoris regina sonori*] perspicuè rectum. & ita in manuscriptis & editione principe repperi. vulgati inficetè: *Nemoris regina sorori*. *Iterum.*

43. *Luctatur Arion*] equus hic Adrasti, cuius in posterum frequens fiet mentio Poëtæ de eo varia tradidere. nonnulli ex terra ortum asserunt. Antimachus Thebaida. *Arion Adrasti equus.*

Ἄδραστος Ταλαοῦ υἱὸς Κρηθηΐαδαο.

Περὶ πίσος Δαναῶν πρὶ ἱππηγισὶν ἤλασεν ἵππον,
Καιρὸν τετραπνόν ἢ Αρίονα Θελπύσιον.
Τὸν ῥά τ' Απόλλωνος ζχεδὸν ἄλσεος Ογκαίοιο
Αὐτὴ γαῖ' ἀνέδωκε ζέβας θνητοῖσιν ἰδέσθαι.

alij ab ipso Neptuno procreatum volunt,& huc trahunt illud Homeri:

Οὐδ' εἴ κεν μετόπισθεν Αρίονα δῖον ἐλαύνει.
Αδράστου ταχὺν ἵππον, ὃς ἐκ φεόφιν γένος ἦεν.

Virgilius Georg 1. pugnantes sententias componere videtur, dum ait:

—tuq; ô cui prima frementem
Fudit equum, magno tellus percussa tridenti Neptune.

Si modò Arionem hunc intelligit, & prodiisse vult in certamine hoc cum Pallade. Noster Papinius lib. vi. nihil nisi domitum à Neptuno scribit:

Ducitur ante alios rutilæ manifestus Arion
Igne iubæ Neptunus equo (si certa priorum
Fama patet) primus teneris læsisse Lupatis
Ora, & littoreo domitasse in puluere fertur.

Luctatius verò passim à Neptuno & Cerere, Arionem procreatum tradidit. Sed de his nugis plus satis. tu si otium tibi, adi Pausaniam Arcadicis.

Charadri fluuij mira vis. 46. *spumante valle Charadri*) fluuius Archaiæ, quo (Pausania teste) quæ verno tẽpore potarũt pecudes, mares gignere credũtur fœtuum partem maximam.

Leo Cleonæus. 47. *turritæ mole Cleone*] media inter Corinthum & Argos vrbs, à Cleone Pelopis filia, seu, vt alij volunt. Asopi filia ap. ellata. adiacet huic vrbi Leonis Nemei, ab Hercule interfecti, specus. quare & idem Leo, à Poëtis Cleonæus dicitur Lucanus: *ille Cleonæi proiecit terga Leonis.* Statius lib. 1.

Illius en speciem quem per Teumesia Tempe
Amphitrioniades fractum iuuenilibus armis
Ante Cleonæi vestitur prælia monstri.

48. *& Lacedæmonium Thyre lectura cruorem*] Historica

storica face opus, ad illustrandum hunc locū, quem petо ex Stobæo, apud quē Theseus sermone de Fortitudine: *Lacedæmonij (inquit) & Argiui, super Agro Thyreo certabant. visumq́, est eligere trecentos vtrinque, & qui ex ijs victores fuissent habere agrum. Quo facto Orthyades Lacedæmonius, multis interfectis, & ipse saucius inter mortuos Lacedæmonios iacuit. Duo autem Argiuorū, Agenor & Chromius superfuere, quibus digreßis Argos, vt victoriam nunciarēt*, Ὀρθυάδης, verba Stobæi sunt πολλοὺς (κελεύσας τ̃ πολεμίων τρόπαιον ἔστησε, καὶ χρησάμενος τῷ τ̃ τραυμάτων αἵματι ἐπέγραψε, Λακεδαιμόνιοι κατ' ἀργείων. καὶ τοῦτο πράξας ἀπέθανεν. *Orthyades spoliatis pluribus hostium, trophæum erexit, & vsus vulnerum suorum sanguine, inscripsit Lacedæmonij de Argiuis: & hoc facto obijt.* refert hæc eadem Plutarchus in Paralelis, quem vide. nam non Papinij nostri solùm, sed & Flori verbis ab hac re lumen, lib. 11. cap. 11. de Calphurnio Tribuno: *Hoc illustrior noster, quod expeditioni tantæ superfuit & superuixit, licet nihil scripserit sanguine.* notat idem hoc Orthyadis factum. nec vnquam capies eius mentem, nisi historiam hanc scias. *Occultior in Statio intellectus. Orthyadis factum.*

70 *iam lassa ceruice*] veteres *iam laxa ceruice.* quod non displicet. Sensus. ceruice non pingui, sed macie & pendenti pelle deformi. *Statius leuiter correctus.*

81. *AEgion Aranénque*[scriti Codices & quidem benè *AEgion Arenénque* Arene siquidem Messeniæ vrbs, condita ab Aphareo, filio Corphones, Persei filiæ, qui ei ab vxore sua Arena nomen imposuit, vt Pausanias Messenicis tradit. *Arena vrbs.*

103. *Fletaq́, cognatis auibus*] fabulam respicit, qua Meleagri sorores, in aues mutatæ finguntu.

105. *Herculea turpatus gymnade*] Duellum notat quod inter Achelоum fluuium, & Herculem, pro Deianira, fuisse, Poëtæ tradidere.

107. *ad-*

Correctus Statius. 107. *adhuc imis*] Lectio hæc à libris scriptis est vulg. *adhuc imos*.adulterina est. vt vel puer viderit. quare fidenter eam lege Iulia rejicio.

Iterum. 120. *tremit area classis*] locum hunc sincerum esse non ipsi fidei crediderim. quare & sine vlla hæsitatione expressi scripturam veterem,& editionis Principis: *tremit ærea cassis*.

Diuinatio in Statio. 131 *ferrea suta terunt*]Loricas notari mihi cōpertum locum tamen sanum esse præstare non ausim. nulla discrepantia in libris,fateor nec quicquā sollicito,solum moneo rectius videri: *ferrea suta tegunt*.

134. *Quinquaginta ardent thalami pater ipse cruentis In foribus laudatq; nefas,atque*] interpunge---*thalami*, *pater ipse cruentis In foribus*, *laudatq; nefas atque inspicit enses*.

139. *& vtroque refringens pectore*] homines & equi.

147. *Antiquam Tirynthæ Deus*]Hercules.

158. *Deus audit ab Oeta*] decorè: quoniam in Oetea silua crematus Hercules Seneca Tragicus.

Hercules vbi crematus. *Vt pressit Oeten,ac suis oculis rogum*
Lustrauit,omnes fregit impositus trabes.

Cicero, Tuscul.quæst.lib.II. *Aspice Philoctetum: cui concedendum est gementi, ipsum enim Herculem viderat in Oeta magnitudine dolorum eiulantem*. Papinius ipse Hercul.Surrentino.

---ceu tædis iterum lustratus honesti
Ignis,ab Oetea conscenderis æthera flamma.

160 *vineta Molorchi*] Arcadicus hic senex,qui Herculem ad Nemæi Leonis expugnationem proficiscentem comiter excepit.Tibullus lib IV.

Quin etiam Alcides Deus ascensurus Olympum,
Læta Molorchæis posuit vestigia tectis.
Paruaq; cælestes pacauit mica,nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.

Noster more suo, ita hæc descripsit, vt nullus Apelles

les in tabula repræsentare posset euidentius. verùm glossographi, vti solent, debacchati, spuriam hanc lectionem intruserunt.

Gloria nota casæ, fribus simulata salignis. *Statius emaculatus.*
Hospitis arma Dei: paruoq; ostenditur auro.
Robur vbi, & lassos qua reclinauerit artus
Ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.

Longè enim aliter concepta est vetus scriptura:

Gloria nota casæ, foribus simulata salignis
Hospitis arma Dei: paruoq; ostenditur auro,
Robur vbi & laxos qua reclinauerit arcus
Ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.

concinniùs profectò & elegantiùs Sensus ostenditur locus in quo clauam, ostenditur arbor ad quam arcum deposuit, ostenditur terra, cui vestigia cubiti iacentis Dei impressa. *Matres texebãt chlamides militares.*

175. *Horrendum non matris opus*] nota morem priscum, quo inualuerat, vt matres texerent chlamides militares filiorum Noster lib. VIII.

------ triplici velauerat ostro
Surgentes etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora. Idem lib. IX.
Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam,
Lucentesq; auro tunicas (hoc neuerat vnum
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
Cornipidis læuo clypeum demiserat armo.

186. *Et illustres Satyro pendente Celænas*] Marsyam intelligit, qui auditus pollinem ad certamen prouocare, victus & excoriatus est. ad Ouidium VI. Fast.

202. *sat dubium cœtu solante*] nihil hic scripti. assensio tamen viris doctis, & omnino legendum existimo, *sat dubium calatho solante*, neque enim decorũ pudicæ matronæ cœtus frequentare, aut tali solatio vti absente marito, Argiam decebat. planè vt absurdum videatur, decoris obseruantissimum Poëtam *Firmata sententia viri docti.*

hoc

hoc ei adfixisse. Nostram verò coniecturam veterum mos firmat, quo receptum vt etiam regum filiæ, lanificio manus admouerent. Alexander apud Curtium ad Sysigambin matrem Darij: *mater hanc vestem qua indutus sum, sororum non solùm donum sed etiam opus vides, nostri decepere me mores.* Seneca Hyppolito in persona Phedræ:

—— Palladis tela vacant
Et inter ipsas pensa labuntur manus.

apud Romanos certè matronæ priscæ ita lanificiis deditæ fuere, vt in fœdere inter Romanos & Sabinos (Plutarchus in Romulo auctor) lex esset: vt volentes nuptæ apud viros, quibus coniunctæ erãt, manerent, omnium operum ac munerũ vacationẽ, præterquam lanificij habituræ. Moris etiã erat, vt nouæ nuptæ, quãdo ad domum mariti deducebatur, colus compta cum fuso & stamine præferretur Plinius lib. VIII cap. XLVIII. *Lanam cum colo & fuso Tanaquil, quæ eadem Cicilia vocata est in templo Sangi durasse, auctor est M. Varro, factamq́; ab ea togam regiam vndulatam in æde Fortunæ, qua Seruius Tullus fuerat vsus. Inde factum vt nubentes virgines comitaretur colus compta cum fuso & stamine.* Et sicuti Græci *Hymenæum* in nuptijs inclamare consueuerunt, ita Romani *Talassionem.* vnde Martialis.

Nouæ nuptæ Colus prælata.

Inclamatio Thalassionis in nuptijs.

Quid si me iubeat Talassionem
Verbis dicere non Talassionis.

cuius vocis originem ad Lanificium refert Varro: quem sequitur Festus: *Talassionem Varro, ait, signum esse Lanificij, τάλαρον: enim, id est, quasillum appellari Talassionem:* aliter tamen Atilius vetus Historiarum scriptor, Liuius libro I. Seruius ad I. AEneid. & Eusebius Chronicis, qui vocem hanc ad omen referunt, & à Talassio deducunt, cui coniugium valdè felix fuit, rapta virgine vnicæ pulchritudinis, tu eos vide,

vide, ego in gradum redeo.

203. *Aris aduertere crines*) subscribo cognato meo, doctissimo Lipsio, legenti: *Aris auertere crines.* non firmabo, fecit ante vir magnus Elect. I I. cap. VI

230. *Hinc atque inde mora iaculis*) non concoquo hæc verba, nisi fortè intelligit, manus impeditas fuisse & occupatas iaculis.

241. *patria arua lacessunt*) nemo damnet. scripti tamen codices consensu agnoscunt: *putria arua*, quòd magis arridet.

Virgilius: ——*& Zephyro putris se gleba resoluit.*
Statius lib. VIII. *niuesq; rigant sola putria nimbo.*
& libro VI. —— *huic putri præter tellure iacentem.*
& libro III. ——*tunc fessa putri rubigine tela.*
Seneca epist. XII. *Quid mihi futurum est si tam putrida sunt ætatis meæ saxa?*

248. *Parthenopæe rapis*) cuius hic fuerit filius non tam in procliui est quàm imber cùm pluit. Duæ siquidem apud Poëtas celebrantur Atalantæ, Arcadica vna, Iasij; Bœotica altera, Schœnei filia. Noster Parthenopæi matrem Atalantam Arcadicam fuisse, disertè tradit Diodorus Atalantam Bœoticam, seu Schœnei filiam pro nostro stat Ælianus de varia Historia, & Scholiastes Theocriti, pro Diodoro Oppianus: *Parthenopæus & Adrasti pallentis imago* non Atalantæ, sed Menalippæ filium Parthenopæum fuisse, contendit. adi elegantissimi M. Antonij Mureti in Propertium Scholia. *De Parthenopæo scriptorum dissensus.*

269. *Cydonea corythos*) thecam sagittarum intelligit. Papinius lib. x. *Corythos theca sagittarij.*

——*cælestibus implet corython telis.*
Virgilius: ——*corythiq; leues humeris, & letifer arcus.*

quod notandum tyrunculis, ne à Nonio decipiantur, qui Corython non pro theca, sed sagitta accipit. de dissensu auctorum in vocis huius ortographia, consule *Nonij lapsus.*

fule

ſule eruditiſſimi M. Antonij Del Rio in Herculem Furentem Senecæ commentaria.

272. *Cornipedem trepidos ſuetum præuertere ceruos*
Velatum gemina deiectu lyncis, & arma
Mirantem grauioris heri, ſublimis agebat
Dulce rubens, viridiq; genas ſpectabilis æuo,
Arcades huic veteres aſtris, lunaq; priores] obſerua τὸ *deiectu*, pro pelle & ſimul tolle vitioſiſsimam interpunctionem: ——*heri ſublimis agebat,*
Dulce rubens, viridiq; genas ſpectabilis æuo.
Arcades huic veteres, aſtris lunaq;.

Arcades priores Luna Poëtis.

275. *Lunaq; priores*] reſpexit fabulam, qua luna nata fingitur, paulo ante bellum, quod ab Hercule, aduerſus Gigantes geſtum, patrémque habuiſſe Pallantem quēdam, vt tradidit Homerus (ſiue quiſcumque auctor hymni in Mercurium) aut Hyperionem, vt exiſtimauit Heſiodus Theogonia, aut Solem ipſum, vt ſcripſit Euripides in Phœniſsis. in eo certè plerique conueniunt, Arcades ante Lunam natos. Apollonius IV. Argon.

Οὐδέ τί πω Δαναῶν ἱερὸν γένος ἦεν ἀκοῦσαι.
Πευδεμύοις οἶοι δ' ἔσαν Ἀρκάδες Ἀπιδανῆες,
Ἀρκάδες οἳ καὶ πρόσθε Σεληναίης ὑδέονται,
Ζώειν φηγὸν ἔδοντες ἐν οὔρεσιν.

Nulli erat auditum Danaum genus Apidanenſes.
Arcades at ſoli fuerant olim: Arcades illi.
Qui Lunam ſuperare ferunt ſe tempore & annis,
Cùm glandes ederent diſperſi in montibus altis.

quo quidem in loco Scholiaſtes Apollonij, Arcades Proſelenos (quaſi antelunares dixeris) ab Ariſtotele vocatos ſcripſit.

276. *nemorum vos ſtirpe rigenti*] Manuſcripti conſenſu: *nemorum quos ſtirpe rigenti.* tangit fabulam vulgatam, qua priſcis temporibus, homines ex arboribus nati finguntur. Noſter Papinius hic:

——*Quer-*

—— *Quercus, Laurique ferebant*
Cruda puerperia ac populos vmbrosa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit Orno.

288. *Aleæ nemorale Mineruæ*) ædificauit hoc templum, Aleus Aphidantis filius Arcadiæ Rex. interiecto deinde tēpore, cùm prius illud subito igne conflagrasset, aliud ipsi sibi ciues erexerunt, magnitudine & structura admirabili. describit latè Pausanias Arcadicis, ad quem te remitto, tantùm moneo, Mineruæ Aleæ signum ex ebore fuisse, & ab Augusto Cæsare, debellato Antonio eiusque partibus, inter quos Arcades propè omnes fuere, exceptis Matinensibus, Romam translatum: & in aditu eius fori, quod ab eodem Augusto dedicatum est, positum. Mineruam Aleam verò vocari etiam apud Græcos reliquos, quod diceretur in deorum cum Gigantibus pugna in Enceladem Bigas immisisse, Auctor Pausanias dicto loco. *Minerua Alea.*

289. *qui tibi Phytræ Ladon — penè socer*) fabulam Apollinis & Daphnes tangit. & *pene* dicit, quia ante concubitum in Laurum conuersa.

294. *grata pharetrato*) respicit fabulam, qua Iupiter in specie Dianæ fingitur concubuisse Calisto Ladionis filiæ.

299. *& ærisonū Stymphalon*) nubiloso loco, lucem petes a fabula, qua vulgatum Herculem Stymphalidas aues, humana carne victitantes, ærei crotali à Pallade accepti tinnitu fugasse. vt Nonius in Dionysiacis, Pisander Camiræus, Charon Lapsacenus, & Seleucus in Miscellaniis tradiderunt. Seneca tragicus tamen in Medea, Hercule furente & Oeteo, Ouidius denique & alii sagittis interemptas volunt. quibus & Euphorbus subscribit, dum inquit: *Stymphalium fabula.*

Deiicit horrisono quincto Stymphalidas arcu. adi Strabonē lib. VIII. Pausaniā Arcadicis. Diodorū v.

RR

Statius correctus.

306. *ille Lycaoniæ ritu*) potius est scribi ex manuscriptis: *ille Lycaoniæ rictu caput asperat vrsæ*: nam alicuius feræ pellem, pro galea, capiti imponere, antiquis vsitatum: certè galeis inducere. Silius lib. III.

— ore ferarum.

Et rictu horrificant galeas. Noster lib. VII.

Tela rudes trunci galeæ vacua ora Leonum.

308. *funereæ tum namque dapes*) respicit ea quæ de Thyeste & Atreo fratribus traduntur.

317. *prædatoris equi sequitur vestigia tigris*) equum pro equitante posuit.

331. *Mirabar cur templa mihi tremuere Dianæ*
Nuper, & inferior vultu Dea visa, sacrisque
Exuuiæ cecidere tolis, hinc segnior arcus) emacula ex veteri membrana:

Mirabar cur templa mihi tremuisse Dianæ
Nuper, & infesto vultu Dea visa, sacrisque
Exuuiæ cecidere tolis, hoc segnior arcus.

priora clara sunt; in tertio versu omina recensere pergit (vti vides) & inter omnia, refert *segniorem arcum*, benè itaque libri: *hoc segnior* non vti vulgati: *hinc segnior.*

Eleutheria sacra.

373 *arsisse Plateas*) oppidum Bœotiæ, apud quod quintò, quoquo anno Eleuteria, maximis de cursu propositis præmiis, celebrari solet. incolis etiam huius oppidi solenne, septimo circiter anno, dies festos celebrare, quæ *Dedala* nuncupantur à simulachris ligneis. originem & ritum latè describit Pausanias Bœoticis, quem adi, sunt enim vberiora quàm vt huc transferantur.

Statius correctus.

376 *cui non est scire*) auctoribus scriptis libris litterulam pelle, & rotundissimam gnomen efficies, quæ vulgi ingenium pulcherrimè notat.

—— cui non & scire licentia passim,
Et vidisse fuit. — Tacitus in hanc sententiam

Anna

Annalium II *Vt quis ex longinquo reuenerat, miracula narrabat, vim turbinum, & inauditas volucres, monstra maris, ambiguas hominum & belluarum formas, visa, siue ex metu credita.* Idem propius Histor. I. *Vagus primum & incertus rumor mox, vt in magnis mendaciis, interfuisse se quidam & vidisse adfirmant: credula fama inter gaudentes & incuriosos.* Lucanus I.

—— Sic quisque pauendo
Dat vires famæ: nulloq; auctore malorum
Quæ finxere timent.

378. *Syluestris regina chori*) pede presso Vergilium sequitur, qui eadem prorsus de Amatha, Latini vxore, tradidit libro VII.

417. *& odori sulphuris*] ita omnino legendum ex scriptis codicibus vulgati: *& odoris sulphuris aura.* *Statius emaculatus.*

453. *& Actæos imbres*) mel.

481. *tu separe cœtu*] ea notione dixit, qua *dispare cœtu.* genus loquẽdi à paucis vsurpatum, quod equidem meminerim.

492. *& vellera pressat*) an non rectius *& vellera prensat?*

501. *quibus hunc sacrauimus ignem*] Lipsi. liber. *quibus hunc saturauimus ignem.* victimis videlicet iniectis & conbustis.

511. *aut ægras functorum carpere fibras*) Magorũ ritum tangit Appuleius lib. II. *Sed & bustis & rogis reliquiæ quædam, & cadauerum præsegmina ad exitiabiles viuentium fortunas petuntur.* Tacitus Annaliũ II. *reperiebantur solo ac parietibus erutæ humanorum corporũ reliquiæ, carmina & deuotiones & nomẽ Germanici plumbeis tabulis insculptum, semiusti cineres, ac tabo obliti, aliaq; maleficia, &c.* credo crimen hoc notare Theodosium & Valentinum Imperatores, L. VIII. C. de Repud. *Vir quoque pari fine claudetur, nec licebit ei sine caussis apertè designatis, propriã repudiare iuga-* *Veneficariũ mos.*

lem, nec vlla modo expellat, nisi adulteram, vel veneficam, aut homicidam, aut plagiariã, aut sepulcrorũ dissolutricem.

545. *Lacte quater spersas*) Tibullus lib. 1.
Iam ciet infernas magico stridore cateruas,
Iam iubet aspersas lacte referre pedem.

567. *bis aeui mensura dies*) quia vnum tantùm diem vixerant.

560. — *ipse etiam melior, cùm sanguis opertas*
Inspexi sedes Hecate ducente priùs, quàm
Obruit ora Deus) interpunge:
—— *ipse etiam, melior cùm sanguis, opertas*
Inspexi sedes Hecate ducente, priusquam

561. *flebique nepotes*) Pétheus, Actæõ, & Melicerta.

563. *respectantem arcus*) fabulã Athamantis tãgit.

564. *oppositis Semelen à ventre lacertis*) timens prolidum fulmine periret.

570. *tristem nosco Lycum*) Dirces maritus ab Amphione & Zetho interfectus.

571. *AEolidem*) Sisyphus. Hometus Iliad. ζ.
Σίσυφος Αἰολίδης ὁ δ' ἄρα Γλαῦκον, τέκεθ' υἱόν.

573. *mutat Aristaeo genitus*) Actæon.

589. *Praetusq́; nocens*) quia Bellerophontem, innocentem iuuenem, voluit occidere. adi Homerum Iliad ζ.

590. *truncatusq́; Pelops*) fabulam respicit qua filium Pelopen Tantalus diis epulandum apposuisse fingitur, ceterémque humerum depastam.

Statius correctus. 593. *hic grege cõdenso*) Emendatio à libris est vulg. *hi grege condenso.*

598 *praesignem Meona lauro*) vetus: *praesagum*, rectè, quia Vates.

641. *fontes lege morae*) non variant libri. glossemate tamen infectus locus, nisi fallor.

640. *terrae monstra, Deumq́; — Tela manent*) Amphiarai & Capanei obitum tangit. hunc enim terra absor

absorbuit, illum fulmen occidit.

653. — *tibi armiferos gemina iam sidere brumæ*
Orgia ferre Getas, canumq; virescere dorso
Othrin & Icharia Rhodopen assueuerat vmbra)

Duo hîc notanda, *brumas* pro *annis* poni: eleganter sanè, quia apud Getas: *Semper hyems, semper spirantes anno. frigore venti.* Deinde obseruandum *Ichariam vmbram* pro *vite* positam. Luctatius: *Icharus comes Liberi, qui à Libero vini vsum mortalibus vt traderet sumpsit, quod vino. cùm pastoribus exhibuisset potandum, ebrij facti, putantes se veneno tentatos, Icharum interemerunt.* *Brumâ pro* *Icharia vmbra pro vino.*

659. *sunt illic ira, furorque &c.*] optimus Poëta seriò agens, quod agere non videtur, pessimæ matris Ebrietatis, pessimas proles indicat. possem ad vitæ huius coerctionem multa adferre sed ne extra chorum saltare videar, solùm cum Q. Curtio dicam: *magnum illum Alexandrum ingentia animi bona, illã indolem, quà omnes Reges antecessit, illam in subeũdis periculis constantiam, in rebus moliendis efficiendisq; velocitatem, in deditis fidem, in captiuis clementiam, in voluptatibus permissis quoque & vsitatis temperantiam, vnius vini cupiditate perdidisse.* *Ebrietas omnium vitionum parens.*

690. *Phœbus ad hæc summo*] optimus liber scriptus Lips. Phœbus *ad hoc sũmo* quod valde amplectimur, *ad hoc* pro *præterea*. Terẽtius Adelphis: *Satis adhuc tua nos frustrata est fides:* Tacitus Hist 1. *multi adhoc numeri.* adi Sallustium qui frequentissimus in hac phrasi.

812. *ab agmine primo*] expressi scripturam libri veteris, vulgati inficetè, si sententiam introspicias, *ab agmine primus*

853. *perfurere*] perspicua veritas, & ita in codicibus scriptis reperi. vulgati sine dubio deprauatè *præfurere*.

844 —*raptasq; alis de fonte refundit* *Coniectura*
Arcus aquas] Lips. liber scriptus: *portasque*. quæ *in Statio.*

lectio etsi nec ipsa sincera, propius tamen ad veritatem & germanam lectionem accedit. quæ vt mihi quidem videtur, est: —— *potasque alio de fonte refundit*

Arcus aquas Plautus Curculione:
Ecce autem bibit arcus, pluet credo
Hercle hodie. Propertius lib. III.
Purpureus pluuias cur bibat arcus aquas.

IOH. BERNARTII.
AD LIBRVM QVINTVM
THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Vers.4. — *redire viris, animique, minæq;*
Votaque,] interpungo: *redire viris animiq; minæq; Votaque.*

Statius correctus. 14. *aruisque volans.* pauxilla menda totam sententiam turbat. veteres agnoscunt, *aruisq; volant,* id sincerum esse ipsi vanitati crediderim. itaque non dubitaui in contextum recipere. Hyperbole est, nam vt multitudinem gruum significet, dicit illas vmbræ fuisse fretis & aruis.

Diuinas pœnas semper experiri impios. 59. — *manet & cælestia quondam*
Corda dolor, lentoq; irrepunt agmine pœnæ) pulcherrima & verissima gnoma. pœnam quam omnes improbi Deo debent: interdum omittit, sed non remittit: ampliat quosdam in iusto suo iudicio, sed non absoluit: debitum statim non exigit, sed cum fœnore soluendum differt. Tibullus.

Ah miser & si quis primò periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Papinius hoc libro: —*sed diuum fera per æquor*

Iusti

Iustitia & pœnæ scelerum aduentare videntur.

& VI. *Sed videt hoc, videt ille Deum regnator & ausis*

Sera quidem, manet ira tamen.

Horatius: *Raro antecedentem scelestum*

Deseruit pede pœna claudo.

Quid rarò? imò nunquam. acutissimè magnus ille Plato, v. de lege. Τιμωρία δ' ἀδικίας ἀκόλουθος πάσης, ἧς, ὅ, τε τυχὼν, καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος, ὁ μὲν, οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δ' ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. *Omni iniustitiæ pœna comes est, quam & qui luit & non luit miser est, hic quidem quia non sanatur, ille autem quia vt alij multi salui sint interit.* Quo igitur soluamus nomen quo obstricti sumus supero huic Creditori, cui nemo vnquam decoquet? audiamus Senecam Christianè monentem, Epist. XXVII. *Hoc tibi circa diem mortis præsta, moriantur ante te vitia. Nam sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum.*

71. *motus Hymen, versáq; faces.*) alludit ad ritum priscum, non tamen me iudice, ad vulgatum illum, quo in luctu receptum, vt magistratuum insignia inuersa præferrentur. quod huic loco non conuenit. sed acutissimè more suo, in hac alienatione mulierum à maritis, & odio potiùs, quàm dolore, respexit morem, quo transfugæ in exercitu, signa vertebant, & arma. Ammianus. lib. XXVI. *Eumque secuti complures iam gladios quatientes & pila ad Imperatorem transeunt, cum vexillis scuta peruersa gestantes: quod defectionis signum est apertissimum.* *Inuersio armorum defectionis signum.*

86. — *Quater axe sereno*

Intonuit.) Luctatius: *Omnis impar numerus prospera significat, & viuis ascribitur, par infausta, & mortuis datur. Hinc Virgilius notans rem infaustam, & mortem pronunciari prædicans,* inquit, *quater ipso in limine portæ substitit, atque vtero sonitum quater arma dedere.* Hæc ille, etsi fusiùs, an rectè? videtur noster in funere Ar-

chemoris:— *quater horrendum pepulere fragorem*
Arma: quater mollem famularum brachia planctum. at ecce? inibi, *Ter curuos egere sinus*, inquit, & quod magis, in infaustissimo illo duello Pollinicis & Ethecolis, ait: *Te nigris auidus regnator ab oris Intonuit.* ego me soluo iudicato isto.

108. —*turpémque iuuentæ*
Diuinatio in Statio. *Flore situm.*) Dubius locus, & fortè an corruptus. nisi Poetis vsitato loquendi genere τὸ *in* subaudias. vt sensus sit, si tædet turpem situm in flore iuuentæ perferre, scriptus codex supra eadem manu & editio princeps agnoscit: *Ferre situm*, mihi non displiciat legi. *flere situm.*

Vitiosa distinctio sublata. 118. *Virginibus dare tela pater lætúsq; dolorum Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?*) Danai & AEgypti historiam tangit, scio sed quid, dolorum sanguine perfundere somnos? nugæ. tu me audi interpungentem: —*lætúsque dolorum,*
Sanguine securos iuuenum perfundere somnos.

121. *Rodopeia coniunx*] Progne.

136. *somnósque super*] super somnos ea notione dixit qua vulgariter diceremus, *dum dormio* vel *inter dormiendum.* noster lib 1.
Non super hos diuum tibi sum quærendus honores.
id est, *inter honores.* Iuuenalis. Sat. xi.
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses.
id est, *inter cœnandum.* Phrasis Suetonio vsitatissima. Nerone cap. xxii. *A quibusdam ex his rogatus, vt cantaret super cœnam.* & Vespasiono xxii. *Et super cœnam autē, & semper aliàs comissimus, multa ioco transigebat.* ac passim alibi. Curtius etiam lib. viii. *Pudebat amicos super vinum & epulas socerū ex deditis esse electum.*

140. *dum tempus agit rem*] id est dum opportunitas sese offert.
Virgilius: *iam tempus agit rem.*

136. me

136. *minuet ostia belli*] ita ex scriptis legendum. non vt vulgati, *hostia*. Homerus illud. τ. *Correctus Statius.*

—— *πριν πολέμυ στόμα δύμεναι αἱματόεντος,*

Ennius & ex eo Horatius:

Belli ferratos postes, portasque refregit.

Virgilius: *Claudentur belli portæ.* —

176. *& in nullis spirat Deus integer extis* Luctatius: *est quodda͂ in extis signum quod Deus appellatur, quod si integrum apparuerit, propitiu͂ numen ostendit, sin vero dimidium, iratum significat, aut certe non præsens.*

203. — *Scythicos armenta per agros.*

Hircanæ clausere leæ] suspecta lectio. quomodo Hircanæ leæ in Scythia? nusquam factum, aut leas in Scythia alibi legi. Lip. liber *scitios* rescribam *siccos armenta per agros*. De hoc ita pronuntio, vt tamen legis Valeriæ beneficium non tollam. *Diuinatio in Statio.*

217. — *& indigno soluit sua brachia collo*] diuersa planè sententia in Buslidiano codice extat, & si connexionem orationis respicias, verior: *& indigno non soluit brachia collo.* *Statius emaculatus.*

222. *obliquumq; à patre genus*] quia ex concubina natus. Lucanus: *Obliquo maculat qui sanguine regnum, Et Numidos contingit auos.*

269. — *distinxerat vna*

Nubilus] nubilosus à mala interpunctione locus. quid enim vna nubilus? Neuij buttubatta. lege: *Vitiosa distinctio sublata.*

— *distinxerat vna*

Nubilus indignumq; oculis liquentibus imbrem.

280. — *illa quæ rara silentia, porta*

Stat funesta Venus, ferroq; accincta furentes

Adiuuat --] adumbratus ex Virgilio locus lib. II.

— *Hic Iuno Scæas sæuissima portas*

Prima tenet, sociumq; furens à nauibus agmen

Ferro accincta vocat.

248. *Succedam curis: ita fatus in aera rursus*

Soluitur, & nostros visus accentibus vmbris,
Mitis, iter longe clarauit limite flammæ.

lectio hæc à libris scriptis & editione Principe est: à quibus in manifesta veritate discedere religio fuisset. vulgati malè præferebant *Secedam curis. ita fatus in aëra rursus — Soluitur, & nostrum, &c.*

Clarare quid. Plauto, Lucretio & Ausonio lux.

clarauit) id est *illustrauit* seu *clarum fecit*. Plinius Mostellaria: *speculo claras, clarorem merum*. Lucretius lib. I I I.

Atque animæ claranda meis iam versibus esse.

Idem lib. IV. *Claradū est planè si res exponere auemus.* & lib. V. *Claricitat latè silentia secla ferarum.*

Ausonius: *Pollet Aristides veteres qui clarat Athenas.*

322. *Nos tantum*) ita veteres. vulgati, *nox tantum*. de cuius lectionis corruptione dubitari à sobrio homine non potest. quid enim malum hic τὸ *nox*? cùm paulò antè Poëta scripserit: *Exoritur pudibunda dies.*

324. — *sceptrum super arma, patrisque Iniicio*,) optimè veteres, *armaq́; patris.*

347. — *agunt Minyæ*) Argonautæ. Luctatius: *à Minya rege Thessalorum omnes Argonautæ Minyæ appellati sunt.*

402. *Deprensæq́; cadunt volucres*) lectio hæc pura à scriptis libris est. vulgo *Depressæq́;*

419. —— *subnectere malo.*

Voce manuq́; rogat) interpunge: — *malo,*
Voce manuque rogat.

442. *Aquilonia pignora fratres*] Cales & Zethes, Boreæ & Orithyiæ filij, fabulam quam Poëta hic tangit, latè explicant, Apollonus II. & Valerius Flaccus III. Argon. vide & Pindarum Pithiis.

Leniter tentatus Statius.

450. *ardet iter*,) Lips. & Busl. *audet iterum*, quod referri potest ad Hylam. si vulgatā retinere velles, distinctione te euoluas oportet: *ardet iter*. & accipe cum Luctatio, τὸ *ardet* pro *splendet*. Virgilius, *Tirioque*

rioque ardebat murice.

460. *forsitan & nostrae*) ita scripti, & editio Princeps. vulgati *forsitan & vestrae.* quod spurium fateri nec Pythonij dubitauerint. *Statius correctus.*

472. *Lemnos celebratur a'umnis*) nihil sollicito. Lipsij tamen optimus codex, acutè: *Lemnos clamatur alumnis.* allusum haud dubiè ad patientium clamorem Lucinam inuocantium.

439 — *discriminat æthera plaustris*
Anguis & vsque notos, alienumq́, exit in orbem] ineptè. tu interpunge. *Anguis, & vsque notos alienumque, &c.*

491. *illos & scopulis*) malim: *illos è scopulis.*

578. *Siue Deus vtinamq́, Deis concessa voluntas*) interpolatitia lectio: veteres *Siue Deis, vtinamq́, Deis concessa voluptas.* Mens. Siue Dis sacer es, atque vtinam sacer esses. *Coniectura in Statio,*

581 *linguæq́, secat fera vincla trisulcæ*) Ouidius:
Martius anguis erat cristis præsignis & auro,
Igne micant oculi corpus tumet omne veneno,
Trésque micant linguæ. Seneca Philosophus Medea:
Hic fera serpens corpus immensum trahit
Trifidamq́, linguam exertat. Allusit suo more aptè vti semper, decima illa Musa Plautus, taxans homines, qui aliud promptum in lingua, aliud clusum gerunt in pectore: *Plauti lux.*
Cur huc aduenisti nos captatum migdilybs.
Bisulcilingua, quasi proserpens bestia?

564. *figitur hasta solo*) veteres: *figitur alta solo.* nec dubito quin rectè, iam antea enim dixit: *volat hasta tremens.* *Statius correctus.*

592. *fracta gemuistis arũdine Fauni*) Luctatius: *cãna & ferula coronatur Fauni* scitè igitur serpẽtis mortẽ lugentes, hæc ornamenta sua cõminuisse, dicit Poëta.

644. *quam*

644. —— *quam me prius ima sub vmbras Mergat humus?* veteres melius: *quæ me prius*: simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu quæ nunc tellus*, inquit, *quæ me æquora possunt— Accipere?*

6: 5. —*simul hæc terrâque & sanguine vultum Sordida*) interpunge: —*simul hæc, terrâq; & sanguine, &c*

Prosecare exta. 651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebant prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partem adolebant, partem consecrabant & sacerdotibus dabant, partem sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cum fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repente hostis incursione, semicruda exta, rapta foco prosecuit, atque ita prælium ingressus victor rediit.* adi eruditissimum Arnobium li. II aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum xv: cap. v I I.

Statius correctus. 678. *socie veritus commercia vittæ*) ad hanc certissimam correctionem præiuerunt libri veteres vulgo legitur *commercia vitæ* translatitiè & sine acumine nostra lectio ritū ingerit, cuius apud veteres frequēs

Vittarum apud veteres quis vsus. mentio, frequens vsus ea gratia visum mihi hoc loco (iuuentutis saltem causa) quæ sparsim ad hanc rem legi collecta vulgare, Vitta, fascia antiquis, qua

Vita quid circum caput crines religabant. Cappella: *Vitæ sunt quæ crinibus innectuntur, quibus fluentes religantur capilli & vittæ dictæ quòd vinciant.* fascia hac, siue vitta,

Vittæ matronarum. matronæ imprimis discretæ à virginibus, castæ à meretricibus Plautus milite: *Vtique eam hic ornatam adducas matronarum modo: Capite compto crines vittasq; habeat, assimilétque se tuam esse vxorem.* Amata Latini vxor, ad matronas apud Virgilium:

— Io matres audite, vbi quæque Latinæ
Soluite crinales vittas, capite orgia mecum.

Sumebant nuptiarum die. Propertius lib. I V.

Quæ

Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa | *Vittas matronæ quãdo sumebant.*
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stigio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

pertinet huc illud Capellæ lib. I. de nupt. philol. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculũ.* accommodo & Papinij locum, Epithalam. Stellæ & Viol. --*dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicæ à meretricibus discriminatæ vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicissimæ illæ publicarum libidinũ victimæ, quas si quæ leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe sæculi improbitas honestissimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coæquauit.* Quid enim aliud *matronã ũ decoramẽta*, quam vittæ, stola, instita? hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens: *Vittis discretæ matronæ à meretricibus.*

Este procul vittæ tenues insigne pudoris.
Quæque tegis medios instita longa pedes.

mos hic ex Græcia Romam migrasse videtur, signatæ enim apud Athenienses meretrices, pariter Veste à matronis discretæ. vt notant Suidas & Artemidorus. lib. II. cap. III. Cæterum, firmam hanc opinionem, paululũ cõcutit Valerius Flaccus, qui vittas etiam in virginibus agnoscit. lib. VIII. *Vltima virgineis tum flens dedit oscula vittis.* iuuat Flaccum Papinius noster, qui Achilleidos I. introducit Vlyssem, inter dona virginibus oblata, etiam vittas offerentem: imo signatè ornasse se vittis virgines scribit: *Nodus innexus.*

——*gemmatis aut cingunt tempora vittis.* ne turbemur. vel solo amictu facile vitauimus hæc tela. virgines etiam vittam habuerunt, sed simplicẽ, matronæ duplicem. author affirmãdi Propertius lib. IV. *Idem solus.*

Mox vbi iam facibus cessit prætexta maritis | *Vittata virgines.*
Vinxit & accepta altera vitta comas.

& Vale

& Valerius Max. lib. v. cap. 11. qui & origem tradit, *In quarum honorem* (loquitur de Camilli matre & vxore) *Senatus matronarum ordinem benignissimus decretis adornauit. Sanxit namque vti feminis semita viri cederent, cõfessus plus salutis reipub. in stola, quàm in armis fuisse. vetustisque crinium insignibus nouũ vittæ discrimen adiecit*, vittatæ igitur matronæ. sed nec omnes, nec solæ. Non omnes; quia ingenuis proprium hoc ius, non libertinis. ita exaudio Tibullum:

Libertinæ vittas non habebant.

Sit modo casta doce, quamuis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.

Tibullus explicatus.

Sacerdotes, vates & Poëtæ vittati.

Non solæ: quia vittati sacerdotes, vittati vates, & tanquam vates Poëtæ. Noster hoc loco quem restituimus, de Licurgo Iouis sacerdote. Tacitus Annalium 1. *Sacerdos apud aram Vbiorũ creatus ruperat vittas.* D. Ambrosius epist. ad Valétinianum. *Vix septem vestales capiuntur puellæ En totus numerus quem infulæ vittati capitis, &c.* Virgilius Papinius lib. x.

Nec procul Aemonides Phœbi Triuiæq; sacerdos
Infulæ cui sacra redimibat tempora vitta.

Iuuen Sat. iv. de virgine Vestali: *cum quo nuper vittata iacebat*

Sanguine adhuc viua terram subitura sacerdos.

Virgilius de Heleno: *Exorat pacem diuum vittásque resoluit.*

De Poetis noster Epicedion in Glauciam:

Discrimen inter vittas sacerdotum & matronarum.

Et nunc (heu) vittis & frontis honore soluto
Infaustus vates. Idem Achilleidos 1. *Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis.* hoc tamen discrimine, quod quà sacerdotes, quà vates vittas haberent, vel oliuæ, vel lauri ramo intextas. Papinius lib. 1.

Huc gemini vates sanctum canentis oliuæ
Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis.

Virgilius lib. III. *Rex Anius, Rex idem hominum Phœbique sacerdos*

Vittis

Vittis & sacra redimitus tēpora lauro. Ab hac mente capies nostrum hoc eodem libro.

Palladios olea Mopsi gestamina ramos cur enim oliuæ ramum gerebat Mopsus, nisi quia vates? Statius noster lib. I.—*Nec me ventura locuto*

Sæpius in dubio auditus Iasone Mopsus

adde his Papinium lib. IV. — *vatem cultu Parnasia monstrant*

Vellera, frondenti crinitur cassis oliua. idem inibi:

—— *cernis Chromiumque Chromingue*

Plegeáque, & nostram præsagum Meona lauro?

illud etiam non indignum monitu, infulam & vittas veteres sæpe confundere Seneca Tragicus Agamemnone: *Infula scriptoribus idem quod vitta.*

Sed cur sacratas deripis capiti infulas?

hine pro honore sacerdotali, *infulas* posuit Seneca Philosophus epist. XIV. *Hæ litteræ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, infularum loco sunt.* & apud mediæ ætatis scriptores *infula* pro *qualibet dignitate.* Ammianus, Cassiodorus, Symmachus videntor, quibus adde ex iure nostro, L. I. C. vt omnes Iudices, &c. *vel qui administrationis maioris infulas meruerint.* Tertiò, Deorum statuæ vittis insignitæ. Virgilius: *Seneca explicatus.* *L. I. C. vt omnes Iud. lux data.* *Dij vittati.*

Corripuere sacram effigiem, manibusq́; cruentis

Virgineas ausæ diuæ contingere vittas.

ibidem, *Sic ait & manibus vittas, Vestámq; potentem*

Æternumque adytis effert penetralibus ignem.

Iuuenalis Sat VI. *Paucæ adeò Cereris vittas cōtingere dignæ.* Hinc vt religione mouerent, supplices etiam vittas præferebant. noster lib. XII. *Vitta in supplicius.*

Ipsa manu, ramósque oleæ, vittásque precantis Tradit.

Virgilius lib. VII.

Multi nos populi, multæ (ne temne, quod vltro

Præferimus manibus vittas, ac verba precantū) &c. apud eundem AEnead. lib. VII.

Optime Graiugenum cui me fortuna precari
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Horatius: *Vnico gaudens mulier marito*
Prodeat iustis operata diuis,
Et soror clariducis, & decoræ
Supplice vitta.

Tacitus Historiarum I. *Cum haud ignari discrimine sui Viennenses velaměta & infulas præferentes.* & Spartianus Iuliano? *Hæc cum Iulianus videret, senatum rogauit vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes, cum senatu, obuiam exercitui Seueri prodirent & prætentis infulis rogarent.* Et ab hac causa templorum fores vittis ornatæ. Noster lib. VI.

Vittata templa.

Pande fores superum vitâmque templa Saleis
Nubibus, & peculum fibris spirantibus imple.

Propertius lib. IV. *Feminea loca clausa Deæ fontésque piandos*
Impune & nullis sacra retecta viris,
Deuia puniceæ velabant limina vittæ.

Et aræ.

& ipsæ aræ. Virgilius:
---- *stant manibus aræ Cæruleis mœstæ vittis atraque cupresso.* etiam sacris operaturi. Dido ad Nutricem apud Virgilium:

Operaturi sacris vittaci.

---- *túque ipsa pia tege tempora vitta.*
Sacra Ioui Stygio, quæ ritè incepta parani, Perficere est animus. Ouidius: *Dumq; parat sacrum, dum velat tempora vittis.*

Victimæ vittatæ.

imo ipsæ victimæ vittatæ. Noster Achilleidos II.
---- *vittata genitrix placata iuuenca est.*

Sino apud Virgilium:
---- *vittæq; Deum quas hostia gessi.*

Ouidius III. de Ponto, eleg. II. de Oreste & Pylade, Dianæ immolandis:

Spar

Sparsit aqua captos lustrali Graia sacerdos,
Ambiat vt fuluas infula longa comas.

Qui ritus facem prælucet, tenebricosis certè, ei qui hæc ignorat, diuersorum Authorum locis. & imprimis Lucretij 1. de Iphigenia immolanda:&c.

Cui simul infula virgineo circundata comtus,
Ex vtraque pari malarum parte profusa'st.

Seneca Tragicus Hippol. de Theseo: *Lucretius explicatus Tragico lux.*

—pressi rant vitta comam. Quia tanquam victima videlicet ad Minotaurum missus. Idem Tragicus de Atreo cùm fratris filios immolaret:

Post terga iuuenum nobiles religat manus,
Et mœsta vitta capita purpurea ligat.

Suetonius de eo qui pro salute Caligulæ se deuouerat: *Cunctatem pueris tradidit verbenatum, infulatumq; qui votum reposcentes per vicos agerent.* Hinc denique capies quid noster sibi velit lib. XII. Dum de Menecæo ait: ——*vittisq; decorus Accubat.* causa: quia dijs tanquam victima deuotus. postremo quicquid venerabile efficere veteres volebant, vittis ornabãt: hinc vittatæ naues. Plinius: *Suetonius illustratus Occultior in Statio intellectus.*

Vittatã naue Dionysius tyrannus Platoni misit obuiã. *Vittatæ naues.*

Vittatæ faces nuptiales. Auctor Thebaid.:

—non te duxit in thalamos parens
Comitata primos, nec suas festas manu
Ornauit ædes, nec sua lætas faces
Vitta reuinxit, vittati postes ædium in quibus noua nupta deducebatur. Lucanus nuptiarum festiuitatem describens lib. II. *Faces nuptiales & fores mariti.*

Infulaq; in geminos discurrit candida postes.

Isidorus lib. IX. cap. vlt. ex Seruio: *Moris fuit vt nubentes puellæ simul ac venissent ad limen mariti, postes antequam ingrederentur, ornarent laneis vittis & oleo vngerent, & ideo vxores dictæ quasi vnxores.* Plinius lib. XXIX. cap. II. *Lanis auctoritatem veteres Romani etiã*

religiosam habuere, postes à nubentibus attingi (lege *ea cingi*) *iubentes.* præmia vittata in ludis. Virgil.

Præmia in ludis.

Sic ait, & geminum pugnæ proponit honorem,
Victori velatum auro vittisque iuuencum.

Vitta in arboribus. vittatæ arbores. Noster lib. 11. — *ab arbore casta*
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.

Prudentius contra Symmachum
Et quæ fumificas arbor vittata lucernas
Sustineat, cadit vltrici succisa bipenni.

Sed nos satis exspatiati in viam redeamus.

Statius correctus. 687. *inter rapida agmina*] vocem reposui ex fide scriptorum librorum. vulgati : *inter trepida agmina.* ineptè. qui enim conuenit Tydeo fortissimo viro, trepidationem exercitui tribuere, iam ad hostem alacriter tendenti ?

Iterum emaculatus. 709. *Alipidum curru*] ita vulgati, inficitè. veteres optimè: *Alipedum cursu.*

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM VI. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

IV. Sacri agones Græciæ. vers. 5. *Graium ex more decus*] Quatuor in Græcia certamina sacra fuerunt, Olympia, Pythia, Isthmia, Nemeæa; vt nemini paulum humaniori ignotum est: singulorum hic distinctè mentionem facit Papinius. ne ego faciam limites Scholiorum vetant, præsertim cùm fecerint ante me alij, quos exscribere non mihi lubentia. Tu si operæ tibi (vt nouitios omittam) adi vel vnum Pausaniam, & habebis plus satis. illud vno verbo iuuentus sciat, qui in vno ex illis certaminibus vicerant, *Hieronicos* dictos, Suetonius Ne-

Hieronicæ qui dicti.

rone

rone cap. XXIV. *ac ne cuius alterius Hieronicarum memoria aut vestigium extaret, sabuerti ac vnco trahi, abijciq; in latrinas omnium statuas & imagines imperauit*, qui verò in quatuor hæc coronati fuerant, Periodi victores. Festus: *Perihodos dicitur & in carmine lyrico pars quædã, & in soluta oratione verbis circumscripta sententia, & in gymnicis certaminibus perihodon vicisse dicitur qui Pythia, Isthmia, Nemeæa, Olympia vicit, à circuitu eorum spectaculorum.* quàm gloriosum autem fuerit vicisse, non ex Cicerone modò disces, qui pro Flacco asserit id, *apud Græcos prope maius & gloriosius, quàm Romæ triumphasse*, sed ex Vitruuio, qui signatè lib. IX. *Nobilibus athletis qui Olympia, Pythia, Isthmia, Nemea vicissent, Græcorum maiores ita magnos honores instituerunt, vt nõ modò in conuentu stantes cum palma & corona ferant laudes sed etiam cùm reuertũtur in suas ciuitates cum victoria, triumphantes quadrigis in mœnia, & in patrias inuehantur, eque Reipubl. perpetua vita constitutis vectigalibus fruantur.* nec apud Græcos modò antiquis tẽporibus Hieronicis hic honos tributus, sed etiam Romæ Alexandri Imperatoris constitutione (quæ in nostro codice extat l. v. de Athletis, lib x.) ab omni ciuili munere immunitas. *Periodi victores.*

7. *crinem detorsit Oliua*] scripti codicis consensu, *crinem detersit Oliua*, quidni rectè? illud aptè etiam, quod oliuam exprimit, nam de Olympico certamine agit, in quo Oleastri frondibus victores coronati. sicuti in Pythiis Mala ex fano Apollinis, in Isthmicis Pinu, in Nemeis denique ex Apio vnde Iuuenalis: *Discrimen coronarum in Agonibus sacris.*

—Graiaeq; apium meruisse coronæ. notandum etiam non tam ipsos victores quàm patriam illorum coronatam. Plinius XVI. cap de coronis; *Nouissimè & in sacris certaminibus vsurpatæ, in quibus hodieq; non victori dant, sed patriam ab eo coronari pronunciatur.* *Iuuenalis lux.*

30. *—sedet ipse exutus honoro*

Vittæ positæ in luctu. *Vittarum nexu genitor*] De vittis ad librum quintum satis diximus. Illud obiter hîc nota, vittas positas in luctu. Noster Epicedio, in Glauciam:

Et nunc (heu) vittis & frontis honore soluto,
Infaustus vates, vexo mea pectora tecum.

Thebaidos XI.

Non habitu quo nota priùs, non ore sereno.
Sed vittis exuta comam, fraternaq; bella
Ceu soror infelix pugnantum, aut anxia mater
Deflebat. clarum hoc, sed non expeditum. Noster lachrymis Etrusci: Pietatem cum vitta ad exequias vocat. *Huc vittata comam niueoq; insignis amictu*
Mitibus exequijs ades. & sunt præterea scriptorum loci, qui adstruere videntur, vittas sumptas, non positas in luctu, Soluam aut scindam opportuniùs hunc nodum in Syluis.

Statius correctus. 44. *lachrymis excusant crimen obortis*) Leuicula hæc emendatio à Bussidiano codice est, sed quæ ad sententiæ lucem facit. vulgati corruptè, *crimen abortis*.

64. *Linus intextus*] fabulam tangit, quam latè explicauit ipse Statius libro.

77. *cinctusq; sonantes*) Balteum militare notat, aureis bullis distinctum. Virgilius lib XII.

Bullæ militares. —*infelix humero cùm apparuit alto*
Balteus, & notis fulserunt cingula bullis.

Sidonius Panegyrico Antenij:

— *bullis hostilibus asper*
Applicat à leua surgentem balteus ensem.

Bullæ pueriles. Erat & alia bulla (vt hoc obiter dicam) quam ingenui pueri, Senatorum liberi, apud Romanos gerebant. Æmilianus apud Macrobiū Saturnal um III. cap. XIV. *Ductus sum in ludum saltatorium, plus medius fidius, in eo ludo vidi pueris virginibusq; quingentis, in his vnum (quo me maximè Reipub. misertum est) puerum bullatum Petitoris filium.* Iuuenalis Sat. XIV.

--*ludit*

—ludit & heres
Bullatus, paruóq; eadem mouet arma fritillo.
hinc bullatæ *nugæ*, pro *puerilibus*. Persius lib. v.
Non equidem hoc studio bullatis vt mihi nugis
Pagina turgescat. Capies ab hac mente Iuuenalem Sat XIII. — *dic senior bulla dignißime.* id est, qui inter pueros referaris intelliges etiam Virgilium lib. VI. de puerili agmine scribentem: *Persius & Iuuenalis explicatur.*
—it pectore summo
Flexilis obtorti per collum circulus auri.
Denique scito cùm togam virilem pueri sumerent, bullam Laribus dicari solitam. Persius Sat. v. *Virgilio lux data. Bulla dicata laribus.*
Cùm primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis Laribus donata pependit.
95. *Nymphas etiam mutasse superstes*] vide hominũ stultitiam: qui non contenti innumerabiles penè deos finxisse, mortales etiam quosdam ex iis credebant. Capella: *Panes, Fauni, Satyri, Syluani, Nymphæ, Fatui, Fatuæq; vel etiam Fanæ, à quibus fana dicta, quod soleant diuinare, hi omnes post prolixum æuum moriuntur vt homines.* adi Pausaniam Phocicis, & Apolonij Scholiasten. imò quod magis ridiculum, præesse arboribus putabant Nymphas, earúmve mortem ab arboribus interitu dependere. Ouidius. *Vana persuasio de Nymphis.*
Naida vulneribus succidit in arbore factis.
Illa perit. fatum Naidos arbor erat,
pertinet huc Virgilij locus lib III.
Multa mouens animo Nymphas venerabar agrestes.
respicit Seneca Hercule Oeteo:
Et quercum fugiens suam,
Ad vatem properat Dryas.
Cur enim veneratur Nymphas Æneas? nisi quia metuebat, aliquam earum se læsisse in arbore, cuius ramos vulserat, & ex qua sanguinem stillare videbatur. *Quercum suam* dixit Seneca? nisi quia huic Dryas

annexa, vt credebatur. pretium operæ hæc talia monere, vel vt intelligas Papinij mentē Tiburtino Mālij:

Quid te quæ medijs seruata penatibus arbor,
Tecta per & postes liquidas emergis in auras,
Quo non sub domino sæuas passura bipennes?
Et nunc ignaro forsan vel lubrica Nais
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos.

respicit fatuam hanc opinionem.

Statius correctus. 109. *non grassante Noto;*) probè probum hoc à M S S. est vulg. *non crassante*. quod sperno: vtcunque nonnulli *crassator*, pro *grassator* Tullium dixisse credant, decepti veteri scriptura, quæ C. & G. sæpius confundit, at in omnibus meis manuscriptis signatè scriptum: *grassante*.

120. *Cùm signum luctus cornu graue mugit adunco*
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta] Ouidius:
Tibia funeribus cantabat, tibia ludis.

Statius ad puerorum funera restringere videtur, quod aliàs non obseruaui, nisi apud Luctatium, qui, *iubet religio*(inquit)*vt maioribus mortuis tuba, minoribus tibia caneretur.* Hæc ille, nec malè de tuba, vt ex Propertio, Ouidio aliisque notum. Suetonius tamen non in viri solùm, sed virorum principis tibiam agnoscit: *Iulio cap. LXXXIV.* *Tibicines & Scenici artifices vestem quam ex instrumento triumphorum, ad præsentem vsum induerāt, detractā sibi, atq; discissam inijcere flammæ.* nisi triūphale id fuisse funus dicas, & omni instrumēto musico ornatum, sed occludit tibi posticum istud idem Ouidius, qui Tristium I ait:

Tibia funeribus conuenit ista meis. verius itaque Papinium ad originē respicere, & velle apud Phryges, næniam ad tibias primùm cantari solitam in funere infantium. quod verum est, & Phrygū hoc inuētum, vnde Catullus *barbaram tibiā* vocauit. nam licet Latini, qui libera Repub scripsere, Barbaros vocēt om-

nes præter se & Græcos : & ij qui sub Principibus, omnes qui non erant sub imp. Romano, Poëtæ tamē sæpe intelligũt solos Troianos, vt sciunt vel tenuiter harum litterarũ periti. vetus Poëta apud Ciceronē: *astante ope barbarica*, id est, Troiana. Lucretius, Horatius alij vendentor. morem etiam præficarum, & canendi ad tibias in funere, ex Phrygia in Italiam per comites Æneæ translatum, Varro auctor, de vita populi Romani, lib. IV. *Barbari qui Latinis.*

126. *arsuraq; fercula*) ad morem dixit quo amici, dona ad odorem vel gustum pertinentia, in rogum defunctorum iacebant. Virgilius VI. *Munera in rogum.*

Auersi tenuere facem, congesta cremantur
Thurea dona, dapes, fuso crateres oliuo.

Papinius Epicedio in Glauciam:

—quid ego exequias & prodiga flammis
Dona loquar? mœstoq; ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit,
Quod cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quod Arabes Phariiq; (palam est vidiq;) liquores
Arsuram lauare comam —

Et Epicidio Pileti Vrsi:

—odoriferos exhausit flamma Sabæos,
Et cilicum messes, Phariiq; exempta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.

plures non laudo, solùm adscribam Tertul. de Resurrectione carnis, absque titus huius face densa caligine pressum locum: *At ego magis ridebo vulgus, tunc quoque cùm ipsos defunctos atrocissimè exurit, quos postmodùm gulosissimè nutrit, iisdem ignibus & promereñs & offendens. ô pietatem de crudelitate ludentem! sacrificat an insultat dum crematis cremat?* hæc in rogum: si verò anniuersariæ fierent exequiæ, super aras extructas deponebant dona. Virgilius V. *Tertullianus explicatus.*

Nec non & socij, quæ cuique est copia, læti

Coniectura in Statio. *Dona ferunt, onerantq́ aras, mactantq́ iuuencos.*

155. *hoc tantum*] nunquid rectiùs, *hæc tantùm*?

163. *matre magis*) veteres, *nate magis*, quod propiùs rimanti germanum apparebit.

193. *At genitor sceptriq́ decus cultusq́ Tonantis*
Iniicit ipse rogis) præter ea quæ ad odorem aut gustum, etiam pretiosissima quæque defunctis, aut sibi carissima, vrebant Homerus Iliad. ζ.

Ἐννέα τῷ γε ἄνακτι τραπεζῆες κύνες ἦσαν.
Καὶ μὲν τῶν ἐνέβαλλε πυρῇ δύο δειροτομήσας.

Seneca Tragicus Herc. Oeteo.

Hic rodus (inquit) nulla quem capiet manus.
Mecum per ignem flagret —

De Herc. furente: —*ipsa Lernæis frequens*
Pharetra telis in tuos ibit rogos.

Noster lib. XII. *Accipe nate tui noua libamēta triūphi.*
Accipe & hoc regimen dextræ, frontisq́ superbæ
Vincula, quæ patri nimium gestanda dedisti.

Idem lachrymis Hetrusci:

—*ferat ignis opes hæredis, & alto,*
Aggere missuri nitido pia nubila cælo
Stipentur cineres. Idem Epiced. in Glauciam:
——*cupit omnia ferre*
Prodigus, & totos melior succedere census
Desertas exosus opes. sed non capit ignis
Inuidus, atque arcta desunt in munera flammæ.

...ines in ...gum con...ti. Decemuiri in legibus XII. tabularum, compedes (vt sic dicam) huic stultitiæ iniecerant, sed praui mores bonas leges vicerunt: Cicero de legibus II. *Iam cetera in XII. de minuendo sumptu, translata sunt de Solonis ferè legibus. Extenuato igitur sumptu tribus riciniis & clauis purpureis, & decē tibicinibus, tollit etiā lamentationem.* respiciunt Decemuiri hunc ritum, & nolunt plus quàm tres vestes, cum mortuis vri vel condi. viri docti qui aliter exponunt, fallunt & falluntur

luntur. illud etiam dignum duxi monitu, quà apud Græcos, quà Romanos moris fuisse, vt morituri pulcherrimas vestes sumerent, in quibus moriebantur & comburebantur. Consule Diogenem Laertium in vita Socratis, Liuium. Velleium Paterculum lib. II. Plinium Epist. lib II. epist. vlt.

195. *Cæsariem ferro minuit*) & hoc maximi doloris indicium apud priscos, in exequiis alicuius capillos decidere, barbam radere, crines tumulo imponere, aut in rogum coniicere. Alcæus epigrammatographus: *Cicero explicatus.*

Πᾶσα σοι οἰχομένῳ Πυλάδη κωκύεται Ἑλλὰς
Α῎πλεκτον λάιταν ἐν χροῒ κειραμένη.
Extinctum luget Pylades te Græcia tota
Ad viuam tonsis crinibus vsque cutem

Iphigenia in Tauris apud Euripidem:
Τύμβον τε χῶσον, κἀπίθες μνημεῖά μοι.
Καὶ δάκρυ, ἀδελφή, καὶ κόμας δότω τάφῳ.
Tumulúmque congere, & monumenta imponito,
Comas sepulchro det soror cum lachrymis.

Tragicus Hyppolito:
Placemus vmbras: capitis exuuias cape,
Laceræq́; frontis accipe abscissam comam.

Propertius: *Illa meo caros donasset funere crines,*
Mollius & tenero poneret ossa rogo.

Papinius noster Epiced. in Patrem:
Exere semirutos subitò de puluere vultus
Parthenope, crinésque afflato mente sepulti
Pone super tumulum.

Ouidius: *Mixta bibūt molles lachrymis vnguēta fauillæ,*
Vertice libatas accipiūntque comas.

& exempla plura sunt, quæ non exscribo, diluam potiùs loca, quæ diuersam sententiam adscribere videntur. Venuleius I.C. l. XXXIX. de iniuriis: *Vestem sordidam rei nomine in publicum habere, capillumve sum-* *Nodus ex I. C. Sue-*

tonio, & Agellio. *mittere nulli licet: nisi ita coniunctus est affinitate, vt inuitus in reum testimonium dicere cogi non possit.* Suetonius Iulio, cap. LXVII. *Diligebat quoque vsque adeò, vt audita clade Titurina barbã, capillumq; summiserit, nec ante demiserit quàm vindicasset,* & clarius de Caligula in morte Drusillæ: *Mœroris impatiens cùm repentè noctuq; profugisset ab vrbe, transcurrissetq; Campaniã, Syracusas petijt: rursusq; inde properè redijt, barba capilloq; promisso.* Ecce crines in luctu non positi sed nutriti. nec id Principum æuo solùm, sed & prisca Rep. Agellius de Africano: *Eumq; cùm esset reus, neque barbam desisse radi, neque non candida veste vti, neque fuisse solito cultu reorum.* Quid statuemus in pugna tã manifesta? pacem quàm facilè componam. Exteris in luctu deponere crines vsitatum, non Romanis. excipio mulieres, de quibus quà Propertius, quà Ouidius. qui enim possent viri, cùm comam aut barbam non nutrirent? primúsque Hadrianus Imperator barbam Romæ reduxit, vt notat Xiphilinus, & probant nummi. ideóque barba summissa; cùm aliàs foret rasa; luctus erat signum. Cæterùm in exteris ipse Suetonius morem ponendi barbam in luctu, agnoscit. Caligulæ cap. I I. in morte optimi Germanici: *Regulos quosdam, aiũt, barbam posuisse, & vxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.* Pergebã, sed à latere tragulam mihi injicit Cicero, qui barbam etiam in Romanis agnoscit, pro Cælio *non hac barba qua ista delectatur.* euello hoc spiculum leui nisu: de iuuenibus illi sermo, qui barbam alebant ad vigesimũ primum ætatis annum vsque, quo plerique ponebant, vt auctor est Macrobius in Somnium Scipionis. Dico *plerique*, nam non omnes. Caligula XX. anno posuit, Augustus demùm XXI. testes laudo Suetonium & Dionem, quos tu cupide lector vide. Dies positæ barbæ sanè lætus erat & festus, muneráque peti ac dari cum

Barbam Romæ reduxit Hadrianus.

Calig. c. X. Dio libro XLVIII.

tum solent quò pertinet illud Iuuenalis: *Iuuenalis explicatus.*

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati
Plena domus libis venalibus.

Dio lib. XLVIII. Ammianus XVII. videntor.

211. *Spumantesq; mero pateræ verguntur*] Homerus Iliad. ξ. in funere Patroclis.

Οἶνον ἀφυσσόμενος χαμάδις χέε δεῦε δὲ γαῖαν
Ψυχὴν κικλήσκων πατροκλῆα δειλοῖο.

Virgilius: *Ille è concilio multis cum millibus ibat*
Ad tumulum, magna medius stipante caterua.
Hic duo ritè mero libans carchesia Baccho
Fudit humi, duo lacte nouo, duo sanguine sacro.

214. *versis ducunt insignibus*] & hoc proprium luctus signũ. Ouidius, seu potiùs Pedo, elegia ad Liuiã.

Quos primos vidi fasces, in funere vidi,
Et vidi versos indiciumq; mali.

Virgilius: — *tum mæsta phalanx Teucriq; sequuntur* *Aeneid. XI*
Tyrrheniq; duces & versis Arcades armis.

217. *ter curuos egere sinus*] decursionem funebrem respexit, cuius apud veteres antiquissimus vsus. Lucanus lib. VIII. *Decursio funebris.*

— *totus vt ignem*
Proiectus mærens exercitus ambiat armis.

Virgilius XI. *Ter circũ accensos cincti fulgentibus armis*
Decurrere rogos.

Tacitus: *Honoriq; patris Princeps ipse cum legionibus decucurrit.* adi Homerum Iliad. ζ. decursionem hanc Græcis & Liuiũ li. XXV etiã Pœnis vsitatã scribentes. *Annal. II.*

224. *Raptumq; suis libamen ab armis quisque iacit*] Virgilius XI.

Conijciunt igni galeas ensesq; decoros,
Frenaq;, feruentésque rotas — Suetonius Iulio: *Caput LXXXIII.* *Tibicines & scenici artifices vestem, quam ex instrumento triumphorum ad præsentem vsum induerant, detractã sibi iniecere flammæ, & veteranorum militum legionarij*

arma

arma sua, quibus exculti funus celebrabant.

238. *Roscida iam nouies cælo dimiserat astra Lucifer*] iterum ad morem Romanum alludit, quo mortuis nono demùm die parentabatur. Glossæ veteres: *Nouemdialia* ἔννατα ἐπὶ νεκρῷ ἀγάλματα. Donatus Phormione: *In nuptijs septimus dies instauratio-nem voti habet, vt in funere nonus quo parentalia concluduntur,* à quo more Dio scribit, Adrianum Cæsarem, Plotina mortua, per nouem funeris dies paellatum incessisse. & hinc est quod in nouellis Iustinianus noster, *in nonum diē fieri μνήμας defunctorū*, scribit, Vide quæ notauit amplissimus eruditissimúsque Torrentius ad Suetonium. Nerone cap. XXXIII.

243. *rerumq; effectus in illo*] scripti non dissentiūt, amicissimus tamen Antonius Sucquetius, candidissimis moribus, optimi ingenij adolescens, laudatissimi viri, amici nostri, à quo elogium veritas nunquam spernet veræ prudentiæ, humanitatis ac doctrinæ, filius tentat legere:

——*rerumq. effictus in illo Ordo docet causas:*
Placet. ipse Statius, lib. v.— *cedríque & robore in omnē Effictam.*

Statius emaculatus. 257. *& obiectis geminis vmbonibus*] sine cunctatione expressi scripturam veteris membranæ. vulgata pœnè exscensa: *& abiectis.*

268. *exin magnanimum series antiqua parentúm. Inuehitur*] & hîc denuò morem Romanum notat, quo sicuti dij quotannis Circensium diebus in carpentis traducebantur: ita memoriæ cōseruandæ causa, mortuorum imagines ludis illatæ, iisque locus publicus quasi ad spectandum assignatus, adeoq; sella posita. De his Suetonius, *Classibus tēpestate perditis exclamauit, etiam inuito Nuptuno victoriam se adepturum, ac die Circensium proximo solemni pompæ simulacrum Dei detraxit.* rectè inquit, *pompæ*, nam traductionem hanc

ita

ita indigitabant. Prudentius: *Fertur per medias vt publica pōpa plateas Pilento residens molli.* Allusit Plautus Milite: *Quæ me ambæ obsecrarunt, vt te hodie quasi pompam illam præterducerem.* Appuleius: *Dum pompa Deæ moliebatur.* id est, incipiebat procedere. Virgilius: ——*pars ducere muros, Molirique arcem,* id est, incipiebant extruere. Terentius: *Dum moliuntur, dum comuntur annus est,* id est, dum incipiunt ordiri, annus est anteaquam absoluant. Sed ad rem: De mortuis satis clarè Dio lib. L I I I. Μαρκέλλῳ δὲ καὶ εἰκόνα χρυσῆν, καὶ στέφανον χρυσοῦν, δίφρον τε ἀρχικὸν ἐς τὸ θέατρον ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πανηγύρει ἐσφέρεσθαι, καὶ ἐς τὸ μέσον τῶν ἀρχόντων τῶν τελούντων αὐτὰ τίθεσθαι ἐκέλευσε. *Marcelli* (defunctus is erat) *& imaginem auream & coronam auream & sedem curulem Romanis ludis in theatrum inferri iussit, mediāq; illam poni inter sedes editorum.* Consule eundem lib. XLIV. Siphilinum Seuero, & ante omnes Liuium, lib. I I. *Moliri quid.*

288. —*paruoq; Alcmena superbit*

Hercule, tergemina crinem circundata Luna] Lepidè, quia tribus noctibus Hercules satus. nec te turbet quod *tergemina* dicat, nam *tergimini*, nōn *sex* aut *seni* veteribus, sed *tres* aut *terni*. Catullus de Cerbero: *Cui tres sunt linguæ tergeminumq; caput.* Papinius lib. V I I I. —— *atraq; ditis* *Tergeminum quid.* *Catullus explicatus.*

Flumina, tergeminosq; mali custodis hiatus.

Virgilius de Luna:

Tergeminamq; Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

cùm Luna sit apud superos, Hecate vel Proserpina apud inferos, Diana in terris.

Statius: *Si te tergiminis perhibent variare figuris.*

Lucretius V. de Geryone cui tria corpora affingunt:

Quidve tripectora tergemini vis Geryonai.

de fulmine quod trisulcū volunt, Statius equo Max.

— —*aut Iouis ignem*

Terge-

Tergeminum—de sagitta hamata & trisulca, idem lib. XI.

Aspera tergiminis acies se condidit vncis.

De iure trium liberorū idem ad Menec. ob prolem:

Ius tibi tergeminæ dederat lætabile prolis.

De triuio in quo Laius necatus, Seneca Oedipo:

Tergemina qua se sparsit in campos via.

imò quod omnino notandū tibi, tu Tyro, *septē gemina* pro *septē*. De Roma Papinius Epithal. Stellæ & Viol.

Quis septemgeminæ posuisset mœnia Romæ.

Idem XVII. Consul. Imp.

Et septemgemino iactantior æthera pulset,

Roma iugo, septem colles Romæ fuisse, notius est, quàm vt explicari debeat, hoc potiùs monebo, obseruasse me, parum adhuc vulgò obseruatum, diem festum Romæ fuisse, seu sacrum, quod septem his montibus fiebat. idque dictum *Septimontium*, docuit me omnis antiquitatis peritissimus scriptor Tertullianus, libro de idololatria: *Tu Mineruália Mineruæ, quàm Saturnalia Saturni, quæ etiam seruiculis sub tempore Saturnalium celebrare necesse est. etiã strenæ captandæ, & septimontium, & brumæ, & caræ cognationis honoraria exigenda omnia.*

360. *quis sydera ducat Spiritus*] respicit Platonicorum dogma, quo omnia spiritu diuino gubernari dicuntur. vnde Poëta:

Principio cœlum ac terras camposq́, liquentes,
Lucentémque globum Lunæ, Titaniaq́, astra
Spiritus intus alit.

366. *Dumq́, Chelyn lauro*] ad Cytharædorū morem: Luctatius: *Cytharædis mos finito carmine, coronam detractam capiti, cytharæ subligare.*

375. *Peliacis hic cùm famularer in aruis*] respicit fabulam, qua Iupiter Aesculapium fulmine occidisse fingitur, quia mortuos medendi peritia in vitam reuocarat.

uocarat. Apollinem verò Cyclopas, fulminis fabricatores, sagittis confecisse. ob eam caussam à Ioue è cælo relegatum, omnium rerum inopia pressum, Admeto Thessaliæ regi pascendis armentis operam locasse. Orpheus Argonauticis.

Ἄδμηλος δ' ἀφίκανε φεραιόθεν ὦ ποτε Παι...
θητεύων ὑπόεικε Διὸς δ' ἠλεύατο μῆνιν,
οὕνεκα τοι Κύκλωπας ἀμαιμακέτοισιν ὀϊστοῖς
ἐν φθιτοῖσιν ἔτυξ', Ἀσκληπιοῦ εἵνεκα λώβης

Pindarus Pythicis:

καὶ ἀγνὸν Ἀπόλλων
ἀνδράσι χάρμα φίλοις,
ἄγχιστον ὀπάονα μήλων.

389. *Etiam sortitus Protheus versarat ahena Cassiade*] Sortibus antiqui sæpissime & maximis in rebus vtebantur. Sorte iudices eligebantur. Suetonius Iulio: *ac forte iudex in reum ductus*] Sorte munia magistratuum discreta. Idem Octauio cap. xxx. *Spatium vrbis in regiones vicosq; diuisit: instituitque vt illas annui magistratus sortito tuerentur* Prouinciæ proconsulibus sorte adsignatæ. Scriptores passim omnes, signatè Suetonius Octauio XLVII *Prouincias validiores & quas annuis magistratuum imperiis regi nec facile, nec tutum erat, ipse suscepit: ceteras proconsulibus sortito permisit.* interpretor hinc nostrũ Papinium Syluarum v. ad Crispinum: *Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno* At ille idem tamen alibi non sortem, sed lectionem agnoscit? lib. I. Syl Sot. pro Rut Gal

— *Cum tanti lectu rectoris habenas*
Gallice fortuna nõ admirante subisti, ita est, agnoscit. sed de Legato Cæsaris illi sermo, qui non sorte, sed delectu in Prouinciã mittebatur. dico fusè in Notis meis ad Pandectas nostras. L. I. de offic. Præsidis. Sed ad rem. Sorte legati mittebantur hinc Tac. Annal. IV. *Vicit pars quæ sortiri legatos malebat, etiam medijs*

Sortibus veteres pleraque ordinasse.

Statius occultior intellectus.

dijs patribus annitētibus retinere morem. Sorte virgines Vestales lectæ. Idem cap. XXXI. *Sacerdotū & numerū & dignitatē sed & cōmoda auxit, præcipuè Vestalium virginum. Cumq; in demortuæ locum aliā capi oporteret, ambirentq; multi ne filias in sortē darent.* Deniq; quod ad lucem huius loci, sors in ludis maximè recepta. Idem Suetonius Nerone XXI. *Sorticulaq; in vrnam cū ceteris demissa, intrauit ordine suo,* ita in vrbe, & inter vrbanos: at in militia, *galea* pro *vrna* vtebantur: quo respicit noster dum ait, *versatur ahena casside.* & Virgilius: ——*deiectamq; ærea sortem Accepit galea.* & Æschylus τρίτᾳ γὰρ Ἐτεόκλῳ τρίτος πάλος ἐξ ὑπτίου πή-δησεν εὐχάλκου κράνους. denique Augustus ex Magistratibus (exceptis Consulibus) singulos, ex Senatu xv. sorte legere solitus erat, qui per sex menses sibi in consilio essent. hinc Suetonius cap. XXXV. *Sibiq; instituit consilia sortiri semestria, cum quibus de negotijs ad frequentem Senatum referendis ante tractaret.* ita initio: at postea & numerum auxit & authoritatem: nam xx. electi, & statutum, vt quæcumque cū his & Consulibus egisset, rata essent, non minus quàm si in Senatu acta fuissent. tempus etiam VI. mensium, annuum factum. Dio lib. LIII. & LIV. author.

Suetonius lux.

407 *minor est, minor impetus ignis*] præit ad aliam, & sanè veriorem lectionem Lips. scriptus liber *minor est, Iouis impetus igni.* lego & interpungo:

Amnibus hybernis minor & Iouis Impetus igni.

optima ista mente. maiori impetu ferebantur, equi, quàm hybernis temporibus flumina, aut quàm ipsum fulmen.

Currus in circo agitantium mos.

440. *Sperauit flexæ circum compendia metæ*) alludit ad mortem quadrigarum curriculum agitantium. solent illi diligentem operam dare, quo metam attingere quidē viderentur, sed nō tangerēt. Horatius:

Sunt quos curriculo puluerem Olympicum

Colle-

Collegisse iuuat, metáque feruidis
Euitata rotis. Theocritus: εἰδ λα. ἵππως δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι καὶ περὶ νύσσαν Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῷ σύριγγα φυλάξαι Ἀμφιτρύων ὃν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδασκεν Αὐτός. Sensus est, *Docuerat Amphitryı ipse filium suum, ita equos currui iūctos agitare, roteque modiolum circum metam inflectere, vt eam vitaret*. adi Homerū Iliad. ⸸ & Sophoclē in Electra.

451. *Lassa veluti ratione*) ferri potest. cur tamen veterem non audiam *lapsa veluti*?

458. *is furor in laude est*) proba hæc scriptura à veteri nata est. vulgata, *hic furor in laude est*. *Statius correctus.*

469 *Vix dū cœptus equis labor & iam puluere quarto Campum ineunt*) nihil hærebam, sed optimus Lipsij scriptus codex me stitit. in quo legitur: *vix præceptus*. elicio elegātem & acutā sententiā: *vix ter cœptus*. allusum sine vllo dubio, ad morem certantiū in Circo, qui septem spatia decurrere debebant, priusquam metam attingerent. Seneca epist. x x. *Fateor ergo ad hominem mihi carum, ex pluribus me causis frequentius venisse, vt scirem an illum toties eundem inuenirem, nunquid cum corporis viribus minueretur animi vigor, qui sic crescebat illi, quomodo manifestior notari solet agitatorum lætitia, cùm septimo spacio palmæ appropinquant*. D. Hieronymus in vita D. Hilarionis: *hoc siquidem in Romanis vrbibus, iam inde seruatur à Romulo, vt propter felicem Sabinarum raptum, ab ipso quasi consiliorū Deo, quadriga septeno currant circuitu*. Propertius II. *Septē spatia in circo.*

An quisquam in mediis persoluit vota procellis?
Cùm sæpe in portu fracta carina natet?
Aut prius infecto deposcit præmia cursu,
Septima quam metam triuerit ante rota?

Qui lectionem spuriam hic intruserat, quo flagro dignus fuit?

473. *Dextérque exerràt Arion*) probissima vox, op-

timis authoribus nota, sed imperita librariorum sæpius corrupta. Quadrigarius, apud Agellium: *Deinde Gallus irridere atque linguam exertare.* Busl. codex: *exerrare* optimè. pro eo quod linguam extra os projectam per irrisum reciprocare. Agellius ipse lib. xv. cap. 11. *Atque etiam hoc Plato ibidem dicit, non defugiendas esse, neque respuendas huiusmodi exhortationes.* adfectus locus, sed nec Æsculapius melius fecerit medicinam quàm Lipsius noster, qui legit: *huiuscemodi exerrationes:* & transfert ad primas quasi alucinationes mentis, ante plenam ebrietatem.

487. *redit illa fames*) mens. equi Diomedis Thraciæ regis, quos Chromis agebat, humanis carnibus vesci soliti, videntes Hippodamum in terram iacentem, illum dilacerare voluerunt.

Statius emaculatus. 490. *victorq; & collaudatus abisset*) qui hunc versum corruptum negat, licet mero meridie lucere dicat, nihil credam. victor ne Chromis? planè falsum est. Amphiaraus palmam tulit, (quod statim audies) quem proximè secutus Admetes, nihil itaque certius lectione veteris membranæ & editionis Principis: *Victusq; & collaudatus abisset.* rectè collaudatus, quia spem victoriæ sibi ipsemet præcidere maluit, quam prolapsum Hippodamum lædere.

524. *Increpitans Scetumque leuem*] ita veteres vulg. *Aschetan increpitánsque leuem.*

Statius correctus. 534. *vertere seu monstri victor*) meo periculo reponas licet: *Vertere seu monstris victor.*

617. *ferit ostia meta*] nemo dãnet. scripti libri tamẽ præferunt: *fert ostia porta.* quam lectionẽ noster confirmare videtur hoc eodem libro. *irrupit clamore fores.*

Statius correctus. 620. *totoque parant decedere circo*]. Bus. *parant descendere circo.* quæ proba est lectio. nam sedisse forma Theatrali spectatores, ex præcedentibus liquet.

642. *pressaq; leuat, suspiria palma*] Idem Bus. & Lang.

Lang. *prensaq; leuat*, quod valde amplectimur.

691. *Atque illi exemplo cui spes infringere dulce Immodicas fortuna venit*) expressit eandem sententiam lib. x. *& sors ingentibus ausis rata comes.* nam *fors* (vt hoc obiter dicam) pro fortuna aut *casu*, quà Poetis quà Historicis notum. Manilius lib. I.

Atque ipsum esse Deum, nec forte coisse magistra.

Curtius lib. v. *Eludant, licet. quibus fortè ac temerè humana negotia volui, agique persuasum est: equidem æterna constitutione crediderim, nexuque causarũ latentium. & multò antè destinatarum, suum quemque ordinẽ immutabili lege percurrere.* Tacitus Hist. II. *seu dolo seu forte surrexerit parum compertum.* idem lib. IV. *Apud Germanos inconsulta ira: Romanus miles periculorum gnarus, ferratas sudes, grauia saxa non fortè iaciebat.* id est, non casu & sine iudicio aut delectu. Salustius de bello Iugurt. *Falsò queritur de natura sua genus humanum, quod imbecilla atque aui breuis forte* (lege forte) *potius, quàm virtute regatur.* *Manilio & Curtio lux.*

699. *& multum te Maia nate rogato*) quia palæstris præest Mercurius. Arnobius aduersa Gent. III. *Mercurius ceroma pugillatibus & luctatimibus præstat, & cur inuictos omnes non perficit quibus præest?*

758. *fretum Polluce magistro*) dicã alibi opportunius.

756. *& erecto timeat spectacula voto*] deformata hæc à deformatis hominibus, quibus nihil bonum nisi tritum. Lip. scriptus liber: *& erecto timeant spectacula*, quod probè probum est. *spectacula* dixit pro *spectatoribus*, notione optimis authoribus familiari. ita *matrimonia* pro *matronis*. Liuius lib. x. *& conuocatis plebeis matrimoniis conquesta de iniuria patriciarum.* sic *ministeria pro ministris* Iuris Consultus Vlpianus l. VII. de officio Proconsulis. *Ministeria quoq; militaria si opus fuerit ad curatores iuuãdos dare.* & *venalicia* pro *vena licet.* l. v. de iure delib. *veluti iumẽta aut venalicia* *Emaculatus Statius. Prisca phrasis. Liuius & Vlpianus explicati.*

ita *coniugium* pro *coniuge*. Propertius lib. I I I. eleg. X.

Propertio & Taciti lux data.

Vxorem fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent leti, quæ viua sequatur
Coniugium, —— qua eadem notione Tacitus Annalium X I I dixit: *quod coniugium principis deuotionibus petiuisset.* ita *amicitias* pro *amicis*, *& familiaritates* pro *familiaribus*. Suetonius Tiberio c. L I. *Testamentum eius pro irrito habuit, omnesque amicitias & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat intra breue tempus afflictis.* sic *necessitudines* pro *necessitudine iunctis*, idem frequenter, signatè Tiberio cap. L. *odium aduersus necessitudines, in Druso primum fratre detexit.* & Curtius lib. I I I I. *crederes Alexandrũ inter suas necessitudines flere.* sic *amplexus* pro eo qui amplectitur Petronius Satyrico *dij sinant vt amplexus meos in crucem mittam.* sic *conuiuia* pro *conuiuis*, Papinius ipse Heruc. Sur. —— *ne quo conuiuia migrent.* ita *bella* pro *bellatoribus*. idem libro X I. —— *nudóque sub axe relinqui Infelix bellum* —— *&* *regna* pro *rege* lib. X I I. *Hei mihi num quis adest chari Polynicis ad ignes, Etsi regna vetant*, id est, licet prohibeat rex Creon. sic denique *noxam* pro *reo qui nocuit*, Iurisconsulti nostri, *odium* pro *odioso*: comici, *præsidia* pro *præsidiariis*, *custodias* pro *vinctis*, *seruitia* pro *seruis*, scriptores passim vsurparunt.

Suetonius, Curtius, Petronius explicati.

848. —— *& brachia latè*

Statius emaculatus.

Curua tenent] importunissimum glossographorum genus hic iterum debacchatum est. exculcandum enim τὸ *curua* malè inculcatum: probum quidem verbum, sed quod Papinius tamen nunc non vsurpauit. posuit ille *vara tenent*. vt ex Lip. bono, boni scriptoris libro didici. displicuit haud dubiè magistellis spinosis, quia vetus & vulgo non lectum, certè neglectum. at nos illud retinebimus. *cum varum, curuum* antiquis. Lucilius. Sat. lib. X V I I. *Compernem aut*

aut veram fuisse Amphitryonis ἄκοιτιν. Varro II. de Re Rust. *cruribus rectis ac potius varis quam variis.*

Persius Sat. IX. —— *vel cum fallit pede regula varo.* idem Stat. V. *Varo regustatum digito terebrare salinum.* hinc *obuarare* idem quod *peruertere, detorquere in prauum sensum.* Ennius: *Persius illustratus. Et Ennius.*

Nam consiliis obuarant, quibus tamen concedit hic ordo.

851. *Alpini veluti regina cupressus*] attigit vt videtur Papinius hic guttam è flumine Lethes. nam in alpibus nusquam cupressi, nisi fortè speciem pro genere posuit, quod non inepte affirmare possumus.

905. *vbi hæc nuper Thebarum fœdera plagæ*) littera detracta, egregiè ex manuscriptis emaculauit: *vbi hæc nuper.* *Statius emaculatus.*

913. *Sanguinis aduersi*] hæc prisca & proba lectio. non vt vulg. *sanguinis auersi.*

931. *Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta.*
Horrendum visu! per quas modo fugerat auras
Venit arundo retro, versumq; à fine tenorem
Pertulit, & notæ iuxta ruit ora pharetræ.
Quis fluere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini. piget inseruare, peritq;
Venturi promissa fides, sic omina casum
Fecimus, & vires auxit fortuna nocendi] hos alieni loci insessores versus pelle, & ex libris veteribus lege:

Quis fluere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini. piget inseruare, peritq;
Venturi promissa fides. sic omina casum
Fecimus, & vires auxit fortuna nocendi.
Campum emensa breui, &c.

non inficiabuntur homines eruditi hunc esse ordinem horum versuum.

IOH. BERNARTII.
AD LIBRVM SEPTIMVM THEBAIDOS,
SCHOLIA.

orrectus tatius. vers. 4. *boreamq́; elabere saltu*] reposui Bnsl. libri scriptam lectionem: *boreamq́; illabere saltu.* quam & Princeps lectio agnoscit.

terum. 10. *Atque vbi se posita*) pauxilla menda, quàm alienam à Poetæ mente sententiam efficit! libri calamo exarati: *Atque ibi seu posita respirat cuspide Mauors (Quamquam inuisa quies) seu quod reor, &c.* quod audacter expressi.

15. — *atque omne quod Isthmius vmbo*

Tertio. *Detinet*) absque lectione veteri esse probam lectionem putes, verùm cum scripti consensu agnoscant *Distinet*, haud verebere expellere τὸ *detinet.* Sẽsus: Marti imperatum vt concitaret, quicquid secluditur ab Isthmo, id est, totam Peloponesin.

tatius emaculatus. 26. *nunc lenis bellis*) vetus probo & prisco more, *nunc lenis belli.*

29. — *fit mite bonumque*

Numen] veram hanc Papinij lectionem esse, ne Carneades quidem dubitauerit, qui dubitare in omnibus solet. vulc. sine dubio deprauatè *sic mite.*

terum. 35. *arctoæ labentem in cardine porta*] eieci vocem perperam inculcatam, & ex scriptis reposui, *arctoæ labentem cardine portæ.*

ertio. 70. *ipse subit currum*) impura hæc depurant veteres. *ipse subit curru.*

91. *vina solo fundens cinerem placabat Adrastus*) Virgilius lib. v. *vinaque fundebat pateris, animamque vocabat Anchisæ magni.* —

104. *eadem sibi quisque volebat*) cum sententiam considero, melius iudico, certè clarius: *eadem sibi quisque vouebat.*

217. *hic pauor attonitis*) veteres vt reposui: *hæc pauor.* qua emendatione nihil certius. *Diuinatio in Statio.*

133 *ter cõtorsit equos*]audi veteres, *ter cõcußit equos.*

160. *nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus*) sicuti tum quando ad Semelen cum fulmine venisti.

163. *Parrhasiũq; nemus*]vbi Calisto à Ioue cõpressa.

170. *& ad inspirata rotari buxa*] adi magni Scaligeri castigationes in Propertium.

181. *Thracem, siluasque Lycurgi*) notat fabulam, qua Lycurgus Rex Thraciæ Dryantis filius, nutrices Bacchi vrbe Nisa latitantes, persecutus, ipsum Bacchum fugasse fingitur.

181. *anne triumphatos*) id est, per triumphum ductos. Virgilius Georg. III. *bisque triumphatas vtroque ad littore gentes.* *Triumphatos patiendi significatu.*

Horatius Car. III. *triumphatisque poßit*

Roma ferox dare iura Medis.

Ouidius de Pont. II. eleg. II.

Adde triumphatos modo Paeones.

184. — *cara submouit ab arce — Hostiles Tritonis aquas*) tangit fabulam, qua Neptunus fingitur Athenas submergere voluisse.

186. *Epaphum*) filium Iouis & Io.

187. *Cyllene*]in qua vrbe Mercurius dicitur natus.

190. *Nycteidos ardor*) Antiopes. Zethi & Amphionis matris.

191. *nostro felicior igne Taurus*) ad fabulam Europæ.

209 *vt crimina mittã Dorica*) fabulã Tantali respicit, qua filium diis epulandum apposuisse fingitur.

221. *tunc regia Iuno queretur*) reformaui in germanum sententiæ habitũ ex veteribus & editione principe, in queis: *nunc regia*, optimo sensu. Iuno *Statius correctus.*

enim Adrasto, eiusque exercitui fauens, meritò conqueri debebat, quandoquidem victoria penes Thebanos erat futura,

222. *mentemq; animumque recepit.*] ferri potest, sed an germanum? negant scripti qui præferunt, *mentémque habitúmq; recepit.* scriptis verò libris subscribit ipse orationis nexus: nam paulo antè scripsit Papinius:

Non crinis, non serta loco, dextramque reliquit
Thyrsus, & intactæ ceciderunt cornibus vuæ.
Ergo vt erat lacrymis lapsoque inhonorus amictu.

Habitus quid Latinis.

Probè itaque nunc dictum *habitum* ipsum recepisse. *habitũ* siquidẽ pro *cultu* Papinius solet vsurpare, li. xi.

Non habitu quo nota priùs, non ore sereno
Sed vittis exuta comam —— vt etiam Suetonius frequenter signatè Caligula bap. ix. *Quia manipulario habitu inter milites educabatur.* aliter Isidorus, qui lib: ix. cap. xxii. discernit habitum à cultu, *habitus enim ad naturã pertinet*, inquit, & hac notione vsurpat Liuius lib. ix. *visus illi habitus*, id est, qualitas atque adeò etiam Sallustius, Bello Iugurthino: *cuius de natura & habitu diximus*, alij Scriptores ferè semper *habitũ*, pro *forma rei cuiusque* accipiunt. exempla cuius obuia. Appuleius *habitum* ad cultum, *habitudinem* ad qualitatem refert, libro i. *Vir vt habitus & habitudo demonstrant ornatissimus.*

Plautus explicatus contra virum doctum.

Plautus etiam pro cultu agnoscit interdum, qui & diuersa, sed eleganti notione dixit Pœnulo: *Modus omnibus in rebus optimus est habitu forer*, id est, optimus qui habeatur. Idem Sticho: *Is habitu haud probus*, id est, non est bonus qui habeatur. vir eruditus in amplis illis suis Commentariis, comminiscitur hîc potiùs quàm commentatur.

229. *ire duces*) id est, venire. Virgilius:

Vos nunc à nauibus itis.

234. me

234.*metiri decreuit opes*) elegant.vet. *decernit opes.*

252. *per ingentes Homolaidis*) flagitante sententia ex scriptis proposui. *Homolaidas.*

Primi Pellæas arcu fregere sarissas.

309. — *vmbrantem hunc aspice latè*
Hipsea quadriiugos clypei septemplice tauro.
Laua ter insuto seruant ingentia ferro
Pectora ——) mala interpunctio sententiæ bonæ iniuriam facit.tu lege.

Vmbrantem hunc aspice latè
Hipsea quadriiugos clypei septemplice tauro
Laua,ter insuto, &c.

Vitiosa distinctio sublata.

315. *Apsopus genuisse datur*) hoc est genuisse dicitur.*dare* pro *dicere*.Virgilius Bucolicis.

Dare pro dicere.

Sed tamen iste Deus quis sit,da Tityre nobis.

Horatius Sat. VIII. — *da si graue non est.*

Horatio lux.

Quæ prima iratum ventrem placauerit esca.

Terentius Heaut. *Nunc quamobrem has partes didicerim,paucis dabo.*Hinc apud I.C. nostros, *dare sententiam*,pro *dicere & proferre*. Modestinus l.XXVIII. de re Iud. *Duo iudices dati*, *diuersas sententias dederunt*, *& dare* simpliciter eadem notione Vlpianus l. XXVII. de liberali caussa:*si enim liquebit,contra libertatem dabit*, in qua significatione vsus est & Plinius lib.VII.epist.V.*secundùm reos dedit.*

Itidē Terentio.

324. *donec vix tonitru*) diuersam planè, nec malam sententiam præfert Lips.scriptus liber, *donec vitonitrus*.probat scriptam princeps editio.

327.*in calū,afflare vapores*] litterula mutata illustro ex veteri tenebricosum locū,*in cælum efflare vapores.*

Statius emaculatus.

333. *'refluumque meatu* —— *Euripum*)aris pars inter Aulidem & Euboam insulam, vt omnes sciunt. quam septies die ac nocte reciprocare, Plinius, Strabo, aliique tradidere. sed ab iis recedit Liuius, *& fretum ipsum Euripi*(inquiens)*non septies die, sicut de Euripo.*

Euripus.

Dissensio scriptorum

fama fert, tẽporibus statis reciprocat, sed temerè in modũ venti, nunc huc illuc verso mari, velut monti præcipiti deuolatus torrens, rapitur. D. Gregorius Nazianzenus tradidit Aristotelem, cùm non posset naturam Euripi inuestigare, tædio animam efflasse. imò Iustini martyris testimonio, se in profundum illius præcipitans, demersus est. At nihil de hac re Amonius vel Laertius. Ceterùm tu qui in litteris tyro, scito, *Euripum* veteres sæpius pro fossa ponere, qua ludi circundabantur septorum loco, exaudio ita Tertullianum aduersus Hermogenem: *Ecce autem si dicam ciuitas extruxit theatrum & circum, Scena autem erat talis, & talis, & statuæ super euripum & obeliscus super omnia ferebatur.* imò pro canali seu ductu aquarũ salientiũ: Plin. in epi. *Quid euripus virilis & gẽmeus.* Vitruuius li. VII. *Pingũtur enim portus, promõtoria, littora, flumina, fontes, euripi, fana, lucis montes, pecora, pastores.*

Aristotelis mors.

Statius correctus.

334. *teq, vltima tractu*] locus deformatissim⁹, vt quilibet videt, qui cõnexionẽ orationis attẽdit. Sed quid multis? conceptis verbis iusiurendũ dabo, Papinium scripsisse: *quaq, vltima tractu*, atque ita scripti, à quibus recedere in manifesta bonitate religio fuisset.

Narcissi fabula.

340. *Narcissum*) quæ de Narcisso Poetæ fingant, sciuere omnes (Lucillij verbo) priusquam Theognis nasceretur. illud non æquè vulgatum, sororem Narcisso geminam fuisse, cùm oris specie, omni ex parte similem, tum verò coma & vestitu nihil differentẽ: solitos simul venari, ea cùm fortè diem suum obisset, ventitare illum ad fontem solitum, qui in Hedonaco Thespiensium vico est: in quo cùm suam, intueretur vmbram, ac suam omnino esse non ignoraret, ob similitudinem tamen quæ inter ipsos fuerat, tanquam si non suam, sed sororis imaginem, præ oculis haberet, desiderij ex eo sui, solatium aliquod capere consuesse. Auctor Pausanias Bœoticis.

346. *gar*

346. *Parnasson vtrumque*] duo Parnassi vertices, in vno Phœb. in altero Bacchus colebatur. Lucanus IV.

——Parnassus gemino petit æthera colle
Mons, Bromio, Phœboq; sacer, cui numina mixto
Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ.

Tragicus Oedipo: *Gemina Parnassi niualis arx trucem sonitum dedit.*

734. *cùm Rector ab aggere cœpit*] ad morem Romanum respexit, quo tribunal Imperatoris semper in castris cespiticium, Plutarchus in Pompeio: *Cespitij tribunalis mos.* Βήματος δὲ οὐκ ὄντος, οὐδὲ τοῦ στρατιωτικοῦ γενέσθαι φθάσαντες, ὃ ποιοῦσιν αὐτοὶ, τῆς γῆς ἐκτομὰς βαθείας λαμβάνοντες, καὶ κατ᾽ ἀλλήλων συντιθέντες, &c. Ammianus XXIII. *Ipse aggere glebali assistens, coronaq; celsarũ circũdatus potestatũ, talia ore sereno disseruit:* Noster.

Hic suetus dare iura parens, hoc cespite turmas
Adfari. Sidonius Pau. Soceri:
Concurrunt proceres, ac milite circunfuso
Aggere composito statuunt, ac torque
Castrensi mæstum, donántque insignia regni.

Lucanus de Cæsare concionante:

——stetit aggere fulti
Cespitis, intrepidus vultu, meruitque timeri
Non metuens. mos hic non prisca solùm Republica, sed & tempore Principum retentus. Tacitus Analium I. *Simul congerunt cespites, extruunt tribunal.* Plinius Panegyrico Traiani: *Decora facies Cõsulis: multa post sæcula tribunal viridi cespite extructum, nec fascium tantùm, sed pilorũ signorumque horrore circundatum.* Vopiscus Probo: *ab omnibus acclamatum est: Probe August. Dij te seruent, deinde concursus & cespitium tribunal, appellatusque Imperator.*

396. *——cerne en vbicunque nefandæ*
Excidium moliris auis] nihil sani ex hac lectione elicias. Quid enim hîc de nefanda aue? nugæ. rescribe *Statius emaculatus.*

scribe ex veteri:*en vbicunque nefandus*.

. 453 *Belli suprema parantem*] sentẽtiam insistens, nunquid rectiùs legeris, *Belli suprema pauentem?*

Coniectura in Statio.

502. *multoque latus perfulgurat auro*) Lips. liber *perfulgurat ense*, verè & eleganter. nam respicit ad morem Romanum, quo Principibus nusquam non satellites aderant cum gladiis ad latus.

Statius emaculatus.

512. *te conscia mater Decipiant?*) maiore medicina egẽt hæc quàm superiora. nam vulgatam hanc non solùm sententia, sed ratio Latini sermonis spernit. expressi ego scriptam, *te conscia mater Decipiam?*

523. *quid me oro docet, quodve ista Pelasgi vbera?*) rescribe: *quid me oro docet? quid me ista Palasgi vbera?*

574. *quippe nihil grassata fames*) ita vet. vul. *crassata*.

585. *aurigamq; impete vasto*) pro *impetu* Lucretius lib. VI.

Aut hominum tanto membrorum ex impete natum.

592. *fide ad mœnia versus*) & hoc scriptis debes vulg. *versa*.

Statius correctus.

611. *Quæ modò tam mites*) tota sententia labat, fulci ex veteri, mutata litterula: *Qui modo tam mites*. Sensus: Græci qui modò tam mites fuerant, visis Iocastæ, & filiarum eius lachrymis, auditis precibus, ipsam & natas iam repellunt.

Litui in bello.

623. *& litui bellũ inuenere secuti*] nõ tubis solum, sed & lituis excitare militum animos, veteribus vsitatum. exempla passim obuia, quà apud nostrum, quà alios tantùm Senecam iam aduocabo qui Thyeste:

Iam silet murmur graue classicorum,
Iam tacet stridor litui strepentis,
Alta pax vrbis reuocata lætæ est.

rectè *strepentis*. nam incuruus erat lituus, vt ex Festo discimus: ideóque sonum streperum & acutum edebat Ennius:

Inde loci lituus sonitus effudit acutos.

noto

noto libentiùs, quia eleganti metaphora optimi auctores, *lituum* pro *impulsore* vsurpant. Cicero ad Atticum: *existimare Q. Fratrem lituum meæ profectionis fuisse.* quam phrasim operæ est iuuentutem intelligere. adi omnino Agellium, lib. 1. cap. XI. de vario priscorum ritu in præliis. *Ciceroni lux.*

646. cornu deprensus achiua) lectio hæc à veteri membrana est vulg. *deprensus achiuo*, contra rationem Latini sermonis. neque enim arcum intelligit, sed hastile è cornu.

Virgilius: *volat Itala cornus.* Noster lib. 11.

——*subit ore cauo Theumesia cornus.*

657. Brachiáque in manicis) manicas habere, veteribus molle ac effœminatum. Poëta princeps: *Manicæ mollitiem notant.*

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Plautus Pseudulo: *manuleatam tunicam habere hominem decet?* allusit suo more elegantissimè Romanus Sophus, Seneca epist. XXXIII. *Apud me vero Epicurus est & fortis, licet manuleatus sit.* *Seneca explicatus.*

664. Cirrhæa monstrauit Apollo iuuenca) respicit fabulã, qua traditur Cadmus Apollinis oraculo, bouẽ secutꝰ, & vbi procubuit, illic Thebas cõdidisse, & ex bouis vocabulo regionem ipsam Bœotiã nominasse.

670. cubilibus altis) quis negabit cum veteri legendum *cubilibus atris*?

683. Erumpensq́; sinus) intèrpolarũt homines ferreæ frontis. scriptura & editio vetus: *ereptúsq́; sinus*, quod retinendum est: dixit ea notione qua *palatus*, pro *palans*, & similia dicimus. vide Scholia ad lib. 11

698. Funus erat) præiuerunt ad hanc leuiculam emendationem, sed quam sententia flagitat, scripsit libri vulg. *funus erit.*

733. —fas & mihi spernere Phœbum,

Si tibi collatus diuum sator) notat fabulam, qua Iupiter Æginam Aesopi filiam rapuisse fingitur, Asopen,

pen. se Ioui opposuisse. Statius:

——furit amnis, & astris
Infensus bellare parat (nondum ista licebant
Nec superis) stetit audaces effusus in iras,
Conseruitque manus, nec quem imploraret habebat,
Donec vi tonitrus submotus & igne trisulco
Cessit.

Hipseus itaque Asopi filius: Liceat mihi (inquit) ô pater resistere Appollini, cùm tu non fueris veritus ipsum Iouem repellere.

758. *vittatam attingere Mantho*) secutus sum libros veteres. omnino enim legendum *vittatam*, non vt vulgati *vitatam*. nam vates hæc Mantho. vide quæ de vitiis notaui ad extremum lib. v.

771. *tandem se famulum*) verus hic vetus: *tandem se famulo.*

Statius correctus. 805. *contento Bellona mari*) non dubitabit saltem non stultissimus quisque, legendum, vt ex Busslidiano reposui, *contempto Bellona mari.*

IOH. BERNARTII.
AD LIBRVM VIII.
THEBAIDOS.
SCHOLIA.

Pollices premere. Pollicem vertere. vers. 26. *Et eadem pollice damnant*) Pollex veteribus & fauoris & alienationis index. Si fauerent, pollicem premebant. Plinius lib. XXVIII. cap. II. *Pollices, cum fauemus, premere etiã prouerbio iubemur.* Si auerso animo forent, pollicem vertebant, quæ vsque adeò maleuola nota, vt non alio signo, interfici gladiatores, populus iuberet.

Iuuenalis Satyr. III.

Munera nunc edunt, & verso pollice vulgi

Quem

Quem libet occidunt populariter—

Prudentius de Vestalibus:

——pectusque iacentis

Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

tu totum hunc locum ita interpunge:

Fata ferunt animas & eodem pollice damnant,

Vincit opus. Non vt vulgati. *damnant. Vincit opus,* mens Poetæ. Parcarum stamina morientium multitudine superari.

92. —— *assistunt lachrymis atque igne tumentes.*

Cocythos Phlegethonque] nomina horum fluuiorum, nusquam non obuia: qui plenè de iis instructus esse volet, adeat Platonem in Phœdone, Homerum Odyss. λ. Appollonium 11. Argon. Pausaniam Atticis, Hesiodum in Theogonia.

30. *& Styx periuria diuum Arguit*) sanctissimum diis iusiurandum per Stygem, Poetas fingere, lippis & tonsoribus notum, non perinde vulgatum, quæ pœna proposita ijs, qui per aquã Stygiã peierassent, tradidit eam Hesiodus in Theogonia, cuius versus adscribam, vel vt ridedere possis, si tibi lubentia. *Pœna eorum qui peierassent per Stygē.*

Ἡ δὲ μὲν ἐκ πέτρης προρέει μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήπολμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν.
Οὐδέ ποτ᾽ ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος
Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ᾽ ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτόν,
Ἄλλος δ᾽ ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ᾽ ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται οὐδ᾽ ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ᾽ ἔτεα, δεκάτῳ δ᾽ ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἴρας ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ᾽ ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ.

Sed

Sententia hæc est. Si quis deorũ cœlestium periurarit per aquam Stygis, toto integro anno nectare & ambrosia abstinere debet, humi iacet, mutus & lethargo oppressus. post annum, maiora illum manent supplicia: nam per nouem annos in exiliũ pellitur, procul à deorum cœtu ablegatur. Decimo demùm anno pristinam conditionem recipit. Hæc ille. Ceterùm cur hic honos Stygi tributus sit, variè traditur. Isacius voluit, quia Styx coniurationem deorum, aduersus Iouem, illum vincire volentium, patefecerit: alij quia Stygis filiæ, victoria, Vis, Robur, Zelus, Ioui aduersus Titanas opem tulissent.

Saturnus in inferno. 44. *miserumq; patrem*) Saturnum. nam & hunc non solùm à Ioue vinctum, Poëtæ finxerunt, sed cum fratre Iapetho, in tartarum coniectum. adi Homerum Iliad Θ. & magnum Platonem stultitiam hanc ridentem, in Eutiphrone.

47. *Stygio prætexam Hyperiona cælo*) Hyperiona pro Sole dixit, vt Poetæ solent. Prisci varia de eo fabulantur. Diodorus Saturni fratrem fuisse. qui Solis ac Lunæ cursum primus obseruauit, & mortalibus tradidit. Luctatius Solis equũ dicit. aliter quàm Ouidius, qui Metamorph. 11. inquit:

Interea volucres Pyrois, Eous, & Æthon
Solis equi, quartusq; Phlegon——

49. *& vtrumque tenebo Tyndaridem*) ad fabulam, qua fingitur Pollux immortalis, mortalem fratrem Castorẽ vicaria morte redimere, quod adeò se diutius non permissurum, minatur Pluto, vt vtrumque apud inferos sit detenturus.

Statius correctus. 56. *patuerunt limina portæ*] longè melior in Lips. scripto libro concepta lectio: *tacuerunt limina portæ.* Cùm Cerberus abductus videlicet inibi non amplius latraret. *τὸ patuerunt* probum aliàs, hic spurium nam vt Maro cecinit:

Noctes

Noctes atque dies patet atri ianua ditis.

non igitur signatè propter absentiam Cerberi.

60. *Sed duræ melior violentia legis*] tenebricoso loco lucem petes à fabula, qua dicitur, Orpheo restituta ab interis coniunx ea lege, ne respiceret. Mens. melior fuit lex, quàm ego ipse Pluto. nam dulcedine cantus impetrauit à me vxorem, sed impetratam perdidit, violando legem.

69. *nostrisq; hæc omnia sunto Prima odijs*) emendatio hæc à libris scriptis est. vulgata, *hæc omnia sunto.* nec sana est, nec sani quicquam ex ea elicias. Duellum (inquit Pluto) Polynicis & Etheoclis, omen erit belli, quod ego fratribus Ioui & Neptuno inferam. hac iniuria meritò commotus. *Statius correctus.*

90. — *ô cunctis finitor maxime rerum*] Varro lib. IIII. de lingua Latina: *Diespiter dicitur, infimus aër, qui est coniunctus terræ, vbi omnia oriuntur, vbi aboriuntur, quorum quod finis orcus dictus.* Diespitrem eundem esse cum Dite, & pueri sciunt.

102. *scit iudicis vrna*] quam fabulam respiciat, nullus ignorat. verùm origo fabulæ non omnibus innotuit. omnis enim hæc de vrna Minois fictio, ex veterum more nata, qui vt pleraque sortibus decernebant (dixi alibi) ita à iudicijs etiam sortes non repellebant. Cicero VII. in Verrem: *Quod ab eo pridie cùm multis lachrymis eum oraret, impetrare non potuerat, id ei postero die venit in mentem è lege Rupilia sortiri dicas oportere. educit ex vrna tres, ijs vt absentē Heracliū condemnent imperat: itaque condēnant.* Horatius: *De vrna Minois.*

Ceruius iratus leges minitatur & vrnam:

132. *inferni vitatur honore sepulchri*] non discrepant scripti, in Lugdunensi editione tamen inuenio: *Vittatur honore*, erit fortè qui nos id reposuisse vellet ex more veteri, quo vittæ in sepulchris. Cæcilius Androgyno; *Sepulchrum plenum taniarum, ita, vti assolet.*

Varro lib. VI. de lingua Latina: *Cum ad sepulchrum ferunt frondes atque flores, addūt nunc lanas, sed velatas frondenteis comas.* ego ritum hunc nō ignoro, retineo tamen vulgatā, quàm requirit ipse orationis ductus.

151 —*sed Mopsus idem, trepidusq; ferebat*

Statius emaculatus. *Auctor idem*] Manifestissimum mendum, quod ex scriptis libris sine vlla hæsitatione emaculaui: *trepidusq; ferebat Actorides*, non firmo: cùm neminem tam ineptum futurum autumem, qui vulgatam spuriam, nostram germanam non credat.

194. *Elysias dedit inseruare volucres*] *Seruare* solenne in auspicijs verbum. Cicero pro domo sua: *negant fas esse agi cum populo cùm de cælo seruatum sit.* Noster (vti vides) componit, quod & lib. VI. fecit:

Fata patent homini, piget inseruare.

Ammon cornutus. 201. *cornigeri vatis nemus*] Ammonem intelligit, qui sub forma arietis in Lybia colebatur. Phæstus Macedonicis:

Ζεῦ Λιβύης Ἄμμων κεραηφόρε κέκλυθι μάντι.

Iupiter hæc Ammon audi cornute Lybumq;

Vates — Hæc ad cornigeri, cur nemoris signatè faciat mentionem tradit Luctatius, *qui in Syrtibus,* inquit, *in eo tantùm loco vbi Iouis Ammonis templum est, nemus inuenitur.*

202. *Quercus anhela Iouis*] dixi alibi de hoc oraculo. cæterùm eleganter, vt Luctatius monet, *anhela quercus* dicitur, ad similitudinem vatum, qui deo pleni & anhelantes responsa dabant.

Statius correctus. 241. *Semper in aspectum*] veteris membranæ hæc scriptura est, & sine dubio Papinij. Mens. Oedipum qui hactenus latuerat, & à nemine visus fuerat, in publicum prodiisse valg. *semper in aspectum.*

259. *qualis post longæ Phineas*] Rex Thraciæ, cuius cibos turpissime fœdebant Harpyiæ. notior fabula quàm vt explicari debeat.

277. *atque orbum vitæ decus*] interpolatitia lectio Busl. manifesto verũ, *atq; orbum vitæ decus.* dixi alibi.

290. *Sumere tunc artus ipsumq; onerare veretur.*

Patris equum]Cedo quis Palæmon hæc capiet? aut quis Oedipus explicabit, quid sibi velit *sumere artus patris*? non lõgos logo. Fatebuntur mecum omnes qui sunt suæ mẽtis, Legendũ vt ex manu scriptis reposui: *sumere tunc arcus.* respexit ad ritũ Persarum, apud quos *arcus* insigne Regiũ Dio, l. XL. x. de Phraate Persarũ Rege, ad quem Antonius legatos miserat: *aurea sella sedens* καὶ τὴν νευρὰν τοῦ τόξου ψάλλων id est, *ac neruum arcus pulsans.* nunquid audax nebulo, qui ignarus huius rei germanam lectionem depravarat? *Arcus insigne regiũ.*

300. *& cumulos frugum*] perspicua veritas, & ita scripti consensu, vulg. *& tumulos frugum.*

309. *te velox machina cœli Aëre pendentem vacuo*] ad veterum opinionem, qui terram ab aëre vehi credebant. Luctatius: *Mundum opinantur æternum: terram aiunt pendere aëre succinctam. vnde Lucanus, Dum terra fretum terramq; leuabit aër.* Manilius, I.

Est igitur tellus mediam sortita cauernam.
Aëris & toto pariter suspensa profundo.

Macrobius Satur. I. cap. XXI. *Quæ natura cœli est, cuius ambitu aër continetur, qui vehit terram.*

321. *deceat distinguere fine*] authoribus libris, sententia mirè comprobante, detraxi spuriam litteram. vulgati, *finem.*

352. —*septemq; excursibus hærent.*

Ogygiis, it forte Creon] interpunge: *hærent. Ogygiis in forte Creon.*

386. *pellitur & patriæ, qui mente nouissimus exit —Lucis amor*] profero. quod in scriptis est: *& qui mente.* Sensus. amor liberorum, coniugum, patriæ, & qui diutissimè tamen adhæret, etiam vitæ amor pellitur.

418. *formidandæ non vna morte sagittæ*) quia & ferro & veneno lætales.

Pueri apud Spartanos verberati.

439. *Laudataq; verbera matri*) notat Spartanorum ritum in educatione puerorum. De quo Tertullianus ad Martyres: *Nam quod hodie apud Lacedæmonios solemnitas maxima est* διαμαστίγωσις *(flagellatio) nō latet: In quo sacro ante aram nobiles quiq; adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus & propinquis & vti perseuerent adhortantibus.* meminit Cicero Tusc. II. allusit Plautus Captiueis, vbi Parasitos *Laconas plagipatidas* vocat. Videndus & Seneca de prouidentia cap. IV. Originem non ita vulgatam tradit Luctatius simulachrũ Dianæ quod in Tauros fuerat & humano sanguine consueuerat placari, in Laconiam transtulisse Orestum: & ne intermissione sollennium numen offenderetur, inuentum vt pueri super aram positi, tamdiu flagris cæderentur, donec sanguis efflueret, qui instar sacrificij esset. adi Ouidium III. de Ponto, eleg. VII. hæc origo videtur fuisse huius moris, quem tamen postea Lycurgus, fortè desitum, reuocauit & fortitudinis patiētiæq; palæstrã esse voluit.

Statius emaculatus.

444. *truncamq; tamen percussit Acetes*] optimè, nam dextram intelligit. vulgati contra rationem Latini sermonis: *truncúmque.*

460. *Qualiter hyberni summis duo montibus amnes*
Franguntur: geminasq; cadunt in plana ruina,
Contendisse putes vter arua arbustaq; tollat
Altius: aut superet pontes)

Pessimè ab interpunctionibus affecta sic sanaui:

Qualiter hyberni summis duo montibus amnes
Franguntur, geminaq; cadunt in plana ruina.
Contendisse putes vter arua, arbustaq; tollat,
Altius aut superet pontes.

Statius correctus.

495. *Hasta viri trans pectus*) reformo in pulchriorẽ sententiæ habitum ex Lipsij scripto libro, in quo: *per*

per pro *trans* rectissimè vult enim hastam per armos, & pectus transiliisse. & parmam secum abstulisse.

514. *Tu patrem cælumq; mihi (quis tanta relatu*
Aequet) habe totas, si mens exscindere Thebas.

ego tibi affirmo interpungendum:

Tu patrem, cælumq; mihi: quis tanta relatu
Aequet? habe totas, si mens exscindere, Thebas.

549. *Ipsa diu inspectis lætum prædixerat astris*
Vraniæ) Lipsij liber: *ipsa diu potis*. vnde elegantis ingenij & doctrinæ iuuenis Gerardus Buitevvegius noster, dum nuper vna deambularem, acutè eliciuit, *ipsa diu positis*, & refert ad thema natalicium. placet rei & amicissimi hominis causa. *Coniectura amici nostri.*

156. *soceros nec tristibus actis Auersatus erat sponsum*) nox in hac sententia cuius tenebras qui penetrare possis non video, nisi vocibus paulum compositis & correctis : *socerum nec tristibus actis, Auersatus erat sponsam.* Sensus. Atym non spreuisse Ismenem, ob Oedipi & Iocastæ facinora. *Statius correctus ex coniectura.*

583. *necesse nec hasta*) extensa verba Litterula mutata illustrant scripti, *nec ense nec hasta*. *Emaculatur Statius*

585. *abiecit iaculum*) haud damnes. tamen germanius censeam: *adiecit iaculum.*

615. *Tacitæ præponderat exul*) notat affectum humanum, qui erga miseros semper magis pronus. Iocasta apud eximium illum Auctorem Thebais:

Vtrumque quamuis diligam affectu pari,
Quo causa melior sorsq; deterior trahit,
Inclinat animus, semper infirmo fauens
Miseros magis fortuna conciliat suis.

compar sententia apud Tacitum Annal. XII. *Siue verum, seu periculis commendatus retinuit famam, siue experimento.* Mens. Siue reuera non segnis illi indoles fuit, siue pericula & ex periculis fauor hanc illi famam circundederunt. Papinius ipse libro II.

—seu quos mouet exul & hæsit Tristibus aucta fides.

642. *—namque hanc solam moribunda precatur Vox generi*) veteres. *namque hoc solum.*

650. *— lachrymasq; in vulnera fudit*) scripti libri: *in lumina fudit*, quod magis ad meum gustum: præcedit enim, *Tunc quia nec genitrix iuxta, positusq; beata Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt Declinare genas.*

690. *—retroq; datum Thebana regebant.*

Arma decem) spurium hoc, sed depurant scripti libri: *Thebana tegebant.*

731. *Latera inclinantia parma*) ad morem priscum dixit. Duces enim in prælio morientes in clypeo veteres ponebant. Virgilius x.

—At socij multo gemitu lachrymisq;
Impositum scuto referunt Pallanta frequentes.

Idem xi. *At Lausum socij exanimũ super arma ferebãt.* Statius ipse hoc libro:

Fertur Atys seruans animam iam sanguine nullo,
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo. pertinet huc animosum illud Spartanæ mulieris dictum, cùm filio clypeum traderet: *Aut cum illo, aut in illo.* Mens. fac redeas. non amisso clypeo. aut honestè occumbens in eo referaris.

747. *ceruice reportat terga cruentatum*) correxi fidenter ex scriptis: *terga cruentantem.* *[S]tatius emendatus.*

758. *iamq; inflexo*) ita veteres, quod probè probum est. vulg. *Namque inflexo.*

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM NONVM THEBAIDOS,
SCHOLIA.

[Co]niectura. verf. 20. *illis nuda odia*) olere mendum videtur: & liter

licet nõ varient scripti, præoptem ego: *illi nuda odia*. *in Statio.*

68. *Iam Thelamona pium*) qui Meleagrum ita dilexit (auctor Luctatius) vt Theseus Perithoum.

95. *validam simul elicit hastam. Nõ pudet hos manes, hoc*, &c.) corruptam & hanc scripturam arbitror. Libri veteres in eo adiuuant quòd referant, *hos manes, hæc infamantia bellum funera*, quæ tamen medicina huic ægro nondum faciet vitam. auguror legendum, & nisi rectè caussam non dico, quin artem diuinandi in perpetuum desinam: *validam simul eijcit hastam*. iudicabit eruditus lector. *Statius emendatus.*

129. *dum spes nulla necis*) nihil mutemus, sanus hic locus. tantum τὸ *spes* non prima sua notione, sed pro *metu* accipe.

162. *versare in sanguine vidi*) potior est scriptorum librorum lectio: *lapsare in sanguine vidi*. Noster lib. v. *Lapsare.*

—*vidi lapsare cruentæ*
Vulnere Mirmydonis. Poëta princeps:
—*& in multo lapsantem sanguine nati*.

Tacitus hist. 1. *Lapsantibus equis & cataphractarũ pondere.*

178. *victorq; vlulatus*] notandum iuuentuti τὸ *vlulatus* etiam in gaudio.

182 — *siue gradum, seu frena effundere*) mens. siue pedes, siue eques sequeretur. sequentia interpunctione sic illustro, ——*ingens*

Limes vtrimq; datus: nusquã arma, manusq; quiescũt,
(*Nulla viri feritas*.)

254. ——*& stamine primo*
Ablatum tellure mori] Sensus. nisi primo stamine, quod Parcæ nerant, negatum illi fuisset, in terra mori. respexit veterũ stultum errorẽ, qui anus illas in ipsa natiuitatis hora, vnicuique inuitabiles leges præscribere, credebant. Catullus in nuptiis Pelei:

Talia diuino fuderunt carmine fata

Vitiosa distinctio. Carmine, perfidia quod post nulla arguet ætas.

262. *Spicula, iam clypeosq; leues arcúsque remissos, Vnda vehit*) piget & pudet minuta hæc monere, & tamen nisi æternum caligare velis, legendum:

Spicula iam clypeosque leues arcusque remissos
Vnda vehit.

264. *illic luctantur corpora leto,*) restitui ex scriptis. vulg. *illis.*

Statius emaculatus. 328. *non Anthedonij tegit hospitis inguina pontus —Blandior*) nihil pote melius hac sectione scriptorũ librorum. qui supposuerant *inguina portus*, litare debuerant bonæ Menti. Glaucum intelligit, cui Anthedon patria. Papinius Prometij:

—subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc patriis quoties allabitur oris,
Littoream blanda feriens Anthedona cauda.

344. *opposuit cumulo sed densior amnis*) fieri nõ potest quin attentus lector hic hæreat, cui adiutorium libri veteres: *si densior.* perspicuè rectum, ideóque non timidè in contextu recepi.

Iterum. 349. *Aspice quas fluuio cædes, quæ funera portem Continuus, telis, altoque adopertus aceruo*) vitiosissima interpunctio. tu lege:

—funera portẽ, Continuus telis altoq. adopertus aceruo.

402. *Leucothean planxisse ferunt*) fabulam Ino & Milicertis tangit, pueris iam decantatam, vel ex vno Ouidio Metam. IV. quem non exscribo. illud sciat iuuentus, Ino hanc, Matutam matrem, ab antiquis *Matuta mater.* dictam: eandémque esse cum Aurora. Cicero I. Tuscul. *Ino Cadmi filia nonne Leucothea nominata à Græcis, Matuta habetur à nobis.*

Lucretius lib. V.

Tempore iam certo roseam Matuta per oras
Aetheris auroram defert, & lumina pandit.

Si de Matuta plura desideras, adi Plutarchum in Camillo,

millo,& Problē. Cicer. III. de Nat. Deor. Liuiū li. VI.

423. *falsa nunc improba fronte Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phœben, Dotaléſque rogos, deceptaque fulmina vidi*] Fabulas Europæ, Alcumenæ, & Semeles ordine tangit.

501. *nec vltra Paſſurum*] libri non diſcepant. nec tamen mihi perſuadent locum ſyncerum eſſe: iudicent docti.

519. *Theſeos ignis vbi eſt*] lucem petę ab extremo lib. XII.

523. *ceu ventis alte conflata reſedit Tempeſtas*] vitiosè quis non videt? in libris veteribus eſt: *alte cum flata*. puto ego germanum eſſe: *alte cum elata*. *Diuinatio in Statio.*

572. *crine dato paßim*] nunquid rectius: *crine dato paßum*? Ouidius: *Paßis ſedęt capillis, Vt ſolet ad gnati mater itura rogum.* *Iterum.*
Virgilius: *Crinibus Iliades paßis*—

589 *armaq́ curua ſuum, & vacuorum terga leonum*] Turbata hæc & implexa, diſtinctione euoluo: *armaq́ curua, ſuum & vacuorum terga leonum.* *Interpunctio vitioſa ſublata.*

635. —*miseræ ſine funera matris Audiat ille precor*] intelligi poteſt. ſed ad longè meliorē ſententiā præeunt ſcripti: *audiat ille prior*.

638. *verentem crinibus aras*] manifeſta corruptio. quam norma verſus ſpernit. vet. *verrentem*, exigua, ſed aureola emendatio, quam vt liquidò verum in contextum admiſi: reſpicit morem priſcum: crinibus enim paſsis templa matronæ in ſuppliciis (proprium in hac re hoc verbum) *verrebant*. Liuius libro III. *Stratæ paßim matres, crinibus templa verrentes, veniam irarum cæleſtium expoſcunt*. Idem libro XXVI. *Matronæ circa deū delubra diſcurrūt, crinibus paßis aras verrentes*. Appuleius lib. V. *Tunc Pſyche veri fletu rigans deæ veſtigia, humumq́ verrens crinibus ſuis*. Ma- *Emaculatus Statius.* *Mos verrendi aras.*

mertinus Panegyrico ad Maximianum: *Matres Italæ pensa manibus abiecerũt, paruos liberos abreptos ad tẽpla traxerũt, ibi ædes sacras passo capillo suo quæq; verrebat.*

644. —*cum fratrem nube corusca Adspicit haud solitum visu*] lego, *cum fratrem in nube corusca Aspicit haud solitũ visu* Sensus, vidit Diana Phœbum in nube, non eo vultu quo consueuerat.

730. *Coryton telis*] dixi de voce hac alibi. hic addo Luctatium subtilius distinguere. *Coryton*, inquit, *theca solius arcus dicitur, sicut pharetra sagittarum, sagma scuti.* nunc tamen Coryton pro pharetra posui,

Coniectura. 876. *causæq; patebant*] haud damnes. tamen purius censeam: *causæq; patebant.*

881. *Et prensis concussa comis, ter colla quaterq; stare negant*) Luctatius: *morituris solent erigere capita, comas concutiendo siue vellendo, quasi reuocent illis censum.* ritus alibi mihi nõ lectus. Scio præsecari solere crines morientibus; vnde illud Virgilij: *Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem Abstulerat.* (Macrobius v. Satur. cap xix. videatur) sed nihil ad lucẽ huius loci.

IOH. BERNARTI AD LIBRVM X. THEBAIDOS, SCHOLIA

Tessera quid. 17 *dat tessera signum*) tessera antiquis breue lignũ, cui signũ inscriptũ vel insculptũ: hinc Polybius l. vi. πλαλεῖων tesserã vocat, & Plin l xvi c. xviii. Ligustrum, cuius lignũ molle & tractabile, tesseris aptissimum scribit. *Vsus tesseræ.* vsus tesseræ quà in pace, quà in bello. *Tessera frumentaria.* In pace; præcipuè triplex nam aut *frumentaria* ea, aut *ludicra*, aut *hospitalis*. Frumentaria ciuibus tenuioris fortunæ

fortunæ in principio cuiusq; mẽsis distribuebatur.ea accepta ad horrea publica ire licitũ; petitũ frumẽtũ gratis.meminere cõpluries Iurisc.nostri.Vlpianus L. LI. De Iud *Si libertis suis tesseras frumentarias emi voluerit, quamuis maior pars hæreditatis in prouincia sit, tamen Romæ debere fidei cõmissum solui,dicendũ est: cum appareret id testatorẽ sensisse ex genere cõparationis.*Paulus L.XLIX. de Leg. II. *Si Titio tessera frumentaria legata sit.* Ludicra,à principib.luxu diffluẽtibus introducta. Xiphilinus Nerone: πάντα μὲν γὰρ τὰ πολυτελέστατα, ἃ ἄνθρωποι ἐσθίουσι, πάντα δὲ καὶ τἆλλα τὰ τιμιώτατα, ἵππους, ἀνδράποδα, ζεύγη, χρυσίον, ἀργύριον, ἐσθῆτα ποικίλην, ἐδίδου διὰ συμβόλων. σφαίρια γὰρ μικρὰ γεγραμμένα, ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχοντα, εἰς τὸν ὅμιλον ἐρρίπτει, καὶ ἐδίδοτο ὅ, τι τις δὲ ἐκείνων ἥρπασεν. *Omnia enim lautissima quæ homines edunt, & omnia alia maximi pretij,equos,mancipia,iumenta,aurũ,argentũ, vestem variã, tesseris dabat. Nã globulos paruulos eorũ quidq; pictũ habentes in plebẽ mittebat, & quod quis rapuisset, dabatur.* Hospitalẽ iuuentus vt intelligat,scire debet, Hospitij necessitudinẽ non inter priuatos modò, sed reges,populos, oppida, veteribus cõtrahere solenne. *Tessera hospitalis.* Liuius l.v.de Timasitheo Liparensi: *Hospitium cum eo Senatusconsulto factũ est,donaq; publicè data.* & lib.VII. *Nihil nobis tota nostra actione P.C. difficilius neque molestius est, quàm quòd cum Eumene nobis disceptatio est, cum quo vno maximè regum & priuatim singulis, & (quod magis nos mouet) publicum ciuitati nostri hospitium est.* Cicero in Verrem VII. *Homo nobilissimus hospes tuus,cuius tu domi fueras,quem hospitem appellaueras,eum cum illa auctoritate & miseria videres præditum,non te eius lachrymæ,non senectus, non hospitij ius atque nomen, à scelere, aliquam ad partem humanitatis reuocare potuit? Sed quid ego hospitij iura in hac tam immani bellua commemoro? qui Sthenium hospitem suum*

in reos retulerit. Hospitij huius contracti signum (signatè inter priuatos) tessera erat, quæ vtrinque dabatur. Plautus Pœnulo: *Si ita est, tesseram conferre si vis hospitalem, eccam attuli. A.G. Agedum huc ostende: est par probe, nam habeo domi.* POEO *mi hospes salue multum. nam mihi tuus pater, hac mihi hospitalis tessera cum illo fuit.* allusit lepidè, vti solet, idem Comicus Cistellaria: *hic apud nos iam Alcesimarche confregisti tesseram,* nouam, sed aptam more suo, ab hoc ritu vocem formauit Tertullianus de Præscrip. *Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quæ iura non alia ratio regit quam eiusdem sacramenti vna traditio.* memini aliquando eruditè de hoc loco disserentem me audiuisse, eruditissimum Theologum, Petrum Bernartium, cognatum meum, virum planè (veris non ambitiosis laudibus vtor) antiquæ vitæ, doctum pariter & probum. Ad bellum iam venio, in quo frequens etiam tesseræ vsus signatè ad colligendum militem, ad excubias, ad pugnam. De tessera ad colligendum militem accipiendus est Virgilius VII. *Classica iamque sonant: it bello tessera signum:* & Papinianus noster lib. VII. *longo fugit ordine velox tessera.* De ea quæ ad excubias apertè idem Statius:

Plauto lux.

Tertullianus explicatus.

Tesserarum vsus in bello.

Ad colligendũ militem:

Virgilius explicatus

—dat tessera signum

Excubijs, positæq; vices — exempla passim obuia in historia Romana. Nec ideo tamen velim existimes, Papinium, more suo, Græcam litem Romano iure decidere. nam & apud Græcos tesseræ huius vsum fuisse disertè asserit Pausanias Phocicis. imò apud Persas Xenophon, lib. III. & VII. Tesseram ad pugnam fuisse, elicias ex Taciti loco Historiarum III. *Eadem vtraque acie arma, crebris interrogationibus notum pugnæ signum.* rectè ait, *interrogationibus.* nam vocalis ea Hirtius de bello Africano: *Cæsar signo Felici-*

Tessera ad excubias.

Quæ nota etiã Græcis & Persis.

Tessera ad pugnam.

Tacitus explicatus.

Felicitatis dato, equo admisso in hostem ire contendit. interpretor ab hac tessera Valerium lib. I. cap. V. *Cùm Græcum versum exprimere vellet* (Brutus) *ad illud potissimùm Homericum referendum animo tetendit*, ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ λητοῦς ἔκτανεν υἱός. *qui Deus Philippensi acie à Cæsare & Antonio signo datus, in eum tela conuertit.* respicit hanc etiam Suetonius Octauio, cap. XVI. *Sub horam pugnæ tam arctò repente somno deuinctus, vt ad dandum signum ab amicis excitaretur.* Denique scito vti *frumentariæ tesseræ* erant, ita *oleariæ*, quibus oleum, *cœnariæ* quibus cœna, *nummariæ* quibus nummi præberentur, fuisse. Postremò obseruabit iuuentus, Principum æuo, ita inoluisse tesserarum vsum, vt per tesseram quælibet mandata darentur. Suetonius Galba: *Sollenni fortè spectaculo plaudentes inhibuit, data tessera vt manus penulis continerent.* Ammianus: *Per tesseram edicto itinere.* dico, *Principum æuo* frequentiæ caussa, nam libera Republica etiam vsus. Liuius: *Tesseram vesperi per castra dedit, vt ante lucem viri equique curati & pransi essent.*

Hirtius illustratus. Valerius & Suetonius explicati.

Oleariæ, cœnariæ, nummariæ tesseræ.

Per tesseras mandata data.

Cap. VI.

Lib. XXII.

Libro XXVIII.

Peplum in supplicijs.

56. *Peplum etiam dono*] ita mos vetus, vt in suppliciis, peplum matronæ deabus offerrent. Virgil. I.

Interea ad templum non æquæ Palladis ibant
Crinibus Iliades passis, peplumq; ferebant
Suppliciter tristes, & tensæ pectora palmis.

61.—*thalamo dispensa Tonantis*
Expers connubij & timidè positura pudorem] Bonum hoc, sed non germanum. Libri veteres siquidem consensu, lectionem præferunt, talento contra non caram: *timidè positura sororum*, acutè, quo verbo omnem Venerem complector, Papinio meo digna sententia. Mens. Timidè Iunonem vincula naturæ rupisse, & à sorore ad vxorem transiisse. quod peculiariter ipsi conuenit τὸ *pudorem* translatitium est, & omnibus commune. Quis tam inamœnus, vt elegantis-

Aureola in Statio emendatio.

gantissimam hanc emendationem non exosculetur?

Duplices Aethiopes. 85. *Aethiopasq; alios*) nam duplices Æthiopes, Occidentales & Orientales. Homerus Odyssea α.

Αἰθίοπες τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
Οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.

Statius leniter tentatus. 95. — *licet omnia clament*
Littora) non displicet vetus lectio: *licet horrida.*

Statius correctus. 128. *dubius mixtusq;*) veteres ἀρχαϊκῶς, *dubium mixtumq;*

1[illegible]. — *tacitoq; per aethera curru*
Fertur) scripti codices & editio princeps: *cursu fertur.* quod omnino mauelim. Somno siquidem non currum, sed alas Poëtae adfingunt. Euripides Hecuba:

— ὦ πότνια χθὼν
μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων. Tibullus II.

Postque venit tacitus fuluis circundatus alis
Somnus, & incerto somnia nigra pede.

Somnus alatus. Propertius *Dum me iucundis lassam sopor impulit alis.* Silius lib. x. ——*quatit inde soporas*

Deuexo capiti pennas, oculisq; quietem
Irrorat —— nec visum nostro dissentire, quinimò signatè hoc eodem libro:

—*cùm verbumen ibus alis* *Incubit* —

& Achilleidos I. — *totis vbi somnus inertior alis*
Defluit in terras —

Statius correctus. 1[illegible]5. *& medio affatu verba imperfecta reliqui*) à veteri membrana est. vulgata quae subdititia est lectio: *& medio afflatu*

1[illegible]8. *Bonus instigabat Apollo*) Lips. liber *instigaret*, lego *instigarat.*

De vita beatae cap. XXIIII. 166. *consumptaq; brachia ferro*] Nihil possum meliùs quàm Romanae Philosophiae princeps Seneca: *Cùm sistrum aliquis concutiens ex imperio mentitur, cùm aliquis secandi lacertos suos artifex, brachia atque humeros suspensa manu cruentat, cum aliqua genibus per*

viam

viam repens vlulat, laurumq; linteatus senex & medio lucernam die præferens, conclamat, iratum aliquem deorum: concurritis & auditis & diuinum esse eum, inuicem mutuum alentes stuporem, affirmatis.

167. — *quatit ille sacras in pectora pinus*) respicit morem horum fanaticorum, qui in simulato isto luctu pectora sibi tundere soliti pinu. Claudianus.

Cymbala ferre licet, pectusq; illidere pinu.

Lampridius Commodo: *Isiacos verò pineis vsque ad perniciem pectus tundere cogebat.* *Claudianus & Lampridius illustrati.*

168.—*sanguineosq; rotat crines*) Catullus:

Vbi cymbalum sonat vox, vbi tympana reboant,
Tibicem vbi canit Phryx curuo graue calamo,
Vbi capita Menades vi iaciunt hederigeræ.

Lampridius Heliogabalo: *iactauit autem caput inter præcisos fanaticos, & genitalia sibi deuinxit, & omnia fecit, quæ Galli facere solent.* Vlpianus: Iurisconsultus, L.1.§.apud, de Ædilit, edict. *Si seruus inter fanaticos non semper caput iactaret.* adi Plutarchum lib.1.Sympos.quæst. Sec.vi. & Pindarum.

171. *Domumq; verendam signorum*) alludit ad ædiculam siue templum, in quo, religionis causa, Aquila & signa seruabantur in exercitu Romano: Herodotus lib. IIII. ὡς δ' εἰσέπεσε εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴς τε τὸν νεὼν ἔνθα τὰ σημεῖα καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ στρατοπέδου προσκυνεῖται. *Postquam in castra venit, & id sacellum in quo signa & imagines exercitus adorantur.* nec velim te mirari quod introducit, duces apud signa, seu in principiis, [illegible]sultantes. nosti enim quam Papinius amet [illegible]ere Romanos mores. illi verò præcipuos castr[illegible]actus apud signa celebrabant. Ius illic dictum. Liuius lib.xxviii. *Tribunos tamen iura reddere in principiis sinebat.* Concionari inibi solet Imperator. Tacitus: *contractos in principia milites iussit cum silentio audire.* litte- *Templum signorum in castris.* *Actus castrorum sollennes apud signa.*

ræ publicæ ibi lectæ. Spartianus Pescennio: *Itaque misit litteras recitandas ad signa.* Iuramenta illic exacta. Tacitus: *ieiurando peti cautum apud signa.* Animaduersio denique, non nunquam & illic. Frontinus lib. IV. Stratag. *M. Cato memoriæ tradidit in furto comprehensis, dextras esse præcisas, aut si leuiùs animaduertere voluisset, in principijs sanguinem missum.* dico, *nonnunquam.* quia vt in oppidis animaduersio extra muros, vbi & carnifex & vespillones habitabant (Cicero pro Rabirio, Artemidorus lib. I. C. IV. Tacitus Annal. II. videntor) ita alias in castris extra vallum. Consule Senecam de ira, lib. I. cap. XVI. Tacitum Annal. Hirtium de bello Africano, Calphurnium declamatione VII. in ipso argumento

175. *& magnis loca desolata tuentur Regibus*) id est, spoliata seu relicta *Desolatus* siquidem μεμωθεὶς *solus relictus.* Tacitus Annal. I. *mox desolatus aliorum discessione.* Idem lib XII. *desolatus etiam seruilibus ministeriis.* Virgilius XI.

Disiectiq; duces, desolatiq; manipli. inibi.

—sat funera fusi

Vidimus, ingentes & desolauimus agros. colonis videlicet ad bellum abductis. cui compar sententia Papinii nostri lib. V. *Delectas cui desolauimus vrbes* abductis ciuibus & lib I.

—quod desolata domorum tecta vides. & lib. IX.

—Desolatumq; magistro agmen.

179. *—& laterum custos*] intelligit eum qui Græcè dicitur τοίχαρχος, *qui lateribus nauis præest.* Pollux lib. I.

Coniectura in Statio.

205. *Edocti [illegible] suade eia vlciscere ferro*

Nos saltem dixit] malim ego: *vade eia.*

237. *nunquam apta latenti Turba dolo*] lectio hæc à manuscriptis est. nec quin germana sit quisquam sanus, aut pro sano dubitauerit. vulg. *nondum apta.*

246. tri-

246. *tribus ordine deni*) tentabam legere: *tribus ordine denis.*

264. *Cernitis expositas turpi marcore cohortes (Pro pudor) Argolicas, hine ausi obsidere portas?* pessimè ab interpunctionibus laborans locus. tu rescribe: *Cernitis expositas turpi marcore cohortes, (Pro pudor?) Argolicas hi ne ausi obsidere portas? neque* enim, quod ineptissimè vulgata præ se fert, somno obruti Græci iacebant, sed Thebani. & indignatur vates, somnolentos hos, ausos fuisse obsidere Argiuorum castra.

Statius vitiosissima distinctione liberatus.

299. *traxerat in somnis cythera*) maculosum hoc, cluunt scripti: *traxerat insomnis*, id est, peruigil. vide quæ notaui ad lib. II.

321. *Quarta soporiferæ superabant tempora nocti*) veteres noctem in quatuor vigilias distribuere solitos, omnes sciunt. respicit huc Papinius. illud nō perinde vulgatum, Romanos initio, in ortū & occasum solū, diē distribuisse, adeò vt XII. Tabulis, nusquam horarū facta fuerit mentio. Cēsorinus auctor & Plin. li. VII. *Duodecim tabulis ortus tantū & occasus nominatus: post aliquot annos adiectus & meridies, accēso* Coss. *id pronuntiante.* rectè *pronūciante* dicit. quia horæ postea inuentæ, nō signo cāpanæ, vel instrumēto, vt hodie apud nos, sed arbitrio solius magistratus diuidebātur. Varro li. v. de lingua Latina: *Hoc idē Casconius in Actionibus scribit, Prætorem accensum solitū tum esse iubere, vbi ei videbatur horā esse tertiā, inclamare horam esse tertiā; itémque meridē & horā nonā.* Deinde excogitatū, vt dies sicuti & nox, semper esset XII. horarū, quæ pro tempore anni, longiores vel breuiores forent. horæ verò clepsydris discriminarentur. nox præterea quatuor vigilias haberet, singulæ vigiliæ tres horas & quando vigilia mutaretur, signum daretur buccina. Vegetius, lib. III. cap VIII. Liuius lib.

Horæ initio Romanis incognitæ.

Excogitatæ imperio Magistratus.

Postea clepsydris diuisæ.

322. *& honor non omnibus astris*) quia Lucifer tantum lucet.

331. *quamuis patientior artus Ille*) *figurata locutio*, quamuis patientiores artus habeat, *id est*, *Tydei membra dura sunt & non cito tabescunt*. Luctatius.

Turpare.

432. *vt afflictos turbarẽ ego proditor Argos*) veteres, nec dubito quin sinceriùs, *turparẽ ego*. Lucretius li. I.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphinassai turparunt sanguine fœde
Ductores Danaum delecti. -- vetus Poëta apud Ciceronem Tusc. quæst. lib. I.

Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram sanguine turpari.

Tacitus Hist. v. *Sua abstinent memoria cladis quod ipsos scabies quondam turpauerat.*

Statius correctus.

436. *interea claro*) cogitabam leuiter, *interea caro*.

Non freques phrasis.

456. *ni pectore toto Obstet aperta parens*) ita scripti. vulgati pessimè, *in pectore*.

465. *illicita cæli de lampade tactos*) id est fulmine.

Emaculatus Statius.

467. *ipse vltro conuertit equus*] ex fide librorum sic edi volui vulg. interpolatitiè: *conuertit equis*.

Timor interdũ vires addit.

488. *est vbi dat vires nimius timor*) verissimum est. & vt ocellus Historicorum Curtius, inquit: *ignauiam quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei caussa est.* imbibet victor. & si sibi suisque consultum velit, nunquam spem omnem hosti abscindet.

Statius emaculatus.

495. —*primus quem cœstibus ipse ligerat*
Tyndarides, nitidi moriens conuexa magistri
Respicis, auerso pariter Deus occidit astro) qui spuriam hanc lectionem intruserũt, vellẽ mihi dicerent qua fiducia hoc fecerint. libri veteres quos non dubitaui audire, — *primis quem cœstibus ipse ligarat Tyndarides, nitidi moriens cõuexa magistri, &c.* Mens Alcidamam ad cœstuum certamen à Polluce formatum morien

morientem sustulisse oculos in cælum, vbi magister eius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI:

—sed socii fretum Pollucem magistro.

Norant & sacras inter creuisse palestras.

Seneca Philosophus Medea:

Sedet Castore cum suo

Pollux cæstibus aptior.

Arnobius lib. I. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus, ideo non Castor sed Pollux dicitur.* nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis Amyclæi domitus Pollucis Cyllarus.* Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit Poëtica licentia.*

517. *— at patulas saltu transmittere fossas*

Horror equis hærent trepidi, atque immane pauentes

Abruptū mirantur agi) Sūptū videtur ex Homeri Iliad. II. apud quē Hectoris equis pariter describuntur resistentes, & timentes, in summo labro fossæ. *Homeri imitatio.*

— οὐδ' οἱ ἵπποι

Τόλμων ὠκύποδες μάλα δ' χρεμέτιζον ἐπ' ἄκρω.

χείλει ἐφεσταότες — locum hunc ita edi volui- cum in vulgatis turpi errore legeretur: *Abruptum mirantur equi.* probas, ('cio lector, & gemina ionem à mala manu fuisse vides: illud vno verbo, occasione huius vocis *abruptum* moneo, eleganti metaphora, Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tam abruptè vtamur,* id est, tam præcisè & sine limitationes. & Valerium lib. VIII. cap. I. *abruptæ spei*, id est, spei perditæ, prorsus abscisæ.

569. *sic vbi puniceo pastor rapturus ab antro*

Armatas exegit apes) Virgilius IV. Georg.

—penitusque repertæ.

Punicibusque cauis exesæq; arboris antro.

587. *quia ne ante duce*] MSS? *quiane ante duci*) Virgilius.

322. *& honor non omnibus astris*) quia Lucifer tantum lucet.

331. *quamuis patientior artus Ille*) *figurata locutio*, quamuis patientiores artus habeat, *id est, Tydei membra dura sunt & non cito tabescunt*. Luctatius.

Turpare. 432. *vt afflictos turbarē ego proditor Argos*) veteres, nec dubito quin sincerius, *turparē ego*. Lucretius li. 1.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphinassai turparunt sanguine fœde
Ductores Danaum delecti. -- vetus Poëta apud Ciceronem Tusc. quæst. lib. 1.

Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram sanguine turpari.

Tacitus Hist. v. *Sua abstinent memoria cladis quod ipsos scabies quondam turpauerat.*

Statius correctus. 436. *interea claro*) cogitabam leuiter, *interea caro*.

Non frequēs phrasis. 456. *ni pectore toto Obstet aperta parens*) ita scripti. vulgati pessimè, *in pectore*.

465. *illicita cæli de lampade tactos*) id est fulmine.

Emaculatus Statius. 467. *ipse vltro conuertit equus*] ex fide librorum sic edi volui vulg. interpolatitiè: *conuertit equis*.

Timor interdū vires addit. 488. *est vbi dat vires nimius timor*) verissimum est. & vt ocellus Historicorum Curtius, inquit: *ignauiam quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei caussa est.* imbibet victor. & si sibi suisque consultum velit, nunquam spem omnem hosti abscindet.

Statius emaculatus. 495. --*primus quem cœstibus ipse ligerat*
Tyndarides, nitidi moriens conuexa magistri
Respicis, auerso pariter Deus occidit astro) qui spuriam hanc lectionem intruserūt, vellē mihi dicerent qua fiducia hoc fecerint. libri veteres quos non dubitaui audire,-- *primis quem cœstibus ipse ligarat Tyndarides, nitidi moriens cōuexa magistri, &c.* Mens Alcidamam ad cœstuum certamen à Polluce formatum morien

morientem sustulisse oculos in cælum, vbi magister eius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI:

— sed socii fretum Pollucem magistro.
Norant & sacras inter creuisse palestras.

Seneca Philosophus Medea:

Sedet Castore cum suo
Pollux cæstibus aptior.

Arnobius lib. I. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus, ideo non Castor sed Pollux dicitur.* nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis Amyclæi domitus Pollucis Cyllarus.* Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit Poëtica licentia.*

517. *— at patulas saltu transmittere fossas*
Horror equis hærent trepidi, atque immane pauentes
Abruptũ mirantur ag.) Suptũ videtur ex Homeri Iliad. II. apud quẽ Hectoris equis pariter describuntur resistentes, & timentes, in summo labro fossæ. *Homeri imitatio.*

— οὐδέ οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες μάλα δὲ χρεμέτιζον ἐπ' ἄκρῳ
χείλει ἐφεσταότες — locum hunc ita edi voluicum in vulgatis turpi errore legeretur: *Abruptum mirantur equi.* probas, 'cio lector, & gemina ionem à mala manu fuisse vides: illud vno verbo, occasione huius vocis *abruptum* moneo, eleganti metaphora, Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tam abruptè vtamur,* id est, tam præcisè & sine limitationes. & Valerium lib. VIII. cap. I. *abruptæ spei*, id est, spei perditæ, prorsus abscisæ.

569. *sic vbi puniceo pastor rapturus ab antro*
Armatas exegit apes) Virgilius IV. Georg.
— penitusque repertæ.
Punicibusque cauis exesæq; arboris antro.

587. *quia ne ante duce*] MSS? *quia ne ante duci*) Virgilius.

322. *& honor non omnibus astris*) quia Lucifer tantum lucet.

331. *quamuis patientior artus Ille*) *figurata locutio*, quamuis patientiores artus habeat, *id est, Tydei membra dura sunt & non cito tabescunt*. Luctatius.

432. *vt afflictos turbarē ego proditor Argos*) veteres, nec dubito quin sincerius, *turparē ego*. Lucretius li. I.

Turpare.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphinassai turparunt sanguine fœde
Ductores Danaum delecti. -- vetus Poëta apud Ciceronem Tusc. quæst. lib. I.

Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram sanguine turpari.

Tacitus Hist. v. *Sua abstinent memoria cladis quod ipsos scabies quondam turpauerat.*

Statius correctus.

436. *interea claro*) cogitabam leuiter, *interea caro*.

Non frequēs phrasis.

456. *ni pectore toto Obstet aperta parens*) ita scripsi. vulgati pessimè, *in pectore*.

465. *illicita cæli de lampade tactos*) id est fulmine.

Emaculatus Statius.

467. *ipse vltro conuertit equus*] ex fide librorum sic edi volui vulg. interpolatitiè: *conuertit equis*.

Timor interdū vires addit.

488. *est vbi dat vires nimius timor*) verissimum est. & vt ocellus Historicorum Curtius, inquit: *ignauiam quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei caussa est.* imbibet victor. & si sibi suisque consultum velit, nunquam spem omnem hosti abscindet.

Statius emaculatus.

495. -- *primus quem cœstibus ipse ligerat*
Tyndarides, nitidi moriens conuexa magistri
Respicis, auerso pariter Deus occidit astro) qui spuriam hanc lectionem intruserūt, vellē mihi dicerent qua fiducia hoc fecerint. libri veteres quos non dubitaui audire, -- *primis quem cœstibus ipse ligarat Tyndarides, nitidi moriens cōuexa magistri, &c.* Mens Alcidamam ad cœstuum certamen à Polluce formatum

morien

morientem sustulisse oculos in cælum, vbi magisterius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI:

—sed socii fretum Pollucem magistro.
Norant & sacras inter creuisse palestras.

Seneca Philosophus Medea:

Sedet Castore cum suo
Pollux cæstibus aptior.

Arnobius lib. I. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus, ideo non Castor sed Pollux dicitur.* nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis Amyclæi domitus Pollucis Cyllarus.* Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit Poëtica licentia.*

517. *— at patulas saltu transmittere fossas*
Horror equis hærent trepidi, atque immane pauentes
Abruptũ mirantur eq.) Sũptũ videtur ex Homeri Iliad. II. apud quẽ Hectoris equis pariter describuntur resistentes, & timentes, in summo labro fossæ. *Homeri imitatio.*

— οἱ δ' οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες μάλα δ' χρεμέτιζον ἐπ' ἄκρῳ
χείλει ἐφεστάοτες — locum hunc ita edi voluicum in vulgatis turpi errore legeretur: *Abruptum mirantur equi.* probas, scio lector, & gemina ionem à mala manu fuisse vides: illud vno verbo, occasione huius vocis *abruptum* moneo, eleganti metaphora, Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tam abruptè vtamur*, id est, tam præcisè & sine limitationes. & Valerium lib. VIII. cap. I. *abruptæ spei*, id est, spei perditæ, prorsus abscisæ.

569. *sic vbi puniceo pastor rapturus ab antro*
Armatas exegit apes) Virgilius IV. Georg.
—penitusque repertæ.
Punicibusque cauis exesæq; arboris antro.

587. *quia ne ante duce*] MSS? *quiane ante duci*) Virgilius

322. *& honor non omnibus astris*) quia Lucifer tantum lucet.

331. *quamuis patientior artus Ille*) *figurata locutio*, quamuis patientiores artus habeat, *id est*, *Tydei membra dura sunt & non cito tabescunt*. Luctatius.

Turpare. 432. *vt afflictos turbarẽ ego proditor Argos*) veteres, nec dubito quin sincerius, *turparẽ ego*. Lucretius li. I.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphinassai turparunt sanguine fœde.

Ductores Danaum delecti: -- vetus Poëta apud Ciceronem Tusc. quæst. lib. I.

Hæc omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram sanguine turpari.

Tacitus Hist. v. *Sua abstinent memoria cladis quod ipsos scabies quondam turpauerat.*

Statius correctus. 436. *interea claro*) cogitabam leuiter, *interea caro.*

Non frequẽs phrasis. 456. *ni pectore toto Obstet aperta parens*) ita scripti. vulgati pessimè, *in pectore.*

465. *illicita cæli de lampade tactos*) id est fulmine.

Emaculatus Statius. 467. *ipse vltro conuertit equus*] ex fide librorum sic edi volui vulg. interpolatitiè: *conuertit equis.*

Timor interdũ vires addit. 488. *est vbi dat vires nimius timor*) verissimum est. & vt ocellus Historicorum Curtius, inquit: *ignauiam quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei caussa est.* imbibet victor. & si sibi suisque consultum velit, nunquam spem omnem hosti abscindet.

Statius emaculatus. 495. --*primus quem cæstibus ipse ligerat*
Tyndarides, nitidi moriens conuexa magistri
Respicis, auerso pariter Deus occidit astro) qui spuriam hanc lectionem intruserũt, vellẽ mihi dicerent qua fiducia hoc fecerint. libri veteres quos non dubitaui audire, -- *primis quem cæstibus ipse ligarat Tyndarides, nitidi moriens cõuexa magistri, &c.* Mens Alcidamam ad cœstuum certamen à Polluce formatum morien

morientem sustulisse oculos in cælum, vbi magister eius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI:

— sed fecit fretum Pollucem magistro.
Norant & sacras inter creuisse palestras.

Seneca Philosophus Medea:

Sedet Castore cum suo
Pollux cæstibus aptior.

Arnobius lib. I. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus, ideo non Castor sed Pollux dicitur.* nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis Amyclæi domitus Pollucis Cyllarus.* Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit Poëtica licentia.*

517. *— at patulas saltu transmittere fossas*
Horror equis hærent trepidi, atque immane pauentes
Abruptũ mirantur eq.) Sũptũ videtur ex Homeri Iliad. 11. apud quẽ Hectoris equis pariter describuntur resistentes, & timentes, in summo labro fossæ. *Homeri imitatio.*

— οὐδὲ οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες μάλα δὲ χρεμέτιζον ἐπ' ἄκρῳ
χείλει ἐφεσταότες — locum hunc ita edi volui-
cum in vulgatis turpi errore legeretur: *Abruptum mirantur equi.* probas, scio lector, & geminationem à mala manu fuisse vides: illud vno verbo, occasione huius vocis *abruptum* moneo, eleganti metaphora, Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tam abruptè vtamur*, id est, tam præcisè & sine limitatione. & Valerium lib. VIII. cap. I. *abruptæ spei*, id est, spei perditæ, prorsus abscisæ.

569. *sic vbi puniceo pastor rapturus ab antro*
Armatas exegit apes) Virgilius IV. Georg.

— penitusque repertæ.
Puniceibusque cauis exesæq; arboris antro.

587. *quia ne ante duce*] MSS? *quiane ante duci*) Virgilius.

ræ publicæ ibi lectæ. Spartianus Pescennio: *Itaque misit litteras recitandas ad signa.* Iuramenta illic exacta. Tacitus: *iniurando peti cautum apud signa.* Animaduersio denique, non nunquam & illic. Frontinus lib. IV. Stratag. *M. Cato memoriæ tradidit in furto comprehensis, dextras esse præcisas, aut si leuius animaduertere voluisset, in principiis sanguinem missum.* dico, *nonnunquam.* quia vt in oppidis animaduersio extra muros, vbi & carnifex & vespillones habitabant (Cicero pro Rabirio, Artemidorus lib. I. C. IV. Tacitus Annal. XI. videntor) ita alias in castris extra vallum. Consule Senecam de ira, lib. I. cap. XVI. Tacitum Anna[l.] .Hirtium de bello Africano, Calphurnium declamatione VII. in ipso argumento

175. *& magnis loca desolata iacentur Regibus*) id est, spoliata seu relicta *Desolatus* siquidem μονωθεὶς *solus relictus.* Tacitus Annal. I. *mox desolatus aliorum discessione.* Idem lib XII. *desolatus etiam seruilibus ministeriis.* Virgilius XI.

Disiectiq; duces, desolatiq; manipli. inibi.

—sat funera fusi

Vidimus, ingentes & desolauimus agros. colonis videlicet ad bellum abductis. cui compar sententia Papinii nostri lib. V. *Delectas cui desolauimus vrbes* abductis ciuibus & lib I.

—quod desolata domorum tecta vides. & lib. IX.

—Desolatumq; magistro agmen.

179. *—& laterum custos*] intelligit eum qui Græcè dicitur τοιχάρχης, *qui lateribus nauis præest.* Pollux lib. I.

Coniectura in Statio. 205. *Edoc[illegible] s. suade eia vlciscere ferro*
Nos saltem dixit] malim ego: *vade eia.*

237. *nunquam apta latenti Turbi dolo*] lectio hæc à manuscriptis est. nec quin germana sit quisquam sanus, aut pro sano dubitauerit. vulg. *nondum apta.*

246. tri-

246. *tribus ordine deni*) tentabam legere : *tribus ordine denis.*

264. *Cernitis expositas turpi marcore cohortes (Pro pudor) Argolicas, hinc ausi obsidere portas* ? pessimè ab interpunctionibus laborans locus. tu rescribe : *Cernitis expositas turpi marcore cohortes, (Pro pudor?) Argolicas hi ne ausi obsidere portas ? neque* enim, quod ineptissimè vulgata præ se fert, somno obruti Græci iacebant, sed Thebani. & indignatur vates, somnolentos hos, ausos fuisse obsidere Argiuorum castra.

Statius vitiosissima distinctione liberatus.

299. *traxerat in somnis cythera*) maculosum hoc, cluunt scripti : *traxerat insomnis*, id est, peruigil. vide quæ notaui ad lib. II.

321. *Quarta soporiferæ superabant tempora nocti*) veteres noctem in quatuor vigilias distribuere solitos, omnes sciunt. respicit huc Papinius. illud nō perinde vulgatum, Romanos initio, in ortū & occasum solū, diē distribuisse, adeò vt XII. Tabulis, nusquam horarū facta fuerit mentio. Cēsorinus auctor & Plin. li. VII. *Duodecim tabulis ortus tantū & occasus nominatus: post aliquot annos adiectus & meridies, accēso* Coss. *id pronuntiante.* rectè *pronūciante* dicit. quia horæ postea inuentæ, nō signo cāpanæ, vel instrumēto, vt hodie apud nos, sed arbitrio solius magistratus diuidebātur. Varro li. v. de lingua Latina : *Hoc idē Casconius in Actionibus scribit, Prætorem accensum solitū tum esse iubere, vbi ei videbatur horā esse tertiā, inclamare horam esse tertiā, itémque meridē & horā nonā.* Deinde excogitatū, vt dies sicuti & nox, semper esset XII. horarū, quæ pro tempore anni, longiores vel breuiores forent. horæ verò clepsydris discriminarentur. nox præterea quatuor vigilias haberet, singulæ vigiliæ tres horas & quando vigilia mutaretur, signum daretur buccina. Vegetius, lib. III. cap VIII. Liuius. lib.

Horæ initio Romanis incognitæ.

Excogitatæ imperio Magistratus.

Postea clepsydris diuisæ.

morientem sustulisse oculos in cælum, vbi magister eius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI:

—sed socii fretum Pollucem magistro.
Norant & sacras inter creuisse palestras.

Seneca Philosophus Medea:

Sedet Castore cum suo
Pollux cæstibus aptior.

Arnobius lib. I. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus, ideo non Castor sed Pollux dicitur.* nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis, Amyclai domitus Pollucis Cyllarus.* Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit Poëtica licentia.*

517. *— at patulas saltu transmittere fossas*
Horror equis hærent trepidi, atque immane pauentes
Abruptum mirantur agi.) Sumptũ videtur ex Homeri Iliad. II. apud quẽ Hectoris equis pariter describuntur resistentes, & timentes, in summo labro fossæ. *Homeri imitatio.*

— οὐδὲ οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες μάλα δ' χρεμέτιζον ἐπ' ἄκρῳ
χείλει ἐφεσταότες — locum hunc ita edi volui cum in vulgatis turpi errore legeretur: *Abruptum mirantur equi.* probas, scio lector, & gemina ionem à mala manu fuisse vides: illud vno verbo, occasione huius vocis *abruptum* moneo, eleganti metaphora, Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tam abruptè vtamur*, id est, tam præcisè & sine limitationes. & Valerium lib. VIII. cap. I. *abruptæ spei*, id est, spei perditæ, prorsus abscisæ.

569. *sic vbi puniceo pastor rapturus ab antro*
Armatas exegit apes) Virgilius IV. Georg.
—penitusque repertæ.
Punicibusque cauis exesæq; arboris antro.

587. *quia ne ante duce*]MSS? *quiane ante duci*) Virgilius.

Statius emaculatus.

—— Quiane auxilio iuuat ante leuatos. Idem:
Heu quanam tanti cinxerunt æquora venti.
Catullus:— *quémne ipsa reliqui.*

592. *Vincamur, pietas, pone eia altaria virgo*) lege *vincamur pietas.*

Statius correctus.

623. *nunc age quis stimulos*) ita veteres, sine dubio rectè. vulg *nunc age qui.*

Vitiosissima interpunctio.

625. *— memor incipe Clio*
Sæcula, te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio, iuxta comes] non erit vt explicent etiam Quindecemuiri fatalium librorum, nisi interpungant,

— memor incipe Clio,
Sæcula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio iuxta comes,

659. *— toruisque ligatur.*

Vitta comis (nam laurus erat.) Sensus. Virtutem cum se assimularet esse Mantho, tantum vittas sumpsisse, non laurum, vt dicebat vatem. quia laurum semper penes se habet, ideoque non habuit necesse aliunde petere.

Statius emaculatus

66?. *Fulminis haud citius radiis afflata cupressus,*
Combibit infestas, & stirpe & vertice flammas
Quàm iuuenis) à scriptis libris hæc emendatio vulg. mendosissimè *qua iuuenis.*

Festinatio consiliis noxia.

699. *— malè cuncta ministrat.*

Impetus) verissima gnome. & celeres plerunque celeris pœnitentia, sed eadem, sera atque inutilis sequitur. intellexit id magnus Imperator, qui prudenter apud Liuium: *Omnia audentem* (inquit) *contemnet Annibal, nihil temerè agētem metuet. omnia non properanti clara, festinatio improuidia est & cæca.* Subscribit Princeps Historicus qui sapienter affirmat.

Theuc. lib. III.

Δύο μὲν ἐναντιώτατα τῇ εὐβουλίᾳ, τάχος τε καὶ ὀργή, *Duo aduersissima rectæ menti: celeritas & ira.* quarum posterior

sterior nunquam vtilis, prior interdum. nam actioni in primis grata. Enimuerò vt rectè inquit Demosthenes. Exord. XXII. δεῖ μὲν βουλεύεσθαι ἐφ' ἡσυχίας, πράττειν δὲ τὰ δόξαντα μετὰ σπουδῆς. *Consulere quidem oportet lentè, consulta exequi festinanter.*

Actioni grata.

Statius correctus.

712. *téque iterum sæuis iterumq́;*) postulante libro scripto, lege versus suffragante, hanc lectionem admisi. vulg. *sæuísque iterum.*

754. *agit æquore campi*) obserua tu qui in studiis tyro. æquor Latinis scriptoribus, quicquid planum est. nec solùm de mari, sed etiam de terra, fluuio & cœlo dici. Noster lib. XII.

Æquor quid Latinis.

Iamque in puluereum furiis hortantibus æquor
Prosiliunt. —

Lucretius III.

Voluitur & plani raptim petit æquora campi.

Cicero: *Babilonij in camporum patentium æquoribus habitantes.* Virgilius IV.

Viridésque secant placido æquore syluas.

Accius Atreo.

Sed quid tonitru turbida toruo
Concussa repente æquora cæli.
Sensimus sonore?

Papinius I.

Horrendos etenim latices stygia æquora fratris.

808. — *Viden' vt iugulo consumpserit ensem*) nihil mutemus. nam & Maro dixit:

Viden' aut geminæ stant vertice cristæ.

835. — *metitur culmina visu,*
Innumerósque gradus. gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter) interpunxi: *Innumerósque gradus*, paraphrasis scalarum est.

902 *nō tamē hæc turbāt pacē Iouis ecce quierāt Iurgia*) Leuicula interpūctione illustro sentētiā quæ in densa nocte: *Non tamen hæc turbant pacem Iouis. ecce, &c.*

IOH. BERNARTII.
AD LIBRVM XI.
THEBAIDOS.
SCHOLIA.

Statius correctus.

vers. 21. *at vaga palantes*] hanc lectionem scripti libri & editio princeps approbant, sententia flagitat. vulg. *aut vaga*.

Suspectus locus.

29. *rauci tunc comminus vrsi*) vt ingenuè loquar, nō satis percipio cur raucedinem vrsis tribuat. Fuit, cùm diuinarem legendum, *raui tunc comminus vrsi*, à colore deducto epitheto, sed adhuc delibero.

Forsan correctus.

39 *ex agmine vallum*) licet libri nihil mutent, tamen magis γνήσιον, me iudice, *examine vallum:*

Coniectura in Statio.

43. *alternis procumbit ager.*) Sic legendum ex optimo Lips. codice, non vt vulg. *alternus*.

Statius emaculatus

46. *exuuias imitata Dei*) suspecta hæc mendi dudū habui: sed idē liber scriptus deduxit me ad veri latebras, præfert enim: *imitata tui* lego, *imitata sui*.

Iterum.

75. *dextraq; immixta*) non dubito quin verior scriptura vetus; *dextraq; innexa*.

Tertio.

122. *quo fas erat*) nunquid purius, *qua fas erat?*

124. — *dignusque mea procumbere dextra*) rectè. Busl. codex. tamen non malè præfert. *aususque meam contemnere dextram*.

145. — *cur mœsta insignia tantum fleuerat:*) ænigma hoc, soluam tamen etsi non sim Oedipus. interpunge: *cur mœsta insignia? tantum fleuerat*.

Vitiosa distinctio sublata.

162 — *nunc saltem exoluere fas sit.*

Quæ merui (scis nempe socer) licet alta recondas
Vulnera, & afflictum generi vereare pudorem.
Ille ego sum,] vitiosissima interpunctio, tu distingue: — *nunc saltem exoluere fas sit.*
Quæ merui, scis nempe socer, licet alta recondas.

Vulnera & afflictum generi vereare pudorem,

188. *ac tu care socer*) sententiam insistens ex veteri reposui, *at tu.*

203. *correptumq́, iniecit equum*] impura hæc, depuraui ex scriptis, *iniecit equo.*

209. *præuertit vota*) Lipſ. ſcriptus liber, *Peruertit vota.* genus ſermonis notum vel ex vno Plauto.

210. *Summe deum (tibi nãque meæ primordia Thebæ*
(Liueat infandum licet Argos & aſpera Iuno)
Debent Sidonios,] peſſimè, interpunge:
Summe deum, tibi namque meæ primordia Thebæ
(Liueat infandum licet Argos & aſpera Iuno)
Debent. —

257. *non deſunt Regi comites*] acutiſsimè idẽ liber ſcriptus, *nõ deſunt regni comites.* notat ſignatè aulæ illa mãcipia, quibus nihil magis familiare, quàm omnia Principum ſiue honeſta, ſiue inhoneſta laudare. *Perpetuum malum Regum* (Curtij verba ſunt) *quorum opes ſæpius aſſentatio quàm hoſtis euertit.* Veriſtima vox. quæ vtinam perſonet aures magnatum. *Adulatores principatus pestes.*

285. *& ritè nefaſto*] ritè, pro *ritu*, dixit.

373. *liceat vultus fortaſſe ſupremos Noſcere dilectos*) quis dubitauit quin legendum vt ex ſcriptis repoſui: *ſupremum.* *Statius emendatus.*

399. — *opus ipſa nouarat Mœoniis Argia modis*] cur Mœoniis? quia ex Lydia (ita poſtea eſt vocata Mœonia) fuit Arachne lanificij peritiſſima , quæ Mineruam prouocauit? haud ineptè hoc dixeris.

428. *Ipſe quidem regnis multum & venerabilis æuo.*
Sed quid apud tales? quis non ſua pignora curæ
Extet honos?) malim ego : *Sed quis apud tales?* Mens, erat quidem reipſa venerabilis Adraſtus , ſed quæ veneratio apud eos , quibus nec pignora curæ?

437. *Quàm ſcita*] emaculo, *quam Scyta.*

440. — *explorarique furentum.*

In digitis amenta videt] lorum seu ligamen intelligit, quo mediam hastam veteres religare solent, vt iaci longiùs posset. Duxit hinc elegantem Metaphoram Tertullianus, aduersus Marcionem lib. I V. *Iniustitiæ auctorem & dominatorem totius sæculi nummum scimus, cui famulatam videns Pharisæorum cupiditatem, amentauit hanc sententiam, Non potestis Deo seruire & mammonæ.*

442. — *ac fata morantem*

Conuersumq; iugo propellet Ariona) noli ambigere, quia verior sit scripta lectio: *ac fata monentem.* nam (vt ait Luctatius) Arion Neptuni filius diuinabat.

443. —— *qualis.*

Demissus curru leua post præmia sortis.

Vmbrarum custos, mundique nouissimus hæres

Palluit amasso veniẽs in tartara cælo) Plutonẽ intelligit, & fabulã respicit, qua Iupiter, Neptunus, Pluto, vniuersi hanc machinam diuisisse sorte finguntur.

454. — *premit à stridentibus hydris*) præsto legendum: *astridentibus.*

542. — *altè ensem germani in corpore pressit,*

Quàm malè iam plumis imis tegit inguina thorax) insigne mẽdũ, parua labe contractũ. nã litterulã detrahe, & germanam lectionem effeceris: *Qua malè.*

585. *nigri sulcator Auerni*) veriorem lectionem præferunt calamo exarati, *pigri sulcator Auerni.* Noster Epicid. in patrem.

— *pigro transmisit auerno.*

Causa minor.

Idem lib. V I I I.

Sæcula nota notione. *Tunc regemunt pigriq; lacus, vstæq; paludes.*

592. *exspectent sæcula ripis*) notione non cuilibet è plebe litteratorum nota, *sæcula*, pro *hominibus* posuit. nec id sine ratione, vel auctore. enimuerò vti recepta apud Latinos phrasis est, *væ ætati tuæ*, pro

væ tibi

væ tibi;ita cùm ætas hominis *ſæculo* concludatur,non abſurdè Poëtica licentia,pro homine *ſæcula*, Noſter vſurpauit. præſertim cùm locupletiſſimum auctorem habeat Lucretium lib.v.

— *inde loci mortalia ſæcl*[illegible]*auit*. & inibi.

Tum tibi terra dedit primum mortalia ſæcla, id eſt, *homines*. & iterum: *Lanigeræq́; ſimul pecudes & bucera ſæcla*, pro ipſis *bubus*. Lucretius explicatus

626 *talia conqueſtus*) interpolarunt homines inuenuſti, & extruſerunt proprium Papinio verbum. *dequeſtus*.quod ſcripti agnoſcunt. Noſter lib.I.

— *ſimileſq; notos dequeſtus & imbres.*

Sidonius lib. IX.epiſt. IX.*Longum tacere nos vir ſacratiſsime in commune dequeſtus es.*

646.*ramos moritura legebat*) Buſl.*ligabat*. reſpicit fabulam,qua fingitur Erigone Icari filia, Penelopes ſoror, à Baccho in ſpecie vuæ. compreſſa, cùm patrem à paſtorib. inſuper occiſum repeririſſet :ſeipſam de arbore ſuſpendiſſe,ſed ramo fracto in terram decidiſſe,inter aſtra tranſlatam, & ſignum Zodiaci factam,quod Virginem appellant.

661. *Primum adeò ſæuis imbutus amoribus aulæ Indicium*) Ignotus ille,ſed magnus Auctor Thebais,ab hac mente:

— tam ferum & durum geris.
Sæuumq́; in iras pectus, & nondum imperas?
Quid ſceptra facient?

Et Seneca Thyeſt.

Vt nemo doceat fraudis & ſcelerum vias:
Regnum docebit.) adeò omnes ferè cum Pindarico illo Tantalo:

— *μέγαν ὄλβον καταπέψαι οὐ δύνανται*

magnam felicitatem concoquere non poſſunt.

680.*iam tumulis iunctos ſocios, iam mœnibus arces.*) Statius peſſimè quà de verbis, quà de interpunctionibus affectus maculatus

fectus

fectus locus. sed Pharmacum ex scriptis quod huic ægro faciet vitam.

Iam tumulo victos, socios iam mœnibus arces?
— & hic quondam solio sublimis & armis
Septus, opem miseris, [illegible] iura petentibus æquus
Supplicibusq; dabat [illegible] nunc ex agmine tanto

Vicissitudo omnium rerum. *Vna comes*) mirantur vicissitudinẽ hãc, qui ea tantùm prospiciunt quæ ante pedes sunt; at nõ illi quos altiori quadã aura cana Prudentia afflauit. didicerũt quippe à sapientissimo Romanorum: *Horæ momentum interesse intra solum & aliena genua.* velut in Euripo, sursum deorsumque omnes volui. nec tamen ideo deiiciuntur cùm serio imbiberint eiusdẽ Sophi monitum: *In secundis nemo confidat, in aduersis nemo deficiat. alternæ sunt vices rerum: Quid exsultas? ista, quibus veheris in summum, nescis vbi te relictura sint. Quid iaces? ad imum delatus es: nunc est resurgendi locus.*

IOH. BERNARTII. AD LIBRVM XII. THEBAIDOS, SCHOLIA.

Statius correctus. vers. 30. *cum capulis hostisque manus*] litterulam ex fide M S S. adiice, & germanam lectionem habebis: *cum scapulis.*

Captiui ad rogum iugulauit. 68. *spirantes super inferias.*] ad morem veterem dixit, quod in cæca illa errorum fouea prolapsis, persuasum, defunctorũ animos humano sanguine propitiari, ideoque captiuos ad bustum iugulare solebant. Homerus Iliad. ω.

Δώδεκα δ' Τρώων μεγαθύμων υἱέας ἐσθλοὺς
Χαλκῷ δηϊόων.

Virgilius AEneid. XI.

Viure

Vinxerat & post terga manus, quos mitteret vmbris
Inferias, cæso sparsuros sanguine flammas.

156. *Siculosque licebit Exorare deos.*] Luctatius. *Iupiter AEthnam nympham compressit, quam cùm Iuno prosequeretur, illa terræ implorauit auxilium & in sinus eius recepta, enixa est geminos, necdum partu maturo, hos terra intra gremium tamdiu fouit, quandiu lex vteri postulabat. vnde Palyci, id est, bis geniti, sunt appellati, hos autem immites fuisse & humano sanguine placari consuetos, fabula confirmatum est.*

161. *Nomina quod superest; vacuis datis orba sepulchris. Absentesq; animas ad inania busta vocatis.*) adumbratus ex Virgilio locus lib. III.

Ante vrbem in luco falsi Simoentis ad vndam
Libabat cineri Andromache, manésque vocabat
Hectoreum ad tumulum, viridi quem cespite inanem
Et geminas, causam lachrymis sacrauerat aras.

respicit vterque Poëta ad κενοτάφιον, cuius præclarum apud Xenophontem exemplum lib. VI. expeditionis Cyri. vbi militibus, quorum reliquiæ reperiri non poterant, inane sepulchrum statuitur. vide Tacitum Annalium I. & II. Suetonium Claudio cap. I. Marcellinum in vita Theucydidis: Lampridiũ Seuero: Vopiscum Floriano. Denique Iurisconsultos nostros, Macianum L. VI. de rer. diuisione: & Vlpianum L. V. de reliq. & sumpt. funer. vbi disces cenotaphium non fuisse apud veteres religiosum.

168. *atque vno vultus pallore notati*] quanto melius veteres. *pallore gelati*? Statius lib. IV. *Germana vox Statii restituta.*

— sic fata gelatis vultibus. Inibi.
— gelat ora pauor gressusq; termiscunt. & lib. X.
— stupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. —

Iuuenalis Sat. VI.

— pauidéque gelantur

Pect

Pectore. —

118. *Nunc hospes miseræ primas, nunc sponsus ad aras,*

Nunc mitis coniunx) vitiosissima interpunctio, tu mecum rescribe:

Nunc hospes miseræ, primas nunc sponsus ad aras.

tangit iterum, sed occultè, more suo, ritum priscum, quo *sacrificium* signatè inter nuptiarum sollennia. Tacit Ann. XI. de Sillio & Messalina. *Haud sum ignarus fabulosum visum iri, tantũ vllis mortaliũ securitatis, in ciuitate omniũ gnara & nihil reticẽte, Cõsulẽ designatũ, cũ vxore Principis, prædicta die, adbibitis, qui obsignarent, velut suscipiendorũ liberorum causa, conuenisse: atque illã audisse auspicum verba, subisse, sacrificasse apud deos, discubitum inter conuiuas, oscula, cõplexus, noctẽ denique actam licentia maritali.* Scriptor ignotus Octauiæ:

Nuptiarũ sollennia.

— vidit attonitus tuam
Formam Senatus, tura cum superis dares,
Sacrasque gratas spargeres aras mero,
Velata summum flammeo tenui caput.

Terentius Phormione: *si argentum acceperit, ducenda est vxor, vt ais, concedo tibi spatium quidem tandem apparandis nuptiis, vocandi, sacrificandi dabitur paululum.* Valerius Flaccus, VIII. Argonaut.

Inde vbi sacrificas cum coniuge venit ad aras
Ausonides, vnaq; adeunt, pariterque precari
Incipiunt, ignem Pollux vndamq; iugalem.
Prætulit. — qui locus alterius cuiusdam ritus memorem mo reddit, quo receptum, vt aqua & ignis nuptiarum solennibus semper adhiberentur. Scæuola Iurisconsultus, l. penult. paragr. 1. de donat. inter vir. & vxor. *Virgini in hortos deductæ ante diem tertium quàm ibi nuptiæ fierent, prius quàm ad eum transiret, & prius quàm aqua & igni acciperetur.* Dionysius Antiquitatum II. de Romulo, raptas Sabinas, suis coniungens: *Nuptias inter eos his conditionibus concilians,*

vt igi

vt ignis & aquæ eiusdem principes essent, quemadmodum adhuc & nostra ætate fit. causam huius ritus reddidit Lactantius lib. II. de origine erroris. c. x de aqua & igne agens: *alterum enim quasi masculinum elemẽtum, alterum quasi fœmininum, alterum actiuum, alterum patibile, ideoq́; à veterib. institutũ, vt sacramẽto ignis & aquæ nuptiarũ fœdera sanciãtur, quod fœtus animantium calore & humore corporẽtur & animẽtur ad vitã.* vidẽdus Varro li. IV. de lingua Latina Ouid. Fast. IV. Nonius etiam in *Titionẽ* & in *Felix*. Erit fortasse aliquis, cui extra limitẽ extráque oleas (quod dicitur) ire videbor: non eo, noto hæc talia, vt intelligat iuuentus Papinium scribentem. Epith. Stellæ & Violantillæ:

——procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ quatiuntq́; nouena
Lampàde sollennem thalamis coëuntibus ignem,
Et de Pieriis vocalem fontibus vndam.

respicit vetustissimum hunc ritum & ipsas Musas, ea quæ ad sollennia gestasse vult.

235. *per fluuios secura ruit*] cur non audiam veteres: *per fluuios secura vadi?*

309. *vix ea conscißis manum dea*] corruptissima hæc sunt si qua alia. Quid enim *conscißis manum?* portenta verborum. vti vides. sed noli dubitare quin legendum sit ex veteri: *Statius emaculatus.*

— cum scissis magnum dea nubibus orbem Protulit

348. *Sed benè habet, superi gratum est. Fortuna peracta est spes longinqua viæ*) lego: *sed bene habet superi, gratum est fortuna.*

441. *exundant diuiso vertice flammæ*) Lucanus I.

——vestali raptus ab ara
Ignis & ostendens confectas flamma Latinas
Scinditur in partes, geminoq́; cacumine surgit
Thebanos imitata rogos. —

450. *Cingula, frater erat, cernisne vt flamma recedat?*

concur

Concurrátque tamen) interpungo,

Cingula, frater erat cernisne vt flamma recedat,
Concurrátque tamen?

519 — *mox hospita sedes Vicit & Oedipedæ furias*) Luctatius: *Oedipus expulsus Creontis imperio cōfugit Epicolone, in quo locus erat furiis consecratus: sed misericordia Atheniensium illa sede est erutus, hospitaliterq; tractatus.*

520. *& funus Olynthi texit*] inibi: *Olynthus ciuitas est Athenis seruiens hæc se auctoribus Lasthene & Eutycrate, Philippo tradidit, ob quam culpam placuit Atheniensibus euertere ciuitatem, quo comperto ad aram Misericordiæ confugerunt.*

530 *Laurigero subeuntem Thesea curru*) Sumptum à Romanis moribus: nam apud Græcos non vsus. Dico vberius peculiari de Triumpho libro.

542. — *populos in semet agebat Hyppolyte*) in diuersas abiere sententias Scriptores qui hāc historiā tangunt. Clidemus siquidem vetus Historiographus, tradidit Amazona quæ fuit Thesei vxor, Hippolytā vocatam. quē sequitur Statius noster. at Isacius Antiopen dictā voluit. cui accedere videtur Plutarchus Theseo, semper eam Antiopen vocans, etsi contrariæ sententiæ meminerit. Subscribit etiam Seneca Tragicus Hippolyta:

Dissensio in hac historia nominibusq; scriptorum.

Immitis etiam coniugi castæ fuit
Experta seuam est barbara Antiope manum.

Qui versus Antiopen occisam à Theseo innuunt, quod Hegynus & Ouidius etiam tradiderunt: sed ab iis recedit Pausanias, qui signate Atticis: Ἐσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν, ἔστιν Ἀντιόπης μνῆμα Ἀμαζόνος. ταύτην τὴν Ἀντιόπην Πίνδαρος μέν φησιν ὑπὸ Πειρίθου καὶ Θησέως ἁρπασθῆναι. Τροιζήνιος δὲ Ἡγίας τοιάδε ἐς αὐτὴν πεποίηκεν. Ἡρακλέα Θεμίσκυραν πολιορκοῦντα, τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι, ἑλεῖν μὴ δύνασθαι. Θησέως δὲ ἐρασθεῖσαν Ἀντιόπην (στρατεῦσαι γὰρ ἅμα Ἡρα-

Ἡρακλεῖ καὶ Θησεῖ) παραδοῦναι τὸ χωρίον. τάδε μὲν Ἡγίας πεποίηκεν. Ἀθηναῖοι δέ φασιν ἐπεί τε ἦλθον Ἀμαζόνες, Ἀντιόπην μὲν ὑπὸ Μολπαδίας τοξευθῆναι, Μολπαδίαν δὲ ἀποθανεῖν ὑπὸ Θησέως καὶ μνῆμά ἐστι καὶ Μολπαδίας Ἀθηναίοις. *Ad vrbem proprius accedēti Antiopes Amazonis monumentū in conspectu est. Hanc certè Antiopen à Theseo & Pirithoo raptā scriptū reliquit Pindarus. Trœzenius verò Hegias hæc propemodū de ea scripsit: Herculē non priùs Themiscyrā, ad Thermodontem amnē quā diu oppugnarat, cepisse, quam Antiope Thesei amore capta (in ea enim oppugnatione Herculi sociū fuisse Theseū) oppidū tradiderit. Hæc Hegias. Athenienses verò cùm ad vrbem Amazones aduentarēt, à Molopadia, sagitta confixam Antiopen memorant. Molpodiā à Theseo occisam. est enim & Molpadiæ apud Athenienses sepulchrum.* eadem ferè de Antiopes more Plutarchus.

550 —*& ab obsessis mœstæ Pelopeides aris*) siue vt vet⁹ *insessis*. rectè, & ex ritu. veteri, quo supplices sedebant. Tibullus: *Et veneris sanctæ considam vinctus ad aram.* *Supplices & adorātes sedebāt.*

Propertius li. II ad Iouem:

Pro quibus optatis sacro me carmine damno,
Scribam ego, Per magnum est salua puella Iouem.
Ante tuosq; pedes illa ipsa adoperta sedebit,
Narrabitq; sedens longa pericla sua.

Interpretor hinc Tertullianum de oratione: *Porrò quum perinde faciant nationes adoratis sigillaribus suis residendo, vel propterea in nobis reprehendi meretur, quod apud idola celebratur.* Pythagoricum. est notum enim humanioribus simbolū. προσκυνήσαντας καθῆσθαι. *Tertullianus explicatus.*

586. *non trucibus mactistris Busyrim.*) Quid ais Papini? Theseus ne Busyrim occidit? Tullius tibi adsit à memoriæ vitio non excuset. consensu omnium Herculi hoc tribuitur. & tu ipse huius sententiæ tibicen. Hercule Surrent. *Statius emaculatus.*

Non te lerna nocens nec pauperis arua Molorchi.

Nec

ptiſſimè, *non ſpectandus equos.*

716. *deiecit Capaneus exanguis, & ægra iuuentus*] tenebricoſiſſima ſententia, quàm nullus ingenij ſol illuſtrabit niſi mecum interpungat:

Deiecit Capaneus. exanguis & ægra iuuentus,
Iam nec coniugibus, ſuprema nec oſcula natis
Iungit

660. *faciebat vulnera*] reſtitue eleganter ex ſcriptis *ſitiebat vulnera nec non Tertia, ſed medio cuſpis temone retenta eſt.* *Statius correctus.*

762. *ſe ſolum votis*] ſine cunctatione repoſui ſcripturam veterem: *ſed ſolum votis.*

805. *Theſea magnanimũ quærat priùs, anne Creonta,*
Anne ſuos vidui ducant ad corpora luctus. lego & interpungo: *Theſea magnanimum quærant priùs, anne Creonta.*
Anne ſuos viduæ ducant ad corpora luctus.

807. *tot buſta ſimul*] Pauſanias in præclara illa ſua Græciæ deſcriptione, antiquæ caræque eruditionis theſauros aperiens, multa ad Papinij noſtri illuſtrationẽ, vti aduertere beniuole lector potuiſti, cõtulit, plura largiturus ni ſcholiorũ anguſtiæ nos coarctarẽt. in obiecto totius operis, parũ conuenire ipſi cum illis, quibus hanc hiſtoriã deſcribere, præcipua videtur fuiſſe cura, initio audmiſti in appendice Theſeani belli, illud præcipuum habet, quod Creontẽ non Regem, ſed Regis tutorem faciat; Theſei operã non à viduis, ſed ab ipſo Adraſto petitã adferat, nec diſſimulet rumorẽ qui vanũ arguit. quicquid de hac re Scriptores tradidere. Verba eius hæc ſunt Atticis: Ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ φρέατος, ἱερὸν Μεγαμείρας ἐστί, καὶ μετ' αὐτὸ τάφοι τῶν ἐς Θήβας. Κρέων γάρ, ὃς ἐδυνάστευε τότε ἐν Θήβαις, Λαοδάμαντα ἐπιτροπεύων τὸν Ἐτεοκλέους, οὐ παρῆκε τοῖς προσήκουσιν ἀνελομένοις θάψαι. ἱκετεύσαντος δὲ Ἀδράστου Θησέα, καὶ μάχης Ἀθηναίων

γενομένης πρὸς Βοιωτούς, Θησεὺς ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ, κομίσας ἐς τὴν Ἐλευσινίαν τοὺς νεκρούς, ἐνταῦθα ἔθαψε. Θηβαῖοι δὲ τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν ἑκόντες λέγουσι δοῦναι, καὶ συνάψαι μάχην οὔ φασι. *Non longè à puteo est Megamiræ sacellum, & eorum qui ad Thebas ceciderunt tumuli. Cum enim Creon, qui Laodamantis, Etheoclis filij tutela suscepta Thebis imperabat, non fineret cæsorum cadauera humari, Thesei opem Adrastus implorauit. Commissa itaque inter Athenienses & Thebanos pugna, Victor Theseus in Eleusinum agrum, deportanda cadauera atque ibi sepelienda curauit. Thebani tamen neque se quin humarentur prohibuisse, neque vllum sibi cum Atheniensibus certamen fuisse dicunt.* Hæc ille. Plutarchus etiam Theseo, adiutorem Adrasto fuisse Theseum ad recuperanda illorum corpora, qui sub Cadmea ceciderant, refert, non quod fuderit Thebanos, sed datis acceptísque hinc inde induciis.

IOH. BERNARTII

AD STATI PAPINII ACHILLEIDOS,

primum Librum.

SCHOLIA.

verf. 6. *Dulichia proferre tuba*) notat historiam seu fabulam, qua traditur Vlysses, Achillem inter Lycomedis filias latitantem, sono tubæ excitasse, ita vt seipsum proderet. Papinius lib. II. Achil. I.

—cum grande tuba (sic iussus Agyrtes)
Insonuit. fugiunt disiectis vndique donis,
Implorantq; patrem commotaq; prælia credunt.
Illius intactæ ciciderunt pectore vestes

De interdũ minuit. 8 *Depleuimus haustu*] *depleuimus* dixit notiore, verbo *impleuimus*, opposita. nam non augendi solum

vim,

vim, sed & minuendi τὸ *de* habet. Papinius lib. III.

— tunc stagna, lacusq; sonori
Detumuere — & lib. V.
Detumuere animi maris, & clementior auster
Vela vocat, — id est, tumuere desierunt, seu tumorem posuerunt. prope ad id quod Suetonius dixit Caligula cap. LIV *desaltato cantico abiit*. id est, ad finem saltato. nec abhorret ab hac notione quod *Deuirginare* dicimus pro *virginitatem eripere*. Paulus iurisconsultus. L. vlt. de Off. Præsc. *Præses cùm cognoscat de seruo corrupto, vel ancilla deuirginata* Petronius: *cur non deuirginatur Panichides nostra* D Hieronymus epist. XXV. *In Aegypto primum deuirginata est.* pertinet huc & Plinij locus lib XXXVII. *Lupatis potus medetur, vt licet viuere gladiatores cum deluserunt hac iuuari potione*, id est, cum ludere desierunt exaudio ita Poëtam veterem qui de *depannis* pro *sine pannis* dixit apud Nonium. non vt ille perperam interpretatur, diuisum *de pannibus* pro *pannis*.

Suetonius explicatus.

Paulo I. C. & Petronio lux data.

Itidem Plinio.

11. *vittis albescunt tempora primis*] Sanè benè, tamen in veteribus vox longè alia mente præit aliam *vittis anguescunt*. Bellius profectò. quia videlicet instar anguium vittæ dependebant.

Statius leniter tentatus.

14. *Florent vatumq; ducumq;*
Certatim laurus —] blanditur Domitiano, *qui simulauit* (Suetonij verba adduco) *mirè modestiam: imprimisq; Poëticæ studium tam insuetum antea sibi, quàm postea spretum & abiectum: recitauitq; etiam publicè.*

Domitiano cap. I.

16. *Olim dolet altera vinci*] Poëtica ab imperiali.

19. *præludat Achilles*] non temerè mutandum aut sede sua eiiciendum probum hoc verbum dissimulare tamen nolo, veteres præferre: *præsudet Achilles*, quod sanè damnare nolim. Statius lib. VI.

— ludumq; super quo martia bellis
Præsudare paret, sesèque accendere virtus.

34. —*video iam mille carinis*
Ionium Aegeumq́ premi) Virgilius II.
Quos nec Tydides, nec Larissæus Achilles,
Non anni domuere decem non mille carinæ.

38. *Quid enim cunabula parua*) mens. cur passa sum filiolum educari, seu prima rudimenta accipere apud Chironem. τὸ *cunabula* enim, seu quod idem valet, *incunabula* (præter vulgatam) vtraque hac notione probis auctoribus notum. Suetonius Vesp. cap. II *quare Princeps quoque locum incunabulorum assiduè frequentauit*, id est, *educationis*. Arcadius Iurisconsultus. L. I. De Offic. Præf. Prætorij : *His cunabulis præfectorum auctoritas initiata*, id est, *his rudimentis*, seu *principijs*. Institutis in Proh. *vt liceat vobis prima legum cunabula, nõ ab antiquis fabulis discere*. Romanæ linguæ peritissimus Tertullianus, de Præscr *sed nec Ecclesiam se dicant defendere, qui quãdo & quibus incunabulis institutũ est hoc corpus, probare non habent*. idem libro de Patientia : *per hæc impatientiæ tunc infantis quodãmodo incunabala. ceterum quanta mox incremẽta?*

Suetonio lux.

Explicata L. I. de Off. Præf.

Tertullianus illustratus.

47. *Nunc quoque* (*sed tardum est*) *iam plena iniuria raptæ,*
Ibo tamen:] pessimè ab interpunctionibus affectum locum restituto.
Non quoque sed tardũ est, iam plena iniuria raptæ
Ibo tamen.

Vitiosa interpunctio.

48. — *dextramq́, secundi*
Quod superest complexa Iouis—] notandus iuuentuti locus, nam, vt ex sequentibus clarum, per *secundum Iouem*, Neptunum intelligit. Iouis nomen siquidem, tribus Saturni filijs commune, de eo qui cælo præesse fingebatur: exemplo nusquam non obuia de Plutone Homerus Iliad A:

Neptunus etiam Iupiter dictus.

Ζεύς τε καταχθόνιος, καὶ ἐπαινὴ Περσεφόνεια.

de Neptuno etiam Sidonius in Burgo, Pontij.

Sacra

Sacra tridentiferi Iouis.

Virgilius Aeneid IV. *Sacra Ioui Stygio quæ rite incepta paraui.* vide omnino quæ notaui ad initiū IV. Thebai.

49. *per Thetyos amnes*] malim ex manuscriptis legere, *per Thetyos annos.* ceterùm tu qui in studijs tyro, ne per seipsam Nympham rogare autumes, scito, Thetim Terræ & Cæli filiam, Oceani vxorem Poëtis esse, Deorum omnium & rerum parentem. Papinius hoc libro:

— *quos illi maxima Thetis.* Orpheus. *In Hymnis.*

Ὠκεανὸν καλέω πατέρ' ἄφθιτον αἰὲν ἐόντα.

ἀθανάτων τε θεῶν γένεσιν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων.

64. *maiestatemque repostam*] Langianus *maiestatemque verendam.*) vtrumque bonum.

68. *Terris pelagoque*] probè. tamen in veteri *terris cæloque daturus,* suo & probo item sensu, notú enim vel ex vno Homero quas turbas non in terra modò, sed in cœlo, excitasse Helenæ raptū, Poëtæ cōmenti sint.

70. — *hoc gratæ munus alumnæ*) tangit fabulam qua Venus in mari nata & educata fingitur.

72. *si quis adhuc vndis honor*] vnus è veteribus *si quis adhuc nubit honor*, vnde elegantiorem lectionem eruo: *nobis honor.* *Diuinatio in Statio.*

74. — *da tollere fluctus.*

Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum

Littus & Iliaci scopulos habitare sepulchri) tenebricosus locus & fortasse non sanus mens videtur, placeat tibi ô Neptune. vt ego dea vastum pelagus deseram, & cineres atque sepulchrum filij vni littori me teneant affixam.

78. *tunc rector aquarum*) nemo damnet, veteres tamen reponi suadent: *tum ductor aquarum.* quod germanum non abnuerim nam τὸ *Ductor* pro *Rector*, Papinius amat. exempla passim obuia. *Ductor pro Rector.*

83. *edixit sedibus annos*) interpolatitia lectio. ve-

tus, *dixit cædibus annos.* quod valdè amplectimur.

Statius correctus.

89. *nostros opera irrita muros*] interpungo *nostros, opera irrita, muros.* notat fabulam qua Neptunus cum Appolline fingitur, mandato Iouis Laomedonti ministrasse, dum Troiam ædificaret. vulgata fabula, &, vt Herodotus refert, inde nata, quod pecuniam Neptuni & Apollinis sacrificiis dicatam, Laomedon ad extruenda mœnia conuerterit.

91. *credideris peperisse Ioui*) & hic fabulam tangit qua pulcher ille Deus, omniũ mulierum vir, à Thetidis concubitu, non abstinuisse fingitur, nisi quia à Themide, siue vt alij tradidere Protheo, admonitus fuerat, quod ex illa filius præstãtior patre nasceretur.

94. *& dirum pariter quæremus Vlyssem*] ego Neptunus ob Polyphemum filium meum excæcatum, tu Thetis ob quæsitum Achillem.

Scriptorum dissensus.

106. *Longæuum Chirona petit*) quibus parentibus Chiron hic ortus, diuersimodò auctoribus traditum. Suidas eum vna cum reliquis Centauris Ixionis filium fuisse scripsit. alij Philyræ Oceani filiæ à Saturno in equi forma cõpressæ, cùm in eã se mutasset, ne ab vxore deprehẽderetur. Apollonius l. II. Argonaut.

Νυκτὶ δ' ἐπιπλομένη φυρηίδα νῆσον ἄμειβεν.
Ἔνθα μὲν Οὐρανίδης φιλύρῃ κρόνος, εὖτ' ἐν ὀλύμπῳ
Τιτήνων, ἤνασσεν ὁ δὲ κρηταῖον ὑπ' ἄντρον
Ζεὺς ἔτι κουρήτεσσι μετετρέφετ' Ἰδαίοισιν,
Ῥείην ἐξαπαφὼν παρελέξατο. τοὺς δ' ἐνὶ λέκτροις
Τέτμε θεὰ μεσσηγύς ὁ δὲ ἐξ εὐνῆς ἀνορούσας
Ἔσσυτο χαιτήεντι φυὴν ἐναλίγκιος ἵππῳ
Ἡ δ' αἰδοῖ χῶρόν τε καὶ ἤθεα κεῖνα λιποῦσα
Ὠκεανὶς φιλύρη, εἰς οὔρεα μακρὰ Πελασγῶν
Ἦλθ' ἵνα δὴ χείρωνα πελώριον, ἄλλα μὲν ἵππῳ,
Ἄλλα θεῷ ἀτάλαντον, ἀμοιβαίῃ τέκεν εὐνῇ.

112. —— *non æquæ nefandis* —— *Fratribus*) decorè. Nam mitis omnino & placidus Chiro fuisse perhibetur.

tur. Achilles apud Euripidem, Iphigenia in Aulide:

Ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεὶς
Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἁπλοῦς ἔχειν.

Ego viro à pie educatus sum puer
Chirone, mores simplices tantùm imbibi.

114. — *nec trunci bellis genialibus orni*) notat pugnam centaurorum cum Lapithis, in nuptiis Pirithoi, qui cùm crateres & tela deficerent certò Cæneum non læderent, arboribus pugnasse finguntur: Ouidius XII. Metam. de hac eadem re:

Vidi ego Petræum conantem euellere terra
Glandiferam quercum—inibi:
—*paruoq; in tempore nudus*
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion vmbras

ibidem: — *iectasq; euoluere syluas.*

116. *Hæc quoque dum viridis, nam tunc labor vnus inermi.*

Nosse salutiferas dubijs animantibus herbas) Vetus: *nam nunc* aptè. fuit medicæ artis peritissimus Chiron, imò Æsculapij præceptor, vt veteres credidere: tersissimus Lactantius: *Hunc* (Aesculapium) *Tarquitius de illustribus viris disserens, ait, incertis parentibus ortum, & à venatoribus inuentum, canino lacte nutritum, Chironi traditum, didicisse medicinam.*

130. —*magnos vtinam mentita timores.*

(Namque mihi infestos vtero modò contuor enses)
Nunc planctu liuere manus] praua interpunctio. lego:

Namque mihi infestos vtero modò contuor enses,

134. *ad Stygios fero mergere fontes*] Achillem à matre Stygiis vndis ablutum, vt inuulnerabilis fieret, Poëtæ tradere, omnes sciunt. & hunc nostrum respicere clarum. illud non perinde vulgatum, alios comminisci Thetidem interdiu filium ambrosia vngere solitam, & noctu sub igne occultare, quò quid-

quid in eo mortale foret, eximeret. donec à Peleo deprehēsa, irata, se subduxit. Apollonius IV. Argonaut.

Ἡ μὲν γὰρ βροτέας ἀεὶ περὶ σάρκας ἔδαιεν
Νύκτα διὰ μέσσην φλογμῷ πυρὸς ἤματα δ᾽ αὖτε
Ἀμβροσίῃ χρίεσκε τέρεν δέμας, ὄφρα πέλοιτο
Ἀθάνατος, καὶ οἱ στυγερὸν χροῒ γῆρας ἀλάλκοι.
Αὐτὰρ ὅγ᾽ ἐξ εὐνῆς ἀναπαλμένος εἰσενόησε
Παῖδα φίλον σπαίροντα διὰ φλογός. ἧκε δ᾽ αὐτὴν
Σμερδαλέην, ἐσιδὼν μέγα νήπιος. ἡ δ᾽ ἀίουσα,
Τὸν μὲν ἁρπάγδην χαμάδις βάλε κεκλυῶτα.
Αὐτὴ δὲ πνοιῇ ἰκέλη δέμας, ἠύτ᾽ ὄνειρος,
Βῆ ῥ᾽ ἴμεν ἐκ μεγάροιο θοῶς, καὶ ἐσήλατο πόντον
Κωσαμένη.

Achilles vnde dictus. dictus hinc Achilles *Pyrisous*, quasi ab igne seruatus. & postea *Achilles* ab exusto labro, quod dum lingeret infans, ambrosia non fuisse perunctum fingitur. Agamestor Thetidis epithalamio:

Παιδὸς δ᾽ οὔνομα θῆκε Πυρίσσοον· ἀλλ᾽ Ἀχιλῆα
Πηλεὺς κικλήσκει χείλεος εἵνεκά μιν
Κείμενον εἰνὶ κόνει σποδιῇ ἔπι πυρεσπαίμορον,
Χείλεος αἰθομένῃ ἀπερφάτως ἱέρευ.

Statius correctus. 143. *Ausa foret*) non sollicito, tantùm moneo veteres non malè ad sententiam perferre, *ausa feni*.

145. *non superant tua vota modum*] à mendo liberum hunc locum non esse, arguit structura orationis. verùm præsens remedium ex manuscriptis: *nam superant tua vota modum*. quod germanum esse ego præsto. Sensus, precibus demerendi dij tibi, quandoquidem filius modum virtutis non seruat, mandata nostra spernit, & planè intractabilis fit.

146. *placandaq; multum Inuidia*) nihil certius. nam quemadmodum ex Poëtæ monitu:

Liuor iners vitium mores non exit in altos,
Vtq; latens ima vipera serpit humo:

ita statim dirigitur in altos liuida illa dea, & quàm

primùm

primùm aliquis, non dicā, excellit, sed excellere conatur, statim adussit & afflauit maleuolentiæ quædā aura, omnesq; quos cupiditas aut voluptas præcipites trahit, inuidēt ei qui virtutem capere potuit, aut etiam sequitur, statim talem in conuiuiis rodunt, in circulis vellicant, iniquè ferentes id habere aliquem quod ipsi nō habēt. vt meritissimò exclamet noster:

Quisnam impacata consanguinitate ligauit
Fortunam, inuidiamq; Deus? quis iussit iniquas,
Aeternum bellare deas? nullamne notauit
Illa domum, turuo quam non hæc lumine figat
Protinus? & sæua perturbet gaudia dextra?

Quid facies? per medium calumniantium agmen alacer incedes, & erectus aduersus linguarum omnium tela tectus & munitus Comici hoc scuto: *Malim mihi inimicos inuidere, quàm me inimicis: qui inuident egent, quibus inuidetur rem habent.*

174. *tantisq; extenditur æmulus actis*) allucinor an rescribendum — *tantisq; accenditur æmulus actis.*

200. *diuersa mente volutat*) bonum hoc. sed an germanum? negant calamo exarati, qui præferunt, *diuisa mente volutat.*

208. — *& littora persona ludo*
Audierat, duros laxantem Aegæona nexus
Iussa sequi, cētumq; Dei numerare cathenas) nota est, Ægæonis fabula & quod ille centimanus à Neptuno ad scopulos Ægei maris religatus fuerit. Mens Poëtæ videtur: cùm nunciatū foret, Ægæonē conari effugere, & vincula dissoluere, missam Thetim, quæ rē cognosceret: Scyrim itaq; præteruectā, cognouisse imbelles esse loci incolas, choreis & ludis vacare.

231. *effulserat orbe*] concinniùs vetus: *effulgurat orbe.*

249. *omnia versat*] detrahe ex veteri membrana Statius e- litterulam, & veram rectámque lectionem effeceris, *maculatus,*

—omnia versa—Atque ignota videt

287. (*Patriis quæ rara licentia*) *muris.* malè ab interpunctionibus affectum locum restitue: *patriis* (*quæ rara licentia*) *muris.*

289. *& spargere floribus hastam*] Thyrsos intelligit: Iustinus epistola ad Zenam & Zerenum : ὡς ἀπὸ αἱ βάκχαι διὰ σχήματος εἰρηνικοῦ τὰς λόγχας ἐν τοῖς θύρσοις περιφέρουσιν *Veluti Bacchæ per speciem habitumq; pacis lanceas in Thyrsis circumferunt.* adi Plinium lib. XVI. cap. XXXIV. Papinius lib. II. Achill. *Vibrauitq; graui redimitum missile dextra.* rectè *redimitum.* quia *Thyrsus* nihil erat quàm hasta frondibus & pampinis inuolata, absque ferro. idem Papinius.

Talis vbi ad Thebas vultumq; animumque remisit
Euius, & patrio saturauit pectora luxu,
Serta comis, mitramque leuat, thyrsumq; virentem.
Armat, & hostiles inuasit fortior Indos. intellexit Thyrsos, dum eodem libro scribit:

— mollesque tulit Tyrinthius hastas.

292 *animique tumentes*] nihil hic veteres. non timidè tamen præsto legendum: *animique tumentes*, vide omnino Scholia nostra ad II Thebaidos.

297. *Illius è roseo flammatur purpura vultu,*
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum] in Langiano est, *& blandior auro.*

Statius emaculatus. 323. *visusque superbos*) cur non audiam veterem: *visusque preternos.*

325. *cogitque valentem*) nunquam fugiet attentum lectorem, germanum esse quod in manuscriptis reperi: *cogitque valentem.*

337. *iterumque monet, rursumque fatigat*) malim cum Langiano: *iterumque fatigat.*

368. *— quantumque humeros ac pectora fundat*) idem Langianus : *quantumque humeros à pectore fundat.* quem cur non & hic audiam?

383. af-

383. *affatur littera verbis*) si sequentia respicias, non negabis quin scriptura vetus magis ad verum: *affatur littera votis*.

406. *deerassata duces*] lege ex veteribus *degrassata duces*, perspicuè verum, *degrassata*, pro *valde grassata*, augēdi significatu. nō exscribo ea quæ alibi fuse dixi.

613. *Aera donāt Temesæ*) Lege *Aere sonant Temesæ*.

421. *Messanaque tradunt*) non culpo. Vetus tamen elegantius: *Messanaque tendunt*, haud dubiè ad morem priscum, quo funibus machinæ solent tendi.

444. *classes promota*) flagitante sententia reposui ex veteri: *classis promata*.

462. — *miranturq; suum decrescere montem*) post hunc versum duo libri hunc inserunt: *Donec intra angustam ceciderunt vndaq; vallem*: quem cum leui hac emendatione haud difficulter admiserim:

Donec in angustam ceciderunt vndique vallem.

470. *armenti greges*) impura hæc depurant calamo exarati: *armenti reges*. Mens. clypeum Aiacis septemplici pelle regum armētorum, id est, taurorum, fuisse tectum. *Statius emendatus.*

479. *Quémve alium ad stygios tuleris secreta per amnes*) si me audis, rescribes: *Quémve alium stygios tulerit secreta per amnes*. quo enim malum hic duplex præpositionis geminatio?

489. *Sic cùm palantes*) non negabis quin æquè bonū, si non meliùs, quod in veteribus: *Sic cùm pallentes*.

504. *Gemutus honos*) manuscripti *Gr tuus honos*, quod meæ fidei crede germanissimum esse. Papinius infrà: *Statius emendatus.*

Arma horrenda tibi scutosque remisimus enses,
Nunquam has imbelles galea violabere vittas.

518. *nunc sagax affatur*] haud damnes. tamen si penitius structuram orationis introspicias, non spernes nostram coniecturam: *nunc sagas affatur aues*, id est, præsagas, dictio Papinio vsitata.

555.—

555. —*vel in antra reuerti*
Melle nouo grauidas] placet. reperio tamen in Langiano: *Vere nouo*,

558. *& in transtris hilaris residere iuuentus*) rectum est & ita scripti. vulgati malè: *sedere iuuentus.*

Conscientiæ vis. 561. —*sed operta conscia culpæ*
Cuncta pauet, tacitasq; putant sentire sorores.] verissimum dictum & faciliùs flãmam ore compresseris, quàm accusante conscientia securus sis. enimuerò vt eleganter prudentissimus historicus inquit, *Suus*
Sal. ad Cæs. *cuique animus ex conscientia spem præbet*, planéque:

Conscia mens vt cuique sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spémque metúmque suo.

nihil itaque consultiùs quàm serò sibi persuadere licet, *omnes deos hominesque celare possumus, nihil tamen*
Cic. Offic. III. *auarè, nihil iniustè, nihil libidinosè, nihil incontinenter esse faciendum.*

590. *& versos germana expauit amores*) puriùs germaniúsque quod in scriptis: *& veros germana expauit amores.*

670. *sed areptum taceas celésque pudorem*] restituo *sed ereptum taceas celésque pudorem.* & hanc coniecturam non recuso exigi ad obrussam

---

IOH BERNARTI
AD II. LIBRVM
ACHILLEIDOS,
SCHOLIA.

Statius correctus. vers. 11. *fatorum euertere leges*] audi veteres *fatorum vertere leges.*

35. —*campumq; patentem,*
Qui medius portum, celsamq; interiacet vrbem] Langianus liber: *qui medius Pontum.*

42. *varioq; aspersas Nebridas auro*) pelles Bacchan-

chantium intelligit. Papinius hoc eodem libro:

Vt verò à tereti demisit Nebrida collo: Tacitus: *Feminæ pellibus accinctæ assultabant velut sacrificantes vel insanientes Bacchæ.* videndus tibi omnino Athenæus lib. XIII. quo de Pyrrhicâ saltatione agit. *Bacchæ pellibus cinctæ.*

44. *illi subridens*) vetus Virgiliano more: *olli:*

89. *Et extemplo latuit mensura iacentis*) respicit veterem accumbendi ritum: sed nescio an satis cautè, prisco illo æuo vsurpatum scribat. Homerus sanè non accũbentes, sed sedentes, semper Heroas introducit.

97. *crinale reponeret aurum*) Fasciam auream notat, quàm instar diadematis in fronte gerebant virgines nobiliores. Virgilius de Camilla: *Aurum crinale.*

Pro crinali auro, pro longæ tegmine pallæ,
Tigridis exuuiæ per dorsum à vertice pendent.

99. *epulis bis terque repostis*) notat diuisionem cœnæ, quæ antiquis triplex, in Antecœnam, cœnam propriè dictam, & Mensam pomorũ. Antecœna; erat Missus primus, qui & Gustatio seu gustus atq; etiam promulsis dicebatur, quod primã sitim antiqui ferè mulso sedarent. Cœna; Missus secundus erat, in quo præcipui cibi, Mensa pomorũ; Missus tertius in quo bellaria. vide quæ notauit latè Lipsius noster Antiquarum lect. lib. III. tu hunc locum sic interpunge:

Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles.
Vt placata fames epulis bis terque repostis,
Rex prior alloquitur, paterisq; inuitat Achiuos:

& ad ea quæ Lipsius de Promulside notauit, adde locum hunc Tertulliani de Pallio: *Vereor satiè ne parua sit ista trutina, cum Drusillanus & quidam seruus Claudij quinquagenariam promulside n edificat, suprascriptis fortasse mensis necessariam.* posuit *promulsidem*, pro ipso *promulsidario*, id autem est vas quo promulsis continetur. Vlpianus lib. XI. paragr. argento, de auro & arg. leg. *scutellas vel promulsidaria contineri.*

125.—*vix timidæ matres, vix agmina cessant*
Virginea, hic multum steriles damnatus in annos,
Inuisusque deis, si quem hæc noua gloria segnem
Præterit, exisset stratis) vitiosissime interpunctione adfectum locum sic sanaui: *vix timidæ matres, vix agmina cessant*
Virginea hic multum steriles damnatus in annos,
Inuisisque deis, si quem hæc noua gloria segnem
Præterit.

135. *Quas tibi sydereis diuinarum vultibus æquas*
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit,
Oedipo aliquo opus erit, nisi interpungas:
Quas tibi sydereis diuarum vultibus æquas
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit?

158. *quoque pii Samothraces eunt*) Samothrace insula Melane olim dicta, venisse in hanc insulam Dardanus dicitur, & deos quos occultos Romæ habebat, templum Vestæ, ex Samothrace, in Phrygiam, Æneam ex Phrysia Italiam aduexisse. Auctor Dionysius Halicarnasseus lib. I & II Antiquitatum Romanorum, & Varro II. humanarum. videndus Plutarchus in Camillo, Strabo lib. x. & Seruius ad illud Virgilij:

—*antiquam exquirite matrem*, propter religionem loci nocentes illuc olim confugere solent, vti colligas ex epistola Mithridatis, quæ exstat inter fragmenta Historiarum Sallustij. verba supra posui lib. II ad illud: *insomnem ludo* suggeri & quædam huic rei epigram. εἰς δούλους II. Anthologiæ. atque etiam Suidas hinc Iuuenalis:

—*iuret licet & Samothracum*
Et nostrorum aras. vide Varronem lib. IV. de lingua Latina, & Tertullianum de Spectaculis.

Coniectura in Statio. 174. *quas sexus iners*] ita & scripti. ego tamen ausim legere: *qua sexus.*

183: *Vt*

183. *Vt leo materno tum raptus ab vbere mores Accepit*] illustro leuicula emendatione, sed sententia flagitante, *cum raptus*.

193. — *tunc acer Vlysses*
Admotus lateri submissa voce, quid hæres
(Scimus ait) tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cæli, pelagiq; nepos?] pessima interpunctio sententiam inuoluit. euoluo ego:

— *tunc acer Vlysses*
Admotus lateri, submissa voce. Quid hæres?
Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cæli pelagiq; nepos.

221. *Gratior & magno (si fas dixisse) parenti*] cur nō audiam veterem, egregia emphasi: *gratior es magno?*

261 *Quid precer? heu timeamne prius?*] scribe:
Quid precer, heu timeamve prius?

276. — *cur non ego Martia tecum*
Signa feram? tu pensa manu Bacchæaq; mecum] ita edi volui, flagitante sententia. vulgo, sine vllo dubio deprauate: *Bacchæaq; tecum.* *Statius emaculatus.*

2. — *genitorq; coruscæ*
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat.
Et nondum excusso rorantem lampada Ponto,] mirificè hæc turbata & implexa, siue interpunctionem, siue sententiam respicias. Sed quid multis fidenter è libro veteri rescribe. *Statius correctus.*

— *genitorq; coruscæ*
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,
Et nondum excusso rorātem lampada Ponto. ita enim adiuuamus cum in eo sit: *excurso rorantem*.

29 *nodatum pectora palla*] emendatio à libris veteribus est. vulg. *nudatum*. *Iterum.*

307. *Arripitur terris*] quis dubitabit legendum: *abripitur terris?* *Coniectura.*

344. *Ede, licet instas*) probiore sensu vetus, *Ede, libet*

libet iustas.

353. *iam nunc promitteris armis*) Vetus quæ recta est lectio, *jam tunc.*

384. *nec vllis vberibus*) magis arridet scripta lectio: *nec almis vberibus.*

388. *Sic dabat ille pater, mox ille per auia secum Lustra gradu maiore trahens, visisq; decebat.*

Arridere feris] spurium hoc nemo negabit, nec etiam germanum quod reposui: *visisq; docebat.*

Coniectura in Statio. 418. *Quo Magete sua gesa*] vetus *Masete.* Præsto legendum Macetæ, id est, Macedones. adi nobilissimi à se & maioribus, Ios. Scaligeri ad Ausonium lectiones lib. 1. cap. 11.

Statius correctus. 420. — *& flexa Balearicus auctor habena Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu*] omnino audiendus vetus:

— *& flexæ Balearicus actor habenæ*
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu.

Diuinatio in Statio. 625. *scandentem pondere montis*) manuscripti: *prætendere montis.* lego: *prendere.*

IOH. BERNARTII
AD P. STATI PAPINI
SYLVARVM LIBRVM I.
NOTÆ.

Habes quæ ad Thebaim & Achillem hac vice dicenda putaui, mi Lector restant Syluæ, elegantioris doctrinæ plenæ, sed siue scripturam, siue interpuncta respicias, ita adfectæ, vt sine veteris membranæ alicuius auxilio, irrita abierit vel Hygiæ ipsa cogitabā ego de plebe medicus morbum saltem leuare, si tollere non possem. illustrare certè eas iusto ferè commentario, mihi animus, & iam materia ad ædificandum Musæum hoc ædificium parata; arcent in præsentia.

ſentiarum ab hoc inſtituto manuſcripti mei, qui hos libellos nulli habebāt. Spiſſo & vix in Europa inueniri inter eruditos conſtat.amicus quidam doctus,&, quod rarum hodie,ſyncerus, litteris nuper ſpem fecit me habiturum. nec fallet ſcio, niſi fallant ij qui promiſere. ſuſtinebo me itaq; in illud tēpus,& diuinationes pauculas quæ guſtū quēdā cæterorū exhibeant,ſub finem hic adtexam.idque cū venia.neque enim(vt cum Lucretio dicam)tam certæ vt illæ:

Pythia quas tripode ex Phœbi lauruq; profatur. Iudicabunt docti.

EQVO MAX.

verſ.18 — *exauſtis Martem non amplius armis Biſtonius portat ſonipes*] quid τὸ *amplius* hic ſibi velit,nimis velim ſcire.ego cenſeā legendū:*nō amplior.*

39.—*ſectæ prætendit,colla Meduſæ. Ceu ſtimulis accendat equum*)interpunge:

—*ſectæ prætendit colla Meduſæ,*

43.*Et quis ſe totis Temeſæ dedit hauſta metallis. It tergo demiſſa chlamys*] leuicula interpunctione illuſtro obſcurum locum.*hauſta metallis*

53.— *vacuæ pro ceſpite terræ Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni.*) magis ad meum guſtum:*terit vngula.*

55.*Et pauet aſpiciens Ledæus ab æde propinqua Cyllarus hic domini nunquam mutabit habenas Perpetuis frenis,atque vni ſeruiet aſtro*] libri omnes quos vidi: *mutauit habenas* quod audacter mutaui. Senſus.Equum hunc maximum vni Domitiano ſeruiturum, non duobus, vti Cyllarus', qui Caſtori & Polluci ſeruiit in tertio verſu fabulam reſpicit, qua fingitur, quod cùm Argonautæ tempeſtate & procellis agitarentur, Orpheus arrepta lyra canere cœpit:quo cantu mare pacatū, & ſidera duo ſupra Caſtoris & Polucis capita affulſerunt. meminerunt

passim Poëtæ: ego solum Valerium Flaccum aduocabo, qui lib. I. introducit Iouem loquentem:

Dixit, & ingenti flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, quæ puppe propinqua
In bifidum discessit iter, fratrésque petiuit
Tyndareos, placida, & medijs in frontibus hæsit
Protinus amborum, lumènque innoxia fudit
Purpureum, miseris olim implorabile nautis.

62. *genu durasset Atlantis*) Fortè: *duraret Atlantis.*

83. — *quod si te nostra tulissent*
Sæcula, tentasses me non audente profundos
Ire lacus. sed Roma tuas tenuisset habenas.] Verba Curtij sunt è lacu suo emergentis, qui vt sese timoris arguat, haud decorum. rectè itaque Lipsius noster, in tantum laudandus, in Elect. lib. II. cap. XIV. quantum se vera virtus, & solida eruditio extendit, legit: *me non gaudente.* Sensus. Si tu Domitiane vixisses meo æuo, primus fuisses qui patriæ caritate succensus, dedisses te in hiatum, me quidem non gaudente cui gloria ea prærepta.

102. *Appelleæ cuperent te scribere ceræ*) locus rectè habet, & vt τὸ *ceræ* conuincit, largiter errat vir doctus, qui supposuit *pelleæ*, & ad Lysippum refert: is enim ære finxit aut marmore.

103. *Optassétque nouo similem te ponere templo*
Atticus Elæi senior Iouis.) Quis hic senior Atticus Elæi Iouis? non sana ea verba, & omnino, vt viri docti iam monuere, rescribendum: *Atticus Elæi sector Iouis* allusum ad ebur quod politur, fingitúrque secando. Mens, eam dignitatem esse formæ Domitiani (sermo quæsitæ adulationis) vt exprimere eum gestiat omnis pictor, omnis sculptor atque etiam illi ipsi prisci. signatè Phidias Atheniensis nobilis sculptor, qui Iouem Olympium ex ebore fecit:

Epi

EPITHAL. STELLAE.

verſ. 11. *Ipſa manu nuptam genitrix Aeneia ducis*) ſententiam inſiſtens malim *ducit*. Pronubam fuiſſe Venerem vult.

27. *ceſſent mendaces obliqui carminis aſtus*] fortè legendum: *obliqui criminis aſtus*.

70. *Precibusq́; virum concede moueri*] melius (nam ad Stellam refertur) *viri concede moueri*.

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis*
Brachia, laudauiq́; manus & ſæpe natanti, Praluſi] non malè feceris ſi reſcribas: *natanti praluxi*. in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. — *armiferos poterat memorare labores*
Claraque facta virum & torrentes ſanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit] attentus lector facilè videt legendum:

— *torrentes ſanguine campos,*
Hæc tibi plectra dedit.

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*
Nec ſatis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iuſsi.) implexa ſententia & niſi iudicij fallor, legendum:

Nec ſatis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iuſsi,
Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.

147. *Iam Tybridis arces*) Lectio hæc à politiſſimo Politiano eſt, cum antea legeretur: *tam Tybridis*.

256. *Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo*] hæreo an reſcribendum ſit: *ſociata metallo*.

101. — *nocte Aſteris, Aſteris ortu?*
Quantum non clamatus Hylas tolle rogādi notam, & ſententiæ lucem reſtitues: *Aſteris ortu*.

221. — *quam longa morantur*
Sydera, quàm ſegnis votis Aurora mariti) lege:

passim Poëtæ: ego solum Valerium Flaccum aduocabo, qui lib. I. introducit Iouem loquentem:

Dixit, & ingenti flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, quæ puppe propinqua
In bifidum discessit iter, fratrésque petiuit
Tyndareos, placida, & medijs in frontibus hæsit
Protinus amborum, luménque innoxia fudit
Purpureum, miseris olim implorabile nautis.

62. *genu durasset Atlantis*) Fortè: *duraret Atlantis.*

83. — *quod si te nostra tulissent*
Sæcula, tentasses me non audente profundos
Ire lacus. sed Roma tuas tenuisset habenas.] Verba Curtij sunt è lacu suo emergentis, qui vt sese timoris arguat, haud decorum. rectè itaque Lipsius noster, in tantum laudandus, in Elect. lib. II. cap. XIV. quantum se vera virtus, & solida eruditio extendit, legit: *me non gaudente*. Sensus. Si tu Domitiane vixisses meo æuo, primus fuisses qui patriæ caritate succensus, dedisses te in hiatum, me quidem non gaudente cui gloria ea prærepta.

102. *Appelleæ cuperent te scribere ceræ*) locus rectè habet, & vt τὸ *ceræ* conuincit, largiter errat vir doctus, qui supposuit *pelleæ*, & ad Lysippum refert: is enim ære finxit aut marmore.

103. *Optassétq; nouo similem te ponere templo*
Atticus Elæi senior Iouis.) Quis hic senior Atticus Elæi Iouis? non sana ea verba, & omnino, vt viri docti iam monuere, rescribendum: *Atticus Elæi sector Iouis* allusum ad ebur quod politur, fingitúrque secando. Mens. eam dignitatem esse formæ Domitiani (sermo quæsitæ adulationis) vt exprimere eum gestiat omnis pictor, omnis sculptor atque etiam illi ipsi prisci. signatè Phidias Atheniensis nobilis sculptor, qui Iouem Olympium ex ebore fecit:

EPI

vers. 11. *Ipsa manu nuptam genitrix AEneia ducis*) sententiam insistens malim *ducit*. Pronubam fuisse Venerem vult.

27. *cessent mendaces obliqui carminis astus*] fortè legendum: *obliqui criminis astus*.

70. *Precibusq; virum concede moueri*] melius (nam ad Stellam refertur) *viri concede moueri*.

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis*
Brachia, laudauiq; manus & sæpe natanti, Prælusi] non malè feceris si rescribas: *natanti præluxi*. in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. — *armiferos poterat memorare labores*
Claraque facta virum & torrentes sanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit] attentus lector facilè videt legendum:

— *torrentes sanguine campos,*
Hæc tibi plectra dedit.

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*
Nec satis ad cultus huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi.) implexa sententia & nisi iudicij fallor, legendum:

Nec satis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi,
Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.

147. *Iam Tybridis arces*) Lectio hæc à politissimo Politiano est, cum antea legeretur: *tam Tybridis*.

256. *Robora Dalmatico lucent satiata metallo*] hæreo an rescribendum sit: *sociata metallo*.

101. — *nocte Asteris, Asteris ortu?*
Quantum non clamatus Hylas tolle rogādi notam, & sententiæ lucem restitues: *Asteris ortu*.

221. — *quam longa morantur*
Sydera, quàm segnis votis Aurora mariti) lege:

passim Poëtæ: ego solum Valerium Flaccum aduocabo, qui lib. I. introducit Iouem loquentem:

Dixit, & ingenti flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, quæ puppe propinqua
In bifidum discessit iter, fratrésque petiuit
Tyndareos, placida, & medijs in frontibus hæsit
Protinus amborum, luménque innoxia fudit
Purpureum, miseris olim implorabile nautis.

62. *genu durasset Atlantis*) Fortè: *duraret Atlantis.*

83. — *quod si te nostra tulissent*
Sæcula, tentasses me non audente profundos
Ire lacus. sed Roma tuas tenuisset habenas.] Verba Curtij sunt è lacu suo emergentis, qui vt sese timoris arguat, haud decorum. rectè itaque Lipsius noster, in tantum laudandus, in Elect. lib. II. cap. XIV. quantum se vera virtus, & solida eruditio extendūt, legit: *me non gaudente.* Sensus. Si tu Domitiane vixisses meo æuo, primus fuisses qui patriæ caritate succensus, dedisses te in hiatum, me quidem non gaudente cui gloria ea prærepta.

102. *Appelleæ cuperent te scribere ceræ*) locus rectè habet, & vt τὸ *ceræ* conuincit, largiter errat vir doctus, qui supposuit *pelleæ*, & ad Lysippum refert: is enim ære finxit aut marmore.

103. *Optassétq; nouo similem te ponere templo*
Atticus Elæi senior Iouis.) Quis hic senior Atticus Elæi Iouis? non sana ea verba, & omnino, vt viri docti iam monuere, rescribendum: *Atticus Elæi sector Iouis* allusum ad ebur quod politur, fingitúrque secando. Mens eam dignitatem esse formæ Domitiani (sermo quæsitæ adulationis) vt exprimere eum gestat omnis pictor, omnis sculptor atque etiam illi ipsi prisci. signatè Phidias Atheniensis nobilis sculptor, qui Iouem Olympium ex ebore fecit.

vers. 11. *Ipsa manu nuptam genitrix AEneia ducis)* sententiam insistens malim *ducit.* Pronubam fuisse Venerem vult.

27. *cessent mendaces obliqui carminis astus*] fortè legendum: *obliqui criminis astus.*

70. *Precibusq; virum concede moueri*] melius (nam ad Stellam refertur) *viri concede moueri.*

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis*
Brachia, laudauiq; manus & sæpe natanti, Prælusi] non malè feceris si rescribas: *natanti praluxi.* in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. *— armiferos poterat memorare labores*
Claraque facta virum & torrentes sanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit] attentus lector facilè videt legendum:

— torrentes sanguine campos,
Hæc tibi plectra dedit.

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*
Nec satis ad cultus huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi.) implexa sententia & nisi iudicij fallor, legendum:

Nec satis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi,
Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.

147. *Iam Tybridis arces*) Lectio hæc à politissimo Politiano est, cum antea legeretur: *tam Tybridis.*

256. *Robora Dalmatico lucent satiata metallo*] hæreo an rescribendum sit: *sociata metallo.*

101. *— nocte Asteris, Asteris ortu?*
Quantum non clamatus Hylas tolle rogādi notam, & sententiæ lucem restitues: *Asteris ortu.*

221. *— quam longa morantur*
Sydera, quàm segnis votis Aurora mariti) lege:

passim Poëtæ: ego solum Valerium Flaccum aduocabo, qui lib. I. introducit Iouem loquentem:

Dixit, & ingenti flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, quæ puppe propinqua
In bifidum discessit iter, fratrésque petiuit
Tyndareos, placida, & medijs in frontibus hæsit
Protinus amborum, lumenque innoxia fudit
Purpureum, miseris olim implorabile nautis.

62. *genu durasset Atlantis*) Fortè: *duraret Atlantis.*

83. *— quod si te nostra tulissent*
Sæcula, tentasses me non audente profundos
Ire lacus, sed Roma tuas tenuisset habenas.] Verba Curtij sunt è lacu suo emergentis, qui vt sese timoris arguat, haud decorum. rectè itaque Lipsius noster, in tantum laudandus, in Elect. lib. II. cap. XIV. quantum se vera virtus, & solida eruditio extendit, legit: *me non gaudente.* Sensus. Si tu Domitiane vixisses meo æuo, primus fuisses qui patriæ caritate succensus, dedisses te in hiatum, me quidem non gaudente cui gloria ea prærepta.

102. *Appelleæ cuperent te scribere ceræ*) locus rectè habet, & vt τὸ *ceræ* conuincit, largiter errat vir doctus, qui supposuit *pelleæ*, & ad Lysippum refert: is enim ære finxit aut marmore.

103. *Optassétque nouo similem te ponere templo*
Atticus Elæi senior Iouis.) Quis hic senior Atticus Elæi Iouis? non sana ea verba, & omnino, vt viri docti iam monuere, rescribendum: *Atticus Elæi sector Iouis* allusum ad ebur quod politur, fingitúrque secando. Mens. eam dignitatem esse formæ Domitiani (sermo quæsitæ adulationis) vt exprimere eum gestiat omnis pictor, omnis sculptor atque etiam illi ipsi prisci. signatè Phidias Atheniensis nobilis sculptor, qui Iouem Olympium ex ebore fecit.

EPI

vers. 11. *Ipsa manu nuptam genitrix AEneia ducis*) sententiam insistens malim *ducit*. Pronubam fuisse Venerem vult.

27. *cessent mendaces obliqui carminis astus*] fortè legendum: *obliqui criminis astus*.

70. *Precibusq; virum concede moueri*] melius (nam ad Stellam refertur) *viri concede moueri*.

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
Brachia, laudauiq; manus & sæpe natanti, Præluxi*] non malè feceris si rescribas: *natanti præluxi*. in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. — *armiferos poterat memorare labores
Claraque facta virum & torrentes sanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit*] attentus lector facilè videt legendum:

— *torrentes sanguine campos,
Hæc tibi plectra dedit.*

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.
Nec satis ad cultus huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi.*) implexa sententia & nisi iudicij fallor, legendum:

*Nec satis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi,
Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*

147. *Iam Tybridis arces*) Lectio hæc à politissimo Politiano est, cum antea legeretur: *tam Tybridis*.

256. *Robora Dalmatico lucent satiata metallo*] hæreo an rescribendum sit: *sociata metallo*.

101. — *nocte Asteris, Asteris ortu?
Quantum non clamatus Hylas* tolle rogādi notam, & sententiæ lucem restitues: *Asteris ortu*.

221. — *quam longa morantur
Sydera, quàm segnis votis Aurora mariti*) lege:

libet iustas.

353. *iam nunc promitteris armis*) Vetus quæ recta est lectio, *iam tunc.*

884. *nec vllis vberibus*) magis arridet scripta lectio: *nec almis vberibus.*

388. *Sic dabat ille pater, mox ille per auia secum*
Lustra gradu maiore trahens, visisq; decebat.

Arridere feris] spurium hoc nemo negabit, nec etiam germanum quod reposui: *visisq; docebat.*

Coniectura in Statio. 418. *Quo Magete sua gesa*] vetus *Masete.* Præsto legendum Macetæ, id est, Macedones. adi nobilissimi à se & maioribus, Ios. Scaligeri ad Ausonium lectiones lib. 1. cap. 11.

Statius correctus. 420. — *& flexæ Balearicus auctor habenæ*
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu] omnino audiendus vetus:

— *& flexæ Balearicus actor habenæ*
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu.

Diuinatio in Statio. 625. *scandentem pondere montis*) manuscripti: *prætendere montis.* lego: *prendere.*

IOH. BERNARTII
AD P. STATI PAPINI
SYLVARVM LIBRVM I.
NOTÆ.

Habes quæ ad Thebaim & Achillem hac vice dicenda putaui, mi Lector: restant Syluæ, elegantioris doctrinæ plenæ, sed siue scripturam, siue interpuncta respicias, ita adfectæ, vt sine veteris membranæ alicuius auxilio, irrita abierit vel Hygia ipsa. cogitabā ego de plebe medicus morbum saltem leuare, si tollere non possem. illustrare certè eas iusto ferè commentario, mihi animus, & iam materia ad ædificandum Musæum hoc ædificium parata; arcent in præsentia.

sentiarum ab hoc instituto manuscripti mei, qui hos libellos nulli habebāt. Spisso & vix in Europa inueniri inter eruditos constat.amicus quidam doctus,&, quod rarum hodie,syncerus, litteris nuper spem fecit me habiturum. nec fallet scio, nisi fallant ij qui promisere. sustinebo me itaq; in illud tēpus,& diuinationes pauculas quæ gustū quēdā cæterorū exhibeant,sub finem hic adtexam.idque cū venia neque enim(vt cum Lucretio dicam)tam certæ vt illæ:

Pythia quas tripode ex Phœbi lauruq; profatur. Iudicabunt docti.

EQVO MAX.

vers.18 — *exaustis Martem non amplius armis*

Bistonius portat sonipes] quid τὸ *amplius* hic sibi velit,nimis velim scire.ego censeā legendū:*nō amplior.*

39.—*sectæ prætendit,colla Medusæ.*

Ceu stimulis accendat equum)interpunge:

—*sectæ prætendit colla Medusæ,*

43.*Et quis se totis Temesæ dedit hausta metallis.*

It tergo demissa chlamys] leuicula interpunctione illustro obscurum locum.*hausta metallis*

53.— *vacuæ pro cespite terræ*

Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni.) magis ad meum gustum:*terit vngula.*

55. *Et pauet aspiciens Ledæus ab æde propinqua*

Cyllarus hic domini nunquam mutabit habenas

Perpetuis frenis,atque vni seruiet astro.] libri omnes quos vidi: *mutauit habenas* quod audacter mutaui. Sensus.Equum hunc maximum vni Domitiano seruiturum, non duobus, vti Cyllarus, qui Castori & Polluci seruiit in tertio versu fabulam respicit, qua fingitur, quod cùm Argonautæ tempestate & procellis agitarentur, Orpheus arrepta lyra canere cœpit:quo cantu mare pacatū, & sidera duo supra Castoris & Polucis capita affulserunt. meminerunt

vers. 11. *Ipsa manu nuptam genitrix AEneia ducis)* sententiam insistens malim *ducit.* Pronubam fuisse Venerem vult.

27. *cessent mendaces obliqui carminis astus*] fortè legendum: *obliqui criminis astus.*

70. *Precibusq; virum concede moueri*] melius (nam ad Stellam refertur] *viri concede moueri.*

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis*
Brachia, laudauiq; manus & sæpe natanti, Prælusi] non malè feceris si rescribas: *natanti praluxi.* in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. — *armiferos poterat memorare labores*
Claraque facta virum & torrentes sanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit] attentus lector facilè videt legendum:

— *torrentes sanguine campos,*
Hæc tibi plectra dedit.

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*
Nec satis ad cultus huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi.) implexa sententia & nisi iudicij fallor, legendum:

Nec satis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iussi,
Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.

147. *Iam Tybridis arces*) Lectio hæc à politissimo Politiano est, cum antea legeretur: *tam Tybridis.*

256. *Robora Dalmatico lucent satiata metallo*] hæreo an rescribendum sit: *sociata metallo.*

101. — *nocte Asteris, Asteris ortu?*
Quantum non clamatus Hylas tolle rogādi notam, & sententiæ lucem restitues: *Asteris ortu.*

221. — *quam longa morantur*
Sydera, quàm segnis votis Aurora mariti) lege:

Cernis? an ad sy'uas que respicis aula tacentis] corruptio litteræ sententiã turbat, quid si emẽdares? *quæ respicis aula tacentes*. dicam ne de aula inquit, quæ flumen, respicit an de ea quæ quietas syluas.

6. *Altósque in gurgite fontes*] purius *aliosq;*.

95. *Hæc per & Ægeas hyemes Pliadumque niuosum*
Sydus: & Oleniis dignum petiisse sub astris.
Si Malea credenda ratis, Siculosque per æstus
Sit via, cur oculis sordet vacina voluptas.) prauè, tu interpunge:

Hæc per & AEgeas hyemes Pliadumque niuosum
Sydus & Oleniis dignum petiisse sub astris,
Si Malea credenda ratis Siculosque per æstus
Sit via. Cur oculis sordet vicina voluptas?

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

vers. 26.— *nec conscia detur*
Pirene, largos potius mihi gurges inhaustus,
Qui rapitur de fonte tuo—) vitium in hoc loco est. puto sublatum iri, si emacules:

— *largos potus mihi gurges in haustus.* id est, sufficit mihi gurges potus de tuo fonte.

46. *dignariq; manus humilis & verba precantum*) malim: *manus humiles*.

60. — *heu tanti pridem securus alumni*
Progressusque moras.) non fugit corruptio loci etiã oscitantem lectorem: ad quid enim refertur *progressusque moras*? aut quid significant hæc verba? emendo: *progressusque morans*.

63. *ingentem recreare virum teneamus adorti*) contaminatissimus & hic locus forte an purus erit si legas: *tentemus adorti*

74. ——— *nec in otia pacis*
Permissum laxare animos, ferrumq; retingi] inculca-

buli & suauis olentiæ gratia apud Deum deputabatur.

KAL. DECEMBRES SATVRNALES.

vers. 8. *Læti Cæsaris, ebriamque partem*] mendosè nemo abnuet, allucinor an scribendum: *ebriamque pacem*, id est, luxu diffluentem. Sententiam eam esse mihi certum est.

17. *molles caioli lagunculique*) doctissimus Turnebus acutè legit, *molles caioli lucunculique*. Lucunculus siquidem edulij, vel panificij potiùs sciti genus, quod *lucunculum* diminutionis forma vocatur. Afranius:

Pictori cur non, cur non scriblitario,
Vt mittat fratris filio lucunculos. absque diminutione *lucuns*, Varro:

Ac nulla ambrosia ac nectar, non allia sardæ
Ranis, pẽma, lucũs, cibus qui purissimus multo est.

Idẽ: *Vinum, pemma, lucuns, nihil adiuuat ista ministrat.*

55. *hos inter fremitus, nouosq; luxus*) respicit Munera à Domitiano edita, is enim teste Suetonio: *Venationes gladiatoriésq; & noctibus ad lychnuchos dedit: nec virorũ modò pugnas, sed feminarũ*. hinc noster Lipsius, *nouosque lusus*. vulgata retineri posset, si referas ad conuiuia, quæ mirificè extollit hoc eodem loco.

61. *hic audax subit ordo Pumilonum*) lege: *his*.

IOH. BERNARTII. AD P. STATII PAPINII SYLVARVM LIB. II. NOTAE.

EPICEDION IN GLAVCIAM MELIORIS.

vers. 23. *Téque patrum gemitus superantem & brachia matrum,*

Complexumq; rogos ignémque haurire parentem.

EPICEDION PILETI VRSI.

vers.8.——*quoniam rerum omnia cæca*

Sic miscet fortuna manu, nec pectora mouit) Sententiæ reddita lux si scribas, litterula mutata: *pectora nouit*. Mens.fortunam ima summis miscere, nec animum cuiusque in miscendo respicere.

11. —— *cui maior stemmate iuncto*

Libertas ex mente fuit] nunquid sinceriùs, *iusta libertas*?

97.*meritusque,dolorem*]lego:*meritusque dolorem*.

IOH. BERNARTII.

AD P. STATII PAPINII SYLVARVM LIB III.

NOTAE.

HERCVLES SVRRENTINVS

vers.64.*Sufficerent notas Sirenum nomine rupes.*
Facundiq́, larem Polli non hospes habebam
assiduè,) illustro distinctione:
Sufficerent notas Sirenum nomine rupes,
Facundiq́, larem Polli non hospes habebam,
Assidue.

140.— *iam fortibus ardens*

Fumat arena sacris) malim *sortibus*

161.*tantum non dedignatur honorem*) Politianus eximiè:*non degenerauit*.

181.—*statuetur terminus æui.*

Dum me flammigeri portabit machina cœli,) interpunge: *terminis æui*,
—— *machina cæli*.

PROPEMP. METII CEL.

vers.120.*Ausonias fugit Cleopatra cathenas*

Usque & in Assyrias sedes.) adfectus locus, sed

leuicula distinctione sanari potest: *cathenas.*

LACHRI. HETRVS.

vers. 32. — *æternasq; vltro sacrabimus vmbris Inferias Hetrusce senis*) ita Politianus. nec dubito quin rectè, antea putidè legebatur, *sacrauimus vmbras.*

89. *quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis*) attentum Lectorem non fallat vitium. neque enim aurum eiicitur, sed labore eruitur: inducor vt rescribam, *electat Iberia fossis.* ab elicit.

150. *Cùm tua non humiles dedit indulgentia mores*) lego, *cui tua.*

197. *tu custos dominusq; Laris?*) lege *Laris,*

COM. BAR.

vers. 39. *Aspexi tenuiq; oculos*) interrogandi nota expulsa, totam sententiam turbat, restitue: *Aspexi?*

EPVL. DOMIT.

vers. 12. *Immortale merum steriles transmisimus annos.*) sententia flagitat: *Immortale merum: steriles transmisimus annos.*

AD CLAVD. VXOR.

vers. 26. *fixisti, tua frena libens docilisque recepi.*) interpunge: *fixisti. recepi,*

94. *Quam Romanus honos & grata licentia miscent*) lege: *& Graia licentia.*

IOH. BERNARTII.
AD P. STATII PAPINII
SYLVARVM. LIBRVM IV.
NOTAE.

VIA DOMITIANI.

vers. 81. *Sed grates ago seruitusq; tanti est*) à libris scriptis est, quos se vidisse affirmat Politianus. vtinã ego. vulg. spuriè: *Sed grates ago strictus atque.*

159. *Scan*

159. *Scandes belligeros, obuiosq; currus*) placet magni Turnebi diuinatio, *piosq; currus*. Domitiano laudem Imperatoriam, pietatis & clementiæ, vbique Papinius tribuit: quam vtramque vno versiculo complexus est.

AD SEP. SEVERVM.

42. *contentus alto lumine purpuræ*) iuere de lectione huius versus, iam dudum in suffragium, non Pedarij, sed Consulares Senatores Lipsius & Turnebus, indicant illi morem & vestitum priscum tangi, & discrimen clauium quod vtrumque ordinem Senatorium ac Equestrem discreuit, quare rescribendum suadent: *arcto lumine*, persuadent mihi.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

16. — *procul atra recedat*
Inuidia, atque alio liuentia pectora flectat
His senium) nunquam capies nisi interpungas, *atque alio liuentia pectora flectat*:

26. *sed iuueni lætam dat virgo parenti*) detraho litterulam: & scribo: *se iuueni*.

53. *coluere Terapnæ*] interpunge: *Terapnæ*.

IOH. BERNARTII.
AD P. STATII PAPINII
SYLVARVM LIBRVM V.
NOTAE.

ABSCANTI IN PRISCILLAM PIETAS.

Vers. 86. — *nec enim numerosior altera sacra*
Cura domo, magnum latè dimittere in orbem.
Romulei mandata ducis,) pessimè, tu corrige:
— *magnum latè dimittere in orbem*
Romulei, mandata ducis, vix verbis consequar beneuo

neuole Lector, quàm elegantissimi libelli, præcipuè ab interpunctis sint adfecti. Hydram credas, ita vno errore sublato septem noui sese offerũt. Ego carptim & quasi aliud agens, medelam nunc adhibeo, faciam cũ cura in Commentariis meis: quod meminisse te velim, ne existimes, pro dedolato me vendere, quod nondum exasciatum est, & adeò limam non sensit, vt vix runcinas & scobinas.

165. *Illachrymat signatq; fores, & pectore terget Lumina*) Eho, an pectore quispiã terget lumina. monstrũ lectionis, & quod spernit ipsa rerum natura. non dubitarim scribere, *terget limina*. respicit morem in suppliciis receptũ, de quo satis dixi ad x. Thebaid. nunc supernumerarium testem audi Lucan. lib. 1.

Hæ lachrymis sparsere deos, hæ pectore duro
Adflixere solo, laceràsque in limine sacro
Attonitæ fudere comas.

190. — *nunc quod cupis ipse videri,*
De Capitolinis æternum sedibus aurum,
Quo niteant sacri, centeno pondere vultus
Cæsaris, & propriæ signet cultricis amorem.] verba ex testamento Priscillæ sunt, fidei mariti committentis, vt statuam Cæsaris in Capitolio collocandum curaret, ex auri pondo centum, adulatio Cæsarum æuo frequentissima. Lapis vetus in Hispaniis:

PIETATI. AVG.
L. LVCRETIVS. FVLVIANVS. FLAMEN
COL. IMMVNIVM. PROVINTIAE BAET.
TIC. PONTIF. PERPETVVS DOMVS
AVG T. P. I. EX ARG. P.

meminere etiam frequenter Iurisconsulti nostri. ab hac mente igitur noster, sed pessimè ab imperitis exceptus, vti quilibet perspicit, nisi qui parum sapiat, aut videat. tu viros doctos audi rescribentes, & *quod cupis ipse iuberi*.

151. *Nam*

251. *Nempe times, ne Priscilla tremiscat*
Latratus, tacet ille pius, ne tardior adsit.
Nauita, proturbetq; vadis vehit ille merentes
Protinus, & manes placidus locat hospita Cymba) vitiosissima distinctio, dēsā scētēriæ facit nocte. illustro:
Nempe times, ne Cerberios Priscilla tremiscat
Latratus? tacet ille piis ne tardior adsit
Nauita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protinus, & manes pla i lus locat hospita cymba,

255. *Præterea si quando pio laudata marito*
Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina lætas.
Egressasque sacris Heroidas antris,
Lumine purpureo tristes aperire tenebras.
Sertaq;, & Elysios animæ prosternere flores.) meo animo clarum est Papinium scripsisse. *prosternere flores.* ad morem priscum scilicet. nam veteres quando aliquem eximiè vellent honoratū, spargebāt flores. Tacitus Annal. XIV. *Octauiæ imagines gestant humeris, spargunt floribus.* Liuius lib. XXXIII. *Omnes tendere ad Imperatorem Romanum, vt ruente turba in vnum, adire, contingere dextram cupientium Coronas lemniscosque iacientium, haud procul periculo fuerit.* Virgilius:
Purpureos spargam flores, animámque nepotis
His saltem cumulem donis. noste: Epith. Stellæ:
—— *nec blandus Amor, nec Gratia cessat*
Amplexum niueos optatæ coniugis artus,
Floribus innumeris & olenti spargere thymbra. adi Suet Aug. c. XVIII. Plin. li: XXI. c. III.

PROTREPTICVM AD CRISPINVM.

15. —— *non te series inhonora parentum*
Obscurum proauis, & priscæ lucis egentem
Plebeia de stirpe tulit. non sanguine cretus
Turmali, trabéque ac remis, & paupere clauo
Augustam sedem, & Latii penetrale senatus
Aduena pulsasti, sed præcedente tuorum

Agmine

Agmine) plena cera subscripto Lipsio nostro emaculanti, spurcissimum locum, *trabeaque Remi nec paupere clauo.* Sensus, non tu plebeius, imò nec equestris ordinis: is enim ordo tribus notis designatur. *Turmali sanguine*, quia propriè turmæ equitum. *Trabea Remi*, quia ij trabeati exemplo Regum *Paupere clauo*, id est, angusto & arcto. qui ordinis equestris.

19. *Mox Tyrios ex more sinus, tunicamq; potentem*
Agnouere humeri) intelligi potest, & referri ad dignitatē: malim tamē ego: *tunicamq; patentē*, vt latum clauum intelligat, qui proprius Senatoribus.

48. *Sic Phryges attoniti, quamquam Nemeæa viderent*
Arma, Cleoneusque acies impelleret arcus
Pugnante Alcide tamen & Telamona timebāt:) implexam sententiam, leuicula interpunctione euoluo:
Sic Phryges attoniti, quāquam Nemeæa viderent
Arma, Cleoneusque acies impelleret arcus,

87. — *animos infanda parentes.*
Excidat illa dies æuo) interpungo: *parantes.*

97. *Macte animo iuuenis* (*sic crescunt crimina matris*
Nec tantùm pietas,) ineptè. tu me audi interpungētem: *Macte animo iuuenis, sic crescunt crimina matris.*

146. — *Castellaq; longè*
Aspicis: ille dedit,) erige sententiam rogandi nota, *castellaque longè Aspicis? ille dedit.*

EPICEDION IN PATREM.

41. *Hic ego te* (*nam Sicanij non mitiùs halat*
Aura Croci, dites nec sic tibi rara Sabæi
Cinnama, odoratas, nec Arabs decerpsit aristas
Inserui cum laude loci, sed carmine plango
Pierio.) locus totus non mihi inter firmos. attende & mecum rescribe:

His ego te (*nam Sicanij non mitius halat*
Aura croci, dites nec sic tibi rara Sabæi
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpsit aristas)

Inse

Inserui cum laude lucis & carmine plango
Pierio.

135. *Protinus ad patrij raperis certamina lustri.*
Vix implenda viris, laudum festina : sed vt dux
Ingenii stupuit, primæua ad carmina plebes
Eubœa, & natis te monstrauere parentes] sententia flagitat: *laudem festinus & audax*
Ingenij stupuit primæua ad carmina plebes.
Poëtica haud dubio phrasi.

152. — *volucrumq; precator*
Obsitus] Guil. Canterus nou. lect. libro 11. legit. *Ibicus.*

179. *Sub te Dardanius facis explorator opertæ,*
Qui diomedæi celas penetralia furti,
Creuit, & inde sacrum didicit puer arma probare
Monstratis alis, præsagúmque æthera certis
Auguriis, cui Chalcidicum fas voluere carmen,
Lanea, cui Phrygij coma flaminis, & tua multum
Verbera succincti formidauere luperci.] loco animam a genti aquam iamdudum affudit; me pollicem premente, elegantissimus Lipsius, *Creuit & inde sacrum didicit puer arma probare Mōstrasti Saliis.* Sēsus. Tu pontificem cui cura Vestalium docuisti suos ritus, tu Salios, tu Quindecimuiros, tu Flamines, tu Lupercos. Quos omnes περιφραστικῶς describit. At ego cum Deo Notas meas hic sisto: cui gloria in æternum. Aue mi Lector & faue, certè adolescentiæ nostræ memor non nimis rigidè carpe.

FINIS.

Approbatio.

Ioannis Bernartij Mechliniensis I.V.Licentiati hæc Scholia ad Statij Thebaidos & Achilleidos, & ad Syluarum libros hæ Notæ testantur eius profundam & raram humanioris literaturæ peritiam. In quibus nihil est quod religioni Romanæ officit, verùm plurimas in iis gentili cœno erutas & illustratas reperies sententiarum gemmas, quæ non parum honestis moribus conducunt, & iuuentutem ad politoris literaturæ & penetralia deducunt.

Laurentius Nagelmaker Pœnitentiarius Mechliniensis.

